

ส่งเสริม เผยแพร่ และแลกเปลี่ยนความรู้ด้านการวิจัย
ระหว่าง คณาจารย์ นิสิต นักศึกษา นักวิชาการ และผู้สนใจทั่วไป

สถาบันวิจัยและพัฒนา

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
1 หมู่ 20 กม.48 ถนนพหลโยธิน ต.คลองหนึ่ง อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี 13180
โทรศัพท์ : 0-2909-3036 โทรสาร : 0-2909-3036
<http://rd.vru.ac.th>

วารสารวิจัยและพัฒนา
วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

VRU Research and Development Journal // ISSN 2351-0374 (Print)
Humanities and Social Science

ปีที่ 14 ฉบับที่ 2 (เดือนพฤษภาคม – เดือนสิงหาคม 2562)
Volume 14 Number 2 (May – August 2019)

วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ISSN 2351-0374 (Print) ปีที่ 14 ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม – เดือนสิงหาคม 2562

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ผลงานบทความวิจัยทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ การศึกษา บริหารธุรกิจ การท่องเที่ยวและการบริการ และสาขาอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับนักวิจัยและผู้สนใจทั่วไป
2. เพื่อส่งเสริมความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้และผลงานทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ การศึกษา บริหารธุรกิจ การท่องเที่ยวและการบริการ และสาขาอื่นๆที่เกี่ยวข้องรวมไปถึงประสบการณ์ในการวิจัยระหว่างสถาบัน

เจ้าของ

สถาบันวิจัยและพัฒนา
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์

กำหนดออกเผยแพร่

ปีละ 3 ฉบับ

- ฉบับที่ 1 (มกราคม – เมษายน)
ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม – สิงหาคม)
ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม)

บรรณาธิการอำนวยการ

อ.ดร.สุพจน์ ทราญแก้ว

บรรณาธิการ

ผศ.ดร.มนัญญา คำวัชรพิทักษ์

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

ผศ.ดร.ปยุตต นิลแสง
อ.กนกนาฏ พรหมนคร
อ.พัชรภรณ์ จันทรวง
อ.กฤษณินทร์ ทวีศรี
นางวารุณี จันทพงษ์
น.ส.กัญญาวิรี กุลพิพัฒน์เตชนาถ
นายชูศักดิ์ ชันธชาติ
น.ส.ณัฐพัฒน์ ดอกเทียน
น.ส.ชนาพร ้วยทรง
นายณพลสิทธิ์ เหมือนสังข์
น.ส.ปรียา ยอดจันทร์

กองบรรณาธิการ

1.ศ.ดร.สมภาร พรหมทา	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2.ศ.ดร.เดือน คำดี	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
3.ศ.ดร.ไพฑูรย์ สีนลารัตน์	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
4.ศ.ดร.ฐาปนา บุญหล้า	บริษัทแอตวันบิโเนสเวลลอป
เมนต์จำกัด
5.รศ.ดร.กาญจนา วัฒนสุนทร	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
6.รศ.อรรถพร ฤทธิเกิด	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า
เจ้าคุณทหารลาดกระบัง
7.พระมหาสมบุญ ฐตฺถิโก	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย

ติดต่อสอบถามรายละเอียดได้ที่

กองบรรณาธิการวารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรม
ราชูปถัมภ์เลขที่ 1 หมู่ 20 ถนนพหลโยธิน กม.48 ปณจ.ประตูน้ำพระอินทร์
ตำบลคลองหนึ่งอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี รหัสไปรษณีย์ 13180
โทรศัพท์/โทรสาร 0 2909 3036

E-mail: rdi_published@vru.ac.th

Website: <http://rd.vru.ac.th>

โรงพิมพ์

ศูนย์เรียนรู้การผลิตและจัดการธุรกิจสิ่งพิมพ์ดิจิทัล
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์
เลขที่1 หมู่ 20 ถนนพหลโยธิน กม.48 ปณจ.ประตูน้ำพระอินทร์
ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี รหัสไปรษณีย์ 13180
โทรศัพท์ 0 2529 0674 7, 0 2909 1633
Website: www.vru.ac.th

จำนวน 80 เล่ม

อัตราค่าธรรมเนียมบำรุงวารสาร

บทความละ 2,500 บาท

ข้อความและบทความในวารสารนี้
เป็นความคิดเห็นของผู้พิมพ์โดยเฉพาะ
กองบรรณาธิการไม่มีส่วนรับผิดชอบในเนื้อหา
และข้อคิดเห็นนั้นๆ แต่อย่างใด

วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
VRU Research and Development Journal
Humanities and Social Science

บทบรรณาธิการ

วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ผลงานบทความวิจัยทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สู่นักวิจัยและผู้สนใจทั่วไป และเพื่อส่งเสริมความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้ทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และประสบการณ์ในการวิจัยระหว่างสถาบัน ซึ่งได้รับการประเมินคุณภาพวารสารวิชาการจากศูนย์อ้างอิงดัชนีวารสารไทย (TCI) โดยถูกจัดให้เป็น วารสารกลุ่มที่ 2 สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีกำหนดออกเผยแพร่ ปีละ 3 ฉบับ คือ ฉบับที่ 1 (เดือนมกราคม – เดือนเมษายน) ฉบับที่ 2 (เดือนพฤษภาคม – เดือนสิงหาคม) ฉบับที่ 3 (เดือนกันยายน – เดือนธันวาคม) สำหรับนักวิจัยที่มีความประสงค์จะส่งต้นฉบับเพื่อลงตีพิมพ์ในวารสารวิจัยและพัฒนา สามารถส่งบทความวิจัยดังกล่าวมายังกองบรรณาธิการได้โดยตรง ทั้งนี้บทความวิจัยที่เสนอขอตีพิมพ์จะต้องไม่เคยหรือได้อยู่ในระหว่างขอเสนอลงตีพิมพ์ในวารสารฉบับอื่นมาก่อน ซึ่งบทความวิจัยดังกล่าวจะต้องได้รับการอ่านและประเมินคุณภาพพร้อมได้รับความเห็นชอบให้ตีพิมพ์เผยแพร่จากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ในสาขาวิชานั้น ๆ ของวารสารวิจัยและพัฒนา อย่างน้อย 2 ท่านก่อนลงตีพิมพ์ บทความวิจัยที่ได้รับการพิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารวิจัยและพัฒนา ถือเป็นกรรมสิทธิ์ของสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ห้ามนำข้อความทั้งหมดหรือบางส่วนไปพิมพ์ซ้ำ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากมหาวิทยาลัยเป็นลายลักษณ์อักษรหรือมีการอ้างอิงอย่างถูกต้องชัดเจน โดยเนื้อหาต้นฉบับที่ปรากฏในวารสารวิจัยและพัฒนา เป็นความรับผิดชอบของผู้พิมพ์บทความวิจัยเอง ทั้งนี้ไม่รวมความผิดพลาดอันเกิดจากเทคนิคการพิมพ์

ปัจจุบันวารสารวิจัยและพัฒนา ปีที่ 14 ฉบับที่ 2 (เดือนพฤษภาคม – เดือนสิงหาคม 2562) ฉบับนี้ได้รวบรวมบทความวิจัยทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จำนวน 28 เรื่อง เผยแพร่ผ่าน 3 ช่องทางได้แก่ การจัดพิมพ์เป็นรูปเล่มวารสาร การเผยแพร่ออนไลน์ผ่านทางเว็บไซต์ <http://rd.vru.ac.th> และเว็บไซต์ <http://www.tci-thaijo.org/index.php/vrurdistjournal/issue/archive>

สุดท้ายนี้ ทางกองบรรณาธิการ ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้การสนับสนุนและส่งผลงานบทความวิจัยเข้าร่วมลงตีพิมพ์ในวารสารวิจัยและพัฒนา อย่างดีตลอดมา

บรรณาธิการ

สารบัญ

	หน้า
๑๔ ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 สุชาติ สิมลี ทินกร พูลพัฒน์	1
๑๔ แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42 ชนิตร์นันท์ พรหมมา ทศพล ธิมะพร	12
๑๔ แนวทางการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กยุคดิจิทัลสู่ความเป็นเลิศของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท มาลัย วงศ์ทัยวัฒนา	22
๑๔ การพัฒนารูปแบบการบริหารงานสารบรรณของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ สุชาสินี คำสนอง อภิสิทธิ์ สมศรีสุข วาโร เฟ่งสวัสดิ์	31
๑๔ การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสำหรับวิทยุบูรณาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 อัครเดช สุราวงศ์ วไลนิภา ฉลากบาง นิภาพร แสนเมือง	42
๑๔ การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ชลนิดา ทารจิต วันเพ็ญ นันทะศรี สมเกียรติ พละจิตต์	51
๑๔ การพัฒนาการตูนแอนิเมชัน เรื่อง การลดภาวะโลกร้อน ดาวรรดา วีระพันธ์	59
๑๔ การวิเคราะห์พื้นที่เสียหายจากไฟป่าด้วยข้อมูลจากดาวเทียม ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์และ ป่าสงวนแห่งชาติ จังหวัดแม่ฮ่องสอน ดาวุฒิ กาลาเอส สุพรรณ กาญจนสุธรรม แก้ว นวลฉวี ณรงค์ พลธิรักษ์	72
๑๔ อิทธิพลของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของนักศึกษา โดยวิธีสมการโครงสร้างแบบกำลังสองน้อยที่สุดบางส่วน อัจฉราวรรณ สุขเกิด อาภา ไสยสมบัติ อัยกานต์ โพธิ์สุวรรณพร	82
๑๔ การพัฒนาหลักสูตรเตรียมความพร้อมด้านการคิดวิเคราะห์ สำหรับเด็กปฐมวัย โรงเรียนศิริราชวิทยาคาร สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต1 กรรณทิพย์ นามเนาวัน วันเพ็ญ นันทะศรี วาโรเฟ่งสวัสดิ์	94
๑๔ การวิเคราะห์ผลการประเมินการสอนของอาจารย์หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น พัชรวิพรรณ กิจมี พนมพร จันทรปัญญา สุกัญญา นิมนันท์ ฉัตรทิพย์ สุวรรณชิน	102
๑๔ การศึกษาการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรและพฤติกรรมผู้บริโภคโดย กระบวนการวิจัยแบบผสมผสาน ศิริพงษ์ ฐานมั่น นิรินธนา บุษปฤกษ์	111

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
๑๔ รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะตามหน้าที่ของข้าราชการกรมสรรพากรตำแหน่งนัก ทรัพยากรบุคคล	125
โสภภาพร ธรรมจักร สุขนา จรณะสมบูรณ์ วรณัฐ แหยมแสง เอกสิทธิ์ สนามทอง	
๑๕ ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงนโยบายการเงินของประเทศสหรัฐอเมริกา ต่อมูลค่าการซื้อขายหลักทรัพย์ของนักลงทุนต่างชาติ กรณีศึกษาตลาดหลักทรัพย์แห่ง ประเทศไทย	138
พล ดำรงพงษ์ บุษบาบรรณ มหารักขกะ	
๑๖ ประสิทธิภาพความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ฉันทะ จันทะเสนา	151
๑๗ วิธีการป้องกันและแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวชาวกัมพูชาเข้าเมืองผิดกฎหมายของ หน่วยงานภาครัฐด้านจังหวัดสระแก้ว	161
กานต์มณี ไวยครุฑ	
๑๘ มุมมองของผู้บริหารต่อการรักษาสีสิ่งแวดล้อมของพนักงาน โรงแรมระดับ 5 ดาวในเขตเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี	175
ไพรัช หนูเผือก เพชรรัตน์ โลวิชากรติกุล	
๑๙ การสื่อสารบุคลิกภาพและแนวทางแก้ไขภาพลักษณ์ของศิลปินดาราสื่อมวลชนใน ภาวะวิกฤต	185
รัชมรีวี หมั่นประพสุติ ธรรมธรร ปัญญาโสภณ	
๒๐ ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการจัดการศึกษากับการพัฒนาจิตรับผิดชอบของ นักศึกษาที่เรียนรายวิชาอัตลักษณ์บัณฑิตวไลยอลงกรณ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลย อลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์	194
ธีรพงษ์ น้อยบุญญะ	
๒๑ การมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของ ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว	206
ไททัศน์ มาลา	
๒๒ ทุนวัฒนธรรมด้านอาหารมอญ จังหวัดปทุมธานี เพื่อพัฒนาสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ วรุณี เขาวนสุขุม	216
๒๓ The use of Active Learning Strategies for Airline Safety Learning Management to improve Learning Achievement of Airline Business Program Students	233
Siriporn Elwasly Daa Elwasly George Tunney Nawapat Rodgerd Kwanrat Jannsinirana	
๒๔ ผลของการจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงานร่วมกับการโค้ชที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนวิทยาศาสตร์และความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียน ประถมศึกษาปีที่ 3	246
ศศิวิมล ไกรสำโรง นิตกร อ่อนโยน	

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
❧ ผลของการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการชี้แนะที่มีต่อมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์และความสามารถในการสร้างคำอธิบายเชิงวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มณีนีรัตน์ แก่นทอง อรสา จรุงธรรม	259
❧ การศึกษามโนทัศน์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ร่วมกับการโค้ชและจิตตปัญญาศึกษา พรพิมล จันทาทอง อรสา จรุงธรรม นิตกร อ่อนโยน	271
❧ แบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการจ่ายค่าตอบแทนกับผลการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในธุรกิจโรงแรมในภาคตะวันตกของประเทศไทย สอาด บรรเจิดฤทธิ์	281
❧ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตำบลหนองบอน อ.เมือง จ.สระแก้ว บุญอนันต์ บุญสนธิ์	291
❧ การพัฒนาโปรแกรมฝึกการโค้ชตนเองบนฐานจิตตปัญญาศึกษา เพื่อปรับการเรียนเปลี่ยนการสอน สำหรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู วิไล ทองแผ่	302

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2

สุชาติ สิมลี^{1*} ทินกร พูลพัฒน์¹

Received : February 10, 2019

Revised : June 17, 2019

Accepted : August 1, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน 2) เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 ประชากรในการศึกษาครั้งนี้คือ ครูผู้สอนโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 จำนวน 1,098 คน และกลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน จำนวน 278 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า และการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และ F-test และการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression) ผลการวิจัยพบว่าระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน โดยภาพรวมและรายด้านไม่พบความแตกต่าง และความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 พบว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำ คุณธรรม จริยธรรม

¹ หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา จังหวัดนครสวรรค์

*ผู้นิพนธ์หลัก e-mail: chaopraya@cpu.ac.th

THE LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS WITH THE PROMOTION OF MORALS AND ETHICS OF STUDENS UNDER NAKHONSAWAN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

Suchart Simlee^{1*} Tinagorn Poolput¹

Abstract

The objectives of this research were to study the level of the leadership of school administrators with the promotion of morals and ethics of students, 2) for comparing of the leadership of school administrators with the promotion of morals and ethics of students, and 3) to study the relationship between of the leadership of school administrators with the promotion of morals and ethics of students by teachers' opinion Under Nakhonsawan Primary Educational Service Area Office 2, The people used in this research were 1,098 school teachers Under Nakhonsawan Primary Educational Service Office Area 2, and the sample of the study Acquired by multi-stage random sampling consisted of 278 school teachers. The instrument for data collection was questionnaire, rating scale and the statistics tools used for data analysis were percentage, average, standard deviation, t-test and F-test and multiple regression. The research results showed that the level of the leadership of school administrators with the promotion of morals and ethics of students, when identified each aspects ware at the highest level in every aspect. Comparing of the leadership of school administrators with the promotion of morals and ethics of students, collectively was not founded different. The relationship between the leadership of school administrators with the promotion of morals and ethics of students by teachers' opinion Under Nakhonsawan Primary Educational Service Area Office 2, was found at .01level of statistical significance.

Keywords : leadership, morals, ethics

¹ Masterr of Education Program in Educational Admimistration, Chaopraya University Nakhonsawan

* Corresponding author, e-mail: chaopraya@cpu.ac.th

บทนำ

ผู้นำเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการบริหารงานในองค์กร องค์กรจะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวในการดำเนินงานนั้น ปัจจัยสำคัญที่สุด คือ ผู้นำ ถ้าองค์กรใดได้ผู้นำที่มีประสิทธิภาพ ก็จะสามารถสั่งการและใช้อิทธิพลต่อผู้ใต้บังคับบัญชาให้ปฏิบัติงาน ตลอดจนทำกิจกรรมต่างๆในองค์กรให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี แต่ในทางตรงกันข้ามถ้าองค์กรใดได้ผู้นำที่ไม่มีประสิทธิภาพ ก็จะไม่สามารถสั่งการ และใช้อิทธิพลต่อผู้ใต้บังคับบัญชาให้เชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งได้ ข้ำร้ายยังเป็นการทำลายขวัญของผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีต่อผู้นำ ซึ่งจะเป็นผลทำให้การปฏิบัติงานด้านต่างๆในองค์กรประสบความสำเร็จล้มเหลว ผู้นำที่มีสมรรถภาพต่ำ ย่อมพยายามอย่างยิ่งที่จะใช้และแสดงออก ซึ่งความสามารถของตนแต่เพียงผู้เดียว ผู้นำที่มีสมรรถภาพปานกลาง พยายามอย่างยิ่งที่จะใช้กำลังและความสามารถของบุคคลอื่นเป็นที่ตั้ง ส่วนผู้นำซึ่งมีสมรรถภาพสูงนั้น ก็จะบริหารงานโดยอาศัยสติปัญญาของบุคคลอื่นมาเกื้อกูลเป็นหลักยึดถือเป็นแนวปฏิบัติ และเมื่อมีเหตุการณ์ปัญหาเกิดขึ้น ผู้เป็นผู้นำก็พึงเรียกประชุมคณะทำงานเพื่อรับฟังความคิดเห็น และอภิปรายร่วมกันอย่างพร้อมเพรียง หากมิได้ชุมนุมให้พร้อมกัน ก็จะทำให้เกิดความลังเลไม่อาจตัดสินใจเด็ดขาดลงไปได้ และย่อมทำให้พันธกิจ (Mission) ขององค์กรนั้นไม่สามารถกระทำได้อย่างเสร็จสิ้นดังนั้นผู้เป็นผู้นำจึงควรศึกษาถึงแนวคิดและทฤษฎีต่างๆเกี่ยวกับลักษณะของภาวะผู้นำ ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่จำเป็น และเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งสำหรับผู้บริหารงานขององค์กรจะต้องนำเอาไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์และทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อพฤติกรรมของผู้บริหารในลักษณะที่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลต่อองค์กรให้มากที่สุด (ปฐวี อ่อนรู้ดี, 2555)ประเด็นปัญหาที่จะเกิดขึ้น เช่น ปัญหายาเสพติด โสเภณีเด็ก การใช้แรงงานละเมิดสิทธิเด็ก ปัญหาแหล่งอบายมุข ปัญหาสุขภาพทั้งกายและจิต เหล่านี้ล้วนเป็นปัญหาที่เป็นผลพวงของการพัฒนาวัตถุอย่างขาดความสมดุลกับการพัฒนาทางด้านจิตใจทั้งสิ้น โดยเฉพาะปัญหาครอบครัวแตกแยกและเยาวชนถูกทอดทิ้งไม่ได้รับการดูแล กระแสโลกาภิวัตน์ทำให้เกิดการเลื่อนไหลทางวัฒนธรรมอย่างไร้พรหมแดน ทำให้เด็กและเยาวชนมีค่านิยมที่เปลี่ยนไป มองข้ามวัฒนธรรมที่ดีงามของไทย ระบบคุณค่าที่ดีของสังคมไทยเสื่อมถอยลง ทั้งเรื่องจิตสาธารณะ ความเอื้ออาทร การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ปฏิสัมพันธ์ภายในครอบครัว เพื่อนบ้าน ชุมชน และสังคม ความสำนึกรักชาติ การมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม การเพิกเฉยต่อปัญหาส่วนรวม การเคารพผู้อาวุโส สถาบันหลักของสังคม กำลังอ่อนแอลง โดยเฉพาะสถาบันครอบครัว ซึ่งเป็นสถาบันหลักที่บ่มเพาะให้เยาวชนเป็นคนดี มีคุณธรรมจริยธรรมเป็นภูมิคุ้มกันให้เยาวชนมีพื้นฐานจิตใจที่เข้มแข็ง ปัจจุบันสถาบันศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจของคนในสังคมได้น้อยลงกว่าในอดีต ผู้คนทางไกลศาสนา เป็นต้นเหตุการณเกิดปัญหาทางสังคมต่าง ๆ ซึ่งปัจจุบันสถาบันทางการศึกษายังหลอมเด็กและเยาวชนให้เป็นคนดีของสังคมได้ไม่เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลง ความอ่อนแอทางสถาบันสำคัญต่าง ๆ ทางสังคมดังกล่าว ทำให้สังคมไทยขาดพลังและขาดภูมิคุ้มกันในการพัฒนาประเทศ(มนัส วณิชานนท์, “แนวคิดและยุทธศาสตร์ การพัฒนา”) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบต่อการจัดการศึกษามุ่งให้การปฏิรูปการศึกษาปรากฏผลเป็นรูปธรรม ให้บังเกิดผลดีต่อการพัฒนาคุณภาพนักเรียน แต่ในความเป็นจริงของการจัดการเรียนการสอนเท่าที่ผ่านมา พอจะมองเห็นปัญหาที่เกิดขึ้นคือการขาดแคลนความสมบูรณ์ ขาดความสมดุลในการบูรณาการระหว่างความรู้ คุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม การจัดการศึกษา เรามุ่งเน้นที่จะสอนเพื่อให้นักเรียนเป็นคนแต่เพียงคนเก่งเท่านั้น ทั้งที่นโยบาย วิสัยทัศน์ของการศึกษาไทย นักเรียนต้องมีชีวิตที่ดี เก่ง และมีความสุข(สุภาพร สุขสวัสดิ์,2552) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มีเป้าหมายในการพัฒนานคนไทย ซึ่งเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาที่ยั่งยืน มีคุณธรรม และมีคุณภาพ แผนการศึกษาแห่งชาติจึงมุ่งพัฒนานคนให้มีชีวิตที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรม

ในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีความเข้มแข็ง คือ เป็นสังคมที่มีคุณภาพ เป็นสังคมแห่งภูมิปัญญา และการเรียนรู้ มีความสมานฉันท์และเอื้อเฟื้อต่อกัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, พ.ศ.2545-2559) จากผลงานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ที่มีผู้ศึกษาไว้อย่างหลากหลาย (สุภาพร สุขสวัสดิ์, 2552) การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนสตรีรัตนบุรีพบว่า โดยภาพรวมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนสตรีรัตนบุรีตามความเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการนักเรียน และคณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครองอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน 2) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 3) ด้านการเรียนการสอน 4) ด้านการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของครูและบุคลากรในโรงเรียน 5) ด้านการประเมินผลเพื่อพัฒนา 6) ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ดังนั้นจากข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเห็นว่าในเรื่องคุณธรรมจริยธรรมเป็นเรื่องที่สำคัญต่อการพัฒนาการศึกษา จึงต้องจัดควบคุมเกี่ยวกับการจัดการศึกษา เพื่อที่จะให้เด็กและเยาวชน ได้เติบโตออกไปสู่สังคมได้อย่างมีคุณภาพ จึงศึกษาวิจัยในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนให้มีความรู้คู่คุณธรรม สิ่งที่สามารถจะขับเคลื่อนคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนให้บรรลุเป้าหมาย ผู้บริหารจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำในการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ในโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต 2 ในการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนเพื่อให้ตอบสนองนโยบายการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ให้เป็นบุคคลที่มีความพร้อม ละเอียดรอบคอบทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และจิตใจ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขและเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติ และเพื่อจะได้เป็นข้อมูลสำหรับการวางแผนพัฒนาคุณลักษณะทางด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต 2
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ครูผู้สอนโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 จำนวน 150 โรงเรียน โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ เครจซี และ มอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) จำนวน 278 คน โดยทำการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอนด้วยการกำหนดสัดส่วนชาย หญิง จากนั้นทำการจับสลาก เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 278 คน โดยใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับการศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของโรงเรียน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้สถิติ t-test (Independent samples test) F-test (ANOVA) ความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe) และสถิติค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Person Product Moment Correlation Coefficient)
3. การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สถานศึกษากับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2

ข้อที่	ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	แปลค่า
1	ผู้นำในระบบราชการ	4.76	0.29	มากที่สุด
2	ผู้นำเชิงจิตวิทยา	4.79	0.25	มากที่สุด
3	ผู้นำเชิงเหตุผล	4.81	0.24	มากที่สุด
4	ผู้นำเชิงวิชาชีพ	4.83	0.24	มากที่สุด
5	ผู้นำเชิงคุณธรรม	4.84	0.21	มากที่สุด
รวม		4.78	0.17	มากที่สุด

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 ในภาพรวมรายด้าน

ข้อที่	การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียน	$\bar{X}$	S.D.	แปลค่า
1	การหลบหลีกจากการถูกลงโทษ	4.81	0.25	มากที่สุด
2	การแสวงหารางวัล	4.84	0.21	มากที่สุด
3	การทำตามที่คุณอื่นเห็นชอบ	4.86	0.23	มากที่สุด
4	การทำตามหน้าที่ตามสังคม	4.86	0.21	มากที่สุด
5	การทำตามคำมั่นสัญญา	4.84	0.22	มากที่สุด
6	การยึดหลักอุดมคติ	4.81	0.23	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม		4.84	0.21	มากที่สุด

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ของโรงเรียน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 ในภาพรวม

ตัวแปร	Y ₁	Y ₂	Y ₃	Y ₄	Y ₅	Y ₆	Y _{tot}
X ₁	.183**	.237**	.148**	.106**	.084	.210**	.176
X ₂	.341**	.259**	.224**	.242**	.245**	.267**	.343**
X ₃	.327**	.245**	.260**	.336**	.271**	.282**	.363**
X ₄	.421**	.353**	.368**	.314**	.332**	.312**	.467**
X ₅	.462**	.388**	.310**	.299**	.405**	.283**	.481**
X _{tot}	.454**	.411**	.362**	.366**	.346**	.366**	.535**

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อทดสอบความสัมพันธ์พหุคูณระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหาร สถานศึกษากับการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของโรงเรียน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2

แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	p.
Regression	2.31	1	2.31	109.76**	.000
Residual	5.78	274	0.02		
Total	8.09	275			

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากข้อค้นพบการวิจัยเพื่อการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 ผู้วิจัยมีประเด็นการอภิปรายผล ดังนี้

1. ระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2

พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำ ในการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ นักเรียนและบุคลากรสำคัญ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐานมีนโยบายในการพัฒนาผู้บริหารในด้านคุณธรรมจริยธรรมตามโครงการโรงเรียนสุจริต จึงทำให้ผล การศึกษาออกมาเป็นเช่นนี้ สอดคล้องกับ นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, พ.ศ.2545-2559 ส่งผลให้ครูผู้สอนเกิดความตระหนักที่จะได้ให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อให้บรรลุ

วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้โดยที่ครูจะต้องแสดงถึงการเป็นผู้นำเหมาะสมต่อการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมและทำตามบทบาทหน้าที่ความรู้ความชำนาญความสามารถและครูปฏิบัติตนเป็นต้นแบบที่ดีให้กับเด็กนักเรียน มีการใช้ภาวะผู้นำตามบทบาทหน้าที่ได้อย่างเหมาะสมโดยครูต้องมีความอดทนอดกลั้นที่จะเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดกับเด็ก สอดคล้องกับแนวคิดของ เพ็ญแข ประจันปัจจนึก และคณะ (2551) ได้นำเสนอพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงพระราชทานไว้ในพระราชพิธีบวงสรวงสมเด็จพระบูรพมหากษัตริยาธิราชเจ้าเกี่ยวกับการปลูกฝังคุณธรรม และจริยธรรมเพื่อให้เป็นสมบัติของคนไทยทั้งประเทศ มีอยู่ 4 ประการ ดังนี้ 1) การรักษาความซื่อสัตย์ ความจริงใจต่อตัวเองที่จะประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์และเป็นธรรม 2) การรู้จักข่มใจตนเอง ฝึกใจตนเองให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในความสัจความดีนั้น 3) การอดทนอดกลั้นและอดออม ที่จะไม่ประพฤติก้าวความสัจสุจริต ไม่ว่าด้วยเหตุผลประการใด 4) การรู้จักละวางความชั่ว ความทุจริต และรู้สละประโยชน์ส่วนน้อยของตน เพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง คุณธรรมและจริยธรรมทั้ง 4 ประการ ประชาชนทุกคนควรนำมาประพฤติปฏิบัติ จะช่วยให้ประเทศชาติเกิดความสงบสุข ร่มเย็น และส่งผลให้ประเทศสามารถพัฒนาให้มั่นคงก้าวหน้าต่อไป นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับแนวคิดด้านการส่งเสริมคุณธรรมของ ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (2551) ได้กล่าวถึงความสำคัญของคุณธรรมและจริยธรรมไว้พอสรุปได้ว่า เด็กและเยาวชนเป็นทรัพยากรบุคคลที่ทรงคุณค่าอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ จำเป็นต้องมีการปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งด้านความรู้ และคุณธรรม ซึ่งจำเป็นต้องกระทำตั้งแต่วัยเด็ก จนกระทั่งเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่สร้างคุณประโยชน์ให้แก่สังคมในปัจจุบันและอนาคต

2. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2

จากผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 ซึ่งปรากฏผลโดยจำแนกตามเพศ อายุ ดังนี้ 2.1 เปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 จำแนกตามเพศ ในภาพรวม ปรากฏว่าไม่พบความแตกต่าง ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 มีนโยบายในการส่งเสริมให้ผู้บริหารมีภาวะผู้นำอย่างต่อเนื่องและสามารถส่งเสริมสนับสนุนในการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมอย่างต่อเนื่องสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างแท้จริง จึงทำให้ครูผู้สอนมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน 2.2 ผลเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 จำแนกตามอายุ ในภาพรวม ปรากฏว่าไม่พบความแตกต่างกันทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 นั้น ไม่มีผลต่อการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา มุ่งเน้นที่จะเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมได้เกิดขึ้นแก่นักเรียนโดยรวม โดยเท่าเทียมกัน จึงทำให้เด็กทุกเพศ ทุกวัน และทุกปัจจัยเสริมสร้างส่วนบุคคล จึงทำให้ผลการเปรียบเทียบออกมาไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูสังฆรักษ์จรัญ จุ่นดวงษ์ (2552) ได้ศึกษาวิจัยในเรื่องพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 9 จังหวัดนครปฐม ผลการศึกษาพบว่า 1. พฤติกรรมความซื่อสัตย์ของบิดามารดา การควบคุมตนเอง การได้รับการส่งเสริมความซื่อสัตย์จากโรงเรียน การเห็นคุณค่าของความซื่อสัตย์ และพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 อยู่ในระดับมาก 2. พฤติกรรมความซื่อสัตย์นักเรียน

ช่วงชั้นที่ 3 เมื่อจำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และระดับการศึกษาสูงสุดของบิดา มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3. การเห็นคุณค่าของความซื่อสัตย์ การควบคุมตนเอง และการได้รับการส่งเสริมความซื่อสัตย์จากโรงเรียน สามารถทำนายพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ร้อยละ 34.3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริยา พรหมรัตน์ (2551) ได้ศึกษาคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียนตามความคิดเห็น ของผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนมูลนิธิวัดศรีอุบลรัตนารามสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อุบลราชธานีเขต 1 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนโรงเรียนมูลนิธิวัดศรีอุบลรัตนาราม สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานีเขต 1 มีคุณธรรมจริยธรรมโดยรวมและทุกด้าน อยู่ในระดับ มาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ย จากน้อยไปหามาก คือด้านความกตัญญูคุณเดวด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความเมตตา ความรับผิดชอบและความ ประหยัดและใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าผลการเปรียบเทียบคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้ปกครอง โรงเรียนมูลนิธิวัดศรีอุบลรัตนาราม จำแนกตามเพศ โดยภาพรวมและรายด้าน แล้วไม่แตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของกฤติยา ใจหลัก พริตซ์เจอร์ลด์, พิชัย ไชยสงคราม และวีระ วงศ์สรรค์(2550) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของข้าราชการครูในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพังงา ผลการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของข้าราชการครูในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพังงา เมื่อจำแนกตาม วุฒิ การศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

3. ผลการหาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลต่อการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 ซึ่ง ผลการศึกษา พบว่าภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 โดยมีความสัมพันธ์กันในทางบวก(53.50%) ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้ อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษา มีภาวะผู้นำอยู่ในระดับสูง และให้ความสำคัญต่อการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้แก่เด็กนักเรียนในสังกัด เพื่อที่จะถ่ายทอดไปสู่เด็กนักเรียนในเชิงประจักษ์จึงทำให้ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01อย่างไรก็ตามการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม ทั้งผู้บริหารและครูจะต้องมุ่งมั่นและเสียสละ สอดคล้องกับแนวคิดของดวงเดือน พันธุมนาวิน (2554) ได้นำเสนอทฤษฎีที่เกี่ยวกับคุณธรรม และจริยธรรมไว้คือ ทฤษฎีต้นไม้ ได้อธิบายไว้ว่า ลักษณะพื้นฐานและองค์ประกอบทางจิตใจซึ่งจะนำไปสู่พฤติกรรมที่พึงปรารถนา เพื่อส่งเสริมให้บุคคลเป็นทั้งคนดีและคนเก่ง ได้ทำการศึกษาถึงสาเหตุพฤติกรรมของ คนดีและคนเก่งรวมถึงสาเหตุของพฤติกรรมต่าง ๆ ของคนไทยทั้งเด็กและผู้ใหญ่ อายุตั้งแต่ 6-60ปี ว่าพฤติกรรมเหล่านั้น มีสาเหตุทางจิตใจอะไรและนำมาประยุกต์เป็นทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมสำหรับ คนไทยโดยแบ่งต้นไม้จริยธรรมออกเป็น3 ส่วน สรุปได้ว่า บุคคลมีความพร้อมทางจิตใจทั้ง3 ด้าน คือ ส่วนที่เป็นราก และอยู่ใน สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมไม่ว่าจะเป็นครอบครัว ชุมชน รวมถึงกลุ่มเพื่อน ผู้บันทึกพร้อมที่จะพัฒนาลักษณะทางจิตใจที่เป็นส่วนของลำต้น เกิดเป็นพฤติกรรมที่ดี เป็นคนเก่ง ในส่วนที่เป็นดอก และผลบนต้นไม้ ก็จะมีผลออกมาสมบูรณ์ ซึ่ง จะส่งผลให้เป็นผู้ที่ประพฤติปฏิบัติแต่ในทางที่ถูกที่ควร สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิวิมล สุขทนารักษ์(2551) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนในเขตอำเภอคลองหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา กับสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในเขตอำเภอคลองหลวงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 พบว่าโดยภาพรวม มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูง และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของธวัชชัย ยวงคำ (2552) ได้ทำการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างภาวะคุณลักษณะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาน่าน เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาน่าน เขต 2 ทั้ง 8 ด้าน อยู่ในระดับมาก ส่วนประสิทธิผลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาน่าน เขต 2 มีประสิทธิผลอยู่ในระดับมาก และคุณลักษณะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาน่าน เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับสูง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1 ข้อเสนอแนะสำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 มีดังนี้

1.1.1 ด้านภาวะผู้นำในระบบราชการ ผู้บริหารและครูจะต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียนเนื่องจากผลการศึกษา อยู่ที่เฉลี่ยต่ำสุดการที่ผู้บริหารยึดกฎระเบียบมากเกินไปจะทำให้การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมเหมือนเป็นการบังคับให้ปฏิบัติ อาจไม่เกิดความยั่งยืน

1.1.2 ด้านภาวะผู้นำเชิงจิตวิทยา ผู้บริหารและครูจะต้องเข้าใจและสังเกตพฤติกรรมของเด็กนักเรียนและทำความเข้าใจ ให้กำลังใจแก่เด็กนักเรียนทุกคน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาถึงความสัมพันธ์ของการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 กับประสิทธิผลในการบริหารงานของโรงเรียน

2.2 ควรหาความสำคัญของภาวะผู้นำกับการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อื่น ๆ เพื่อเป็นการยืนยันผลการวิจัยที่ค้นพบ เพื่อนำเสนอเป็นข้อมูลในการส่งเสริมสนับสนุนในด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงเป็นอย่างดีด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจากท่านอาจารย์ที่ปรึกษาคือ ดร.ทินกร พูลพุด ซึ่งเป็นผู้ให้คำแนะนำ ตรวจสอบแก้ไขตลอดจนให้ข้อคิดเห็นต่างๆ อันทรงคุณค่าต่อการวิจัยด้วยความเมตตา-กรุณาปราณี ความห่วงใยและให้กำลังใจ ตลอดระยะเวลาที่ดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ ดร.สมศักดิ์ สุทธิรักษ์ คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ที่กรุณาให้คำแนะนำเพิ่มเติมทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านของสาขาบริหารการศึกษาที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ อบรมสั่งสอนและส่งเสริมประสบการณ์ต่างๆ ให้จนสามารถสำเร็จการศึกษา ได้เป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่เสียสละเวลาอันมีค่าในการให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการตรวจแบบสอบถาม นอกจากนี้ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการเขตพื้นที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 2 และผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 2 ที่ให้การสนับสนุน ช่วยเหลือและให้กำลังใจเสมอมา รวมทั้งขอขอบพระคุณครูทุกท่านในสังกัดเขตพื้นที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 2 ที่สละเวลาอันมีค่าในการให้ข้อมูลและตอบแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้ และขอขอบคุณพี่ๆ น้องๆ เพื่อนๆ ทุกคนที่ให้กำลังใจในการศึกษาเล่าเรียนจนกระทั่งวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงอย่างสมบูรณ์

คุณความดีหรือประโยชน์อื่นใดอันเกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบไว้เป็นเครื่องบูชาพระคุณกับครอบครัวการะจำที่ได้ให้การเลี้ยงดู ให้การศึกษาและวางรากฐานชีวิต รวมทั้ง ครู อาจารย์ ทุกท่านผู้เป็นแรงบันดาลใจที่สำคัญ ช่วยเหลือและสนับสนุนด้วยดีตลอดมา จนกระทั่งประสบความสำเร็จมา ณ วินาทีนี้

เอกสารอ้างอิง

ปัฐวิ อ่อนรู้ที่,(2555) **ภาวะผู้นำของผู้บริหารในมุมมองของผู้ใต้บังคับบัญชา**.บทความทางวิชาการ.

กัญจน์คัทธู ปิยะกาญจน์.(2553) **วิธีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชน**. วิทยานิพนธ์. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหานคร.

คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุภาพร สุขสวัสดิ์, (2552) **การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนสตรีรัตนบุรี**. การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

กฤติพงศ์ บุญรงค์, (2555) **การศึกษากระบวนการบริหารจัดการ ของผู้บริหารกับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนด้านความซื่อสัตย์ : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านตากแดด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพังงา**, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช.(2552)**พระบรมราโชวาทและพระราชดำรัส**

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เกี่ยวกับศาสนาและศีลธรรม. กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

พระธรรมสิงหบุราจารย์ (หลวงพ่อดุริตฺตโม), (2553) **เมตตาทานการให้ที่มีผลเป็นความสุขอย่างยิ่ง**.

กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา ศูนย์หนังสือพระพุทธศาสนา.

พระครูสังฆรักษ์จรัญ จันทวิมล, (2552)**พฤติกรรมความซื่อสัตย์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 9 จังหวัดนครปฐม**.วิทยานิพนธ์.มหาวิทยาลัย สาขาวิชาพัฒนศึกษา.บัณฑิตวิทยาลัย.มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ประเวศ วะสี,(2550) **ระบบการศึกษาที่ควรธรรมนำความรู้**,พิมพ์ครั้งที่1, กรุงเทพมหานคร, สำนักงานมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาระบบการเรียนรู้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

นราทิพย์ พุ่มทรัพย์. (2551)**ลัทธิวาทกรรม การรู้ด้วยวิถีพอเพียง**.สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน).

เพ็ญแข ประจันปัจฉิก และคณะ,(2551) **รายงานการวิจัย การยกระดับคุณธรรม จริยธรรม ของสังคมไทย เพื่อการปฏิรูปสังคม** : แนวทางและการปฏิบัติ.

พุทธทาสภิกขุ (พระธรรมโกศาจารย์), (2553)**เมตตาทาน การให้ที่มีผลเป็นความสุขอย่างยิ่ง**, กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา ศูนย์หนังสือพระพุทธศาสนา.

ปลายทาง และตัวแท้ของจริยธรรม, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ดวงตะวัน.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน, (2554) **ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม การวิจัยและการพัฒนาบุคคล**, พิมพ์ครั้งที่ 4, กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตพัฒนาบริหารศาสตร์, สถาบัน.

ศศิวิมล สุขทนารักษ์ , (2554) **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนในเขตอำเภอคลองหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษ**
ประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1, วิทยานิพนธ์การศึกษา. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
การศึกษา. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

อภิญญา อิงอาจ, (2554) **“พฤติกรรมความซื่อสัตย์สุจริตของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ในเขต**
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล”, วารสารวิชาการพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, ปีที่ 21 ฉบับที่
1, มกราคม – เมษายน.

อภิญญา วัณณ์ โปธิ์สาน ดร., (2553) **สุขวิถี มนุษย์ ชีวิต ความสุข**, พิมพ์ครั้งที่ 3, คณะมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม : หจก. อภิชาติการพิมพ์.

Lawrence Kohlberg, (2000) **Development of Moral Character and Moral Ideology Review of**
Child Development Research, (New York : Russell Sage Foundation,).

Longman. (1995) **Dictionary of Contemporary English**, (London : Longman Group).

Venerable Sujiva Kota Tinggi, (2000) **Loving-kindness Meditation**, (Malaysia : Buddha Dharma

แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42

ชนิตร์นันท์ พรหมมา^{1*} ทศพล อีชะพร²

Received : February 12, 2019

Revised : April 19, 2019

Accepted : August 1, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร ในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42 2) เพื่อเปรียบเทียบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42 ตามปัจจัยส่วนบุคคล 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรกับประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42 4) เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ที่เกิดจากแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 รวมทั้งสิ้น 388 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานและประสิทธิผลของโรงเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติพรรณนา สถิติเชิงอนุมาน และสมการถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า

1. แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร ในโรงเรียนจังหวัดนครสวรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก
2. ผู้ตอบแบบสอบถาม ในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 เมื่อจำแนกตามเพศ ประสบการณ์การทำงาน และวุฒิการศึกษา มีความคิดเห็นที่ใกล้เคียงกัน

คำสำคัญ : แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร/ ประสิทธิภาพของโรงเรียน

¹ วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา

² สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา e-mail: tosapon.t@hotmail.com

*ผู้เขียนหลัก e-mail : shanitnanp@gmail.com

WORK MOTIVATION AMONG PERSONNEL AFFECT TO EFFECTIVENESS OF SCHOOLS NAKHON SAWAN PROVINCE UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 42

Chanitnan Promma^{11*} Tosapon Teekapor^{2 2}

Abstract

The purposes of this research was to find : 1) to study the levels of the work motivation among personnel of schools in Nakhon Sawan province under the secondary educational service area office 42, 2) to compare the work motivation among personnel of schools in Nakhon Sawan province under the secondary educational service area office 42 by personal factors, 3) to study the relationship between the work motivation among personnel effectiveness of schools in Nakhon Sawan province under the secondary educational service area office 42, 4) The work motivation among personnel affecting to effectiveness of schools in Nakhon Sawan province under the secondary educational service area office 42. The 388 samples used in this study were administrators and teachers in schools in Nakorn Sawan province under the secondary educational service area office 42. Instrument to this research was a questionnaire about of the work motivation among personnel and the effectiveness of schools in Nakhon Sawan province under the office of secondary educational service area office 42. The statistics used for data analysis were descriptive statistics, inferential statistics and multiple regressions.

The findings revealed as follows:

1. The levels of the work motivation among personnel of schools in Nakhon Sawan province under the secondary educational service area office 42 were overall at high levels.

2. Respondents in schools in Nakhon Sawan province under the secondary educational service area office 42 were classified by gender, work Experience and educational background. There are similar opinions.

Keywords : work motivation among personnel, effectiveness of schools

¹ Thesis. Master of Education. Educational Administration. Faculty of Humanities and Social Sciences. Chaopraya University.

² Educational Administration, Chaopraya University, e-mail: tosapon.t@hotmail.com

* Corresponding author, e-mail : ipraewee312@gmail.com

บทนำ

การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืนจะต้องให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างทุนของประเทศที่มีอยู่ให้เข้มแข็ง และมีพลังเพียงพอในการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะการพัฒนาคนหรือทุนมนุษย์ให้เข้มแข็ง พร้อมการเสริมสร้างปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพของคนทั้งในเชิงสถาบัน ระบบ โครงสร้างของสังคมให้เข้มแข็ง สามารถเป็นภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2556) การศึกษาจึงถือว่าเป็นบทบาทสำคัญที่ช่วยสร้างคนให้มีคุณภาพเป็นคนเก่ง และคนดีของสังคม มีระเบียบวินัย มีความซื่อสัตย์ มีความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม สามารถร่วมมือ ส่งเสริม และพัฒนาให้สังคมและประเทศชาติเจริญก้าวหน้าต่อไปได้ การสร้างคนหรือพัฒนาคนต้องทำเป็นขั้นตอนเพื่อให้มีความพร้อมและความสามารถเพื่อพัฒนาคุณภาพของประเทศได้

ในการจัดการระบบการศึกษาเพื่อพัฒนาบุคลากรของชาตินั้น โรงเรียนหรือสถานศึกษาเป็นหน่วยงานที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาบุคลากรของประเทศ โดยมีเป้าหมายหลักคือ การพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพ และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และมีหน้าที่รับผิดชอบในการให้การศึกษาอบรมนักเรียนให้มีความรู้ ความสามารถ มีคุณสมบัติที่ดี เพื่อเป็นกำลังสำคัญของประเทศชาติต่อไป โดยเฉพาะสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาชั้นนั้น เป็นสถาบันทางการศึกษาที่มีความใกล้ชิดกับชุมชนมากที่สุด จึงมีความสำคัญ และส่งผลถึงการพัฒนาสังคมเป็นอย่างมาก

ทั้งนี้ประสิทธิภาพของโรงเรียนนั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการไม่ว่าจะเป็น การบริหารสถานศึกษา การจัดการอาคารสถานที่ แบบการเรียนการสอน สื่อการสอน วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ (มัทนา วังถนอมศักดิ์, 2550, หน้า 3) อย่างไรก็ตามคุณภาพการศึกษาที่จะก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้น ก็ขึ้นอยู่กับของบุคลากร โดยเฉพาะครู ดังนั้นผู้บริหารจึงต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาครู พยายามสร้างความพอใจ ความผูกพัน และความตระหนักในหน้าที่และความสำคัญของอาชีพของตน ผลักดันให้ปฏิบัติงานได้อย่างเต็มความสามารถ ซึ่งการจะทำให้ครูปฏิบัติงานได้ดีนั้น ขึ้นอยู่กับขวัญและกำลังใจที่ดีของครู อันส่งผลต่อทัศนคติในการปฏิบัติงาน และส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียนการสอน ดังนั้นผู้บริหารจึงต้องใช้หลักการบริหารงานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพล้วนเกิดจากการมีส่วนร่วมของบุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ที่ต้องมีการวางแผน กำหนดเป้าหมาย กำหนดกิจกรรม และประเมินความมีประสิทธิภาพร่วมกัน (Hoy and Ferguson, 1985)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 เป็นหน่วยงานหลักในการจัดการศึกษาและดำเนินการบริหารจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งมีขอบเขตความรับผิดชอบครอบคลุมจังหวัดนครสวรรค์-อุทัยธานี โดยได้รับนโยบายการศึกษาจากกระทรวงศึกษาธิการ ให้เร่งรัดดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาลและสานต่องานที่ได้ดำเนินการไว้ โดยนโยบายที่ 2 เป็นนโยบายเกี่ยวกับปฏิรูประบบการผลิตและพัฒนาครูให้มีจำนวนการผลิตที่สอดคล้องกับความต้องการ มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรปัจจุบันรองรับหลักสูตรใหม่และการเรียนรู้ในโลกยุคใหม่ รวมทั้งประเมินวิทยฐานะครูให้เชื่อมโยงกับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ดูแลระบบสวัสดิการ และลดปัญหาที่บั่นทอนขวัญกำลังใจของครูให้ส่งผลต่อประสิทธิภาพการเรียนการสอนและคุณภาพผู้เรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2556)

การปฏิรูประบบการผลิตและพัฒนาครูนอกจากการพัฒนาครูให้มีศักยภาพรองรับการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันและการดูแลระบบสวัสดิการเพื่อลดปัญหาที่บั่นทอนขวัญกำลังใจของครูแล้ว การสร้างแรงจูงใจให้กับครูยังเป็นส่วนสำคัญที่เป็นตัวกระตุ้นให้การปฏิรูประบบการผลิตและพัฒนาครูเกิดขึ้นได้อย่างแท้จริง ดังที่สมยศ นาธิการ (2540) กล่าวว่า แรงจูงใจมีความสำคัญต่อการบริหารงานมาก เพราะผู้บริหารจะทำงานให้ประสบความสำเร็จได้ ต้องอาศัยบุคคลอื่น ซึ่งคนเป็นทรัพยากรที่มีชีวิตจิตใจ แรงจูงใจจึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์และความรู้สึกของคนในการปฏิบัติงาน ซึ่งล้วนส่งผลต่อการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ แรงจูงใจจึงถือได้ว่าเป็นมีความสำคัญต่อผู้บริหาร เพราะการเพิ่มแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูทำให้ประสิทธิภาพของบุคลากร ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42 เกิดขึ้นได้อย่างเต็มที่ เกิดความกระตือรือร้นในการสร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการ และการจัดการเรียนการสอน ทั้งยังทำให้ประสิทธิภาพของการเรียนการสอน และคุณภาพผู้เรียนเป็นไปตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ

อย่างไรก็ตาม ความต้องการทางด้านแรงจูงใจในแต่ละคนเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนและทำได้ยาก เนื่องจากบุคลากรในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42 ต่างมาจากหลากหลายพื้นที่ ต่างเพศ ต่างวัย และต่างหน้าที่รับผิดชอบ ฉะนั้นเรื่องความพึงพอใจในการปฏิบัติงานย่อมแตกต่างกันตามทัศนคติและแรงจูงใจของแต่ละคน ซึ่งมีไม่เท่ากัน ส่งผลกระทบต่อการตอบสนองตามนโยบายของโรงเรียน และนโยบายจากกระทรวงศึกษาธิการ จึงทำให้เกิดปัญหาในการพัฒนาในปัจจุบัน

ด้วยเหตุดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42 ที่ส่งผลถึงประสิทธิภาพของโรงเรียน เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้บริหารในการวางแผนการบริหารงาน

และพัฒนาครูในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลเพิ่มมากขึ้น ให้ตอบรับกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและเพื่อให้ครูมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานเพื่อความสำเร็จขององค์การอย่างยั่งยืนและรวมไปถึงการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42
2. เพื่อเปรียบเทียบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42 ตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร กับประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42
4. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ที่เกิดจากแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42

วิธีการดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42 ที่ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นเพื่อกระจายกลุ่มตัวอย่างไปในแต่ละอำเภอและทำการสุ่ม อย่างง่ายอีกครั้งหนึ่ง โดยใช้สูตรคำนวณของเครซี และมอร์แกน (R.V.Krejcie & D.W.Morgan) กำหนดความคลาดเคลื่อนที่ .05 ได้กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 75 คน ครูจำนวน 313 คน รวมทั้งสิ้น 388 คน

การสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพของเครื่องมือ

ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ขอคำแนะนำและข้อคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญทางทฤษฎีในสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล กำหนดกรอบแนวคิด รูปแบบเครื่องมือ และโครงสร้างเนื้อหาการวิจัย สร้างแบบสอบถาม เพื่อสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร ของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42 มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานมี 5 ระดับจำนวน 40 ข้อ ตอนที่ 3 แบบสอบถามประสิทธิผลของโรงเรียน เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42 มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียน มี 5 ระดับจำนวน 30 ข้อ นำแบบสอบถามฉบับร่าง ให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบเพื่อรับทราบข้อเสนอแนะแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข นำแบบสอบถามที่ได้เสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความสมบูรณ์ของเครื่องมืออีกครั้ง แล้วจัดพิมพ์ฉบับสมบูรณ์

นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ความตรงตามโครงสร้าง (Construct Validity) และความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ หรือสอดคล้องระหว่างข้อความที่เขียนขึ้นในแบบสอบถามกับนิยามศัพท์ที่กำหนดไว้ โดยใช้วิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม โดยผู้เชี่ยวชาญลงความคิดเห็นและให้คะแนน นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาความเที่ยงของข้อคำถามแล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามตามวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) การเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยดำเนินการตามลำดับขั้น

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่อหาค่าสถิติร้อยละ (Percentage) เพื่อหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation S.D.)
2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เพื่อหาค่า t-test Independent Sample, F-test (One-way ANOVA)
3. สมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression)

ผลการวิจัย

1. ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรเมื่อเทียบกับเกณฑ์ โดยผู้วิจัยวิเคราะห์จากค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร โรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42 พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42 มีค่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$) และเมื่อจำแนกในแต่ละปัจจัยพบว่าปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือความเป็นอยู่ส่วนตัว ($\bar{X} = 4.31$) ส่วนปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา คือ ความสำเร็จในการทำงานของบุคคล ($\bar{X} = 4.23$) และปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ($\bar{X} = 3.93$)

2. แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร ในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 เมื่อเปรียบเทียบโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่าแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42 เมื่อเปรียบเทียบโดย จำแนกตามเพศ ซึ่งประกอบด้วยเพศชายและเพศหญิงในภาพรวมไม่พบความแตกต่าง แต่เมื่อพิจารณารายด้านพบว่ามีความแตกต่างกันปัจจัยด้านที่ 8 ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน โดยความคิดเห็นของบุคลากรเพศชายในด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานแตกต่างกับบุคลากรเพศหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนปัจจัยด้านอื่นไม่พบความแตกต่าง

3. ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร กับประสิทธิผลของโรงเรียนในจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร กับประสิทธิผลของโรงเรียนในจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 มีความสัมพันธ์ในทางเดียวกัน และมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำถึงสูง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง 0.272 - 0.736 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กันมากที่สุด คือ แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรปัจจัยที่ 13 ความมั่นคงในการทำงาน กับประสิทธิผลของโรงเรียนในจังหวัดนครสวรรค์ด้านที่ 2 ความพึงพอใจในการทำงานของครู มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.736 ส่วนด้านที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กันรองลงมา คือ แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรปัจจัยที่ 4 ความรับผิดชอบ กับประสิทธิผลของโรงเรียนในจังหวัดนครสวรรค์ด้านที่ 4 ความสามารถในการจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.702 และมาตรฐานที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กันน้อยที่สุด คือ แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรปัจจัยที่ 8 ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน กับประสิทธิผลของโรงเรียนในจังหวัดนครสวรรค์ด้านที่ 5 ความสามารถในการปรับเปลี่ยนต่อสภาวะแวดล้อมที่กระทบทั้งภายใน และภายนอก มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.272 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

สมการพยากรณ์ที่เกิดจากการแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร กับประสิทธิผลของโรงเรียนในจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 พบว่า การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณแบบมีขั้นตอนของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ดีที่สุดที่ใช้พยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียนในจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 โดยรวมทั้ง 14 ปัจจัย พบว่า ตัวแปรที่สามารถอธิบายความผันแปรที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 มีจำนวน 3 ปัจจัย จากสูงสุดไปหาต่ำสุด คือ 1) ความมั่นคงในการทำงาน (X_1) สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียนในจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 ได้เท่ากับร้อยละ 59.80 ($R^2 = 0.598$) 2) ความรับผิดชอบ (X_2) สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียนในจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 ได้เท่ากับร้อยละ 75.60 ($R^2 = 0.756$) 3) ความเป็นอยู่ส่วนตัว (X_3) สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียนในจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 ได้เท่ากับร้อยละ 79.80 ($R^2 = 0.798$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. โดยภาพรวมระดับของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร ในโรงเรียนจังหวัดนครสวรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42 มีค่าอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสายันต์ ตามังจนา (2546) ได้ศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดระยอง พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดระยอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับโกลม บัวพรหม (2553) ที่ได้ศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุราษฎร์ธานี เขต 3 ที่พบว่าแรงจูงใจในการปฏิบัติงานครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุราษฎร์ธานี เขต 3 มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับยุทธภูมิ ช่างเหล็ก (2553) ที่ได้ศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานครูโรงเรียนในเครือข่ายทุ่งตะโก 2 ในสังกัดสำนักงาน

เขตพื้นที่ประถมศึกษาชุมพร เขต 2 พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานครูโรงเรียน ในเครือข่ายทุ่งตะโก 2 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาชุมพร เขต 2 โดยรวมอยู่ระดับมาก

ทั้งนี้ในความคิดเห็นของผู้วิจัยเห็นว่าเนื่องจากบุคลากรในโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถเห็นได้จากสามารถสอบเข้าบรรจุแต่งตั้งตามระบบ รวมถึงอาชีพครูเป็นอาชีพที่มีเกียรติ มีศักดิ์ศรี เป็นที่ยอมรับนับถือในสังคม มีใจพร้อมที่จะทำงานร่วมกันเพื่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียน อีกทั้งอาชีพครูยังมีสวัสดิการต่าง ๆ ที่ดี และมีความก้าวหน้าในอนาคต ส่งผลให้เกิดความรู้สึกรักมั่นคงในชีวิตหน้าที่การงาน เห็นได้จากประสิทธิผลของโรงเรียนจะอยู่ในอันดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะการจัดการศึกษาตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ(ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ในมาตราที่ 4 ได้ให้ความสำคัญกับครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา โดยกำหนดแนวทางไว้เพื่อให้หน่วยงานทางการศึกษาให้ความสำคัญและปฏิบัติตามในการวางแผนและกำหนดนโยบายและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42 ได้มีการนำมาเป็นแนวทางในการบริหารงานทางด้านการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ประกอบกับนโยบายการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่การปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ การปฏิรูปโครงสร้างการบริหารงานในกระทรวงศึกษาธิการ การปฏิรูประบบบริหารจัดการ การจัดระบบประกันคุณภาพของสถานศึกษา อำนวยให้การบริหารจัดการเป็นระบบ เกิดการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพและคุณภาพมากขึ้น ส่งผลให้ครูผู้สอนเกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานและผลของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูอยู่ในระดับมาก ทั้งหมดนี้สอดคล้องทฤษฎีแรงจูงใจของ Herzberg (1959) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ความเป็นอยู่ส่วนตัว ความสำเร็จในการทำงานของบุคคล สถานะทางอาชีพ เป็นปัจจัยจูงใจและปัจจัยค่าจูงที่ทำให้บุคลากรในองค์กรเกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นด้านที่มีคะแนนสูง 3 อันดับแรก เนื่องจากส่งผลต่อความรู้สึกพึงพอใจในการปฏิบัติงานและป้องกันไม่ให้เกิดความไม่พอใจในการปฏิบัติงานที่ต้องจำเป็นอย่างยิ่งต้องให้ความสำคัญและพิจารณาควบคู่กันจนทำให้เกิดแรงจูงใจภาพรวม อยู่ในระดับมาก

1.1 ด้านลักษณะงานที่ทำ พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 ด้านลักษณะงานที่ทำโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะงานที่ปฏิบัติเป็นงานที่ใช้ ความรู้ ความสามารถและความถนัด อีกทั้งเป็นงานที่มีความท้าทายและน่าสนใจ สามารถก่อให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงาน ส่งผลให้เกิดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่องและสามารถปฏิบัติงานให้สำเร็จได้ด้วยดีแต่เพียงผู้เดียว

1.2 ด้านความสำเร็จในการปฏิบัติงานของบุคคล พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 ด้านความสำเร็จในการปฏิบัติงานของบุคคลโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เป็นอันดับที่ 2 ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะครูมีโอกาสดำเนินการโดยใช้ความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจนประสบความสำเร็จแม้ว่าบางภารกิจที่ได้รับมอบหมายจะเกิดปัญหาหรืออุปสรรคจากปัจจัยต่าง ๆ ก็สามารถแก้ไขสถานการณ์ไปได้ด้วยดี ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง อีกทั้งโรงเรียนมีการสนับสนุนให้ครูได้เข้ารับการอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้และพัฒนาทักษะของตนเองอย่างสม่ำเสมอ

1.3 ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 ด้านการได้รับการยอมรับนับถือโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะครูมีความภาคภูมิใจที่คิดว่าความสำเร็จของงานในโรงเรียนส่วนหนึ่ง เป็นผลมาจากความสามารถและการปฏิบัติงานของตนเอง สามารถรับรู้ได้ถึงชื่นชมจากเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชาและรับรู้ถึงความมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีเป็นที่ยอมรับนับถือจากบุคคลโดยทั่วไป

1.4 ด้านความรับผิดชอบ พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของ บุคลากรในโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 ด้านความรับผิดชอบโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก น่าจะเป็นเพราะระเบียบข้อบังคับและคำสั่งต่าง ๆ ใน โรงเรียนมีส่วนเสริมในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน อีกทั้งมีโอกาสดำเนินงานอย่างอิสระในการเลือกวิธีทำงานด้วยตัวเอง ตลอดจนผู้บังคับบัญชามอบหมายชิ้นงานสำคัญและเร่งด่วนให้ ปฏิบัติงานเสมอโดยที่ได้รับความไว้วางใจในงานชิ้นใหม่อย่างเต็มที่

1.5 ด้านโอกาสได้รับความก้าวหน้าในอนาคต พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับ แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 ด้านโอกาสได้รับความก้าวหน้าในอนาคตโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก น่าจะเป็นเพราะโรงเรียนให้การสนับสนุนครูในการเข้ารับการประชุม อบรม การสัมมนาทั้งในและนอก โรงเรียนเพื่อพัฒนาตนเองและทำให้ครูมีโอกาสดำเนินงานในตำแหน่งหน้าที่การงานเท่าเทียมกับ ครูท่านอื่น ๆ ในโรงเรียน

1.6 ด้านเงินเดือน พบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 ด้านเงินเดือน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก น่าจะเป็นเพราะงานที่

ปฏิบัติเป็นงานที่ต้องใช้ความรู้ความสามารถ ฉะนั้นเงินเดือนและผลตอบแทนอื่น ๆ ที่ได้รับมีความเหมาะสมกับความรู้ความสามารถและปริมาณงาน มีความเป็นธรรมในการเลื่อนขั้นและเงินเดือน

1.7 ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก น่าจะเป็นเพราะบุคลากร ในโรงเรียนมีความเคารพและศรัทธาต่อกันด้วยดี โดยเฉพาะผู้บังคับบัญชาให้ความสนใจเอาใจใส่ดูแลและเป็นกันเองกับผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างจริงใจ ทำให้เกิดความเต็มใจในการร่วมงานและทำงานภายใต้คำสั่งของผู้บังคับบัญชาเป็นอย่างดี

1.8 ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก น่าจะเป็นเพราะบุคลากรในโรงเรียนมีความเคารพและศรัทธาต่อกันด้วยดี โรงเรียนมีกิจกรรมเพื่อสานความสัมพันธ์ การทำงานร่วมกันเป็นระยะเวลานาน รู้จักสนิทสนมกันเป็นอย่างดีหรือการทำงานร่วมกันภายใต้ภารกิจของโรงเรียนภายใต้ความกดดัน เคร่งเครียดบางสถานการณ์ ทำให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็นอย่างดี

1.9 ด้านสถานะทางอาชีพ พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 ด้านสถานะทางอาชีพโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก น่าจะเป็นเพราะครูมีความภาคภูมิใจกับตำแหน่งหน้าที่ที่ปฏิบัติ อีกทั้งอาชีพครูสามารถเป็นกำลังสำคัญ ช่วยสร้างประโยชน์ให้กับสังคม ทำให้ครูรู้สึกพอใจที่ได้รับการยอมรับในหน้าที่การงานจากบุคคลอื่น และอาชีพครูยังเป็นอาชีพที่สามารถเป็นกำลังสำคัญต่อการเลี้ยงครอบครัวได้

1.10 ด้านนโยบายและการบริหาร พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 ด้านนโยบายและการบริหาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก น่าจะเป็นเพราะโรงเรียนมีนโยบายและระเบียบในการปฏิบัติงานที่เอื้อให้การทำงานสะดวกและประสบความสำเร็จ มีการแบ่งหน้าที่หรือมอบหมายงาน อีกทั้งครูในโรงเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการกำหนด นโยบายและแผนปฏิบัติงาน ทำให้แผนการปฏิบัติงานสอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนอย่างชัดเจน และเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นในหน่วยงาน ผู้บังคับบัญชาให้ครูในโรงเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้อง ประชุมตัดสินใจร่วมกันแก้ไขปัญหา

1.11 ด้านสภาพการทำงาน พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 ด้านสภาพการทำงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก น่าจะเป็นเพราะโรงเรียนมีสถานที่ทำงานทั้งภายในและภายนอกสะอาดสวยงาม เนื่องจากมีการประเมินโรงเรียนจากหน่วยงานภายนอกอยู่บ่อยครั้ง สภาพแวดล้อมและบรรยากาศมีความเป็นสัดส่วนและมีพื้นที่เพียงพอ เกิดความสะดวกสบายทั้งด้านคมนาคมและการติดต่อ ช่วยเสริมให้การปฏิบัติงานสะดวกรวดเร็ว อีกทั้งลักษณะการทำงานก่อให้เกิดเพื่อนร่วมงานที่ดี และมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน และส่วนใหญ่มีเครื่องมือและอุปกรณ์การเรียนการสอนเพียงพอ พร้อมในการปฏิบัติงาน

1.12 ด้านความเป็นอยู่ส่วนตัว พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 ด้านความเป็นอยู่ส่วนตัว โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เป็นอันดับที่ 1 ถือว่าเป็น ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะการปฏิบัติงานส่งผลต่อกระหนาบต่อชีวิตส่วนตัวไม่มากนัก เพราะไม่ค่อยมีการเปลี่ยนตำแหน่งหน้าที่ หรือมีการโยกย้ายบ่อย และในเรื่องของการมีเวลาเพียงพอที่จะทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตส่วนตัวของครู เช่น ออกกำลังกาย ทำงานอดิเรก อยู่กับครอบครัว เป็นต้น

1.13 ด้านความมั่นคงในการทำงาน พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 ด้านความมั่นคงในการทำงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก น่าจะเป็นเพราะอาชีพครูช่วยให้ฐานะทางครอบครัวอยู่ในระดับน่าพอใจและเมื่อครบอายุราชการยังได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสม สามารถเลี้ยงดูตนเองและครอบครัวได้ และขณะปฏิบัติงานในหน้าที่ผู้บังคับบัญชาและครูในโรงเรียนช่วยเหลือให้เกียรติและปกป้องเกียรติจากบุคคลรอบข้าง อีกทั้งระหว่างทำงาน ผู้บังคับบัญชามีการประเมินผลงานอย่างมีคุณธรรมและยุติธรรม

1.14 ด้านวิธีการปกครองบังคับบัญชา พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 ด้านวิธีการปกครองบังคับบัญชา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก น่าจะเป็นเพราะส่วนใหญ่ ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ดูแลเอาใจใส่ให้คำแนะนำและมีความยุติธรรม ต่อการพิจารณาหรือรับฟังความคิดเห็นต่าง ๆ จากผู้ใต้บังคับบัญชาหรือหรือตำแหน่งต่าง ๆ ในโรงเรียน

2. ระดับของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร ในโรงเรียนจังหวัดนครสวรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42 เมื่อเปรียบเทียบโดยจำแนกตาม เพศ ซึ่งประกอบด้วยเพศชายและเพศหญิง ในภาพรวมไม่พบความแตกต่าง แต่

เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีความแตกต่างกันปัจจัยด้านที่ 8 ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน โดยความคิดเห็นของบุคลากรเพศชาย แตกต่างกับบุคลากรเพศหญิง ทั้งนี้แม้ว่าในยุคปัจจุบันจะมีการกล่าวว่าเพศชายและเพศหญิงเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีศักยภาพ ในการปฏิบัติงานและมีส่วนร่วมในสังคมเท่าเทียมกัน แต่การปรับตัวของครูทั้งเพศชายและเพศหญิงในการปฏิบัติงาน การดำรงชีวิต และภาระหน้าที่ที่มีความแตกต่างกัน โดยครูเพศชายมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานได้เป็นอย่างดี สามัคคีกัน ติดต่อประสานงานได้ทั้ง เรื่องงานและเรื่องส่วนตัว สอดคล้องกับการศึกษาของปริยานุช ทองสุก (2549) เมื่อจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ซึ่ง ประกอบด้วยต่ำกว่า 8 ปี, 8 – 15 ปี และมากกว่า 15 ปี ในภาพรวมและรายด้านไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ทั้งนี้แม้ว่าครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานมากกว่า 15 ปีขึ้นไป เป็นครูที่มีความรู้ความสามารถความชำนาญและทักษะในการ ปฏิบัติงาน รู้ถึงขอบข่ายของงานชัดเจนจากประสบการณ์ที่ได้ฝึกฝน สะสมมาเป็นเวลานานจากการทำงานจริง และได้รับการฝึกอบรม สัมมนาทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนเพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ มากกว่าครูที่มีประสบการณ์การทำงาน 8 – 15 ปี และต่ำกว่า 8 ปี แต่ในปัจจุบันมีนโยบายทางด้านการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นในการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community - PLC) เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และถ่ายทอดวิธีคิด แนวทางการวางแผนการจัดการเรียนการสอน รูปแบบวิธีการจัดการ เรียนการสอน จิตวิทยาในชั้นเรียน การวัดและประเมินผล และเรื่องอื่นๆที่เกี่ยวข้อง ทำให้แรงจูงใจในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกันแม้ จะมีประสบการณ์การทำงานที่ต่างกัน

เมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษาพบว่า ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะว่า ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันระดับปริญญาตรีและที่สูงกว่าคือระดับปริญญาโทและระดับปริญญาเอกมีหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติงานของครู คล้ายคลึงกัน เพราะครูทุกคนมีหน้าที่หลักคืองานสอนและมีหน้าที่อื่น ๆ จะต้องรับผิดชอบร่วมกันเพื่อให้โรงเรียนสามารถบริหารงาน สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี มีการทำงานเป็นกลุ่มไม่ใช่ต่างคนต่างทำ มีกฎระเบียบ กฎเกณฑ์ในการปฏิบัติงานที่ใช้เหมือนกันนอกจากนั้นการ แสดงออกในการปฏิบัติงานไม่มีแบ่งแยกการมีวุฒิการศึกษาที่ต่างกันจึงไม่ส่งผลให้มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานต่างกัน สอดคล้องกับ การศึกษาของจุติมา เอี่ยมเสถียร (2549) ที่ได้ศึกษาเรื่องแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานโดยรวมไม่แตกต่างกัน และสอดคล้อง กับการศึกษาของพิศาล มณีสุธรรม (2549) ที่ได้ศึกษาเรื่องแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายการสอนระดับประถมศึกษาของ สถานศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 3 ผลการวิจัยพบว่าบุคลากรสายการสอนระดับประถมศึกษาของ สถานศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่ การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 3 ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานไม่ แตกต่างกัน

3.แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร กับประสิทธิผลของโรงเรียนในจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42 มีความสัมพันธ์ในทางเดียวกัน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากครูและผู้บริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 ได้มีปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาลที่มุ่งสนับสนุน และ ผลักดัน ได้มีการส่งเสริมแนวคิดทฤษฎีที่สอดคล้องกับการดำเนินงานของโรงเรียน ในการส่งเสริมและพัฒนาให้ครูมีความรู้ ความสามารถ คุณธรรมจริยธรรม รักษาจรรยาบรรณ และมีทักษะในการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ และมีทัศนคติที่ดีต่อกับปฏิบัติงาน ตลอดจนสร้างเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ซึ่งเมื่อครูมีแรงจูงใจที่ดี ย่อมส่งผลให้ประสิทธิผลของโรงเรียนเพิ่มขึ้น สอดคล้อง กับสุพานี สุธงษ์วานิช (2552: 156) ได้กล่าวไว้ว่า แรงจูงใจในองค์กรมีปัจจัยที่สำคัญ 3 ส่วนใหญ่ ๆ หนึ่งในนั้นคือทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยม และสภาพการทำงาน มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน เนื่องมาจาก ข้าราชการทุกคนต้องการได้รับเกียรติและการ ยอมรับนับถือจากสังคม ต้องการความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ต้องการมีสถานที่ปฏิบัติงานที่เหมาะสม สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ จะเกิดขึ้นได้ จากองค์กรที่ดี ภาวะลักษณะที่ดี มีการบริหารงานที่ดี มีประสิทธิภาพในการจัดสถานที่ปฏิบัติงานอย่างเหมาะสม ในแง่ขององค์กรราชการ ต้องมีผลลัพธ์ที่เป็นที่ยอมรับของสังคม สอดคล้อง กับสิริลักษณ์ สุ้องคะ (2550) เรื่อง “แรงจูงใจในการทำงานของครูกับประสิทธิผล ของโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตพื้นที่พัฒนา ชายฝั่งทะเลตะวันออก” พบว่า แรงจูงใจในการทำงานของครูกับประสิทธิผลของโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักบริหารคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษา เอกชน เขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่ง ทะเลตะวันออกมีความสัมพันธ์กันในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า พบว่าด้านที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กันมากที่สุด คือ แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรปัจจัยที่ 13 ความมั่นคงในการทำงาน กับประสิทธิผลของโรงเรียนในจังหวัดนครสวรรค์ด้านที่ 2 ความพึงพอใจในการทำงานของครู โดยเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้บังคับบัญชา และความสุขในการทำงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารมีความรู้ความสามารถ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และมีวิสัยทัศน์ในการ บริหารงาน สามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาและความขัดแย้ง มีการเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรได้แสดงความคิดเห็น ตลอดจนมีการ ให้ขวัญกำลังใจและสนับสนุนครูและบุคลากรที่ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงานทำให้เกิดความรู้สึกรับรู้ถึงความพึงพอใจในการ ทำงานตามมา

ส่วนด้านที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กันน้อยที่สุด คือ แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรปัจจัยที่ 8 ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน กับประสิทธิผลของโรงเรียนในจังหวัดนครสวรรค์ด้านที่ 5 ความสามารถในการปรับเปลี่ยนต่อสภาวะแวดล้อมที่มากกระทบทั้งภายใน และภายนอก ทั้งนี้แม้ว่าครูและบุคลากรสามารถปรึกษาหารือกับเพื่อนร่วมงานเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆในการทำงานได้ มีการให้คำปรึกษาแนะนำ ตลอดจนชี้แจงปัญหาในการปฏิบัติงานภายในโรงเรียน และบุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียนให้การสนับสนุนร่วมมือและพร้อมใจกันในการปฏิบัติงานเพื่อให้งานของตนเองและส่วนร่วมประสบความสำเร็จ แต่การมีความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน อาจส่งผลต่อการขัดขวางการเปลี่ยนแปลงทั้งในเชิงนโยบายและการปฏิบัติ สอดคล้องกับบลอค (Lock, 1976 อ้างถึงใน อรุณ พรินทร์, 2546) ให้ความเห็นว่าเพื่อนร่วมงานเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ส่งเสริมหรือหยุดยั้งความพึงพอใจของบุคคลที่มีต่อการทำงาน ถ้าบุคคลใดมีเพื่อน ร่วมงานที่มีความสามารถสูง มีความเป็นมิตรพอที่จะช่วยเหลือผู้อื่น บุคคลนั้นอาจมีความพึงพอใจที่จะร่วมงานกับองค์กร ในทางกลับกันหากร่วมงานกับคนที่ตนรู้สึกว่าจะไม่มีความสามารถหรือไม่เป็นมิตร บุคคลนั้นอาจเกิดความไม่พึงพอใจในการปฏิบัติงาน จนอาจส่งผลต่อประสิทธิผลขององค์กรได้

4. การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณแบบมีขั้นตอนของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ดีที่สุดที่ใช้พยากรณ์ ประสิทธิผลของโรงเรียนในจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 โดยรวมทั้ง 14 ปัจจัย พบว่า ตัวแปรที่สามารถอธิบายความผันแปรที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 มีจำนวน 3 ปัจจัย จากสูงสุดไปหาต่ำสุด คือ 1) ความมั่นคงในการทำงาน 2) ความรับผิดชอบ และ 3) ความเป็นอยู่ส่วนตัว

4.1 ความมั่นคงในการทำงาน เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 ทั้งนี้เพราะ เป็นแรงจูงใจในด้านที่มีส่วนสำคัญในการสร้างฐานะทางครอบครัวอยู่ในระดับที่ดีและได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสม เพื่อให้สามารถเลี้ยงดูตนเองและครอบครัวได้ ประกอบกับการที่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนช่วยเหลือให้เกียรติและปกป้องเกียรติจากบุคคลรอบข้าง และมีการประเมินผลงานอย่างมีคุณธรรมและยุติธรรมจะทำให้เกิดประสิทธิผลของโรงเรียน

4.2 ความรับผิดชอบ เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 ทั้งนี้เพราะระเบียบข้อบังคับและคำสั่งต่าง ๆ ในโรงเรียนมีส่วนเสริมในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน มีผลโดยตรงต่อความชัดเจนในการปฏิบัติงาน อีกทั้งการมีอิสระในการตัดสินใจและการเลือกวิธีทำงานด้วยตัวเอง ตลอดจนการที่ผู้บริหารเห็นความสำคัญของครูและบุคลากรแต่ละบุคคล และมอบหมายชิ้นงานสำคัญและเร่งด่วนให้ปฏิบัติงานแตกต่างกันไปตามความถนัดของแต่ละบุคคล ล้วนส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนทั้งสิ้น

4.3 ความเป็นอยู่ส่วนตัว เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 ทั้งนี้เพราะการปฏิบัติงานส่งผลต่อกระทบต่อชีวิตส่วนตัว ขึ้นอยู่กับการเปลี่ยนตำแหน่งหน้าที่ การโยกย้าย และในเรื่องของการมีเวลาเพียงพอที่จะทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตส่วนตัวของครู เช่น ออกกำลังกาย ทำงานอดิเรก อยู่กับครอบครัว เป็นต้น ซึ่งส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่ของครูด้วย

ข้อเสนอแนะ

1.สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ควรมีนโยบาย แผนงาน และกำหนดมาตรฐานของหน่วยงานส่งเสริมให้ครูมีโอกาสนำตนเองด้วยการส่งเสริมให้มีการศึกษาดูงาน อบรม ประชุม สัมมนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานของครู ทั้งยังควรมีนโยบาย แผนงาน ที่จะพัฒนาครู

2.ผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องมีนโยบายที่ชัดเจนและยึดหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมกระจายอำนาจในการบริหาร รับฟังให้ความสนใจและเข้าใจปัญหาต่าง ๆ ของครูหาแนวทางในการแก้ปัญหา และร่วมกันพัฒนาบริหารงานด้วยความโปร่งใสชัดเจน มีการประสานงานประชุม ปรึกษาหารือกันอย่างต่อเนื่อง และนำมากำหนดนโยบาย แผนงาน และมาตรฐานของหน่วยงานให้ชัดเจน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1.ควรทำการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42 เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สะท้อนภาพแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในด้านเชิงลึกอันทำให้ได้ความรู้ที่รอบด้านมากขึ้น

2.ควรมีการศึกษาตัวแปรอิสระอื่น ๆ ที่มีผลต่อแรงจูงใจในการทำงานของครู เช่น ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมเพื่อเป็นแนวทางในการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูที่ดียิ่งขึ้นไป

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความอนุเคราะห์ช่วยเหลือเป็นอย่างดีจาก อ.ดร.ทศพล อีชะพร อาจารย์ที่ปรึกษาหลักงานวิทยานิพนธ์ อ.ดร.พิมพ์ฤทธิ์ เทียงภักดิ์และ รองศาสตราจารย์ ดร.วินัย รังสินนท์ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา และแนะนำแนวทางที่ถูกต้อง ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความละเอียดถี่ถ้วนและเอาใจใส่เป็นอย่างดี ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้ง และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ ขอขอบพระคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิ อาจารย์ ดร.ทินกร พูลพุด, ดร.รุ่งนภา อีชะพร, นายบุญจันทร์ คาริรานนท์, นางอัญชลี เรือนมงคล และนางอลิสรา เลหาะวิไลย ที่ได้กรุณาตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัยในครั้งนี้เป็นอย่างดี ขอขอบพระคุณผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนโรงเรียนนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 ซึ่งให้ความอนุเคราะห์ในการทดลองเครื่องมือวิจัย ขอขอบพระคุณผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 ซึ่งให้ความอนุเคราะห์อำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้ รวมไปถึงขอบคุณเพื่อน ๆ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา รุ่นที่ 2 ที่ให้ความช่วยเหลือ คำปรึกษา ตลอดจนคำแนะนำที่ดีเสมอมา ขอขอบพระคุณ ครอบครัวของผู้วิจัย ซึ่งเป็นแรงบันดาลใจที่ดีแก่ผู้วิจัย ตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน คุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่คุณอาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่กรุณาให้ความรู้ ความรัก ความเมตตา ความโอบอ้อมอารี และมีมิตรไมตรีด้วยดีตลอดเวลาในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

เอกสารอ้างอิง

- โกมล บัวพรหม. (2553). **แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุราษฎร์ธานี เขต 3**. ปริญญาโทครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชา บริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- จตุมา เอี่ยมเสถียร. (2549). **แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร มหาบัณฑิต, สาขาวิชาบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- ปรียานุช ทองสุก. (2549). **ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อปัจจัยแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี**. ปริญญาโทการจัดการมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรมนุษย์, วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- มัทนา วังถนอมศักดิ์. (2550). **รูปแบบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู**. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ยุทธภูมิ ช่างเหล็ก. (2553). **แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนในเครือข่ายทุ่งตะโก 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาชุมพร เขต 2 อำเภอทุ่งตะโก จังหวัดชุมพร**. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- สมยศ นาวิการ. (2540). **การบริหารและพฤติกรรมองค์กร**. กรุงเทพฯ:ผู้จัดการ.
- สายัณต์ ตากมัจฉา. (2546). **แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดระยอง**. วิทยานิพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิต, สาขาวิชาบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Hoy, Wayne K. & Furguson, Judith. (1985). **Theoretical framework and exploration**. Texas: Business Publication.
- Hoy, Wayne. K and Cecil G. Miskel. (2001). **Educational Administration : Theory Research and Practice (4 thed)**.

แนวทางการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กยุคดิจิทัลสู่ความเป็นเลิศ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท

Received : February 13, 2019

Revised : April 29, 2019

Accepted : August 1, 2019

มาลัย วงศ์ฤทัยวัฒนา^{1*}

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กยุคดิจิทัลสู่ความเป็นเลิศของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท 2) นำเสนอแนวทางการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กยุคดิจิทัลสู่ความเป็นเลิศของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท โดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ สถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท จำนวน 111 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์ 2) แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) ค่าความถี่ 2) ค่าร้อยละ 3) ค่าเฉลี่ย และ 4) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กยุคดิจิทัลสู่ความเป็นเลิศของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาทสู่ความเป็นเลิศมีการนำระบบเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียน

2. แนวทางบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กยุคดิจิทัลสู่ความเป็นเลิศ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ประกอบไปด้วย 4 ปัจจัย คือ 1) การพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลให้มีคุณภาพสูง สามารถรองรับการใช้งานต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็วและครอบคลุมทุกด้าน 2) การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการสร้างและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง ทั้งทางคอมพิวเตอร์ แอปพลิเคชัน สมาร์ทโฟน 3) การส่งเสริม สนับสนุน ของผู้บริหารสถานศึกษา ในการพัฒนาบุคลากรและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล 4) การนิเทศกำกับติดตามการใช้และดำเนินงานต่าง ๆ เกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัล ทั้งอุปกรณ์ บุคลากร และการนำไปใช้

คำสำคัญ : แนวทาง, การบริหารโรงเรียน, ยุคดิจิทัล, ความเป็นเลิศ

¹ อาจารย์(พิเศษ) โรงเรียนนครสวรรค์บริหารฯ จังหวัดนครสวรรค์

*ผู้พิมพ์หลัก e-mail: malaicp9@yahoo.com

A SMALL SCHOOL ADMINISTRATION MODEL OF DIGITAL ERA TO EXCELLENCE UNDER CHAI NAT PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

Malai Wongruethaiwattana ^{1*}

Abstract

The purpose of this research aimed to 1) study a small school administration model of digital era to excellence under Chai Nat Primary Educational Service Area Office, 2) develop a small school administration model of digital era of Chai Nat Primary Educational Service Area Office. The research was mixed method. The population of this research was 111 small schools under Chai Nat Primary Educational Service Area Office. The instruments used in collecting the data were an interview form and a questionnaire. The data were analyzed by way of using frequency, percentage, average, and standard deviation.

The results of the research were as follows:

1. The administration of the digital era to excellence under Chai Nat Primary Educational Service Area Office shown that the digital technology was used in the management information for school management.

2. A small school administration model of digital era to excellence under Chai Nat Primary Educational Service Area Office consisted of 4 elements: 1) the digital technology development to be high quality and can be received work very fast and covered all of aspects, 2) the personnel development to have knowledge about creating and using digital technology widely both computer and smart phone application, 3) the support of administrator in the aspects of personnel development and digital technology usage, and 4) the supervision of digital technology about equipment, personnel and application.

Keywords : model, school administration, digital era, excellence

¹ Doctor of Educational Activities Program, Nakhonsawanborirak School, Nakhonsawan,

* Corresponding author, e-mail: malaicp9@yahoo.com

บทนำ

โลกในยุคปัจจุบันที่เรียกว่าศตวรรษที่ 21 นั้น เป็นโลกแห่งการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของเทคโนโลยี การสื่อสาร อย่างรวดเร็ว มีการเชื่อมโยงทุกภาคส่วนเข้าด้วยกันทำให้สามารถติดต่อถึงกันได้โดยไม่มีข้อจำกัดทั้งในเรื่องระยะทาง ระยะเวลา บุคคล หรือองค์กรต่าง ๆ โดยการใช้ระบบเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งมีผลกระทบต่อการบริหารงานของสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ เป็นอย่างมาก เพราะงานของสถานศึกษาจะต้องมีระบบจัดการฐานข้อมูลสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ICT (Information and Communication Technology) มาใช้ในการสร้างระบบฐานข้อมูลเพื่อการบริหารและการจัดการความรู้ในงานด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา (เอกชัย กี่สุขพันธ์ : โครงการสานพลังประชารัฐ, <http://www.truelookpanya.com>, สืบค้นเมื่อ 2 ธ.ค.61)

รัฐบาลได้กำหนดนโยบาย “โมเดลประเทศไทย 4.0” หรือ “Thailand 4.0” มาใช้ เพื่อผลักดันประเทศให้หลุดพ้นจากประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่มีรายได้สูง ซึ่งการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับยุคประเทศไทย 4.0 ตามนโยบายของรัฐบาลนั้น ผู้เรียนต้องสามารถนำองค์ความรู้ที่มีอยู่ทุกหนทุกแห่งบนโลกนี้มาบูรณาการเชิงสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนานวัตกรรมต่าง ๆ มาตอบสนองความต้องการของตนเองและของสังคมได้ตามความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ประกอบกับแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) ได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมและพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา ว่า “ยุทธศาสตร์ที่ 5 ยุทธศาสตร์ส่งเสริมและพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อการศึกษาที่มุ่งหวังให้คนไทยได้รับโอกาสในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศซึ่งตอบสนองการพัฒนาในด้านการเข้าถึง, การให้บริการ, ด้านความเท่าเทียมและด้านประสิทธิภาพ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ 2559 : ก) ได้ส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็กซึ่งขาดความพร้อมในด้านต่าง ๆ ทั้งบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่จะสนับสนุนการบริหารจัดการศึกษา

จากเหตุผลและความสำคัญที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กยุคดิจิทัลสู่ความเป็นเลิศของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท เพื่อ นำเสนอแนวทางการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กยุคดิจิทัลสู่ความเป็นเลิศของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กยุคดิจิทัลสู่ความเป็นเลิศของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาทต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาสภาพการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กยุคดิจิทัลสู่ความเป็นเลิศของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท
2. นำเสนอแนวทางการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กยุคดิจิทัลสู่ความเป็นเลิศของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท

วิธีดำเนินการวิจัย ประกอบไปด้วย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร / ผู้ช่วยผู้บริหารหรือผู้รักษาการในตำแหน่ง และ หัวหน้างานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท 111 โรงเรียน จำนวน 333 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร / ผู้ช่วยผู้บริหารหรือผู้รักษาการในตำแหน่ง และ หัวหน้างานวิชาการ ของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 181 คน ขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้มาจากการเปิดตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2550, น. 51)

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 วิเคราะห์เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.2 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารระดับนโยบายและผู้บริหารโรงเรียน

2.3 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากประชากรกลุ่มตัวอย่าง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์(แบบมีโครงสร้าง) และแบบสอบถามซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ ดังนี้

4.1 การแจกแจงความถี่(Frequency)

4.2 ค่าร้อยละ (Percentage)

4.3 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)

4.4 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กยุคดิจิทัลสู่ความเป็นเลิศของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท มีการนำระบบเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียน

2. แนวทางบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กยุคดิจิทัลสู่ความเป็นเลิศ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ประกอบไปด้วย 4 ปัจจัย คือ 1) การพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลให้มีคุณภาพสูงสามารถรองรับการใช้งานต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็วและครอบคลุมทุกด้าน 2) การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการสร้างและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง ทั้งทางคอมพิวเตอร์ แอปพลิเคชัน สมาร์ทโฟน 3) การส่งเสริมสนับสนุนของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาบุคลากรและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล 4) การนิเทศกำกับติดตามการใช้และดำเนินงานต่าง ๆ เกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัล ทั้งอุปกรณ์ บุคลากร และการนำไปใช้

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กยุคดิจิทัลสู่ความเป็นเลิศของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท พบว่า มีประเด็นที่สำคัญในการนำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1. การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กยุคดิจิทัลสู่ความเป็นเลิศของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประณตศึกษาชัยนาทมีการนำระบบเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ในยุคปัจจุบันระบบเทคโนโลยีดิจิทัลมีการพัฒนาอย่างรวดเร็วทำให้เกิดความสะดวกและรวดเร็วในการติดต่อสื่อสารและการบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศได้เป็นอย่างดี และยังช่วยในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูและนักเรียนได้อย่างหลากหลายสอดคล้องกับแนวคิดของ วันวดี กุ้เมือง (2560) ที่กล่าวว่า ปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายสำคัญที่จะนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ เพื่อพัฒนาการสื่อสารในทุกด้าน โดยเฉพาะการช่วยพัฒนาครูอาจารย์ การช่วยให้เด็กและเยาวชนได้เข้าถึงแหล่งความรู้และได้เรียนอย่างทัดเทียมกัน ตลอดจนการพัฒนากระบวนการจัดการให้เด็กได้มีประสิทธิภาพสูงสุด และสอดคล้องกับแนวคิดของ จริญญา บุญช่วย (2556) ที่กล่าวว่า ในปัจจุบันการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นสิ่งจำเป็นสูงสุดของผู้บริหารทุกระดับ จึงจำเป็นที่ผู้บริหารต้องใช้เทคโนโลยีสารสนเทศซึ่งเกี่ยวกับการวางแผนและการตัดสินใจโดยข้อมูลและสารสนเทศต้องมีความสอดคล้องกับความต้องการ มีความถูกต้อง และมีความทันต่อเหตุการณ์ ดังนั้นการจัดการศึกษาในสถานศึกษาจึงต้องจัดให้สอดคล้องกับนโยบายทางการศึกษาความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมอย่างเหมาะสมและมีคุณภาพ

2. แนวทางการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กยุคดิจิทัลสู่ความเป็นเลิศของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประณตศึกษาชัยนาท ประกอบไปด้วย 4 ปัจจัย คือ 1) การพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลให้มีคุณภาพสูง สามารถรองรับการใช้งานต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็วและครอบคลุมทุกด้าน 2) การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการสร้างและ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างกว้างขวาง ทั้งทางคอมพิวเตอร์ แอปพลิเคชัน สมาร์ทโฟน 3) การส่งเสริม สนับสนุน ของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาบุคลากรและ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล 4) การนิเทศกำกับติดตามการใช้และดำเนินงานต่าง ๆ เกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัล ทั้งอุปกรณ์ บุคลากร และการนำไปใช้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ในยุคปัจจุบันนี้โลกมีวิวัฒนาการด้านเทคโนโลยีที่เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วทำให้ส่งผลต่อการบริหารจัดการการจัดการศึกษาของโรงเรียนเป็นอย่างมาก ทำให้ผู้บริหารโรงเรียนจำเป็นต้องมีการพัฒนาเกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัลในทุก ๆ ด้าน เพื่อการบริหารจัดการการจัดการศึกษาของโรงเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายและนโยบายของการจัดการศึกษาในยุคดิจิทัล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปทุมรัตน์ สีรูป (2561) ที่พบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารต้องมีการใช้เทคโนโลยีในการบริหารการจัดการศึกษาโดยมีแนวทาง ในการดำเนินงานคือ 1) การเตรียมการรองรับเทคโนโลยีต่อการ เปลี่ยนแปลงขององค์กร ทั้งโครงสร้าง และบุคลากร แนวทางการพัฒนาได้แก่ พัฒนาความรู้และทักษะการใช้เทคโนโลยี พัฒนาความรู้และความเข้าใจการนำเทคโนโลยีสารสนเทศ IT (information technology) มาใช้ในการบริหาร พัฒนาระบบ GIS (Geographic information system) เพื่อการบริหารการส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนา ด้านเทคโนโลยีการจัดตั้งกองทุน การติดตั้งเครือข่ายเชื่อมโยงเทคโนโลยี การจัดทำแหล่งเรียนรู้ด้านเทคโนโลยี 2) การใช้เทคโนโลยีในการจัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาเป็นหมวดหมู่ในฐานข้อมูลของหน่วยงาน แนวทางการพัฒนามีดังนี้ การความสำคัญกับการใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการ การจัดระบบข้อมูล การวางแผนจัดเก็บข้อมูลให้เป็นระบบการวิเคราะห์ชุมชน และ 3) การใช้ระบบสารสนเทศสนับสนุนทำงานบริหารให้มีประสิทธิภาพ แนวทางการพัฒนาได้แก่ การใช้ระบบข้อมูลสารสนเทศในการสนับสนุนการบริหารงาน การเชื่อมต่อข้อมูลพัฒนาระบบเทคโนโลยีให้สามารถเรียกใช้ข้อมูลได้ทุกงาน ทุกฝ่าย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมศรี เณรจาทิ (2560) ที่พบว่า องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีคุณลักษณะพึงประสงค์ใน ศตวรรษที่ 21 มีจำนวน 5 องค์ประกอบ โดยเรียงตามลำดับน้ำหนัก

องค์ประกอบ คือ การวางระบบการบริหารและพัฒนาองค์กรอย่างมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน, การพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ โดยมีวิจัยเป็นฐาน, การบริหารจัดการทรัพยากรและงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ, การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีสมรรถนะทาง เทคโนโลยีและการสื่อสาร, และการพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อบริหารจัดการทรัพยากรและ งบประมาณ และทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสมความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์

เมื่อพิจารณาในแต่ละปัจจัยของการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กยุคดิจิทัลสู่ความเป็นเลิศของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท สามารถอธิบายได้ดังนี้

1. การพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลให้มีคุณภาพสูงสามารถรองรับการใช้งานต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็วและครอบคลุมทุกด้าน ประกอบไปด้วยการพัฒนาระบบเครือข่ายของเทคโนโลยีดิจิทัล, พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการใช้, การสร้าง และการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลต่าง ๆ เพื่อการนำมาใช้ในการบริหารจัดการศึกษา การจัดการเรียนการสอนให้มีความเป็นเลิศ และสอดคล้องกับนโยบายและวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าเทคโนโลยีดิจิทัลนั้นจะสามารถรองรับการใช้งานได้อย่างกว้างขวางครอบคลุมในทุกเรื่องได้ ต้องมีการพัฒนาระบบของเทคโนโลยีดิจิทัลให้มีคุณภาพสูงเพียงพอต่อการรองรับการใช้งานเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีดิจิทัล และระบบสารสนเทศมาใช้ในการบริหารการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับหลักการบริหารโดยวงจรเดมมิง(PDCA) ที่ กระทรวงศึกษาธิการ (2546 ก, น. 54 - 55) ได้เสนอแนวการบริหารจัดการโรงเรียนโดยใช้การบริหารด้วยระบบคุณภาพ (PDCA) คือ 1) มีโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจนและมีความเป็นเอกภาพ 2) มีระบบข้อมูลสารสนเทศช่วยในการบริหารจัดการ 3) พัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างองค์กร และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมศรี เณรจาที (2560) ที่พบว่า องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีคุณลักษณะพึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 มีจำนวน 5 องค์ประกอบ โดยเรียงตามลำดับน้ำหนักองค์ประกอบ คือ การวางระบบการบริหารและพัฒนาองค์กรอย่างมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน, การพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ โดยมีวิจัยเป็นฐาน, การบริหารจัดการทรัพยากรและงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ, การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีสมรรถนะทาง เทคโนโลยีและการสื่อสาร, และการพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อบริหารจัดการทรัพยากรและ งบประมาณ และทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์

2. การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการสร้างและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง โดยการให้ความรู้, จัดประชุม, อบรม, สัมมนา และที่สำคัญต้องให้มีการปฏิบัติจริงเพื่อให้เกิดทักษะในการนำไปใช้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีดิจิทัลมีการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วมาก บุคลากรทุกคนจึงมีความจำเป็นต้องแสวงหาความรู้ด้านเทคโนโลยีดิจิทัลอยู่ตลอดเวลา ทั้งนี้เพื่อนำมาใช้ในการบริหารจัดการการจัดการศึกษาทั้งในระดับโรงเรียนและระดับห้องเรียนให้เกิดประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ National Association of Secondary School Principals (NASSP) (2013) พบว่า ทักษะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่สำคัญและส่งผลกระทบต่อพัฒนาบุคลากรเพื่อประโยชน์ในการบริหารโรงเรียนให้เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายได้แก่ ทักษะด้านการสื่อสาร (communication skill), ทักษะด้านนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ (Learning innovation skill), ทักษะด้านการใช้ดิจิทัล (Digital literacy skills) และทักษะมุ่งผล สัมฤทธิ์ (Results orientation skill) และสอดคล้องกับ แนวคิดของ สมชาย เทพแสง (2547) ที่กล่าวถึงผู้บริหารการศึกษาในยุคดิจิทัลควรมีทักษะด้านการพัฒนาบุคลากร โดย 1) Envision ผู้นำต้องสร้างวิสัยทัศน์อย่างชัดเจน โดยเฉพาะต้องมีความคิดสร้างสรรค์ มีจินตนาการที่กว้างไกล เน้นการบูรณาการเทคโนโลยีในการบริหารและการจัดการรวมทั้งการเรียนการสอน 2) Energize ผู้นำการศึกษาต้องหมั่น

จุดพลังในการทำงานให้เกิดความกระตือรือร้นชวนขวยตลอดเวลา และ 3) Encourage ผู้นำการศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้แรงจูงใจต่อบุคลากรให้ร่วมมือร่วมใจปฏิบัติหน้าที่อย่างมีความสุข การสร้างสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เป็นมิตรจะสนับสนุนงานให้ประสบผลสำเร็จ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สัจจะพร วิริยะจรรยา (2559) พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนนั้น มีด้านการพัฒนาสนับสนุนส่งเสริมบุคลากรมีค่าเฉลี่ยสูงสุด โดยการพัฒนาสนับสนุนส่งเสริมบุคลากรควรทำโดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลงานทางวิชาการกันภายในโรงเรียน

3. การส่งเสริมสนับสนุนของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาบุคลากรและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ประกอบไปด้วย การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีประสิทธิภาพสูงเพียงพอต่อการรองรับการใช้งานของระบบการบริหารจัดการศึกษาทั้งของโรงเรียนและห้องเรียน นอกจากนี้ผู้บริหารจำเป็นต้องให้การส่งเสริมสนับสนุนบุคลากรในโรงเรียนให้มีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในหลาย ๆ มิติ ซึ่งการส่งเสริม สนับสนุนนั้นอาจจะทำได้หลายวิธี เช่น การให้ความรู้, การฝึกอบรม, การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการสัมมนา ทั้งนี้ต้องเน้นให้บุคลากรมีการฝึกปฏิบัติด้วย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าบุคลากรในโรงเรียนมีความแตกต่างกันในด้านความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและเทคโนโลยีสารสนเทศ ผู้บริหารจึงควรส่งเสริมสนับสนุนให้มีการพัฒนาบุคลากร และการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ของบุคลากรในโรงเรียนทุกคนให้มีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งจะส่งผลต่อการบริหารจัดการการจัดการศึกษาของโรงเรียน และการจัดการเรียนการสอนของครูสู่ความเป็นเลิศต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ Greenberg-Walt, & Robertson (2001) ที่พบว่า สมรรถนะสำคัญของผู้บริหารระดับสูงในอนาคตในส่วนที่ผู้บริหารต้องให้การส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาบุคลากร ได้แก่ 1) สามารถเสริมสร้าง แรงบันดาลใจแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาให้ร่วมกันคิดค้นแนวทางปฏิบัติที่ทำให้บรรลุวิสัยทัศน์ 2) มีความรู้ ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ 3) สามารถกระตุ้นให้ผู้ใต้บังคับบัญชาให้สนใจคิดค้นนวัตกรรม และสอดคล้องกับแนวคิดของ วันวดี กุ่มเมือง (2560) กล่าวว่า ปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายสำคัญที่จะนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ เพื่อพัฒนาการสื่อสารในทุกด้าน โดยเฉพาะการช่วยพัฒนาครูอาจารย์ การช่วยให้เด็กและเยาวชนได้เข้าถึงแหล่งความรู้และได้เรียนอย่างทัดเทียมกัน

4. การนิเทศกำกับติดตามการใช้และดำเนินงานต่าง ๆ เกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัล โดยมีรูปแบบการตรวจสอบ/ประเมินประสิทธิภาพของระบบเทคโนโลยีดิจิทัลของโรงเรียน, การกำหนดรูปแบบและปฏิทินในการนิเทศกำกับติดตามที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม, มีการสรุปและประเมินผลของการนิเทศกำกับติดตาม เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลและการพัฒนาบุคลากรในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารจัดการการจัดการศึกษาของโรงเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การบริหารจัดการการจัดการศึกษาในทุกกระดับ มีความจำเป็นที่จะต้องมีการควบคุมการในการนิเทศ กำกับติดตาม เพื่อนำผลที่ได้มาใช้ในการพัฒนาปรับปรุง และใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สมชาย เทพแสง (2547) กล่าวว่า ผู้บริหารการศึกษาในยุคเทคโนโลยี หรือ E-Leadership ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศ กำกับติดตาม ควรจะต้องมี Embody คือ ต้องเน้นการทำงานที่เป็นรูปธรรม เน้นเป้าหมายหรือผลงานที่สัมผัสได้ ไม่ว่าจะเป็นการวางแผน การปฏิบัติงาน การสื่อสาร การติดตามและการประเมินผล ควรใช้วิธีการที่เป็นรูปธรรมชัดเจน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สัจจะพร วิริยะจรรยา (2559) พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนที่จำเป็นต้องพัฒนานั้นต้องมีการพัฒนาในด้านการนิเทศ การวัดประเมินผลการจัดการศึกษาในเรื่องการให้ข้อมูลย้อนกลับหลังการนิเทศด้วย และสอดคล้องกับหลักการบริหารด้วยระบบคุณภาพ (PDCA) ของเดมมิ่ง ที่ได้กำหนดขั้นตอนของการแก้ปัญหาในการบริหาร

ไว้ เป็น 4 ขั้นตอนเรียงกันเป็นวัฏจักร เรียกว่าวงจรเดมมิง (Deming cycle) ได้แก่ P = Plan คือ การวางแผนงานจากวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดขึ้น D = Do คือ การปฏิบัติตามขั้นตอนในแผนงานที่ได้เขียนไว้ อย่างเป็นระบบและมีความต่อเนื่อง C = Check คือ การตรวจสอบผลการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนของแผนงานว่ามีปัญหาอะไรเกิดขึ้น จำเป็นต้องแก้ไขผลงานในขั้นตอนใด และ A = Act คือ การปรับปรุงแก้ไขส่วนที่มีปัญหาหรือถ้าไม่มีปัญหาใดๆ ก็ไปหาแนวทางปฏิบัติ ตามแผนงานที่วางไว้ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2547, น. 386)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 การนำแนวทางทางการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กยุคดิจิทัลสู่ความเป็นเลิศของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาทนี้ไปใช้ ควรมีการนำไปใช้อย่างจริงจังและต่อเนื่อง

1.2 การนำแนวทางทางการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กยุคดิจิทัลสู่ความเป็นเลิศของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาทนี้ไปใช้ ควรมีการติดตาม ตรวจสอบ และแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยการเกี่ยวกับแนวทางทางการบริหารโรงเรียนยุคดิจิทัลในโรงเรียนทุกขนาด และทุกระดับ

2.2 ควรมีการวิจัยในมิติอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโรงเรียนยุคดิจิทัลเพื่อนำมา เป็นแนวทางในการบริหารโรงเรียนต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งของ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท รองผู้อำนวยการสถานศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาทที่กรุณาให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ และให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง จนทำให้การดำเนินการวิจัยประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัยและได้ให้ข้อเสนอแนะตลอดจนคำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปรับปรุงข้อคำถามเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขอบคุณกลุ่มตัวอย่างการวิจัยที่ได้ให้ความสะดวกและให้ความร่วมมือเป็นอย่างยิ่งในการเก็บข้อมูล และตอบแบบสอบถาม และขอขอบพระคุณทุก ๆ ท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่ทำให้งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *โครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน*. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

จริญ บุญช่วย. (2556). *เทคโนโลยีสารสนเทศเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา*, 19 ตุลาคม 2560.

knirun1.blogspot.com/2013/04/blog-post_26.html

ธานีรินทร์ ศิลป์จารุ. (2550). *การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS (พิมพ์ครั้งที่ 7)*.

กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.

- ปทุมรัตน์ สีธูป. (2561). **คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต (การบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- วันดี กุเมือง. (2560). **ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมีความสำคัญต่อการศึกษาอย่างไร**, 11 ตุลาคม 2560.
<https://www.gotoknow.org/posts/427621>
- สัจจะพร วิริยะจรรยา. (2559). **การพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา. วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์**, 11(1), 241-252.
- สมชาย เทพแสง. (2547). **E-Leadership: ผู้นำการศึกษาในยุคดิจิทัล**. วารสารวิชาการ, 1, 55-62.
- สมศรี เณรจาทิ. (2560). **รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนใหม่คุณลักษณะพึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21. วารสารบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ**, 14(27), 10-20.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2547). **การพัฒนาการบริหารสถาบันการศึกษา**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). สกลนคร: ผู้แต่ง.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2559). **แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564)**. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- เอกชัย กี่สุขพันธ์. (2560). **โครงการสานพลังประชารัฐ**, 3 ตุลาคม 2561.
<http://www.truelookpanya.com/knowledge/content/52232>.
- Greenberg-Walt, C.L, & Robertson, A.G. (2001). **The Future of Leadership**. San Francisco : Jossey-Bass.
- National Association of Secondary School Principals (NASSP). (2013). **Breaking Ranks: 10 Skills for Successful School Leaders**. Retrieved August 14, 2018, from
https://www.nassp.org/Content/158/BR_tenskills_ExSum.pdf

การพัฒนาแบบการบริหารงานสารบรรณของโรงเรียนในสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ

สุธาสินีคำสนอง^{1*} อภิสิทธิ์ สมศรีสุข² วาโรเพ็งสวัสดิ์³

Received : February 14, 2019

Revised : May 18, 2019

Accepted : August 1, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย 1) เพื่อพัฒนาแบบการบริหารงานสารบรรณของโรงเรียน และ 2) เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารงานสารบรรณของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การพัฒนาแบบ ดำเนินการโดย 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) ร่างรูปแบบการบริหารงานสารบรรณของโรงเรียน 3) นำรูปแบบที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คนตรวจพิจารณา และระยะที่ 2 การตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง 0.35-0.75 มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียน และครูที่ดูแลงานสารบรรณในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ในปีการศึกษา 2561 จำนวน 210 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัยพบว่า

1. รูปแบบการบริหารงานสารบรรณของโรงเรียน มี 4 องค์ประกอบ คือ 1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานสารบรรณ 2) ขอบข่ายงานสารบรรณ 3) กระบวนการพัฒนางานสารบรรณ และ 4) เป้าหมายการบริหารงานสารบรรณ

2. ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารงานสารบรรณของโรงเรียน พบว่ามีความเหมาะสมในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.74$, S.D. = 0.46)

คำสำคัญ : การพัฒนาแบบ,งานสารบรรณ

¹นักศึกษาลัทธิธรรมศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษาคณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร จังหวัดสกลนคร e-mail: nomunuy@gmail.com

²อาจารย์ สาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

จังหวัดสกลนคร e-mail: apisit_edu@hotmail.com

³รองศาสตราจารย์ สาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

จังหวัดสกลนคร e-mail: khai_p@hotmail.com

*ผู้นิพนธ์หลัก e-mail: nomunuy@gmail.com

THE DEVELOPMENT OF DOCUMENTATION MANAGEMENT MODEL IN SCHOOL UNDER THE OFFICE OF EDUCATIONAL SERVICE AREA BUENGGAN

SuthasineeKhamsonong^{1*} Aphisit Somsrisuk² WaroPongsawat³

Abstract

This research aims to: 1) to develop documentation management model, 2) to assess the appropriateness of the developed model in school under the office educational service area bueng kan. Model was conducted in the first phase by 1) study concepts, theories and related research papers, 2) drafting the development of documentation management model, and 3) receiving deliberation of 5 experts. The second phase was the model appropriateness assessment by the data that was collected by a 5-level rating scale questionnaire with discrimination power between 0.35-0.75 and reliability value at 0.98. The sample group consisted of 210 school directors and teachers who responsible for the documentation in school under the office educational service area bueng kan in the academic year B.E. 2561, selected through multi-stage random sampling. SPSS was employed in data analysis to determine the percentage, mean and standard deviation.

The findings were as follows:

1. The development of documentation management model comprised 4 components, namely 1) factors affected documentation management, 2) scope of documentation, 3) process to develop documentation, and 4) goals of documentation management.
2. The appropriateness assessment result of the developed model in an overall was at the highest level with mean value of 4.74 and standard deviation of 0.46

Keywords : Model Development, Documentation

¹Education Degree in Educational Administrative Innovation, Faculty of Educational, Sakon Nakhon Rajabhat University, e-mail: nomunuy@gmail.com

² Civil Administrative Innovation, Faculty of Educational, Sakon Nakhon Rajabhat University e-mail: apisit_edu@hotmail.com

³Associate Professor, Administrative Innovation, Faculty of Educational, Sakon Nakhon Rajabhat University e-mail: khai_p@hotmail.com

*Corresponding author, e-mail: nomunuy@gmail.com

บทนำ

การบริหารงานในปัจจุบันมีความซับซ้อนกว่าในอดีต เพราะขนาดขององค์การมีขนาดใหญ่กว้างขวาง ซับซ้อนขึ้นและมีการทำงานอย่างเป็นระบบ ดังนั้นทุกหน่วยงานจึงจำเป็นต้องสร้างและพัฒนากิจการงานสารบรรณ ข้อมูลงานสารบรรณที่มีคุณภาพจะต้องมีความเที่ยงตรงตามเรื่องที่ต้องการเรียกใช้ได้สะดวกรวดเร็วและทันต่อเวลา โดยข้อมูลดังกล่าวจะรวบรวมได้จากการปฏิบัติงานภายในหน่วยงานและจากแหล่งข้อมูลภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานโดยไม่ใช้ข้อมูลช่วยในการตัดสินใจย่อมเสี่ยงต่อการผิดพลาดสูง และส่งผลกระทบต่อบุคลากรหน่วยงาน และองค์กรที่รับผิดชอบจำนวนมาก หากการตัดสินใจผิดพลาดความเสียหายจะกระทบถึงเศรษฐกิจสังคมและประเทศชาติอย่างใหญ่หลวง การบริหารงานสารบรรณที่ดีมีคุณภาพ มีข้อมูลที่ละเอียดถูกต้อง ทันเวลา และเหตุการณ์จะช่วยให้การปฏิบัติงานและการตัดสินใจเป็นไปอย่างมีคุณภาพ (กรณีกา มาสุข,2553: 1)

งานสารบรรณเป็นการบริหารเอกสารในทางปฏิบัติ เริ่มตั้งแต่คิด อ่าน ร่าง เขียน พิมพ์ จัดจำ ทำสำเนา ส่งหรือสื่อข้อความ รับ บันทึก จดรายงานการประชุม สรุปย่อเรื่อง เสนอสั่งการ ตอบ ทำรหัส เก็บเข้าที่ ค้นหา ติดตาม และทำลาย ซึ่งมีความจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ การปฏิบัติงานสารบรรณมีระเบียบการบริหารงานในปัจจุบันมีความซับซ้อนกว่าในอดีต เพราะขนาดขององค์การมีขนาดใหญ่กว้างขวางซับซ้อนขึ้นและมีการทำงานอย่างเป็นระบบ ดังนั้นทุกหน่วยงานจึงจำเป็นต้องสร้างและพัฒนากิจการงานสารบรรณ ข้อมูลงานสารบรรณที่มีคุณภาพจะต้องมีความเที่ยงตรงตามเรื่องที่ต้องการเรียกใช้ได้สะดวกรวดเร็วและทันต่อเวลา โดยข้อมูลดังกล่าวจะรวบรวมได้จากการปฏิบัติงานภายในหน่วยงานและจากแหล่งข้อมูลภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานโดยไม่ใช้ข้อมูลช่วยในการตัดสินใจย่อมเสี่ยงต่อการผิดพลาดสูง และส่งผลกระทบต่อบุคลากรหน่วยงาน และองค์กรที่รับผิดชอบจำนวนมาก หากการตัดสินใจผิดพลาดความเสียหายจะกระทบถึงเศรษฐกิจสังคมและประเทศชาติอย่างใหญ่หลวง การบริหารงานสารบรรณที่ดีมีคุณภาพ มีข้อมูลที่ละเอียดถูกต้อง ทันเวลา และเหตุการณ์จะช่วยให้การปฏิบัติงานและการตัดสินใจเป็นไปอย่างมีคุณภาพ (กรณีกา มาสุข,2553 : 1)

งานสารบรรณเป็นการบริหารเอกสารในทางปฏิบัติ เริ่มตั้งแต่คิด อ่าน ร่าง เขียน พิมพ์ จัดจำ ทำสำเนา ส่งหรือสื่อข้อความ รับ บันทึก จดรายงานการประชุม สรุปย่อเรื่อง เสนอสั่งการ ตอบ ทำรหัส เก็บเข้าที่ ค้นหา ติดตาม และทำลาย ซึ่งมีความจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ การปฏิบัติงานสารบรรณมีระเบียบที่ใช้และเกี่ยวข้องกับหลายฉบับ เช่น ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ ระเบียบรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ กล่าวถึงความปลอดภัยเกี่ยวกับเอกสาร ชั้นความลับของหนังสือ พระราชบัญญัติเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารของราชการ และระเบียบว่าด้วยการรักษาความลับทางราชการ ใช้บังคับแก่ส่วนราชการและหน่วยงานต่าง ๆ ที่ต้องถือปฏิบัติ (อภิญา กลิ่นบัว,2558 : 1)

ปัญหาเกี่ยวกับงานการปฏิบัติงานสารบรรณมักจะเกิดขึ้นอยู่เสมอ ส่วนมากเป็นปัญหาด้านการรับส่ง เก็บรักษาและการทำลายหนังสือราชการ หนังสือล่าช้า สูญหาย การปฏิบัติงานไม่ทันเหตุการณ์ การเก็บรักษาไม่เป็นระบบ ยากแก่การค้นหา และไม่ทำลายเอกสารหนังสือตามระเบียบที่หมดความจำเป็นต้องใช้ ทำให้มีปริมาณหนังสือมากเกินไป (เพ็ญศรี สุขไชยะ,2553 : 171) จากสภาพและปัญหาการปฏิบัติงานสารบรรณในโรงเรียนที่มีมาก รัฐบาลจึงได้มีโครงการคืนครูให้นักเรียน เพื่อลดภาระงานครูที่ไม่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ให้ครูผู้สอนได้ปฏิบัติหน้าที่หลักในด้านการจัดการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเต็มศักยภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน ซึ่งบุคลากรดังกล่าวทำหน้าที่เกี่ยวกับงานสารบรรณของโรงเรียน โดยมีขอบข่ายงานสารบรรณตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ พ.ศ. 2526 ซึ่งผู้ปฏิบัติงานสารบรรณโรงเรียนจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับขอบข่ายงานสารบรรณของโรงเรียน ทำให้ผลการปฏิบัติงานเกิดการพัฒนามีประสิทธิภาพ และความสำเร็จตามเป้าหมายหรือสิ่งที่คาดหวังของโรงเรียน แต่ในการ

ปฏิบัติงานจริง พบว่า มีปัญหาในการดำเนินงานสารบรรณยังไม่เป็นระบบ เนื่องจากบุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานตามระเบียบงานสารบรรณ เริ่มตั้งแต่การรับ การส่งหนังสือราชการ การโต้ตอบหนังสือราชการ การจัดเก็บเอกสารอย่างเป็นระบบ ตลอดจนการทำลาย และขาดการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ทำให้การดำเนินงานสารบรรณล่าช้าไม่คล่องตัว ก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบการปฏิบัติงานอื่นๆ ในโรงเรียนและยังบกพร่องในการให้บริการที่ดีกับผู้บริหาร (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ, 2555 : 15-20)

ดังนั้นจะเห็นได้ว่างานสารบรรณเป็นกิจกรรมบริหารเอกสาร ซึ่งมีความสำคัญ เพราะเป็นงานที่ต้องปฏิบัติเป็นประจำและให้เป็นปัจจุบัน เป็นงานสนับสนุนให้บริการและส่งเสริมการปฏิบัติงานให้การดำเนินงานเป็นไปโดยสะดวก รวดเร็วราบรื่น มีประสิทธิภาพ จึงกล่าวได้ว่างานสารบรรณเป็นกิจกรรมสำคัญในการปฏิบัติงานของทุกหน่วยงานโดยเฉพาะในองค์กรภาครัฐหรืองานราชการ ที่ผู้บริหารและผู้บริหารผิชอบงานด้านนี้จะต้องเรียนรู้และเข้าใจในงานสารบรรณ

จากความสำคัญและปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะเจ้าหน้าที่ธุรการโรงเรียน ซึ่งปฏิบัติงานสารบรรณ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ จึงสนใจศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยต่างๆ เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนารูปแบบการบริหารงานสารบรรณในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนการบริหารจัดการงานสารบรรณให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของงานวิจัยไว้ดังนี้

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารงานสารบรรณของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ
2. เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารงานสารบรรณของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยแบ่งการดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การพัฒนารูปแบบการบริหารงานสารบรรณของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ประกอบด้วย 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) ร่างรูปแบบการบริหารงานสารบรรณของโรงเรียน 3) นำรูปแบบที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจพิจารณา

ระยะที่ 2 การตรวจสอบรูปแบบการบริหารงานสารบรรณของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูที่ดูแลงานสารบรรณโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ จำนวน 426 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 213 คน ครูที่ดูแลงานสารบรรณ จำนวน 213 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูที่ดูแลงานสารบรรณ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 อ้างใน วาโร เฟิงส์วีสต์, 2551) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 205 คน แต่ผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้จำนวน 210 คน ซึ่งการได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับตามรูปแบบของลิเคิร์ท (Likert's rating scale) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยที่สุด มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) รายข้อระหว่าง .60-1.00 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง 0.35-0.75 และค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค มีค่าเท่ากับ 0.98

การเก็บรวบรวมข้อมูล ส่งแบบสอบถามไปยังผู้บริหารโรงเรียน ครูที่ดูแลงานสารบรรณ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี จำนวน 210 คน ได้รับแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์กลับคืน จำนวน 206 คน คิดเป็นร้อยละ 98

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบการบริหารงานสารบรรณของโรงเรียน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ ดังนี้

1. ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารงานสารบรรณของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีพบว่าได้รูปแบบการบริหารงานสารบรรณของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานสารบรรณ 2) ขอบข่ายงานสารบรรณ 3) กระบวนการพัฒนางานสารบรรณ 4) เป้าหมายการบริหารงานสารบรรณ ซึ่งแต่ละองค์ประกอบมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 องค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานสารบรรณ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบย่อย ดังนี้ 1) ความรู้ความเข้าใจของครูที่ดูแลงานสารบรรณ 2) พฤติกรรมการปฏิบัติงาน 3) วัสดุอุปกรณ์ 4) ทักษะการตัดสินใจในการบริหารงานสารบรรณ

1.2 องค์ประกอบที่ 2 ขอบข่ายงานสารบรรณ ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบย่อย ดังนี้ 1) การจัดทำหนังสือราชการ 2) การรับหนังสือราชการ 3) การส่งหนังสือราชการ 4) การเก็บหนังสือราชการ 5) การยืมหนังสือราชการ และ 6) การทำลายหนังสือราชการ

1.3 องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการพัฒนางานสารบรรณ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบย่อย ดังนี้

1) การวางแผนการปฏิบัติงาน 2) การดำเนินการและฝึกฝนทักษะในการปฏิบัติงาน 3) การแก้ปัญหาในการปฏิบัติงาน 4) การร่วมกันส่งเสริมพัฒนาการปฏิบัติงาน

1.4 เป้าหมายการบริหารงานสารบรรณ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบย่อย ดังนี้ 1) การปฏิบัติงานด้วยความถูกต้อง 2) การปฏิบัติงานด้วยความรวดเร็ว 3) การปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารงานสารบรรณของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีพบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบพบว่ามีความเหมาะสมมากที่สุด 4 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานสารบรรณ องค์ประกอบที่ 2 ขอบข่ายงานสารบรรณ องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการบริหารพัฒนางานสารบรรณ และ องค์ประกอบที่ 4 เป้าหมายการบริหารงานสารบรรณ ผลสรุปรายองค์ประกอบ มีดังนี้

2.1 องค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานสารบรรณโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ดังนี้ 1) ทักษะการตัดสินใจในการบริหารงานสารบรรณ 2) ความรู้ความเข้าใจของครูที่ดูแลงานสารบรรณ 3) พฤติกรรมปฏิบัติงาน และ 4) วัสดุอุปกรณ์ ตามลำดับ

2.2 องค์ประกอบที่ 2 ขอบข่ายงานสารบรรณ โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ ดังนี้ 1) การจัดทำหนังสือราชการ 2) การส่งหนังสือราชการ 3) การรับหนังสือราชการ 4) การยืมหนังสือราชการ 5) การเก็บหนังสือราชการ และ 6) การทำลายหนังสือราชการ ตามลำดับ

2.3 องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการพัฒนางานสารบรรณ โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ ดังนี้ 1) การแก้ปัญหาในการปฏิบัติงาน 2) การร่วมกันส่งเสริมพัฒนาการปฏิบัติงาน 3) การวางแผนการปฏิบัติงาน และ 4) การดำเนินการและฝึกฝนทักษะในการปฏิบัติงาน ตามลำดับ

2.4 องค์ประกอบที่ 4 เป้าหมายการบริหารงานสารบรรณ โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ ดังนี้ 1) การปฏิบัติงานด้วยความรวดเร็ว 2) การปฏิบัติงานด้วยความถูกต้อง และ 3) การปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพตามลำดับ

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารงานสารบรรณ
ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ โดยภาพรวม

องค์ประกอบ	ระดับความเหมาะสม		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานสารบรรณ	4.71	0.46	มากที่สุด
1.1 ความรู้ความเข้าใจของครูที่ดูแลงานสารบรรณ	4.72	0.45	มากที่สุด
1.2 พฤติกรรมการปฏิบัติงาน	4.68	0.49	มากที่สุด
1.3 วัสดุอุปกรณ์	4.67	0.47	มากที่สุด
1.4 ทักษะติดต่อการบริหารงานสารบรรณ	4.71	0.43	มากที่สุด
2. ขอบข่ายงานสารบรรณ	4.66	0.52	มากที่สุด
2.1 การจัดทำหนังสือราชการ	4.74	0.46	มากที่สุด
2.2 การรับหนังสือราชการ	4.72	0.45	มากที่สุด
2.3 การส่งหนังสือราชการ	4.74	0.45	มากที่สุด
2.4 การเก็บหนังสือราชการ	4.56	0.60	มากที่สุด
2.5 การยืมหนังสือราชการ	4.64	0.50	มากที่สุด
2.6 การทำลายหนังสือราชการ	4.55	0.68	มากที่สุด
3. กระบวนการพัฒนางานสารบรรณ	4.74	0.44	มากที่สุด
3.1 การวางแผนการปฏิบัติงาน	4.73	0.42	มากที่สุด
3.2 การดำเนินการและฝึกฝนทักษะในการปฏิบัติงาน	4.52	0.61	มากที่สุด
3.3 การแก้ปัญหาในการปฏิบัติงาน	4.85	0.38	มากที่สุด
3.4 การร่วมกันส่งเสริมพัฒนาการปฏิบัติงาน	4.86	0.35	มากที่สุด
4. เป้าหมายการบริหารงานสารบรรณ	4.81	0.40	มากที่สุด
4.1 การปฏิบัติงานด้วยความถูกต้อง	4.80	0.39	มากที่สุด
4.2 การปฏิบัติงานด้วยความรวดเร็ว	4.84	0.36	มากที่สุด
4.3 การปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ	4.80	0.44	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.74	0.46	มากที่สุด

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยและพัฒนา รูปแบบการบริหารงานสารบรรณของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ มีประเด็นน่าสนใจนำมาสรุปและอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารงานสารบรรณของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ พบว่าได้ 4 องค์ประกอบหลัก คือ 1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานสารบรรณ 2) ขอบข่ายงานสารบรรณ 3) กระบวนการพัฒนางานสารบรรณ 4) เป้าหมายการบริหารงานสารบรรณ ซึ่งได้จากการศึกษาและสังเคราะห์กับแนวคิด หลักการ ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานสารบรรณของโรงเรียน แล้วนำข้อมูลมาจัดทำร่างรูปแบบและสร้างแบบสอบถาม จากนั้นจึงนำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพ เมื่อได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา ผู้วิจัยวิเคราะห์หาความตรงเชิงเนื้อหา ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) ระหว่าง 0.60–1.00 แสดงว่ารูปแบบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาสูงและใช้ได้ (บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์, 2526 อ้างใน วาโร เฟิงส์วีสต์, 2551) แสดงว่าแบบสอบถามการพัฒนารูปแบบการบริหารงานสารบรรณของโรงเรียนสามารถวัดได้ตรงตามนิยามศัพท์เฉพาะที่กำหนดไว้ จากนั้นผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้เพื่อวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งปรากฏว่ามีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 จึงถือว่าแบบสอบถามใช้ได้ทุกข้อคำถามของแต่ละองค์ประกอบ ซึ่งแต่ละองค์ประกอบมีความสอดคล้องสัมพันธ์กันเพื่อการดำเนินงานด้านสารบรรณของโรงเรียนบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยต้องอาศัยความร่วมมือของผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา หากโรงเรียนใดมีรูปแบบการบริหารงานสารบรรณของโรงเรียนที่ดี จะทำให้การบริหารงานของโรงเรียนเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากงานสารบรรณเป็นกิจกรรมบริหารเอกสารที่มีความสำคัญ เป็นงานที่ต้องปฏิบัติเป็นประจำและให้เป็นปัจจุบัน เป็นงานสนับสนุนให้บริการ ส่งเสริมการปฏิบัติงานให้ดำเนินงานเป็นไปด้วยความสะดวกรวดเร็ว รวดเร็ว มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของกรณีการ มาสุข (2553 : บทคัดย่อ) เรื่องการพัฒนาระบบงานสารบรรณกลุ่มส่งเสริมสถานศึกษาเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 4 พบว่า ระบบงานสารบรรณเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในปัจจุบันสำหรับองค์กร หรือหน่วยงาน เพื่อใช้สำหรับประกอบการตัดสินใจในการบริหารจัดการ การมีระบบงานสารบรรณที่ดี มีคุณภาพ มีข้อมูลที่ละเอียดถูกต้องทันเวลาและเหตุการณ์ จะช่วยให้การบริหารงานและการตัดสินใจเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

1.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานสารบรรณ เป็นสิ่งที่เอื้อให้การดำเนินงานสารบรรณประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ประกอบด้วย ความรู้ความเข้าใจและพฤติกรรมการทำงานของครูที่ดูแลงานสารบรรณ ความสามารถในการจดจำรายละเอียดขั้นตอนและขอบข่ายของงานสารบรรณได้ถูกต้องและมีการเอาใจใส่งาน จัดลำดับความสำคัญก่อนหลังของงานโดยวัสดุอุปกรณ์เป็นสิ่งที่ช่วยให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ อาศัยทัศนคติต่อการบริหารงานสารบรรณซึ่งจะส่งผลต่อการปฏิบัติงานด้านงานสารบรรณให้บรรลุตามเป้าหมายที่ทางโรงเรียนกำหนดไว้ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เพ็ญศรี สุขไชยะ (2553 :181) เรื่องปัญหางานสารบรรณและแนวทางแก้ไข พบว่า งานสารบรรณที่มีประสิทธิภาพนั้นต้องเลือกผู้ปฏิบัติงานที่เหมาะสมโดยการคัดเลือก การทดสอบความรู้ความสามารถ ประสิทธิภาพและทักษะในการปฏิบัติงาน บุคคลที่ปฏิบัติงานประจำอยู่ก่อนแล้ว ควรได้รับการพัฒนาโดยการจัดอบรมการปฏิบัติการให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานสารบรรณให้มีความรู้ความเข้าใจในงาน

1.2 ขอบข่ายงานสารบรรณประกอบด้วย 6 ด้าน คือการจัดทำหนังสือราชการ การรับหนังสือราชการ การส่งหนังสือราชการ การเก็บหนังสือราชการ การยืมหนังสือราชการ และการทำลายหนังสือราชการในการปฏิบัติงานสารบรรณที่ดีนั้นจะต้องปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีระบบรวดเร็ว ประหยัดเวลาถูกต้องตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ พ.ศ. 2526 หัววิธีจัดทำหนังสือ การรับ-ส่งหนังสือ การเก็บหนังสือ การยืมหนังสือ และการทำลายหนังสือที่สะดวกรวดเร็ว เพื่อประหยัดเวลาและแรงงานทั้งยังจะต้องได้ความสมบูรณ์ มีความชัดเจน เป็นระเบียบเรียบร้อยได้มาตรฐานเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสุตารัตน์ โยธาวงค์ (2558 :227) เรื่อง การพัฒนาระบบงานสารบรรณวิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พบว่าการพัฒนาระบบงานสารบรรณทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้ความเข้าใจและปฏิบัติงานได้ตามลำดับขั้นตอน การร่างหนังสือได้ตอบการพิมพ์หนังสือถูกต้องรวดเร็วสะดวกประหยัดงานมีประสิทธิภาพมากขึ้นการรับหนังสือมีการจัดลำดับความสำคัญและเร่งด่วนของหนังสือดำเนินการได้ทันกำหนดเวลาและสอดคล้องกับผลการวิจัยของเฉลิมวุฒิ พลศักดิ์ (2559 : บทคัดย่อ) เรื่องแนวทางการพัฒนางานสารบรรณขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า แนวทางสำคัญในการพัฒนางานสารบรรณ ดังนี้ 1) การจัดทำหนังสือราชการ ได้แก่ จัดฝึกอบรมให้ความรู้แก่ผู้ปฏิบัติงาน การร่างหนังสือได้ตอบควรเขียนให้ชัดเจนแล้วเข้าใจถูกต้องตรงกัน 2) ด้านการรับหนังสือราชการ ได้แก่ จัดส่งหนังสือราชการตามลำดับชั้นความเร็วให้ถึงผู้รับโดยเร็วที่สุด 3) ด้านการส่งหนังสือราชการ ได้แก่ ตรวจสอบความเรียบร้อยของหนังสือก่อนนำส่ง จัดสรรอัตรากำลังเจ้าหน้าที่เพิ่มขึ้นให้ได้กับงานที่ปฏิบัติ 4) ด้านการเก็บรักษาหนังสือราชการ ได้แก่ ควรจัดระบบจัดเก็บหนังสือราชการให้เป็นมาตรฐานเดียวกันตลอดทั้งหน่วยงาน 5) ด้านการยืมหนังสือราชการ ได้แก่ ผู้ยืมหนังสือราชการต้องปฏิบัติตามระเบียบอย่างเคร่งครัด และ 6) ด้านการทำลายหนังสือราชการ ได้แก่ ลดขั้นตอนการปฏิบัติงานให้น้อยลง กำหนดปฏิทินการทำลายที่แน่นอนและต้องทำลายตามกำหนดเวลา

1.3 กระบวนการพัฒนางานสารบรรณประกอบด้วย 4 ด้าน คือ การวางแผนการปฏิบัติงาน การดำเนินการและฝึกฝนทักษะในการปฏิบัติงาน การแก้ปัญหาในการปฏิบัติงานและการร่วมกันส่งเสริมพัฒนาการปฏิบัติงานโดยเริ่มต้นที่ 1) การวางแผนการปฏิบัติงาน เป็นการกำหนดแนวทางขั้นตอนการทำงานและวิธีการปฏิบัติงานไว้ล่วงหน้าอย่างชัดเจนและสามารถระบุปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างการทำงานพร้อมทั้งวิธีการแก้ไข 2) การดำเนินการและฝึกฝนทักษะในการปฏิบัติงาน เป็นการให้คำปรึกษา การแนะนำส่งเสริมสนับสนุนอบรมความรู้การปฏิบัติงานสารบรรณ และการวางแผนลงมือปฏิบัติงานตามแนวทางที่วางไว้ ด้วยความมุ่งมั่น อดทนและรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ 3) การแก้ปัญหาในการปฏิบัติงานเป็นการหาแนวทางในการปรับเปลี่ยนการทำงานเพื่อสนองตอบต่อสภาพปัญหา สภาพความต้องการและเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายในโรงเรียนและสภาพแวดล้อมโดยทั่วไป 4) การร่วมกันส่งเสริมพัฒนาการปฏิบัติงานเป็นการระดมความคิดเห็นเพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงขั้นตอนการทำงาน เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิไลวรรณ สิงห์เจริญ (2555 :57) เรื่องการพัฒนางานสารบรรณฝ่ายธุรการและสารบรรณ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ พบว่างานสารบรรณภาพรวมยังไม่มีประสิทธิภาพการจัดทำหนังสือมีความล่าช้าในการรับ-ส่งหนังสือ การจัดเก็บหนังสือไม่เป็นหมวดหมู่ และได้เสนอแนะว่าจะต้องพัฒนาเจ้าหน้าที่ให้มีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานสารบรรณด้านต่างๆ โดยให้เรียนรู้จากการปฏิบัติกิจกรรมการพัฒนางานจริง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัมพร พุ่มทอง (2557: 125) เรื่อง แนวทางการพัฒนางานสารบรรณขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าไร่ อำเภอมะนัง จังหวัดปัตตานี พบว่าแนวทางแก้ไขการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานสารบรรณคือการส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ได้รับการฝึกอบรมหลักสูตรงานสาร

บรรณอย่างต่อเนื่อง จัดลำดับความสำคัญและความเร่งด่วนของหนังสือ เจ้าหน้าที่ต้องปฏิบัติงานด้วยความรอบคอบให้ถูกต้องครบถ้วน ปรับปรุงวิธีการนำเสนอหนังสือราชการให้ทันต่อเทคโนโลยี

1.4 เป้าหมายการบริหารงานสารบรรณประกอบด้วย 3 ด้าน คือการปฏิบัติงานด้วยความถูกต้องรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพซึ่งครูที่ดูแลงานสารบรรณจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานด้านสารบรรณ และตรงตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ พ.ศ.2526 2) สามารถปฏิบัติงานด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่อง สะดวก ทันเวลาและคุณภาพของการดำเนินงานสารบรรณที่มีประสิทธิภาพ เกิดความพึงพอใจต่อผู้รับบริการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนรินทร์ นามารุ่ง (2550 : 138 – 139) เรื่องการพัฒนากระบวนการบริหารงานสารบรรณโรงเรียนชุมชนบ้านโคกอุดม อำเภอพรเจริญ จังหวัดหนองคายพบว่าผลการพัฒนาผู้ปฏิบัติงานสารบรรณไม่มีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานสารบรรณ จึงใช้กลยุทธ์ในการพัฒนา คือ การประชุมเชิงปฏิบัติการและการนิเทศภายในพบว่าผู้ร่วมศึกษาค้นคว้ามีความรู้ความเข้าใจในระเบียบวิธีการปฏิบัติงานสารบรรณ ทั้ง 4 ด้านเป็นอย่างดี สามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องรวดเร็วเป็นปัจจุบัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชฎาภรณ์ ศรีเกื้อกลิ่น (2550 : 130 – 131) เรื่องการพัฒนาระบบงานสารบรรณสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 พบว่าสภาพปัญหาในการดำเนินงานการรับ - ส่งเอกสาร ยังไม่มีความถูกต้องรวดเร็ว เป็นปัจจุบันตรวจสอบได้ยาก ไม่ทันกับความต้องการใช้งาน จากการดำเนินงานในวงรอบที่ 1 โดยใช้กลยุทธ์ในการพัฒนาฝึกอบรมแบบ T - Groups ประกอบด้วยกิจกรรม 4 อย่าง คือ การประชุมกลุ่มย่อย การอบรม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการนำประสบการณ์ลงสู่การปฏิบัติทำให้บุคลากรผู้ปฏิบัติงานมีความรู้ความเข้าใจในขั้นตอนระเบียบการปฏิบัติงาน ทำให้การปฏิบัติงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ในวงรอบที่ 2 ผลการพัฒนาด้านการรับและส่ง โดยการรับและการส่ง มีการรับลงทะเบียนและนำเข้า ผู้บริหารให้ความเห็นแล้วก็นำมาแจ้งงานให้ผู้รับผิดชอบนำไปใส่ล็อกเกอร์ดำเนินการ เมื่อดำเนินการเสร็จก็จะให้เจ้าหน้าที่สารบรรณออกหนังสือส่ง เสนอผู้บริหารลงนาม และการนำทะเบียนส่ง การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ผลการประเมินอยู่ในระดับดีมาก ถูกต้องตามระเบียบ

2. การตรวจสอบรูปแบบการบริหารงานสารบรรณของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียน และครูที่ดูแลงานสารบรรณ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารงานสารบรรณของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบพบว่ามีความเหมาะสมมากที่สุด 4 องค์ประกอบ เรียงลำดับความเหมาะสมขององค์ประกอบของรูปแบบจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้เป้าหมายการบริหารงานสารบรรณ กระบวนการพัฒนางานสารบรรณ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานสารบรรณ ขอบข่ายงานสารบรรณซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวารุณี วรรณะภูติ (2558 : 273) เรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 จังหวัดลำพูนพบว่า ปัจจัยทั้ง 4 ด้าน ซึ่งได้แก่ปัจจัยด้านบุคลากรปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ ปัจจัยด้านงบประมาณ และปัจจัยด้านระบบสื่อสารด้วยอิเล็กทรอนิกส์มีความสัมพันธ์ทางบวก ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทินกร พูลผล (2560 : 105) พบว่า ผลการประเมินการใช้รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 : กรณีศึกษาอำเภออุ้มผาง ภาพรวมปรากฏว่ามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1. ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานสารบรรณ เป็นสิ่งที่เอื้อให้การดำเนินงานสารบรรณประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ประกอบด้วย ความรู้ความเข้าใจและพฤติกรรมการ

ปฏิบัติงานของครูที่ดูแลงานสารบรรณ โดยอาศัยทัศนคติต่อการบริหารงานสารบรรณของผู้บริหารให้การสนับสนุน ประกอบกับวัสดุอุปกรณ์ที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงควรที่จะเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจและทักษะการปฏิบัติงานสารบรรณแก่ครูที่ดูแลงานสารบรรณ ในการทำงานเพิ่มขึ้นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงานสารบรรณในโรงเรียน

1.2 ผลการวิจัยพบว่าทัศนคติต่อการบริหารงานสารบรรณของผู้บริหาร เป็นแนวความคิดวิธีการดำเนินงานที่สนับสนุนให้การดำเนินงานสารบรรณบรรลุตามเป้าหมาย ดังนั้นจึงควรที่จะส่งเสริมการใช้รูปแบบการบริหารงานสารบรรณของโรงเรียนให้แก่ผู้บริหารโรงเรียนนำไปใช้ในการบริหารงานสารบรรณ เพราะจะทำให้การบริหารงานสารบรรณมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว ถูกต้อง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรจะศึกษาและพัฒนา รูปแบบการบริหารงานสารบรรณของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ให้ลึกซึ้งในแต่ละองค์ประกอบเพื่อเป็นแนวทางส่งเสริมการบริหารงานสารบรรณแก่ผู้บริหารโรงเรียนหรือครูที่ดูแลงานสารบรรณให้มีคุณภาพต่อไป

2.2 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการบริหารงานสารบรรณของโรงเรียนกับหน่วยงานอื่น เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล สถาบันการศึกษาอื่นๆ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กรรณิการ์ มาสุข.(2553). การพัฒนาระบบงานสารบรรณ กลุ่มส่งเสริมสถานศึกษาเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 4. การค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เฉลิมวุฒิ พลศักดิ์.(2559). แนวทางการพัฒนางานสารบรรณขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด.วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ทินกร พูลผล.(2560). รูปแบบการบริหารงานจัดการศึกษาอู่ผางโมเดล กรณีศึกษาอำเภ่อู่ผางของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2. วารสารวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.12(1), 105.
- นรินทร์ นามำรุ่ง.(2550).การพัฒนาระบบงานสารบรรณโรงเรียนชุมชนบ้านโคกอุดม อำเภอยางเจริญจังหวัดหนองคาย. การค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เพ็ญศรี สุขไชยะ.(2553, กรกฎาคม-ธันวาคม).ปัญหางานสารบรรณและแนวทางแก้ไข.วารสารวิชาการสาธารณสุข.5(2): 171.
- รัชฎาภรณ์ ศรีเกื้อกลิ่น. (2550).การพัฒนาระบบงานสารบรรณสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2. การค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วรุณี วรรณะภูติ.(2558, มิถุนายน 2557-พฤษภาคม 2558).ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 จังหวัดลำพูน. วารสารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น.3(1): 260.
- วาโร เพ็งสวัสดิ์.(2557).การวิจัยทางการบริหารการศึกษา.สกลนคร : สมศักดิ์การพิมพ์.

- วิไลวรรณ สิงห์เจริญ. (2555.พฤษภาคม-สิงหาคม).การพัฒนางานสารบรรณฝ่ายธุรการและสารบรรณมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.วารสารวิชาการ(ปชมท.).1(2): 57.
- สุดารัตน์ โยธวงศ์.(2558, กันยายน 2558-กุมภาพันธ์ 2559).การพัฒนาระบบงานสารบรรณ วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.วารสารการเมืองการปกครอง.6 (1): 227.สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ.(2555).แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2555-2558.บึงกาฬ: อัดสำเนา.
- อภิญญา กลิ่นบัว.(2558).คู่มือการปฏิบัติงานสารบรรณ.อุบลราชธานี: สำนักวิทยบริการมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- อัมพร พุ่มทอง.(2557, กรกฎาคม-ธันวาคม).แนวทางการพัฒนางานสารบรรณขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าไร่ อำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานี.วารสาร AL-NUR บัณฑิตวิทยาลัย.9(17): 125.

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสำหรับวิทยุบูรณาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2

Received : February 14, 2019

Revised : May 18, 2019

Accepted : August 1, 2019

อัครเดช สุราชวงศ์¹*วัลนิกา ฉลากบาง² นิภาพรแสนเมือง³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาและประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสำหรับวิทยุบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ขั้นที่ 2 การสร้างหลักสูตรฝึกอบรม ขั้นที่ 3 ทดลองใช้หลักสูตร และขั้นที่ 4 การประเมินผล กลุ่มตัวอย่างเป็นวิทยุบูรณาการสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจงจากวิทยุบูรณาการ ผลการวิจัยพบว่า 1. หลักสูตรฝึกอบรมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสำหรับวิทยุบูรณาการ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 2) เนื้อหา 3) กิจกรรมการฝึกอบรม 4) สื่อการฝึกอบรม และ 5) การวัดและประเมินผล 2. ประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเป็นดังนี้ 1) วิทยุบูรณาการที่เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนเข้ารับการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .012) ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของวิทยุบูรณาการอยู่ในระดับดีมาก 3) ความพึงพอใจของวิทยุบูรณาการที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : หลักสูตรฝึกอบรม, เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, วิทยุบูรณาการ

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษาคณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร จังหวัดสกลนคร e-mail: akadech2520@gmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

จังหวัดสกลนคร e-mail: wannika.c@gmail.com

³ อาจารย์ สาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

จังหวัดสกลนคร e-mail: sanmuangnipa@gmail.com

*ผู้เขียนหลัก e-mail: akadech2520@gmail.com

A DEVELOPMENT OF TRAINING CURRICULUM ON INFORMATION AND COMMUNICATION
TECHNOLOGY FOR INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGY TEACHERS
UNDER SAKON NAKHON PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

AKadech Suratwong^{1*} Wannika Chalakbang² Niphaporn Sanmeaumg³

Abstract

The objectives of this study were to develop and evaluate the efficiency of the training curriculum on information and communication technology for information and communication technology teachers (ICT teachers) under Sakon Nakhon Primary Educational Service Area Office 2. There were 4 phases in this study. Phase 1 studying the documents and researches, the development of training curriculum in Phase 2. Apply the training curriculum in Phase 3 and the assessment of the training curriculum in Phase 4. The sample consisted of 30 ICT teachers under Sakon Nakhon Primary Educational Service Area Office 2, selected with purposive sampling from ICT teachers. The study yielded the following findings 1. The developed training curriculum comprises 5 components, which are 1) curriculum objectives; 2) contents; 3) training activities; 4) training media and 5) measurement and evaluation. 2. The evaluation results of developed training curriculum are as follows: 1) ICT teachers have higher knowledge on information technology after training than before training at the .01 level of statistical significance; 2) ICT teachers have a very good level of information technology skills; 3) Satisfaction of ICT teachers towards the training curriculum is at the highest level.

Keywords : Training Curriculum, Information and Communication Technology, Information and Communication Technology Teacher

¹Education Degree in Educational Administrative Innovation, Faculty of Educational,
Sakon Nakhon Rajabhat University, e-mail: akadech2520@gmail.com

²Assistant Professor, Administrative Innovation, Faculty of Educational, Sakon Nakhon Rajabhat University
e-mail: wannika.c@gmail.com

³Civil Administrative Innovation, Faculty of Educational, Sakon Nakhon Rajabhat University
e-mail: sanmuangnipa@gmail.com

*Corresponding author, e-mail: akadech2520@gmail.com

บทนำ

เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) มีความสำคัญต่อการบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก ปัจจุบันมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) มาใช้สำหรับติดต่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเพื่อการศึกษาจากแหล่งการเรียนรู้ที่อยู่ห่างไกลโดยอาศัยอุปกรณ์สื่อสารโทรคมนาคม และในอนาคตข้างหน้าจะมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมากขึ้น วิวัฒนาการที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วเป็นปัจจัยผลักดันอย่างสำคัญต่อลักษณะการบริหารจัดการ การเรียนการสอนและบทบาทหน้าที่ของครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและนักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาและครูควรมีทักษะทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เนื่องจากการมีทักษะทางด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร จะทำให้ครูและผู้บริหารสถานศึกษาเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว ดังนั้นกลไกสำคัญที่มีผลต่อการปรับเปลี่ยนการบริหารสถานศึกษาและการเรียนการสอนในบริบทใหม่นี้ คือ ความสามารถหรือสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครูตลอดจนบุคลากรทางการศึกษาในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร หากครูและผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถหรือสมรรถนะในเรื่องดังกล่าวแล้วย่อมสมารถที่จะแสวงหาและถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ตนเองมีอยู่สู่ผู้เรียนได้

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 มีโรงเรียนทั้งหมด 256 โรงเรียน 2 สาขา ในปีการศึกษา 2561 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 มีโรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 135 โรงเรียนและมีครูไม่ครบชั้นเรียน โรงเรียนเหล่านี้มีครูที่มีความรู้ด้านเทคโนโลยีไม่ครบทุกโรงเรียน ทำให้ไม่สามารถแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศที่โรงเรียนจำเป็นต้องใช้ เช่น การจัดการโครงข่ายที่โรงเรียนได้รับเช่นจานดาวเทียม IPstarMOEnet และการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมที่รับสัญญาณถ่ายทอดจากโรงเรียนไกลกังวลเป็นต้นทำให้โรงเรียนเหล่านี้ไม่สามารถบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์กับนักเรียนในโรงเรียนได้ กลุ่มเทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร (ITEC) ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 จึงได้จัดตั้งคณะวิทยุบูรณาการเทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารขึ้นโดยคัดเลือกครูที่มีความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ศูนย์เครือข่ายละ 3 คน เพื่อช่วยแก้ไขปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ในศูนย์เครือข่ายตนเอง เพื่อให้วิทยุบูรณาการเทคโนโลยี(ICT)มีสมรรถนะที่จะช่วยโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายแก้ปัญหาเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น(สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2. 2556 : 30)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของงานวิจัยไว้ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมวิทยุบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2
2. เพื่อประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสำหรับวิทยุบูรณาการสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ในด้าน
 - 2.1 ความรู้ของวิทยุบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ก่อนการฝึกอบรมและหลังการฝึกอบรม
 - 2.2 ทักษะของวิทยุบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 หลังการฝึกอบรม

2.3 ระดับความพึงพอใจของวิทยุบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ที่มีต่อหลักสูตรการฝึกอบรม

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการพัฒนาหลักสูตรด้วยกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน โดยแบ่งการดำเนินงานเป็น 2 ส่วน ส่วนที่ 1 การศึกษาเอกสาร งานวิจัยและสัมภาษณ์วิทยุบูรณาการเกี่ยวกับสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสำหรับวิทยุบูรณาการ ส่วนที่ 2 การศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรม ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและประเมินร่างหลักสูตร การดำเนินงานขั้นตอนนี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 สร้างโครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรม ส่วนที่ 2 การประเมินและหาคุณภาพของโครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรมใช้แบบประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของร่างหลักสูตรฝึกอบรม โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตรกับกลุ่มเป้าหมายได้แก่คณะวิทยุบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 จำนวน 30 คนซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจงจากวิทยุบูรณาการ ที่ควรได้รับการพัฒนาเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่จำเป็นในสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย 1) หลักสูตรฝึกอบรมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสำหรับวิทยุบูรณาการ 2) แบบทดสอบวัดความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารจำนวน 25 ข้อ ค่าความยากง่าย ระหว่าง 0.30-0.75 ค่าอำนาจจำแนก ระหว่าง 0.50-0.84 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.9520 และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคเท่ากับ 0.9473 3) แบบประเมินทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และ 4) แบบสอบถามความพึงพอใจของวิทยุบูรณาการ ที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมหาความสอดคล้องเนื้อหา กับข้อคำถามด้วยผู้เชี่ยวชาญชุดเดิมได้ค่าความสอดคล้องระหว่าง 0.8 – 1.0 ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผล เป็นการประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรภายหลังการนำหลักสูตรไปทดลองใช้ และแก้ไขปรับปรุงหลักสูตร โดยนำผลจากการทดลองใน ขั้นตอนที่ 3 มาแก้ไขปรับปรุงเพื่อให้หลักสูตรมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบบสอบถามความเหมาะสมของหลักสูตร และความสอดคล้องร่างหลักสูตรกับองค์ประกอบของหลักสูตร ผู้วิจัยดำเนินการโดยการส่งแบบสอบถาม พร้อมทั้งร่างหลักสูตรและเอกสารคำชี้แจงให้แก่ผู้ประเมินด้วยตนเอง พร้อมทั้งนัดหมายวันรับผลการประเมินด้วยตนเอง เมื่อถึงกำหนดวันรับผลการประเมิน ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมผลการประเมินด้วยตนเอง และผู้วิจัยกำหนดระยะเวลาการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม จำนวน 3 วัน รวม 18 ชั่วโมง เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากเครื่องมือวัดมาวิเคราะห์สถิติ โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ใช้ค่า t-test แบบ Dependent Samples สำหรับการเปรียบเทียบคะแนนระหว่างก่อนและหลังการฝึกอบรม ใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เพื่อตรวจสอบเนื้อหา กับข้อคำถามหาคุณภาพของแบบสอบถามความพึงพอใจ

ผลการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำหรับวิทยุบูรณาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 สรุปผล ได้ดังนี้

1. ผลการสร้างและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม มีองค์ประกอบของหลักสูตร 5 องค์ประกอบ 1) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 2) เนื้อหา ประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้จำนวน 4 หน่วย ได้แก่ หน่วยที่ 1 การติดตั้ง

และซ่อมบำรุงงานดาวเทียม หน่วยที่ 2 อุปกรณ์ Hardware และโปรแกรม (Software) ที่ใช้ในสถานศึกษา หน่วยที่ 3 ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ หน่วยที่ 4 ความปลอดภัยและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับระบบคอมพิวเตอร์ 3) กิจกรรมการฝึกอบรม 4) สื่อประกอบการฝึกอบรมและ 5) การวัดและประเมินผล ก่อน ระหว่าง และหลังการฝึกอบรม และจากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ พบว่า โครงสร้างหลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.48 และหลักสูตรมีความสอดคล้องกับองค์ประกอบของหลักสูตรในทุกประเด็นโดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.80-1.00 ผู้วิจัยได้นำส่วนที่บกพร่องมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ จนสามารถนำไปทดลองใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของนักการศึกษาหลายท่านที่ได้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมแล้วพบว่าหลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ สามารถเพิ่มพูนความรู้ ทักษะของผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ สอดคล้องกับจันทิมา แสงเลิศอุทัย (2550: บทคัดย่อ) ได้พัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู กษกร พิเศษ (2560 : 84) ได้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเรื่องคอมพิวเตอร์พื้นฐานเพื่อเสริมสร้างความสามารถด้านคอมพิวเตอร์สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

2. ผลการประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสำหรับวิทยุบูรณาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 จากการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม พบว่า หลักสูตรฝึกอบรมมีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด ดังนี้

2.1 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนความรู้ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของวิทยุบูรณาการพบว่าคะแนนทดสอบหลังฝึกอบรม สูงกว่าก่อนฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 วิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของวิทยุบูรณาการ ระหว่างก่อนและหลังการฝึกอบรมจำนวน 30 คน

การฝึกอบรม	n	$\bar{X}$	S.D.	df	t	Sig
ก่อนฝึกอบรม	30	13.13	1.852	29	32.369**	0.000
หลังฝึกอบรม	30	22.67	0.959			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.2 ผลการศึกษาทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของวิทยุบูรณาการ ซึ่งประกอบด้วยทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร 3 ด้าน พบว่า คะแนนทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในภาพรวมอยู่ในระดับดีเมื่อนำคะแนนแต่ละด้านมาแปลงเป็นค่าร้อยละ พบว่าทักษะด้านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์มีคะแนนสูงสุด (ร้อยละ 92.25) รองลงมาคือ ทักษะด้านอุปกรณ์ Hardware และ โปรแกรม Software ที่ใช้ในสถานศึกษา (ร้อยละ 91.76) ลำดับสุดท้ายคือ การติดตั้งและซ่อมบำรุงงานดาวเทียม (ร้อยละ 81.91) รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 วิเคราะห์ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของวิทยุบูรณาการ

ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	N	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับคุณภาพ
การติดตั้งและซ่อมบำรุงงานดาวเทียม	30	12	10.67	0.88	ดี
อุปกรณ์ Hardware และ โปรแกรม Software ที่ใช้ในสถานศึกษา	30	21	19.27	1.08	ดี
ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์	30	12	11.07	0.94	ดี
ค่าเฉลี่ย	30	45	41.01	0.73	ดี

2.3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของวิทยุบูรณาการ ที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรม พบว่า ในภาพรวมความพึงพอใจของวิทยุบูรณาการที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรม อยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.71 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าส่วนใหญ่มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีความพึงพอใจเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านสื่อประกอบการฝึกอบรมซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.85 ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.83 และด้านการนำความรู้ไปใช้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.80 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือด้านเนื้อหาของหลักสูตรค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.41 รายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 วิเคราะห์ความพึงพอใจของวิทยุบูรณาการ ที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรม

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	การแปลความหมาย
ด้านเนื้อหาของหลักสูตร	4.41	0.68	มาก
ด้านการนำความรู้ไปใช้	4.80	0.10	มากที่สุด
ด้านกิจกรรมการเรียนรู้	4.83	0.03	มากที่สุด
ด้านสื่อประกอบการฝึกอบรม	4.85	0.03	มากที่สุด
ด้านการวัดและประเมินผล	4.68	0.21	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.71	0.18	มากที่สุด

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมฝึกอบรมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสำหรับวิทยุบูรณาการ มีประเด็นน่าสนใจนำมาสรุปและอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม พบว่า จากการนำข้อมูลพื้นฐานมาศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์จนได้องค์ประกอบของหลักสูตร 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 2) เนื้อหา 3) กิจกรรมการฝึกอบรม 4) สื่อประกอบการฝึกอบรม และ 5) การวัดและประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับ Tabata (1962:422-423) Beauchamp (1981 :107-109)นิคม ชมพุลวง (2545 : 53-54)ศศิธร ชันดิธางกูร (2550 : 5)พุงศรี ภักดีสุวรรณ (2550 : 12) สรญา วัชรสังกาศ (2560 : 39) และจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ได้กำหนดทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร 3 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการติดตั้งและซ่อมบำรุงงานดาวเทียม 2) ด้านอุปกรณ์ Hardware และ โปรแกรม Software ที่ใช้ในสถานศึกษา 3) ด้านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์และ

จากการตรวจสอบหลักสูตรฝึกอบรมโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน พบว่า ผลการประเมินความเหมาะสมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ในขณะที่เดียวกันผลการประเมินความสอดคล้องขององค์ประกอบของหลักสูตรในแต่ละด้านสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดคือมีค่าความสอดคล้อง 0.80 ถึง 1.00 หมายความว่าองค์ประกอบของโครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรมมีความสอดคล้องกัน เนื่องมาจากผู้วิจัยได้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมโดยผ่านกระบวนการหาคุณภาพตามขั้นตอนโดยเริ่มตั้งแต่การตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมจากคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ได้แก้ไขตามข้อเสนอแนะ ตลอดจนผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ได้ทำการประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของหลักสูตรฝึกอบรม มีการนำส่วนที่บกพร่องมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น จนสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของนักการศึกษาหลายท่านที่ได้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมแล้วพบว่าหลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ สามารถเพิ่มพูนความรู้ ทักษะของผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ เช่น จันทิมา แสงเลิศอุทัย (2550: บทคัดย่อ) ได้พัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู กชกร พิเดช (2560 : 84) ได้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเรื่องคอมพิวเตอร์พื้นฐานเพื่อเสริมสร้างความสามารถด้านคอมพิวเตอร์สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

2. ผลการประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสำหรับวิทยุบูรณาการพบว่า หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด ดังนี้

2.1 วิทยุบูรณาการที่รับการฝึกอบรมมีความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร หลังฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

2.2 วิทยุบูรณาการที่รับการฝึกอบรมมีทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ระหว่างการฝึกอบรมอยู่ในระดับดี

2.3 วิทยุบูรณาการที่เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านสื่อประกอบการฝึกอบรม ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการนำความรู้ไปใช้ ด้านการวัดและประเมินผล มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด และด้านเนื้อหาของหลักสูตร มีความพึงพอใจในระดับมาก

สรุปได้ว่าหลักสูตรฝึกอบรมที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นนี้ส่งผลต่อความรู้ความเข้าใจและทักษะทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ความรู้เพิ่มขึ้นจากเดิมทั้งนี้อาจมาจากองค์ประกอบของหลักสูตรที่สอดคล้องกับความสนใจและความต้องการของผู้เข้าอบรม หลักสูตรได้ผ่านการประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องจากผู้เชี่ยวชาญ กิจกรรมการฝึกอบรมยึดหลักผู้เข้าอบรมเป็นศูนย์กลางและเน้นที่ความต้องการของผู้เข้าอบรม จึงทำให้ผู้เข้าอบรมมีความรู้ มีทักษะที่ดีขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ จันทิมา แสงเลิศอุทัย (2550 : บทคัดย่อ) เรื่องการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู พบว่า สมรรถภาพทางด้านไอซีทีภายหลังการทดลองใช้หลักสูตรเสริม สูงกว่าก่อนการทดลองใช้หลักสูตรเสริมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งแสดงว่า หลักสูตรเสริมที่พัฒนาขึ้นสามารถเสริมสร้างสมรรถภาพทางด้านไอซีทีสำหรับนักศึกษาได้ พิษณุ วรดิษฐ์ (2558 : บทคัดย่อ) เรื่องการพัฒนาหลักสูตรเสริมสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับนักศึกษาสาขาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาหลังเรียนโดยใช้หลักสูตรเสริมสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เจตคติด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของนักศึกษาหลังเรียนโดยใช้หลักสูตรเสริมสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และทักษะการรู้สารสนเทศของนักศึกษาหลังเรียนโดยใช้หลักสูตรเสริมสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศสูงกว่าก่อนเรียนอย่าง

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และกชกร พิเดช (2560 : บทคัดย่อ) เรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเรื่องคอมพิวเตอร์พื้นฐานเพื่อเสริมสร้างความสามารถด้านคอมพิวเตอร์สำหรับนักศึกษา ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่ได้รับการฝึกอบรม มีค่าเฉลี่ยร้อยละของคะแนนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 60 ที่กำหนดไว้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทักษะทางคอมพิวเตอร์ของนักศึกษาหลังการใช้หลักสูตรฝึกอบรม มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 60 ที่กำหนดไว้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ในการนำหลักสูตรไปใช้ ผู้ใช้ต้องศึกษาหลักการและขั้นตอนของการจัดกิจกรรมจากการปฏิบัติให้ชัดเจน เนื่องจากขั้นตอนหนึ่งของการเรียนจากการปฏิบัติ คือ วิทยาการต้องให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด มิเช่นนั้นแล้วอาจทำให้การนำหลักสูตรไปใช้อาจไม่ประสบความสำเร็จตามที่มุ่งหวัง

1.2 ควรจัดบรรยากาศของการฝึกอบรมให้สามารถเอื้ออำนวยต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมทั้งรายกลุ่มย่อยและรายบุคคล

1.3 ระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรมแต่ละหน่วยการเรียนรู้ของหลักสูตรสามารถปรับให้เหมาะสมกับเนื้อหาและสอดคล้องกับกิจกรรมการฝึกอบรมเพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความสุข

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารไปใช้พัฒนาบุคลากรทางการศึกษาสายงานอื่น

2.2. ควรติดตามประเมินผลการนำความรู้เกี่ยวกับ ICT ของผู้เข้าอบรมไปใช้ในสถานการณ์จริงในสถานศึกษา

2.3. ควรนำวิธีการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมนี้ ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมในด้านอื่นๆ เพื่อพัฒนาความสามารถของบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

กชกร พิเดช. (2559). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเรื่องคอมพิวเตอร์พื้นฐานเพื่อเสริมสร้างความสามารถด้านคอมพิวเตอร์สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต,มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.

จันทิมา แสงเลิศอุทัย (2550). การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู. ปริญญาโท ศึกษาดุษฎีบัณฑิต,มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

นิคม ชมพุลวง. (2545). วิธีการและขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา. มหาสารคาม: อภิชาติการพิมพ์.

พิชญ วรดิษฐ์. (2558).การพัฒนาหลักสูตรเสริมสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับนักศึกษา สาขาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ. วารสารวิชาการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 8(3), 677.

- ฟุ้งศรี ภักดีสุวรรณ. (2550). **การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอาชีพจักรสาน เชิงธุรกิจโดยยึดชุมชนเป็นฐาน**. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ศศิธร ชันติธรากร. (2550). **หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร**. เลย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- สรญา วัชรสังกาศ. (2560). **การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีเหตุผลสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3. วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**, 12(1), 39.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 สำนักงาน. (2556). **แนวทางการดำเนินงานศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา**. สกลนคร: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2.
- Beauchamp, G. A. (1981). **Curriculum Theory**. (4th ed.). Illinois: F.E.PeacockPublisher.
- Taba,H. (1962). **Curriculum Development: Theory and Practice**. New York: Harcourt,Brace and World.

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3

ชลนิดา หารจิต^{1*} วันเพ็ญ นันทะศรี² สมเกียรติ พลละจิตต์³

Received : March 2, 2019

Revised : May 15, 2019

Accepted : August 1, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย เพื่อพัฒนาและตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ประกอบด้วย ระยะที่ 1 การสร้างหลักสูตรฝึกอบรม ระยะที่ 2 การตรวจสอบความสอดคล้องและเหมาะสมหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำครู ในการจัดการเรียนรู้ กลุ่มเป้าหมายคือผู้เชี่ยวชาญคุณภาพจำนวน 5 คน สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบเครื่องมือ ได้แก่ ดัชนีความสอดคล้องค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการวิจัยพบว่า 1. หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 มี 5 องค์ประกอบหลัก คือ 1) หลักการและเหตุผล 2) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 3) เนื้อหาของหลักสูตร 4) กิจกรรมการฝึกอบรม 5) การวัดผลและประเมินผล และ องค์ประกอบของภาวะครูด้านการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) ความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำและการเสริมสร้างภาวะผู้นำ 2) ศิลปะการสื่อสาร 3) การพัฒนาทีมงานให้มีประสิทธิภาพ 2. ผลการตรวจสอบความสมของหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 พบว่า หลักสูตรเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม , ภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวัตกรรมการบริหารการศึกษาคณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร จังหวัดสกลนคร e-mail: Chonnida2557@gmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาวัตกรรมการบริหารการศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
จังหวัดสกลนคร e-mail: Wanphen2516@windowslive.com

³ อาจารย์ สาขาวิชาวัตกรรมการบริหารการศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
จังหวัดสกลนคร e-mail: somkiatpalajit2501@gmail.com

*ผู้รับผิดชอบ e-mail: Chonnida2557@gmail.com

A DEVELOPMENT OF TRAINING COURSES TO ENHANCE LEADERSHIP OF TEACHERS IN LEARNING MANAGEMENT FOR SCHOOLS UNDER SAKON NAKHON PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA OFFICE 3

Chonnida Harnchit ^{1*} Wanphen Nanthasri ² Somkiat Palajit ³

Abstract

The purposes of this study were to develop and verify the appropriateness of the development of training courses to enhance leadership of teachers in learning management for schools under Sakon Nakhon Primary Education Service Area Office 3. The study was divided into 2 phases. The study Related theories and research was carried out in the first phase, and performance examination of training courses to strengthen teacher leadership In learning management in the second phase. Sample group consisted of 5 experts. Statics used in tool quality verification were IOC, percentage, Standard Deviation (S.D.).

The study yielded the following results : 1. The development of training courses to enhance leadership of teachers in learning management for schools under Sakon Nakhon Primary Education Service Area Office 3 comprised of 5 major component namely 1) principles and rationale, 2) curriculum objectives, 3) content structure, 4) training activities, 5) measurement and evaluation. The component of leadership of teachers in learning management comprised 1) knowledge about leadership and leadership development, 2) art of communication, and 3) Team development for efficiency 2. The verification result showed that the appropriateness of the A Development of training courses to enhance leadership of teachers in learning management for schools under Sakon Nakhon Primary Education Service Area Office 3 was at the highest level.

Keywords : Training Courses Development, Teacher leadership in learning management

¹Education Degree in Educational Administrative Innovation, Faculty of Educational, Sakon Nakhon Rajabhat University, e-mail: Chonnida2557@gmail.com

² Assistant Professor, Administrative Innovation, Faculty of Educational, Sakon Nakhon Rajabhat University e-mail Wanphen2516@windowslive.com

³ Civil Administrative Innovation, Faculty of Educational, Sakon Nakhon Rajabhat University e-mail: somkiatpalajit2501@gmail.com

*Corresponding author, e-mail: Chonnida2557@gmail.com

บทนำ

การปฏิรูปการศึกษามีหัวใจสำคัญคือการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ เพราะการปฏิรูปการเรียนรู้จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิธีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจากรูปแบบเดิมที่ยึดครูเป็นศูนย์กลาง ซึ่งครูมีบทบาทสำคัญในการบอกความรู้และควบคุมกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นกระบวนการเรียนรู้แบบใหม่ที่ยึดผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นสำคัญ ครูมีบทบาทเป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม มีเป้าหมายในการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง(พ.ศ. 2552-2561) ที่เน้นคุณภาพมาตรฐานการศึกษาและการเรียนรู้ของคนไทยให้เด็กไทยเก่ง ดี มีความสุข คิดวิเคราะห์ มีความเป็นไทยและการแสดงออกเป็นสากล รู้เท่าทัน และมีกรอบแนวทางการปฏิรูปในด้านการพัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ โดยการอบรมพัฒนาครูปัจจุบันและการผลิตครูโครงการครูพันธุ์ใหม่ เพื่อให้ได้คนเก่งและมีจิตวิญญาณความเป็นครู (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา : 2552)

คุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครูย่อมเป็นปัจจัยสำคัญอย่างมาก และส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพของผู้เรียน ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันว่าแม้ว่าจะมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติ พ.ศ. 2542 และใช้หลักสูตรการศึกษาที่ยึดนักเรียนเป็นสำคัญมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 แต่ยังมีครูอีกเป็นจำนวนไม่น้อยที่ยังคงจัดการเรียนการสอนแบบเดิมที่เน้นความสะดวกและง่ายสำหรับครูเป็นสำคัญ ทำให้ผลสัมฤทธิ์ต่ำ การเรียนรู้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมไม่ตอบสนองต่อความแตกต่างระหว่างบุคคล ไม่เกิดการเรียนรู้ที่แท้จริง เรียนรู้อย่างไม่มี ความหมาย ไม่มีความสุข ขาดทักษะในการแสวงหาความรู้ไม่สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งเกิดทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเรียนรู้และรายวิชาที่เรียน ซึ่งปัญหาการที่ครูยังคงจัดการเรียนการสอนแบบเดิมอาจเกิดจากสาเหตุหลายประการ เช่น ครูขาดความรู้ความเข้าใจและทัศนคติที่ไม่ดีต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นสำคัญ มองเห็นว่า การจัดการเรียนรู้นี้ดังกล่าวเป็นเรื่องยุ่งยาก และเกินวิสัยความสามารถหรือข้อจำกัดที่ตนเองจะนำมาใช้ในห้องเรียนจริงได้ ดังนั้นกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่พึงประสงค์ จึงควรเป็นกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นสำคัญโดยใช้กระบวนการทางปัญญา ที่พัฒนาบุคคลอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สามารถเรียนรู้ได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีความสุข บูรณาการเนื้อหาสาระตามความเหมาะสมของระดับการศึกษาเพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้เกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม สาระการเรียนรู้สอดคล้องกับความสนใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ทันสมัย เน้นกระบวนการคิดและการปฏิบัติจริง ได้เรียนรู้ตามสภาพจริง และมีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย น่าสนใจ เป็นกระบวนการคิดและปฏิบัติจริง ได้เรียนรู้ตามสภาพจริง สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างกว้างไกล เป็นกระบวนการที่มีทางเลือก และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย น่าสนใจ เป็นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันโดยมีผู้เข้ารับการฝึกอบรมครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมจัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้และมุ่งประโยชน์ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นสำคัญ(หลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนามาตรฐานการศึกษาตามผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน(สมชาย สังข์สี : 2550)

การให้ครูหรือบุคลากรต่าง ๆ ในโรงเรียนได้เข้าร่วมสัมมนาหรือฝึกอบรมด้านภาวะผู้นำด้านการจัดการเรียนรู้ จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่โรงเรียนควรสนับสนุนเพราะครูคือหัวใจสำคัญของการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้เข้ารับการฝึกอบรม ซึ่งครูต้องปฏิบัติงานในบทบาทของตนเอง ดำเนินการทุกวิถีทางเพื่อพัฒนาผู้เข้ารับการฝึกอบรม ให้เกิดการเรียนรู้อันจะนำไปสู่การพัฒนาผู้เข้ารับการฝึกอบรมให้สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจและสติปัญญา มีทั้งความรู้และคุณธรรม อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข แล้วทำให้ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นคนดี มีปัญหา มีคุณภาพชีวิตที่ดีมีขีดความสามารถในการแข่งขัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเพิ่มศักยภาพของผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้สูงขึ้นสามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุขได้บนพื้นฐานของความเป็นไทย และความเป็นสากล รวมทั้งมี

ความสามารถในการประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อความถนัดและความสามารถของแต่ละบุคคล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของงานวิจัยไว้ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3
2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องและเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำครู ด้านการจัดการเรียนรู้ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การสร้างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำครู ด้านการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย

1.1 ศึกษาเอกสาร ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจากการสังเคราะห์องค์ประกอบของหลักสูตร ได้ดังนี้ 1) หลักการและเหตุผล 2) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 3) เนื้อหาของหลักสูตร 4) กิจกรรมการฝึกอบรม 5) การวัดผลและประเมินผล

1.2 การกำหนดเนื้อหาของหลักสูตรในแต่ละส่วนของร่างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ ดำเนินการ ดังนี้

1.2.1 หลักการและเหตุผล โดยพิจารณาข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมากำหนดเป็นหลักการของหลักสูตรที่สมควรจะพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 และเป็นแนวทางประกอบในการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

1.2.2 จุดมุ่งหมายของหลักสูตร กำหนดให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็น โดยคาดหวังว่าเมื่อกำหนดและดำเนินการตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแล้วสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ในการวิจัยครั้งนี้กำหนดจุดมุ่งหมายของร่างหลักสูตรไว้ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการที่จะส่งเสริม

1.2.3 เนื้อหาของหลักสูตร โดยกำหนดเนื้อหาสาระให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และหัวข้อการฝึกอบรม เป็นสิ่งกำหนดกิจกรรมการฝึกอบรม

1.2.4 กิจกรรมฝึกอบรม กำหนดให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและโครงสร้างของเนื้อหาหลักสูตร

1.2.5 การวัดผลและประเมินผล กำหนดให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายเนื้อหา และเนื้อหาสาระของหลักสูตร

ระยะที่ 2 การตรวจสอบความสอดคล้องและความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำครู ในการจัดการเรียนรู้

การตรวจสอบคุณภาพด้านความเหมาะสมและความสอดคล้องของหลักสูตรฝึกอบรมโดยผู้เชี่ยวชาญ เป็นการประเมินเพื่อศึกษาข้อบกพร่องที่ควรปรับปรุงแก้ไขในด้านความเหมาะสมและความสอดคล้องภายใน องค์ประกอบต่างๆ ของหลักสูตร โดยได้ใช้แนวคิดการประเมินของไทเลอร์ (1996) เป็นแนวทางในการประเมิน โดยอาศัยผู้เชี่ยวชาญในการตัดสินคุณภาพหลักสูตร รายละเอียดดังนี้

2.1 ตรวจสอบความเหมาะสมของส่วนประกอบของหลักสูตร ส่วนประกอบที่ประเมิน คือ หลักการ และเหตุผล จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาของหลักสูตร กิจกรรมการฝึกอบรม และการวัดผลและประเมินผล ว่ามีความเหมาะสมสอดคล้องกับหลักสูตรหรือไม่

2.2 ตรวจสอบจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมของแต่ละหัวข้อฝึกอบรมว่ามีความสอดคล้องและครอบคลุมจุดมุ่งหมายของหลักสูตรหรือไม่

2.3 ตรวจสอบความสอดคล้องภายในของร่างหลักสูตร โดยพิจารณาส่วนประกอบต่างๆ ของร่าง หลักสูตร หลักการและเหตุผล จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาของหลักสูตร กิจกรรมการฝึกอบรม และการวัดผล และประเมินผล ว่ามีความสอดคล้องกันมากน้อยเพียงใด

2.4 การปรับปรุงร่างหลักสูตรเพื่อให้สอดคล้องกับการวัดผลและประเมินผล

ผลการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นสรุปผลการวิจัยดังนี้

1. ผลการศึกษาเอกสาร ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้ข้อสรุปดังนี้

การศึกษาเอกสาร ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ ทฤษฎี ความหมาย องค์ประกอบ เทคนิควิธีการ แนวทางการวัดผลประเมินผลและข้อมูลพื้นฐาน ผลการศึกษาพบว่า ภาวะครูด้านการจัดการเรียนรู้ มี 3 องค์ประกอบ คือ 1) ภาวะผู้นำและการเสริมสร้างภาวะผู้นำ 2) ศิลปะการสื่อสาร 3) การพัฒนาทีมงานให้มีประสิทธิภาพ

2. องค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก คือ 1) หลักการและเหตุผล 2) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 3) เนื้อหาของหลักสูตร 4) กิจกรรมการฝึกอบรม 5) การวัดผลและประเมินผล

2.1 ผลการวิเคราะห์ตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร

2.1.1 การประเมินความเหมาะสมของโครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรม เพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 พบว่า 1) หลักการและเหตุผล มีค่าเฉลี่ย 4.80 ($\bar{X} = 4.80$, S.D. = 0.45) ความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 2) การวัดผลและประเมินผล มีค่าเฉลี่ย 4.74 ($\bar{X} = 4.74$, S.D. = 0.46) ความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 3) เนื้อหาของหลักสูตร มีค่าเฉลี่ย 4.70 ($\bar{X} = 4.74$, S.D. = 0.46) ความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 4) กิจกรรมการฝึกอบรม มีค่าเฉลี่ย 4.60 ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.51) ความเหมาะสมในระดับมากที่สุด และ 5) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร มีค่าเฉลี่ย 4.40 ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.20) ความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญกับความเหมาะสม ของโครงร่างหลักสูตร

ประเด็นการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
หลักการและเหตุผล	4.80	0.45	มากที่สุด
จุดมุ่งหมายของหลักสูตร	4.40	0.20	มาก
เนื้อหาของหลักสูตร	4.70	0.48	มากที่สุด
กิจกรรมการฝึกอบรม	4.60	0.51	มากที่สุด
การวัดผลและประเมินผล	4.74	0.46	มากที่สุด

2. ความสอดคล้องของเนื้อหาของหลักสูตรฝึกอบรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ มีดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ทุกรายการ

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 มีประเด็นน่าสนใจนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. ผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 พบว่า หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ ความเหมาะสมขององค์ประกอบของโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.66 แสดงว่ามีความเหมาะสมมากที่สุดและความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 แสดงว่ามีความสอดคล้องมาก โดยในขั้นตอนแรกผู้วิจัยได้นำข้อมูลพื้นฐานและวิเคราะห์จนได้องค์ประกอบของหลักสูตร 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการและเหตุผล 2) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 3) เนื้อหาของหลักสูตร 4) กิจกรรมการฝึกอบรม 5) การวัดผลและประเมินผล ผู้วิจัยศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม Kerr (1989:16-17) Nicholls (1978 : 17-19) Taba (1962: 10-12)อัคพงศ์ สุขมาตย์, (2553 : 149-15) วิชาญ พันธุ์ประเสริฐ (2551 :143-148) วิชาญ พันธุ์ประเสริฐ (2551: 143-148) สมชาย สังข์สี (2550 : 145-146) สุเมธ งามกนก (2549: 98-100) พิสนุ พงศรี (2549:134-135) สีนุช ชัยสิทธิ์ (2548 :101-102) เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์, (2539 : 13-11) แล้วนำมาสังเคราะห์สรุปได้องค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ 5 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการและเหตุผล 2) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 3) เนื้อหาของหลักสูตร 4) กิจกรรมการฝึกอบรม 5) การวัดผลและประเมินผล โดยสรุปรูปแบบการวิจัยและการพัฒนาหลักสูตร ดังนี้ 1) การสร้างหลักสูตรฝึกอบรม 2) การตรวจสอบความสอดคล้องและความเหมาะสมของหลักสูตร จึงทำให้หลักสูตรมีองค์ประกอบครบถ้วนเหมาะสม สอดคล้องกันทั้งองค์ประกอบภายในและการจัดหน่วยการเรียนรู้ อีกทั้งข้อมูลอันเป็นพื้นฐาน หลักการและเหตุผลของหลักสูตรที่ชัดเจนที่แสดงให้เห็นถึงสภาพปัญหาของภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ได้ดังนี้ 1) ความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำและการเสริมสร้างภาวะผู้นำ 2) ศิลปะการสื่อสาร 3) การพัฒนาทีมงานให้มีประสิทธิภาพ ผลการตรวจสอบหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน พบว่าผลการประเมิน

หลักสูตรโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะการเรียงลำดับเนื้อหาในแต่ละหน่วยการเรียนรู้และวิธีวัดผลและประเมินผลในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ผลการประเมินความสอดคล้องของโครงสร้าง ผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นโดยภาพรวมเห็นว่าส่วนประกอบของหลักสูตรฝึกอบรมมีความสอดคล้องกันในทุกประเด็น อันเนื่องจากผู้วิจัยได้สร้างหลักสูตรโดยผ่านกระบวนการหาคุณภาพซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับนักวิจัยดังนี้

Kerr (1989 : 16-17) ได้แบ่งองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ 4 ส่วน ได้แก่ วัตถุประสงค์ เนื้อหาความรู้ ประสบการณ์การเรียนรู้ และการประเมินผล

Nicholls (1978 : 17-19) กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ 4 แง่มุมที่สัมพันธ์กัน ได้แก่ วัตถุประสงค์ เนื้อหา วิธีการ การพัฒนา ซึ่งทั้ง 4 แง่มุมนี้เกี่ยวพันกันอย่างใกล้ชิดและการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้หากเกิดขึ้นกับแง่มุมหนึ่งก็จะส่งผลกระทบต่อแง่มุมอื่น ๆ ด้วย

Taba (1962 : 10-12) กล่าวว่าองค์ประกอบสำคัญของหลักสูตรมี 4 ส่วน ได้แก่ วัตถุประสงค์ (Objective) เนื้อหาวิชา (Content) ประสบการณ์การเรียนรู้ (Learning Experiences) และการประเมินผล (Evaluation)

อัศพงศ์ สุขมาตย์ (2553 : 149-151) ได้พัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ที่มีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ หลักการและเหตุผล แนวคิดพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร โครงสร้างหลักสูตร กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล

วิชาญ พันธุ์ประเสริฐ (2551 : 143-148) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูวิทยาศาสตร์เพื่อออกแบบบทปฏิบัติการที่สอดคล้องกับปัญหาท้องถิ่น ซึ่งหลักสูตรประกอบด้วย สภาพปัญหาและความจำเป็น หลักการของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร การกำหนดและจัดทำเนื้อหา กิจกรรมของหลักสูตรและการประเมินผล

สมชาย สังข์สี (2550 : 145-146) ได้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนามาตรฐานการศึกษาตามผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สรุปว่าองค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรม มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการและเหตุผล จุดมุ่งหมาย โครงสร้างเนื้อหาสาระ กิจกรรมฝึกอบรม สื่อประกอบการฝึกอบรม และการวัดและประเมินผล

สุเมธ งามกนก (2549 : 98-100) ได้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพิ่มอำนาจในการทำงานเพื่อพัฒนาสมรรถนะของเจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน กระทรวงศึกษาธิการ สรุปองค์ประกอบของหลักสูตรประกอบด้วย หลักการและเหตุผล จุดมุ่งหมาย เนื้อหาวิชา กิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และเอกสารการฝึกอบรมสำหรับผู้สอนและผู้เรียน

พิชญ พงศ์ศรี (2549 : 134-135) การประเมินทางการศึกษาแนวคิดสู่การปฏิบัติ ได้กล่าวว่าองค์ประกอบของหลักสูตร ได้แก่ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหา การนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินผลหลักสูตร

สินีนุช ชัยสิทธิ์ (2548 : 101-102) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพ : กรณีศึกษา โรงเรียนเขื่อนเจ้าพระยา อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท ซึ่งองค์ประกอบของหลักสูตรดังนี้คือ หลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตร แนวทางการจัดการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผล

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2539 : 13-11) ได้วิจัย เรื่องหลักสูตร แนวคิด ทฤษฎี และการวิจัย กล่าวไว้ว่า หลักสูตรมี 2 ขั้ว คือ มุมแคบพิจารณาเฉพาะสาระและการประเมินวิชาใดวิชาหนึ่งในหลักสูตร มุม

กว้างคือ การพิจารณาในภาพรวมทั้งหมด ในฐานะการเป็นวิชาการในสาขาหนึ่ง ประกอบด้วย 4 คือ วัตถุประสงค์ของหลักสูตร วิธีการสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล สรุปได้ดังนี้ 1) จุดมุ่งหมาย 2) เนื้อหาวิชา 3) ประสบการณ์การเรียนรู้ 4) การประเมินผล

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ ควรมีการกำหนดคุณสมบัติวิทยากรที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญในแต่ละด้าน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการฝึกอบรมให้เกิดคุณลักษณะภาวะผู้นำด้านการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้ที่เข้ารับการฝึกอบรมมากยิ่งขึ้น

1.2 หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำ มีระยะเวลาจำกัด จึงอาจไม่สามารถประเมินความรู้ และเจตคติของผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ นอกจากนั้นการประเมินทักษะจากการฝึกอบรมในเวลากำหนด มีผลทำให้ทักษะบางประการอาจไม่เกิดขึ้นขณะ ฝึกอบรม จึงควรมีการเพิ่มระยะเวลาของการฝึกอบรม เพื่อช่วยให้การพัฒนาและปรับปรุง หลักสูตรฝึกอบรมมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ในคุณลักษณะด้านอื่นๆ เพื่อให้ครอบคลุมภาวะผู้นำครูเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ให้มีความหลากหลายและก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของการศึกษายุคเทคโนโลยีต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่

2) พุทธศักราช 2545. กรุงเทพมหานคร : ครูสภา

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-

2561). กรุงเทพมหานคร:บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

สัจด์ อุทรนันท์.(2532). พื้นฐานและการพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ:มิตรสยาม.

สมชาย สังข์สี. (2550). หลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนามาตรฐานการศึกษาตามผู้เรียนในสถานศึกษาชั้น

พื้นฐาน. ปริญญาโทพนธ์. กศ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

Taba and Hida.(1996). Curriculum Development: Theory and Practice. New York : Harcourt, Brace and World Inc.

Tyler, R.W. (1996). Basic Principles of Curriculum and Instruction. Chicago : University of Chicago Press.

การพัฒนาการ์ตูนแอนิเมชัน เรื่อง การลดภาวะโลกร้อน

ดาวธรา วีระพันธ์^{1*}

Received : March 3, 2019

Revised : May 27, 2019

Accepted : August 1, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาการ์ตูนแอนิเมชัน เรื่อง การลดภาวะโลกร้อน 2) ประเมินคุณภาพการ์ตูนแอนิเมชัน เรื่อง การลดภาวะโลกร้อน 3) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 75 และ 4) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนหลังจากการเรียนรู้ด้วยการ์ตูนแอนิเมชัน เรื่อง การลดภาวะโลกร้อน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกสุ่มแบบง่าย (Simple random Sampling) โดยวิธีการจับสลากจากนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2/2560 โรงเรียนสังข์อ่ำวิทยา ตำบลคลองสอง อำเภอลำลูกเกด จังหวัดปทุมธานี ได้กลุ่มตัวอย่างมาจำนวน 25 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) การ์ตูนแอนิเมชัน เรื่องการลดภาวะโลกร้อน 2) แบบประเมินคุณภาพ 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 4) แบบประเมินความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า t-test

ผลการวิจัย พบว่า 1) การ์ตูนแอนิเมชัน เรื่อง การลดภาวะโลกร้อน ที่พัฒนามีความยาวประมาณ 10 นาที มีเนื้อหาเกี่ยวกับแนวทางการมีส่วนร่วมในการลดภาวะโลกร้อน โดยการสอดแทรกข้อคิด และจิตสำนึกในเรื่อง ของการปฏิบัติตนเกี่ยวกับการช่วยลดภาวะโลกร้อนได้จากตัวเรา 2) การ์ตูนแอนิเมชันที่พัฒนามีคุณภาพอยู่ในระดับมากค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.28 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.61 3) ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนหลังเรียนเฉลี่ยร้อยละ 78.90 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 4) นักเรียนมีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.19 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.48

คำสำคัญ : การ์ตูนแอนิเมชัน การลดภาวะโลกร้อน

¹ หลักสูตรวิทยาการคอมพิวเตอร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
จังหวัดปทุมธานี

*ผู้นิพนธ์หลัก e-mail: daorathar@vru.ac.th

THE DEVELOPMENT CARTOON ANIMATION OF GLOBAL WARMING REDUCTION

Daorathar Weerapan^{1*}

Abstract

The purpose of this research was 1) to develop cartoon animation of global warming reduction. 2) to assess quality the cartoon animation of global warming reduction, 3) to study the learning achievement after comparing with the defined criteria of 75 %, and 4) to affirm the participant's satisfaction toward the cartoon animation of global warming reduction .The sample used in this research used a Simple Random Sampling by drawing lots from 25 people of Grade 5 students in Sangkum Witthaya School, Klong 2, Klong Luang, Pathum Thani Province whom enrolled in 2/2017 academic year. The research tools included 1) cartoon animation of global warming reduction 2) the quality assessment form 3) Achievement test and 4) the questionnaire form Statistics for data analysis were the mean, standard deviation, percentage, and t-test.

The findings were as follows :1) cartoon animation of global warming reduction Story had the length of 10 minutes with its guideline content to reduce global warming and insinuating consciousness in the matter of self-practice regarding helping to reduce global warming from ourselves. 2) developed cartoon animation of global warming reduction has a high level of quality with a mean score of 4.28 and a standard deviation of 0.61 , 3) learning achievement after an average of 78.90 percent which was higher than the specified criteria of 75 percent at the statistical significance level of .05, and 4) The participant's satisfaction toward the cartoon animation of global warming reduction was on a high level of quality with a mean score of 4.19 and a standard deviation of 0.48.

Keywords : Cartoon animation, Global Warming reduction

¹ Department of Computer Science, Faculty of Science and Technology, Valaya Alongkorn Rajabhat University Under The Royal Patronage

*Corresponding author, e-mail: daorathar@vru.ac.th

บทนำ

นักวิทยาศาสตร์ได้เผยว่าปี 2558 ที่ผ่านมานี้ เป็นปีที่ร้อนที่สุดที่ได้รับการบันทึกไว้ในประวัติศาสตร์ ตั้งแต่ปี 2423 โดยมีอุณหภูมิเฉลี่ยผิวโลกสูงขึ้น 0.9 องศาเซลเซียส จากอุณหภูมิเฉลี่ยผิวโลกก่อนยุคอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นอีกครั้งที่สถิติของปีที่แล้วถูกทำลายไป ไม่ใช่เพียงแค่อากาศเท่านั้นที่ร้อนขึ้น อุณหภูมิเฉลี่ยผิวโลกที่สูงขึ้น ยังหมายถึงการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่แปรปรวนเป็นวิกฤตสุดขีดไปทั่วโลก แม้ว่าปรากฏการณ์เอลนีโญ จะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้อุณหภูมิเฉลี่ยของโลกสูงขึ้น แต่ปฏิเสธไม่ได้ว่าสาเหตุหลักของวิกฤตสภาพภูมิอากาศที่เกิดขึ้นนั้นมาจากกิจกรรมของมนุษย์และการใช้เชื้อเพลิงฟอสซิล นี่คือการพิสูจน์ว่าผลกระทบที่เป็นอันตรายจากวิกฤตโลกร้อนได้เกิดขึ้นแล้ว และหากเราไม่ร่วมกันลงมือต่อกรกับภัยคุกคามนี้อย่างจริงจัง ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจะเลวร้ายขึ้นจนไม่อาจย้อนกลับได้ (รัตนศิริ กิตติก้องนภางค์, 2559) อากาศในปัจจุบันสภาพดิน ฟ้า มีความแปรปรวนเป็นอย่างมากโดยเห็นได้จาก ฝนฟ้าไม่ตกต้องตามฤดูกาล อากาศร้อนผิดปกติ นั้นเป็นผลที่เกิดขึ้นจากภาวะโลกร้อน นักวิทยาศาสตร์โครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (UNEP) และองค์การอุตุนิยมวิทยาโลก (WMO) สรุปว่า การเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศที่ร้อนขึ้นเป็นผลของภาวะเรือนกระจก (greenhouse effect) โดยมีสาเหตุจากปริมาณ ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ก๊าซไนตรัสออกไซด์ ก๊าซมีเทน และโอโซน รวมถึงไอน้ำในชั้นบรรยากาศมีความเข้มข้นมากขึ้น ก๊าซเหล่านี้รวมเรียกว่า ก๊าซเรือนกระจก (พัชร แสนจันทร์, 2554) ภาวะโลกร้อนและสภาพภูมิอากาศเปลี่ยนแปลงไม่ใช่เรื่องไกลตัวสำหรับคนในสังคมอีกต่อไป ภัยน้ำท่วมปี 2554 และภัยแล้งปี 2557 และจากสภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลงไปสามารถยืนยันความจริงนี้ได้ดี คงเหลือเพียงต้องทำให้คนในสังคมทุกคนลงมือปฏิบัติทันทีโดยเริ่มได้ด้วยตนเอง

ภาวะโลกร้อนกลายเป็นปัญหาที่มนุษย์ทุกคนต้องให้ความสนใจถึงผลกระทบที่ได้รับ การลดภาวะโลกร้อนเป็นสิ่งที่ทุกคนจะต้องช่วยกันทำร่วมมือนำมา การประหยัดพลังงานเพื่อลดปัญหาภาวะโลกร้อนก็เป็นอีกแนวทางหนึ่งที่ทุกคนสามารถช่วยได้ โดยเริ่มจากตนเองและบุคคลในครอบครัว เพราะว่าสาเหตุของการเกิดภาวะโลกร้อนมาจากการกระทำของมนุษย์ เราสามารถช่วยกันลดภาวะโลกร้อนได้หลายวิธี หลักๆ ก็เห็นจะเป็นการใช้พลังงานอย่างคุ้มค่าและประหยัด เพราะว่าพลังงานที่พวกเราใช้กันอยู่ทุกวันนี้ก็จะมาถึงให้เราได้นั้น ต้องผ่านกระบวนการขั้นตอนในการผลิตมากมาย และแต่ละขั้นตอนก็จะทำให้เกิดก๊าซเรือนกระจกขึ้นมา เพราะฉะนั้นการลดใช้พลังงานก็เป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะช่วยลดภาวะโลกร้อนได้ เช่น การปิดไฟเมื่อไม่ได้ใช้ การใช้น้ำอย่างประหยัด การใช้จักรยานแทนรถยนต์ในการเดินทางใกล้ ๆ และอื่น ๆ อีกมากมายการปลูกต้นไม้ก็เป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยลดภาวะโลกร้อนได้ อย่างที่เราทุกคนทราบดีว่าในเวลากลางวัน ต้นไม้จะช่วยคายน้ำและคายก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์เข้าไป และคายน้ำออกมาเป็นก๊าซออกซิเจน เปรียบเสมือนเครื่องฟอกอากาศให้กับโลกของเราโดยแท้ แต่ปัจจุบันป่าไม้ถูกทำลายและมีจำนวนลดลงไปอย่างมาก ฉะนั้นถ้าเราทุกคนช่วยกันปลูกต้นไม้ ก็เหมือนกับช่วยเพิ่มเครื่องฟอกอากาศให้กับโลกของเรา นอกจากนี้การป้องกันการเกิดภาวะโลกร้อน ลดใช้พลังงานในบ้านด้วยการปิดทีวีคอมพิวเตอร์ เครื่องเสียงและเครื่องใช้ไฟฟ้าต่าง ๆ ลดการสูญเสียพลังงานในเรื่องต่าง ๆ ที่ใกล้ตัวด้วยตนเอง เพื่อประหยัดการใช้ไฟฟ้า ผลกระทบของภาวะโลกร้อนนั้นก็มิให้เราเห็นกันอยู่บ่อยๆ สภาพลมฟ้าอากาศที่ผิดแปลกไปจากเดิม ภัยธรรมชาติที่รุนแรงมากขึ้น น้ำท่วม แผ่นดินไหว พายุที่รุนแรง อากาศที่ร้อนผิดปกติจนมีคนเสียชีวิต รวมไปถึงโรคระบาดชนิดใหม่ ๆ หรือโรคระบาดที่เคยหายไปจากโลกนี้แล้ว ก็กลับมาให้เราได้เห็นใหม่ และพาหะนำโรคที่เพิ่มจำนวนมากขึ้นในอนาคตคาดว่าผลกระทบของภาวะโลกร้อนจะรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยมองเห็นว่าการปลูกฝังให้เด็ก ๆ ได้รับความรู้ถึงเรื่องปัญหาภาวะโลกร้อนและรับรู้ถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้น รวมถึงแนวทางที่เราทุกคนจะสามารถช่วยป้องกันได้จากตัวเราเองโดยครูผู้สอนอาจจัดประสบการณ์ตรงให้แก่เด็ก เช่น การใช้น้ำอย่างประหยัด การดูแลต้นไม้ การกำจัดขยะ การลดขยะ การใช้ขยะให้เกิดประโยชน์ การรักษาอากาศให้สะอาด การเลือกกินอาหารจากพืชเพื่อให้เห็นคุณค่าของธรรมชาติ เป็นต้น รวมถึงการใช้สื่อการ์ตูนแอนิเมชันเพื่อเป็นการเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้ถึงช่องทางหนึ่ง เพราะการ์ตูนสามารถสื่อความหมายแทนตัวหนังสือได้เป็นอย่างดี ทุกวัยสามารถเข้าใจได้การ์ตูนยังสามารถใช้เล่าเรื่องราวต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดีและตรงกับ (วรรณิ ปัดลาวโร, 2553) สรุปว่า การ์ตูนคือภาพวาดที่เขียนขึ้นอย่างง่าย ๆ เพื่อแสดงถึงเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ดูทราบเนื้อหา สนุกสนานเพลิดเพลินและขบขันซึ่งช่วยให้เกิดความเข้าใจในเรื่องราวได้ดีกว่าการใช้ภาษาอย่างเดียวและเพิ่มทักษะการอ่านไปในตัวด้วย จากที่กล่าวมาดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีแนวความคิดที่จะพัฒนาการ์ตูนแอนิเมชัน เรื่องการลดภาวะโลกร้อน เพื่อเป็นสื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้และใช้เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนการ์ตูนแอนิเมชัน เรื่อง การลดภาวะโลกร้อน
2. เพื่อประเมินคุณภาพการ์ตูนแอนิเมชัน เรื่อง การลดภาวะโลกร้อน
3. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 75
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนหลังจากการเรียนรู้ด้วยการ์ตูนแอนิเมชัน เรื่อง การลดภาวะ

โลกร้อน

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกสุ่มแบบง่าย (Simple random Sampling) โดยวิธีการจับสลากจากนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2/2560 โรงเรียนสังข์ข่อยวิทยา ตำบลคลองสอง อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ได้กลุ่มตัวอย่างมาจำนวน 25 คน

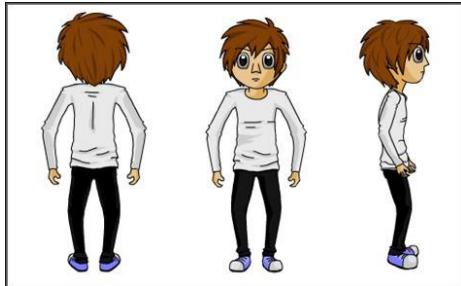
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย การ์ตูนแอนิเมชัน เรื่องการลดภาวะโลกร้อน แบบประเมินคุณภาพการ์ตูนแอนิเมชัน เรื่องการลดภาวะโลกร้อน และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

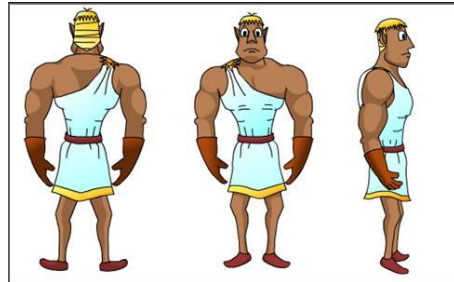
3.1 การสร้างการ์ตูนแอนิเมชัน เรื่องการลดภาวะโลกร้อน มีขั้นตอนการพัฒนาดังนี้

3.1.1 ขั้นตอนก่อนการผลิต (Pre-Production) ขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้เตรียมงาน โดยเริ่มตั้งแต่การเตรียมคิดเนื้อเรื่อง การวางคอนเซ็ปต์ และการกำหนดเรื่องราว การเขียนสคริปต์ การออกแบบลักษณะของตัวละคร (Character Design) อารมณ์ในเหตุการณ์นั้น ๆ สีหน้า ท่าทาง ลักษณะต่าง ๆ ของตัวละคร การวาดการ์ตูน (Drawing) และการสร้างสตอรี่บอร์ด (Story board) ซึ่งจะเป็นไปตามลำดับของเรื่อง ตั้งแต่จบจบ โดยภาพแต่ละภาพจะมีความต่อเนื่องกัน เมื่อดูแล้วสามารถเข้าใจเรื่องราวที่เกิดขึ้นได้อย่างชัดเจนขั้นตอนนี้เป็นการเตรียมทุกสิ่งสำหรับนำมาใช้ในการพัฒนการ์ตูนแอนิเมชัน ซึ่งจะมองเห็นภาพของเรื่องที่จะทำออกมาชัดเจนในระดับหนึ่ง ซึ่งแนวความคิดต่าง ๆ จะถูกออกแบบมารวมเป็นสตอรี่บอร์ดสำหรับนำไปใช้ทำงานในขั้นตอนต่อไป

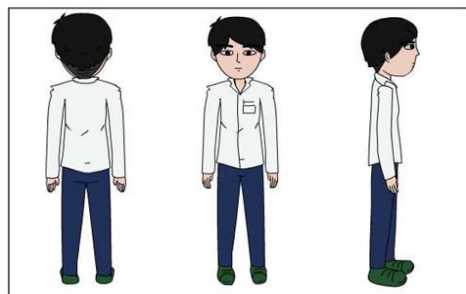
3.1.2 ขั้นตอนการผลิต (Production) เป็นขั้นตอนในการเริ่มลงมือผลิตงานแอนิเมชันจาก Storyboard ที่เตรียมไว้ในขั้นตอนก่อนการผลิต ในขั้นตอนนี้จะนำเอาความคิดและต้นแบบทั้งหมดมาต่อยอดจน ออกแบบผลิตตัวละครให้สมบูรณ์ แสดงตัวอย่างการออกแบบตัวละครหลักดังภาพที่ 1

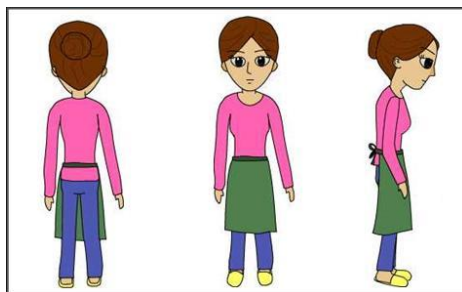
โมอาเป็นเด็กหนุ่ม มีลักษณะเป็นคนมัก
ง่ายไม่ค่อยใส่ใจเกี่ยวกับธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม

ดาซแทน เป็นเทพมาจากสวรรค์ ร่างกาย
สูงใหญ่แข็งแรง

โดนันเป็นเพื่อนสนิทของโมอาที่
มหาวิทยาลัย เป็นคนนิสัยดี

แม่ของโมอา คุณแม่ที่ยังสาว เป็นแม่บ้าน
ลักษณะเป็นคนใจดี

ภาพที่ 1 ออกแบบตัวละครหลัก

3.1.3 ขั้นตอนหลังการผลิต (Post Production) การประกอบภาพรวม คือ การนำตัวละครและฉากมาประกอบ รวมกันขั้นตอนนี้จะมีการปรับแสงและสีเพื่อให้งานแอนิเมชันมีความกลมกลืนกัน รวมทั้ง เสียงดนตรีประกอบเรื่องและฉาก

2. แบบประเมินคุณภาพ เป็นเครื่องมือที่ผู้เชี่ยวชาญใช้ในการประเมินคุณภาพการ์ตูนแอนิเมชัน เรื่องการลดภาวะโลกร้อนที่พัฒนาขึ้นให้มีคุณภาพและมีความเหมาะสม โดยมีขั้นตอนการดำเนินการสร้างแบบประเมินคุณภาพ ดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสารทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับวิธีการสร้างแบบประเมินคุณภาพของการ์ตูนแอนิเมชัน

2.2 สร้างแบบประเมินคุณภาพการ์ตูนแอนิเมชัน เรื่อง การลดภาวะโลกร้อนเป็นมาตราส่วน ประเมินค่า (Rating Scale) มีระดับการประเมิน 5 ระดับ ดังนี้ คุณภาพมากที่สุด ให้ 5 คะแนน คุณภาพมาก ให้

4 คะแนน คุณภาพปานกลาง ให้ 3 คะแนน คุณภาพพอใช้ ให้ 2 คะแนน คุณภาพควรปรับปรุง ให้ 1 คะแนน ผู้วิจัยสร้างแบบประเมินคุณภาพของการ์ตูนแอนิเมชันครอบคลุมการประเมิน 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านที่ 1 เนื้อหาและการดำเนินเรื่อง ด้านที่ 2 การออกแบบตัวละครและฉาก ด้านที่ 3 ด้านภาพ ภาษา และเสียง ด้านที่ 4 ระยะเวลาในการดำเนินเรื่อง

2.3 นำแบบประเมินที่สร้างเสร็จแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องแล้วนำไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

2.4 นำไปสร้างแบบประเมินฉบับจริงแล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพการ์ตูนแอนิเมชัน

3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังขั้นตอนต่อไปนี้

3.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการหาคุณภาพของแบบทดสอบจากนั้นดำเนินการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ จำนวนทั้งหมด 35 ข้อ ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก นำแบบทดสอบเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาวิเคราะห์ข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ (IOC) จากนั้นนำผลการพิจารณาวิเคราะห์หัดหัดความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เลือกข้อสอบที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ถึง 1.00 ไว้จำนวน 30 ข้อ นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลองที่มีคุณสมบัติเดียวกันกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 25 คน

3.2 นำคะแนนมาวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (P) ค่าอำนาจจำแนก (D) ของข้อสอบคัดเลือกข้อสอบที่มีความยากง่ายตั้งแต่ .20 - .80 ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .20 - 1.00 (มณฑัย เทียนทอง, 2545) โดยเลือกข้อสอบที่ได้เกณฑ์ตามมาตรฐานไว้จำนวนทั้งหมด 20 ข้อ และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คำนวณโดยใช้ KR-20 ของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder Richardson Reliability) ทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.78 ผู้วิจัยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้อง แล้วจึงนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

4. แบบประเมินความพึงพอใจ

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามความพึงพอใจเป็นเครื่องมือในการวัดความพึงพอใจของนักเรียนหลังเรียนรู้จากการ์ตูนแอนิเมชัน เรื่อง การลดภาวะโลกร้อน ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มีการให้คะแนนแบบเดียวกันทุกข้อโดยกำหนดในแต่ละข้อมีคะแนนเป็น 1 2 3 4 5 ระดับความพึงพอใจ มี 5 ระดับ ได้แก่ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก มากที่สุด วิธีการสร้างตามขั้นตอนดังนี้

4.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการสร้างแบบประเมิน ความพึงพอใจของการ์ตูนแอนิเมชัน กำหนดกรอบแนวความคิดและข้อคำถามของแบบสอบถาม ให้ครอบคลุมเกี่ยวกับการพัฒนาการ์ตูนเพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการสร้างแบบสอบถาม

4.2 ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยข้อคำถามความพึงพอใจ ดังนี้ เกี่ยวกับภาพและการเคลื่อนไหว ภาษา เสียงบรรยายและเสียงประกอบเนื้อหา ระยะเวลาและการดำเนินเรื่อง ประโยชน์ที่ได้รับ และความพึงพอใจในภาพรวม

4.3 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์

4.4 การทดสอบความเชื่อมั่น ได้นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลจริงกับกลุ่มทดลองที่มีคุณสมบัติเหมือนกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 25 คน จากนั้นได้นำผลมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยวิธีหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) (วิญญา วิศาลาภรณ์, 2540) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความพึงพอใจทั้งฉบับเท่ากับ 0.83

5. การทดลองและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

5.1 ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์และทำความเข้าใจแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการตูนแอนิเมชัน เรื่อง การลดภาวะโลกร้อน ให้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ก่อนที่จะดำเนินการทดลอง

5.2 ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองร่วมกับครูประจำชั้นโดยให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างดูการ์ตูนแอนิเมชัน เรื่อง การลดภาวะโลกร้อน เมื่อสิ้นสุดการทดลองผู้วิจัยได้สรุปเนื้อหาสาระเกี่ยวกับสาเหตุ ผลกระทบ การเกิดภาวะโลกร้อน รวมถึงแนวทางที่เรทุกคนจะสามารถช่วยป้องกันการเกิดภาวะโลกร้อน ได้จากตัวเราเอง โดยสรุปให้เห็นถึงกิจวัตรประจำวันซึ่งเป็นประสบการณ์ตรงให้แก่ นักเรียน เพื่อให้นักเรียนได้มีความเข้าใจมากยิ่งขึ้น จากนั้นจึงให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติและสรุปผลการวิจัยต่อไป

5.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบสอบถามความพึงพอใจหลังจากที่เรียนรู้ การ์ตูนแอนิเมชัน เรื่อง การลดภาวะโลกร้อน

6. สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย

6.1 การวิเคราะห์ประเมินคุณภาพของการ์ตูนแอนิเมชัน เรื่อง การลดภาวะโลกร้อนโดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยนำมาเทียบกับเกณฑ์ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.51- 5.00	หมายความว่า	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.51- 4.50	หมายความว่า	มาก
ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.51- 3.50	หมายความว่า	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.51- 2.50	หมายความว่า	น้อย
ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.00- 1.50	หมายความว่า	น้อยที่สุด

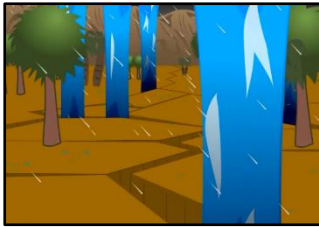
6.2 การวิเคราะห์ความสอดคล้องของแบบทดสอบรายข้อกับวัตถุประสงค์ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา วิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item-objective congruence : IOC) และวิเคราะห์หาคุณภาพของแบบทดสอบ ด้วยการหาความยากง่าย (P) ค่าอำนาจจำแนก (R) และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบใช้วิธีการของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน KR-20

6.3 วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนเทียบกับเกณฑ์ใช้การทดสอบค่าสถิติ t-test for one sample (ธีรศักดิ์ อุ่นอารมณ์เลิศ, 2549) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

6.4 วิเคราะห์ประเมินความพึงพอใจ โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย

1. การ์ตูนแอนิเมชัน เรื่อง การลดภาวะโลกร้อน ที่พัฒนามีความยาวประมาณ 10 นาที มีเนื้อหาเกี่ยวกับสาเหตุที่ทำให้เกิดภาวะโลกร้อน แสดงถึงผลกระทบที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ และแนวทางการมีส่วนร่วมในการลดภาวะโลกร้อน โดยชี้ให้นักเรียนเห็นว่าทุกคนสามารถช่วยกันได้โดยเริ่มจากตนเองและบุคคลในครอบครัว ด้วยการสอดแทรกข้อคิดและจิตสำนึก ในเรื่องของการปฏิบัติตนเกี่ยวกับการช่วยลดภาวะโลกร้อนได้จากตัวเรา แสดงผลการพัฒนาดังภาพที่ 2-4

ภาพที่ 2 ผจญภัยในความฝันเกี่ยวกับเหตุการณ์ความแห้งแล้ง น้ำท่วม จากภัยธรรมชาติ

ภาพที่ 3 ตัวอย่างการบอกเล่าเรื่องราวสาเหตุการเกิดภาวะโลกร้อน

ภาพที่ 4 ตัวอย่างแนวทางวิธีการลดภาวะโลกร้อนด้วยตัวเรา

2. ผลการประเมินคุณภาพของการ์ตูนแอนิเมชัน เรื่อง การลดภาวะโลกร้อน ผู้วิจัยได้นำการ์ตูนแอนิเมชันเรื่อง การลดภาวะโลกร้อน ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ประเมินคุณภาพของการ์ตูนแอนิเมชันครอบคลุมการประเมิน 4 ด้าน ดังนี้ ด้านที่ 1 เนื้อหาและการดำเนินเรื่อง ด้านที่ 2 การออกแบบตัวละครและฉาก ด้านที่ 3 ด้านภาพ ภาษา และเสียง ด้านที่ 4 ระยะเวลาในการดำเนินเรื่อง สรุปผลการประเมินคุณภาพในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.28 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.61 แสดงผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินคุณภาพของการ์ตูนแอนิเมชัน เรื่อง การลดภาวะโลกร้อน

รายการประเมินคุณภาพ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับคุณภาพ
1. ด้านเนื้อหาและการดำเนินเรื่อง	4.13	0.58	มาก
2. ด้านการออกแบบตัวละครและฉาก	4.27	0.66	มาก
3. ด้านภาพ ภาษา และเสียง	4.53	0.58	มากที่สุด
4. ด้านระยะเวลาในการดำเนินเรื่อง	4.20	0.66	มาก
สรุปผลการประเมินคุณภาพโดยรวม	4.28	0.61	มาก

3. ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 75 ผลการทำแบบทดสอบหลังจากที่ผู้วิจัยให้นักเรียนได้เรียนรู้ เรื่อง การลดภาวะโลกร้อน จากการ์ตูนแอนิเมชัน พบว่า ค่า

คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนมีค่าเท่ากับ 15.78 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.94 โดยคิดเป็นร้อยละ 78.90 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 75

การทำ แบบทดสอบ	จำนวน นักเรียน	คะแนน เต็ม	คะแนน รวม	ร้อยละ	$\bar{x}$	S.D.	ค่า t	Sig
หลังเรียน	25	20	394.50	78.90	15.78	0.94	4.12	0.0002

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนหลังจากการเรียนรู้ด้วยการ์ตูนแอนิเมชัน เรื่อง การลดภาวะโลกร้อน จากผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการ์ตูนแอนิเมชัน เรื่อง การลดภาวะโลกร้อน พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.19 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.48 แสดงผลดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนหลังจากการเรียนรู้ด้วยการ์ตูนแอนิเมชัน เรื่อง การลดภาวะโลกร้อน

รายการประเมินความพึงพอใจ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. ภาพ และการเคลื่อนไหว	4.08	0.86	มาก
2. ภาษา เสียงบรรยายและเสียงประกอบ	4.20	0.76	มาก
3. เนื้อหา	4.04	0.73	มาก
4. ระยะเวลาในการดำเนินเรื่อง	4.28	0.68	มาก
5. ประโยชน์ที่ได้รับ	4.16	0.69	มาก
6. ความพึงพอใจโดยรวม	4.36	0.76	มาก
สรุปผลการประเมินคุณภาพโดยรวม	4.19	0.48	มาก

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. การพัฒนาการ์ตูนแอนิเมชัน เรื่อง การลดภาวะโลกร้อน ในครั้งนี้มีความยาวประมาณ 10 นาที ผู้วิจัยเน้นการออกแบบการ์ตูนให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาได้ง่าย ทำให้เกิดความรู้สึกสนุกสนาน นอกจากเรียนรู้ได้ด้วย ความสนุกสนานยังแฝงไปด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับการเกิดภาวะโลกร้อน ผลกระทบที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ และแนวทางที่นักเรียนสามารถเป็นส่วนหนึ่งในการมีส่วนร่วมลดภาวะโลกร้อนได้ ผลประเมินคุณภาพของการ์ตูนแอนิเมชัน เรื่อง การลดภาวะโลกร้อนโดยผู้เชี่ยวชาญ สรุปผลการประเมินคุณภาพในภาพรวมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.28 ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้วิจัยได้ยึดรูปแบบในการพัฒนาการ์ตูนแอนิเมชันตามกระบวนการพัฒนา เริ่มตั้งแต่ 1) ขั้นตอนก่อนการผลิต (Per-Production) ขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้เตรียมงาน เตรียมคิดเนื้อเรื่อง การวางคอนเซ็ปต์ การเขียนสตอรี่บอร์ด และสคริปต์รายละเอียดต่าง ๆ รวมถึงการออกแบบตัวละครและฉาก เพื่อให้มีความเหมาะสมกับระดับของนักเรียน 2) ขั้นตอนการผลิต (Production) นำเอาความคิด

และต้นแบบทั้งหมดมาต่อยอดจนออกแบบผลิตตัวละครให้สมบูรณ์ และ 3) ขั้นตอนหลังการผลิต (Post Production) เป็นขั้นตอนการนำตัวละครและฉากมาประกอบรวมกัน ขั้นตอนนี้จะมีการปรับแสงและสีเพื่อให้งานแอนิเมชันมีความกลมกลืนให้ออกมาเหมาะกับระดับนักเรียนมากที่สุด สอดคล้องกับณัฐพงศ์ กาญจนฉายา และคณะ (2561) ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาการตูนแอนิเมชันปฏิสัมพันธ์ 2 มิติ เรื่อง พลเมืองดีเพื่อสร้างความรู้ในการเป็นพลเมืองดีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า การตูนแอนิเมชันปฏิสัมพันธ์ 2 มิติ เรื่อง พลเมืองดีเพื่อสร้างความรู้ในการเป็นพลเมืองดีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมากโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.51 สอดคล้องกับสิริวรรณ ยะไชยศรีและคณะ (2558) ได้ศึกษาวิจัย เรื่องรูปแบบการตูนแอนิเมชัน 2 มิติ เพื่อการเรียนรู้ด้านการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพของสื่อการตูนแอนิเมชัน 2 มิติ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและสอดคล้องกับณฤมล อินทธีรักษ์ และ เจนจิรา โคตรสินธุ์ (2558) ศึกษาวิจัย เรื่องการพัฒนาการตูนแอนิเมชัน 2 มิติ เรื่อง ลอยกระทงผลการวิจัยพบว่า การตูนแอนิเมชัน 2 มิติ เรื่อง ลอยกระทงที่พัฒนามีความยาวประมาณ 5-6 นาที มีเนื้อหาเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณี โดยการสอดแทรกข้อคิด คุณธรรมอันดี และปลูกจิตสำนึกในเรื่องของการรักษาสีน้ำจืด และผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า การตูนแอนิเมชัน 2 มิติ เรื่อง ลอยกระทง มีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 75 พบว่าคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 15.78 โดยคิดเป็นร้อยละ 78.90 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องจากการเรียนรู้ด้วยการตูนแอนิเมชันสามารถดึงดูดและสร้างความสนใจของนักเรียนได้เป็นอย่างดี สามารถเรียนรู้ได้ทุกเพศทุกวัย เพราะการตูนมีภาพสีสันที่สวยงาม มีเสียงประกอบช่วยให้กระตุ้นความคิดของนักเรียนสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดารารดา วีระพันธ์และ ชญาภา บาลไธสง, (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาแอนิเมชัน เรื่อง ความรู้เกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์สำหรับเยาวชน ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนหลังเรียนด้วยแอนิเมชันเรื่อง ความรู้เกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้การตูนแอนิเมชันยังเป็นสื่อที่ใช้ในการอธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนไม่เกิดความเบื่อหน่ายในการเรียนและเกิดการเรียนรู้ได้ดี สอดคล้องกับบรรณศักดิ์ เอื้อรักสกุล (2547) กล่าวว่า สื่อแอนิเมชันสามารถดึงดูดความสนใจของผู้เรียนทำให้เข้าใจบทเรียนได้ง่ายและเข้าใจตรงกัน เนื่องจากสามารถแสดงให้เห็นเนื้อหาที่ต้องการสื่อผ่านทางภาพเคลื่อนไหว รวมถึงเอื้อต่อการแสดงรายละเอียดของสิ่งที่ต้องการศึกษาให้ชัดเจนมากกว่าเป็นตัวหนังสือหรือเป็นภาพนิ่ง มีภาพประกอบทำให้สิ่งที่เรียนนามธรรมกลายเป็นรูปธรรมที่น่าสนใจช่วยสร้างความสนใจให้ติดตาม การตูนจะช่วยให้ผู้เรียนสนใจช่วยทำให้เกิดความคิดจินตนาการที่ดีและเกิดความคิดสร้างสรรค์ และเกิดการเรียนรู้ที่ดีช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับสิริวรรณ ยะไชยศรีและคณะ (2558) ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการตูนแอนิเมชัน 2 มิติ เพื่อการเรียนรู้ด้านการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า ผลการเรียนรู้ที่เกิดจากการตูนแอนิเมชัน 2 มิติ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับดารารดา วีระพันธ์และณัฐริ อนุพงศ์ (2560) ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาสื่อการเรียนรู้การตูนมัลติมีเดีย 2 มิติ เรื่อง อยู่อย่างพอเพียง ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ผลการวิจัย ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนหลังเรียนเฉลี่ยร้อยละ 82.33 ของคะแนนเต็มสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนหลังจากการเรียนรู้ด้วยการตูนแอนิเมชัน เรื่อง การลดภาวะโลกร้อน พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.19 ทั้งนี้เนื่องมาจากการตูนแอนิเมชันเรื่อง การลดภาวะโลกร้อน ที่นำเสนอเข้าใจได้ง่ายมีการลำดับเรื่องที่น่าสนใจ สนุกสนาน

เฟลิดเฟลินจึงทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน ซึ่งการนำเสนอในรูปแบบการ์ตูนช่วยให้นักเรียนผ่อนคลายอารมณ์ในการเรียน เนื้อหาบทเรียนที่สอดแทรกอยู่ในการ์ตูนที่ได้สร้างขึ้นสอดคล้องกับชีวิตประจำวัน จึงทำให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายขึ้น สอดคล้องกับ ญัตติพวงศ์ กาญจนฉายาและคณะ (2561) ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาการ์ตูนแอนิเมชันปฏิสัมพันธ์ 2 มิติ เรื่อง พลเมืองดี เพื่อสร้างความรู้ในการเป็นพลเมืองดีของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.84 และสอดคล้องกับสิริวรรณ ยะไชยศรี และคณะ (2558) ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการ์ตูนแอนิเมชัน 2 มิติ เพื่อการเรียนรู้ด้านการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อสื่อการ์ตูนแอนิเมชัน 2 มิติ อยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับงานวิจัย

1. ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการ์ตูนแอนิเมชัน ผู้สอนต้องเตรียมอุปกรณ์และสถานที่ให้พร้อม มีการชี้แจงให้ผู้เรียนเข้าใจการจัดกิจกรรม
2. ไม่ควรจำกัดเวลาให้น้อยเกินไปสามารถยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม และควรเปิดโอกาสให้นักเรียนสามารถใช้เวลาในการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบกับตัวแปรอื่น ๆ เช่น การรับรู้ ระหว่างนักเรียนชายกับนักเรียนหญิง
2. ควรมีการศึกษา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การ์ตูนแอนิเมชันร่วมกับรูปแบบการสอน เช่น การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ โรงเรียนสังข์อ่าววิทยา ตำบลคลองสอง อำเภอกลองหลวง จังหวัดพทุมธานี และหลักสูตรวิทยาการคอมพิวเตอร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ที่ให้ความอนุเคราะห์สถานที่และอุปกรณ์ในการสร้างเครื่องมือวิจัยและดำเนินการทดลองในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- ญัตติพวงศ์ กาญจนฉายา, คณิตา นิจจรัลกุล และมณฑล ผลบุญ. (2561). การพัฒนาการ์ตูนแอนิเมชัน ปฏิสัมพันธ์ 2 มิติ เรื่อง พลเมืองดี เพื่อสร้างความรู้ในการเป็นพลเมืองดีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี. 29(1), 155.
- ดาวรรดา วีระพันธ์ และณัฐริติ อนุพงศ์. (2560). การพัฒนาสื่อการเรียนรู้การ์ตูนมัลติมีเดีย 2 มิติ เรื่อง อยู่อย่างพอเพียง ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต. วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์. 7(3), 61.
- ดาวรรดา วีระพันธ์ และชญาภา บาลไธสง. (2558). การพัฒนาแอนิเมชัน เรื่อง ความรู้เกี่ยวกับการกระทำ ความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์สำหรับเยาวชน. วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. 10(1), 40-48.

- ธรรมศักดิ์ เอื้อรักสกุล. (2547). การสร้างภาพยนตร์ 2D แอนิเมชัน. กรุงเทพฯ: มีเดีย อินเทลลิเจนซ์ เทคโนโลยี.
- ธีรศักดิ์ อุ่นอารมณ์เลิศ. (2549). เครื่องมือวิจัยทางการศึกษา : การสร้างและการพัฒนา. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสนามจันทร์.
- นฤมล อินทirkษ์ และ เจนจิรา โคตรสินธุ์. (2558). การพัฒนากำหนดแอนิเมชัน 2 มิติ เรื่อง ลอยกระทง. วารสารวิชาการการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรม. 2(1), 77.
- บุญชม ศรีสะอาด (2545). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สุริยสาส์น.
- พัชร แสนจันทร์. (2554). ภาวะโลกร้อนกับงานวิจัยในอนาคต. วารสารแก่นเกษตร. 39 (ฉบับพิเศษ มกราคม), 1-4.
- มนตชัย เทียนทอง (2545). การออกแบบและพัฒนาคอร์สแวร์สำหรับบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน. กรุงเทพฯ. ศูนย์ผลิตตำราเรียนสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- รัตนศิริ กิตติก้องนภางค์. (2559). 2558 ปีที่ร้อนที่สุดในประวัติศาสตร์ และผลกระทบที่เกิดขึ้นทั่วโลก. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.greenpeace.org/seasia/th/news/blog1/2558/blog/55735/>. (19 กุมภาพันธ์ 2561).
- วรรณิ ปัตถาวโร. (2553). ผลการใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ประกอบบทเรียนการคูณชุดนิทานคุณธรรม เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. การศึกษาค้นคว้าอิสระ หลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยสารคาม, สารคาม.
- วิญญา วิศาลาภรณ์. (2540). การวิจัยทางการศึกษา: หลักการและแนวทางปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: ต้นอ้อแกรมมี.
- สิริวรรณ ยะไชยศรี, สานิตย์ ภายผาด และ พงษ์พิพัฒน์ สายทอง. (2558). รูปแบบการคูณแอนิเมชัน 2 มิติ เพื่อการเรียนรู้ด้านการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. 12 (57), 123.

การวิเคราะห์พื้นที่เสียหายจากไฟป่าด้วยข้อมูลจากดาวเทียม ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์และป่าสงวนแห่งชาติ จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ดาวุฒิ กาลาเอส^{1*} สุพรรณ กาญจนสุธรรม² แก้ว นวลฉวี² ณรงค์ พลธิราช²

Received : March 3, 2019

Revised : May 7, 2019

Accepted : August 1, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการประยุกต์การรับรู้จากระยะไกลและเทคโนโลยีสารสนเทศในการวิเคราะห์พื้นที่เสียหายจากไฟป่า ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์และป่าสงวนแห่งชาติ จังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งนำข้อมูลจุดที่มีความร้อนผิดปกติบนพื้นผิวโลกจากดาวเทียม NOAA มาวิเคราะห์จุดที่เกิดไฟป่าซ้ำ และมีการวิเคราะห์พื้นที่เสียหายจากไฟป่าโดยใช้ข้อมูลจากดาวเทียม Sentinel-1 จากการเปลี่ยนแปลงของค่าการสะท้อนกลับ โดยใช้พื้นที่ตัวอย่างในการจำแนกจากข้อมูลพื้นที่เสียหายจากไฟป่าจริงด้วยวิธีการจำแนกแบบกำกับดูแล ผลการศึกษาพบว่าภายในช่วงเวลาตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ถึง 31 พฤษภาคม พ.ศ. 2559 มี Hotspot เกิดขึ้นในพื้นที่ศึกษาจำนวน 1,207 จุด โดยเดือนที่มี Hotspot มากที่สุดคือเดือนมีนาคม มีจำนวน 712 จุด พื้นที่ที่มีจำนวนจุด Hotspot มากที่สุดคือพื้นที่ป่าอนุรักษ์สาละวิน มีจำนวน 192 จุด การวิเคราะห์พื้นที่เสียหายจากไฟป่าด้วยวิธีการจำแนกแบบกำกับดูแล พบว่ามีพื้นที่เสียหายจากไฟป่าในพื้นที่อนุรักษ์และป่าสงวนแห่งชาติขนาด 10,528.69 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่อนุรักษ์ขนาด 5,887.34 ไร่ และพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติขนาด 4,641.35 ไร่ ซึ่งพื้นที่ที่มีความเสียหายจากไฟป่ามากที่สุดคือ พื้นที่ป่าอนุรักษ์สาละวิน มีพื้นที่เสียหายขนาด 1,832.26 ไร่ จากการตรวจสอบค่าความถูกต้องของการจำแนกพื้นที่เสียหายจากไฟป่า ในเขตป่าอนุรักษ์และป่าสงวนแห่งชาติ พบว่าผลของการจำแนกพื้นที่เสียหายจากไฟป่ามีความถูกต้องร้อยละ 89.04

คำสำคัญ : ไฟป่า พื้นที่เสียหาย เทคโนโลยีสารสนเทศ

¹ นิสิตระดับมหาบัณฑิต สาขาภูมิสารสนเทศศาสตร์ คณะภูมิสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

² คณะภูมิสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

* ผู้นิพนธ์หลัก e-mail : dawut@buu.ac.th

AN ESTIMATION OF DAMAGE CAUSED BY FOREST FIRE USING SATELLITE IMAGERY A CASE STUDY OF MAE HONG SON PROVINCE FOREST RESERVE AREA AND CONSERVATIVE AREA

Dawut Kalaes^{1*} Supan Karnchanasutham² Kaew Nualchawee² Narong Pleerux²

Abstract

This research is the application of remote sensing and geo-informatics in the analysis of forest fire damaged areas in the forest reserve area and conservative area in Mae Hong Son Province . The NOAA satellites were used to analyze the hotspot on the surface of the earth. Forest fire damaged areas were analyzed using data from Sentinel-1 satellites due to changes in reflectance. Using the sample area to distinguish from the damaged area data from real forest fires by the supervised classification methodology. The study found that during the period from January 1 to May 31, 2016, Hotspot occurred in the study area of 1,207 point. The month with the most hotspot was March with 712 points. The area with the most Hotspot point is the forest reserve area of Salween of 192 points. Analysis of forest fire damaged areas by supervised classification. There are areas damaged by forest fires in study area size 10,528.69 rais divided into forest reserve area size 5,887.34 rais and conservative area size 4,641.35 rais. The areas most damaged by forest fires are forest reserve area of Salween of damaged area are 1,832.26 rais. The accuracy of classification of forest fire damaged areas in the forest reserve area and conservative area was found that the results of the classification of damaged areas were 89.04%.

Keyword : Forest Fire Damage area Geoinformation technology

¹ Master degree student, Faculty of Geoinformatics, Burapha University, Chonburi 20131

² Faculty of Geoinformatics, Burapha University, Chonburi 20131

* Corresponding author e-mail : dawut@buu.ac.th

บทนำ

สถานการณ์ไฟป่าของโลกในปัจจุบันนั้นได้มีการเพิ่มความรุนแรงและเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างต่อเนื่องจากรายงานสถิติการเกิดไฟป่าระดับโลกย้อนหลัง 10 ปี ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2006 จนถึง 2015 จำนวนการเกิดไฟป่าของโลกมีสถิติการเกิดไฟป่าเพิ่มขึ้นทุกปี โดยเฉพาะประเทศที่ตั้งอยู่ใกล้เส้นศูนย์สูตร จะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นมากว่าประเทศที่อยู่ใกล้ขั้วโลก ซึ่งประเทศไทยนั้นมีสถิติอยู่ที่ 10,000 - 20,000 ครั้งต่อปี (International Association of Fire and Rescue Services (CTIF), 2016) ซึ่งสอดคล้องกับรายงานสถิติอุณหภูมิของโลกย้อนหลัง ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1910 จนถึง 2016 พบว่ามีการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิของพื้นผิวโลกมาโดยตลอด โดยในปี ค.ศ. 2016 มีการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิพื้นผิวโลกที่มากกว่าค่าอุณหภูมิเฉลี่ยถึง 0.81 องศาเซลเซียส (National Climatic Data Center (NCDC), 2016)

โดยสถานการณ์ไฟป่าในบริเวณพื้นที่ศึกษานั้น นับว่าเป็นปัญหาสำคัญระดับประเทศ จากรายงานสถิติจุดเกิดไฟป่า ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2558 ถึง 31 พฤษภาคม พ.ศ. 2558 พบว่าจังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นพื้นที่ที่ตรวจพบ Hotspot มากเป็นอันดับ 1 ของประเทศไทย โดยมีจำนวน Hotspot เกิดขึ้นในพื้นที่ป่าอนุรักษ์จำนวน 1,112 จุด ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติจำนวน 1,023 จุด (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช, 2558) ทำให้เกิดความเสียหายต่อพื้นที่ป่า ส่งผลกระทบอย่างมากต่อความอุดมสมบูรณ์ของป่าไม้ สัตว์ป่า และระบบนิเวศที่อยู่ภายในป่าจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ในปัจจุบันการระบุถึงขนาดพื้นที่ที่เสียหายจากไฟป่าในแต่ละครั้งนั้นยังไม่สามารถระบุได้อย่างชัดเจน เนื่องจากใช้จากระบบกำหนดตำแหน่งบนโลก (GPS) จากเจ้าหน้าที่ที่สำรวจทางภาคพื้นดิน ซึ่งจะเกิดปัญหาในการประเมิน เนื่องจากบางครั้งไฟป่าครอบคลุมบริเวณกว้าง หรือเกิดไฟป่าขึ้นในพื้นที่ที่เข้าถึงได้ยาก ทำให้เกิดข้อจำกัดในการประเมินขนาดของพื้นที่ที่เกิดไฟป่า และทำให้การจัดการฟื้นฟูพื้นที่ที่เสียหายจากไฟป่าไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ดังนั้นการจัดทำแผนที่ความเสียหายจากไฟป่าด้วยภาพถ่ายดาวเทียม จึงเป็นข้อมูลที่สำคัญที่ใช้ในการเตรียมการเพื่อการวางแผนและวางระบบการบริหารของหน่วยงานที่ทำหน้าที่ฟื้นฟูป่า ทำให้สามารถควบคุม บริหาร และจัดการการฟื้นฟูได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้สามารถดูแลและจัดการพื้นที่ป่าอนุรักษ์ของประเทศไทย อันได้แก่ อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตห้ามล่าสัตว์ป่า และวนอุทยาน ซึ่งเป็นผืนป่าหลักสุดท้ายที่ยังคงเหลืออยู่ในประเทศไทย ให้ยังคงไว้ซึ่งความหลากหลายทางชีวภาพ การจัดทำแผนที่วิเคราะห์พื้นที่เสียหายจากไฟป่าด้วยข้อมูลจากดาวเทียมครั้งนี้ ได้ประยุกต์การรับรู้จากระยะไกล (Remote Sensing) โดยนำข้อมูลอุณหภูมิจากดาวเทียม NOAA มาวิเคราะห์จุด Hotspot และใช้ข้อมูลจากดาวเทียม Sentinel-1 มาวิเคราะห์พื้นที่เสียหายจากไฟป่าด้วยโปรแกรมทางด้านภูมิสารสนเทศ เมื่อได้พื้นที่เสียหายจากไฟป่าในเขตพื้นที่ป่าจังหวัดแม่ฮ่องสอนแล้ว จากนั้นจะนำมาตรวจสอบกับจุดเกิดไฟป่า (Hotspot) จากส่วนควบคุมไฟป่า สำนักป้องกัน ปราบปรามและควบคุมไฟป่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช และนำไปสู่การวางแผนฟื้นฟูป่าได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์จุดที่เกิดไฟป่าซ้ำซ้อนในเขตป่าอนุรักษ์และป่าสงวนแห่งชาติ จังหวัดแม่ฮ่องสอน
2. เพื่อจำแนกพื้นที่เสียหายจากไฟป่าในเขตป่าอนุรักษ์และป่าสงวนแห่งชาติ จังหวัดแม่ฮ่องสอน

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ได้แบ่งขั้นตอนการดำเนินการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ การวิเคราะห์จุดที่เกิดไฟฟ้าเข้าซ้อน และการวิเคราะห์พื้นที่เสียหายจากไฟฟ้า

1. การวิเคราะห์จุดที่เกิดไฟฟ้าเข้าซ้อน โดยรวบรวมข้อมูลจุดความร้อนจากดาวเทียม NOAA ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ศึกษา ซึ่งบันทึกข้อมูลตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2559 จนถึง 31 พฤษภาคม พ.ศ. 2559 มาทำการวิเคราะห์จุดที่เกิดไฟฟ้าเข้าซ้อน โดยนำข้อมูลในแต่ละช่วงเวลาทำการ Buffer รัศมี 500 เมตร และทำการวิเคราะห์ Kernel density เพื่อให้ได้จุดที่เกิดไฟฟ้าเข้าซ้อน

2. การวิเคราะห์พื้นที่เสียหายจากไฟฟ้า โดยรวบรวมข้อมูลภาพถ่ายจากดาวเทียม Sentinel-1 บันทึกข้อมูลตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2559 จนถึง 31 พฤษภาคม พ.ศ. 2559 จากนั้นทำการแปลงข้อมูลให้เป็นหน่วยเดซิเบล ด้วยวิธี DecibelDN (European Space Agency) ดังสมการ

$$\text{DecibelDN} = 10 * \log_{10}(\text{DN})$$

โดยที่ DN = Digital number ของข้อมูล SAR

จากนั้นทำการคำนวณ ค่าความแตกต่างของค่าการสะท้อน Object's difference in decibels จากภาพถ่ายดาวเทียม Sentinel-1 โดยใช้ภาพต่างช่วงเวลาคือ ภาพก่อนเกิดไฟฟ้าและภาพหลังเกิดไฟฟ้า จากความสัมพันธ์ของค่าการสะท้อนข้อมูลของพื้นที่เกิดไฟฟ้า ดังสมการ

$$\text{Od} = \text{DATE1 (dB)} - \text{DATE2 (dB)}$$

โดยที่ DATE1 (dB) = ข้อมูลการสะท้อนกลับช่วงก่อนการเกิดไฟฟ้า

DATE2 (dB) = ข้อมูลการสะท้อนกลับช่วงหลังการเกิดไฟฟ้า

ทำการจำแนกพื้นที่เสียหายจากไฟฟ้าด้วยวิธีการจำแนกแบบกำกับดูแล (Supervised classification) โดยใช้ข้อมูลพื้นที่เกิดไฟฟ้าจริงจากการสำรวจของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชมาเป็นพื้นตัวอย่างในการจำแนก และนำค่าการเปลี่ยนแปลงของค่าการสะท้อนที่ได้จากการจำแนกพื้นที่เสียหายจากไฟ มาจำแนกพื้นที่เสียหายจากไฟฟ้าแบบรายเดือน

ทำการตรวจสอบความถูกต้อง โดยเปรียบเทียบกับรายงานสถิติพื้นที่ที่เสียหายจากไฟฟ้าจากสำนักควบคุม ป้องกัน และปราบปรามไฟฟ้า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ด้วยค่าสัมประสิทธิ์แคปปาของโคเอนดังสมการ

$$\text{KHAT} = (\text{PA-PS}) / (\text{P}^2 - \text{PS})$$

โดยที่ P = จำนวนทั้งหมดที่ทำการจำแนก

A = ค่าส่วนที่มีความเห็นสอดคล้องกัน

S = ค่าส่วนที่มีความเห็นสอดคล้องกันโดยบังเอิญ

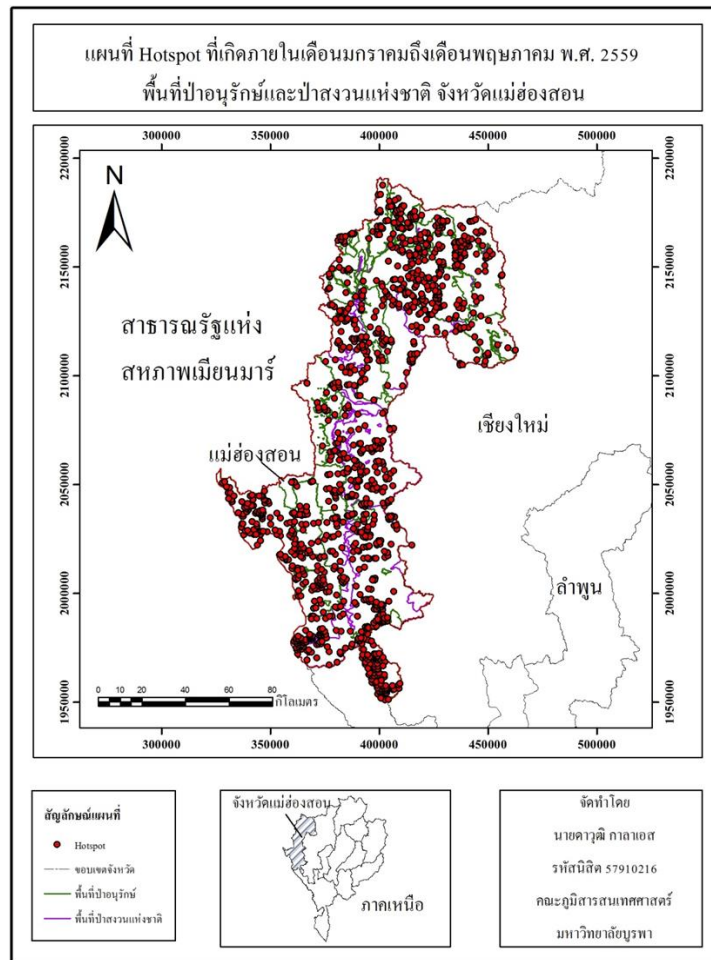
ผลการวิจัย

การวิเคราะห์พื้นที่เสียหายจากไฟป่าด้วยข้อมูลดาวเทียม ในเขตป่าอนุรักษ์และป่าสงวนแห่งชาติ จังหวัดแม่ฮ่องสอน แบ่งผลการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่

1. การวิเคราะห์ Hotspot ข้างลวดดัดไฟป่า จากการศึกษารวบรวมข้อมูล Hotspot จากดาวเทียม NOAA ภายในช่วงเวลาตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ถึงวันที่ 31 พฤษภาคม พ.ศ. 2559 ที่เกิดขึ้นในบริเวณพื้นที่ศึกษาพบว่า มี Hotspot เกิดขึ้นจำนวน 1,207 จุด โดยแบ่งเป็น พื้นที่ป่าอนุรักษ์จำนวน 660 จุด และพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติจำนวน 547 จุด โดยเดือนที่มี Hotspot มากที่สุด คือ เดือนมีนาคม มีจำนวน 712 จุด โดยแบ่งเป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์ จำนวน 424 จุด และพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ จำนวน 288 จุด เดือนที่มี Hotspot น้อยที่สุด คือ เดือนพฤษภาคม มีจำนวน 17 จุดโดยแบ่งเป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์ จำนวน 9 จุด และพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ จำนวน 8 จุด โดยพื้นที่ที่มีจำนวนจุด Hotspot มากที่สุด คือ พื้นที่ป่าอนุรักษ์สาละวิน มีจำนวน 192 จุด และพื้นที่ที่มีจำนวนจุด Hotspot น้อยที่สุด คือ พื้นที่ป่าอนุรักษ์ผาหินตั้งมีจำนวน 3 จุด ดังตารางที่ 1 และภาพที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวน Hotspot แบบจำแนกรายเดือน

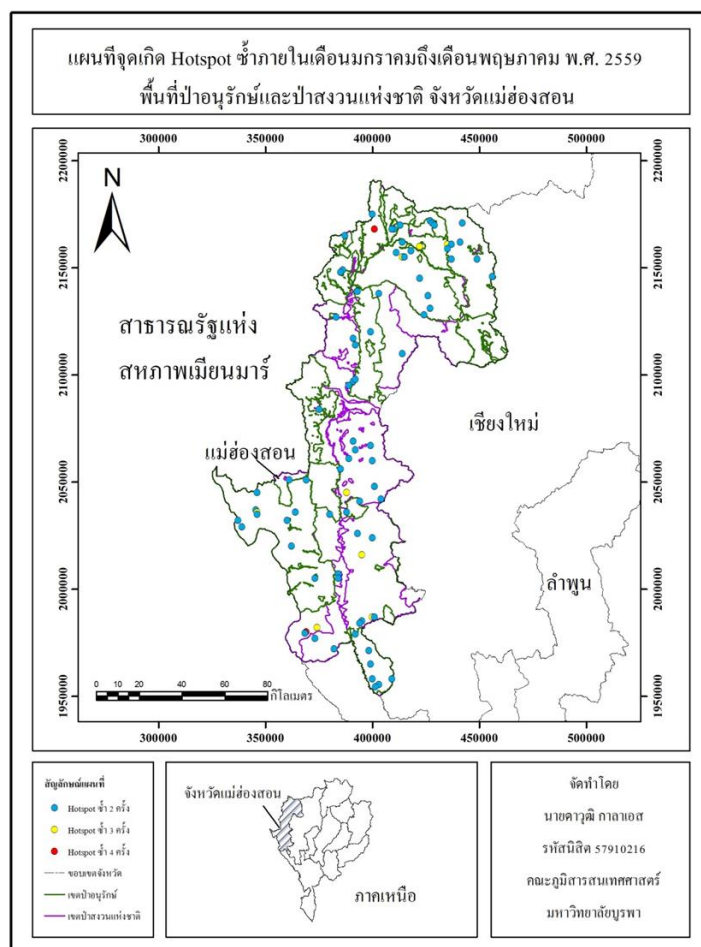
เดือน	พื้นที่ป่าอนุรักษ์	พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ	รวม
มกราคม	13	5	18
กุมภาพันธ์	37	43	80
มีนาคม	424	288	712
เมษายน	177	203	380
พฤษภาคม	9	8	17
รวม	660	547	1,207

ภาพที่ 1 แผนที่ Hotspot ที่เกิดภายในเดือนมกราคมถึงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2559 พื้นที่ป่าอนุรักษ์และป่าสงวนแห่งชาติ จังหวัดแม่ฮ่องสอน

การวิเคราะห์จำนวนไฟป่าภายในพื้นที่ 1 ตารางกิโลเมตร โดยนำจำนวน Hotspot ที่เกิดขึ้นทั้งหมดในช่วงตั้งแต่เดือนมกราคมจนถึงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2559 มาทำการวิเคราะห์หาจำนวน Hotspot สอดคล้องวิธีการ Point density ผลจากการวิเคราะห์พบว่า มีจุดที่เกิด Hotspot เข้าจำนวน 95 จุด โดยแบ่งเป็น เกิดซ้ำ 2 ครั้ง จำนวน 85 จุด เกิดซ้ำ 3 ครั้ง จำนวน 8 จุด และเกิดซ้ำ 4 ครั้ง โดยพื้นที่ที่มีการเกิด Hotspot เข้ามากที่สุด คือ พื้นที่ป่าอนุรักษ์ลุ่มน้ำปาย เกิดซ้ำ 2 ครั้ง จำนวน 9 จุด เกิดซ้ำ 3 ครั้ง จำนวน 3 จุด จำนวน 2 จุด ดังตารางที่ 2 และภาพที่ 2

พื้นที่	จำนวนที่เกิด Hotpot ซ้ำ			รวม
	2 ครั้ง	3 ครั้ง	4 ครั้ง	
ป่าอนุรักษ์	48	4	0	52
ป่าสงวนแห่งชาติ	37	4	2	43
รวม	85	8	2	95

ภาพที่ 2 แผนที่จุดเกิด Hotspot ข้างภายในเดือนมกราคมถึงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2559 พื้นที่ป่าอนุรักษ์และป่าสงวนแห่งชาติ จังหวัดแม่ฮ่องสอน

2. การวิเคราะห์พื้นที่เสียหายจากไฟฟ้าและการตรวจสอบค่าความถูกต้องของการจำแนกพื้นที่เสียหายจากไฟฟ้า โดยนำข้อมูลค่าการเปลี่ยนแปลงการสะท้อนในช่วงเวลาวันที่ 28 ธันวาคม พ.ศ. 2558 ถึง 29 พฤษภาคม พ.ศ. 2559 จากการวิเคราะห์ด้วยสมการ Object's difference in decibels (Od) โดยนำพื้นที่ตัวอย่างมาจากข้อมูลพื้นที่เสียหายจากไฟฟ้าจากกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จำนวน 4,800 ไร่ ผลการวิเคราะห์พบว่าในพื้นที่ตัวอย่างขนาด 4,800 ไร่ มีการเปลี่ยนแปลงการสะท้อนอยู่ระหว่าง -2.04 ถึง -5.76 เดซิเบล มีค่าเฉลี่ย -2.32 เดซิเบล มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 1.73 เดซิเบลและเมื่อนำมาวิเคราะห์พื้นที่เสียหายด้วยวิธีการจำแนกแบบกักบังดูแลโดยกำหนดค่าเปลี่ยนแปลงการสะท้อนอยู่ระหว่าง -2.04 ถึง -5.76 เดซิเบล พบว่ามีพื้นที่เสียหายจากไฟฟ้าในพื้นที่อนุรักษ์และป่าสงวนแห่งชาติขนาด 10,528.69 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่อนุรักษ์ขนาด 5,887.34 ไร่ และพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติขนาด 4,641.35 ไร่ ซึ่งพื้นที่ที่มีความเสียหายจากไฟฟ้ามากที่สุดคือ พื้นที่ป่าอนุรักษ์สาละวิน มีพื้นที่เสียหายขนาด 1,832.26 ไร่ และพื้นที่ที่มีพื้นที่เสียหายจากไฟฟ้าน้อยที่สุดคือ พื้นที่ป่าอนุรักษ์ผาหินตั้ง มีพื้นที่เสียหายขนาด 11.87 ไร่ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ขนาดพื้นที่เสียหายจากไฟฟ้า แบบจำแนกตามช่วงเวลา

วันที่	พื้นที่เสียหายจากไฟฟ้า (ไร่)		
	ป่าอนุรักษ์	ป่าสงวนแห่งชาติ	รวม
28 ธันวาคม พ.ศ. 2558 ถึง 21 มกราคม พ.ศ. 2559	108.17	28.75	136.92
21 มกราคม ถึง 25 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2559	1,069.58	814.88	1,884.46
25 กุมภาพันธ์ ถึง 30 มีนาคม พ.ศ. 2559	3407.85	2,116.89	5,524.74
30 มีนาคม ถึง 20 เมษายน พ.ศ. 2559	1,254.61	1,657.59	2,912.20
20 เมษายน ถึง 29 พฤษภาคม พ.ศ. 2559	47.13	23.24	70.37
รวม	5,887.34	4,641.35	10,528.69

การตรวจสอบค่าความถูกต้องของการจำแนกพื้นที่เสียหายจากไฟฟ้า ในเขตป่าอนุรักษ์และป่าสงวนแห่งชาติ ทำโดยการผลที่ได้จากการจำแนกพื้นที่เสียหายจากไฟฟ้า มาตรวจสอบความถูกต้องกับรายงานพื้นที่เสียหายจากไฟฟ้าของส่วนควบคุมไฟฟ้า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ที่ได้จากการบินสำรวจและสำรวจภาคพื้นดินพื้นที่เสียหายจากไฟฟ้าขนาด 4,800 ไร่ เมื่อนำมาหาค่าความถูกต้องจากสมการสัมประสิทธิ์แคปปาของโคเฮน (KHAT) พบว่ามีค่าเท่ากับ 0.89 หรือมีค่าความถูกต้องเท่ากับร้อยละ 89.04

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. วิเคราะห์พื้นที่เสียหายจากไฟฟ้า จำแนกตามช่วงเวลา พบว่าช่วงเวลาที่ 25 กุมภาพันธ์ ถึง 30 มีนาคม พ.ศ. 2559 มีพื้นที่เสียหายมากเป็นอันดับหนึ่ง มีขนาด 5,524.74 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่อนุรักษ์ขนาด 3,407.85 ไร่

และพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติขนาด 2,116.89 ไร่ พื้นที่ที่มีความเสียหายจากไฟป่ามากที่สุดคือ พื้นที่ป่าอนุรักษ์สาละวิน มีพื้นที่เสียหายขนาด 1,832.26 ไร่ และพื้นที่ที่มีพื้นที่เสียหายจากไฟป่าน้อยที่สุดคือ พื้นที่ป่าอนุรักษ์ผาหินตั้ง มีพื้นที่เสียหายขนาด 11.87 ไร่

2. จากการตรวจสอบค่าความถูกต้องของการจำแนกพื้นที่เสียหายจากไฟป่าในเขตป่าอนุรักษ์และป่าสงวนแห่งชาติ พบว่าผลของการจำแนกพื้นที่เสียหายจากไฟป่ามีค่าสัมประสิทธิ์แคปปาของโคเฮนเท่ากับ 0.89 หรือมีค่าเท่ากับร้อยละ 89.04

อภิปรายผลการวิจัย

การวิเคราะห์พื้นที่เสียหายจากไฟป่าด้วยข้อมูลดาวเทียม ในเขตป่าอนุรักษ์และป่าสงวนแห่งชาติ จังหวัดแม่ฮ่องสอน ประกอบไปด้วยการนำข้อมูลดาวเทียมจาก 2 ระบบ คือ NOAA และ Sentinel-1 มาใช้ในการวิเคราะห์พื้นที่เสียหายจากไฟป่า จากการศึกษาพบว่า มี Hotspot เกิดขึ้นจำนวน 1,207 จุด โดยเดือนที่มี Hotspot มากที่สุดคือเดือนมีนาคม มีจำนวน 712 จุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชญา ณรงค์ฤทธิ์ (2551) การตรวจหาจุดความร้อนในบริเวณจังหวัดแม่ฮ่องสอนที่มีอุณหภูมิสูงกว่าปกติจากข้อมูลภาพที่สำรวจจากดาวเทียม MODIS จากการวิเคราะห์ฐานข้อมูลจุดความร้อนใน ปี 2550 และ ปี 2551 พบว่า ในเดือนมีนาคมของทั้ง 2 ปี จะพบจำนวนจุดภาพความร้อนมากที่สุด

จากการวิเคราะห์พื้นที่เสียหายจากไฟป่า พบว่าในพื้นที่เสียหายมีการสะท้อนลดลง อยู่ระหว่าง -2.04 ถึง -5.76 เดซิเบล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Anastasia Polychronaki (2013) การจำแนกพื้นที่เสียหายจากไฟป่าด้วยวิธีการ Object-Based Classification จากข้อมูลดาวเทียม ALOS พื้นที่ศึกษา ประเทศกรีซ โดยผลจากการศึกษาพบว่า พื้นที่เสียหายจากไฟป่า จะมีค่าการสะท้อนกลับลดลงจากช่วงก่อนเกิดไฟป่าอยู่ที่ -2 ถึง -4 เดซิเบล และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Gernot Ruecker (2000) การทำแผนที่พื้นที่เสียหายจากไฟป่าด้วยข้อมูล SAR จากดาวเทียม ERS-2 พื้นที่ศึกษา เมืองกาลัมตันตันตะวันออก ประเทศอินโดนีเซีย โดยพื้นที่ที่เสียหายมากกว่าร้อยละ 80 จะมีการสะท้อนกลับของข้อมูลลดลง 3.1 เดซิเบล

ผลจากการจำแนกพื้นที่เสียหายจากไฟป่าในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ขนาด 5,887.34 ไร่ ซึ่งตรงกับผลรายงานของส่วนควบคุมไฟป่าขนาด 4,800 ไร่ มีความถูกต้องของการจำแนกที่ร้อยละ 89 ซึ่งสาเหตุที่ทำให้การจำแนกด้วยค่าการสะท้อนของข้อมูลประเภท SAR นั้นมากกว่ารายงานของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช อาจเป็นเพราะข้อมูลประเภท SAR นั้นสามารถจำแนกได้พื้นที่เสียหายที่อยู่บริเวณผิวดินซึ่งในบางพื้นที่อาจมียอดต้นไม้ใหญ่ปิดบังอยู่ ซึ่งหากใช้การสำรวจทางอากาศหรือด้วยดาวเทียมแบบออปติคัลจะไม่สามารถเห็นชัดหรือจำแนกพื้นที่เสียหายได้อย่างถูกต้อง

ข้อเสนอแนะ

1. การวิเคราะห์พื้นที่เสียหายจากไฟป่าด้วยข้อมูลดาวเทียม ด้วยวิธีการคำนวณการลดลงของค่าการสะท้อน เป็นการนำตัวอย่างเกณฑ์จากข้อมูลที่เกิดในช่วงเวลาปี พ.ศ.2559 เท่านั้น ดังนั้นเพื่อเพิ่มความถูกต้องของการวิเคราะห์ในอนาคต ควรเก็บตัวอย่างพื้นที่เสียหายจากไฟป่าในช่วงเวลาหลายปี เพื่อนำมาปรับเกณฑ์การวิเคราะห์การลดลงของค่าการสะท้อนให้มีค่าความถูกต้องมากยิ่งขึ้น

2. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพในการวิเคราะห์พื้นที่เสียหายจากไฟป่าด้วยข้อมูลดาวเทียม ควรนำข้อมูลดาวเทียมประเภทออปติคัลมาวิเคราะห์ร่วมด้วย เนื่องจากข้อมูลดาวเทียมประเภทออปติคัลสามารถเห็นการเปลี่ยนแปลงของดัชนีพืชพรรณได้

3. ผลจากการวิเคราะห์พื้นที่ที่เสียหายจากไฟป่า ควรนำไปตรวจสอบกับข้อมูลสิทธิ์การครอบครองที่ดินในเขตป่า เนื่องจากพื้นที่ป่าในบางจุดเป็นพื้นที่ที่ทางรัฐออกสิทธิทำกิน (สทก.) หรือ การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (สปก.) แก่ประชาชน ซึ่งจุดที่เกิดความร้อนผิดปกติบริเวณนั้นอาจไม่ใช่ไฟป่าโดยธรรมชาติแต่เป็นการเผาโดยเกษตรกรเพื่อเตรียมทำการเกษตร

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจากท่าน ดร.สุพรรณ กาญจนสุธรรม รองศาสตราจารย์ ดร.แก้ว นวลฉวี และ ผศ.ดร.ณรงค์ พลธิราช ที่ซึ่งได้ให้คำปรึกษา ข้อชี้แนะและความช่วยเหลือในการทำวิจัยฉบับนี้จนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ผู้วิจัยรู้สึกยินดีและซาบซึ้ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้

เอกสารอ้างอิง

- กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และ พันธุ์พืช. (2558). **ข้อมูลจุดความร้อนเดือนมกราคม - เมษายน 2558**, 30 มกราคม 2559. <http://www.dnp.go.th/forestfire/hotspot/hotspotmap.htm>
- ชญา ณรงค์ฤทธิ์. (2551). **การพัฒนาระบบเตือนภัยไฟป่าและมลพิษทางอากาศจากไฟป่า**, 30 มกราคม 2559. <http://www.map.nu.ac.th/doc/pdfPoster&Report/pptMHS1.pdf>
- Anastasia Polychronaki. (2013). **Evaluation of ALOS PALSAR Imagery for Burned Area Mapping in Greece Using Object-Based Classification**. Laboratory of Forest Management and Remote Sensing, Aristotle University of Thessaloniki, Greece.
- European Space Agency (ESA). (2016). **SENTINEL-1 SAR User Guide Introduction**, Retrieved January 30, 2015 , from European Space Agency (ESA) Web site : <https://sentinel.esa.int/web/sentinel/user-guides/sentinel-1-sar>
- Gernot Ruecker. (2000). **Burn Scar Mapping and Fire Damage Assessment Using ERS-2 SAR Images in East Kalimantan, INDONESIA**. Zebris Geographic Information Systems and Consulting, Munich, Germany.
- National Climatic Data Center (NCDC). (2016). **Climate at a Glance Time Series**, Retrieved June 18, 2015 , from National Climatic Data Center Web site : http://www.ncdc.noaa.gov/cag/time-series/global/globe/land_ocean/12/6/2006-2015

อิทธิพลของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของนักศึกษา โดยวิธีสมการโครงสร้างแบบกำลังสองน้อยที่สุดบางส่วน

อัจฉราวรรณ สุขเกิด^{1*} อาภา ไสยสมบัติ² อัยกานต์ โพธิ์สุวรรณพร³

Received : March 8, 2019

Revised : June 16, 2019

Accepted : August 1, 2019

บทคัดย่อ

การศึกษาอิทธิพลของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่มีต่อความพึงพอใจของนักศึกษา โดยวิธีสมการโครงสร้างแบบกำลังสองน้อยที่สุดบางส่วน ข้อมูลเก็บจากตัวอย่างจากนักศึกษา 400 คน ของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านผู้เรียน ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความสนใจ และด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีอิทธิพลทางตรงโดยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 95% ปัจจัยด้านการสนับสนุนทางสังคม อันได้แก่ ครอบครัว เพื่อน ครูผู้สอน มีอิทธิพลทางตรงต่อปัจจัยด้านผู้เรียนและมีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อม โดยมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 95% ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมภายในมหาวิทยาลัย อันได้แก่ ด้านหลักสูตร และด้านอาคารสถานที่ มีอิทธิพลทางตรงต่อปัจจัยด้านผู้เรียนโดยมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 95% และมีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาโดยมีความสัมพันธ์ทางลบอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ : ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, ความพึงพอใจ, นักศึกษา

¹ หลักสูตรเศรษฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี e-mail: ajcharawan@vru.ac.th

² สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี e-mail: apa@vru.ac.th

³ สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี e-mail: Aiyakarn8776@gmail.com

* ผู้นิพนธ์หลัก e-mail: ajcharawan@vru.ac.th

INFLUENCES OF ACADEMIC ACHIEVEMENT ON SATISFACTION OF UNDERGRADUATE STUDENTS BY USE OF PARTIAL LEAST SQUARE STRUCTURAL EQUATION MODELING

Ajcharawan sujkind^{1*} Apa Saisombat ² Aiyakarn Posuwanporn³**Abstract**

The influences of academic achievement on satisfaction of undergraduate students by mean of partial least square structural equation modeling had collect data of 400 undergraduate students studying at the faculty of management science Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage in Pathum Thani province. The result found that students themselves factor that were responsibility, interests, and passion for achievement had direct influence with positive relationship on academic achievement of students at 95% statistical significance.

Social supporting factors including family, peers, and teachers had direct influence on students themselves factors. These factors had direct and indirect influences with positive relationship on academic achievement of student at 95% statistical significance. The university environment factors including curriculum, building, and place of study had direct influences on students themselves factor with positive relationship at 95% statistical significance, and also had direct and indirect on academic achievement of student at 95% statistical significance and had no influences on academic achievement of student.

Keywords : Academic Achievement, Satisfaction, Undergraduate student

¹ Education Program in Economics/ Administration, Valaya Alongkorn Rajabhat University Under The Royal Patronage, e-mail: ajcharawan@vru.ac.th

² Faculty of Management Science, Valaya Alongkorn Rajabhat University Under The Royal Patronage, e-mail : apa@vru.ac.th

³ Faculty of Management Science, Valaya Alongkorn Rajabhat i, e-mail: Aiyakarn8776@gmail.com

* Corresponding author, e-mail: ajcharawan@vru.ac.th

บทนำ

สถาบันอุดมศึกษามีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประเทศในทุกๆ ด้าน เพราะเป็นแหล่งบ่มเพาะความรู้ด้านวิชาการและวิชาชีพชั้นสูงในสาขาต่างๆ มีหน้าที่สำคัญ คือ ผลิตบัณฑิต วิจัย บริการวิชาการ และการทำนุบำรุงส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม โดยมีภารกิจหลักสำคัญ คือ ผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพและมีคุณสมบัติตามที่สาขาวิชาชีพที่ต้องการ การศึกษาจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างมากสำหรับการพัฒนาประเทศ เพราะการศึกษาเป็นรากฐานของการพัฒนากิจกรรมต่างๆ ในทุกด้านของประเทศ (ทฤษฎี เลิศอนันตร: 2554) โดยการจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษานั้น มุ่งพัฒนาทางด้านสติปัญญา และความคิด เพื่อความก้าวหน้าทางวิชาการ และเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตต่อไป

มหาวิทยาลัยจะไม่มีความสำคัญถ้าไม่มีนักเรียน นักเรียนเป็นสินทรัพย์ที่สำคัญที่สุดสำหรับสถาบันการศึกษา ความก้าวหน้าทางสังคมและเศรษฐกิจของประเทศมีการเชื่อมโยงโดยตรงกับนักวิชาการ นักศึกษา ประสิทธิภาพ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมีบทบาทสำคัญในการผลิตที่มีคุณภาพดีที่สุดในสำเร็จการศึกษาที่จะกลายเป็นผู้นำและกำลังคนที่ยิ่งใหญ่สำหรับประเทศที่รับผิดชอบต่อเศรษฐกิจของประเทศและการพัฒนาสังคม ปัจจัยเหล่านี้มีอิทธิพลอย่างมากต่อผลการดำเนินงานของนักเรียน แต่ปัจจัยเหล่านี้แตกต่างกันไปในแต่ละบุคคลและแต่ละประเทศ ผลการเรียนรู้ของนักศึกษาในด้านการศึกษาระดับอุดมศึกษาจะได้รับผลกระทบจากสภาพทางสังคมเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมจะอยู่ที่ความสนใจของนักศึกษาเพื่อวัดความคิดเห็นของนักเรียน ผลการเรียนรู้สิ่งนี้ช่วยให้ประเมินระดับความรู้ของนักเรียนไม่เพียง แต่ยังมีประสิทธิผลของกระบวนการสอนของอาจารย์และอาจใช้วัดความพึงพอใจของนักเรียน (Martirosyan, Saxon & Wanjohi: 2014) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจต่อการจัดการการเรียนรู้อยู่โดยใช้โครงงานเป็นฐานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (พงศ์เสวก เอนกจรรย์พันธ์ และธัญญลักษณ์ เอนกจรรย์พันธ์: 2561) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษานั้นมี 3 ปัจจัยสำคัญ คือ ปัจจัยด้านผู้เรียน ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน และปัจจัยด้านการสนับสนุนทางสังคมตามลำดับ (รุจิราพรรณ คงช่วย: 2559)

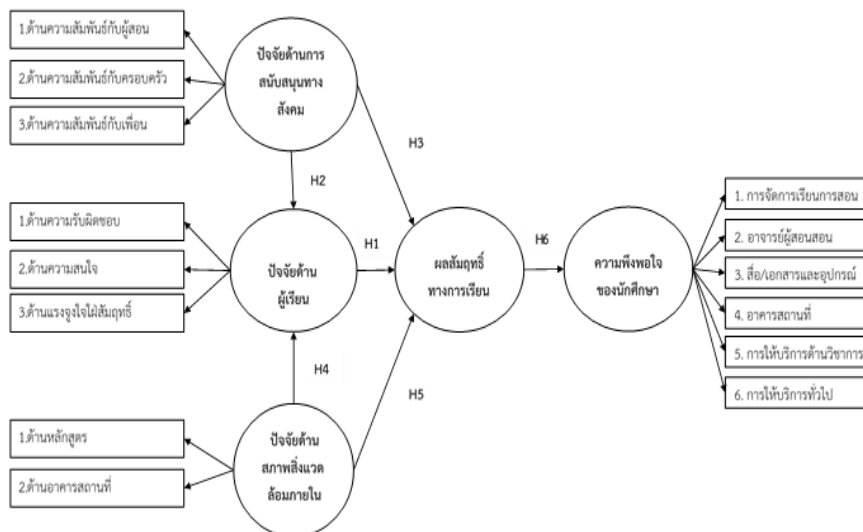
ดังนั้น ผู้วิจัยจึงศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอิทธิพลของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับความพึงพอใจในมหาวิทยาลัยของนักศึกษา โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคือ การเสริมสร้างพฤติกรรมของนักศึกษา อิทธิพลของปัจจัยด้านผู้เรียน ปัจจัยด้านการสนับสนุนทางสังคม ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และศึกษาอิทธิพลของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่มีต่อความพึงพอใจในมหาวิทยาลัยของนักศึกษา เพื่อเป็นแนวทางพัฒนาปรับปรุงการให้บริการทางการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาในคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อปัจจัยด้านตัวผู้เรียนของนักศึกษาในคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
3. เพื่อศึกษาปัจจัยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของนักศึกษาในคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

กรอบแนวคิดวิจัย

การศึกษาใช้แบบจำลองที่ประกอบด้วยตัวแปร ปัจจัยด้านผู้เรียน ปัจจัยด้านการสนับสนุน ของสังคม ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความพึงพอใจของนักศึกษา โดยมีสมมติฐานที่ 1-6 กำหนดไว้ข้างต้นและมีความสัมพันธ์ดัง ภาพที่ 1

ภาพที่1 กรอบแนวคิดและสมมติฐาน

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากร คือจำนวนนักศึกษาใน คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ (สำนักส่งเสริมวิชาการทะเบียน: 18 สิงหาคม 2560) ทั้งหมด 2,120 คน ใช้ในงานวิจัยคือ นักศึกษา ในคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จากการคำนวณกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane ระดับความเชื่อมั่น 95 % จำนวน 336.51 คน แต่เพื่อความเชื่อมั่นมากขึ้น จึงเก็บแบบสอบถามจำนวน 400 ชุด และเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (accidental sampling)

แบบสอบถาม ส่วนที่1จะเป็น ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย เพศ สาขาวิชาที่เรียน ชั้นปี รายได้ที่รับต่อเดือน เกรดเฉลี่ยสะสม และส่วนที่ 2-5 เป็นแบบลิเคิร์ท 5 ระดับ วิธีกำลังสองน้อยที่สุดบางส่วน วิธีศึกษาข้อมูลรวบรวมด้วยแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีสมการโครงสร้างแบบกำลังสองน้อยที่สุดบางส่วน (Partial Least Square Structural Equation Model: PLS-SEM)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาข้อมูลประชากร พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 77 เรียนสาขาวิชาการบัญชี คิดเป็นร้อยละ 26 เรียนชั้นปีที่ 4 มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 35.5 ส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 97.8 เกรดเฉลี่ยสะสม 2.51 - 3.00 ระดับผลการเรียนดี คิดเป็นร้อยละ 39.5

2. การวิเคราะห์แบบจำลองแบบการวัด หรือ Outer model

การศึกษานี้เป็นแบบจำลอง Reflective คำนวณน้ำหนักที่แสดงความเที่ยงตรงเชิงเหมือนทุกค่าสูงกว่า 0.50 เป็นบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติ และความเที่ยงตรงเชิงจำแนกวัดจากค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงมีค่าต่ำกว่ารากที่สองของ AVE ความเชื่อถือได้วัดด้วย Cronbach alpha และ Dijkstra-Henseler's rho (ρ_A) ทุกค่าต้องมากกว่า 0.70

ตารางที่ 2 วัดความเที่ยงตรงเชิงเหมือน (Convergent validity) ความเที่ยงตรงเชิงจำแนก (Discriminant validity) ของมาตรวัด คำนวณน้ำหนักตัวชี้วัดทุกตัวมีค่าเกินกว่า 0.5 โดยมีค่าตั้งแต่ 0.5050 ถึง 1.000 พิจารณาจากค่า AVE มีค่าตั้งแต่ 0.6251 ถึง 1.000 แสดงว่ามาตรวัดมีความเที่ยงตรงเชิงเหมือนเพราะ AVE ตัวแปรแฝงทุกตัวมีค่ามากกว่า 0.5 (Bagozzi & Yi, 1988) ความเที่ยงตรงเชิงจำแนกพิจารณาจาก AVE และสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงมีค่าต่ำกว่ารากที่สองของ AVE จากตารางที่ 3 ค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปรแฝงของตัวมันเองต้องสูงกว่าสหสัมพันธ์ตัวแปรแฝงนั้นกับตัวแปรอื่น ๆ จึงจะมีความเที่ยงตรงเชิงจำแนก ซึ่งมี 1 ตัวคือ Environment อาจมีความเที่ยงตรงเชิงจำแนกต่ำ และเมื่อตรวจสอบด้วยตารางที่ 4 HTMT ที่ค่าสหสัมพันธ์ของทุกตัวแปรต้องมีค่าน้อยกว่า 1 จึงจัดได้ว่ามีความเที่ยงตรงเชิงจำแนกซึ่งทุกค่ามีค่าต่ำกว่าหนึ่ง แต่ Satisfaction มีค่า 0.9232 ซึ่งเกือบเท่ากับหนึ่ง

ความเชื่อถือได้วัดจาก Cronbach alpha และ Dijkstra-Henseler's rho (ρ_A) ตารางที่ 2 Cronbach alpha มีค่าระหว่าง 0.7902 ถึง 0.8168 ขณะที่ค่า Dijkstra-Henseler's rho (ρ_A) มีค่า 0.7916 ถึง 1.000 แสดงว่ามาตรวัดของการศึกษานี้มีความเชื่อถือได้

ตารางที่ 2 ค่าสถิติของแบบจำลองการวัด

ตัวแปรแฝงและตัวแปรสังเกตได้	Loading	AVE	(ρ^A)	(α)
ปัจจัยด้านผู้เรียน (Student)		0.7589	0.8423	0.8411
ด้านความรับผิดชอบ	0.8586			
ด้านความสนใจ	0.8736			
ด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	0.8811			
ปัจจัยด้านสนับสนุนทางสังคม (Social)		0.7321	0.8303	0.8168
ด้านความสัมพันธ์กับผู้สอน	0.7929			
ด้านความสัมพันธ์กับครอบครัว	0.8860			
ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อน	0.8846			
ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม (Environment)		0.8265	0.7916	0.7902
ด้านหลักสูตร	0.9139			
ด้านอาคารสถานที่	0.9043			
ความพึงพอใจของนักศึกษา (Satisfaction)		0.6251	0.9495	0.8858
การจัดการเรียนการสอน	0.5217			
อาจารย์ผู้สอน	0.5050			
สื่อเอกสารและอุปกรณ์	0.6901			
อาคารสถานที่	0.6510			

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ตัวแปรแฝงและตัวแปรสังเกตได้	Loading	AVE	(ρ^A)	(α)
การบริการด้านวิชาการ	0.6211			
การบริการทั่วไป	0.7614			
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน(GPA)	1.0000	1.0000	1.0000	

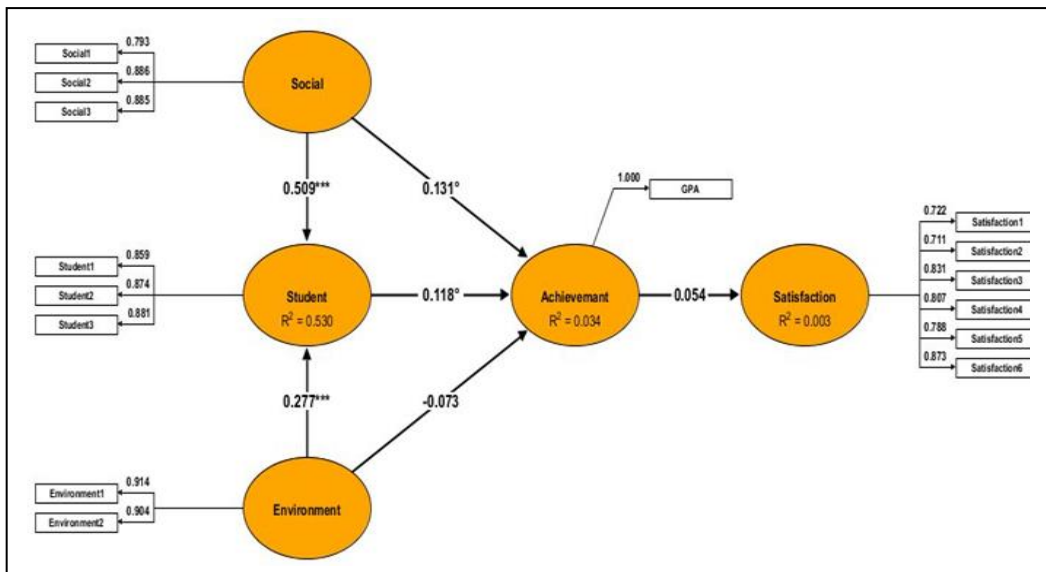
ตารางที่ 3 Discriminant Validity: Fornell-Larcker Criterion

Construct	Student	Social	Environment	Satisfaction	Achievement
Student	0.7589				
Social	0.4896	0.7321			
Environment	0.3937	0.4746	0.8265		
Satisfaction	0.2943	0.3741	0.5780	0.6251	
Achievement	0.0267	0.0265	0.0083	0.0029	1.0000

Squared correlations; AVE in the diagonal.

ตารางที่ 4 Discriminant Validity: Heterotrait-Monotrait Ratio of Correlations (HTMT)

Construct	Student	Social	Environment	Satisfaction	Achievement
Student					
Social	0.8383				
Environment	0.7699	0.8610			
Satisfaction	0.6369	0.7342	0.9232		
Achievement	0.1777	0.1772	0.1018	0.0454	

ภาพที่ 2 ผลการคำนวณ

3. การวิเคราะห์แบบจำลองโครงสร้าง หรือ Inner model

สมการโครงสร้างแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงที่แบ่งได้ตามตัวแปรตามและตัวแปรอิสระ ตัวแปรตามคือตัวแปรที่ถูกสร้างขึ้น และตัวแปรอิสระคือตัวแปรที่อยู่ต้นทางถูกสร้าง ตัวแปรตามอาจมีหลายตัว นอกจากนั้น Inner model ยังประกอบด้วยตัวแปรแทรกกลาง (Intervening variable) และเป็นตัวแปรตามในสมการโครงสร้างด้วย หลักพิจารณาแบบจำลองมีคุณภาพดีในแบบจำลองโครงสร้างคือ ค่าน้ำหนัก>Loading) หรือค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง (Path coefficient) และ R² ที่ค่าสถิติทั้งสองมีค่าสูง มีนัยสำคัญทางสถิติและเป็นบวก Hair et al., (2010) เสนอว่าการพิจารณาค่า R² ในการวิจัยทางสังคมศาสตร์แบ่งเป็นสามระดับคือ ระดับอ่อน (Weak) 0.25 ระดับกลาง (Moderate) 0.50 ระดับพอเพียง (Substantial) 0.75 จากภาพที่ 2 ค่า R² ของตัวแปร ด้านผู้เรียนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความพึงพอใจของนักศึกษามีค่าเท่ากับ 0.528, 0.037 และ 0.003 ตามลำดับซึ่งอยู่ในระดับกลาง ต่ำกว่าอ่อน และระดับต่ำกว่าอ่อน ตามลำดับ

4. การทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่มีความสัมพันธ์ด้านบวก โดยมีนัยสำคัญทางสถิติ 95% ได้แก่ H1: Student → Achievement (P=0.0427), H2: Social → Student (P=0.0000), H3: Social → Achievement (P=0.0446), H4: Environment → Student (P=0.0000) ส่วนสมมติฐานที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ คือ มีค่า P มากกว่า 0.05 ได้แก่ H5: Environment → Achievement (P=0.1753), H6: Achievement → Satisfaction (P=0.2704)

ตารางที่ 5 ทดสอบสมมติฐาน

Effect	Direct Effect	Indirect effects	Total effect	Cohen's f^2
Social -> Student	0.5090	-	0.5090	0.2895
Environment -> Student	0.2767	-	0.2767	0.0856
Social -> Achievement	0.1308	0.0598	0.1906	0.0072
Student -> Achievement	0.1175	-	0.1175	0.0067
Achievement -> Satisfaction	0.0538	-	0.0538	0.0029
Social -> Satisfaction	-	0.0102	0.0102	-
Student -> Satisfaction	-	0.0063	0.0063	-
Environment -> Satisfaction	-	-0.0022	-0.0022	-
Environment -> Achievement	-0.0729	0.0325	-0.0404	0.0027

หมายเหตุ ผลกระทบรวม (Total Effect) ทางตรง (Direct Effect) และทางอ้อม (Indirect Effect)

5. ผลกระทบ

จากตารางที่ 5 Cohen (1988) เสนอว่า ค่า f^2 วัดขนาดของผลกระทบคือ $f^2 \geq 0.35$ strong effect (ผลกระทบที่แข็งแกร่ง), $0.15 \leq f^2 < 0.35$ moderate effect (ผลปานกลาง), $0.02 \leq f^2 < 0.15$ weak effect (ผลอ่อนแอ), $f^2 < 0.02$ unsubstantial effect (ผลไม่แน่นอน) ดังนั้น เส้นทาง Social -> Student ($f^2=0.2895$) จัดอยู่ในผลปานกลาง Environment -> Student ($f^2=0.0856$) จัดอยู่ในผลอ่อนแอ Social -> Achievement ($f^2=0.0072$) จัดอยู่ในผลไม่แน่นอน Student -> Achievement ($f^2=0.0067$) จัดอยู่ในผลไม่แน่นอน Achievement -> Satisfaction ($f^2=0.0029$) จัดอยู่ในผลไม่แน่นอน Environment -> Achievement ($f^2=0.0027$) จัดอยู่ในผลไม่แน่นอน

การวิเคราะห์อิทธิพลประกอบด้วย 9 เส้นทาง ประกอบด้วย เส้นทาง Social -> Student (ปัจจัยด้านการสนับสนุนของสังคม-> ปัจจัยด้านผู้เรียน) เป็นผลกระทบทางตรง 0.5090 เป็นเส้นทางที่มีขนาดใหญ่ที่สุดมีผลกระทบรวมเท่ากับ 0.5090 Environment -> Student ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม-> ปัจจัยด้านผู้เรียน เป็นผลกระทบทางตรง 0.2767 มีผลกระทบรวมเท่ากับ 0.2767 Social -> Achievement (ปัจจัยด้านการสนับสนุนของสังคม-> ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน) เป็นผลกระทบทางตรง 0.1308 และผลกระทบทางอ้อม 0.0598 มีผลกระทบรวมเท่ากับ 0.1906 Student -> Achievement (ปัจจัยด้านผู้เรียน-> ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน) เป็นผลกระทบทางตรง 0.1175 มีผลกระทบรวมเท่ากับ 0.1175 Achievement -> Satisfaction (ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน-> ความพึงพอใจของนักศึกษา) เป็นผลกระทบทางตรง 0.0538 มีผลกระทบรวมเท่ากับ 0.0538 Environment -> Achievement (ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม-> ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน) เป็นผลกระทบทางตรง -0.0729 และผลกระทบทางอ้อม 0.0325 มีผลกระทบรวมเท่ากับ -0.0404 Student -> Satisfaction (ปัจจัยด้านผู้เรียน-> ความพึงพอใจของนักศึกษา) เป็นผลกระทบทางอ้อม 0.0063 มีผลกระทบรวมเท่ากับ 0.0063 Social -> Satisfaction (ปัจจัยด้านการสนับสนุนของสังคม-> ความพึงพอใจของนักศึกษา) เป็นผลกระทบทางอ้อม 0.0102 มีผลกระทบรวมเท่ากับ 0.0102 Environment -> Satisfaction (ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม-> ความพึงพอใจของนักศึกษา) เป็นผลกระทบทางอ้อม -0.0022 มีผลกระทบรวมเท่ากับ -0.0022

ปัจจัยด้านผู้เรียน

3. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพราะว่า เมื่อนักศึกษาตั้งความหวังเกี่ยวกับการเรียนไว้และพยายามทำให้สำเร็จตามที่มุ่งหวัง มีความกระตือรือร้นที่จะเรียนเพื่อต้องการความรู้เพิ่มมากขึ้น มีความมุ่งมั่นตัดสินใจลงมือทำงานแล้ว จะต้องทำให้สำเร็จ ทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถและส่งทันตามที่อาจารย์กำหนดทุกครั้ง สอดคล้องกับงานวิจัยของชญานิษฐ์ กาญจนวดี (2556). ได้ศึกษากาวิเคราะห์ตัวแปรพระดันดับที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า ตัวแปรระดับตัวนักเรียน ได้แก่ เจตคติต่อการเรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

1. ด้านความสัมพันธ์กับครอบครัวเป็นปัจจัยที่ส่งผลทางตรงต่อตัวผู้เรียนและส่งผลทางตรงและทาง
ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพราะว่าเมื่อครอบครัวเป็นกำลังใจในเรื่องการเรียนของนักศึกษาให้ความช่วยเหลือ
นักศึกษาเกี่ยวกับเรื่องการเรียนรู้และเมื่อมีปัญหาต่างๆสามารถปรึกษาคนในครอบครัวได้เอาใจใส่ต่อความเป็นอยู่
ของนักศึกษาเสมอจะตักเตือนให้ตั้งใจเรียนอยู่เสมอ สอดคล้องกับปาริชาติ อุดตมะบุญณ (2542) ศึกษาปัจจัยที่
ส่งผลต่อการเรียนของศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สถาบันราชภัฏกลุ่ม
รัตนโกสินทร์พบว่า การได้รับความรัก ความเข้าใจและความอบอุ่นจากผู้ปกครอง การได้รับคำแนะนำจาก
ผู้ปกครองมีความสัมพันธ์ต่อผลการเรียนของนักศึกษา

2. ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนเป็นปัจจัยที่ส่งผลทางตรงต่อตัวผู้เรียนและเป็นอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพราะว่าเมื่อนักศึกษาสามารถปรับตัวเข้ากับเพื่อนได้มีเพื่อนสนิทที่เรียนคือคอยสนับสนุนให้นักศึกษาเข้าเรียนสม่ำเสมอพูดคุยปรึกษากันได้และคอยให้ความช่วยเหลือเพื่อนๆทั้งเรื่อง การเรียนและเรื่องต่างๆอยู่เสมออาจจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของตัวผู้เรียนได้ สอดคล้องกับแอสติน (Astin, 1964) พบว่า กลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลโดยตรงต่อนักศึกษา มีส่วนทำให้เกิดแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงค่านิยม พฤติกรรมและแผนการเรียนสอดคล้องกับงานวิจัยของเมธี ธรรมวัฒนา (2544) ศึกษาแล้วพบว่า เพื่อนมี

ความสำคัญอย่างมากในการกำหนดบุคลิกภาพและพฤติกรรมการเรียนรู้บางอย่าง ซึ่งอาจจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาได้ ถ้านักศึกษามีการเลือกคบเพื่อนที่มีคุณลักษณะที่ดีในการเรียน ก็ย่อมจะเป็นตัวอย่างที่ดีและส่งเสริมพฤติกรรมทางการเรียนที่ดีและมีประสิทธิภาพของนักศึกษาได้

3. ด้านความสัมพันธ์กับผู้สอน เป็นปัจจัยที่ส่งผลทางตรงต่อตัวผู้เรียนและเป็นอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพราะว่าอาจารย์มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ มีความพร้อมในการเข้าสอนแต่ละครั้ง มีการใช้สื่อการเรียนการสอนอย่างเหมาะสมและให้คำแนะนำ การพัฒนาความรู้ด้วยตนเองของนักศึกษา สอดคล้องกับ ญัตติยาภรณ์ หยกอุบล (2555) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนิสิตวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนิสิตวิทยาศาสตร์ของนักเรียนอยู่ในระดับมาก เพราะว่าทำให้ให้นักเรียนมีความไว้วางใจ เกิดความเป็นกันเอง มีกำลังใจในการเรียน กล้าคิด กล้าแสดงออก กล้าทำ ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม กล้าซักถามเมื่อมีข้อสงสัย หรือไม่เข้าใจในบทเรียน ครูยกย่องชมเชยเมื่อเสนอความคิดสร้างสรรค์ คอยช่วยเหลือ แนะนำเมื่อนักเรียนมีปัญหา

ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัย

1. ด้านหลักสูตร เป็นปัจจัยที่ส่งผลทางตรงต่อตัวผู้เรียนโดยตรงและเป็นอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมที่ไม่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพราะว่าเมื่อเมื่อผู้เรียนรับรู้ การจัดรายวิชาในหลักสูตรมีความเหมาะสม เนื้อหาวิชาที่เรียนสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้จริงและมีความทันสมัยมีความเหมาะสมกับจำนวนหน่วยกิตระยะเวลาในการเรียนจนจบหลักสูตรมีความเหมาะสม สิ่งเหล่านี้ย่อมสนับสนุนให้ตัวนักศึกษาเกิดผลสัมฤทธิ์ในการเรียนได้เป็นอย่างดีเป็นองค์การที่หลักสูตรและอาคารสถานที่มีความพร้อมจะส่งผลให้นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นด้วย สอดคล้องกับ รุจิราพรรณ คงช่วย (2559) ได้ศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเขตภาคใต้ พบว่า ด้านหลักสูตรที่มีความพร้อมเป็นระบบจะช่วยเอื้อต่อการพัฒนาการเรียนรู้นักศึกษา ซึ่งหลักสูตรที่ดีจะต้องพัฒนาให้ผู้เรียนมีความสมบูรณ์พร้อมทั้งด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย และด้านทักษะพิสัย อีกทั้งต้องมีความครอบคลุมรายวิชาต่าง ๆ ที่จะช่วยส่งเสริมสนับสนุนต่อการพัฒนาการเรียนรู้นักศึกษา แต่หลักสูตรจะไม่ส่งผลโดยกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสอดคล้องกับ บุรณี ทรัพย์ถนอม และปัทมา มูลหงส์ (2552, หน้า 65-69) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาขาวิชาการบัญชี ของนักศึกษา คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนครพบว่าด้านหลักสูตรไม่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสาขาวิชาการบัญชี

2. อาคารสถานที่ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อด้านผู้เรียนโดยตรง เพราะว่าเมื่อมีอาคารเรียนมีห้องเรียนอย่างเพียงพอห้องเรียนมีแสงสว่างอย่างเพียงพอเอื้ออำนวยต่อการใช้สื่ออุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอน เช่น โปรเจคเตอร์ เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องเสียง เป็นต้น มีบริการด้านข้อมูลสารสนเทศ/ห้องสมุดมีหนังสือ ตำรา สื่อการเรียน เพื่อการค้นคว้าอย่างเพียงพอสามารถอำนวยความสะดวกแก่นักศึกษาได้อย่างรวดเร็ว มีห้องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ที่ทันสมัยในการเรียนการสอน สอดคล้องกับบุรณี ทรัพย์ถนอม และปัทมา มูลหงส์ (2552, หน้า 65-69) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาขาวิชาการบัญชี ของนักศึกษา คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนครพบว่าปัจจัยด้านอุปกรณ์และสถานที่ไม่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสาขาวิชาการบัญชี

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าตัวแปรนี้ไม่ส่งผลต่อความพึงพอใจของนักศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าตัวแปรนี้ไม่ได้ส่งผลต่อความพึงพอใจของนักศึกษา อาจเป็นเพราะ ความพึงพอใจในคณะวิทยาการจัดการ ไม่ได้ขึ้นอยู่กับคะแนนเกรดเฉลี่ย อาจเกิดขึ้นจากความรู้สึกระงับใจกับด้านการบริการด้านต่างของคณะและความเพียงพอของสื่ออุปกรณ์อาคารสถานที่การจัดการเรียนการสอนซึ่งสอดคล้องกับจากรูวรรณ เทวกุล (2555).นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันมีความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอน โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเป็นเพราะว่าพื้นฐานของนักเรียนแต่ละคนไม่เท่ากันทำให้ความพึงพอใจ

ข้อเสนอแนะ

การศึกษานี้ยังมีข้อจำกัดที่เป็นผลการศึกษานักศึกษาในคณะเดียว มหาวิทยาลัยเดียว อาจสรุปเป็นผลการศึกษาเป็นภาพรวมทั่วไปไม่ชัดเจนนัก แต่การศึกษานี้แสดงให้เห็นพฤติกรรมการเรียนและปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยทดสอบแบบจำลองปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยได้ระดับหนึ่ง รวมถึงการเปรียบเทียบวิธีวิเคราะห์แบบ CB-SEM และPLS-SEM อาจเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาในอนาคต รวมถึงเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงระบบบริการสื่อสารสนเทศของมหาวิทยาลัยและสภาพแวดล้อมในห้องเรียนตลอดจนสภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัย และการพัฒนาระบบการเรียนการสอนในอนาคต นอกจากนั้นผลจากข้อมูลคุณลักษณะของตัวอย่างที่สำคัญอาจเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนการศึกษาอื่น ๆ ในอนาคต คือนักศึกษาส่วนใหญ่มีรายได้น้อยกว่าหนึ่งหมื่นบาทต่อเดือนและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับดี ควรมีการศึกษาอิทธิพลและตัวแปรแฝงหรือปัจจัยอื่นๆเพิ่มเติม

เอกสารอ้างอิง

- จากรูวรรณ เทวกุล. (2555). ความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพประเภทวิชาพาณิชยกรรม ชั้นปีที่ 1 ชั้นปีที่ 2 และชั้นปีที่ 3วิทยาลัยอาชีวศึกษา ฉะเชิงเทรา.สารนิพนธ์. สาขาวิชาธุรกิจศึกษา.มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชยวานิชย์ กาญจนดี. (2556). การวิเคราะห์ระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลและวิจัยทางการศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ณัฐติยาภรณ์ หยกอุบล. (2555). ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วารสารการศึกษาและพัฒนาสังคม, 8(1), 85-102.
- บุรณี ทรัพย์ถนอม และปัทมา มูลหงส์. (2552). ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาขาวิชาการบัญชีของนักศึกษา คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- ปาริชาติ อุตตะมบุญ. (2542). การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สถาบันราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ กรุงเทพฯ.

- พงศ์เสวก เอนกจำนงค์พรและธัญญลักษณ์ อเนกจำนงค์พร. (2561). ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจต่อการจัดการการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานในรายวิชาการจัดการการขนส่งผู้โดยสารสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เลือกศึกษาในกลุ่มสาขาอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว. การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานระดับชาติ. 2(1). 1447-1459.
- เมธี ธรรมวัฒนา. (2544). ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนนักศึกษาโปรแกรมวิชาเทคโนโลยีสถาปัตยกรรม. วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิตสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- รุจิราพรรณ คงช่วย. (2559). รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเขตภาคใต้. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- หฤษฎ์ เลิศอนันตกร. (2554). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักศึกษา. คณะเศรษฐศาสตร์ (ภาคพิเศษ): มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Irfan Mushtaq & Shabana Nawaz Khan. (2012). Factors Affecting Students' Academic.
- Martirosyan, N. M., Saxon, D. P., & Wanjohi, R. (2014). Student Satisfaction and Academic Performance in Armenian Higher Education. American International Journal of Contemporary Research, 4(2), 1-5.
- Khalif Dhaqane & Abdulle Afrah. (2016). Satisfaction of Students and Academic Performance in Benadir University. Journal of Education and Practice.

**การพัฒนาหลักสูตรเตรียมความพร้อมด้านการคิดวิเคราะห์สำหรับเด็กปฐมวัย
โรงเรียนศิริราชวิทยาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1**

กรองทิพย์ นามเนาวัล^{1*} วันเพ็ญ นันทะศรี² วาโร เพ็งสวัสดิ์²

Received : March 14, 2019

Revised : June 21, 2019

Accepted : August 1, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) เพื่อสร้างหลักสูตรเตรียมความพร้อมด้านการคิดวิเคราะห์สำหรับเด็กปฐมวัย และ 2) หาประสิทธิภาพของหลักสูตรเตรียมความพร้อมด้านการคิดวิเคราะห์ สำหรับเด็กปฐมวัย โรงเรียนศิริราชวิทยาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 การวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ประกอบด้วย ระยะที่ 1 การสร้างและพัฒนาหลักสูตร มี 3 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ขั้นที่ 2 การสร้างโครงร่างหลักสูตร ขั้นที่ 3 การประเมินและปรับปรุงโครงร่างหลักสูตร ระยะที่ 2 การประเมินประสิทธิภาพและปรับปรุงหลักสูตร มี 2 ขั้นตอนดังนี้ขั้นที่ 4 ปฏิบัติการทดลองใช้หลักสูตร ขั้นที่ 5 ประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตรกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2-3 โรงเรียนศิริราชวิทยาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 34 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เตรียมความพร้อมด้านการคิดวิเคราะห์ สำหรับเด็กปฐมวัย ใช้วิธีการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน มุ่งเน้นการตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องขององค์ประกอบของหลักสูตร สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าสถิติทดสอบที (t-test for dependent samples)

ผลการวิจัยพบว่า

1. หลักสูตรเตรียมความพร้อมด้านการคิดวิเคราะห์สำหรับเด็กปฐมวัย โรงเรียนศิริราชวิทยาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 มี 6 องค์ประกอบหลัก คือ 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 3) เนื้อหา 4) การจัดประสบการณ์ 5) สื่อ วัสดุอุปกรณ์ 6) การวัดผลและประเมินผล
2. ประสิทธิภาพของหลักสูตรเตรียมความพร้อมด้านการคิดวิเคราะห์ สำหรับเด็กปฐมวัย โรงเรียนศิริราชวิทยาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 พบว่า 1) ความรู้ความเข้าใจด้านการคิดวิเคราะห์ของเด็กหลังการใช้หลักสูตรเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับเด็กปฐมวัยสูงกว่าก่อนการใช้หลักสูตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 2) ด้านทักษะการคิดวิเคราะห์ อยู่ในระดับดี

คำสำคัญ (Keywords) การคิดวิเคราะห์, การพัฒนาหลักสูตร

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร จังหวัดสกลนคร

² สาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร จังหวัดสกลนคร

e-mail: wanphen2516@windowslive.com

*ผู้นิพนธ์หลัก e-mail: peangaor24@hotmail.com

THE DEVELOPMENT OF PREPARATION CURRICULUM FOR ANALYTICAL THINKING
FOR EARLY CHILDHOOD AT SIRIRATWITTHAYAKHAN SCHOOL UNDER THE OFFICE OF
SAKONNAKHON PRIMARY EDUCATION AREA 1

Krongthip Namnao^{1*} Wanpen nantasri² Varo pengawat²

Abstract

This research aims to: 1) develop an analytical thinking preparation course for early childhood and 2) find the effectiveness of the analytical thinking preparation course for early childhood at SiriratWitthayakhan School Under the office of SakonNakhon Primary Educational Service Area 1 This research is divided into two phases. Phase 1, which is curriculum development, comprises of three steps which are (1) study of basic information, (2) outline the curriculum and (3) assess and improve the curriculum. Phase 2 is evaluating the efficiency of the curriculum and improving the curriculum, consisting of two steps, which are (4) implementation of the curriculum and (5) evaluate and improve the curriculum. Target groups are kindergarten students, year 2-3, SiriratWitthayakarn School under the Office of SakonNakhon Primary Educational Service Area 1, 2nd semester, academic year 2018. 34 students were selected by using purposing sampling method. Analytical thinking preparation course for early childhood was examined and evaluated by five experts, focusing on the suitability and consistency of the curriculum's components. The statistics used in the research were percentage, mean ($\bar{x}$), standard deviation (S.D.) and t-test for dependent samples.

The study yielded the following results:

1. Analytical thinking preparation course for early childhood at SiriratWitthayakhan School under the office SakonNakhon Primary Education Area 1 consists of six main components: 1) Principles 2) Curriculum objectives 3) Content 4) Experience arrangement 5) Media materials and 6) Measurement and evaluation.

2. In terms of the efficiency of the preparation course for analytical thinking for early childhood at SiriratWitthayakhan School under the Office of SakonNakhon Primary Educational Service Area 1, it was found that 1) knowledge and understanding of analytical thinking of children after using the curriculum is higher than before using the curriculum with statistical significance at the level of .01 and 2) analytical thinking skills are at a high level.

Keywords : Analytical, Curriculum development

¹Education Degree in Educational Administrative Innovation, Faculty of Educational, SakonNakhonRajabhatUniversity

² Faculty of Educational, SakonNakhonRajabhat University e-mail: wanphen2516@windowslive.com

* Corresponding author, e-mail: peangaor24@hotmail.com

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 54 ระบุไว้ว่า

รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย รัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษา เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย การจัดการศึกษาของไทยในยุคปัจจุบันได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะทางด้านการคิดของนักเรียน ตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 หมวด 4 แนวทางการจัดการศึกษาในมาตรา 24 (2) และ (3) ระบุไว้ว่าการจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียน เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

การคิดวิเคราะห์เป็นรากฐานสำคัญของการเรียนรู้และการดำเนินชีวิต การคิดวิเคราะห์เป็นพื้นฐานของการคิดทั้งมวล บุคคลที่มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ จะมีความสามารถในด้านอื่นๆ เหนือกว่าบุคคลทั่วไป ทั้งทางด้านสติปัญญาและการดำเนินชีวิต เป็นทักษะที่ทุกคนสามารถพัฒนาได้ ซึ่งประกอบด้วยทักษะที่สำคัญคือ การสังเกต การเปรียบเทียบ การคาดคะเน การประยุกต์ใช้ การประเมิน การจำแนกแยกแยะประเภท การจัดหมวดหมู่ การสันนิษฐาน การสรุปผลเชิงเหตุผล การศึกษาหลักการ การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ทักษะการคิดวิเคราะห์จึงเป็นทักษะการคิดระดับสูง ที่เป็นอย่างประกอบสำคัญของกระบวนการคิดระดับสูง ทั้งคิดวิเคราะห์และความคิดแก้ปัญหา

ด้วยเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้สอนในระดับปฐมวัย จึงมีความสนใจที่จะพัฒนาและเตรียมความพร้อมด้านการคิดวิเคราะห์ของเด็กปฐมวัย โรงเรียนศิริราชวรวิหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 โดยการจัดประสบการณ์ที่นำเทคนิคกระบวนการต่างๆ เช่น กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่มีความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งต่อประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย มุ่งเน้นให้เด็กได้ทดลองลงมือปฏิบัติได้ด้วยตัวเอง ซึ่งจะส่งเสริมให้เด็กเกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ที่รู้จักวิธีการ จำแนก แยกแยะ แยกแยะ การจัดหมวดหมู่ของสิ่งของต่างๆ และการหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลตามสภาพความเป็นจริงได้ จึงได้พัฒนาหลักสูตรเตรียมความพร้อมด้านการคิดวิเคราะห์ สำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อเป็นแนวทางให้ครูผู้สอนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย ได้มีวิธีการสอนหรือการจัดประสบการณ์ที่มุ่งเน้นการพัฒนาและเตรียมความพร้อมด้านการคิดวิเคราะห์อย่างมีระบบซึ่งเป็นการปูพื้นฐานที่ดีให้กับเด็กในการเรียนระดับสูงต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของงานวิจัยไว้ดังนี้

1. เพื่อสร้างหลักสูตรเตรียมความพร้อมด้านการคิดวิเคราะห์ สำหรับเด็กปฐมวัย โรงเรียนศิริราชวรวิหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1
2. เพื่อหาประสิทธิภาพของหลักสูตรเตรียมความพร้อมด้านการคิดวิเคราะห์ สำหรับเด็กปฐมวัย โรงเรียนศิริราชวรวิหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการพัฒนาหลักสูตรด้วยกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย 2 ระยะ ระยะที่ 1 การสร้างและพัฒนาหลักสูตรเป็นการศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นเพื่อใช้สำหรับสร้างหลักสูตรเตรียมความพร้อมด้านการคิดวิเคราะห์ สำหรับเด็กปฐมวัย โรงเรียนศิริราชูราษฎร์ วิทยาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน วิเคราะห์แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดวิเคราะห์ของเด็กปฐมวัยจากเอกสาร ตำรา วารสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ขั้นตอนที่ 2 สร้างโครงร่างหลักสูตร เป็นการนำข้อมูลพื้นฐานที่วิเคราะห์ได้ในขั้นตอนที่ 1 มากำหนดเป็นแนวทางในการสร้างและพัฒนาหลักสูตร ซึ่งองค์ประกอบของหลักสูตรประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหา การจัดประสบการณ์ สื่อ วัสดุอุปกรณ์ และการวัดและประเมินผล ขั้นตอนที่ 3 การประเมินและปรับปรุงโครงร่างหลักสูตร เป็นการนำหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น ไปขอคำแนะนำจากประธานและกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบ และนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข และดำเนินการตรวจสอบร่างหลักสูตรโดยประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของร่างหลักสูตรจากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมความสอดคล้องและให้ข้อเสนอแนะ แล้วนำผลการประเมินมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและค่าดัชนีความสอดคล้อง ซึ่งผลการวิเคราะห์พบว่าร่างหลักสูตรเตรียมความพร้อมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X}=4.71$) และค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80-1.00 จากนั้นทำการปรับปรุงแก้ไขร่างหลักสูตรเตรียมความพร้อมตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ระยะที่ 2 การประเมินประสิทธิภาพและปรับปรุงหลักสูตร การดำเนิน การวิจัยในขั้นตอนนี้ เพื่อประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรเตรียมความพร้อม ซึ่งดำเนินการต่อจากขั้นตอนที่ 1 แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 4 ปฏิบัติการทดลองใช้หลักสูตร เป็นการนำหลักสูตรเตรียมความพร้อมที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้ว ไปทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2-3 โรงเรียนศิริราชูราษฎร์ วิทยาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 จำนวน 34 คน โดยใช้แบบแผนการทดลอง The One-Group Pretest – Posttest Design ในรูปแบบนี้จะมีกลุ่มเป้าหมายกลุ่มเดียว แต่ถูกวัดหรือถูกสังเกตก่อนการทดลองและหลังการทดลองแล้ว นำคะแนนจากการทดสอบมาวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยโดยใช้การทดสอบค่าที (t – test แบบ Dependent) ขั้นตอนที่ 5 ประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร การดำเนินการวิจัยในขั้นตอนนี้ เป็นการประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรเตรียมความพร้อม โดยนำผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยคะแนนด้านการคิดวิเคราะห์ของกลุ่มเป้าหมายก่อนทดลองใช้และหลังทดลองใช้หลักสูตร และนำผลการประเมินพฤติกรรมและการคิดวิเคราะห์ ปัญหาอุปสรรคในระหว่างดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้มาใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้หลักสูตรเตรียมความพร้อมที่พัฒนาขึ้นมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผลการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรเตรียมความพร้อมด้านการคิดวิเคราะห์ สำหรับเด็กปฐมวัย โรงเรียนศิริราชูราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 สรุปผลได้ดังนี้

1. ผลการพัฒนาหลักสูตรเตรียมความพร้อมด้านการคิดวิเคราะห์ สำหรับเด็กปฐมวัย โรงเรียนศิริราชูราษฎร์ วิทยาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ได้ร่างหลักสูตรเตรียมความพร้อม มีองค์ประกอบของหลักสูตร 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 3) เนื้อหา 4) การจัดประสบการณ์ 5) สื่อ วัสดุอุปกรณ์ 6) การวัดและประเมินผล และโครงสร้างหลักสูตรเตรียมความพร้อม

พร้อม มีทั้งหมด 4 หน่วย ได้แก่ 1) การสังเกตและการจำแนก 2) การจับคู่และการเปรียบเทียบ 3) การจัดกลุ่ม 4) การเรียงลำดับ ใช้เวลาเรียนรวมทั้งสิ้น 16 ชั่วโมงและผลการประเมินความเหมาะสม และความสอดคล้องของร่างหลักสูตรเตรียมความพร้อม โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.71$) และมีค่าดัชนีความสอดคล้ององค์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ ของหลักสูตรเตรียมความพร้อม ระหว่าง 0.80 ถึง 1.00 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

2. ผลการประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรเตรียมความพร้อมด้านการคิดวิเคราะห์ สำหรับเด็กปฐมวัย โรงเรียนศิริราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 จากการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม พบว่า หลักสูตรฝึกอบรมมีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด ดังนี้

2.1 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนความรู้ ความเข้าใจด้านการคิดวิเคราะห์ของเด็กหลังการใช้หลักสูตรเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับเด็กปฐมวัยสูงกว่าก่อนการใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 วิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนความรู้ ความเข้าใจ ด้านการคิดวิเคราะห์ของเด็กระหว่างก่อนและหลังการฝึกอบรมจำนวน 34 คน

การฝึกอบรม	n	$\bar{X}$	S.D.	df	t	Sig
ก่อนฝึกอบรม	34	9.18	1.800	29	32.369**	0.000
หลังฝึกอบรม	34	18.26	1.693			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.2 ผลการศึกษาการวิเคราะห์พฤติกรรมด้านการคิดวิเคราะห์สำหรับเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ซึ่งประกอบด้วยทักษะการคิด 4 ด้าน พบว่า คะแนนทักษะการคิดในภาพรวมอยู่ในระดับดีเมื่อพิจารณาแยกเป็นทักษะการคิด ในด้านต่างๆ พบว่าอยู่ในระดับดีทุกทักษะโดยทักษะการคิด ด้านการเรียงลำดับ มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดที่ 6.30 และทักษะการคิด ด้านการจัดกลุ่ม มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดที่ 5.52 รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 วิเคราะห์ทักษะการป้องกันปัญหาเสพติด ของของนักศึกษาชั้นปีที่ 1

ทักษะการการคิด	N	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับคุณภาพ
การสังเกตการจำแนก	34	60	52.70	6.30	ดี
การจับคู่การเปรียบเทียบ	34	60	52.67	5.67	ดี
การจัดกลุ่ม	34	60	53.91	5.52	ดี
การเรียงลำดับ	34	60	54.91	6.08	ดี
ค่าเฉลี่ย	34	60	53.55	5.89	ดี

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรเตรียมความพร้อมด้านการคิดวิเคราะห์สำหรับเด็กปฐมวัย โรงเรียนศิริราชวรวิหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 มีประเด็นที่น่าสนใจนำมาสรุปและอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม พบว่า จากการนำข้อมูลพื้นฐานมาศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์ จนได้องค์ประกอบของหลักสูตร 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 3) เนื้อหา 4) การจัดประสบการณ์ 5) สื่อ วัสดุอุปกรณ์ และ 6) การวัดและประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับ Nicholls (1978 :17) Kerr (1989, p. 16); อารัง บัวศรี (2542, หน้า 8); ศศิธร ชันดิธรางกูร(2550, หน้า 5); พงศ์รี ภักดีสุวรรณ(2550, หน้า 12); ชุตินา โขมาเสริมกุล (2552, หน้า 14) และเพ็ญณี ทัพพะระ (2553, หน้า 22) และจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ได้กำหนดเนื้อหาของหลักสูตรเตรียมความพร้อมด้านการคิดวิเคราะห์สำหรับเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย 4 เนื้อหา ได้แก่ 1) การสังเกตและการจำแนก 2) การจับคู่และการเปรียบเทียบ 3) การจัดกลุ่ม 4) การเรียงลำดับและจากการตรวจสอบหลักสูตรฝึกอบรมโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน พบว่า ผลการตรวจสอบหลักสูตรเตรียมความพร้อมด้านการคิดวิเคราะห์สำหรับเด็กปฐมวัย โรงเรียนศิริราชวรวิหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน พบว่า ผลการประเมินความเหมาะสมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และผลการประเมินความสอดคล้องขององค์ประกอบของหลักสูตรในแต่ละด้านสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดคือมีค่าความสอดคล้อง 0.80 ถึง 1.00 หมายความว่าองค์ประกอบของโครงสร้างหลักสูตรเตรียมความพร้อมมีความสอดคล้องกัน เนื่องมาจากผู้วิจัยได้พัฒนาหลักสูตรเตรียมความพร้อม โดยผ่านกระบวนการหาคุณภาพตามขั้นตอนโดยเริ่มตั้งแต่การตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมจากคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ได้แก้ไขตามข้อเสนอแนะ แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ได้ทำการประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของหลักสูตรเตรียมความพร้อม นำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขให้หลักสูตรเตรียมความพร้อมสมบูรณ์ยิ่งขึ้น จนสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของนักการศึกษาหลายท่านที่ได้พัฒนาหลักสูตรแล้วพบว่าหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ สามารถเพิ่มพูนความรู้ แก่ผู้เรียนได้ เช่น สมพร หลิมเจริญ (2552, บทคัดย่อ) ได้พัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 จริญญา ไสลบาท (2555, บทคัดย่อ) ได้พัฒนาหลักสูตรบูรณาการ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านเขาหิน ตามแนวทฤษฎีการสร้างสรรคด้วยปัญญา และเพชรปณิ อินทรพาณิชย์ (2560, บทคัดย่อ) ได้พัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลสกลนคร

2. ผลการประเมินประสิทธิภาพของการพัฒนาหลักสูตรเตรียมความพร้อมด้านการคิดวิเคราะห์สำหรับเด็กปฐมวัย โรงเรียนศิริราชวรวิหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 พบว่า หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยผลจากการทดลองใช้หลักสูตรเตรียมความพร้อมกับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2-3 โรงเรียนศิริราชวรวิหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 จำนวน 34 คน หลังจากการทดลองใช้หลักสูตรเตรียมความพร้อม นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย มีความรู้ความเข้าใจด้านการคิดวิเคราะห์ หลังทดลองใช้สูงกว่าก่อนทดลองใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีพฤติกรรมด้านการคิดวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดี สรุปได้ว่าหลักสูตรเตรียมความพร้อมที่ผู้วิจัยได้พัฒนาและสร้างขึ้นครั้งนี้ ส่งผลต่อความรู้ความเข้าใจและพฤติกรรมด้านการคิดวิเคราะห์ ทำให้นักเรียนได้ความรู้เพิ่มขึ้นจากเดิม นอกจากนี้ในการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ได้นำกระบวนการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่ม เทคนิคการระดมสมอง การเรียนรู้จากตัวแบบเชิงสัญลักษณ์ประเภทสื่อ รูปภาพ ของจริง เน้น

ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางจึงทำให้นักเรียนมีความรู้ มีพฤติกรรมด้านการคิดวิเคราะห์ที่ดีขึ้น ซึ่งผลจากการทดลองใช้หลักสูตรเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับการศึกษาของ สมพร หลิมเจริญ (2552, บทคัดย่อ) ได้พัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดสร้างสรรค์สูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สรญา วัชรเสงกาศ (2559, บทคัดย่อ) ได้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีเหตุผล สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ความรู้ความเข้าใจ ด้านการคิดอย่างมีเหตุผลของนักเรียนหลังฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 พรทิพย์ อ้นเกษม ได้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการคิดวิเคราะห์สำหรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ พบว่า 1) กลุ่มทดลองมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการคิดวิเคราะห์หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) กลุ่มทดลองมีเจตคติที่ดีต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการคิดวิเคราะห์หลังการฝึกอบรม 3) กลุ่มทดลองมีทักษะการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการคิดวิเคราะห์หลังการฝึกอบรมอยู่ในระดับดีมาก และเพชรปณิ อินทรพานิชย์ (2560, บทคัดย่อ) ได้พัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลสกลนคร พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยหลักสูตรเสริมมีทักษะการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1. หลักสูตรเตรียมความพร้อมด้านการคิดวิเคราะห์ สำหรับเด็กปฐมวัย โรงเรียนศิริราชวิทยาคาร ใช้เพื่อเตรียมความพร้อมและส่งเสริมความคิดด้านการคิดวิเคราะห์ โดยมีการบูรณาการการเรียนรู้คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ หากครูผู้สอนจะนำหลักสูตรนี้ไปใช้กับนักเรียนในระดับชั้นอื่นๆ ควรปรับเนื้อหาสาระ สถานการณ์ให้เหมาะสมกับระดับชั้น

1.2 ในขณะที่ดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามหลักสูตรเตรียมความพร้อม ครูผู้สอนควรสร้างบรรยากาศในการเป็นกัลยาณมิตรให้ความช่วยเหลือในทุกกรณี ให้ความสำคัญกับความคิดของนักเรียนทุกคนรวมทั้งความคิดที่แปลกแตกต่างจากเพื่อนๆ หรือจากที่ครูคิด มีการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้คิดอย่างอิสระ คอยกระตุ้นยั่วยุให้นักเรียนทุกคนได้แสดงความคิดเห็น และให้แรงเสริมทางบวกเพื่อให้นักเรียนไม่รู้สึกเบื่อหน่าย และมีความเชื่อมั่นในตัวเอง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้พัฒนาหลักสูตรเตรียมความพร้อมด้านการคิดวิเคราะห์ สำหรับเด็กปฐมวัย ซึ่งเด็กในวัยนี้เป็นก้าวแรกที่เด็กเริ่มเข้าศึกษาในระบบโรงเรียนหากได้มีการส่งเสริมด้านการคิดจะช่วยให้เด็กได้รับการพัฒนาศักยภาพทางการคิดให้สูงขึ้น จึงควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรเตรียมความพร้อมด้านการคิด สำหรับเด็กปฐมวัยต่อไป เช่น การคิดอย่างมีเหตุผล การคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา เป็นต้น

2.2 ควรนำวิธีการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรเตรียมความพร้อมนี้ ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรเตรียมความพร้อมในด้านอื่นๆ เพื่อพัฒนาความสามารถของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนหรือในสถานศึกษาเอกชน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560**. กรุงเทพฯ: ชุมชนสมรรถนะ
การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ฟุ้งศรี ภักดีสุวรรณ. (2550). **การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอาชีพจากร้าน เชิงธุรกิจโดยยึดชุมชนเป็นฐาน**.
วิทยานิพนธ์ ศศ.ด. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จริญญา ไสลาบท (2555, ตุลาคม 2555-มีนาคม 2556) **การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการ สำหรับนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 5 กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านเขาหิน ตามแนวทฤษฎีการสร้างสรรค์ด้วยปัญญา**.
วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา ปีที่ 7 (ฉบับที่ 1) หน้า 79.ชลบุรี: มหาวิทยาลัย
บูรพา.
- ชุติมา โชคมาเสริมกุล. (2552). **การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเรื่องสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน
สำหรับครูวิทยาลัยอาชีวศึกษาสระบุรี**. วิทยานิพนธ์ ค.ม. ลพบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- อึ้ง บั้วศรี. (2542). **ทฤษฎีหลักสูตร**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ธนัชการพิมพ์.
- เพ็ญณี ทุไพบระ. (2553). **การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่องประเพณีท้องถิ่นของไทยวน สำหรับนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี**. วิทยานิพนธ์ ค.ม. ลพบุรี:
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- เพชรปานิ อินทรพานิชย์ (2560, มกราคม-เมษายน). **การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิด
วิเคราะห์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลสกลนคร**. **วารสาร
มหาวิทยาลัยนครพนม ปีที่ 7 (ฉบับที่ 1) หน้า 99**. นครพนม: มหาวิทยาลัยนครพนม.
- ศศิธร ชันติธรากร. (2550). **หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร**. เลย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- สำนักทดสอบทางการศึกษา, สำนักงาน. (2554). **แนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา
ปฐมวัยเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่ง
ประเทศไทย.
- สมพร หลิมเจริญ. (2552). **การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่
2. ปรินญาพนธ์ ศศ.ด. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ**.
- Kerr, J. F. (1989). **Changing the a Curriculum**. London: University of London Press.
- Nicholls, A.(1978). **Developing a Curriculum**. London: Cox and Wyman.
- Tyler, R. W. (1989). **Basic principle of curriculum an instruction**. Chicago: University of Chicago
Press.

**การวิเคราะห์ผลการประเมินการสอนของอาจารย์หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น**

พัชรีวรรณ กิจมี^{1*} พนมพร จันทรปัญญา¹ สุกัญญา นิมนันท์¹ ฉัตรทิพย์ สุวรรณชิน¹

Received : March 13, 2019

Revised : May 3, 2019

Accepted : August 1, 2019

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ผลการประเมินการสอนของอาจารย์หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผลการประเมินการสอนของอาจารย์หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น ปีการศึกษา 2557 และ 2558 โดยนักศึกษาเป็นผู้ประเมินผลการสอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบบันทึกผลการประเมินการสอนของอาจารย์หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลสำเร็จรูปและนำเสนอเป็นตารางประกอบการบรรยาย ผลการวิจัยพบว่า

ผลการประเมินการสอนของอาจารย์หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น พบว่า โดยรวมการสอนของอาจารย์อยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายวิชาพบว่า มีจำนวน 3 รายวิชาที่การสอนของอาจารย์อยู่ในระดับดีมาก เรียงตามลำดับได้แก่ การบริหารจัดการโรงเรียน การวิจัยทางการศึกษา และภาวะผู้นำและการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา ส่วนที่เหลือจำนวน 7 รายวิชา พบว่า การสอนของอาจารย์อยู่ในระดับดี เรียงตามลำดับ ได้แก่ ทฤษฎีกระบวนการทัศน์และกระบวนการบริหาร การศึกษา ทักษะการจัดการสำหรับการพัฒนาองค์การทางการศึกษา การประเมินการปฏิบัติการในการบริหารการศึกษา สถิติเพื่อการวิจัย นวัตกรรมการบริหารงานวิชาการ จรรยาบรรณและการบริหารการศึกษา และการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นผู้นำ

คำสำคัญ : การวิเคราะห์ผลการประเมินการสอน หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น

¹ อาจารย์ผู้สอนหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น

*ผู้เขียนหลัก e-mail: nye_nai@hotmail.com

ANALYSIS OF LECTURERS' TEACHING EVALUATION RESULTS IN MASTER OF EDUCATION PROGRAM IN EDUCATIONAL ADMINISTRATION, THE FAR EASTERN UNIVERSITY

Patchareewan Kijmee¹ Panomporn Chantarapanya Sukanya Nimanandh Chattip Suwannachin

Abstract

This research aimed to analyze the lecturers' teaching evaluation results in Master of Education Program in Educational Administration, The Far Eastern University. The research population was the lecturers' teaching evaluation results in Master of Education Program in Educational Administration, The Far Eastern University in the academic year 2014 and 2015. The research tools were the recording forms of lecturers' teaching evaluation results in Master of Education Program in Educational Administration. The data were analyzed by SPSS program and presented in form of tables with description. The findings were as follows: The lecturers' teaching evaluation results in Master of Education Program in Educational Administration, The Far East University were found that the overall lecturers' teaching was at a good level. When considering each subject, there were 3 subjects that the lecturers' teaching was at a very good level ranked as follows: School Administration, Educational Research and Leadership and Educational Change. The remaining with 7 subjects revealed that the lecturers' teaching was at a good level ranked as follows: Theories, Paradigm and Process in Educational Administration, Management Skill for Educational Organization Development, Performance Evaluation in Educational Administration, Statistics for Innovation Research, Academic Administration, Ethics and Education Administration and Leadership Development.

Keyword : Analysis of Lecturers' Teaching Evaluation Results, Master of Education Program in Educational Administration, The Far Eastern University

¹ Master of Education Program Instructor The Far Eastern University

* Corresponding author, e-mail: nye_nai@hotmail.com

บทนำ

การศึกษานับว่าเป็นปัจจัยสำคัญต่อการอธิบายถึงความสำเร็จของประเทศได้เป็นอย่างดี เนื่องจากสามารถพัฒนากำลังคนของสังคมให้มีความรู้และทักษะอันพึงประสงค์ และเป็นพื้นฐานที่จะช่วยเสริมสร้างประเทศ ทั้งยังสามารถสร้างความร่วมมือ และแข่งขันกับนานาประเทศในการพัฒนาอย่างยั่งยืน และการจัดการศึกษาที่มุ่งพัฒนาคนเพื่อเข้าสู่วิชาชีพต่าง ๆ ซึ่งเป็นพื้นฐานในการพัฒนาประเทศที่สำคัญ ได้แก่ การจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา สถาบันอุดมศึกษาเป็นองค์กรที่สำคัญทั้งทางตรงและทางอ้อมในการพัฒนาประเทศในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม เพราะประกอบด้วยกำลังคนชั้นนำที่มีคุณภาพและสติปัญญาเป็นผลผลิตของสถาบันอุดมศึกษาที่จัดว่าเป็นกำลังหลักของการพัฒนาประเทศ โดยภารกิจหลักของสถาบันอุดมศึกษา คือ การสอน การวิจัย การบริการวิชาการแก่สังคม และส่งเสริมศิลป วัฒนธรรม การดำเนินภารกิจเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวจะต้องอาศัยความรู้ ความสามารถ ทักษะ และค่านิยมของบุคคลในองค์กร ได้แก่ คณาจารย์ เนื่องจากเป็นบุคลากรที่มีคุณค่ามากที่สุดในสถาบันอุดมศึกษา โดยเฉพาะคณาจารย์เป็นกลุ่มสำคัญในการดำเนินงานไปสู่เป้าหมายของสถาบันอุดมศึกษา คือ ความเป็นเลิศทางวิชาการ (ไพฑูรย์ สีนลารัตน์, 2542, 92) ซึ่งสอดคล้องกับสถาบันวิจัยและพัฒนาการเรียนรู้ (2547, 1) ที่ได้กล่าวถึงเป้าหมายของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไว้ว่า คือการพัฒนาคนโดยมีความเชื่อว่า มนุษย์มีศักยภาพที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตลอดชีวิต นอกจากจะให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพโดยตรงแล้วยังจำเป็นต้องคำนึงถึงกลไกและสภาพแวดล้อมที่จะส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาอย่างเต็มที่เพื่อเตรียมคนให้มีความรู้ และมีคุณลักษณะเป็นผู้คิดวิเคราะห์ สามารถแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถเผชิญกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นและที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้นั้นคือ จะต้องให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน 22 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ได้กำหนดไว้และเพื่อให้บรรลุผล ยังได้กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพไว้ในมาตรา 48 โดยให้สถานศึกษาจัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายใน เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยสู่สาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาเพื่อรองรับการประเมินภายนอก

การจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา เป็นการศึกษาขั้นสูงที่เป็นการศึกษาต่อเนื่องมาจากระดับปริญญาตรี โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาความรู้ ความเชี่ยวชาญเฉพาะสาขาวิชา เป็นการแสวงหาความจริงทางวิชาการ เพื่อให้ผู้เรียนมีความเป็นนักวิชาการ และนักวิชาชีพขั้นสูง ซึ่งจะเป็กำลังสำคัญที่จะช่วยในการส่งเสริมและพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า ซึ่งบุคคลที่ศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นนี้จะเป็นบุคคลที่ต้องการจะเพิ่มพูนความรู้ และยกระดับมาตรฐานการทำงานของตนให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น จึงทำให้เกิดความก้าวหน้าทางด้านวิชาการและวิชาชีพ (พัชฌีญา วิเชียร, 2547, 3) อนึ่ง การจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษานี้ เป็นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนา และส่งเสริมความรู้และความก้าวหน้าทางด้านวิชาการ และสร้างผู้นำทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง รวมทั้งยังเป็นการผลิตบุคลากรในระดับสูงในสาขาที่ประเทศกำลังต้องการ เพื่อให้สามารถพัฒนาคน พัฒนางาน พัฒนาผู้เรียน และสร้างองค์ความรู้ เพื่อสร้างสรรค์ความเจริญให้มีความเป็นนักวิชาการ และมีความเป็นผู้นำอันจะส่งผลต่อความเจริญก้าวหน้าให้แก่ประเทศชาติต่อไป และเมื่อมีผู้นำที่ดีจะทำให้สังคมเจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านเศรษฐกิจก็ย่อมมีความต้องการกำลังคนที่มีความรู้ ความสามารถในระดับสูงมาพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมของประเทศชาติให้เจริญงอกงามมากขึ้น

แต่จากผลการประเมินการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา ปรากฏว่า นิสิต นักศึกษายังอ่อนด้อยวินัย และความรับผิดชอบ ขาดทักษะด้านการคิด การวิเคราะห์ อย่างเป็นระบบ ขาดเหตุผล ขาดความสามารถด้านภาษาทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ นำความรู้ไปใช้ได้น้อย กระทรวงศึกษาธิการได้จัดให้มีการจัดการศึกษาตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2552 ที่เน้นการพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวมในยุคเทคโนโลยีกว้างไกล ให้ได้บัณฑิตไทยที่มีคุณภาพรอบด้าน (จิรณี ดันดิรัตน์วงศ์, 2552) โดยแนวการปฏิบัติตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาตินั้น จะให้ความสำคัญกับผลการเรียนรู้ของผู้เรียนในรายวิชา และผู้สำเร็จการศึกษาในหลักสูตรต่าง ๆ จึงได้กำหนดให้มีการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อเป็นการประกันคุณภาพของหลักสูตร โดยหนึ่งในข้อบ่งชี้ดังกล่าวคือ การรายงานผลการดำเนินการของรายวิชา (Course Report) ที่ปรากฏใน มคอ.5 ซึ่งระบุรายละเอียดว่า ต้องรายงานผลการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ผู้สอนแต่ละรายวิชาเมื่อสิ้นภาคเรียนเกี่ยวกับภาพรวมของการจัดการเรียนการสอนในวิชานั้น ๆ ว่า ได้ดำเนินการสอนอย่างครอบคลุมและเป็นไปตามแผนที่วางไว้ในรายละเอียดของรายวิชาหรือไม่ และหากไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้ ต้องให้เหตุผลและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาดังกล่าวในครั้งต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2553)

มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น ได้นำแนวปฏิบัติตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษามาใช้ โดยได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานตาม มคอ. 5 ให้นักศึกษาประเมินการสอนของอาจารย์ผู้สอนภายหลังจากการเรียนจบในแต่ละรายวิชา เนื่องจากการประเมินการสอนเป็นกลไกอย่างหนึ่งในระบบประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งเกี่ยวข้องกับระบบการติดตามกำกับ และตรวจสอบปัจจัยกระบวนการ และผลการสอน เพื่อเป็นข้อมูลป้อนกลับสู่ระบบการสนับสนุน และพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2543, 2) ปัจจุบันการประเมินการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา ส่วนหนึ่งจะให้นักศึกษาประเมินการสอนของอาจารย์ เพราะ

นักศึกษาเป็นบุคคลที่ใกล้ชิดกับอาจารย์มากที่สุดขณะที่มีการเรียนการสอน ทำให้สามารถทราบถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการเรียนของตนเอง และการสอนของอาจารย์ได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้จุดมุ่งหมายของการสอนยังเน้นการเรียนรู้ของนักศึกษา ดังนั้นนักศึกษาจึงเป็นผู้ให้สารสนเทศในการพัฒนาการเรียนการสอนได้ดีที่สุด (Wentling, 1980, 125 อ้างใน ปวีณา เฉลิมพลโยธิน, 2550, 1) ซึ่งทางมหาวิทยาลัยได้ดำเนินการประเมินการสอนของอาจารย์ในระดับบัณฑิตศึกษา ตามแนวทางการประเมินการสอนของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น (2557) ใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการเตรียมการสอน ด้านการสอน และ ด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ แต่ยังไม่เคยมีการนำผลการประเมินการสอนของอาจารย์มาทำการวิเคราะห์ว่า เป็นอย่างไร

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงตระหนักถึงความจำเป็นในการทำการวิเคราะห์ผลการประเมินการสอนของอาจารย์หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น เพื่อเป็นแนวทางในการนำไปพัฒนาอาจารย์ตลอดจนการบริหารจัดการการเรียนการสอนของอาจารย์ หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย ฟาร์อีสเทอร์น อันจะเป็นการพัฒนาคุณภาพของนักศึกษาและมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ผลการประเมินการสอนของอาจารย์ หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผลการประเมินการสอนของอาจารย์หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น ปีการศึกษา 2557 และ 2558 โดยนักศึกษาเป็นผู้ประเมินผลการสอน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบบันทึกผลการประเมินการสอนของอาจารย์หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบบันทึกผลการประเมินการสอนของอาจารย์หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น ตามลำดับ ดังนี้

1. ศึกษาจากวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ผลการประเมิน

2. กำหนดขอบเขต และประเด็นสำคัญที่ต้องการศึกษา

3. สร้างแบบบันทึกผลการประเมินการสอนของอาจารย์หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น ซึ่งเป็นเครื่องมือที่จัดบันทึกรายละเอียดต่าง ๆ ของการประเมิน

4. ผู้วิจัยนำแบบบันทึกผลการประเมินการสอนของอาจารย์หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น มาทำการวิเคราะห์ผลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิเคราะห์ผลการประเมินการสอนของอาจารย์หลักสูตร

ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น โดยดำเนินการเก็บรวบรวมแบบการประเมินการสอนของอาจารย์หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น ปีการศึกษา 2557 และ 2558 จากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น จากนั้นผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ผลการประเมินการสอนของอาจารย์หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น ลงในแบบบันทึกผลการประเมิน ที่สร้างขึ้น โดยผู้วิจัยทำการตรวจสอบรายละเอียดเกี่ยวกับการวิเคราะห์ผลการประเมินเพื่อปรับปรุง แก้ไข ข้อมูลให้มีความถูกต้องอีกครั้งหนึ่ง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบบันทึกผลการประเมิน มาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลสำเร็จรูป และนำเสนอเป็นตารางประกอบการบรรยาย ซึ่งในการวิเคราะห์ผลการประเมินอาจารย์หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น ใช้เกณฑ์การแปลความหมายและการค่าเฉลี่ยของบุญชม ศรีสะอาด (2553, 82-83) ดังนี้

ระดับ 5	หมายถึง	ผู้ตอบแบบสอบถามมีการประเมินการสอนของอาจารย์อยู่ในระดับดีมาก
ระดับ 4	หมายถึง	ผู้ตอบแบบสอบถามมีการประเมินการสอนของอาจารย์อยู่ในระดับดี
ระดับ 3	หมายถึง	ผู้ตอบแบบสอบถามมีการประเมินการสอนของอาจารย์อยู่ในระดับปานกลาง
ระดับ 2	หมายถึง	ผู้ตอบแบบสอบถามมีการประเมินการสอนของอาจารย์อยู่ในระดับน้อย
ระดับ 1	หมายถึง	ผู้ตอบแบบสอบถามมีการประเมินการสอนของอาจารย์อยู่ในระดับน้อยที่สุด

การแปลความหมายค่าเฉลี่ย

4.51 – 5.00	หมายถึง	ผู้ตอบแบบสอบถามมีการประเมินการสอนของอาจารย์อยู่ในระดับดีมาก
3.51 – 4.50	หมายถึง	ผู้ตอบแบบสอบถามมีการประเมินการสอนของอาจารย์อยู่ในระดับดี
2.51 – 3.50	หมายถึง	ผู้ตอบแบบสอบถามมีการประเมินการสอนของอาจารย์อยู่ในระดับปานกลาง
1.51 – 2.50	หมายถึง	ผู้ตอบแบบสอบถามมีการประเมินการสอนของอาจารย์อยู่ในระดับน้อย
1.00 – 1.50	หมายถึง	ผู้ตอบแบบสอบถามมีการประเมินการสอนของอาจารย์อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

ผลการประเมินการสอน ของอาจารย์ หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น ปีการศึกษา 2557 และ ปีการศึกษา 2558 โดยรวมพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีการประเมินการสอนอาจารย์อยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายวิชาพบว่า มีจำนวน 3 รายวิชาที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีการประเมินการสอนอาจารย์อยู่ในระดับดีมาก เรียงตามลำดับ ได้แก่ การบริหารจัดการโรงเรียน การวิจัยทางการศึกษา และ ภาวะผู้นำและการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา ส่วนที่เหลือจำนวน 7 รายวิชา พบว่า การสอนของอาจารย์อยู่ในระดับดี เรียงตามลำดับ ได้แก่ ทฤษฎีกระบวนการทัศน์และกระบวนการบริหารการศึกษา ทักษะการจัดการสำหรับการพัฒนาองค์การทางการศึกษา การประเมินการปฏิบัติการในการบริหารการศึกษา สถิติเพื่อการวิจัย นวัตกรรมการบริหารงานวิชาการ จรรยาบรรณและการบริหารการศึกษา และ การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นผู้นำ ดังมีรายละเอียดตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ผลการประเมินการสอนของอาจารย์ หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น โดยรวม

รหัสวิชา	รายวิชา	ผลการประเมิน				รวม	
		2557		2558			
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
MED 700	สถิติเพื่อการวิจัย	4.13	.60	4.51	.53	4.32	.57
MED 701	การวิจัยทางการศึกษา	4.59	.53	4.49	.52	4.54	.53
MED 710	ทฤษฎี กระบวนทัศน์ และกระบวนการบริหารการศึกษา	4.43	.59	4.49	.55	4.46	.57
AED 711	จรรยาบรรณและการบริหารการศึกษา	4.47	.59	3.94	.70	4.21	.49
AED 712	การบริหารจัดการโรงเรียน	4.49	.52	4.68	.45	4.59	.49
AED 713	นวัตกรรมการบริหารงานวิชาการ	4.14	.53	4.47	.51	4.31	.52
AED 714	ภาวะผู้นำและการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา	4.56	.51	4.51	.56	4.54	.54
AED 715	ทักษะการจัดการสำหรับการพัฒนาองค์การทางการศึกษา	4.40	.57	4.38	.54	4.39	.56
AED 716	การประเมินการปฏิบัติการในการบริหารการศึกษา	4.39	.60	4.31	.69	4.35	.65
AED 717	การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นผู้นำ	3.55	1.04	4.21	.65	3.88	.85
โดยรวม		4.36	.61	4.39	.52	4.37	.58

เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละวิชา ซึ่งแบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเตรียมการสอน ด้านการสอน และด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ โดยรวมพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีการประเมินการสอนอาจารย์อยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการเตรียมการสอน ผู้ตอบแบบสอบถามมีการประเมินการสอนอาจารย์อยู่ในระดับดีมาก เรียงตามลำดับ ได้แก่ วิชาภาวะผู้นำและการ

เปลี่ยนแปลงทางการศึกษา การบริหารจัดการโรงเรียน และการวิจัยทางการศึกษา ด้านการสอน ผู้ตอบแบบสอบถามมีการประเมินการสอนอาจารย์อยู่ในระดับดีมาก เรียงตามลำดับ ได้แก่ วิชาการบริหารจัดการโรงเรียน การวิจัยทางการศึกษา และภาวะผู้นำและการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา และด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ ผู้ตอบแบบสอบถามมีการประเมินการสอนอาจารย์อยู่ในระดับดีมาก ได้แก่ วิชาการวิจัยทางการศึกษา รองลงมา ผู้ตอบแบบสอบถามมีการประเมินการสอนอาจารย์อยู่ในระดับดี ได้แก่ วิชา การบริหารจัดการโรงเรียน และ ทฤษฎี กระบวนทัศน์ และกระบวนการบริหารการศึกษา ดังมีรายละเอียดตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ผลการประเมินการสอนของอาจารย์ หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น เป็นรายวิชาและรายด้าน

ลำดับ	วิชา	ด้าน		
		การเตรียมการสอน	การสอน	สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้
1	สถิติเพื่อการวิจัย	4.32	4.31	4.34
2	การวิจัยทางการศึกษา	4.53	4.56	4.51
3	ทฤษฎี กระบวนทัศน์และกระบวนการบริหารการศึกษา	4.45	4.47	4.44
4	จรรยาบรรณการบริหารการศึกษา	4.39	4.22	3.98
5	การบริหารจัดการโรงเรียน	4.58	4.63	4.48
6	นวัตกรรมการบริหารงานวิชาการ	4.34	4.26	4.34
7	ภาวะผู้นำและการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา	4.61	4.55	4.41
8	การพัฒนาองค์การทางการศึกษา	4.42	4.37	4.36
9	การประเมินการปฏิบัติการในบริหารการศึกษา	4.47	4.30	4.38
10	การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นผู้นำ	3.85	3.88	3.91
รวม		4.39	4.35	4.31

การอภิปรายผล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อค้นพบที่น่าสนใจ โดยนำมาอภิปรายผล ดังนี้

ประเด็นแรก ด้านการเตรียมการสอน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีการประเมินการสอนอาจารย์อยู่ในระดับดีมาก ได้แก่ วิชาภาวะผู้นำและการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า อาจารย์ผู้สอนมีการแสดงออกให้ผู้เรียนเห็นอย่างชัดเจน โดยมีการจัดเตรียมเอกสารให้กับผู้เรียนอย่างครบถ้วน ไม่ว่าจะเป็นเอกสารชี้แจงเกี่ยวกับแผนการเรียนแต่ละรายวิชา หรือเอกสารสำคัญประกอบการเรียนการสอนมีเนื้อหาสาระที่มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ทางสังคม ซึ่งผู้เรียนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาผู้เรียน ดังที่สุบันโย จินารงค์ (2548, 15) ได้กล่าวว่า ผู้สอนที่ดีควรจะเป็นคนที่ช่วยทำให้เกิดการเรียนรู้ในตัวผู้เรียน โดยการเป็นผู้คอยกระตุ้นและชี้แนะให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ ตามความต้องการและความสนใจของผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้สอนควรจะทำตัวเป็นผู้เอื้ออำนวย (Facilitator) คือ พยายามให้ความคิดสร้างสรรค์เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน พยายามที่จะให้ผู้เรียนเข้าใจตนเองและบรรลุวัตถุประสงค์ของตนเอง โดยมีผู้สอนคอยช่วยเหลือจัดประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมที่ดีให้ และสิ่งสำคัญของอาจารย์ที่ดี และมีประสิทธิภาพไม่สามารถละเลยได้ คือการเตรียมตัวมาให้พร้อมที่จะถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียน ทั้งยังสอดคล้องกับบุญชม ศรีสะอาด (2541, 43-49) ที่ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเตรียมการสอนหรือการวางแผนการสอนไว้ว่า การวางแผนการสอนและการเตรียมการสอน เป็นการกำหนดไว้ล่วงหน้าว่าจะสอนใคร ในเนื้อหาใด สอนเมื่อใด สอนอย่างไร และเพื่อให้เกิดอะไร เมื่อถึงเวลาดังกล่าวจะดำเนินการสอนตามที่วางแผนไว้ ผู้สอนจึงต้องคิดวางแผนและเตรียมการสอนล่วงหน้าอย่างละเอียด รอบคอบ เหมาะสมเพื่อให้สามารถดำเนินการสอนตามที่ได้กำหนดไว้อย่างได้ผลดี และสอดคล้องกับงานวิจัยของอัมพร นพรัตน์ (2557) ได้ศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรของสถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตยะลา ปีการศึกษา 2556 ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาสถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตยะลา มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรของสถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตยะลา ปีการศึกษา 2556 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ประเด็นที่สอง ด้านการสอน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีการประเมินการสอนอาจารย์อยู่ในระดับดีมาก ได้แก่ วิชาการ บริหารจัดการโรงเรียน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากอาจารย์ผู้สอนแสดงให้เห็นว่า มีทักษะในการสื่อสารให้ผู้เรียนเกิดความรู้และความเข้าใจในบทเรียน มีการส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้มีการซักถาม รวมทั้งมีการใช้สื่อ และวัสดุอุปกรณ์การสอนอย่างเหมาะสม และยังมีการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับแผนการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ ดังที่มหาวิทยาลัย ราชภัฏวไลยอลงกรณ์ (2553, 24) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนว่า ผู้สอนจำเป็นต้องศึกษาจากข้อมูลหลาย ประการเพื่อนำมาช่วยเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้ของตนและการเรียนรู้ของผู้เรียน การจัดการเรียนรู้ไม่ว่าระดับใดก็ตามขึ้นอยู่กับ องค์ประกอบ 3 ประการคือ ผู้เรียน บรรยากาศทางจิตวิทยาที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับบรรยากาศทาง จิตวิทยาในชั้นเรียน ถ้าองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ทั้ง 3 ประการนี้ดำเนินไปด้วยดีจะทำให้ผู้เรียน ประสบความสำเร็จในการ เรียนรู้ได้อย่างมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของสิริชัย โพธิ์ศรีทอง (2558) ได้ศึกษาเรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของอาจารย์ ผู้สอนในความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ผลการศึกษาพบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของอาจารย์ผู้สอนใน ความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษมในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับ ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยปรากฏผลดังนี้ ลำดับที่ 1 ด้านบุคลิกภาพ อยู่ในระดับมาก ลำดับที่ 2 ด้านคุณธรรมและจริยธรรม อยู่ใน ระดับมาก ลำดับที่ 3 ด้านการให้คำปรึกษา อยู่ในระดับมาก

ประเด็นที่สาม ด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีการประเมินการสอนอาจารย์อยู่ในระดับดีมาก ได้แก่ วิชาการวิจัยทางการศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า อาจารย์ผู้สอนได้แสดงให้เห็นว่า การเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพที่เหมาะสม และเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้เรียน นับเป็นสิ่งหนึ่งในการสนับสนุนการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน รวมทั้งการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนและ การจัดทำสื่อและวัสดุอุปกรณ์การสอนมาใช้ประกอบในการสอนจะส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ดังที่ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553, 121) ได้กล่าวถึงสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ว่าในการประเมินผลการสอน จะต้องมียปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ สิ่งสนับสนุน การเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย ความพร้อมทางกายภาพ ความพร้อมด้านอุปกรณ์ ความพร้อมด้านเทคโนโลยี ความพร้อมด้านการ ให้บริการ เช่น ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ห้องทิวทัศน์ อุปกรณ์การเรียนการสอน ห้องสมุด การบริการเทคโนโลยีสารสนเทศ คอมพิวเตอร์ และอื่น ๆ รวมทั้งการบำรุงรักษาสิ่งที่จะสนับสนุนให้นักศึกษาสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ ตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ที่กำหนดตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ โดยพิจารณาร่วมกับผลการประเมินความพึง พอใจของนักศึกษาและสอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรารักษ์ (2553) ได้ศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการ เรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ผลการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการ จัดการเรียนการสอน สาขาวิชา ศิลปศึกษา คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยรวมทุกด้านว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับ มา เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านสถานที่ และวัสดุอุปกรณ์การทำงาน และด้านการวัด และประเมินผล มีความเห็นว่ามี ความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับด้านอื่นมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

สรุป

ผลการประเมินการสอน ของอาจารย์ หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น ปีการศึกษา 2557 และ ปีการศึกษา 2558 โดยนักศึกษาเป็นผู้ประเมิน โดยรวมพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีการประเมินการสอนอาจารย์อยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายวิชาพบว่า มีจำนวน 3 รายวิชาที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีการประเมินการสอนอาจารย์อยู่ในระดับดีมาก เรียง ตามลำดับ ได้แก่ การบริหารจัดการโรงเรียน การวิจัยทางการศึกษา และ ภาวะผู้นำและการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา เมื่อพิจารณา รายละเอียดในแต่ละวิชา ซึ่งแบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเตรียมการสอน ด้านการสอน และด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ โดยรวมพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีการประเมินการสอนอาจารย์อยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการเตรียมการสอน ผู้ตอบ แบบสอบถามมีการประเมินการสอนอาจารย์อยู่ในระดับดีมาก เรียงตามลำดับ ได้แก่ วิชาภาวะผู้นำและการเปลี่ยนแปลงทาง การศึกษา การบริหารจัดการโรงเรียน และการวิจัยทางการศึกษา ด้านการสอน ผู้ตอบแบบสอบถามมีการประเมินการสอนอาจารย์อยู่ ในระดับดีมาก เรียงตามลำดับ ได้แก่ วิชาการบริหารจัดการโรงเรียน การวิจัยทางการศึกษา และภาวะผู้นำและการเปลี่ยนแปลงทาง การศึกษา และด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ ผู้ตอบแบบสอบถามมีการประเมินการสอนอาจารย์อยู่ในระดับดีมาก ได้แก่ วิชาการวิจัย ทางการศึกษา รองลงมา ผู้ตอบแบบสอบถามมีการประเมินการสอนอาจารย์อยู่ในระดับดี ได้แก่ วิชา การบริหารจัดการโรงเรียน และ ทฤษฎี กระบวนทัศน์ และกระบวนการบริหารการศึกษา โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. อาจารย์ผู้สอนควรเตรียมการสอนโดยคำนึงถึงเนื้อหาสาระที่เป็นปัจจุบันและควรมีความสอดคล้องกับสถานการณ์ทางสังคม
2. ผู้บริหารควรมีการจัดอบรมเพื่อทบทวนการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ผู้สอน โดยมีการนำเอาเทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบต่าง ๆ มาปรับใช้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน
3. ผู้บริหารควรมีการสอบถามความต้องการทางด้านอุปกรณ์เทคโนโลยี และสิ่งอำนวยความสะดวกหรือทรัพยากรที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนตามองค์ประกอบคุณภาพของการศึกษา เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
2. ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของอาจารย์แต่ละด้าน เพื่อพัฒนาและส่งเสริมประสิทธิภาพการสอนของอาจารย์ผู้สอน

References

- จิรณี ดันติรัตน์วงศ์. (2552). นโยบายการจัดทำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศและการจัดทำหลักสูตรรายวิชาตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก <http://cid.buu.ac.th/TQF/TQF.pdf> (23 สิงหาคม 2559).
- บุญชม ศรีสะอาด (2541). การพัฒนาการสอน. กรุงเทพฯ : ชมรมเด็ก.
- _____ (2553). การวิจัยเบื้องต้น (ฉบับปรับปรุงใหม่). (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ประยงค์ เนาวบุตร. (2547). หลักสูตรและการสอน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- ปวีณา เฉลิมพลโยธิน. (2550). การพัฒนาค่าปรับแก้ผลการประเมินคุณภาพการสอนของอาจารย์มหาวิทยาลัยโดยนักศึกษา. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พัชณิญา วิเชียร. (2547). เหตุจูงใจในการศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษาในโครงการบริการวิชาการภายนอกมหาวิทยาลัยมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พัชรารณ ว่องรักษัตว์. (2553). ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2523). การศึกษาทัศนะของนิสิตบัณฑิตศึกษาที่มีต่อความสำเร็จในการเรียนรายวิชาบัณฑิตศึกษาคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____ (2542). บทบาทของรัฐในการกำกับดูแลอุดมศึกษา. วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 28.2. 83-92.
- มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น คณะศึกษาศาสตร์. (2557). รายงานการประชุมคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น ครั้งที่ 2/2557. วันที่ 9 ตุลาคม 2557.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์. (2553). คู่มือการจัดระบบการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยฯ.
- รัฐชยา เฉลยทรัพย์. (2547). อิทธิพลของเวลาประเมินผลต่อการประเมินการเรียนการสอนของนักศึกษาปริญญาโท : กรณีศึกษา วิชาการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. วารสารพัฒนบริหารศาสตร์, 44,2, 23-53.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2543). การประเมินการสอนระดับอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงาน มาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย.
- สถาบันวิจัยและพัฒนาการเรียนรู้. (2547). เรียนรู้สู่คุณภาพการศึกษา. กรุงเทพฯ: สถาบันฯ.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2553). กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา TQF : Hed. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก <http://www.mua.go.th/users/tqf-hed/news/news8.php> (23 สิงหาคม 2559).
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2557). คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงาน.

- สิริชัย โพธิ์ศรีทอง. (2558). **คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของอาจารย์ผู้สอนในความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- สุบ้นโญ จินารงค์. (2548). **ความพึงพอใจของนิสิตรุ่นที่ 2 เกี่ยวกับการเรียนการสอนหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิตสำหรับผู้บริหาร มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตสารสนเทศ จังหวัดจันทบุรี**. ภาคนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อัมพร นพรัตน์. (2557). **ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรของสถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตยะลา ปีการศึกษา 2556**. ยะลา: สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตยะลา.

การศึกษาการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรและพฤติกรรมผู้บริโภคโดยกระบวนการวิจัยแบบผสมผสาน

ศิริพงษ์ ฐานมัน¹ นิรินธนา บุษปฤกษ์^{2*}

Received : March 21, 2019

Revised : May 7, 2019

Accepted : August 1, 2019

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสถานการณ์การพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรของชุมชน ตำบลคลองหน้า อำเภอกลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน 2) ศึกษาสถานการณ์การตลาดของผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรของชุมชน และ 3) ศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร วิธีดำเนินการศึกษาใช้รูปแบบการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ วิธีเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลของผู้บริโภคจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ความถี่ ร้อยละและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิธีวิจัยเชิงคุณภาพที่เน้นการวิจัยแบบมีส่วนร่วม ด้วยการเก็บข้อมูลจากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง การประชุมกลุ่มย่อย การทำแผนที่ชุมชน ปฏิทินการผลิต และเส้นแบ่งเวลา ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรของชุมชน มีรูปแบบการพัฒนาโดยแบ่งตามวัตถุประสงค์ได้เป็น 3 ด้าน คือ ด้านการเพาะปลูก ด้านการแปรรูป และด้านการค้นคว้าทดลองพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ 2) สถานการณ์การตลาด เกษตรกรมีการสร้างเครือข่ายภายในและภายนอกตำบล เพื่อให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทั้งในด้านการเผยแพร่ความรู้ด้านการทำเกษตรและชักชวนกันออกจำหน่ายผลิตภัณฑ์ตามสถานที่จัดกิจกรรมต่าง ๆ นอกเหนือจากตลาดนัดหลักภายในตำบลคลองหน้า 3) การศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภค พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความเห็นว่าผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรที่สามารถนำมาแปรรูปได้ดี คือ กล้วย โดยสิ่งที่ให้ความสำคัญเป็นลำดับแรก คือ คุณภาพ มีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อมากที่สุด คือ ตนเอง การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของผู้บริโภคต่อปัจจัยทางการตลาด ได้แก่ ส่วนประสมทางการตลาด (4P's) พบว่าผู้บริโภคให้ความสำคัญกับคุณลักษณะของผลิตภัณฑ์มากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านความคุ้มค่ากับประโยชน์ที่ได้รับ รองลงมาคือการส่งเสริมการขาย หรือโปรโมชั่น ที่มีการแจกสินค้าตัวอย่าง/ทดลองชิม ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ได้แก่ สถานที่จัดจำหน่ายสะดวก เข้าถึงง่าย และสุดท้ายคือราคา ทั้งนี้ ผู้บริโภคมักตัดสินใจซื้อสินค้าที่ราคาถูกกว่าสินค้าอื่นที่มีคุณภาพเท่าเทียมกัน

คำสำคัญ : ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ชุมชน พฤติกรรมผู้บริโภค

¹ อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทั่วไป คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี e-mail: siriphongd@vru.ac.th

² อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

*ผู้นิพนธ์หลัก e-mail: nirintana@vru.ac.th

STUDY OF AGRI-PRODUCT DEVELOPMENT AND CONSUMER BEHAVIOR BY MIXED METHOD APPROACH

Siriphong Thanman¹ Nirintana Boosaparek^{2*}

Abstract

This research studied 1) the way of agri-products development of the community living in Klong 5 sub-district, Klong Luang district, Pathum Thani province, 2) the marketing situation of those, and 3) consumers' behavior in marketing factors. The mixed method approach using in the study were quantitative and qualitative. The quantitative was collecting data from questionnaires of 400 consumers and the method of analyzing data in descriptive statistics; arithmetic mean, frequency, and standard deviation whereas the qualitative was emphasizing on participatory action research (PAR) collecting data by studied related documents, held small group meetings, use of community research study tools; a hand-made map, planting calendar, and community time line. The result found 1) up until now agricultures in the community have 3 forms of agri-products development that are the planting method, the product transformed, and new product innovation. 2) The marketing situation now shows a network of agricultures engaged for exchange knowledge and news of marketing events. 3) The study of consumers' behavior in marketing factors revealed that most of them agreed that banana was good material for agri-product transformed. The buying decision was made based on products' quality. The consumers received information of agri-product via internet/web sites. The buying objective was mainly for family consuming and the most powerful influencer to buy was oneself. Their opinions in marketing mix (4P's) of agri-products were considering highest on product specification particularly on cost-benefit, later was promotion of sample and tasting, then distribution channels must be easy accessed and convenience for buyers, and the last point was the price meaning that consumers preferred the lower price when quality was the same.

Keywords : Agri-product, Community, Consumer behavior

¹ Lecturer, Bachelor of Business Administration (General Management) Faculty of Management Science, Valaya Alongkorn Rajabhat University Under The Royal Patronage, e-mail: siriphong@vru.ac.th

² Lecturer, Bachelor of Business Administration (Business Administration) Faculty of Management Science, Valaya Alongkorn Rajabhat University Under The Royal Patronage,

*Corresponding author, e-mail: nirintana@vru.ac.th

บทนำ

เศรษฐกิจชนบทตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันส่วนใหญ่ยึดการทำนาเป็นอาชีพหลัก ซึ่งก็ได้แก่ นาปีและนาปรัง ส่วนพืชผักสวนครัวอื่น ๆ เป็นการเพาะปลูกเพื่อใช้บริโภคในครัวเรือนก่อนแล้วจึงค่อยนำส่วนที่ผลิตได้เกินกว่าความต้องการไปขายเป็นการสร้างรายได้เสริมให้ครอบครัวนอกเหนือจากการทำนา ซึ่งก็เป็นสาเหตุที่ทำให้ข้าวกลายเป็นพืชเศรษฐกิจของประเทศไทย ในขณะที่ชาวนากลับถูกเรียกขานว่าเป็นหนึ่งในกลุ่มประชากรผู้มีรายได้น้อย และถึงแม้ว่าชาวนาจะได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลทุกยุคทุกสมัยผ่านนโยบายที่เกี่ยวข้องกับราคาข้าวต่าง ๆ แต่ก็ไม่ได้ทำให้พวกเขาสงบหลุดพ้นจากวงจรหนี้สินได้อย่างยั่งยืน บางคนยังทำนาอาจยิ่งยากจนลงเสียอีก ทั้งนี้ก็เนื่องจากในช่วงหลายปีที่ผ่านมาภาคการเกษตรของประเทศไทยประสบปัญหาหลายประการ ได้แก่ ปัญหาภัยพิบัติทางธรรมชาติ ปัญหาต้นทุนการผลิตสูง และปัญหาราคาสินค้าตกต่ำ เป็นต้น โดยสาเหตุประการหนึ่งมาจากระบบโครงสร้างพื้นฐานในชุมชนไม่ได้รับการพัฒนา ตลอดจนยังขาดปัจจัยการผลิตที่จำเป็น ดังนั้น การลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานเพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของเศรษฐกิจในระดับฐานรากซึ่งครอบคลุมทั้งกระบวนการ ตั้งแต่กิจกรรมด้านการผลิต การเพิ่มมูลค่าสินค้า และการตลาด จะส่งผลให้ชุมชนพัฒนาอย่างมั่นคงแข็งแรงต่อไป

ตำบลคลองห้า อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ในอดีตเป็นพื้นที่หนึ่งที่ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรมในลักษณะการปลูกพืชเชิงเดี่ยวโดยมีข้าวเป็นหลักเพราะความที่มีแหล่งน้ำอุดมสมบูรณ์ ซึ่งก็แสดงให้เห็นถึงลักษณะของความเป็นชุมชนแบบชนบทอย่างแท้จริง แต่ในปัจจุบันวิถีชีวิตของชุมชนได้เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่ได้รับอิทธิพลจากการขยายตัวของชุมชนเมือง ลักษณะที่เห็นได้ชัดเจนคือพื้นที่นาลดจำนวนลงและกลายเป็นโรงงานอุตสาหกรรม บ้านจัดสรร สนามกอล์ฟ นอกจากนี้ชุมชนที่เคยเฝ้าจับตามองก็พลุกพล่านด้วยปริมาณรถยนต์ รถบรรทุกสินค้า รถโดยสารที่ผ่านเข้าออก รวมถึงจำนวนประชากรแฝงที่ย้ายถิ่นฐานมาอาศัยและประกอบอาชีพใกล้ ๆ เขตเมือง จึงทำให้พื้นที่ตำบลคลองห้ากลายเป็นชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบท กล่าวคือ การมีรายได้ส่วนใหญ่จากภาคการเกษตร ขณะที่รายจ่ายมีลักษณะผสมระหว่างค่าใช้จ่ายแบบชาวชนบท เช่น ค่าพันธุ์พืช ค่าปุ๋ย ค่าสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ค่าจ้างแรงงาน และค่าใช้จ่ายแบบชาวเมือง อาทิ ค่าน้ำประปา ค่าไฟฟ้า ค่าโทรศัพท์ ค่าอินเทอร์เน็ต ค่าการศึกษาบุตร ค่างวดรถ เป็นต้น ทำให้พื้นที่นี้ไม่พ้นปัญหารายได้ไม่พอกับรายจ่าย ไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ อันจะนำไปสู่ปัญหาการเป็นหนี้ทั้งในระบบและนอกระบบตามมา หากชุมชนยังไม่สามารถรับมือกับความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ ที่ผ่านมากลุ่มเกษตรกรในชุมชนบ้างก็มีการปรับตัวเพื่อความอยู่รอด และรักษาอาชีพเกษตรกรไว้ไม่ว่าจะเป็น วิธีการปรับเปลี่ยนพันธุ์ข้าวที่ปลูกเพื่อให้เหมาะกับสภาพอากาศและต้นทุนการผลิต อาทิ การปลูกข้าวไรซ์เบอร์รี่ปลอดสารพิษแทนข้าวหอมมะลิ วิธีการลดพื้นที่นา มาปลูกพืชผักสวนครัวและผลไม้ ทดแทนรายได้ในยามราคาข้าวตกต่ำ การเพาะเห็ด เลี้ยงเป็ด เลี้ยงไก่ สร้างรายได้เสริม ตลอดจนเรียนรู้การแปรรูปผลิตภัณฑ์เกษตร เช่น ไข่เค็ม แยมพุ่มะกรุต น้ำมะนาวพร้อมดื่ม และน้ำไผ่ เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าและขยายตลาด นอกจากนี้เกษตรกรได้ทดลองนำพืชพันธุ์ใหม่ ๆ มาปลูกและจำหน่ายตามกระแสนิยมเกี่ยวกับสมุนไพรเพื่อสุขภาพ อาทิ ถั่วดาวอินคา ชาดาวอินคา และหมามูย ถึงแม้ว่าเกษตรกรจะมีความพยายามที่จะสร้างรายได้ต่าง ๆ เหล่านี้ขึ้นมาเพื่อช่วยเหลือตนเองในเบื้องต้น แต่หลังจากที่ได้ดำเนินการตามแนวทางดั้งเดิมได้ระยะหนึ่งแล้วนั้น ผลลัพธ์คือ เกษตรกรรู้สึกว่าการขายสินค้ายังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรของกลุ่มเกษตรกรในชุมชนตำบลคลองห้า อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ตลอดจนสถานการณ์ด้านการตลาดและพฤติกรรมผู้บริโภคโดยใช้กระบวนการวิจัยแบบผสมผสานและการมีส่วนร่วม เพื่อเป็นข้อมูลแก่ชุมชนในการนำไปใช้พัฒนาผลิตภัณฑ์ให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายได้ดียิ่งขึ้น ตามที่ วัชรภรณ์ วัฒนขำ (2551) ใช้ศึกษา

การพัฒนาแบบแผนการเกษตรในพื้นที่กิ่งเมืองเพื่อการพึ่งพาตนเอง คณะผู้วิจัยหวังว่าจะส่งผลให้เศรษฐกิจฐานรากให้มีความเข้มแข็งต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาสถานการณ์การพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรของชุมชน ตำบลคลองหน้า อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน
2. ศึกษาสถานการณ์การตลาดของผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรของชุมชน ตำบลคลองหน้า อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
3. ศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรและความคิดเห็นต่อปัจจัยทางการตลาด

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการศึกษาใช้รูปแบบการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณและวิธีวิจัยเชิงคุณภาพแบบมีส่วนร่วม

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
 - 1.1 การประชุมกลุ่มย่อย ทีมวิจัยมีการประชุมกลุ่มย่อยเดือนละ 1-2 ครั้ง เพื่อเก็บข้อมูลบริบทชุมชน การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การตลาด
 - 1.2 แผนที่ชุมชน ทีมวิจัยได้ฝึกให้ชุมชนร่วมกันทำแผนที่ชุมชน เพื่อเก็บข้อมูลเชิงภูมิศาสตร์ และชวนให้ชุมชนนึกถึงศักยภาพทรัพยากรของท้องถิ่น โดยการมีส่วนร่วม
 - 1.3 ปฏิทินการผลิต ทีมวิจัยได้ฝึกให้ชุมชนร่วมกันทำปฏิทินที่สอดคล้องกับฤดูในการผลิตสินค้าเกษตรของชุมชนคลองหน้า โดยการมีส่วนร่วม
 - 1.4 เส้นแบ่งเวลา (Time line) ทีมวิจัยได้ฝึกให้เกษตรกรร่วมกันเล่าเรื่องราว เหตุการณ์สำคัญในอดีตถึงปัจจุบัน ของตำบลคลองหน้า รวมถึงชวนให้ชุมชนนึกถึงความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นกับท้องถิ่นในอนาคต ผ่านเครื่องมือ Time line โดยการมีส่วนร่วม
 - 1.5 แบบสอบถาม ศึกษาพฤติกรรมของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร เพื่อใช้เก็บข้อมูลเชิงปริมาณ แบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านพฤติกรรมผู้บริโภค และส่วนที่ 3 ข้อมูลปัจจัยทางการตลาด กลุ่มเป้าหมาย คือ กลุ่มตัวอย่างผู้บริโภคสินค้าเกษตรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร จังหวัดปทุมธานีและพื้นที่ใกล้เคียง จำนวน 400 คน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผล
2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้ประสานงานกับทีมวิจัยชุมชน ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจากการประชุมกลุ่มย่อย แผนที่ชุมชน ปฏิทินการผลิต Time line ระยะเวลาตั้งแต่เดือนตุลาคม 2560 ถึง เดือนมีนาคม 2561 จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อสรุปผลต่อไป
3. การวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้
 - 3.1 วิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับงานวิจัย
 - 3.2 ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มและการสังเกต ในประเด็นที่เกี่ยวกับบริบทชุมชน การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการตลาด
 - 3.3 ข้อมูลที่รวบรวมจากการเก็บแบบสอบถาม จำนวน 400 ชุด วิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าความถี่และร้อยละเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้บริโภคและปัจจัยทางการตลาด การ

วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของผู้บริโภคต่อปัจจัยทางการตลาด (ส่วนประสมทางการตลาด ใช้เกณฑ์ในการวิเคราะห์และแปลข้อมูล ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	1.00 –1.80	หมายถึง	ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ย	1.81 –2.60	หมายถึง	ระดับความคิดเห็นน้อย
ค่าเฉลี่ย	2.61 –3.40	หมายถึง	ระดับความคิดเห็นปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	3.41 –4.20	หมายถึง	ระดับความคิดเห็นมาก
ค่าเฉลี่ย	4.21 –5.00	หมายถึง	ระดับความคิดเห็นมากที่สุด

ผลการวิจัย

1. สถานการณ์การพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรของชุมชนตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

กลุ่มเกษตรกรตำบลคลองห้าได้ร่วมกันทำ Time Line ของชุมชนคลองห้า ย้อนอดีตไป เริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 2511-2512 ถึง 2519 เป็นช่วงที่ประชากรมีการทำนาเป็นอาชีพหลัก ส่วนใหญ่ปลูกข้าวเจ้าพันธุ์ กข 1 และ กข 5 ที่ได้รับการปรับปรุงพันธุ์แล้วสนับสนุนให้ชาวนาปลูก เก็บเกี่ยวไถยังฉาง มีโรงสีในพื้นที่แต่น้อย 2-3 แห่งและค่อนข้างห่างไกลจากพื้นที่หมู่ 11 ต่อมาในปีพ.ศ. 2520 ชาวนาเริ่มมีการทำน่าน้ำตม (นาหว่าน) ซึ่งเป็นการเพาะเมล็ดพันธุ์ข้าวให้มีรากงอกก่อน ประมาณ 1-2 มิลลิเมตร เรียกว่ามีตุ้มตาแล้ว ค่อยนำไปหว่านในนาที่เตรียมดินไว้เรียบร้อยแล้ว การทำนาหว่านในลักษณะนี้ แยกเป็น 2 แบบ คือ การหว่านหนีน้า จะทำในฤดูฝน เนื่องจากการหว่านข้าวแห้งหรือทำการตกกล้าไม่ทัน เมื่อฝนมามาก หลังเตรียมดินเป็นเทือกดีแล้ว ก็จะหว่านข้าวที่เพาะจนงอก ลงไปในกระตังน้ำที่น้ำข้างอยู่มากจึงเรียกว่า “นาหว่านน้าตม” แบบที่สอง เรียกว่า “นาชลประทาน” หมายถึงนาในเขตที่มีแหล่งน้ำอุดมสมบูรณ์ซึ่งมักให้ผลผลิตมาก โดยหลังจากเตรียมดินเป็นเทือกดีแล้ว จะระบายน้ำออกให้เหลือน้ำข้างในดินให้น้อยที่สุด นำเมล็ดพันธุ์ข้าวที่เพาะจนงอกตุ้มตา หว่านลงไป แล้วคอยควบคุมการให้น้ำเพราะเป็นปัจจัยที่จะทำให้ได้ผลผลิตที่สูงขึ้น ในพื้นที่ตำบลคลองห้ามีแหล่งน้ำอุดมสมบูรณ์ จึงสามารถทำน่าน้ำตมได้ทั้งสองแบบ ต่อมาในปีพ.ศ. 2534- 2537 สมัยนายกรัฐมนตรี พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นยุคที่ดินมีราคาสูงขึ้นมากจึงเกิดระบบนาเช่ากระจายเข้าสู่เกษตรกร พื้นที่การเกษตรลดจำนวนลงอย่างเห็นได้ชัดเนื่องจากถูกขายให้นายทุนนำไปพัฒนาเป็นหมู่บ้านจัดสรร, สวนเกษตรจัดสรร และสนามกอล์ฟอัลไพน์ เป็นต้น ในด้านการชลประทานได้มีการสร้างสระเก็บน้ำพระรามเก้าขึ้น ต่อมาในปีพ.ศ. 2540 เกิดวิกฤตเศรษฐกิจครั้งรุนแรงของประเทศไทย คือ “วิกฤตต้มยำกุ้ง” ที่ส่งผลกระทบอย่างมากต่อภาคอุตสาหกรรม เกิดการว่างงาน แต่มีผลกระทบค่อนข้างน้อยในภาคการเกษตรเพื่อการบริโภคภายในประเทศและภายในชุมชน เมื่อเทียบกับปัญหาข้าวราคาตกต่ำที่เกิดในปี พ.ศ. 2542 ที่ทำให้ชาวนามีหนี้สินเพิ่ม ราคาข้าว อยู่ที่เกวียนละ 3,000 บาท ซึ่งไม่เพียงพอต่อค่าครองชีพของเกษตรกร จึงจำเป็นต้องลดพื้นที่นาลง ต่อมาในปี พ.ศ. 2544- 2546 เศรษฐกิจโดยรวมของประเทศเติบโตขึ้นอย่างเห็นได้ชัด เกษตรกรกลับมาทำนามากขึ้น มีการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคที่สูงขึ้นตามรายได้ อีกทั้งรัฐบาลได้เข้ามามีบทบาทสนับสนุนในระดับท้องถิ่น ได้แก่ การจัดตั้งโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ขึ้น และโครงการกองทุนหมู่บ้านละ 1 ล้านบาท โดยวัตถุประสงค์หลักคือเพื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนภายในชุมชนในการทำเกษตร และต่อยอดอาชีพ แต่ในส่วนโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมยังไม่ได้มีการพัฒนาเท่าที่ควรในความรู้สึกของคนในชุมชน ปี พ.ศ. 2548 สินค้าเกษตรยังคงราคาดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้มีรายได้ส่งลูกหลานเรียนต่อในระดับสูงขึ้น มีการกระจายรายได้สู่ชุมชน อย่างไรก็ตามในปีพ.ศ. 2549 หลังเกิดรัฐประหาร ส่งผลให้เศรษฐกิจในชุมชนหยุดชะงัก ราคาข้าวตกต่ำอีกรอบ ชาวนาไร้ที่พึ่ง จึงหันไปกู้ยืมหนีนอก

ระบบ ปีพ.ศ. 2550 ในชุมชนก็มีระบบน้ำประปาพัฒนาไปในหลายหมู่บ้านซึ่งหากเกษตรกรนำไปใช้ในการเกษตร ก็จะเกิดค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้น ในที่สุดเกษตรกรก็พบทางออกจากปัญหา ก็คือการหันไปพึ่งพาแนวทางการทำเกษตร ทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริของในหลวงรัชกาลที่ 9 ซึ่งเป็นแนวทางการจัดการที่ดินและน้ำเพื่อการเกษตรที่ยั่งยืน แก้ปัญหาการขาดแคลนที่ดินทำกินของเกษตรกร กรมวิชาการ (2539) ได้อธิบาย “ทฤษฎีใหม่” ว่าให้ดำเนินการในพื้นที่ทำกินที่มีขนาดเล็ก ประมาณ 15 ไร่ ด้วยวิธีการจัดการทรัพยากรระดับไร่นาอย่างเหมาะสม ด้วยการจัดสรรการใช้ประโยชน์ที่ดินโดยให้มีการสร้างแหล่งน้ำในที่ดินสำหรับการทำเกษตรแบบผสมผสานอย่างได้ผล เพื่อให้เกษตรกรสามารถเลี้ยงตนเองได้ ให้มีรายได้ไว้ใช้จ่ายและมีอาหารไว้บริโภคตลอดปี ต่อมาในปี พ.ศ. 2552- 2553 ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) ได้เข้ามามีบทบาทในการสนับสนุน ส่งเสริมเกษตรกรในด้านเงินทุน และด้านองค์ความรู้ที่ใช้ต่อยอดอาชีพ แต่สถานการณ์กลับพลิกผันเมื่อเกิดอุทกภัย หรือน้ำท่วมประเทศไทยครั้งใหญ่เป็นประวัติศาสตร์ในปีพ.ศ. 2554 ส่งผลให้ระบบเกษตรล้ม ไร่นาพืชผล เสียหายจึงเกิดเป็นหนี้ ธกส. ทั้งนี้ภาคเกษตรกรรมค่อย ๆ พื้นตัวอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555- 2560 มีการก่อตั้งกลุ่มเกษตรกร เป็นวิสาหกิจชุมชนต่าง ๆ อาทิ วิสาหกิจชุมชนเกษตรปลอดภัยตำบลคลองห้า, วิสาหกิจชุมชนบ้านเกษตรสมบูรณ์ หมู่ที่ 10, วิสาหกิจชุมชนกลุ่มอาชีพ เป็นต้น ทำให้เกิดอาชีพและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ที่เป็นผลผลิตจากการเกษตรขึ้นในชุมชน เช่น หมี่กรอบ, ไวน์, น้ำพริก เป็นต้น

จากข้อมูลตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน พบว่ารูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน ซึ่งแบ่งได้เป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการเพาะปลูก เป็นการพัฒนารูปแบบการปลูกให้เหมาะสมกับชนิดของพืช ลักษณะของดิน และสภาพภูมิอากาศ ขณะเดียวกันก็ต้องรักษาคุณภาพของผลผลิตได้ ซึ่งในอดีต ก็คือการทำนาข้าวตาม และนาชลประทาน ต่อมาคือการหันมาทำเกษตรผสมผสานตามแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต อีกทั้งยังได้ผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายหมุนเวียนให้กินและขายได้ตลอดปี จนมาถึงในปัจจุบัน ก็คือการนำแนวคิดเกษตรปลอดภัยจนถึงเกษตรอินทรีย์มาใช้เพิ่มเติมเพื่อรักษาสภาพแวดล้อมธรรมชาติและสุขภาพของเกษตรกร ผลผลิตที่ได้ถึงแม้จะมีความสมบูรณ์ค่อนข้างมาก แต่บางครั้งก็อาจทำให้ผู้ซื้อเกิดความไม่แน่ใจว่าเป็นผักปลอดสารเคมี จริงหรือไม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผักสด ได้แก่ ผักสลัด ผักสวนครัว และเห็ดสด เป็นต้น ตามปฏิทินการผลิตของชุมชนสรุปได้ ดังนี้

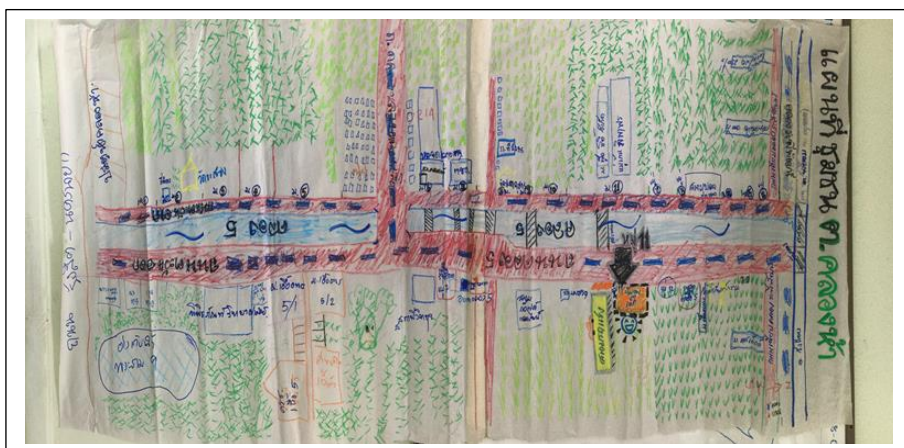
เดือน	การผลิตของชุมชน
กุมภาพันธ์ – เมษายน	ปลูกถั่ว ปอเทือง เลี้ยงจิ้งหรีดจนจับขาย ปุ๋ยขี้จิ้งหรีด
พฤษภาคม – สิงหาคม	ปลูกข้าว ตะไคร้ เลี้ยงปลา เริ่มทำนาจนถึงเก็บเกี่ยว (ครั้งที่ 1)
กันยายน	แปรรูปผลิตภัณฑ์จากปลา
ตุลาคม – มกราคม	ปลูกผักสวนครัว มะนาว เริ่มทำนาจนถึงเก็บเกี่ยว (ครั้งที่ 2)

2. ด้านการแปรรูป เป็นการเปลี่ยนสภาพของสินค้าเกษตรให้เป็นอาหารสำเร็จรูปที่พร้อมบริโภคและง่ายต่อการเก็บรักษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อยืดอายุการเก็บรักษาและสร้างมูลค่าเพิ่มให้ผลิตภัณฑ์ ได้แก่ กล้วยฉาบ ข้าวเกรียบเห็ดรสชาติต่าง ๆ ซึ่งเริ่มจากการก่อตั้งในรูปแบบวิสาหกิจชุมชน ข้อดีคือเป็นการต่อยอดอาชีพเกษตรกร และได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐในด้านต่าง ๆ รวมถึง จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรด้วย ข้อจำกัดคือบางผลิตภัณฑ์ต้องอาศัยเครื่องมือ เครื่องใช้ในการแปรรูปซึ่งก่อให้เกิดต้นทุนที่เพิ่มขึ้น อาทิ ต้นทุนการแปรรูป ต้นทุนการเก็บรักษา เป็นต้น

3. ด้านการค้นคว้าทดลองพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ เพื่อริเริ่มตลาด ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค ได้แก่ น้ำไผ่กิมชุงและไผ่สีสุก สบู่ฟักข้าว ขนมเปี้ยะฟักข้าว วุ้นฟักข้าว ขนมหั่นฟักข้าว ผลิตภัณฑ์ประเภทนี้มักเกิดขึ้นมาจากความไม่รู้ของตัวเกษตรกรเป็นรายบุคคลมากกว่ากลุ่ม เพราะต้องอาศัยองค์ความรู้และความคิดสร้างสรรค์ในการริเริ่ม ในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมาโครงการบริการวิชาการจากสถาบันการศึกษาจะเข้ามาต่อยอดให้เกษตรกรได้

ภาพที่ 1 ปฏิทินการผลิตชุมชน ตำบลคลองห้า อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
ที่มา: ชุมชนคลองห้า 2560

ภาพที่ 2 แผนที่ชุมชน ตำบลคลองห้า อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
ที่มา: ชุมชนคลองห้า 2560

ภาพที่ 3 เส้นแบ่งเวลา (Time Line) ชุมชน ตำบลคลองห้า อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
ที่มา: ชุมชนคลองห้า 2560

2. สถานการณ์การตลาดและพฤติกรรมผู้บริโภค

เนื่องจากบริบทชุมชนที่เปลี่ยนแปลงไปจากเมื่ออดีต ปัจจุบันจึงได้ลดพื้นที่นาลงด้วยเหตุผลหลายประการ อาทิ ต้นทุนปุ๋ยเคมีที่สูงขึ้น แรงงานในครัวเรือนที่ขาดแคลนเพราะลูกหลานไม่สืบทอดอาชีพ และราคาขายส่งข้าวที่ไม่แน่นอนและมักถูกแทรกแซงจากพ่อค้าคนกลาง ส่วนหนึ่งจึงหันมาทำการเกษตรแบบผสมผสานตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีการปลูกพืชหมุนเวียนเพื่อบริโภคภายในครัวเรือนเป็นหลักและจำหน่ายส่วนที่เหลือได้ตลอดทั้งปี โดยอาศัยการทำเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ หมายถึง “ปลอดภัยทั้งคนปลูกและคนกินด้วยการใช้อินทรีย์แทนเคมี” ซึ่งเริ่มตั้งแต่ขั้นตอนการปรับปรุงดินให้มีสภาพกรด-ด่างที่พอเหมาะด้วยสารอินทรีย์ ทดแทนปุ๋ยเคมี ซึ่งได้ประโยชน์ทั้งการลดต้นทุนและทำให้ดินไม่แข็ง ช่วยให้รากของพืชงอกงามได้ดี และสามารถดูดซึมสารอาหารเพื่อสร้างความแข็งแรงแก่ลำต้นทนทานต่อการรุกรานจากแมลงศัตรูพืช ส่งผลให้เกษตรกรไม่จำเป็นต้องใช้สารเคมีเพื่อช่วยพยุงต้นอ่อนเหมือนในอดีต ผลผลิตหลัก ได้แก่ ข้าวและผักสวนครัว เช่น ข่า ตะไคร้ คื่นหือ กวางตุ้ง ผักกาดขาว เห็ดขอนขาว เป็นต้น นอกจากนี้เกษตรกรได้เรียนรู้การแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ให้เป็นสินค้าที่หลากหลาย เช่น กลัวยฉาบจากกลัวยหักมุก, การนำผลพริกขี้หนูมาเป็นส่วนประกอบในการทำนํ้า ขนมหั่น แป้งขนมเปียะ และสบู่อบนํ้า, การทำไข่เค็มจากไข่เป็ด, การนำเห็ดมาเป็นส่วนประกอบหลักของข้าวเกรียบ และเสริมในเค้กกล้วยหอม เป็นต้น โดยการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกที่รับผิดชอบโดยตรง อาทิ เกษตรจังหวัด และจากงานบริการวิชาการของสถาบันอุดมศึกษาในละแวกใกล้เคียง เช่น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี และมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ เป็นต้น ในด้านการตลาดเกษตรกรมีการสร้างเครือข่ายภายในและภายนอกตำบล เพื่อให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทั้งในด้านการเผยแพร่ความรู้ด้านการทำเกษตรและชักชวนกันออกจำหน่ายผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรตามสถานที่ต่าง ๆ นอกเหนือจากตลาดนัดหลักภายในตำบลคลองห้า เช่น ตลาดกลาง จังหวัดปทุมธานี, โรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี รวมไปถึงการรวมกลุ่มไปออกร้านด้วยกันในวาระต่าง ๆ เช่น ตลาดคลองผดุงกรุงเกษม, เมืองทองธานี, ศูนย์ราชการ แจ้งวัฒนะ จังหวัดนนทบุรี เป็นต้น นอกเหนือจากข้าวและผักสวนครัว

การศึกษาพฤติกรรมของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้บริโภค ด้วยแบบสอบถาม ที่ทีมวิจัยร่วมกันศึกษาข้อมูลอ้างอิงจากแหล่งต่าง ๆ แล้วออกแบบปรับปรุงให้มีความสอดคล้องเหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม จากการทดลองใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ชุด สามารถวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach, 1990) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปเมื่อแยกเป็นรายด้านจะได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	Cronbach's Alpha
ด้านคุณลักษณะที่ได้รับการยอมรับ	0.85
ด้านราคาสินค้า	0.92
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	0.91
ด้านการส่งเสริมการตลาด	0.89

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล

เพศ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 222 คน คิดเป็นร้อยละ 55.5 และเพศชาย จำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 44.5

อายุ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ในวัยทำงาน คือมีอายุระหว่าง 21-60 ปี จำนวน 354 คน คิดเป็นร้อยละ 88.6 รองลงมา คือ อายุมากกว่า 60 ปี จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 6.8 และอายุน้อยกว่า 20 ปี จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 4.8

ระดับการศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับอนุปริญญาขึ้นไปจนถึงสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 267 คน คิดเป็นร้อยละ 66.8 รองลงมา คือระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 19.8 และระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 13.5

อาชีพ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นพนักงาน/ลูกจ้างรัฐบาลและเอกชน จำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 31.8 รองลงมา คือประกอบธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 19.8 นักเรียนหรือนักศึกษา จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 15.3 เกษตรกร จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 13.5 รับจ้าง/อาชีพอิสระ จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 11.8 และพ่อบ้าน/แม่บ้าน จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 5.5

รายได้ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนโดยประมาณ 10,000-40,000 บาท/เดือน จำนวน 274 คนคิดเป็นร้อยละ 68.5 ต่ำกว่า 10,000 บาท/เดือน จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 19.0 มากกว่า 40,000 บาท/เดือน จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 5.8 และไม่มีรายได้ จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 6.8

สถานภาพสมรส ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสแล้ว จำนวน 245 คน คิดเป็นร้อยละ 61.2 สถานภาพโสด จำนวน 141 คน คิดเป็นร้อยละ 35.3 และหย่า/หม้าย จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 3.5

จำนวนสมาชิกในครอบครัว ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสมาชิกครอบครัว 4-6 คน จำนวน 225 คน คิดเป็นร้อยละ 56.3 สมาชิกในครอบครัว 1-3 คน จำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 37.5 และจำนวนสมาชิก 7 คนขึ้นไป จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 6.3

พื้นที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีพื้นที่อยู่อาศัยในปทุมธานี จำนวน 305 คน คิดเป็นร้อยละ 76.3 พื้นที่อยู่อาศัยในกรุงเทพฯ จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 11.3 พื้นที่อยู่อาศัยในพระนครศรีอยุธยา จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 5.8 พื้นที่อยู่อาศัยในนนทบุรี จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 4.3 พื้นที่อื่น ๆ ได้แก่ สุพรรณบุรี จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.5 และสมุทรปราการ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.0

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านพฤติกรรมผู้บริโภค

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่คิดว่าผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรที่สามารถนำมาแปรรูปได้ดี คือ กล้วย ผัก และเห็ด คิดเป็นร้อยละ 92, 87 และ 83 ตามลำดับ ถ้าจะซื้อผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร สิ่งที่มีความสำคัญเป็นลำดับแรก คือ คุณภาพ ราคา บรรจุภัณฑ์ และรสชาติ คิดเป็นร้อยละ 49.5, 27.5, 11.8 และ 7.5 ตามลำดับ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรจากช่องทางอินเทอร์เน็ต/เว็บไซต์ บุคคลใกล้ชิด โทรศัพท์ และพนักงานขาย คิดเป็นร้อยละ 22.8, 22.5, 21.5, และ 20.0 ตามลำดับ ส่วนใหญ่ มักจะซื้อผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรจากงานแสดงสินค้า/เกษตรแฟร์ ตลาดนัด และตลาดชุมชน/ตลาดสีเขียว คิดเป็นร้อยละ 28.3, 24.3 และ 22.0 ตามลำดับ วัตถุประสงค์ในการซื้อผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีคือ บริโภคในครอบครัว ซื้อไปฝากบุคคลอื่น อื่น ๆ และซื้อไปขายต่อ คิดเป็นร้อยละ 70.8, 22.8, 3.3 และ 2.8 ตามลำดับ บุคคลที่มีอิทธิพลในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรมากที่สุด คือ ตนเอง บุคคลในครอบครัว เพื่อน และแพทย์/ผู้เชี่ยวชาญ คิดเป็นร้อยละ 57.8, 31.0, 4.8 และ 3.8

ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของผู้บริโภคต่อปัจจัยทางการตลาด (ส่วนประสมทางการตลาด)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความคิดเห็นของผู้บริโภคต่อคุณลักษณะของผลิตภัณฑ์

คุณลักษณะของผลิตภัณฑ์ ที่ได้รับการยอมรับ	$\bar{x}$	$S.D.$	ระดับความคิดเห็น
ตรารับรองผลิตภัณฑ์/เครื่องหมาย ออ.	3.90	1.03	มาก
หีบห่อสวยงาม	3.74	0.80	มาก
ปริมาณที่เหมาะสม	3.90	0.82	มาก
ความหลากหลายของผลิตภัณฑ์	3.87	0.81	มาก
ความคุ้มค่ากับประโยชน์ที่ได้รับ	3.95	0.81	มาก
รวม	3.87	0.62	มาก

จากตาราง พบว่าปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร จำแนกตามคุณลักษณะของผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการยอมรับในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.87$, $S.D.=0.62$) เมื่อพิจารณารายชื่อเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความคุ้มค่ากับประโยชน์ที่ได้รับ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.95$, $S.D.=0.81$) รองลงมาคือ ปริมาณที่เหมาะสม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.90$, $S.D.=0.82$) และตรา

รับรองผลิตภัณฑ์/เครื่องหมาย ออ. อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.90$, $S.D. = 1.03$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ หีบห่อสวยงาม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.74$, $S.D. = 0.80$) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ความคิดเห็นของผู้บริโภคต่อราคาสินค้า

ราคาสินค้า	$\bar{X}$	$S.D.$	ระดับความคิดเห็น
ราคาถูกกว่าสินค้าคู่แข่ง	3.61	0.93	มาก
ราคาเท่ากับสินค้าคู่แข่ง	3.29	0.94	ปานกลาง
สามารถชำระผ่านคิวอาร์โค้ด/ออนไลน์	2.82	1.25	ปานกลาง
สามารถชำระผ่านบัตรเครดิต	2.75	1.33	ปานกลาง
มีการให้ราคาพิเศษสำหรับตัวแทนจำหน่ายผ่านบัตรเครดิต	2.81	1.36	ปานกลาง
รวม	3.06	0.97	ปานกลาง

จากตาราง พบว่าปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร จำแนกตามราคาสินค้าในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.06$, $S.D. = 0.97$) เมื่อพิจารณารายข้อเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ราคาถูกกว่าสินค้าคู่แข่ง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.61$, $S.D. = 0.93$) รองลงมาคือราคาเท่ากับสินค้าคู่แข่ง อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.29$, $S.D. = 0.94$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ สามารถชำระผ่านบัตรเครดิต อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.75$, $S.D. = 1.33$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4 ความคิดเห็นของผู้บริโภคต่อช่องทางการจัดจำหน่าย

ช่องทางการจัดจำหน่าย	$\bar{X}$	$S.D.$	ระดับความคิดเห็น
สถานที่จัดจำหน่ายสะดวก เข้าถึงง่าย	3.63	1.09	มาก
สามารถสั่งซื้อออนไลน์และส่งสินค้าถึงบ้าน	2.79	1.33	ปานกลาง
กำหนดช่วงเวลาการจำหน่ายที่ชัดเจน	3.42	1.22	มาก
รวม	3.28	1.04	ปานกลาง

จากตาราง พบว่าปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร จำแนกตามช่องทางการจัดจำหน่ายในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.28$, $S.D. = 1.04$) เมื่อพิจารณารายข้อเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานที่จัดจำหน่ายสะดวก เข้าถึงง่าย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.63$, $S.D. = 1.09$) รองลงมาคือกำหนดช่วงเวลาการจำหน่ายที่ชัดเจน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.42$, $S.D. = 1.22$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ สามารถสั่งซื้อออนไลน์และส่งสินค้าถึงบ้าน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.79$, $S.D. = 1.33$) ตามลำดับ

ตารางที่ 5 ระดับความคิดเห็นของผู้บริโภคต่อการส่งเสริมการตลาด

การส่งเสริมการตลาด	$\bar{X}$	$S. D.$	ระดับความคิดเห็น
มีการแจกสินค้าตัวอย่าง/ทดลองชิม	4.02	0.92	มาก
มีการลดราคา/ลด แลก แจก แถม ตามช่วงเวลา	3.62	0.97	มาก
มีบริการพิเศษตามเทศกาล เช่น จัดกระเช้า ห่อของขวัญ	3.40	1.18	ปานกลาง
ผู้ขายสามารถให้คำแนะนำสินค้าได้ดี	3.90	1.04	มาก
รวม	3.74	0.82	มาก

จากตาราง พบว่าปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร จำแนกตามการส่งเสริมการตลาดในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.74$ $S. D. = 0.82$) เมื่อพิจารณารายข้อเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการแจกสินค้าตัวอย่าง/ทดลองชิม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$, $S. D. = 0.92$) รองลงมาคือผู้ขายสามารถให้คำแนะนำสินค้าได้ดี อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.90$, $S. D. = 1.04$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีบริการพิเศษตามเทศกาล เช่น จัดกระเช้า ห่อของขวัญ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.40$, $S. D. = 1.18$) ตามลำดับ

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ 2 ประการ ดังนี้

1. สถานการณ์การพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรของชุมชน ตำบลคลองหน้า อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน พบว่า ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรของกลุ่มเกษตรกรในชุมชน มีรูปแบบการพัฒนาเพื่อวัตถุประสงค์ที่ต่างกัน ซึ่งแบ่งได้เป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1.1) ด้านการเพาะปลูกคือการนำแนวคิดเกษตรปลอดภัยจนถึงเกษตรอินทรีย์มาใช้เพิ่มเติมเพื่อรักษาสภาพแวดล้อมธรรมชาติและสุขภาพของเกษตรกร ซึ่งสอดคล้องกับ มติที่ประชุมใหญ่ IFOAM (2551) อ้างถึงหลักการของเกษตรอินทรีย์ ที่ครอบคลุม 4 มิติ ได้แก่ มิติด้านสุขภาพ มิติด้านนิเวศวิทยา มิติด้านความเป็นธรรม และมิติด้านการดูแลเอาใจใส่ 1.2) ด้านการแปรรูป และ 1.3) ด้านการค้นคว้าทดลองพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ เพื่อริเริ่มตลาด สอดคล้องกับภารกิจของกรมการพัฒนาชุมชนในการส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนฐานรากให้มีความมั่นคง โดยส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาอาชีพ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสร้างงานสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนเชื่อมโยงไปสู่การดำเนินงานโครงการ OTOP ต่อไป และดารณี ถวิลพิพัฒน์กุล (2544) กล่าวถึงการเป็นเมืองว่ามีความเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีแบบดั้งเดิมมาเป็นการใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ การเปลี่ยนแปลงแบบแผนการเพาะปลูกแบบยังชีพมาเป็นการค้าและการเปลี่ยนแปลงจากการใช้แรงงานคนและสัตว์มาเป็นการใช้เครื่องจักรกลในการผลิตสินค้า

2. สถานการณ์การตลาดของผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรของชุมชนและพฤติกรรมของผู้บริโภค พบว่าเกษตรกรมีการสร้างเครือข่ายภายในและภายนอกตำบล เพื่อให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทั้งในด้านการเผยแพร่ความรู้ด้านการทำเกษตรและชักชวนกันออกจำหน่ายผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรตามสถานที่ต่าง ๆ นอกเหนือจากตลาดนัดหลักภายในตำบลคลองห้า การศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภค พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่คิดว่าผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรที่สามารถนำมาแปรรูปได้ดี คือ กล้วย โดยสิ่งที่ให้ความสำคัญเป็นลำดับแรก

คือ คุณภาพ มีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์จากช่องทางอินเทอร์เน็ต/เว็บไซต์ วัตถุประสงค์คือเพื่อให้บริโภคในครอบครัว และบุคคลที่มีอิทธิพลในการตัดสินใจซื้อมากที่สุด คือ ตนเอง การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของผู้บริโภคต่อปัจจัยทางการตลาด ซึ่งประกอบด้วยส่วนประสมทางการตลาด (4P's) พบว่าผู้บริโภคให้ความสำคัญกับคุณลักษณะของผลิตภัณฑ์มากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านความคุ้มค่ากับประโยชน์ที่ได้รับ รองลงมาคือการส่งเสริมการขาย หรือโปรโมชั่น ที่มีการแจกสินค้าตัวอย่าง/ทดลองชิม ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ได้แก่ สถานที่จัดจำหน่ายสะดวก เข้าถึงง่าย และสุดท้ายคือราคา ทั้งนี้ ผู้บริโภคมักตัดสินใจซื้อสินค้าที่ราคาถูกกว่าสินค้ายี่ห้ออื่นที่มีคุณภาพเท่าเทียมกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของปัทมีย์ สิมบัติและคณะ (2552) ที่พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจผลิตภัณฑ์น้ำพริกสำเร็จรูปของชุมชน อันดับหนึ่ง คือ ด้านผลิตภัณฑ์ ได้แก่ คุณภาพและบรรจุภัณฑ์

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งนี้ ชุมชนควรนำข้อมูลที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ด้านพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายได้ดียิ่งขึ้น
2. ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป ชุมชนหรือนักวิจัยอาจศึกษาการพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าแบบเฉพาะเจาะจง เพื่อหาแนวทางจัดการด้านการตลาดที่เหมาะสม

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยครั้งนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น) จนสำเร็จได้ด้วยความร่วมมือจากชุมชนตำบลคลองห้า อำเภอลองหลวง จังหวัดพทุมธานี ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์พิรัชย์ กุลชัย หัวหน้าโหนดสุวรรณภูมิ ทีมพี่เลี้ยงโครงการวิจัย ได้ให้ความกรุณาชี้แนะแนวทางให้ข้อคิดเห็น และให้การสนับสนุนตลอดจนติดตามความคืบหน้าของการวิจัยครั้งนี้ด้วยดีเสมอมา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภิญญาพัชญ์ นาคภิบาล หัวหน้าโครงการวิจัยหลัก ที่ได้ให้ข้อคิดเห็นและแนวทางที่เป็นประโยชน์ ทำให้งานวิจัยครั้งนี้มีความสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลทุกคน เพื่อนเกษตรกรชุมชนตำบลคลองห้า ที่ได้ให้กำลังใจและความช่วยเหลือในการทำงานวิจัยครั้งนี้ตลอดมา

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2539). **ทฤษฎีใหม่ : แนวทางการจัดการที่ดินและน้ำเพื่อการเกษตรที่ยั่งยืน**. สืบค้นเมื่อ 6 กรกฎาคม 2560. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก <https://sites.google.com/site/thurukwananon/thvsdi-him-naewthang-kar-cadkar-thidin-laea-na-pheux-karkestr-thi-yangyun>.
- ดารณี ฤทธิพิพัฒนกุล. (2544). **กระบวนการเป็นเมืองกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในประเทศกำลังพัฒนา**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 51-53
- ปัทมีย์ สิมบัติและคณะ. (2552). **โครงการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์แฉะบองเพื่อให้ได้รับมาตรฐานจากองค์การอาหารและยา (อย.) ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรสมบูรณ์ ตำบลแสนสุข อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น.
- มติที่ประชุมใหญ่ IFOAM มิถุนายน 2551 อิตาลี. (2551). **เกษตรอินทรีย์คืออะไร**. สืบค้นเมื่อ 1 กรกฎาคม 2560. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก <http://www.greennet.or.th/article/317>.

วัชรารมณ์ วัฒนขำ. (2551). การพัฒนารูปแบบการเกษตรในพื้นที่กึ่งเมืองเพื่อการพึ่งพาตนเอง: กรณีศึกษา
บ้านติดต่อบ้านนาอาน อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
(สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น.

รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะตามหน้าที่ของข้าราชการกรมสรรพากรตำแหน่งนักทรัพยากรบุคคล

โสภาพร ธรรมจักษ์^{1*} สุมนา จรรย์สมบุรณ์² วรณัฐ แหยมแสง³ เอกสิทธิ์ สนามทอง⁴

Received : March 21, 2019

Revised : April 10, 2019

Accepted : August 1, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะ สร้างและพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะ รวมถึงการทดลองและประเมินผลการใช้โปรแกรมฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะตามหน้าที่ของข้าราชการกรมสรรพากร ตำแหน่งนักทรัพยากรบุคคล ดำเนินการวิจัยในลักษณะของการวิจัยและพัฒนา โดยการประชุมสนทนากลุ่มเพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะตามหน้าที่ของข้าราชการกรมสรรพากร ตำแหน่งนักทรัพยากรบุคคล และนำผลการศึกษาความต้องการจำเป็นมาสร้างและพัฒนารูปแบบฯเพื่อกำหนดรูปแบบการพัฒนา ออกแบบหลักสูตรตามรูปแบบการพัฒนา และสร้างเครื่องมือในการประเมินรูปแบบการพัฒนาและนำรูปแบบที่ได้ไปดำเนินการทดลองและประเมินผลเพื่อหาคุณภาพของรูปแบบการพัฒนา ด้วยการทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อประเมินปฏิกิริยาของผู้เข้ารับการฝึกอบรม พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีปฏิกิริยาต่อรูปแบบการพัฒนาอยู่ในระดับมาก ถึง มากที่สุด การประเมินสัมฤทธิ์ผลการเรียนรู้หลังสิ้นสุดการทดลอง มีสัมฤทธิ์ผลการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และการประเมินความคงทน หลังจากการฝึกอบรม 90 วัน พบว่าสัมฤทธิ์ผลการเรียนรู้แตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การประเมินพฤติกรรมการปฏิบัติงานโดยผู้บังคับบัญชาพบว่าพฤติกรรมการปฏิบัติงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรม หลังการฝึกอบรมผ่านมาแล้ว 90 วัน สูงกว่าก่อนการทดลองใช้โปรแกรมฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และการประเมินผลลัพธ์จากการนำความรู้ไปปรับใช้ในการปฏิบัติงาน ประเมินโดยผู้บังคับบัญชาพบว่า ผลลัพธ์จากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ส่งผลให้ผลลัพธ์ในการปฏิบัติงานมีความเหมาะสมตามสมรรถนะอยู่ในระดับมาก ทั้ง 8 สมรรถนะ

คำสำคัญ : สมรรถนะ รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะ การประชุมสนทนากลุ่ม สมรรถนะหลัก สมรรถนะเฉพาะตามลักษณะงานที่ปฏิบัติ การหาความจำเป็นในการฝึกอบรม

¹ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการพัฒนทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง จังหวัดกรุงเทพมหานคร

² อาจารย์ ดร. คณะพัฒนทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง e-mail: sumana20102@gmail.com

³ ศาสตราจารย์ ดร. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

⁴ อาจารย์ ดร. คณะพัฒนทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

*ผู้นิพนธ์หลัก e-mail: sopaporn.th@rd.go.th

A FUNCTIONAL COMPETENCY MODEL FOR REVENUE DEPARTMENT :HUMAN RESOURCES OFFICER

Sopaporn Thamjuksu^{1*} Sumana Charanasomboon² Woranuch Yamsang³
Ekkasit Sanamthong⁴

Abstract

This research is aimed at to study the need for Create and develop a functional competency model Including the experiment and evaluation A functional competency model for Revenue Department: Human Resources Officer. This research are Research and development By group discussion to study for Training need for competency development And bringing the results of the study to create and develop the model And bring the model to be tested and evaluated To find the quality of the development model By experimenting with the sample group In order to evaluate the reaction of trainees with the program at a high to the highest level. After the end of the experiment with learning achievement higher than before the experiment with statistical significance at the level of .05 and the assessment of durability After 90 days of training, it was found that learning achievement was not significantly different at the level of .05. Evaluated by the supervisor found that the behavior of the trainees After 90 days of training, it was higher than before using the training program at the statistical significance level of .05 and evaluating the results from applying knowledge to work by the supervisor found the behavior of the trainees in the performance results were appropriate according to the competency at a high level in all 8 competencies.

Keywords : Competency, Functional Competency Model, Group Discussion, Core Competency, Functional Competency, Training need

¹ Ph.D. Student (Human Resource Development) Faculty of Human Resource Development, Ramkhamhaeng University.

² Lecturer Dr. Faculty of Human Resource Development, Ramkhamhaeng University
e-mail: sumana20102@gmail.com

³ Associate Professor Dr. Faculty of Education Ramkhamhaeng University

⁴ Lecturer Dr. Faculty of Human Resource Development, Ramkhamhaeng University

*Corresponding author, e-mail: sopaporn.th@rd.go.th

บทนำ

ทรัพยากรบุคคลเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่ามากที่สุดในองค์กร และเป็นปัจจัยสำคัญที่จะบ่งชี้ถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการดำเนินงานขององค์กรในอนาคต การพัฒนาทรัพยากรบุคคลเพื่อเพิ่มความรู้ความสามารถ ศักยภาพในการทำงานให้สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมขององค์กร นับเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ และขีดความสามารถในการแข่งขัน และส่งเสริมบุคลากรเกิดการพัฒนาตัวเอง มีโอกาสเรียนรู้โดยการฝึกอบรม การศึกษา และการพัฒนาเพื่อให้มีกลยุทธ์ที่เหมาะสมและการปรับปรุงพฤติกรรม มีความพร้อมที่จะปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบ สร้างประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร มีโอกาสก้าวหน้าในตำแหน่งที่สูงขึ้น ทั้งนี้ งานด้านทรัพยากรมนุษย์นั้นถูกมองว่าประกอบด้วยส่วนสำคัญสองส่วน คือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (HRD) และการจัดการทรัพยากรมนุษย์ (HRM) ซึ่งเป็นบทบาทหน้าที่สำคัญของผู้บริหารองค์กร และนักทรัพยากรบุคคล ในการที่จะสร้างกลไกในการพิจารณาคัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร และเมื่อรับเข้ามาแล้วก็ต้องมีกลไกในการพัฒนาให้บุคลากรขององค์กรมีความรู้ความสามารถ ที่จะปฏิบัติงานให้แก่องค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ และจะต้องดำรงรักษาไว้ซึ่งบุคลากรที่มีคุณภาพเพื่อใช้ประโยชน์ จากความรู้ ความสามารถและศักยภาพของบุคลากรให้ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

ในภาคราชการ ทิศทางการพัฒนาและการขับเคลื่อนประเทศไทย ไปสู่ยุค Thailand 4.0 เป็นแนวทางที่รัฐบาลใช้ในการพัฒนาประเทศ ภายใต้แนวคิด มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน โดยการใช้เทคโนโลยี นวัตกรรม และภูมิปัญญาของประเทศไทยตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ภาครัฐถูกคาดหวังให้เป็นองค์กรที่สามารถสนับสนุนการขับเคลื่อนประเทศเพื่อเข้าสู่ยุค Thailand 4.0 ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ปัจจัยสำคัญหลักในการขับเคลื่อนนั้นก็คือ “คน” หรือที่เรียกว่า “บุคลากร “ โดยเฉพาะบุคลากรภาครัฐ ซึ่ง นิสากร จึงเจริญธรรม (2561) ได้แสดงความเห็นเกี่ยวกับแนวโน้มในการเปลี่ยนผ่านสู่ประเทศไทย 4.0 ในแง่ของความสามารถของบุคลากรทั้งด้านทักษะ สมรรถนะ โดยให้ความเห็นว่าจะต้องเข้าใจสภาวะแวดล้อมใน 5 ปีข้างหน้าว่าประเทศไทย จะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (aging society) อย่างเต็มรูปแบบ นั่นคือ ประชากรมากกว่าร้อยละ 20 จะเป็นประชากรที่มีอายุเกิน 60 ปี และใน 5 ปีข้างหน้า บุคลากรภาคราชการจะมีภาพรวมของการเกษียณอายุถึง 50,584 อัตรา คิดเป็นร้อยละ 12.49 เทคโนโลยีจะเปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดด การทำงานจะเปลี่ยนไปสู่รูปแบบของดิจิทัล รูปแบบของการทำธุรกรรมต่าง ๆ จะเปลี่ยนไป รูปแบบธุรกิจเดิม ๆ จะเปลี่ยนไป เป็นการผสมผสานระหว่างภาคการผลิตและภาคการบริการ ระบบออนไลน์ สื่อสังคมออนไลน์ จะเข้ามามีบทบาทกับการทำงาน และการดำรงชีวิตประจำวัน จากแนวโน้มดังกล่าวเป็นภาพสะท้อนที่แสดงให้เห็นว่าบุคลากรภาครัฐจะต้องปรับปรุงแนวคิด ทักษะ สมรรถนะของตนเองเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพตอบสนองต่อเป้าหมายขององค์กรได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2557) ซึ่งได้ทำโครงสร้างอายุข้าราชการในภาคราชการพบว่าอายุเฉลี่ยของข้าราชการพลเรือนสามัญ ในปี 2556 คือ 42.75 เพิ่มขึ้นเล็กน้อยเมื่อเทียบกับปี 2555 คือ 42.68 ในปีงบประมาณ 2556 ข้าราชการพลเรือนสามัญที่มีอายุมากกว่า 50 ปี มีจำนวน 88,929 คน (ร้อยละ 24.23 ของจำนวนข้าราชการพลเรือนสามัญทั้งหมด) ดังนั้น ในช่วงระยะเวลา 10 ปีข้างหน้า ข้าราชการกลุ่มนี้จะทยอยกันออกจากระบบราชการตามวาระเกษียณอายุปกติ ดังนั้นปัญหาที่ภาครัฐจะต้องเผชิญและเตรียมการรองรับ คือ การสร้างกำลังคนทดแทน เนื่องจากอายุเฉลี่ยที่ค่อนข้างสูง ประเด็นที่สอง คือ ความแตกต่างของกำลังคนรุ่นใหม่และกำลังคนที่มีอยู่ในภาคราชการ จึงจำเป็นต้องมีการวางรากฐานการพัฒนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ทั้งการขับเคลื่อนประเทศไปสู่ Thailand 4.0 และประเด็นยุทธศาสตร์ของกรมสรรพากร บุคลากรที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการพัฒนาคนขององค์กร จะต้องเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรเพื่อรองรับความ

เปลี่ยนแปลงและเป็นกำลังสำคัญในการสนับสนุนให้องค์กรสามารถวางแผนบริหารกำลังคนให้เกิดประโยชน์สูงสุด ดังนั้นจึงนับเป็นความจำเป็นและมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการที่จะพัฒนานักทรัพยากรบุคคล ของกรมสรรพากร เพื่อสร้างทุนมนุษย์ให้กับองค์กร เพื่อให้สามารถนำความรู้ ประสบการณ์ ไปใช้ในการพัฒนาบุคลากร ให้มีความเป็นมืออาชีพ มีความรู้ ความสามารถ และสมรรถนะ ที่เหมาะสมกับภาระหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย และสามารถนำรูปแบบในการพัฒนานี้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาบุคลากรของกรมสรรพากร ทั้งสายงานหลัก และสายงานสนับสนุน ต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะตามหน้าที่ของข้าราชการกรมสรรพากร ตำแหน่งนักทรัพยากรบุคคล
2. เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะตามหน้าที่ของข้าราชการกรมสรรพากร ตำแหน่งนักทรัพยากรบุคคล
3. เพื่อทดลองและประเมินผลการใช้โปรแกรมฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะตามหน้าที่ของข้าราชการกรมสรรพากร ตำแหน่งนักทรัพยากรบุคคล

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในลักษณะของการวิจัยและพัฒนา (research and development- - R & D) โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะตามหน้าที่ของข้าราชการกรมสรรพากร ตำแหน่งนักทรัพยากรบุคคล โดยการประชุมสนทนากลุ่มจำนวน 22 คน เพื่อศึกษาสมรรถนะ วิเคราะห์ลักษณะงานและภาระงานในตำแหน่งของนักทรัพยากรบุคคล นำมากำหนดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามสมรรถนะ กำหนดตัวชี้วัดที่เกิดจากการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจากการนำความรู้ที่ได้รับการพัฒนาไปใช้ในการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับสมรรถนะที่กำหนดเพื่อหาความจำเป็นในการพัฒนา

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะตามหน้าที่ ของข้าราชการกรมสรรพากร ตำแหน่งนักทรัพยากรบุคคล โดยการจัดการสนทนากลุ่ม (focus group discussion) จำนวน 2 ครั้ง ผลที่ได้จากการสร้างและพัฒนาโปรแกรม ประกอบด้วย

1. การพัฒนาโครงสร้างโปรแกรมฝึกอบรมเพื่อให้ครอบคลุมสมรรถนะหลักและสมรรถนะเฉพาะตามลักษณะงานของข้าราชการกรมสรรพากร ตำแหน่งนักทรัพยากรบุคคล ทั้ง 8 สมรรถนะ โดยวิเคราะห์ลักษณะงาน หน้าที่ความรับผิดชอบ และสมรรถนะที่พึงประสงค์ เพื่อออกแบบโปรแกรมฝึกอบรม

2. การสร้างเครื่องมือประเมินปฏิกิริยาของผู้เข้ารับการอบรมต่อกิจกรรมการเรียนรู้ในระหว่าง การเข้ารับการฝึกอบรม

3. การสร้างเครื่องมือวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมโดยใช้แบบวัดผลสัมฤทธิ์ เพื่อประเมินระดับความรู้ก่อนที่จะได้รับการพัฒนาสมรรถนะ และหลังเสร็จสิ้นการฝึกอบรม เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้หลังการทดลองใช้โปรแกรมการฝึกอบรม และหลังเสร็จสิ้นการฝึกอบรมไปแล้ว 90 วัน เป็นการประเมินผลความคงทนของการเรียนรู้

4. การสร้างเครื่องมือประเมินติดตามพฤติกรรมตามสมรรถนะเพื่อกำหนดเป็นพฤติกรรมบ่งชี้ว่าข้าราชการผู้นั้นได้แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมกับสมรรถนะและระดับของสมรรถนะที่เหมาะสมหรือไม่โดยมีการประเมินก่อนเข้ารับการฝึกอบรม และประเมินหลังจากได้เข้ารับการฝึกอบรมไปแล้วจำนวน 90 วัน

5. การสร้างเครื่องมือการประเมินผลลัพธ์ของการปฏิบัติงานตามสมรรถนะที่ได้รับการพัฒนาหลังผ่านการฝึกอบรม 90 วันเพื่อประเมินผลการปฏิบัติงานตามสมรรถนะที่องค์กรคาดว่าจะได้รับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการทำงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรม โดยผู้บังคับบัญชาชั้นต้นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นผู้ประเมิน

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองและประเมินผลใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะตามหน้าที่ของข้าราชการกรมสรรพากร ตำแหน่งนักทรัพยากรบุคคล

ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการกรมสรรพากร ที่ดำรงตำแหน่งนักทรัพยากรบุคคลระดับปฏิบัติการ และชำนาญการ ที่ปฏิบัติงานทั้งในส่วนกลาง และสำนักงานสรรพากรภาค ทั้ง 12 ภาค จำนวนทั้งสิ้น 155 คน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยการสุ่มแบบไม่เฉพาะเจาะจงโดยผู้เข้าร่วมโครงการจะเป็นตัวแทนของส่วนงาน และสามารถเข้าร่วมโครงการได้ตลอดโครงการ จำนวน 30 คน

เครื่องมือการประเมินผล

เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะต่าง ๆ ในการนำไปใช้ปรับปรุงองค์ประกอบต่าง ๆ ของรูปแบบการพัฒนาให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยประเมินตามรูปแบบการประเมิน The Kirkpatrick Model ตามแนวคิดของ Kirkpatrick (2013)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การหาค่าประสิทธิภาพของรูปแบบการพัฒนา โดยการประเมินปฏิกิริยา (reaction) ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อการฝึกอบรม เพื่อประเมินความเหมาะสมของการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะตามหน้าที่ของข้าราชการกรมสรรพากร ตำแหน่งนักทรัพยากรบุคคล กำหนดเกณฑ์ไม่ต่ำกว่า 3.50

2. การหาค่าประสิทธิภาพของหลักสูตร เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ (learning) ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ก่อนและหลังการฝึกอบรม แต่ละหน่วยฝึกอบรม ประเมินความรู้ ความเข้าใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรม (pre-test, post-test) และแบบวัดความคงทน เกณฑ์ผ่านการประเมินจากการทดสอบ โดยใช้การหาประสิทธิภาพชุดการสอน แบบ 80/80 โดย ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2556) และโดยใช้สถิติ t -test (dependent samples) ระหว่างค่าเฉลี่ยก่อน และหลังการฝึกอบรม และค่าเฉลี่ยของการทดสอบหลังการฝึกอบรม และหลังผ่านการฝึกอบรมไปแล้ว 90 วัน

3. การหาค่าประสิทธิภาพของรูปแบบการพัฒนาโดยการประเมินพฤติกรรมการทำงาน (behavior) โดยการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนค่าเฉลี่ยของสมรรถนะที่พึงประสงค์ของข้าราชการกรมสรรพากร ตำแหน่งนักทรัพยากรบุคคล โดยใช้สถิติ t -test (dependent samples) ระหว่างค่าเฉลี่ยก่อน และหลังการฝึกอบรมของกลุ่มทดลอง

4. การหาค่าประสิทธิภาพของหลักสูตรโดยการประเมินผลลัพธ์ (results) ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม โดยใช้แบบประเมินผลลัพธ์ของการปฏิบัติงานตามสมรรถนะที่ได้รับการพัฒนาผ่านหลักสูตรการฝึกอบรมหลังผ่านการฝึกอบรม 90 วัน โดยผู้บังคับบัญชาเป็นผู้ประเมินว่าผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานของผู้ผ่านกระบวนการฝึกอบรมได้ผลลัพธ์ตามสมรรถนะตามหน้าที่งานได้ในระดับใด กำหนดเกณฑ์ไม่ต่ำกว่า 3.50

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะตามหน้าที่ของข้าราชการกรมสรรพากร จากสมรรถนะที่จำเป็นสอดคล้องกับภาระงาน ของข้าราชการกรมสรรพากร ตำแหน่งนักทรัพยากรบุคคล 8 ด้าน ประกอบด้วย (1) สมรรถนะหลัก 5 ด้าน ได้แก่ 1) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ (achievement motivation) 2) บริการที่ดี (service mind) 3) การสั่งสมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ (expertise) 4) การยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรม และจรรยาบรรณ (integrity) และ 5) การทำงานเป็นทีม (teamwork) และ (2) สมรรถนะเฉพาะตามลักษณะงานที่ปฏิบัติ (ประเภทตำแหน่งวิชาการ) 3 ด้าน ได้แก่ 1) การคิดวิเคราะห์ (analytical thinking) 2) การดำเนินการเชิงรุก (pro-activeness) และ 3) ความเข้าใจองค์กรและระบบราชการ (organizational awareness)

จากการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะพบว่า องค์กรความรู้ที่ข้าราชการกรมสรรพากร ตำแหน่งนักทรัพยากรบุคคล ควรได้รับการพัฒนาเพื่อให้เป็นผู้ปฏิบัติงานที่มีสมรรถนะตามหน้าที่ โดยที่ประชุมสนทนากลุ่ม ได้วิเคราะห์ความเชื่อมโยงของเนื้อหาวิชา และจัดกลุ่มเนื้อหาวิชา เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาข้าราชการกรมสรรพากร ตำแหน่งนักทรัพยากรบุคคล ประกอบด้วยหลักสูตร 5 หลักสูตร ประกอบด้วย

1. หลักสูตรการวางแผนกลยุทธ์เพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ประกอบด้วย องค์กรความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนกลยุทธ์ และการจัดทำแผนกลยุทธ์
2. หลักสูตรการวิเคราะห์ความจำเป็นเพื่อการวางแผนการพัฒนามูลฐาน ประกอบด้วยองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรบุคคล และการหาความจำเป็นในการฝึกอบรม
3. เทคนิคการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาทรัพยากรบุคคล ประกอบด้วยองค์ความรู้ เรื่อง แนวทางการเขียนโครงการฝึกอบรม ระเบียบค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม เทคนิคสำคัญในการจัดฝึกอบรม การบริหารโครงการฝึกอบรม และการติดตามประเมินผล
4. หลักสูตรเทคนิคการสื่อสารในที่สาธารณะอย่างมืออาชีพ ประกอบด้วยองค์ความรู้เรื่อง เทคนิคการเป็นพิธีกร/วิทยากร และ เทคนิคการพูดสื่อสาร
5. การสร้างทีมงานคุณภาพเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน คือ องค์กรความรู้เรื่องการทำงานเป็นทีม

ผลการประเมิน โดยใช้รูปแบบการประเมินตามหลักการของ Kirkpatrick แบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ (1) การประเมินปฏิกิริยา (2) การประเมินสัมฤทธิ์ผลการเรียนรู้ (3) การประเมินพฤติกรรม และ (4) การประเมินผลลัพธ์ สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับปฏิกิริยาของผู้เข้ารับการอบรมที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะตามหน้าที่ของข้าราชการกรมสรรพากร ตำแหน่งนักทรัพยากรบุคคล โดยภาพรวม

ปฏิกิริยาของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อรูปแบบการพัฒนา	$\bar{X}$	SD	แปลผล
1. ด้านเนื้อหาสาระของหลักสูตร	4.41	.24	มาก
2. ด้านความเหมาะสมของกิจกรรมประกอบการฝึกอบรม	4.38	.24	มาก
3. ด้านเอกสารและอุปกรณ์ประกอบการฝึกอบรม	4.40	.27	มาก
4. ด้านการกำหนดคุณสมบัติของวิทยากร	4.58	.19	มากที่สุด
5. ด้านการบริหารโครงการ การบริการ และระยะเวลา	4.51	.20	มากที่สุด
6. ด้านกระบวนการการเรียนรู้	4.33	.19	มาก
รวม	4.44	.18	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่าระดับปฏิกิริยาของผู้เข้ารับการอบรมที่มีต่อรูปแบบการพัฒนา อยู่ในระดับมาก ถึงมากที่สุด

ตารางที่ 2 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนด้านความรู้ที่ได้รับจากการพัฒนาสมรรถนะตามหน้าที่ของข้าราชการกรมสรรพากร ตำแหน่งนักทรัพยากรบุคคล ก่อนและหลังการทดลอง

หลักสูตร	คะแนนเต็ม	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		n	t	Sig.
		$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD			
1. การวางแผนกลยุทธ์เพื่อการพัฒนาทรัพยากรบุคคล	100	55.55	10.26	82.45	8.48	30	-14.12	.000
2. การวิเคราะห์ความจำเป็นเพื่อการวางแผนการพัฒนาบุคลากร	100	60.89	12.59	82.67	7.75	30	-11.87	.000
3. เทคนิคการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาทรัพยากรบุคคล	100	62.27	10.11	82.13	6.00	30	-13.00	.000
4. เทคนิคการสื่อสารในที่สาธารณะอย่างมืออาชีพ	100	64.89	8.38	84.67	7.25	30	-12.77	.000
5. การสร้างทีมงานคุณภาพเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน	100	57.33	12.58	86.33	8.50	30	-14.12	.000
รวม	500	60.19	5.47	83.65	4.01	30	-27.31	.000

จากตารางที่ 2 พบว่าค่าเฉลี่ยคะแนนด้านความรู้ก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 3 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนด้านความรู้ที่ได้รับจากการพัฒนาสมรรถนะตามหน้าที่ของข้าราชการกรมสรรพากร ตำแหน่งนักทรัพยากรบุคคล หลังการทดลอง และหลังการทดลอง 90 วัน

หลักสูตร	คะแนนเต็ม	หลังการทดลอง		หลังการทดลอง 90 วัน		n	t	Sig.
		$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD			
1. การวางแผนกลยุทธ์เพื่อการพัฒนาทรัพยากรบุคคล	100	82.45	8.48	81.78	7.21	30	1.00	.325
2. การวิเคราะห์ความจำเป็นเพื่อการวางแผนการพัฒนาบุคลากร	100	82.67	7.75	83.11	6.95	30	-.63	.536
3. เทคนิคการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาทรัพยากรบุคคล	100	82.13	6.01	83.33	5.86	30	-1.87	.071
4. เทคนิคการสื่อสารในที่สาธารณะอย่างมืออาชีพ	100	84.67	7.25	85.33	6.87	30	-.68	.501
5. การสร้างทีมงานคุณภาพเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน	100	86.33	8.50	87.33	9.07	30	-1.36	.184
รวม	500	83.65	4.01	84.18	3.43	30	-1.30	.203

จากตารางที่ 3 พบว่าค่าเฉลี่ยคะแนนด้านความรู้หลังการทดลอง และหลังการทดลอง 90 วันแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

ตารางที่ 4 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรม จากการพัฒนาสมรรถนะตามหน้าที่ของข้าราชการกรมสรรพากร ตำแหน่งนักทรัพยากรบุคคล หลังเสร็จสิ้นการทดลอง 90 วัน โดยภาพรวม จำแนกตามสมรรถนะ

สมรรถนะ	คะแนนเต็ม	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง 90 วัน		n	t	Sig.
		$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD			
การมุ่งผลสัมฤทธิ์	5	2.54	.49	4.30	.56	30	-14.55	.000
การบริการที่ดี	5	2.57	.51	4.32	.59	30	-14.32	.000
การส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ	5	2.58	.49	4.30	.58	30	-14.53	.000
การยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรม	5	2.49	.49	4.23	.56	30	-16.12	.000
การทำงานเป็นทีม	5	2.58	.50	4.38	.55	30	-14.82	.000
การคิดวิเคราะห์	5	2.58	.49	4.38	.56	30	-15.23	.000
การดำเนินการเชิงรุก	5	2.59	.52	4.29	.53	30	-14.60	.000
ความเข้าใจองค์กรและระบบราชการ	5	2.56	.55	4.26	.62	30	-16.54	.000
รวม		2.56	.44	4.31	.52	30	-16.92	.000

จากตารางที่ 4 พบว่าค่าเฉลี่ยความเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมก่อนและหลังการทดลอง 90 วันแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

ตารางที่ 5 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการประเมินผลลัพธ์การปฏิบัติงานตามสมรรถนะของข้าราชการกรมสรรพากรตำแหน่งนักทรัพยากรบุคคล โดยภาพรวม จำแนกเป็นรายด้าน

ผลลัพธ์จากการปฏิบัติงานตามสมรรถนะ โดยภาพรวม	ระดับความเหมาะสม		
	$\bar{x}$	SD	ความหมาย
การมุ่งผลสัมฤทธิ์	4.46	.58	มาก
บริการที่ดี	4.12	.48	มาก
การส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ	4.35	.54	มาก
การยึดมั่นในความถูกต้อง ชอบธรรม	4.30	.52	มาก
การทำงานเป็นทีม	4.47	.57	มาก
การคิดวิเคราะห์	4.33	.53	มาก
การดำเนินการเชิงรุก	4.23	.49	มาก
ความเข้าใจองค์กรและระบบราชการ	4.17	.51	มาก
รวม	4.30	.46	มาก

จากตารางที่ 5 พบว่าระดับการประเมินผลลัพธ์การปฏิบัติงานตามสมรรถนะอยู่ในระดับมากทุกด้าน

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ผลการสร้างและพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะตามหน้าที่ของข้าราชการกรมสรรพากร ตำแหน่งนักทรัพยากรบุคคล โดยใช้รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของเซลเลอร์ อาเล็กซานเดอร์และเลวิสที่มีองค์ประกอบของการพัฒนาหลักสูตรซึ่งประกอบด้วย (1) การกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และขอบเขต (goals, objectives and domains) (2) การออกแบบหลักสูตร (curriculum designing) (3) การนำหลักสูตรไปใช้ (curriculum implementation) และ (4) การประเมินผลหลักสูตร (curriculum evaluation) ซึ่งในการออกแบบการฝึกอบรมของ Rothwell et al., (2006) ก็มีรูปแบบที่คล้ายคลึงกัน คือมีการกำหนดวัตถุประสงค์ เนื้อหาของชุดฝึกอบรม ระยะเวลาในการฝึกอบรม การเลือกใช้วิธีการฝึกอบรม และวิธีการประเมินผลการฝึกอบรม ทั้งนี้การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อหาสาระที่เลือกมาแล้ว ซึ่งชาลิณี เกสรพิกุล (2012) ซึ่งแบ่งขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะครูภาษาไทยด้านการสอนคิดวิเคราะห์ โดยการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นและต้องการในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม การสร้างหลักสูตร นำหลักสูตรไปทดลองใช้เพื่อประเมินประสิทธิภาพ และ ประเมินหลังการฝึกอบรม เช่นเดียวกับดุสิต ขาวเหลือง (2554) ได้ทำการศึกษาเรื่องการฝึกอบรมที่มีประสิทธิภาพและสมรรถนะ โดยมีขั้นตอนประกอบด้วย การตัดสินใจว่าสมรรถนะใดควรพัฒนาให้เกิดขึ้นในตัวพนักงาน เลือกวิธีการพัฒนาที่เหมาะสมกับองค์กรและผู้เข้ารับการอบรม กำหนดหลักสูตรฝึกอบรมระยะยาว ที่รองรับการพัฒนาบุคลากรทุกคน ฝึกอบรมวิทยากร เนื่องจากองค์กรมีได้จ้างวิทยากรผู้เชี่ยวชาญจากภายนอก จึงทำการฝึกอบรมในลักษณะการฝึกอบรมภายในองค์กรโดยวิทยากรต้องได้รับการอบรมในเนื้อหาของสมรรถนะที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการฝึกอบรมตามโปรแกรมการฝึกอบรมที่กำหนด และ ประเมินหลักสูตร โดยการประเมินการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในงาน และ ผลลัพธ์อื่น ๆ ซึ่งการฝึกอบรมตามกระบวนการดังกล่าวช่วยให้พนักงานสามารถสร้างผลงานที่ดีเลิศในการปฏิบัติงานของตนเองได้และให้ความสำคัญกับผลลัพธ์ที่ดีเลิศของการฝึกอบรม ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ที่ประชุมสนทนากลุ่มคำนึงถึงประเด็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่เป็นผู้เรียนผู้ใหญ่ ของ Knowles ที่ระบุถึงสิ่งที่จะต้องคำนึงถึงในการออกแบบการฝึกอบรมในเบื้องต้น ประกอบด้วย 1) ความพร้อมของผู้เรียน (learner readiness) ได้แก่ ความสามารถในการเรียน (ability to learn) การสนใจในการเรียน (motivation to learn) และประสิทธิภาพในตน (self-efficacy) 2) วิธีการเรียน (learning style) เป็นการออกแบบวิธีการเรียนที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับลักษณะของผู้เรียน วัตถุประสงค์ในการเรียน และเนื้อหาในการเรียน และ 3) การถ่ายโอนความรู้ จากชั้นเรียนสู่การปฏิบัติงานจริงในสถานที่ทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยเชิงทดลองของ แวก มุลเดช (2555) เรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่องการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อสร้างและพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาโดยใช้หลักสูตรฝึกอบรม โดยมีองค์ประกอบหลัก คือ วัตถุประสงค์ (objectives) เนื้อหาวิชา (content) ประสบการณ์การเรียนรู้ (learning experiences) การประเมินผล (evaluation) โดยการทดลองใช้หลักสูตร ซึ่งจะต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมขององค์กร และผู้เรียน

1. ผลการประเมินปฏิกิริยา (reaction) ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม พบว่าโดยภาพรวมมีระดับปฏิกิริยาของผู้เข้ารับการอบรมที่มีต่อโปรแกรมการพัฒนาสมรรถนะฯ อยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าระดับปฏิกิริยาของผู้เข้ารับการอบรมที่มีต่อโปรแกรมการพัฒนาสมรรถนะฯ อยู่ในระดับมากที่สุด 2 ด้านได้แก่ ด้านการกำหนดคุณสมบัติของวิทยากร และด้านการบริหารโครงการบริการและระยะเวลา เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ด้านการกำหนดคุณสมบัติของวิทยากรอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้ง 10 ข้อได้แก่ ความรู้ ความชำนาญของวิทยากรเกี่ยวกับเนื้อหาของหลักสูตร การเตรียมความพร้อมของวิทยากร วิทยากรสร้างบรรยากาศในห้องฝึกอบรมอย่างเป็นกันเองวิทยากรตอบคำถามได้ชัดเจนและตรงประเด็น วิทยากรเปิดโอกาสให้

ผู้เข้ารับการอบรมแสดงความคิดเห็นหรือซักถาม วิทยากรกระตุ้นให้เกิดความคิด วิทยากรพยายามเชื่อมโยงเนื้อหาที่นำเสนอกับการนำไปใช้วิธีการถ่ายทอดของวิทยากรช่วยให้เรียนรู้ได้ดีขึ้น การยกตัวอย่างที่ชัดเจนและสอดคล้องกับสถานการณ์ และการนำเสนอ ครบถ้วนตามสาระสำคัญของหลักสูตรที่กำหนด สอดคล้องกับ Delahaye (2000) และ Werner and Desimone (2012) ที่เห็นว่ากิจกรรมหลักที่สำคัญประการหนึ่งในการที่การเรียนรู้ที่จะประสบความสำเร็จ คือ การเลือกผู้ฝึกสอนหรือผู้ให้บริการ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก วิทยากรและผู้ที่ทำหน้าที่บริหารโครงการ ส่งผลโดยตรงต่อความรู้และบรรยากาศของการฝึกอบรม และบรรยากาศในห้องเรียนวิทยากรได้เน้นการเรียนรู้ตามหลักการเรียนรู้ในวัยผู้ใหญ่ (adult learning theory) ของ Knowles et al. (2011) และ Lim et al. (2012) ที่กล่าวถึงการถ่ายโอนความรู้ จากชั้นเรียนสู่การปฏิบัติงานจริงในสถานที่ทำงาน ทั้งนี้การออกแบบหลักสูตร เพื่อให้เกิดประโยชน์ สอดคล้องกับบริบทขององค์กร และเสริมสร้างสมรรถนะ โดยผู้ออกแบบจำเป็นต้องคำนึงถึงหลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ในแง่ของกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งเป็นผู้เรียนผู้ใหญ่จะต้องเน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และเปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ความจำเป็นในการเรียนรู้และมีส่วนร่วมในการประเมินโปรแกรมการเรียนรู้ เช่นเดียวกับ ดุสิต ขาวเหลือง (2554) ได้ทำการศึกษาเรื่องการฝึกอบรมที่มีประสิทธิภาพและสมรรถนะ โดยการพัฒนาและจัดทำหลักสูตรตามแนวคิดสมรรถนะเพื่อลดช่องว่างระหว่างสมรรถนะและการพัฒนาพนักงานให้มีความสามารถในระดับที่องค์กรคาดหวัง โดยหนึ่งในขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตรคือการฝึกอบรมวิทยากร เนื่องจากองค์กรมีได้จ้างวิทยากรผู้เชี่ยวชาญจากภายนอก จึงทำการฝึกอบรมในลักษณะการฝึกอบรมภายในองค์กร (in-house training) โดยให้พนักงานที่มีผลงานดีเลิศเป็นวิทยากร โดยวิทยากรต้องได้รับการอบรมในเนื้อหาของสมรรถนะที่เกี่ยวข้อง

2. ผลการประเมินสัมฤทธิ์ผลการเรียนรู้ (learning) ความรู้ที่ได้รับจากการพัฒนาสมรรถนะฯ หลังสิ้นสุดการทดลองใช้โปรแกรมการฝึกอบรม สูงกว่าก่อนการทดลองใช้โปรแกรมฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หลังสิ้นสุดการทดลองใช้โปรแกรมการฝึกอบรม และหลังการทดลองใช้โปรแกรมการฝึกอบรม 90 วัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าโปรแกรมการฝึกอบรมมีความคงทน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากหลังเสร็จสิ้นการฝึกอบรม ผู้เข้ารับการฝึกอบรมยังได้ใช้ทักษะต่าง ๆ ที่ได้รับจากการฝึกอบรมในการปฏิบัติงานเป็นประจำสม่ำเสมอ ทำให้ยังคงรักษาระดับความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ที่ได้รับจากการฝึกอบรมไว้ได้ และเพิ่มพูนขึ้นด้วยความเชี่ยวชาญที่เกิดจากประสบการณ์ที่ได้รับจากการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับแนวคิดด้านหลักสูตรของ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2554) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ใน 2 มุมมอง คือ ความหมายที่แคบของหลักสูตร คือ วิชาที่สอน ความหมายที่กว้าง คือ ประสบการณ์ทั้งหลายที่จัดให้กับผู้เรียน ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ซึ่งเป็นทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังนั้นประสบการณ์นอกห้องเรียน ก็ถือเป็นหลักสูตร ตามความหมายที่กว้างของวิชัย วงษ์ใหญ่ ดังจะเห็นได้ว่าประสบการณ์จากการปฏิบัติงานทำให้ความรู้ของกลุ่มทดลองเพิ่มขึ้นได้ ดังข้อสรุปจากผลการวิจัยของ Muhaisen and Asour (2017) เกี่ยวกับการพัฒนาและประเมินผลโครงการฝึกอบรมการออกแบบอาคารประหยัดพลังงานในฉนวนกาซา ที่ใช้รูปแบบการฝึกอบรมเพิ่มเติมเช่นการฝึกงานและการฝึกอบรมทางไกลโดยเพื่อเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง ถึงแม้ว่าบุคลากรเหล่านี้จะได้รับความรู้จากการเรียนในมหาวิทยาลัยมาแล้วก็ตาม

3. ผลการประเมินติดตามพฤติกรรมการปฏิบัติงาน (behavior) จากการประเมินของผู้บังคับบัญชาของของผู้เข้ารับการฝึกอบรม โดยการประเมินติดตามพฤติกรรมการปฏิบัติงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะฯ ก่อนเข้ารับการฝึกอบรมและหลังการฝึกอบรมผ่านมาแล้ว 90 วัน จากการสังเกตพฤติกรรมการทำงานและประเมินโดยผู้บังคับบัญชาของผู้เข้ารับการฝึกอบรม พบว่าค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการปฏิบัติงานของผู้เข้า

รับการฝึกอบรมก่อนการฝึกอบรม เท่ากับ 2.56 คะแนน หลังผ่านการฝึกอบรมมาแล้ว 90 วัน เท่ากับ 4.31 คะแนน แสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมการทำงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรม หลังการฝึกอบรมผ่านมาแล้ว 90 วัน สูงกว่าก่อนการทดลองใช้โปรแกรมฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลการประเมินผลลัพธ์ (results) โดยผู้บังคับบัญชาของผู้เข้ารับการฝึกอบรม จากการสังเกตผลลัพธ์จากการปฏิบัติงานหลังการฝึกอบรมผ่านมาแล้ว 90 วัน พบว่า ผลลัพธ์ในการปฏิบัติงานมีความเหมาะสมตามสมรรถนะอยู่ในระดับ มาก ทั้ง 8 ด้าน ได้แก่ 1) สมรรถนะการทำงานเป็นทีม 2) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ 3) การส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ 4) การคิดวิเคราะห์ 5) การยึดมั่น ในความถูกต้องชอบธรรม และจริยธรรม 6) การดำเนินการเชิงรุก 7) ความเข้าใจในองค์กรและระบบราชการ และ 8) ด้านบริการที่ดี ตามลำดับ ทั้งนี้จะเห็นว่าผู้บังคับบัญชาของผู้เข้ารับการฝึกอบรม เห็นว่าหลังจากเข้าร่วมโปรแกรมการพัฒนาตามรูปแบบการพัฒนาข้าราชการกรมสรรพากร ตำแหน่งนักทรัพยากรบุคคล ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีพฤติกรรมที่ส่งผลต่อผลลัพธ์ การปฏิบัติงานที่ส่งผลดีต่อองค์กรอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเนื้อหาวิชาที่ใช้ในการพัฒนาครั้งนี้ได้รับการพัฒนาขึ้นตามรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะข้าราชการกรมสรรพากร ตำแหน่งนักทรัพยากรบุคคล ก็สอดคล้องกับการศึกษาของ Richman (2015) พบว่าองค์กรที่มีประสิทธิภาพสูงไม่สามารถดำรงอยู่ได้โดยปราศจากคุณค่าที่เพิ่มขึ้นในการบริหารทรัพยากรบุคคล (human resource management) และการพัฒนาทรัพยากรบุคคล (human resource development) ซึ่งวิวัฒนาการของการพัฒนาทรัพยากรบุคคล มีพื้นฐานของความรู้ความเข้าใจในคน และเห็นว่า ทรัพยากรมนุษย์เป็นสินทรัพย์ที่ใหญ่ที่สุดในองค์กร และการพัฒนาสังคมและมนุษย์เป็นสิ่งจำเป็นในการดำรงอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำรูปแบบการพัฒนาไปใช้

1. รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะข้าราชการกรมสรรพากร ตำแหน่งนักทรัพยากรบุคคล ได้รับการพัฒนาขึ้นตามสมรรถนะของข้าราชการกรมสรรพากร ตำแหน่งนักทรัพยากรบุคคล หากหน่วยงานอื่นจะนำไปใช้เพื่อพัฒนาบุคลากร ผู้เกี่ยวข้องควรพิจารณาถึงความสอดคล้องของสมรรถนะและภารกิจงาน ของหน่วยงานที่จะนำไปใช้ เพื่อให้บุคลากรได้รับการพัฒนาที่ตรงกับภาระงานที่รับผิดชอบและสอดคล้องกับสมรรถนะที่องค์กรคาดหวัง

2. รูปแบบการพัฒนาที่พัฒนาขึ้นนี้ ได้ออกแบบกระบวนการเรียนรู้โดยยึดแนวทางการเรียนรู้แบบผู้ใหญ่ ผู้บริหารโครงการจะต้องคำนึงถึงความต้องการของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ทั้งในด้านของความพร้อมของผู้เรียน และการพิจารณาคัดเลือกวิทยากร ควรคำนึงถึงความสามารถในการสร้างบรรยากาศในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ หรือการนำเสนอประสบการณ์ หรือปัญหาที่พบในการปฏิบัติงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรมมาปรับประยุกต์ใช้ให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

ควรมีการดำเนินการสร้างรูปแบบเพื่อพัฒนาข้าราชการกรมสรรพากร ในตำแหน่งต่าง ๆ ให้ทราบทุกตำแหน่ง เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาบุคลากรของกรมสรรพากรให้เป็นมาตรฐาน สอดคล้องกับเส้นทางความก้าวหน้าในอาชีพ และสามารถปฏิบัติงานได้ตามสมรรถนะที่กำหนด

เอกสารอ้างอิง

- แขก มูลเดช. (2555). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้. เพชรบูรณ์: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- เฉลิม จักรชุม. (2559). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมตามแนวคิดการเรียนรู้แบบผสมผสานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของครูด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการจัดการเรียนรู้. **วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา** 11(2) หน้า 129 – 142.
- ชาลิณี เกสรพิกุล (2012) การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะครูภาษาไทย ด้านการสอนคิดวิเคราะห์. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย และฉบับสังคมศาสตร์มนุษยศาสตร์** 2(2) หน้า 200 – 207.
- ชัยยงค์ หรหมวงศ์. (2556).การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน. **วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย**. 5(1) หน้า 7 – 19.
- นิสกร จีงเจริญธรรม (2561). **มุมมองมมคิด 11 : นนทบุรี: สำนักงาน ก.พ.**
- ดุสิต ขาวเหลือง. (2554). การฝึกอบรมที่มีประสิทธิภาพและสมรรถนะ. **วารสารการศึกษาและพัฒนาสังคม**. 7(1) หน้า 18 – 31.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2554). **การพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: อาร์แอนด์ปรีนท์ จำกัด.
- วโรตม แก้วโกมินทวงษ์. (2557). สมรรถนะของนักบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่จำเป็นต่อยุคประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. **HRD Journal**, 6(2) หน้า 129 - 142..
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, (2557), **กำลังคนภาครัฐ 2556: ข้าราชการพลเรือนสามัญ**, กรุงเทพฯ: 21 เซ็นจูรี่
- Muhaisen, A. S. and Asour, O. S. (2017), Developing and Evaluating Training Program on Energy Efficient Building Design: The IUG Experience, Palestine, **Journal of Engineering Research and Technology**, 4(2): (June 2017), 43-47.
- Delahaye, B. L. (2000). **Human Resource Development: Principles and practice**. Milton, John Wiley.
- Kirkpatrick, D. and Kirkpatrick, J. (2013). **Kirkpatrick Four Levels: Audio Recording Study Guide**, Georgia: Kirkpatrick Partner.
- Knowles, M. S., Holton III, E.F. & Swanson. R. A. (2011). **The adult learner. The definitive classic in adult education and human resource development** (7th ed.) Amsterdam, Boston: Elsevier, Butterworth Heinemann.
- Richman, N. (2015). Human resource management and human resource development: Evolution and contributions. **Creighton Journal of Interdisciplinary Leadership**, 1(2), (November 2015), 120-129
- Werner, J. M., and DeSimone, R. L. (2012). **Human resource development**. (6thed). Victoria: Thomson/South-Western.

**ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงนโยบายการเงินของประเทศสหรัฐอเมริกา
ต่อมูลค่าการซื้อขายหลักทรัพย์ของนักลงทุนต่างชาติ กรณีศึกษาตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย**

พล ดำรงพงษ์^{1*} บุษบาวรรณ มหารักกะ²

Received : April 21, 2019

Revised : May 31, 2019

Accepted : August 1, 2019

บทคัดย่อ

เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงนโยบายการเงินของประเทศสหรัฐอเมริกานั้นส่งผลกระทบต่อตลาดการเงินต่างๆทั่วโลก และเป็นหัวข้ออภิปรายหนึ่งที่น่าสนใจมากทั้งในหมู่นักวิชาการและกลุ่มผู้กำหนดนโยบายการเงินระหว่างประเทศ การวิจัยครั้งนี้มีจึงวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงนโยบายการเงินของประเทศสหรัฐอเมริกาต่อการเปลี่ยนแปลงมูลค่าการซื้อขายหลักทรัพย์ของนักลงทุนต่างชาติในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในช่วงระยะเวลาระหว่างปี 2538 ถึงปี 2560 โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Linear Regression) ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า การเปลี่ยนแปลงนโยบายการเงินของประเทศสหรัฐอเมริกาทั้งที่มีการคาดการณ์และไม่มีการคาดการณ์ล่วงหน้า ไม่ได้ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงมูลค่าการซื้อขายหลักทรัพย์ของนักลงทุนต่างชาติในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย แต่การเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนเงินระหว่างเงินบาทกับดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งเป็นตัวแปรควบคุมในการศึกษาครั้งนี้ ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงมูลค่าการซื้อขายหลักทรัพย์ของนักลงทุนต่างชาติในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย การศึกษาครั้งนี้ นอกจากจะมีส่วนช่วยเติมเต็มผลการวิจัยก่อนหน้านี้ที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบของนโยบายการเงินของประเทศสหรัฐอเมริกาแล้ว ยังสามารถนำไปปรับใช้เป็นแนวทางในการวางแผนควบคุมการเคลื่อนย้ายของเงินทุนระหว่างประเทศและการบริหารความเสี่ยง เพื่อส่งเสริมผลักดันให้ตลาดการเงินเติบโตต่อไปอย่างยั่งยืนได้อีกด้วย

คำสำคัญ : ผลกระทบของนโยบายการเงินของประเทศสหรัฐอเมริกา ตลาดเกิดใหม่ การลงทุนระหว่างประเทศ การเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศ อัตราดอกเบี้ยนโยบาย

¹ หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนานาชาติสแตมฟอร์ด จังหวัดกรุงเทพมหานคร e-mail: damrongpong@hotmail.com

² บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนานาชาติสแตมฟอร์ด จังหวัดกรุงเทพมหานคร e-mail: budsabawan.maharakkhaka@stamford.edu

* ผู้นิพนธ์หลัก e-mail: damrongpong@hotmail.com

THE IMPACT OF U.S. MONETARY POLICY ON FOREIGN TRADING VOLUME:
THE CASE OF THE STOCK EXCHANGE OF THAILAND

Pol Damrongpong^{1*} Budsabawan Maharakhaka²

Abstract

The impact of U.S. Monetary Policy on the international financial markets has been one of the most debated topics among academics and policy makers. This present study examines the effect of the Federal Reserve's action monetary policy on the foreign trading volume of the Stock Exchange of Thailand for the period between 1995 and 2017. An empirical analysis of multiple linear regression suggests that both unanticipated and anticipated changes in U.S. federal funds rate do not affect trading volume of the foreign investors on the Stock Exchange of Thailand. However, the Thai baht-U.S. dollar exchange rate which is one of the control variables in this study has significant relationship with foreign trading volume of the Stock Exchange of Thailand. The findings offer guideline for capital control and risk management required to promote sustainable economic growth and prosperity

Keywords : Impact of U.S. monetary policy, emerging markets, foreign investment, capital flows, federal funds

¹ Master of Business Administration Program, Stamford International University, e-mail: damrongpong@hotmail.com

² Graduate School, Stamford International University, e-mail: budsabawan.maharakhaka@stamford.edu

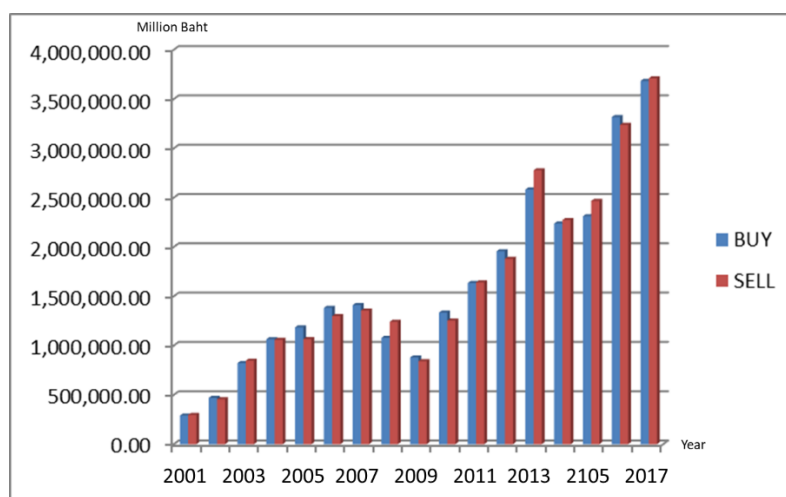
* Corresponding author, e-mail: damrongpong@hotmail.com

Introduction

In 1975, the Stock Exchange of Thailand (SET) started its first official trading as the first capital market in Thailand, attracting both domestic and foreign investment. It has played vital roles in supporting capital allocation and economic development as a part of National Economic and Social Development Plan. SET has been one of the most attractive emerging equity markets offering desirable growth and diversification opportunities for investors from developed economies.

Figure 1 illustrates the foreign trading volume in the Stock Exchange of Thailand between 2001 and 2017. Foreign activity in SET has been tremendous in the last decades, consistent with an increase in overall foreign investment in Asian region. These capital flows reflected Thailand's recovery from Asian economic crisis and the end of fixed exchange rate regime in Thailand. Like other regional markets, SET has largely been influenced by global factors. During the global financial crisis, foreign capital flows out of the countries as investors are affected by the financial turmoil.

Figure 1 Foreign Trading Volume in SET During 2001-2017

Source: The Stock Exchange of Thailand (2017)

Until recently, U.S. economy has been vigorous. The international dimensions of the U.S. Federal Reserve have been controversial. The changes in Fed's policy were found to affect foreign economies especially in an integrated world where financial markets are closely related (Byrne & Fiess, 2011; Hausman & Wongswan, 2011). The impact is transmitted through demand and credit channels (Ammer, Vega, & Wongswan, 2010). The demand or conventional channel of policy transmission affects market demand directly via interest rates. A rise in interest rates, lowers demand for consumption and investment, and lowers real GDP. An expansion regime increases spending and consumption, promoting investment to raise production (Bernanke & Gurtler, 1995; 2000; Cook & Hahn, 1988; Edelberg & Marshall, 1996; Ehrmann & Fratzscher, 2005; Taylor, 1995). The credit channel of policy transmission refers to a reaction of credit supply provided by the financial institutions to the changes in monetary policy (Ammer et al., 2010; Mishkin, 2001). For example, under tightening credit period, credit given to borrowers in the contracting business environment are squeezed. Worsen credit market condition raises interest rates and decreases the present value of firms' collateralized assets. Thus, firms with heavy external financing might experience stronger impact of monetary policy during contracted economy. (Bernanke & Blinder, 1992; Bernanke & Kuttner, 2005; Kashyap, Stein, & Wilcox, 1993).

In an international context, the transmission mechanism of monetary policy plays vital roles in interconnected markets. Canova (2005), Wongswan (2006), and Wongswan (2009) found the impact of the U.S. Federal Reserve's action on foreign interest rates and equity markets. The notion supports Kim (2001) who discussed interest rates as critical vehicles for international transmission of monetary policy. An international response of monetary policy depends on the degree of interdependent among countries. The interest rates of currencies pegged to U.S. dollar are more sensitive to FOMC policy compared to those with floating regime (Ammer, et al., 2010). In addition to interest rates, the country's monetary policy affects international asset prices through portfolio channel. For instance, U.S. investors who suffer a negative wealth shock resulted from the FOMC announcement might liquidate their international portfolios without any common fundamental factors are associated (Fiordelici, Galloppo, & Ricci, 2014; Kodres & Pritsker, 2002; Kyle & Xiong, 2001; Ricci, 2015).

Tan and Shrestha (1998) studied the response of equity market in Thailand, Malaysia, Singapore, Hong Kong, South Korea, and Japan to the changes in U.S. monetary policy. These Asian markets exhibited significant reaction to FOMC announcement, but the direction and degree of response vary across countries. Wongswan (2009) used high-frequency data and a classification of target and path surprises to examine an international response of global stock markets. The regression analysis showed that equity markets in the selected regions response differently to the announcement of FOMC depending on financial linkages between the countries and the U.S. The results also suggested an indirect evidence that the discount rates component of foreign equities is influenced by the FOMC announcement and the U.S. monetary policy is a risk factors in international financial market. Ammer et al. (2010) examined global transmission of U.S. monetary policy using the intraday firm-level stock prices across the world. Their finding supported the intuition of policy transmission through demand channel, credit channel, and local interest rate channel. Berument and Ceylan (2010) examined the response of global interest rates and their results suggested that an unanticipated change in U.S. federal funds target rates have greater effects on foreign interest rates than an unanticipated change. The effects seem stronger in advanced economies than in developing countries. The effect of Fed's action is less for assets with longer time to maturity. Hausman and Wongswan (2011) contributed to the study by analyzing the response of stock indices, exchange rates and interest rates in 49 countries to the announcement of FOMC. They confirmed various response among diverse classes of assets to the changes in U.S. monetary policy. An integration with U.S. economy and an exchange rate regime employed by the country are determining factors of the reaction. The paper contributes to (Ammer, et al., 2010) in showing larger impact on Federal Reserve's announcement on the currencies pegged to U.S. Dollar.

An impact of the Fed's policy on global real estate markets were studied in Xu and Yang (2011). They summarized inverse response to the decrease in target federal funds rates and direction of the policy. However, these global responses are asymmetric. The impact is strong when there are unexpected cuts, when the surprises are large, and when the policy is loosening. Chortareas and Noikokyris (2017) contributed to the prior literature by considering how the local monetary policy determines the international transmission of monetary policy. They demonstrated the roles of financial market openness and policy synchronization in mitigating the strength of transmission in of 35 global financial markets. The impact of U.S. monetary policy is less pronounced when the policy rates of a country aligned with U.S. target rates.

Though there is a large number of researches on the international effects of the FOMC's policy announcement, most of them study the impact of the announcement on interest rates, stock index, or asset prices. Only a handful researches have an objective to evaluate the effect of the announcement on foreign capital flows and investment. However, it is nontrivial to justify that the foreign capital flow is one contributing factors in the growth and stability of a country's financial market (Agbloyor, Abor, & Yawson,

2014; Choong, Baharumshahb, Yusop, & Habibullah, 2010). Excessive capital flows can dominate local financial systems by contributing to an overwhelming credit supply and leads to economic bubbles. Large capital flows, in addition, can lead to currency appreciation hurting local export and productivity (Ahmed & Zlate, 2014). Byrne and Fiess (2011) discussed U.S. interest rates as significant determinant of emerging markets' capital flows. Interest rate gap between advanced and emerging markets can attract investment capital through risk-taking channel where monetary policy affects risk appetite among market participants (Bruno & Shin, 2015; Dahlhaus & Vasishtha, 2014). The studies of Burns, Kida, Lim, Mohapatra, and Stocker (2014), Eichengreen and Gupta (2015), Punzi and Chantapacdepong (2017), Rey (2015), and Ricci & Shi (2016) offered evidence of U.S. monetary policy influence on emerging market capital flows. Though these literatures examined the issues systematically, Koepke (2018) and Dahlhaus and Vasishtha (2014) added to the debates by considering the expectation of the future monetary policies in the study.

There are researches regarding how Thai financial market respond to the U.S. monetary policy. Their focuses were the response of interest rates and stock market returns and interest rates. The effects on foreign capital investment are less controversial. Surarassamee (2009) examine the effects of FOMC announcement on Thai interbank-overnight rates, SET index, bond rates of every maturity, and exchange rates. The strong responses of Thai financial market were found for unanticipated target rate changes while only little effects were reported for the anticipated announcement. Wadhanapatee, Bialowas, and Phuangsup (2012) studied the response of Thai financial market to the changes in U.S. federal funds target rates to evaluate market efficiency of the Stock Exchange of Thailand (SET). They concluded no significant influence of an anticipated change in federal funds target rates on the SET index, but the security prices are inversely related to an unanticipated target rate change.

The studies on foreign capital flows in Thailand were found to concentrate on exchange rates, interest rate differential, returns on stock markets, and asset prices (Chuanhai, 1997; Jiwapibantanakit, 2003; Mingkhwanrungrueng, 1997; Pumruang, 2005; Srinual, 2010; Tangchetcharung, 2010; Teerachotetanakul, 2010). Mingkhwanrungrueng (1997) examined factors affecting foreign portfolio investment mobility in Thailand during 1992-1996. It was concluded that a Thai baht-U.S. dollar exchange rates, spread between domestic and international interest rates, inflation rates, average market dividend yield, Thai and foreign stock indices as well as inter-bank rates are influencing factors determining the foreign portfolio investment mobility in Thailand. The study was supported by Pumruang (2005) where the interest rate spread, exchange rates and returns on SET index were found to influence foreign investment in the Stock Exchange of Thailand. The findings of Srinual (2010), however, offered contradicting results to the prior studies. The regression analysis showed that only real exchange rates had significant influence on the private foreign investment capital flows in Thailand. Local index returns, and the local bond rates were not critical factors in determining the capital flows. The study of Teerachotetanakul (2010) expanded the scope of the prior studies by including the percentage changes in Dow Jones index as additional influencing factors and the analysis focused on foreign trading volume as a dependent variable. However, only percentage changes in the SET index was found to affect the foreign trading volume in the SET.

Among those previous researches, an effect of U.S. monetary policy on foreign trading activity in SET was not much debated. But since the foreign investment and capital flows are crucial economic variables contributing to stability and growth of an economy (Agbloyor, et al., 2014; Choong, et al, 2010), the study of how those policies affect foreign investment activity in Thailand is unneglectable.

Objective of the study

This present study has an objective to analyze the impact of the U.S. monetary policy on the changes in foreign trading volume of the Stock Exchange of Thailand through an announcement of target rates made by the Federal Open Market Committee (FOMC). It contributes to the previous studies by considering the impact of U.S. monetary policy specifically on the foreign trading volume factor. The study offers insight for risk control and foreign investment management. As the massive foreign capital has flown to exploit untapped potential in Asian countries including Thailand, their movement affect market stability. An understanding of driving forces behind those movement can greatly assist policy makers in promoting sustainable economic growth and prosperity.

Methodology

This present research follows Bernanke and Kuttner (2005), Cook and Hahn (1988), Hausman and Wongsuan (2011), Wadhanapatee et al. (2012), Xu and Yang (2011) in using regression estimation to analyze the impact of U.S. monetary policy. Hence, the effect of the U.S. federal funds target rates announcement on the trading volume of foreign investors of the Stock Exchange of Thailand were examined. The sample includes 57 changes in federal funds target rates from 1995 to 2017. According to the studies by Ammer et al. (2010), Berument and Ceylan (2010), Kuttner (2001), Lee (2006), Surarassamee (2009), and Wadhanapatee et al. (2012), the changes in U.S. monetary policy can be classified as anticipated and unanticipated changes and the market reaction to the changes are difficult to measure. The researchers can rely on a vector autoregressive (VAR) model to measure market expectation of Fed Fund's announcement (Edelberg & Marshall, 1996; Evan & Marshall, 1998; Mehra, 1996) or use futures data to capture the expectation from the market (Lee, 2006). According to Krueger and Kuttner (1996) and Kuttner (2001), the federal funds futures price is a reliable forecast of Federal Funds target rates for several reasons. First, the data are independent of model selection. Further, there is no out-of-date data problem when data are used for the forecast and, lastly, since the federal funds futures application does not bring in the generated-regressor problems which are usually found under model-based approach, using federal funds futures contract is considered the most efficient approach to distinguish between an anticipated and an unanticipated changes in target rates (Gurkaynak, Sack, & Swanson, 2006). Following Ammer et al. (2010), Kuttner (2001), Lee (2006), Surarassamee (2009) and Wadhanapatee et al. (2012), we derived the anticipated and unanticipated components of the Federal Funds target announcement from the difference between futures prices on the day of an FOMC announcement and the day before with an assumption that when the futures contract matures the futures price and the spot price must be the same (Krueger & Kuttner, 1996). An unanticipated component of the policy announcement is calculated as a change in price of the spot-month federal funds futures on the day of the announcement.

$$\Delta r_t^u = \frac{m_s}{m_s - t} (f_{n,t}^0 - f_{n,t-1}^0) \quad (1)$$

Setting day t as the date of the announcement made by FOMC, Δr_t^u is the unanticipated changed in the target rate, $f_{n,t}^0$ is the spot-month futures rates on day t of month n and $f_{n,t-1}^0$ is the spot-month futures rates on the day before announcement. Since the federal funds futures contract is an average of the particular month's effective overnight rates, it is not a closing price on any specific day. Therefore, the most efficient way to estimate an unanticipated change in the target rate is to scale up number of days affected by the change. The difference between federal funds futures prices on the announcement date and the date prior to the announcement is then multiplied by $\frac{m_s}{m_s - t}$ where m_s is the number of days in the

month of the announcement and t (the announcement date) is counted as number of days from the first day of the relevant month to the date of the announcement (Ammer et al., 2010; Kuttner, 2001; Lee, 2006; Surarassamee, 2009; Wadhanapatee et al., 2012). Then, an anticipated or expected component of the change in federal funds target rate Δr_t^e , is calculated from the difference between an actual change in target rate Δr_t and an unanticipated change calculated from equation (1) or Δr_t^u .

$$\Delta r_t^e = \Delta r_t - \Delta r_t^u \quad (2)$$

From the earlier estimation, we derive two independent variables for the regression analysis, an anticipated and unanticipated changes in federal funds target rates. Because this study analyzes an effect of U.S. monetary policy announcement on the foreign trading volume of the Stock Exchange of Thailand which is in the different time zone, the changes in foreign trading volume in SET on the day after federal fund target rates announcement ΔV_{t+1} are employed as a dependent variable.

In addition to the dependent and independent variables described earlier, this study includes two control variables in the empirical models, namely, the changes in Thai baht-U.S. Dollar exchange rates (ΔEXC_{t+1}) and the changes in SET Index (ΔSET_{t+1}) as the 2 variables are suggested by earlier literatures to have relation with the changes in foreign trading (Chuanhai, 1997; Jiwapibantanakit, 2003; Mingkhwanrungrueng, 1997). Thus, the model equation can be described as

$$\Delta V_{t+1} = \alpha + \beta_1 \Delta r_t^u + \beta_2 \Delta r_t^e + \beta_3 \Delta EXC_{t+1} + \beta_4 \Delta SET_{t+1} \quad (3)$$

Where,

ΔV_{t+1}	= percentage changes in foreign trading volume of the Stock Exchange of Thailand on the day after FOMC announcement
Δr_t^u	= percentage of unexpected changes in federal funds target rate
Δr_t^e	= percentage of expected changes in federal funds target rate
ΔEXC_{t+1}	= percentage changes in Thai baht-U.S. Dollar exchange rate on the day after FOMC announcement
ΔSET_{t+1}	= percentage changes in SET index on the day after FOMC announcement

The data on all variables are gathered for each of the corresponding announcement of the FOMC. They include 57 samples for 57 changes in federal fund's target rate from 1995 to 2017. All data were retrieved from Bloomberg and all changes are transformed into percentage term. Prior to the regression analysis, data on each variable were examined for their stationarity. Augmented Dickey-Fuller (ADF) Unit Root tests were conducted to verify the stationarity of all data series as the non-stationarity of data is the critical requirement for the Ordinary Least Square estimation (OLS). Then, the empirical regression model was estimated and examined for statistical errors regarding model specification.

Results and Discussion

As the unit root test confirmed stationary property of all data series, it was possible to estimate regression equation regarding the impact of changes in U.S. federal funds target rates on the changes in foreign trading volume of the Stock Exchange of Thailand. Table 1 illustrates the result from regression estimation. The findings demonstrate that both anticipated and unanticipated components of the U.S. monetary policy announcement do not have significant influence on the changes in foreign trading volume

of the Stock Exchange of Thailand at 95% confidence level. However, the changes in Thai Baht-U.S. Dollar exchange rate, one of the controlled variables, demonstrated significant influence on the changes in foreign trading volume. A depreciation of Thai Baht against U.S. Dollar leads to an increase in foreign trading volume and vice versa. Finally, the change in SET index does not affect the trading volume of foreign investors. The estimation is without auto- and serial correlation problems. It does not contain heteroskedasticity and there is no correlation among variables.

Table 1 Regression Estimation

Dependent Variable: CHG_BUY_SELL				
Method: Least Squares				
Date: 03/09/18 Time: 21:12				
Sample: 5/04/1995 9/15/2017				
Included observations: 57				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
EXPECTED	7.057585	5.284243	1.335591	0.1875
UNEXPECTED	23.74223	14.25211	1.665875	0.1018
CHG_EXC_T_1	1993.635	176.4609	11.29788	0.0000*
CHG_SET_T_1	-5.301707	23.92055	-0.221638	0.8255
C	-2.921924	1.718376	-1.700399	0.0950
R-squared	0.714312	Mean dependent var	-0.177313	
Adjusted R-squared	0.692336	S.D. dependent var	21.97489	
S.E. of regression	12.18892	Akaike info criterion	7.922563	
Sum squared resid	7725.628	Schwarz criterion	8.101778	
Log likelihood	-220.7930	Hannan-Quinn criter.	7.992212	
F-statistic	32.50416	Durbin-Watson stat	2.250571	
Prob(F-statistic)	0.000000			

Note 1: CHG_BUY_SELL = percentage changes in foreign trading volume of the Stock Exchange of Thailand on the day after FOMC announcement, EXPECTED = percentage of expected changes in Fed funds rate, UNEXPECTED = percentage of unexpected changes in Fed funds rate, CHG_EXC_T_1 = percentage changes in Thai Baht-U.S. Dollar exchange rate on the day after FOMC announcement, CHG_SET_T_1 = percentage changes in SET index on the day after FOMC announcement

Note 2: * denote level of confidence at 95%.

This finding seems partially contradictory to previous literatures on the international transmission of U.S. monetary policy (Ammer, et al., 2010; Berument & Ceylan, 2010; Bruno & Shin, 2015; Burns et al., 2014; Byrne & Fiess, 2011; Dahlhaus & Vasishtha, 2014; Eichengreen & Gupta, 2015; Hausmann & Wongswan, 2011; Rey, 2015; Ricci & Shi, 2016; Wongswan, 2009). Though some of the earlier researches have reported the significant impact of U.S. monetary policy on global markets, the variables employed in those studies vary. Hausmann and Wongswan (2011), for instance, examined the impact on interest rates and exchange rates. Dahhl and Vasishtha (2014) based their study on the net portfolio flows in 23 emerging markets while Bruno and Shin (2015) examined the impact specifically on cross-border banking sector flows. This study specifically examined the impact of the FOMC announcement on changes in foreign trading volume. The significant influence of Thai Baht-Dollar exchange rate and the foreign trading volume reported in this study offers contributing supports for prior studies which demonstrated empirical evidences that the Thai Baht-Dollar exchange rate is one of the critical factors in determining capital flows and foreign investment in Thailand (Jiwapibantanakit 2003; Pumruang, 2005; Srinual, 2010; Teerachotetanakul, 2010). In the present study, a depreciation of Thai Baht against U.S. dollar leads to an increase in foreign trading while an appreciation of Thai Baht decreases foreign trading volume. The relationship might be explained by the currency speculation which was discussed in earlier studies.

Conclusion and Recommendation

This study examined the impact of U.S. monetary policy on the trading volume of foreign investors of the Stock Exchange of Thailand. There have been prior researches regarding the international effect of U.S. monetary policy on international economy and there are papers discussing the response of Thai financial market to the announcement of FOMC in terms of stock market returns, exchange rates, and interest rates. Thus, it is worth taking an analysis specifically of the effects of U.S. policy announcement on foreign investment activity since the capital flow contributes to growth and stability of a country's financial market. The foreign trading volume in the Stock Exchange of Thailand was analyzed using regression estimation based on expected and unexpected changes in federal funds target rates. The exchange rate between Thai Baht and U.S. Dollar and the SET index were included in the model as controlled variables. Empirical results suggested that the expected and unexpected changes in the federal funds target rates do not affect the foreign trading volume in the Stock Exchange of Thailand. However, the Thai Baht-U.S. Dollar exchange rate plays role in the trading activity of foreign investors.

The findings imply policy implication in capital flows management and risk control. The results presented here demonstrate a vital role of exchange rate on foreign trading activities. If the foreign capital flows in to the country are for speculative purpose, the risks associated with the activity must be taken with caution. Excessive speculative funds might overheat the financial market and deteriorate economic stability. The responsive market tightening policy to raise in interest rates might further stimulate market a

ctivities. On the other hand, a sudden drop in foreign trading or a large foreign capital outflows when Thai Baht appreciates might pause financial activities and weaken Thai baht leaving the economy sluggish.

As a guideline to future research, even though this study does not confirm the impact of U.S. monetary policy on the foreign trading volume in the Stock Exchange of Thailand, it should be noted that there are several measures of foreign investment activities and capital flows. These measures should be considered to further evaluate the impact of foreign country's monetary policy to contribute towards both policy and economic implication which are necessary for financial market and economic development.

Reference

- Agbloyor, E. K., Abor, J. Y., Adjasi, C. K., & Yawson, A. (2014). Private capital flows and economic growth in Africa: the role of domestic financial markets. *Journal of International Financial Markets, Institutions and Money*, 30, 137-152. <https://doi.org/10.1016/j.intfin.2014.02.003>
- Ahmed, S., & Zlate, A. (2014). Capital flows to emerging market economies: a brave new world. *Journal of International Money and Finance*, 48(B), 221-248. <https://doi.org/10.1016/j.jimonfin.2014.05.015>
- Ammer, J., Vega, C., & Wongswan, J. (2010). International transmission of U.S. monetary policy shocks: evidence from stock prices. *Journal of Money, Credit and Banking*, 42(S1), 179-198. <https://doi.org/10.1111/j.1538-4616.2010.00333.x>
- Bernanke, B. S., & Blinder, A. S. (1992). **The Federal funds rate and the channels of monetary transmission**. *American Economic Review*, 82(4), 901-921. Retrieved from <https://ideas.repec.org/a/aea/aecrev/v82y1992i4p901-21.html>
- Bernanke, B. S., & Gertler, M. (1995). Inside the black box: the credit channel of monetary policy transmission. *Journal of Economic Perspectives*, 9(4), 27-48. <https://doi.org/10.1257/jep.9.4.27>

- Bernanke, B. S., & Gertler, M. (2000). **Monetary Policy and Asset Price Volatility**. NBER Working Papers No. 7559. <https://doi.org/10.3386/w7559>
- Bernanke, B. S., & Kuttner, N. K. (2005). What explains the stock market's reaction to Federal Reserve policy? **The Journal of Finance**, 60(3), 1221-1257. <https://doi.org/10.1111/j.1540-6261.2005.00760.x>
- Berument, H. & Ceylan, N. B. (2010). The effects of anticipated and unanticipated Federal funds target rate changes on domestic interest rates: international evidence. **International Review of Applied Financial Issues and Economics**, 2, 328-340. Retrieved from <https://www.cceol.com/search/article-detail?id=199318>
- Bruno, V., & Shin, H. S. (2015). Capital flows and the risk-taking channel of monetary policy. **Journal of Monetary Economics**, 71, 119-132. <https://doi.org/10.1016/j.jmoneco.2014.11.011>
- Burns, A., Kida, M., Lim, J. J., Mohapatra, S., & Stocker, M. (2014). **Unconventional Monetary Policy Normalization in High-Income Countries: Implications for Emerging Market Capital Flows and Crisis Risks**. Policy Research Working Paper. <https://doi.org/10.1596/1813-9450-6830>
- Byrne, P. J., & Fiess, N. (2011). **International Capital Flows to Emerging and Developing Countries: National and Global Determinants**. SIRE Discussion Papers, Scottish Institute for Research in Economics, University of Glasgow. Retrieved from <https://core.ac.uk/download/pdf/6659892.pdf>
- Canova, F. (2005). The transmission of US shocks to Latin America. **Journal of Applied Econometrics**, 20(2), 229-251. <https://doi.org/10.1002/jae.837>
- Choong, C., Baharumshah, A. C., Yusop, Z. & Habibullah, M. S. (2010). Private capital flows, stock market and economic growth in developed and developing countries: a comparative analysis. **Japan and the World Economy**, 22(2), 107-117. <https://doi.org/10.1016/j.japwor.2009.07.001>
- Chortareas, G., & Noikokyris, E. (2017). Federal reserve's policy, global equity markets, and the local monetary policy stance. **Journal of Banking & Finance**, 77(C), 317-327. <https://doi.org/10.1016/j.jbankfin.2016.04.026>
- Chuanchai, N. (1997). **Factors Affecting the Foreign Capital Flows in the Stock Exchange Market of Thailand**. Unpublished master's thesis, Kasetsart University, Faculty of Economics. Retrieved from <http://www.thaithesis.org/detail.php?id=27492>
- Cook, T., & Hahn, T. (1988). The information content of discount rate announcements and their effect on market interest rates. **Journal of Money, Credit and Banking**, 20(2), 167-180. <https://doi.org/10.2307/1992108>
- Dahlhaus, T., & Vasishta, G. (2014). **The Impact of U.S. Monetary Policy Normalization on Capital Flows to Emerging-Market Economies**. Bank of Canada Working Paper, Retrieved from <http://hdl.handle.net/10419/123742>
- Edelberg, W., & Marshall, D. (1996). Monetary policy shocks and long-term interest rates. **Economic Perspectives-Federal Reserve Bank of Chicago**, 20, 2-28. Retrieved from [file:///C:/Users/Design/Downloads/epmar96a-pdf%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Design/Downloads/epmar96a-pdf%20(1).pdf)
- Ehrmann, M., & Fratzscher, M. (2005). Exchange rates and fundamentals: new evidence from real-time data. **Journal of International Money and Finance**, 24(2), 317-341. <https://doi.org/10.1016/j.jimonfin.2004.12.010>
- Eichengreen, B., & Gupta, P. (2015). Tapering talk: The impact of expectations of reduced Federal Reserve security purchases on emerging markets. **Emerging Markets Review**, 25(C), 1-15. <https://doi.org/10.1016/j.ememar.2015.07.002>

- Evans, C. L., & Marshall, D. A. (1998). Monetary policy and the term structure of nominal interest rates: evidence and theory. **Carnegie-Rochester Conference Series on Public Policy**, 49(1), 53-111. [https://doi.org/10.1016/S0167-2231\(99\)00004-4](https://doi.org/10.1016/S0167-2231(99)00004-4)
- Fiordelisi, F., Galloppo, G., & Ricci, O. (2014). The effect of monetary policy interventions on interbank markets, equity indices and G-SIFIs during financial crisis. **Journal of Financial Stability**, 11, 49-61. <https://doi.org/10.1016/j.jfs.2013.12.002>
- Gurkaynak, R. S., Sack, B. P., & Swanson, E. T. (2004). **Do Actions Speak Louder Than Words? The Response of Asset Prices to Monetary Policy Actions and Statements**. FEDS Working Paper No. 2004-66. Retrieved from https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=633281
- Hausman, J., & Wongswan, J. (2011) Global asset prices and FOMC announcements. **Journal of International Money and Finance**, 30(3), 547-571. <https://doi.org/10.1016/j.jimonfin.2011.01.008>
- Jiwapibantanakit, J. (2003). **Factor Affecting on Foreign Capital Movement in The Stock Exchange of Thailand**. Unpublished master's thesis, Kasetsart University, Faculty of Economics. Retrieved from https://www.regis.ku.ac.th/cpcmns/kugradNew/mis/gr_student.php?student_id=42671735
- Kashyap, K. A., Stein, C. J., & Wilcox, W. D. (1996). Monetary policy and credit conditions: evidence from the composition of external finance: reply. **The American Economic Review**, 86(1), 310-314. Retrieved from <http://www.jstor.org/stable/2118272>
- Kim, S. (2001). International transmission of U.S. monetary policy shocks: evidence from VAR's. **Journal of Monetary Economics**, 48(2), 339-372. [https://doi.org/10.1016/S0304-3932\(01\)00080-0](https://doi.org/10.1016/S0304-3932(01)00080-0)
- Kodres, L. E. & Pritsker, M. (2002). A rational expectations model of financial contagion. **The Journal of Finance**, 57(2), 769-799. <https://doi.org/10.1111/1540-6261.00441>
- Koepke, R. (2018). Fed Policy Expectations and Portfolio Flows to Emerging Markets. **Journal of International Financial Markets, Institutions and Money**, 55, 170-194. <https://doi.org/10.1016/j.intfin.2018.03.003>
- Krueger, T. J., & Kuttner, N. K. (1996). The Fed funds futures rate as a predictor of Federal Reserve policy. **Journal of Futures Markets**, 16(8), 865-879. [https://doi.org/10.1002/\(SICI\)1096-9934\(199612\)16:8<865::AID-FUT2>3.0.CO;2-K](https://doi.org/10.1002/(SICI)1096-9934(199612)16:8<865::AID-FUT2>3.0.CO;2-K)
- Kuttner, K. (2001). Monetary policy surprises and interest rates: evidence from the Fed funds futures market. **Journal of Monetary Economics**, 47(3), 523-544. [https://doi.org/10.1016/S0304-3932\(01\)00055-1](https://doi.org/10.1016/S0304-3932(01)00055-1)
- Kyle, S. A., & Xiong, W. (2001). Contagion as a wealth effect. **The Journal of Finance**, 56(4), 1401-1440. <https://doi.org/10.1111/0022-1082.00373>
- Lee, J. (2006). The impact of federal funds target changes on interest rate volatility. **International Review of Economics & Finance**, 15(2), 241-259. <https://doi.org/10.1016/j.iref.2004.11.005>
- Mehra, Y. P. (1996). Monetary policy and long-term interest rates. **FRB Richmond Economic Quarterly**, 82(3), 27-49. Retrieved from <https://ssrn.com/abstract=2125935>
- Mingkhwanrungrueng, W. (1997). **Factor Affecting Foreign Portfolio Investment Mobility in Thailand**. Unpublished master's thesis, Kasetsart University, Faculty of Economics. Retrieved from https://www.regis.ku.ac.th/cpcmns/kugradNew/mis/gr_student.php?student_id=37675840
- Mishkin, F. S. (2001). **Monetary Policy Strategy: Lessons from the Crisis**. NBER Working Papers No. 16755, Retrieved from <http://www.nber.org/papers/w16755>

- Pumruang, S. (2005). **The Study of Factors Affecting on Foreign Portfolio Investment in The Stock Exchange of Thailand**. Unpublished master's thesis, Srinakharinwirot University, Faculty of Economics. Retrieved from http://newtdc.thailis.or.th/result.aspx?Ntk=subject_facet1%7Csubject_facet&Ntt=%u0e01%u0e32%u0e23%u0e25%u0e07%u0e17%u0e38%u0e19%7C%u0e15%u0e25%u0e32%u0e14%u0e2b%u0e25%u0e31%u0e01%u0e17%u0e23%u0e31%u0e1e%u0e22%u0e4c&Nto=
- Punzi, M. T. & Chantapacdepong, P. (2017). **Spillover Effects of Unconventional Monetary Policy in Asia and the Pacific**. ADBI Working Paper 630. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2894756>
- Rey, H. (2015). **Dilemma not Trilemma: The Global Financial Cycle and Monetary Policy Independence**. NBER Working Paper No. 21162. Retrieved from <http://www.nber.org/papers/w21162>
- Ricci, L. A., & Shi, W. (2016). **Trilemma or Dilemma: Inspecting the Heterogeneous Response of Local Currency Interest Rates to Foreign Rates**. IMF Working Paper No. WP/16/75, Retrieved from <https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2016/wp1675.pdf>
- Ricci, O. (2015). The impact of monetary policy announcements on the stock price of large European banks during the financial crisis. **Journal of Banking & Finance**, 52, 245-255. <https://doi.org/10.1016/j.jbankfin.2014.07.001>
- Srinual, T. (2010). **Factors affecting the foreign private capital flows**. Unpublished master's thesis, Bangkok University, Faculty of Business Administration. http://dspace.bu.ac.th/bitstream/123456789/392/1/tassanee_srin.pdf
- Stock Exchange of Thailand. (2017). **Trading Volume Report** [data file]. Retrieved from <http://www.setsmart.com>
- Surarassamee, P. (2009). **The response of Thai financial markets to Target Fed Funds Rates Announcement**. Unpublished master's thesis, Chulalongkorn University, Faculty of Economics. <http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/17327>
- Tan, K. & Shrestha, K. (1998). **The Impact of Fed Funds Rate Target Changes on the Asian Stock Market – Empirical Evidence**. Center for Research in Financial Services Working Paper N0. 96-05. Retrieved from <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.17.3608&rep=rep1&type=pdf>
- Tangchetcharung, J. (2010). **Factors affecting foreign investment flow to Thai equity market, the Stock Exchange of Thailand (SET)**. Unpublished master's thesis, Chulalongkorn University, Faculty of Economics. Retrieved from <http://beyond.library.tu.ac.th/cdm/singleitem/collection/thesis/id/3926/rec/5>
- Taylor, J. B. (1995). The monetary transmission mechanism: an empirical framework. **Journal of Economic Perspectives**, 9(4), 11-26. <https://doi.org/10.1257/jep.9.4.11>
- Teerachotetanakul, S. (2010). **Factors affecting foreign net worth of foreign investors in the Stock Exchange of Thailand**. Unpublished master's thesis, University of Thai Chamber of Commerce, Faculty of Business Administration. Retrieved from <http://eprints.utcc.ac.th/2029/2/2029fulltext.pdf>
- Wadhanapatee, S., Bialowas, P., & Phuangsup, W. (2012). Tests of market efficiency in the Stock Exchange of Thailand in the perspective of US monetary policy announcements. **Suddhiparitad Journal**, 79, 109 –130.
- Wongswan, J. (2006). Transmission of information across international equity markets. **The Review of Financial Studies**, 19(4), 1157–1189. <https://doi.org/10.1093/rfs/hhj033>

Wongswan, J. (2009). The response of global equity indexes to U.S. monetary policy announcements.

Journal of International Money and Finance, 28(2), 344-365.

<https://doi.org/10.1016/j.jimonfin.2008.03.003>

Xu, P. & Yang, J. (2011). U.S. monetary policy surprises and international securitized real estate markets.

The Journal of Real Estate Finance and Economic, 43(4), 459–490.

<https://doi.org/10.1007/s11146-009-9215-x>

ประสิทธิภาพความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยราชภัฏ

ฉันทะ จันทะเสนา^{1*}

Received : April 21, 2019

Revised : June 7, 2019

Accepted : August 1, 2019

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เสนอการวัดประสิทธิภาพความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัย โดยใช้วิธีเส้นล้อมกรอบข้อมูล (Data Envelopment Analysis : DEA) ด้วยแบบจำลอง BCC (Banker, Charnes & Cooper, 1984) ใช้ปัจจัยผลิตสองชนิด คือ งบประมาณแผ่นดินต่อหัวนักศึกษา และจำนวนบุคลากรรวม ผลผลิตแปดชนิด คือ ประสิทธิภาพการใช้จ่ายงบประมาณ (ฉันทะ จันทะเสนา, 2561) และอีก 7 ชนิดจากปัจจัยความรับผิดชอบต่อสังคมของ จอย ทองหล่อมสี (2555) เก็บข้อมูลจากนักศึกษา และบุคลากรของมหาวิทยาลัยราชภัฏ 9 แห่งในภาคกลาง

ผลการศึกษา พบว่า มหาวิทยาลัยที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง และมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี การศึกษาในอนาคตเสนอให้ศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏทั้งหมด เพื่อจะได้ทราบถึงประสิทธิภาพที่แท้จริงของมหาวิทยาลัยราชภัฏแต่ละแห่ง

คำสำคัญ : ประสิทธิภาพ ความรับผิดชอบต่อสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏ

¹ รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มรภ.วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

* ผู้นิพนธ์หลัก e-mail: zhandhak3@gmail.com

THE EFFICIENCY OF SOCIAL RESPONSIBILITY OF RAJABHAT UNIVERSITY

Chanta Jhantasana^{1*}**Abstract**

This study propose to measure the efficiency of social responsibility of university using Data Envelopment Analysis (DEA) by BCC model (Banker, Charnes & Cooper, 1984). The two inputs are the government budget per student and number of total university personel. The eight outputs are efficiency of expenditure spending (Jhantasana, 2018) and others seven outputs from social responsibility indicators (Joy Tongkoms, 2555). Data were collected from students and personels of nine Rajabhat universities in the central region.

The data envelopment analysis (DEA) measures the efficiencies of Rajabhat university within the range of less than or equal to one. The efficiency universities are determine an efficiency frontier. If the efficiencies are measured within the range of greater than or equal to one, then the worst performances of Rajabhat university are determine an inefficiency frontier. The result show efficiency university are Nakhon Pathom Rajabhat University, Muban Chonbeuang Rajabhat University and Kanchanaburi Rajabhat University. For all Rajabhat university obtain the real efficiency scores thus we propose to study all Rajabhat university in Thailand

Keywords : Efficiency, Social Responsibility, Rajabhat University

¹ Associate, Professor, Economics Branch, Management science, Valayaalongkorn Rajabhat University, in royal patronage Patumtani,

* Corresponding author, e-mail: zhandhak3@gmail.com

บทนำ

การพัฒนาองค์กรในอิตินิยมมุ่งเน้นยอดขาย ส่วนแบ่งการตลาดและกำไรสูงสุด ซึ่งอาจเอาเปรียบผู้เกี่ยวข้องบ้าง แต่องค์กรยุคใหม่ต้องรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม คือ ดำเนินกิจการอย่างมีคุณภาพ ประสิทธิภาพและคุณธรรม ไม่สร้างผลลบต่อผู้มีส่วนได้เสียทุกกลุ่มทั้งผู้ถือหุ้น พนักงาน ลูกค้า คู่ค้า และชุมชน คือ การดำเนินงานขององค์กรต้องส่งเสริมสิ่งแวดล้อมที่ดี เป็นการพัฒนายั่งยืนทั่วองค์กร คือ ต้องรับผิดชอบต่อสังคม

มหาวิทยาลัยเป็นองค์กรหลักของสังคม ความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยจึงสำคัญเพราะเป็นพลังทำให้สังคมอยู่เย็นเป็นสุข โดยผลิตบัณฑิตเก่งดีมีสุขเข้าสู่สังคม โปแลนด์ วัฒนศิริธรรม³ เสนอว่าถ้ามหาวิทยาลัยสามารถผลิตบัณฑิตที่มีความดี (ทำคุณไม่ทำโทษ) มีความสามารถ (คิด, ทำ, จัดการ, ปฏิสัมพันธ์) และมีความสุข (กาย, ใจ, ปัญญา) สังคมจะได้บุคคลากรที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม ทำให้สังคมโดยรวมดีขึ้นและเป็นสุข ความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชน เพื่อความสุขแห่งมหาชน หรือ พหุชนะหิตายะ พหุชนะสุขายะ (เกษม วัฒนชัย, 2553) “การส่งเสริมหลักธรรมาภิบาลในมหาวิทยาลัยควรดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมด้วย ซึ่งมีความสำคัญรองจากธรรมาภิบาล คือ ธรรมาภิบาลเป็นแกนขาให้มหาวิทยาลัยเดินสู่เป้าหมาย ส่วนความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นจิตวิญญาณของมหาวิทยาลัย บุคลากรของมหาวิทยาลัยทุกระดับจึงต้องมีสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม โดยทุกกิจกรรมต้องกำหนดว่าตอบสนองต่อปัญหาบ้านเมืองอย่างไร พัฒนาบ้านเมืองอย่างไร เมื่อมหาวิทยาลัยจัดการภายในองค์กรแล้วต้องก้าวไปสู่สังคมโดยมีความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นทิศทาง ถ้าดำเนินเพียงเรื่องธรรมาภิบาลแต่ไม่มีความรับผิดชอบต่อสังคมมารองรับ ทิศทางของมหาวิทยาลัยจะไขว้เขว ดังนั้นกล่าวกันว่ามหาวิทยาลัยอยู่บนหอคอยงาช้างไม่สนใจบ้านเมือง เพราะมหาวิทยาลัยไม่ได้ใช้ความรับผิดชอบต่อสังคมมากำหนดทิศทางของมหาวิทยาลัย แต่ถ้ามหาวิทยาลัยนำความรับผิดชอบต่อสังคมมากำหนด จะได้ทิศทางที่เป็นประโยชน์”(เกษม วัฒนชัย, 2553, หน้า 7) มหาวิทยาลัยจึงต้องมีทั้งธรรมาภิบาลและความรับผิดชอบต่อสังคมคู่กันไป ด้วยธรรมาภิบาลเป็นเรื่องภายในมหาวิทยาลัย ความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นเรื่องครอบคลุมทั้งภายนอกและในมหาวิทยาลัย ปัจจุบันผู้มีส่วนได้เสียและภาครัฐให้ความสนใจปัญหาธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยราชภัฏมากขึ้น แต่แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมยังอาจใหม่ต่อผู้เกี่ยวข้อง ปกติมหาวิทยาลัยราชภัฏดำเนินการเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมตามพันธกิจการจัดการศึกษา แต่ด้วยปัญหาหลายประการรวมถึงปัญหาธรรมาภิบาล อาจทำให้การดำเนินการความรับผิดชอบต่อสังคมยังไม่เด่นชัดนัก คือ อาจยังไม่เห็นความสำคัญ ไม่เป็นระบบ และครอบคลุมเท่าที่ควร ปัจจุบันหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐพยายามศึกษาและแสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัย เพื่อให้มหาวิทยาลัยตระหนักถึงภารกิจที่ต้องดำเนินการและจัดการศึกษาอย่างเกิดประโยชน์สูงสุดต่อสังคม

Vallaey (2008) เสนอว่าความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยประกอบด้วยสี่ด้าน คือ **หนึ่ง**ความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัย ที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมการทำงาน การจัดการทรัพยากรมนุษย์ ขบวนการประชาธิปไตยภายในองค์กร และสิ่งแวดล้อม **สอง**ความรับผิดชอบต่อจัดการศึกษา และวิธีการสอนเป็นต้น **สาม**ความรับผิดชอบต่อสังคมเกี่ยวกับผลผลิต และการเผยแพร่ความรู้ การวิจัย ปรัชญา และ **สี่**ความรับผิดชอบต่อสังคมด้านการมีส่วนร่วมของสังคม คือ มหาวิทยาลัยควรมีบทบาทหน้าที่เกินกว่าเรื่องการศึกษา การสร้างความรู้ และการเผยแพร่ความรู้ (Arik & Penn (2012) สังคมมีความคาดหวังต่ออุดมศึกษามาก มหาวิทยาลัยจึงไม่ควรทำหน้าที่เพียงผลิตบัณฑิต วิจัย และบริการวิชาการต่อสังคม แต่ต้องแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม โดยสร้างกลไกช่วยฟื้นฟูเศรษฐกิจ สร้างสันติภาพ มีบทบาทในการพัฒนา และสร้างการเปลี่ยนแปลงสู่สังคม โดยการสร้างพื้นฐานการวิจัยและนวัตกรรม รวมถึงผลิตพลเมืองโลกที่มีความรับผิดชอบและมีจริยธรรม ทำหน้าที่เป็นคลังปัญญา (Think Tank) ให้แก่สังคม มีการสื่อสารกับสังคมหรือเป็นผู้เชี่ยวชาญรับใช้องค์กรอื่น ๆ ไม่ใช่เป็นหอคอยงาช้าง ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนควรสร้างให้นักศึกษาตระหนัก ในการมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อสังคม และที่สำคัญคือสถาบันอุดมศึกษาต้องใส่ใจประเด็นความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา และช่วยลดปัญหาการเสียเปรียบทางสังคม (UNESCO, 2009)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์ศึกษาความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยโดยศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิภาพความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยราชภัฏ 9 แห่งในเขตภูมิภาคกลาง

³ <http://www.gotoknow.org/posts/433059>

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร ตัวอย่าง และสถานที่เก็บข้อมูล

ประชากรของการศึกษานี้คือผู้มีส่วนได้เสียของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ได้แก่ บุคลากรและครอบครัว นักศึกษา ผู้ปกครอง บริษัทคู่ค้า องค์กรบริหารส่วนปกครองท้องถิ่นที่ตั้งและพื้นที่บริการการศึกษาของมหาวิทยาลัย การศึกษาสมรรถนะหรือประสิทธิภาพนั้นสมควรศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏทั้งหมด เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพหรือสมรรถนะ แต่ด้วยข้อจำกัดของเวลาและงบประมาณจึงเลือกมหาวิทยาลัยราชภัฏที่ตั้งอยู่ในภาคกลางจำนวน 9 มหาวิทยาลัย ดังนี้ 1. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา (ARU) 2. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี (RPRU) 3. มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ (RRU) 4. มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี (TRU) 5. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ (VRU) 6. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี (PBRU) 7. มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี (KRU) 8. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม (NPRU) และ 9. มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง (MCRU)

จำนวนประชากรประมาณ α คน⁴ จำนวนตัวอย่างกรณีที่ไม่ทราบจำนวนประชากรของผู้มีส่วนได้เสียแต่ละมหาวิทยาลัย และใช้ตารางแสดงขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ความเชื่อมั่นของผลการวิจัยที่ร้อยละ 95 และระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับให้เกิดขึ้นร้อยละ 5 จำนวนตัวอย่างขั้นต่ำ 400 คน การศึกษานี้เก็บจากจากมหาวิทยาลัยราชภัฏแห่งละ 200 คน จากบุคลากร 100 และนักศึกษา 100 จำนวนตัวอย่างเท่ากับ 1,800 คน โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างบังเอิญ คือ พบบุคลากรและนักศึกษาจะให้ทำแบบสอบถาม

2. ตัวแปรที่ศึกษา เช่นตัวแปรลักษณะประชากร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ตัวแปรที่เป็นปัจจัยผลิต (Inputs) คือ 1.จำนวนงบประมาณทั้งหมดเฉลี่ยต่อหัวนักศึกษา 2.จำนวนบุคลากรทั้งหมดและผลผลิต (Outputs) 1. คะแนนประสิทธิภาพธรรมาภิบาล 2. องค์กรประกอบการดูแลแก้ปัญหา ชุมชนและสังคม 3. องค์กรประกอบการวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชนและสังคม 4. องค์กรประกอบการใช้นวัตกรรมเพื่อพัฒนาชุมชนและสังคม 5. องค์กรประกอบการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาชุมชน 6. องค์กรประกอบการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม 7. องค์กรประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วมและ 8. องค์กรประกอบจริยธรรมทางวิชาการ

3. วิธีศึกษา:

การวัดประสิทธิภาพโดยวิธีเส้นล้อมกรอบข้อมูล (Data Envelopment Analysis: DEA) การศึกษานี้ใช้วิธีการวัดประสิทธิภาพ ที่พิจารณาเปรียบเทียบปัจจัยผลิต (Inputs) และผลผลิต (Outputs) วิธีเส้นล้อมกรอบข้อมูลเสนอโดย Charnes, Cooper & Rhodes (1978) เป็นวิธีประเภทนอนพารามิตริก (non-parametric) ไม่ใช้รูปแบบฟังก์ชัน แต่ใช้เทคนิคโปรแกรมเชิงเส้นตรงสามารถใช้ปัจจัยและผลผลิตหลายชนิดเข้าร่วมวิเคราะห์ได้ โดยใช้ข้อมูลภาคตัดขวาง (Cross-section) การศึกษานี้วัดประสิทธิภาพความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยราชภัฏปี 2560 โดยทั่วไปคะแนนประสิทธิภาพวัดจากค่าถ่วงน้ำหนักเฉลี่ยของผลผลิตต่อปัจจัยผลิต ดังนี้

$$\text{คะแนนประสิทธิภาพ} = \frac{\text{weighted_sum_of_outputs}}{\text{weighted_sum_of_inputs}} \quad (1)$$

การวัดปัจจัยผลิต: งบประมาณต่อหัวนักศึกษา คือจำนวนงบประมาณทั้งหมดคืองบประมาณจากเงินแผ่นดินที่ได้รับจากรัฐบาลในแต่ละปี และงบประมาณจากเงินรายได้ต่อจำนวนนักศึกษารายปี จำนวนบุคลากรทั้งหมด คือจำนวนบุคลากรประจำทั้งสายวิชาการและสายสนับสนุนรายปี

การวัดผลผลิต : 1.คะแนนประสิทธิภาพการใช้จ่ายงบประมาณของวิทยาลัยราชภัฏได้จาก ฉันทะ จันทะเสนา (2561) เป็นคะแนนของปี 2557 -2558 และคะแนน องค์กรประกอบการดูแลแก้ปัญหา ชุมชนและสังคม องค์กรประกอบการวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชนและสังคม องค์กรประกอบการใช้นวัตกรรมเพื่อพัฒนาชุมชนและสังคม องค์กรประกอบการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาชุมชน องค์กรประกอบการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม องค์กรประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วม และองค์กรประกอบจริยธรรมทางวิชาการ ใช้ตัวบ่งชี้ของ จอย ทองหล่อศรี (2555) แบบสอบถามเก็บเมื่อตุลาคม 2560

ประสิทธิภาพความรับผิดชอบต่อสังคมใช้วิธีเส้นล้อมกรอบข้อมูล(DEA) เช่นเดียวกัน คือ ถ้ากำหนดให้วัดประสิทธิภาพธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยราชภัฏ 9 แห่งโดยมีปัจจัยผลิต 2 ชนิด และผลผลิต 8 ชนิดดังสมการที่ (2)

⁴ เนื่องจากไม่ทราบจำนวนผู้มีส่วนได้เสียทั้งหมดของมหาวิทยาลัยราชภัฏที่ศึกษาอย่างชัดเจน

$$\begin{aligned}
 & \max \frac{\sum_{k=1}^8 v_i y_{kp}}{\sum_{j=1}^2 u_j x_{ij}} \\
 & \text{s.t. } \frac{\sum_{k=1}^8 v_k y_{ki}}{\sum_{j=1}^2 u_j x_{ji}} \leq 1 \quad \forall i \\
 & v_i, u_j \geq 0 \quad \forall k, j
 \end{aligned} \tag{2}$$

โดย

- k = 1 ถึง 8 (จำนวนผลผลิต)
 j = 1 ถึง 2 (จำนวนปัจจัยผลิต)
 i = 1 ถึง 9 (จำนวน DMU: มหาวิทยาลัยราชภัฏ)
 y_{ki} = จำนวนผลผลิต k ที่ผลิตโดยราชภัฏ i
 x_{ji} = จำนวนปัจจัยผลิต j ที่ใช้โดยราชภัฏ i
 v_k = น้ำหนักที่มีต่อผลผลิต k
 u_j = น้ำหนักที่มีต่อปัจจัยผลิต j

4. แบบสอบถาม

แบบสอบถามใช้ข้อมูลตามการศึกษาของ จอย ทองกล่อมศรี ซึ่งข้อมูลที่ได้จะใช้เป็นผลผลิตของการวัดประสิทธิภาพ

ผลการวิจัย

1. ลักษณะข้อมูลประสิทธิภาพการใช้จ่ายงบประมาณ

ความเที่ยงของแบบสอบถามวัดโดยวิธีสัมประสิทธิ์อัลฟาดังตารางที่ 2 ซึ่งทุกตัวแปรมีค่าค่อนข้างสูงมากกว่า 0.7 อาจเพราะแบบสอบถามได้จัดทำไว้อย่างดีแล้ว

ตารางที่ 2 ค่าความเที่ยงแบบสอบถามของแต่ละตัวแปร

ตัวแปร	สัมประสิทธิ์แอลฟา
การวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชนและสังคม	0.930
การใช้นวัตกรรมเพื่อพัฒนาชุมชนและสังคม	0.918
การจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาสังคม	0.940
การส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม	0.951
การบริหารแบบมีส่วนร่วมจำนวน	0.938
จริยธรรมทางวิชาการ	0.955

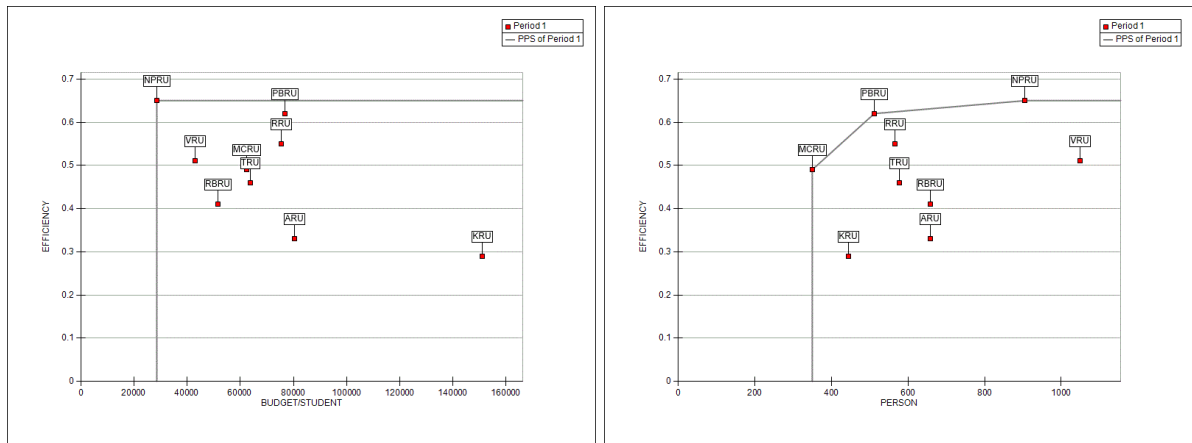
2. ลักษณะเส้นล้อมกรอบข้อมูล

รูปภาพเส้นล้อมกรอบข้อมูลแสดงถึงความสัมพันธ์ของปัจจัยผลิตแต่ละชนิดกับผลผลิตแต่ละชนิดของแต่ละมหาวิทยาลัย สถาบันใดผลิตบนเส้นล้อมกรอบข้อมูลแสดงว่าสามารถใช้ปัจจัยผลิตชนิดนั้นผลิตผลผลิตชนิดนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพที่สุดตามแบบจำลอง BCC (1984) แบบผลตอบแทนต่อขนาดคงที่ (Constant return to scale) รูปภาพเส้นล้อมกรอบข้อมูลแสดงไปตามผลผลิต 8 ชนิดโดยแกนตั้งเป็นผลผลิต แกนนอนเป็นปัจจัยผลิตสองชนิด เช่นรูปภาพ 1 ก. แกนตั้งคือประสิทธิภาพการใช้จ่าย

งบประมาณ แคนนอน คือ งบประมาณแผ่นดินต่อหัวนักศึกษา รูปภาพ 1 ข. แกนตั้งคือประสิทธิภาพการใช้จ่ายงบประมาณ แคนนอน คือ จำนวนบุคลากรรวม แสดงความสัมพันธ์ตามผลผลิตดังนี้

2.1 ความสัมพันธ์ของผลผลิตและคะแนนประสิทธิภาพการใช้จ่ายงบประมาณ

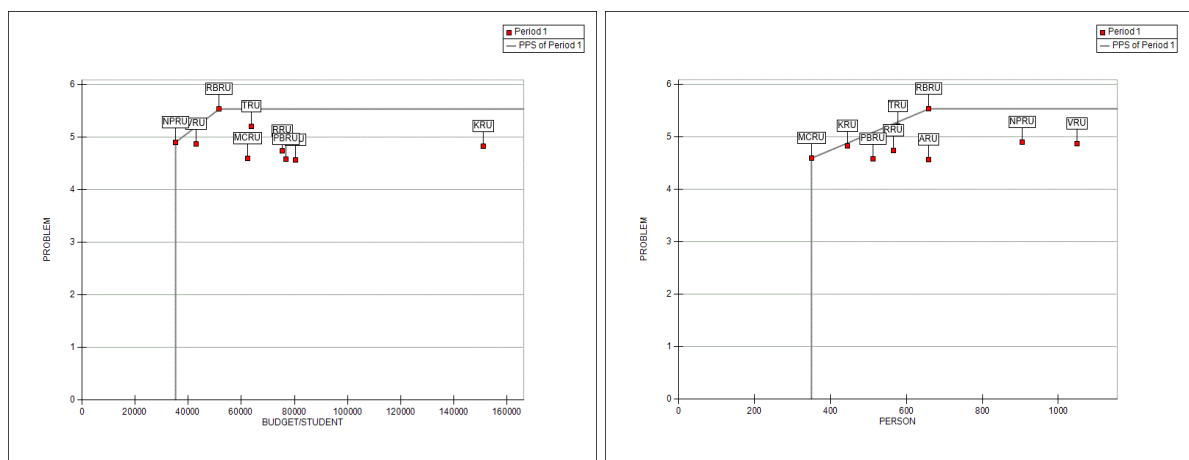
ภาพที่ 1 (ก) วัดประสิทธิภาพการณงบประมาณแผ่นดินต่อหัวนักศึกษา เป็นปัจจัยผลิต และคะแนนประสิทธิภาพการใช้จ่ายงบประมาณเป็นผลผลิต พบว่า มหาวิทยาลัยที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด ที่ผลิตบนเส้นล้อมกรอบข้อมูล คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม (NPRU) รูปภาพ 1 (ข) วัดประสิทธิภาพการณ จำนวนบุคลากรเป็นปัจจัยผลิต กับคะแนนประสิทธิภาพการใช้จ่ายงบประมาณเป็นผลผลิต พบว่า มหาวิทยาลัยที่มีประสิทธิภาพสูงสุด คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง (MCRU) มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี (PBRU) และ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม (NPRU) ซึ่งการผลิตตั้งอยู่บนเส้นล้อมกรอบข้อมูล

ภาพที่ 1 (ก,ข)

2.2 ความสัมพันธ์ของผลผลิตและองค์ประกอบารดูแลแก้ปัญหา ชุมชนและสังคม

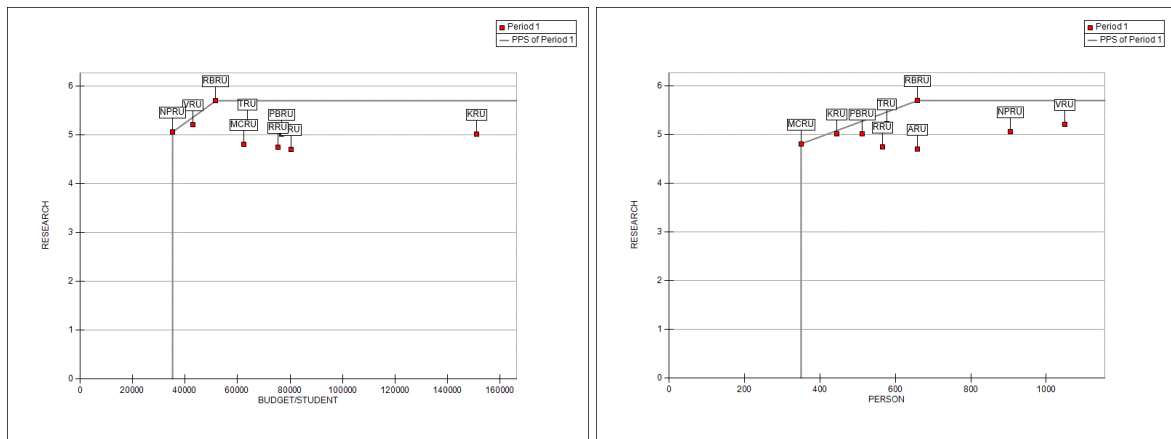
ภาพที่ 2 (ก) วัดประสิทธิภาพการณงบประมาณแผ่นดินต่อหัวนักศึกษาเป็นปัจจัยผลิต และคะแนนองค์ประกอบารดูแลแก้ปัญหา ชุมชนและสังคมเป็นผลผลิต พบว่า มหาวิทยาลัยที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด ที่ผลิตบนเส้นล้อมกรอบข้อมูล คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม (NPRU) และมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี (RBRU) รูปภาพ 2 (ข) วัดประสิทธิภาพการณจำนวนบุคลากรรวมเป็นปัจจัยผลิต และคะแนนองค์ประกอบารดูแลแก้ปัญหา ชุมชนและสังคมเป็นผลผลิต พบว่า มหาวิทยาลัยที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด ผลิตบนเส้นล้อมกรอบข้อมูล คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง (MCRU) และมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี (RBRU)

ภาพที่ 2 (ก,ข)

2.3 ความสัมพันธ์ของผลผลิตและองค์ประกอบารวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชนและสังคม

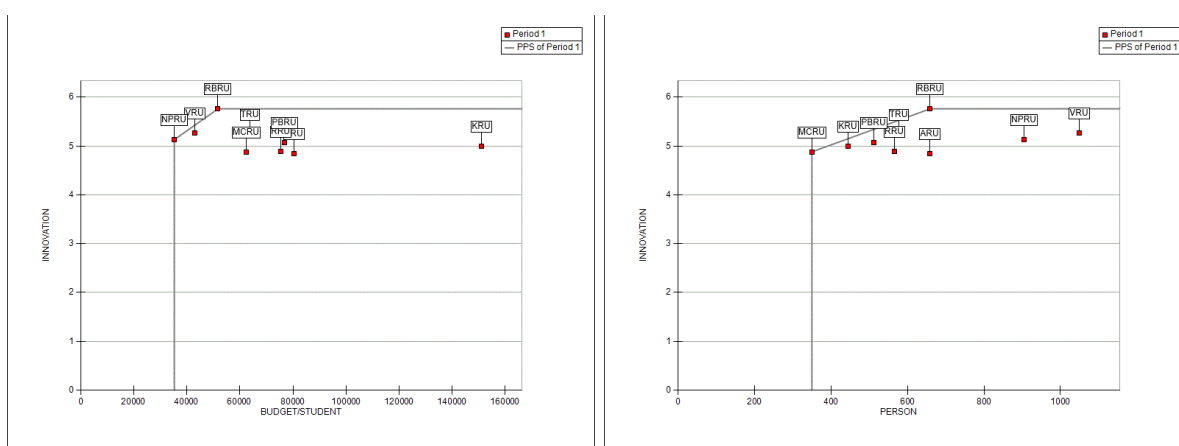
ภาพที่ 3 (ก) วัดประสิทธิภาพการดำเนินงานงบประมาณแผ่นดินต่อหัวนักศึกษา และคะแนนการวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชนและสังคมเป็นผลผลิต พบว่า มหาวิทยาลัยที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดผลิตบนเส้นล้อมกรอบข้อมูล คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม (NPRU) และ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี (RBRU) รูปภาพ 3 (ข) แสดงมหาวิทยาลัยที่ใช้จำนวนบุคลากรรวมเป็นปัจจัยผลิต และคะแนนการวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชนและสังคมเป็นผลผลิต พบว่า มหาวิทยาลัยที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด ผลิตบนเส้นล้อมกรอบข้อมูล คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม (NPRU) และ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี (RBRU)

ภาพที่ 3 (ก,ข)

2.4 ความสัมพันธ์ของผลผลิตและองค์ประกอบการใช้วัดกรรมเพื่อพัฒนาชุมชนและสังคม

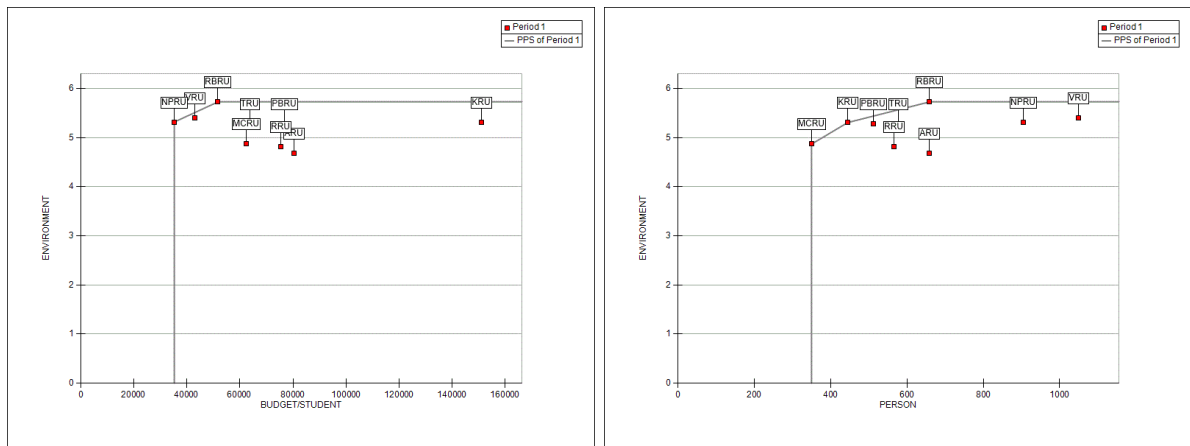
ภาพที่ 4 (ก) วัดประสิทธิภาพการดำเนินงานแผ่นดินต่อหัวนักศึกษาเป็นปัจจัยผลิต และคะแนนการใช้วัดกรรมเพื่อพัฒนาชุมชนและสังคมเป็นผลผลิต พบว่า มหาวิทยาลัยที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดผลิตบนเส้นล้อมกรอบข้อมูล คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม (NPRU) และ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี (RBRU) รูปภาพ 4 (ข) วัดประสิทธิภาพการดำเนินงานจำนวนบุคลากรรวมเป็นปัจจัยผลิต และคะแนนการใช้วัดกรรมเพื่อพัฒนาชุมชนและสังคมเป็นผลผลิต พบว่า มหาวิทยาลัยที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดซึ่งผลิตบนเส้นล้อมกรอบข้อมูล คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง (MCRU) และ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี (RBRU)

ภาพที่ 4 (ก,ข)

2.5 ความสัมพันธ์ของผลผลิตและองค์ประกอบการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาชุมชน

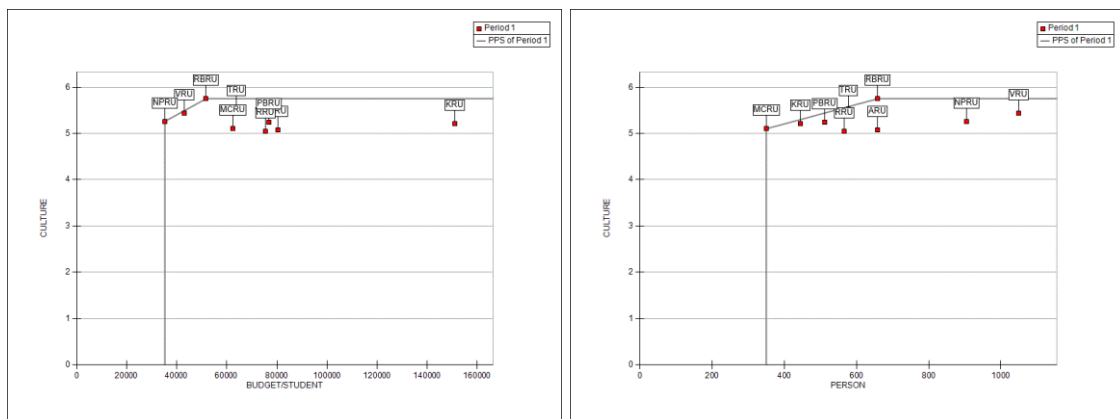
ภาพที่ 5 (ก) วัดประสิทธิภาพการใช้น้ำประปาเป็นผลผลิต และคะแนนการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาชุมชน พบว่า มหาวิทยาลัยที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดซึ่งผลิตบนเส้นล้อมกรอบข้อมูล คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม (NPRU) และ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี (RBRU) รูปภาพ 5 (ข) วัดประสิทธิภาพการใช้น้ำประปาเป็นผลผลิต จำนวนบุคลากรรวมกับคะแนนการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาชุมชน พบว่า มหาวิทยาลัยที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดซึ่งผลิตบนเส้นล้อมกรอบข้อมูล คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง (MCRU) มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี (KRU) และ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี (RBRU)

ภาพที่ 5 (ก,ข)

2.6 ความสัมพันธ์ของผลผลิตและองค์ประกอบการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม

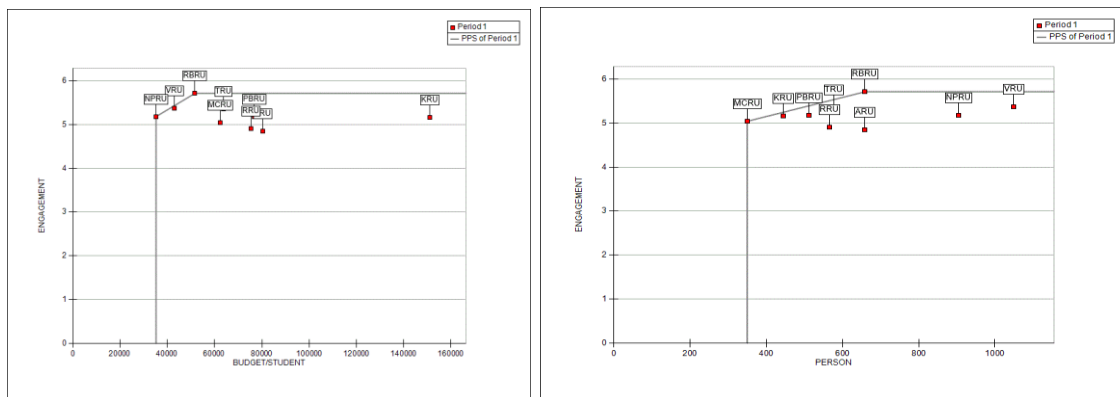
ภาพที่ 6 (ก) วัดประสิทธิภาพการใช้น้ำประปาเป็นผลผลิต และคะแนนการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมเป็นผลผลิต พบว่า มหาวิทยาลัยที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดผลิตบนเส้นล้อมกรอบข้อมูล คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม (NPRU) มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี (RBRU) และ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ (VRU) รูปภาพ 6 (ข) วัดประสิทธิภาพการใช้น้ำประปาเป็นผลผลิต และคะแนนการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม เป็นผลผลิต พบว่า มหาวิทยาลัยที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดผลิตบนเส้นล้อมกรอบข้อมูล คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง (MCRU) และมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี (RBRU)

ภาพที่ 6 (ก,ข)

2.7 ความสัมพันธ์ของผลผลิตและองค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วม

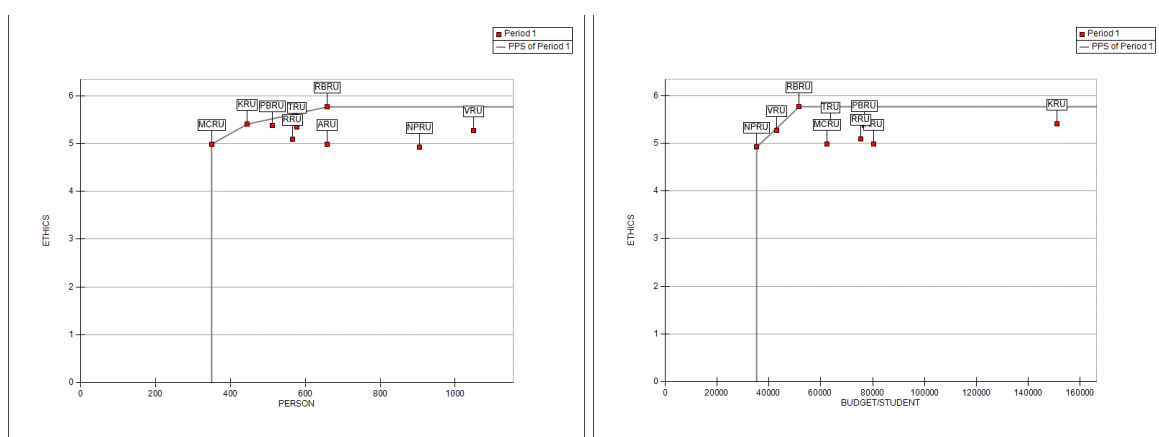
ภาพที่ 7 (ก) วัดประสิทธิภาพการณ้ใช้ปัจจัยงบประมาณแผ่นดินต่อหัวนักศึกษา เป็นปัจจัยผลิต กับ คะแนนการบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นผลผลิต พบว่า มหาวิทยาลัยที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดผลิตบนเส้นล้อมกรอบข้อมูล คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม (NPRU) มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ (VRU) และ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี (RBRU) รูปภาพ 7 (ข) วัดประสิทธิภาพการณ้ใช้จำนวนบุคลากรรวมเป็นปัจจัยผลิต กับผลผลิตคะแนนการบริหารแบบมีส่วนร่วม พบว่า มหาวิทยาลัยที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดผลิตบนเส้นล้อมกรอบข้อมูล คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง (MCRU) และ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี (RBRU)

ภาพที่ 7 (ก,ข)

2.8 ความสัมพันธ์ของผลผลิตและองค์ประกอบจริยธรรมทางวิชาการ

ภาพที่ 8 (ก) วัดประสิทธิภาพการณ้ใช้งบประมาณแผ่นดินต่อหัวนักศึกษาเป็นปัจจัยผลิต และคะแนนจริยธรรมทางวิชาการเป็นผลผลิต พบว่า มหาวิทยาลัยที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดซึ่งผลิตบนเส้นล้อมกรอบข้อมูล คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง (MCRU) มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี (KRU) และมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี (RBRU) รูปภาพ 8 (ข) วัดประสิทธิภาพการณ้ใช้จำนวนบุคลากรรวมปัจจัยการผลิต และคะแนนจริยธรรมทางวิชาการเป็นผลผลิต พบว่า มหาวิทยาลัยที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดผลิตบนเส้นล้อมกรอบข้อมูล คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม (NPRU) มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ (VRU) และมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี (RBRU)

ภาพที่ 8 (ก,ข)

3. ประสิทธิภาพความรับผิดชอบต่อสังคม

คะแนนประสิทธิภาพเป็นการวัดเปรียบเทียบระหว่างหน่วยวัดหรือมหาวิทยาลัยที่ศึกษา โดยมหาวิทยาลัยที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดมีคะแนนประสิทธิภาพเท่ากับหนึ่ง มหาวิทยาลัยอื่นที่มีประสิทธิภาพน้อยกว่าจะมีคะแนนประสิทธิภาพต่ำกว่าในแต่ละมหาวิทยาลัยจะเปรียบเทียบผลผลิตสองชนิดกับปัจจัยการผลิตแปดชนิด ปัจจัยผลิต คือ งบประมาณแผ่นดินต่อหัวนักศึกษา และจำนวนบุคลากรรวม และผลผลิต คือ คะแนนประสิทธิภาพการใช้จ่ายงบประมาณของแต่ละมหาวิทยาลัย คะแนนองค์ประกอบการดูแลแก้ปัญหา ชุมชนและสังคม คะแนนองค์ประกอบการวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชนและสังคม คะแนนองค์ประกอบการใช้นวัตกรรมเพื่อพัฒนาชุมชนและสังคม คะแนนองค์ประกอบการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาชุมชน คะแนนองค์ประกอบการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม คะแนนองค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วม และองค์ประกอบจริยธรรมทางวิชาการ สรุปรวมจากหัวข้อ 2.1 -2.8 พบว่ามหาวิทยาลัยราชภัฏ 9 แห่งมีคะแนนประสิทธิภาพความรับผิดชอบต่อสังคมดังตารางที่ 3 การศึกษานี้วัดประสิทธิภาพด้วยวิธีเส้นล้อมกรอบข้อมูล ซึ่งวัดเปรียบเทียบกันเองของหน่วยวัด โดยมหาวิทยาลัยที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดจะมีประสิทธิภาพเท่ากับหนึ่ง มหาวิทยาลัยที่มีประสิทธิภาพน้อยกว่าจะมีประสิทธิภาพลดลงไปตามลำดับ

มหาวิทยาลัยที่มีประสิทธิภาพความรับผิดชอบสังคมสูงสุดมีประสิทธิภาพเท่ากับ 1 คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี (RBRU) มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม (NPRU) และ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง (MCRU) มหาวิทยาลัยที่มีประสิทธิภาพรองลงมา คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี (PBRU) มีคะแนนประสิทธิภาพเท่ากับ 0.96 มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี (TRU) มีคะแนนประสิทธิภาพเท่ากับ 0.91 มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ (VRU) มีคะแนนประสิทธิภาพเท่ากับ 0.89 มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี (KRU) มีคะแนนประสิทธิภาพเท่ากับ 0.86 มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ (RRU) มีคะแนนประสิทธิภาพเท่ากับ 0.82 โดยมหาวิทยาลัยที่มีประสิทธิภาพความรับผิดชอบต่อสังคมน้อยที่สุด คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา (ARU) มีคะแนนประสิทธิภาพเท่ากับ 0.68

ตารางที่ 3 คะแนนประสิทธิภาพความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยราชภัฏ 9 แห่ง

	มหาวิทยาลัย	คะแนนประสิทธิภาพความรับผิดชอบต่อสังคม
1	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา (ARU)	0.68
2	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี (RBRU)	1
3	มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ (RRU)	0.82
4	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี (TRU)	0.91
5	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ (VRU)	0.89
6	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี (PBRU)	0.96
7	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี (KRU)	0.86
8	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม (NPRU)	1
9	มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง (MCRU)	1

อภิปราย และเสนอแนะ

การศึกษานี้เสนอวิธีวัดประสิทธิภาพความรับผิดชอบต่อสังคม ด้วยวิธีวิเคราะห์เส้นล้อมกรอบข้อมูล มีปัจจัยผลิตสองชนิด และผลผลิต 8 ชนิด องค์การหนึ่งจะมีประสิทธิภาพดีกว่าอีกแห่งถ้าใช้ปัจจัยผลิตเท่ากันแต่ได้ผลผลิตมากกว่า หรือได้ผลผลิตเท่ากันแต่ใช้ปัจจัยผลิตน้อยกว่า ผลผลิต 2- 8 ได้จากแบบสอบถามผู้มีส่วนได้เสียของมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งที่คะแนนไม่มีความแตกต่างกันมากนัก ปัจจัยที่มีน้ำหนักทำให้คะแนนประสิทธิภาพแตกต่างกันขึ้นอยู่กับปัจจัยผลิตของมหาวิทยาลัยแต่ละแห่ง คือ มหาวิทยาลัยที่มีต้นทุนเฉลี่ยต่อหัวนักศึกษาต่ำ และมีจำนวนบุคลากรน้อยกว่า แนวโน้มมีประสิทธิภาพมากกว่าถ้าคะแนนผลผลิตใกล้เคียงกัน

การวัดประสิทธิภาพเป็นการเปรียบเทียบกับมหาวิทยาลัยที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ดังนั้นจะทราบประสิทธิภาพที่แท้จริงของมหาวิทยาลัยราชภัฏแต่ละแห่งได้ชัดเจนขึ้นถ้าศึกษาประสิทธิภาพของมหาวิทยาลัยราชภัฏทั้งหมด นอกจากนั้นผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้มีส่วนได้เสียของมหาวิทยาลัยแต่ละแห่ง คือ นักศึกษาและบุคลากรของมหาวิทยาลัยแห่งนั้นตอบแบบสอบถามได้เฉพาะมหาวิทยาลัยตน จึงไม่สามารถตอบแบบสอบถามเปรียบเทียบผลผลิตของมหาวิทยาลัยทั้งเก้าแห่งได้ ซึ่งไม่สามารถดำเนินการเช่นนั้นได้เพราะมิได้เป็นผู้มีส่วนได้เสียของมหาวิทยาลัยอื่น ๆ แม้คะแนนที่ได้รับจากแบบสอบถามของการศึกษามีความน่าเชื่อถือ แต่เป็นข้อมูลที่ได้จากการสำรวจทัศนคติและความคิดเห็น ซึ่งผู้มีส่วนได้เสียของแต่ละมหาวิทยาลัยอาจมีการรับรู้เรื่องที่

ศึกษาแตกต่างกัน ดังนั้นการศึกษาในอนาคต อาจพิจารณานำคะแนนอื่นที่บ่งชี้ถึงความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยมาใช้เป็นผลผลิต เช่น การรายงานความยั่งยืน (Sustainability report) ที่ปัจจุบันมหาวิทยาลัยทั่วโลกเริ่มตื่นตัวดำเนินการ และมีมหาวิทยาลัยไทย 2-3 แห่งได้จัดทำรายงานดังกล่าวแล้ว รายงานดังกล่าวแสดงถึงความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยในองค์รวมทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และการศึกษา โดยเฉพาะการรายงานแบบ GASU (Sammalisto et al, 2017) คะแนนของรายงานได้จากการประเมินของผู้มีส่วนได้เสียที่พิจารณาให้คะแนนจากหลักฐานเชิงประจักษ์มิใช่เป็นการสำรวจทัศนคติหรือความคิดเห็น

เอกสารอ้างอิง

- เกษม วัฒนชัย. (2553). แนะนำนายกสภามหาวิทยาลัย. **จดหมายข่าว ธรรมาภิบาลมหาวิทยาลัย**. ปีที่2, ฉบับที่ 2.
- ฉันทะ จันทะเสนา และคณะ (2561). ประสิทธิภาพการใช้จ่ายงบประมาณและการยุบรวมมหาวิทยาลัยราชภัฏ. **วารสารพัฒนบริหารศาสตร์** 58(2), 78-99.
- จอย ทองหล่อมสี (2555).การพัฒนาตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมของสถาบันอุดมศึกษาไทยตามหลักธรรมาภิบาล. วิทยานิพนธ์ปริญญาเอก, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. http://www.thai-explore.net/documents/vdo_1266_271.pdf
- Arik, M. & Penn, D.A. (2012). **Economic Contributions of Middle Tennessee State University to the Local Community**: <http://capone.mtsu.edu/berc/pdfs/mtsuimpact08.pdf> [1 กันยายน 2560]
- Banker, R.D., Charnes, A., & Cooper, W.W. (1984). Some models for estimating technical and scale inefficiencies in data envelopment analysis, **Management Science**, 30, 1078 – 1092.
- Sammalisto, K., Lozano, R., Abid, M. & Fobbe, L. (2017). **Sustainability report of the university of Gävle 2017**. (Online)
https://www.hig.se/download/18.574aecb1602248a6fb53218/1513154865012/University+of+G%C3%A4vle+GASU_GRI+report+2017.pdf [15 กันยายน 2560]
- UNESCO. (2009). **Societal Commitment and Social Responsibility**. Retrieved from http://www.unesco.org/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/ED/ED/pdf/WCHE_2009/FINAL%20COMMUNIQUE%20WCHE%202009.pdf 5/3/2012. [15 กันยายน 2560]
- Vallaey, F. (2008). **Responsabilidad Social Universitaria: Una Nueva Filosofía de Gestión Ética e Inteligente para las Universidades**. *Revista Educación Superior y Sociedad: nueva Época*, 13(2), 193-220.

วิธีการป้องกันและแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวชาวกัมพูชาเข้าเมืองผิดกฎหมาย ของหน่วยงานภาครัฐ ด้านจังหวัดสระแก้ว

กานต์มณี ไวยครุฑ^{1*}

Received : April 29, 2019

Revised : May 17, 2019

Accepted : August 1, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาวิธีการป้องกันปัญหาแรงงานข้ามชาติชาวกัมพูชาเข้าเมืองผิดกฎหมายของหน่วยงานภาครัฐ ด้านจังหวัดสระแก้ว 2) เพื่อศึกษาการแก้ไขปัญหาแรงงานข้ามชาติชาวกัมพูชาเข้าเมืองผิดกฎหมายของหน่วยงานภาครัฐ ด้านจังหวัดสระแก้ว เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แก่ผู้บังคับบัญชาหน่วยงานที่ปฏิบัติงานด้านการป้องกันการเข้าเมืองผิดกฎหมาย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์ การเก็บข้อมูลผู้วิจัยทำการติดต่อประสานงานกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญและทำการนัดหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญแต่ละคนโดยจัดทำเป็นตารางนัดหมาย ระบุวัน เวลาและสถานที่หลังจากนั้นทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และทำการสรุปวิเคราะห์ผลตามประเด็น ต่าง ๆ และนำเสนอข้อมูลในรูปความเรียงตามวัตถุประสงค์

ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการลักลอบของแรงงานข้ามชาติชาวกัมพูชาสามารถจำแนกได้ 2 รูปแบบ คือรูปแบบแรก แรงงานข้ามชาติชาวกัมพูชาที่มีใบอนุญาตที่ถูกกฎหมายแล้วทิ้งเอกสารในภายหลัง รูปแบบที่สองคือการลักลอบหลบหนีเข้าเมืองผิดกฎหมาย ถึงแม้เจ้าหน้าที่รัฐจะมีวิธีการในการป้องกันรูปแบบต่างๆ เช่น การกำหนดจุดผ่านแดนถาวร การตั้งด่านตรวจ การลาดตระเวนและ การใช้เทคโนโลยีช่วยในการป้องกันการเข้ามาของแรงงานชาวกัมพูชาแล้วก็ตาม แต่การลักลอบก็ยังคงเกิดขึ้น ดังนั้นหน่วยงานที่รับผิดชอบจึงค้นหาวิธีการแก้ไขปัญหาด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การทำมวลชนสัมพันธ์ทั้งฝั่งประเทศไทยและฝั่งกัมพูชาที่มีพื้นที่ติดแนวชายแดน การนำแรงงานผิดกฎหมายเข้าสู่ระบบ การเพิ่มโทษสำหรับผู้ประกอบการเป็นต้น ผลจากการดำเนินการของภาครัฐไทยดังกล่าวส่งผลให้ปริมาณการลักลอบลดน้อยลง

คำสำคัญ : การป้องกันและแก้ไขปัญหา เข้าเมืองผิดกฎหมาย จังหวัดสระแก้ว

¹ อาจารย์หมวดวิชาศึกษาทั่วไป งานวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

* ผู้นิพนธ์หลัก e-mail: kanmanee_som1@hotmail.co.th

PREVENTION AND PROBLEM SOLUTIONS ON CAMBODIAN ILLEGAL IMMIGRATION THE GOVERNMENT AT SAKAEOW PROVINCE

Kanmanee Waiyakrut^{1*}

Abstract

The purpose of this research study was to investigate methods of prevention and problem solutions caused by Cambodian illegal immigration. The qualitative research method was designed. Key informants included administrators working on prevention of illegal immigration. The research instrument for data collection was the interview form. Data collection was done by the researchers. Individual key informants were contacted; scheduled for date, time and place; and in-depth interviewed. The information gained from the interview was concluded and analyzed for several main issues. Finally, the findings were presented in an essay form composed and organized relevant to the research purpose.

The major finding revealed that Cambodian illegal immigration could be divided into two major forms. First, legal Cambodian migrants ignored to renew their work permits after expiration. Second, Cambodians migrated illegally. Despite Thai officials' various prevention methods were practiced - setting permanent border crossing, setting check points, patrolling, and utilizing of technology to prevent Cambodian illegal migrants; illegal immigration still occurs. As a result, responsible offices seek for various methods of problem solutions: mass relation practicing both at Thai and Cambodian borders, assisting illegal labor into a legal system, increasing penalties for entrepreneur and traders, for example. The results performed by the Thai government sector decreased illegal immigration.

Keywords : Prevention and Problem Solutions, illegal immigration, Sakaeow Province

¹ Lecturer in General Education Program, Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal of Patronage, Pathum Thani, Thailand

* Corresponding author, e-mail: kanmanee_som1@hotmail.co.th

บทนำ

ประเทศไทยได้เผชิญกับบริบทของการเปลี่ยนแปลงภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ในหลากหลายมิติ ซึ่งมีผลกระทบทั้งที่เป็นโอกาสและข้อจำกัดหรือภัยคุกคาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากการรวมตัวของกลุ่มเศรษฐกิจ จากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอย่างก้าวกระโดด จากการเปลี่ยนแปลง ทางสังคมการเคลื่อนย้ายคนอย่างเสรี ได้ก่อให้เกิดอาชญากรรมทางเศรษฐกิจประเภทต่างๆ โดยเฉพาะการค้ามนุษย์ ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้นำมาซึ่งอาชญากรรมรูปแบบใหม่ เช่น เรื่องการค้ามนุษย์ ที่รัฐจะต้องห้ามการค้ามนุษย์ และมีบทลงโทษที่เหมาะสมเพียงพอที่จะยับยั้งขบวนการค้ามนุษย์ รวมถึงการดำเนินการที่ถูกต้องเหมาะสมต่อเหยื่อของการค้ามนุษย์

จากเหตุการณ์เดือนพฤษภาคม 2557 เกิดปรากฏการณ์การกวาดล้างแรงงานข้ามชาติที่หลบหนีเข้าเมืองมาทำงานในประเทศไทยจำนวนมากนั้น ส่งผลให้ชาวกัมพูชาที่ลักลอบเข้ามาทำงานในประเทศไทยมีความตื่นตระหนกและเดินทางกลับประเทศเป็นจำนวนมากนับแสนคน และหลังจากเหตุการณ์นั้นไม่นานประเทศไทยก็ถูกลดระดับความน่าเชื่อถือเมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2558 โดยกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกาได้เผยแพร่

รายงานประจำปี เรื่องสถานการณ์การค้ามนุษย์ ประจำปี 2558 โดยประเทศไทยถูกจัดอันดับอยู่ในบัญชีกลุ่มที่ 3 (Tier 3) ซึ่งเป็นกลุ่มประเทศที่มีสถานการณ์การค้ามนุษย์ในระดับเลวร้ายที่สุด แม้ประเทศไทยได้ดำเนินการมาตรการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวกับการค้ามนุษย์และการประสานงานระหว่างหน่วยงานการปราบปรามการค้ามนุษย์ แต่ในช่วงเวลาของการทำรายงาน ประเทศไทยมิได้ดำเนินการที่จำเป็นอย่างเพียงพอที่จะบรรลุลผลความก้าวหน้าในการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ (แผนป้องกันปราบปรามการค้ามนุษย์, 2559 : 2)

ดังนั้นจึงส่งผลเสียต่อภาพลักษณ์ของประเทศไทยเป็นอย่างมาก รวมทั้งส่งผลเสียในด้านเศรษฐกิจคือถูกกีดกันทางการค้าในการส่งสินค้าออกนอกประเทศ และในภาคธุรกิจที่พึ่งพาแรงงานข้ามชาติก็ประสบภาวะขาดแคลนแรงงาน ซึ่งทำให้รัฐบาลไทยจำเป็นต้องเร่งแก้ไขปัญหานี้โดยเร็ว

ถึงแม้รัฐบาลไทยจะพยายามที่จะแก้ไขปัญหาระบบแรงงานข้ามชาติลักลอบหลบหนีเข้าเมืองแล้วก็ตามแต่ปัญหานี้ก็ยังประสบอยู่พบได้จากสถิติในการจับกุมด้านจังหวัดสระแก้วสามารถจับกุมแรงงานข้ามชาติผิดกฎหมายได้ถึง 407 รายด้วยกัน (ผู้พิมพ์รายงานว่าที่ ร.ต.อ.(ญ)สายสุนีย์ คำสิงห์ รายงานคดีความตามพระราชบัญญัติ ตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว ตำรวจภูธรภาค 2, (2558 : 4-5)

ดังนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำการศึกษาวิธีการป้องกันและแก้ไขปัญหาระบบแรงงานข้ามชาติชาวกัมพูชาเข้าเมืองผิดกฎหมายของหน่วยงานภาครัฐ ด้านจังหวัดสระแก้ว เนื่องจากจังหวัดสระแก้วเป็นจังหวัดที่มีแรงงานข้ามชาติชาวกัมพูชาลักลอบหลบหนีเข้าเมืองมากที่สุด เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีพรมแดนติดกับประเทศกัมพูชาถึง 165 ตารางกิโลเมตร ด้วยกัน ผลจากการศึกษาจะทำให้ค้นพบจุดอ่อนในด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานี้ ซึ่งข้อค้นพบเหล่านี้จะนำมาซึ่งการปรับปรุงการพัฒนาให้การดำเนินการในด้านการป้องกันและแก้ไขแรงงานข้ามชาติเข้าเมืองผิดกฎหมายไปในทิศทางที่ดีขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิธีการป้องกันแรงงานต่างด้าวชาวกัมพูชาเข้าเมืองผิดกฎหมายของเจ้าหน้าที่รัฐ ด้านจังหวัดสระแก้ว
2. เพื่อศึกษาวิธีการแก้ไขปัญหาระบบแรงงานต่างด้าวชาวกัมพูชาเข้าเมืองผิดกฎหมายของเจ้าหน้าที่รัฐ ด้านจังหวัดสระแก้ว

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิธีการป้องกันและการแก้ไขแรงงานต่างด้าวชาวกัมพูชาเข้าเมือง โดยผิดกฎหมาย ด่านจังหวัดสระแก้ว

ประชากรผู้ให้ข้อมูล

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาผู้บังคับบัญชาหรือตัวแทนผู้บังคับบัญชาหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการป้องกันแรงงานต่างด้าวเข้าเมืองผิดกฎหมาย ประกอบด้วย กองกำลังบูรพา จำนวน 1 นาย ทหารพรานที่ 12 จำนวน 1 นาย ทหารพรานที่ 13 จำนวน 1 นาย ตำรวจตระเวนชายแดนที่ 12 จำนวน 1 นาย ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดสระแก้ว จำนวน 1 นาย ตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว จำนวน 1 ราย และปกครองจังหวัดสระแก้ว จำนวน 1 นาย รวมจำนวน 7 นาย

แหล่งข้อมูล/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1. แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บังคับบัญชาหรือตัวแทนผู้บังคับบัญชาหน่วยงานละ 1 ราย ประกอบด้วย กองกำลังบูรพา กรมทหารพรานที่ 12 กรมทหารพรานที่ 13 ตำรวจตระเวนชายแดน 12 ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง และตำรวจภูธรและปกครองจังหวัดสระแก้ว ใช้วิธีการเลือกแบบจำเพาะเจาะจง (purposive sampling) จำนวน 7 ราย

2. แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่

- 2.1 ประกาศ คำสั่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
- 2.2 แผนการดำเนินงานของหน่วยงาน
- 2.3 บทความ ตำรา เอกสาร และรายงานผลการศึกษาค้นคว้าที่เกี่ยวข้อง

เครื่องมือที่ใช้ในวิจัย

เพื่อให้เป็นที่เชื่อถือ และสามารถนำไปอ้างอิงได้คณะผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

ดังนี้

1. สร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ซึ่งมีประเด็นในการสัมภาษณ์ ดังนี้
 - 1.1 วิธีการป้องกันแรงงานต่างด้าวชาวกัมพูชาเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายของหน่วยงาน
 - 1.2 ปัญหาในการป้องกันแรงงานต่างด้าวชาวกัมพูชาเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายของหน่วยงาน
 - 1.3 แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวชาวกัมพูชาเข้าเมือง โดยผิดกฎหมาย
2. นำร่างประเด็นสัมภาษณ์เสนอที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบและแก้ไข
3. นำประเด็นสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและปรับปรุงอีกครั้ง

ครั้ง

4. นำประเด็นสัมภาษณ์ใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ คณะผู้วิจัย เทปบันทึกเสียง กล้องถ่ายภาพ การจดบันทึกและแบบสัมภาษณ์ โดยผู้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าสัมภาษณ์ เจ้าหน้าที่รัฐ โดยเนื้อหาที่มีความครอบคลุมกรอบแนวคิดการวิจัยสามารถตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

การสัมภาษณ์ได้ยึดถือหลักการ ดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายและขั้นตอนการสัมภาษณ์ให้ชัดเจน ข้อมูลที่ต้องการ ลักษณะ หรือรูปแบบการสัมภาษณ์และปิดการสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน สมบูรณ์ วิเคราะห์ง่าย โดยกำหนดประเด็นและคำถามไว้ล่วงหน้า

2. การเตรียมการของผู้สัมภาษณ์ ความพร้อมของวัสดุอุปกรณ์การศึกษาเกี่ยวกับเรื่องที่ต้องการสัมภาษณ์ให้กว้างขวางเพียงพอ

3. การคัดสรรผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยคัดเลือกผู้รู้หรือมีข้อมูลที่ต้องการจะทราบอย่างแท้จริง

4. ขณะสัมภาษณ์ ต้องสร้างความสัมพันธ์คุ้นเคย และเป็นกันเองกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อให้เขามั่นใจ และให้ความร่วมมือในการตอบคำถามอย่างจริงจัง

5. สร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญอยากตอบคำถามและอยากพูดคุยด้วย แต่การถามหรือพูดคุยด้วยจะไม่เป็นการขึ้นำคำตอบ

6. คำถามที่ใช้สัมภาษณ์ต้องจัดเรียงไว้ตามลำดับก่อนหลัง ลักษณะคำถามที่ใช้ไม่ควรเป็นคำถามบังคับ ถ้าตอบโดยตรงไม่ได้จะตอบอ้อม ๆ ก็ได้

7. ใช้ภาษาที่เหมาะสมกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

8. ดำเนินการจดบันทึกอย่างระมัดระวัง โดยไม่สร้างความรำคาญหรือสร้างความหวาดระแวงกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

9. บรรยากาศในการสัมภาษณ์ จะสร้างความเป็นอิสระปราศจากสิ่งรบกวนทั้งหลายให้มากที่สุด ถ้าเป็นไปได้ผู้สัมภาษณ์จะจัดเป็นสถานที่เฉพาะ เพื่อสะดวกในการพูดคุยยิ่งขึ้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในขั้นตอนนี้คณะผู้วิจัยกำหนดแนวทางการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. คณะผู้วิจัยทำการติดต่อประสานงานกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยคัดเลือกเฉพาะเจ้าหน้าที่ที่มีความเต็มใจในการให้ข้อมูลสำคัญและทำการนัดหมาย ผู้ให้ข้อมูลสำคัญแต่ละคนโดยจัดทำเป็นตารางนัดหมาย ระบุวัน เวลาและสถานที่

2. ดำเนินการสัมภาษณ์ และบันทึกข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ลงในแบบสัมภาษณ์

3. นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ ของการตอบคำถาม

4. นำแบบสัมภาษณ์ที่ตรวจสอบแล้วไปวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ หากมีข้อมูลที่ไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ให้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจนกว่าจะครบถ้วนสมบูรณ์

2. เรียบเรียงและจำแนกข้อมูลตามความมุ่งหมายของการวิจัย

3. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ตามประเด็นสำคัญต่าง ๆ ตามจุดมุ่งหมายของการวิจัย โดยการพรรณนาเชิงวิเคราะห์

ผลการวิจัย

การศึกษาวิธีการป้องกันและการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวชาวกัมพูชาเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ด้านจังหวัดสระแก้ว ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ตัวแทนผู้บังคับบัญชาหน่วยงานละ 1 ราย ประกอบด้วย กองกำลังบูรพา กรมทหารพรานที่ 12 กรมทหารพรานที่ 13 ตำรวจตระเวนชายแดน 12 ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง ตำรวจภูธรและปกครองจังหวัดสระแก้ว ใช้วิธีการเลือกแบบจำเพาะเจาะจง (purposive Sampling) จำนวน 7 ราย โดยการสร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ซึ่งมีประเด็นในการสัมภาษณ์ ดังนี้

1. วิธีการป้องกันแรงงานต่างด้าวชาวกัมพูชาเข้าเมืองผิดกฎหมายของหน่วยงาน

2. การแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวชาวกัมพูชาเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย

ผลการสัมภาษณ์ปรากฏดังนี้

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 1 เจ้าหน้าที่ทหารกองกำลังบูรพา

วิธีการป้องกัน

1. การป้องกันโดยการตั้งจุดตรวจตรวจเอกสารหลักฐาน จากช่องทางการเดินทางเข้ามาประเทศไทย คือ 1) จุดผ่านแดนถาวรบ้านคลองลึก 2) จุดผ่อนปรนตาพระยา 3) จุดผ่อนปรนหนองปรือ 4) จุดผ่อนปรนบ้านเขาดิน

2. หน่วยงานได้ทำการป้องกันในช่องทางนี้โดยการตั้งจุดตรวจย่อยตลอดแนวชายแดน จำนวนประมาณ 100 จุดตรวจ เนื่องจากประเทศไทยบริเวณเขตพื้นที่จังหวัดสระแก้วมีพรมแดนติดกับประเทศกัมพูชาถึง 165 กิโลเมตร ซึ่งโดยเฉลี่ยต่อพื้นที่คือ 1.65 กิโลเมตรต่อ 1 จุดตรวจใช้เจ้าหน้าที่ 3 – 5 คนต่อจุดตรวจ

3. การป้องกันโดยการมีการติดตั้งกล้อง CCTV ใช้โดรนในการตรวจตราในมุมสูง

4. การป้องกันโดยการใช้มวลชนสัมพันธ์และสายข่าวซึ่งเป็นการขอความร่วมมือกับชุมชนเขตแนวพรมแดนให้ช่วยเป็นสายข่าวให้กับหน่วยงาน

การแก้ไขปัญหา

มาตรการในการดำเนินการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง ดังนี้

1. ควบคุมแรงงานในพื้นที่ให้มีความจริงจังมากขึ้น เป็นไปตามการบังคับใช้กฎหมาย

2. ประชาสัมพันธ์แจ้งให้แรงงานที่ประสงค์จะเดินทางเข้ามาทำงานในประเทศไทย ดำเนินการให้ถูกต้องตามกฎหมายและใช้เอกสารหลักฐานตามที่กำหนด ซึ่งฝ่ายไทยได้ดำเนินการจัดทำคู่มือสำหรับแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงานในประเทศไทย

3. นำปัญหาการใช้บัตรผ่านแดน (Border Pass) ที่จุดผ่อนปรนทางการค้าเข้าสู่การประชุมร่วมของผู้ว่าราชการจังหวัดชายแดนของทั้งสองประเทศ เพื่อพิจารณาและดำเนินการเสนอให้กับหน่วยเหนือ

4. ดำเนินการ ตั้งจุดตรวจไม่ประจำที่ การปิดล้อม/ ตรวจค้นและการลาดตระเวนบริเวณพื้นที่ล่อแหลมที่คาดว่าจะเป็นที่พักคอย เส้นทางลำเลียงแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง โดยมุ่งเน้นการดำเนินการต่อผู้นำพา ขบวนการนำพา

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 2 เจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง

วิธีการป้องกัน

เจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง วิธีในการป้องกันส่วนใหญ่ใช้ระบบสารสนเทศช่วยในการควบคุมการเข้าเมือง โดยผู้ที่ผ่านแดนเข้ามาในประเทศไทยจะต้องมีเอกสารแสดงตนโดยดังนี้

1. หนังสือเดินทาง (Passport) โดยแรงงานจะต้องมีหนังสือเดินทางหรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทาง (CI) ซึ่งจะได้รับอนุญาตให้อยู่ในประเทศไทย ครั้งละ 2 ปี รวมแล้วไม่เกิน 4 ปีและจะต้องมีใบอนุญาตทำงาน

2. หนังสือผ่านแดน (Border Pass) จากมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2558 เห็นชอบแนวทางการดำเนินการจัดระบบการจ้างคนต่างด้าวสัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชา ที่เข้ามาทำงานในลักษณะไป – กลับ หรือตามฤดูกาลเพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนแรงงานในพื้นที่ชายแดน และพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งความตกลงระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรกัมพูชาว่าด้วยการข้ามแดนระหว่างประเทศทั้งสอง เมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม พ.ศ. 2558 เพิ่มวัตถุประสงค์ของบัตรผ่านแดนเป็นเอกสารที่ใช้แทนหนังสือเดินทางสำหรับการขออนุญาตทำงานตามมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551 ขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

2.1 คนต่างด้าวถือบัตรผ่านแดนที่ประเทศต้นทางออกให้โดยเดินทางเข้ามาในราชอาณาจักรทางจุดผ่านแดนถาวร

2.2 สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดสระแก้วอนุญาตใบบัตรผ่านแดนเป็นระยะเวลา 30 วันต่อครั้ง เมื่อครบกำหนด 30 วัน คนต่างด้าวต้องเดินทางกลับออกไปนอกอาณาจักรและกลับเข้ามาใหม่

2.3 หากใบอนุญาตทำงานหมดอายุให้คนต่างด้าวเดินทางกลับออกไปนอกอาณาจักรและเดินทางกลับเข้ามาในราชอาณาจักรโดยถือบัตรผ่านแดนเข้ามาทางจุดผ่านแดนถาวรมาเพื่อขอรับใบอนุญาตทำงาน (ตท.15) ใหม่

2.4 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสระแก้วออกใบอนุญาตทำงาน (ตท.15) ให้แก่คน ต่างด้าว โดยคนต่างด้าวชำระค่าธรรมเนียมตามอัตราที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงฯ ฉบับที่ออกตามความในพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551 (การยื่นคำขอฉบับละ 100 บาท ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตทำงานไม่เกิน 3 เดือน ฉบับละ 225 บาท)

3. บัตรผ่านแดนชั่วคราวกัมพูชา (Temporary Border Pass) โดยใช้ควบคู่กับบัตรควบคุมพิเศษ (Immigration Card) การควบคุมแรงงานไปเข้าเย้นกลับเดิมจังหวัดสระแก้วมีปัญหาในการควบคุมแรงงานแบบไปเข้าเย้นกลับในพื้นที่ จุดผ่านแดนถาวร และจุดผ่อนปรนทางการค้า เนื่องจากในการควบคุมใช้เพียงบัตรผ่านแดนชั่วคราวที่ออกโดย ตรวจคนเข้าเมืองกัมพูชา ประกอบกับการจดบันทึกของทางเจ้าหน้าที่ฝั่งไทย เท่านั้นในการควบคุมชาวกัมพูชาที่เข้าออกในช่องทางต่างๆ แต่ไม่สามารถตรวจสอบได้ว่าชาวกัมพูชาเหล่านั้นได้เดินทางกลับไปในกัมพูชาหรือไม่ และเนื่องจากการเข้าออกโดยเฉพาะในตลาดโรงเกลือมีชาวกัมพูชาเข้ามาค้าขายเป็นจำนวนมากในแต่ละวัน

จุดผ่านแดนถาวรบ้านคลองลึก (ตรวจคนเข้าเมืองอรัญประเทศ) จึงได้สร้างระบบบัตรผ่านแดนชั่วคราวร่วมกับบัตร Immigration Card ซึ่งมี Barcode กำกับขึ้นมาใช้สำหรับการเคลื่อนย้ายแรงงานผ่านด่าน ทำให้ตรวจคัดกรองข้อมูลได้ในเวลา 7 วินาที ต่อคน สามารถเคลื่อนย้ายแรงงานเข้าออกได้สูงสุด ได้ถึงวันละ 80,000 คน ไร้ปัญหาเข้าทำงานไม่ทันหากเปิดเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ รูปแบบบัตรนี้ได้ประสานความร่วมมือกับทางฝั่งราชการจังหวัดบันเตียเมียนเจีย ประเทศกัมพูชา (ใช้ได้เฉพาะผู้ผ่านด่านโรงเกลือและคลองลึกเท่านั้น) สำหรับบัตร Immigration Card จะมีการบันทึกข้อมูลตัวตนและถ่ายภาพหน้าของผู้ถือไว้ด้วย ทำให้มีข้อมูลที่น่าเชื่อถือในการควบคุมการเดินทางผ่านด่านได้ ทั้งนี้หากเป็นเด็กที่อายุต่ำกว่า 13 ปี จะต้องเดินทาง

พร้อมผู้ปกครองและต้องทำบัตรมีภาพถ่ายพร้อมกับตัวผู้ปกครองด้วย เพื่อป้องกันปัญหาด้านการค้ามนุษย์เนื่องจากที่ผ่านมาพบว่าการเดินทางเข้ามาขอทานเร่ร่อนอยู่ในประเทศไทย เป็นปัญหาที่รัฐต้องแก้ไข

การแก้ไขปัญหา

สำหรับการแก้ไขปัญหานี้คงจะต้องเป็นระดับรัฐบาลคุยกันเพราะ ณ วันนี้เราต้องยอมรับว่าเรามีความต้องการแรงงานอย่างมาก หากเรายึดหลักปฏิบัติตามกฎหมายที่มีอยู่และรัฐบาลไม่มีการผ่อนผันเป็นวาระแล้วนั้นส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจแน่นอน ดังนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ระดับรัฐบาลต่อรัฐบาลต้องร่วมกันแก้ไขปัญหาตัวอย่างเช่นกรณีบัตรประจำตัวคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทย (บัตร สีมพู) คนกลุ่มนี้ยังมีสถานะเป็นผู้เข้าเมืองผิดกฎหมาย หากมีการร่วมมือกันระหว่างรัฐโดยให้เจ้าหน้าที่ทางฝั่งกัมพูชาโดยสถานทูตจัดทำ One Stop Service ทำการออกบัตรให้เพียงในเวลาไม่กี่วันก็อาจจะเสร็จ แต่ทั้งนี้ ไร้ความร่วมมือรัฐบาลไทยจึงต้องแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยการขยายเวลาเพราะถ้าไม่ขยายเวลากลุ่มแรงงานกลุ่มนี้ก็ต้องโดนจับอีก ดังนั้น จึงจำเป็นต้องขยายเวลาเพื่อให้

แรงงาน กลุ่มนี้ออกมารายงานตัวเพื่อจะได้ไม่เป็นแรงงานเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายและจะได้ไม่ส่งผลกระทบต่อประเทศไทย

ผู้สัมภาษณ์คนที่ 3 ทหารพรานที่ 13

วิธีในการป้องกัน

1. มีการลาดตระเวนตลอดแนวชายแดนที่รับผิดชอบตลอด 24 ชั่วโมง จัดตั้งจุดตรวจ 21 จุดในเขตพื้นที่รับผิดชอบ มีการเข้มงวดตรวจบริเวณช่องทางที่แรงงานจะเข้ามาแต่แรงงานก็ยังมีช่องที่จะลักลอบเข้ามาโดยเขาจะอาศัยจังหวะและเวลาที่จะลักลอบเข้ามาโดยมีแรงจูงใจอยู่ด้านใน

2. การนำระบบนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ใช้ระบบแม็กโดน เดย์ริง พารามอเตอร์มาใช้ในการลาดตระเวนและการใช้กล้อง CCTV ช่วยในการป้องกัน

3. การประชาสัมพันธ์เพื่อสนองต่อนโยบายของกองกำลังบูรพาเพราะหน่วยงานทหารพรานที่ 13 ขึ้นตรงกับกองกำลังบูรพาวิธีการประชาสัมพันธ์ คือ ให้ผู้ประกอบการนำแรงงานเข้าสู่ระบบให้ถูกต้องตามกฎหมาย แต่วิธีนี้ก็ยังไม่สามารถตอบสนองต่อนโยบายได้ เนื่องจากเมื่อนายจ้างนำแรงงานเข้าสู่ระบบแล้วแต่แรงงานก็ยังหลบหนีไปทำงานที่อื่นอีกจึงเป็นปัจจัยที่ควบคุมยาก

การแก้ปัญหา

1. สกัดกันไม่ให้เข้าในราชอาณาจักร โดยการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด ลดจำนวน จุดผ่อนปรนในลักษณะประเพณีปฏิบัติ การทำข้อตกลงระหว่างประเทศให้ยึดผลประโยชน์ประเทศชาติเป็นหลัก ฐานข้อมูลต้องทันสมัยตรวจสอบคนเข้าออกราชอาณาจักรได้ และการค้าขายตามแนวชายแดนต้องมีขอบเขตที่ชัดเจน

2. จัดระเบียบคนต่างด้าวที่เข้ามาในราชอาณาจักร โดยยอมเอาที่ดินขึ้นมานบนดิน หรือการยอมให้พวกเข้าเมืองผิดกฎหมายออกมารายงานตัวโดยไม่ผิดกฎหมาย เพื่อให้เจ้าหน้าที่จัดระเบียบก่อนที่จะเข้มงวดจับกุมต่างด้าวที่เข้าเมืองผิดกฎหมายต่อไปเพื่อที่จะผลักดันออกนอกประเทศ สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองต้องมี ศูนย์ข้อมูล IT และต้องเชื่อมโยงข้อมูลกับกระทรวงมหาดไทย กระทรวงแรงงาน และด่านตรวจคนเข้าเมือง ทั่วประเทศได้ และการออกกฎหมายเอื้อประโยชน์ให้ผู้ประกอบการที่ตั้งโรงงานตามแนวชายแดน เพื่อไม่ให้กลุ่มแรงงานต่างด้าวทะลักเข้ามาในเมือง

3. เมื่อจัดระเบียบเสร็จต้องเข้มงวดในการกวาดค้นปราบปรามจับกุม โดยการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังและแก้ไขกฎหมายให้มีบทลงโทษหนักขึ้น

4. สถานที่ควบคุมควรสร้างความไม่สะดวกให้กับผู้กระทำผิดกฎหมายหลบหนีเข้าเมือง

5. มาตรการผลักดันส่งกลับไปนอกราชอาณาจักร โดยประสานส่งกลับประเทศต้นทางเพื่อไม่ให้ลักลอบเข้ามาได้อีก

6. เมื่อผลักดันแรงงานผิดกฎหมายออก รัฐบาลต้องติดต่อกับรัฐบาลหรือ G to Go เพื่อจัดส่งแรงงานที่ถูกกฎหมายเข้ามาชดเชยต่อไป

ผู้สัมภาษณ์คนที่ 4 เจ้าหน้าที่ทหารพรานที่ 12

วิธีในการป้องกัน

เจ้าหน้าที่ทหารพรานที่ 12 วิธีในการป้องกันในการสกัดกั้นแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายนั้น ทางหน่วยได้รับมอบหมายจาก ทบ. เป็นลำดับขั้น เพื่อดำเนินการสกัดกั้นแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย และสนับสนุนการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวในทุกกลไกตามที่ได้รับมอบจากรัฐบาล และ คสช. โดย ทบ. ได้จัดทำคำสั่งการป้องกันและสกัดกั้นแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองทางบก และให้หน่วยดำเนินการ ดังนี้

1. การจัดตั้งจุดตรวจ/จุดสกัดตามช่องทางสำคัญรวม 79 จุด แบ่งจุดตรวจออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ จุดตรวจหลัก 16 จุด จุดตรวจย่อย 28 จุด จุดสกัด 27 จุด และด่านตรวจ 8 ด่าน

2. การเพิ่มความถี่ การลาดตระเวน/เฝ้าตรวจบริเวณพื้นที่ล่อแหลม/ช่องทางสำคัญ ตามฐานข้อมูลด้านการข่าวที่คาดว่าแรงงานต่างด้าวอาจใช้เป็นเส้นทางในการลักลอบ

3. การปิดล้อม/ตรวจค้นพื้นที่เป้าหมายบริเวณแนวชายแดน

4. การใช้มาตรการข่าวเชิงรุก เพื่อพิสูจน์ทราบและนำไปสู่การจับกุมผู้นำพา

5. การปฏิบัติการในการประชาสัมพันธ์ร่วมกับส่วนราชการ เพื่อให้ทราบถึงบทลงโทษของการกระทำผิดกฎหมายและปลูกจิตสำนึกให้ประชาชน/ผู้ประกอบการ เห็นถึงความจำเป็น และเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกัน/แก้ไขปัญหา

การแก้ไขปัญหา

การแก้ปัญหาการปฏิบัติงานตามภารกิจเกี่ยวกับการป้องกันแรงงานผิดกฎหมาย

1. ควรเพิ่มมาตรการการเฝ้าตรวจ โดยการเพิ่มจุดตรวจ ด่านตรวจ ให้ครอบคลุมพื้นที่ หรือเส้นทางของผู้ลักลอบ

2. ควรให้ผู้นำทองถิ่นติดตาม และยืนยันบุคคลที่เข้ามาพักอาศัย หรือประกอบอาชีพ หรือบุคคลแปลกหน้าที่เข้ามาในพื้นที่ หากตรวจพบให้แจ้งเจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงทราบ เพื่อดำเนินการต่อไป

3. กำหนดบทลงโทษที่รุนแรง และเด็ดขาดกับ เจ้าหน้าที่รัฐที่มีผลประโยชน์ รวมทั้งผู้นำพา

4. กำหนดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน โดยให้เชื่อมกับหน่วยงานด้านความมั่นคงด้วยกัน เช่น ปปง. เพื่อให้มีการตรวจสอบเส้นทางด้านการเงิน เป็นต้น

5. ประสานประเทศเพื่อนบ้าน ให้มีการทบทวนระบบ มาตรการการผ่านแดน เช่น การทำ PASSPORT, BORDER PASS ให้มีความสะดวกมากขึ้น เพื่อเป็นแรงจูงใจให้แรงงานต่างด้าวดำเนินการให้

6. ให้มีการใช้มาตรการข่าวเชิงรุก เพื่อนำไปสู่การจับกุมขบวนการนำพา

7. ประชาสัมพันธ์ให้ทราบถึงปัญหาของการปล่อยปละละเลยให้มีการกระทำผิดอาทิ อาจเป็นสาเหตุให้มีอาชญากรรมข้ามชาติเข้ามาแฝงตัวในประเทศเราได้ โรคระบาดที่จะมีมากขึ้น ภาวะอาชญากรรมในรูปแบบต่าง ๆ ที่ประเทศต้องรับมือในอนาคต

ผู้สัมภาษณ์คนที่ 5 เจ้าหน้าที่ตำรวจตระเวนชายแดน

วิธีในการป้องกัน

1. การป้องกันโดยการตั้งจุดตรวจ

2. การลาดตระเวน

3. การสร้างมวลชนสร้างกับชุมชน โดยให้ชุมชนเป็นผู้ช่วยในการส่งข่าวสารเกี่ยวกับการลักลอบหลบหนีเข้าเมืองผิดกฎหมาย หากใครสามารถให้เบาะแสดังกล่าวจะมียางวัลนำจับ เป็นต้น

สำหรับปัญหาในการป้องกันแรงงานต่างด้าวชาวกัมพูชาเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายของหน่วยงาน ปัญหาจากวิธีการป้องกันโดยการตั้งจุดตรวจและการลาดตระเวน ยังมีช่องว่างให้แรงงานที่คิดจะลักลอบหลบหนีเข้ามาได้ เนื่องจากบุคคลกลุ่มเหล่านี้จะคิดหาช่องทางหลบหนีให้พ้นจากจุด แนวที่ตั้งจุดตรวจหรือลาดตระเวน จึงเป็นการยากต่อการป้องกัน แต่ก็เป็นวิธีที่ใช้ในการป้องปรามได้ยังใช้สำหรับจับกุมได้อยู่

การแก้ไขปัญหา

การแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวชาวกัมพูชาเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย เนื่องจากกฎหมายของประเทศเราบทลงโทษยังน้อย จึงทำให้ทั้งผู้ประกอบการและแรงงานเข้ามาทำงานอย่างผิดกฎหมาย รวมทั้งกลุ่ม

ขบวนการลักลอบยังค้ำึงถึงประโยชน์มากกว่าที่เกรงกลัวกฎหมาย มีความเห็นว่าควรเพิ่มโทษสำหรับผู้กระทำผิด

ผู้สัมภาษณ์คนที่ 6 เจ้าหน้าที่ตำรวจภูธร

วิธีการในการป้องกัน

1. ป้องกันโดยการตั้งจุดตรวจ จะทำการตรวจรถตู้ รถบัสโดยสาร ทั้งขาเข้าและขาออก โดยการตรวจบัตรผ่านแดน และหนังสือเดินทาง ส่วนมากจะพบแรงงานผิดกฎหมายประเภทไม่มีบัตรผ่านแดนหรือหนังสือเดินทางในขากลับเข้ามาสระแก้วจะออกไปยังประเทศกัมพูชา โดยแรงงานกลุ่มนี้จะรอการส่งกลับต่อ

2. ป้องกันโดยการจัดสายตรวจตามพื้นที่ โดยทั่วไปหากพบเบาะแสจะทำการตรวจสอบหากผิดกฎหมายจะทำการจับกุมดำเนินคดีต่อไป

การแก้ไขปัญหา

การแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวชาวกัมพูชาเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ประเทศเรามีความต้องการกำลังแรงงานจำนวนมากเนื่องจากเศรษฐกิจเจริญมาก ประกอบกับค่าแรงของประเทศไทยสูงกว่าประเทศกัมพูชา มาก จึงทำให้แรงงานชาวกัมพูชาอยากที่จะเข้ามาทำงานในประเทศไทยประกอบกับผู้ประกอบการในประเทศไทยก็ไม่อยากมีต้นทุนการผลิตที่สูงจึงทำให้มีการลักลอบเกิดขึ้น ดังนั้นวิธีที่จะไม่ให้มีการลักลอบเข้าเมืองผิดกฎหมายวิธีที่จะทำให้ปัญหาหมดไปคือความตระหนักของผู้ประกอบการและแรงงานว่าถ้าทำผิดกฎหมายจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคม นอกจากนั้นแล้วควรเพิ่มโทษผู้กระทำผิดให้มีโทษมากกว่าเดิม

ผู้สัมภาษณ์คนที่ 7 เจ้าหน้าที่ปกครองจังหวัดสระแก้ว

วิธีการในการป้องกัน

เนื่องจากหน่วยงานปกครองจังหวัดสระแก้วเป็นหน่วยงานเสริมในด้านการป้องกันแรงงานต่างด้าวเข้าเมืองผิดกฎหมาย มีวิธีการในการป้องกันแรงงานเข้าเมืองผิดกฎหมายโดยใช้ผู้นำชุมชน และอาสาสมัครประจำอำเภอ ตำบล ช่วยสนับสนุนหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการป้องกันการเข้าเมืองผิดกฎหมาย โดยการร่วมตั้งจุดสกัดกั้นหรือร่วมในการตั้งจุดตรวจกรณีที่ได้รับการประสานงานจากหน่วยงานมา นอกจากนั้นแล้วยังมีหน้าที่ในการสืบหาข่าวในพื้นที่นั้น ๆ ที่อาจก่อความไม่สงบในพื้นที่ได้

ปัญหาในการป้องกันแรงงานต่างด้าวเข้าเมืองผิดกฎหมายที่ทำให้วิธีการในการป้องกันของหน่วยงานไม่บรรลุ มีดังนี้

1. ผู้นำชุมชนหรือผู้มีอิทธิพลอยู่ในขบวนการลักลอบแรงงานเข้าเมืองผิดกฎหมาย
2. สายข่าวในชุมชนไม่ให้ความร่วมมือเพราะถือประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม
3. ประชาชนในเขตพื้นที่ชายใต้ไม่ให้ความร่วมมือกับภาครัฐ
4. ค่าแรงในประเทศไทยสูงกว่าประเทศกัมพูชา

การแก้ไขปัญหา

การแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวเข้าเมืองผิดกฎหมาย คือ ควรเพิ่มบทลงโทษทางกฎหมายและเลิกอะลุ่มอล่วยให้กับแรงงานที่เข้ามาแบบผิดกฎหมาย

การอภิปรายการวิจัย

การศึกษารั้งนี้ “วิธีการป้องกันและแก้ไขปัญหาแรงงานข้ามชาติชาวกัมพูชาเข้าเมืองผิดกฎหมายของหน่วยงานภาครัฐ ด้านจังหวัดสระแก้ว มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาวิธีการป้องกันปัญหาแรงงานข้ามชาติชาวกัมพูชาเข้าเมืองผิดกฎหมายของหน่วยงานภาครัฐ ด้านจังหวัดสระแก้ว 2) เพื่อศึกษาการแก้ไขปัญหาแรงงานข้าม

ชาติชาวกัมพูชาเข้าเมืองผิดกฎหมายของหน่วยงานภาครัฐ ด้านจังหวัดสระแก้ว พบว่า วิธีการป้องกันและแก้ไข ปัญหาพบว่าแก้ปัญหาแรงงานข้ามชาติชาวกัมพูชาเข้าเมืองผิดกฎหมาย ด้านจังหวัดสระแก้ว พบว่า การแก้ไข ปัญหาแรงงานข้ามชาติชาวกัมพูชาเข้าเมืองผิดกฎหมายนั้นควรมีการร่วมกันแก้ปัญหาทั้งฝั่งประเทศไทยและฝั่ง ประเทศกัมพูชาสกัดกั้นไม่ให้เข้าในราชอาณาจักร โดยการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด ลดจำนวนจุดผ่อนปรนในลักษณะประเพณีปฏิบัติ การทำข้อตกลงระหว่างประเทศให้ยึดผลประโยชน์ของประเทศชาติเป็นหลัก ควรมีการเพิ่มโทษให้กับผู้ลักลอบหลบหนีเข้าเมืองและกระบวนการลักลอบหลบหนีเข้าเมืองรวมทั้ง ผู้ประกอบการที่ใช้แรงงานผิดกฎหมาย สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ปิยะศักดิ์ พงศ์อำพรศักดิ์ (บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัญหาแรงงานต่างด้าวชาวกัมพูชาที่ขายบริการทางเพศ :กรณีศึกษาจังหวัดระนอง มี วัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อแสดงหาแนวทางในการแก้ไขและป้องกันแรงงานต่างด้าวหญิงชาวกัมพูชาที่หลบหนีเข้า เมืองมาขายบริการทางเพศแล้วส่งผลกระทบต่อดำรงชีวิตอย่างปกติสุข ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการแก้ไขปัญหา และการป้องกัน จากคำบอกกล่าวให้ข้อคิดเห็นและการเสนอแนวทางของผู้ให้ ข้อมูลหลัก พบว่าต้องการให้ หน่วยงานภาครัฐในท้องถิ่นร่วมมือช่วยกันหาแนวทางแก้ไขปัญหาและป้องกัน โดยเฉพาะได้เน้นไปที่ เจ้าหน้าที่ ตำรวจให้ปฏิบัติงานเข้มงวดและเด็ดขาดตามบทบัญญัติของกฎหมาย มีการบังคับใช้กฎหมายอย่าง เคร่ง ครัด สำหรับในระดับรัฐบาลมีการกล่าวถึงน้อยมากเพียงแต่บอกว่าต้องการให้รัฐบาลดูแลสั่งการตามลำดับการบังคับ บัญชาให้ เจ้าหน้าที่รัฐในท้องถิ่นปฏิบัติงานโดยชอบธรรม ไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตน และให้ประชาชน ด้วยกันเป็นหูเป็นตา ช่วยเหลือการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐในส่วนของผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะที่สำคัญเป็น แนวทางในการแก้ไขปัญหาและป้องกัน ด้วยมาตรการดังต่อไปนี้ 1. มาตรการหลัก ประกอบด้วย มาตรการป้องกัน มาตรการควบคุม มาตรการปราบปราม มาตรการผลักดันส่งกลับ และมาตรการส่งเสริมศีลธรรมและ จริยธรรม 2. มาตรการเสริม ประกอบด้วย มาตรการประชาสัมพันธ์เชิงรุกและมาตรการสร้างภาพลักษณ์คนไทยที่ดี

นอกจากนั้นแล้วผลการศึกษาของผู้วิจัยพบว่า การแก้ไขปัญหาโดยการร่วมมือกันระหว่างรัฐโดยให้ เจ้าหน้าที่ทางฝั่งกัมพูชาสถานทูตจัดทำ One Stop Service ทำการออกบัตรให้เพียงในเวลาไม่กี่วันก็จะเสร็จ แต่ทั้งนี้ ไม่มีความร่วมมือรัฐบาลไทยจึงต้องแก้ไขปัญหาด้วยวิธีการขยายเวลาเพราะถ้าไม่ขยายเวลากลุ่มแรงงาน กลุ่มนี้ก็ต้องโดนจับอีก ดังนั้น จึงจำเป็นต้องขยายเวลาเพื่อให้แรงงาน กลุ่มนี้ออกมารายงานตัวเพื่อจะได้ไม่เป็น แรงงานเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายและจะได้ไม่ส่งผลกระทบต่อประเทศไทย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ เรืองเดช นวสันติ (บทคัดย่อ: 2556) ศึกษาเรื่องมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองแรงงานต่างด้าวผิด กฎหมายที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยเพื่อปรับให้เป็นแรงงานถูกกฎหมาย ผลการศึกษาพบว่า ควรมีระบบ One Stop Service ตั้งแต่กระบวนการพิสูจน์สัญชาติ การตรวจลงตรา การขอใบอนุญาตทำงานและจัดให้มี เจ้าหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง การรักษาพยาบาลควรมีการเข้าระบบประกันสังคมและหรือควรรอออกกฎหมายการ คุ้มครองแรงงานต่างด้าวที่ผิดกฎหมายที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยเพื่อปรับให้เป็นแรงงานถูกกฎหมายโดยเฉพาะ เพื่อให้คนทำงานดังกล่าวเข้ามาอยู่ในระบบที่ถูกต้องนอกจากนั้นยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ กานต์ มณี ไวยครุฑ (186:2557) พบว่าในด้านนโยบายและการจัดการภาครัฐ ควรมีการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงให้ สอดคล้องกับบริบทของสังคมเศรษฐกิจที่เปลี่ยนไป เช่น กฎหมายข้อจำกัดเรื่องอาชีพของคนต่างด้าว ควรลด ขั้นตอนในการนำเข้าแรงงานต่างด้าวอย่างถูกกฎหมาย

สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 7 ท่าน ประกอบด้วย ผู้บังคับบัญชาของกำลังบูรพา ผู้บังคับบัญชากรมทหารพรานที่ 12 ผู้บังคับบัญชากรมทหารพรานที่ 13 ผู้บังคับบัญชาตำรวจตระเวนชายแดนที่ 12 ผู้บังคับบัญชาตำรวจตรวจคนเข้าเมือง ผู้กำกับสถานีตำรวจภูธรเขาสิงโตและหัวหน้าสำนักงานปกครองจังหวัดสระแก้ว สรุปได้ดังนี้

วิธีการป้องกัน

1. การตรวจเอกสารหลักฐานการเข้าเมือง ประกอบด้วย หนังสือเดินทาง(Passport) หนังสือผ่านแดน (Border Pass) และบัตรผ่านแดนชั่วคราวกัมพูชา (Temporary Border Pass)

2. การป้องกันโดยการตั้งจุดตรวจ เนื่องจากประเทศไทยบริเวณเขตพื้นที่จังหวัดสระแก้วมีพรมแดนติดกับประเทศกัมพูชาถึง 165 กิโลเมตร มีช่องทางการเดินทางเข้ามาประเทศไทยถึง 4 ช่องทางด้วยกันคือ 1) จุดผ่านแดนถาวรบ้านคลองลึก 2) จุดผ่อนปรนตาพระยา 3) จุดผ่อนปรนหนองปรือ 4) จุดผ่อนปรนบ้านเขาหิน ซึ่งจุดผ่านแดนทั้ง 4 จุดนี้จะทำการทำการตรวจสอบเอกสารหลักฐาน และช่องทางที่ 5) ช่องทางธรรมชาติ ช่องทางนี้หน่วยงานได้ทำการป้องกันโดยการตั้งจุดตรวจตลอดแนวชายแดน จำนวนประมาณ 100 จุดตรวจโดยเฉลี่ยต่อพื้นที่คือ 1.65 กิโลเมตรต่อ 1 จุดตรวจ โดยใช้เจ้าหน้าที่ 3 – 5 คนต่อจุดตรวจ

3. การลาดตระเวนตลอดแนวชายแดนที่รับผิดชอบตลอด 24 ชั่วโมง จัดตั้งจุดตรวจ 21 จุดในเขตพื้นที่รับผิดชอบ มีการชุมเข้าตรวจบริเวณช่องทางที่แรงงานจะเข้ามาแต่แรงงานก็ยังมีช่องที่จะลักลอบเข้ามาโดยเขาจะอาศัยจังหวะและเวลาที่จะลักลอบเข้ามาโดยมีแรงจูงใจอยู่ด้านใน

4. นำระบบแม็กโดน เดย์ริง พารามอเตอร์มาใช้ในการลาดตระเวนและการใช้กล้อง CCTV ช่วยในการตรวจตราในมุมสูงแต่เทคโนโลยีในการป้องกันด้วยวิธีนี้ก็ยังไม่ได้ผล 100% เพราะหากเห็นสิ่งผิดสังเกตก็ไม่สามารถจับกุมได้ทันทีแต่ใช้ในการป้องปรามได้ระดับหนึ่ง

5. การป้องกันโดยการใช้มวลชนสัมพันธ์และสายข่าวซึ่งเป็นการขอความร่วมมือกับชุมชนเขตแนวพรมแดนให้ช่วยเป็นสายข่าวให้กับหน่วยงาน

ถึงแม้จะมีวิธีในการป้องกันต่างๆ จากที่กล่าวมาข้างต้นแล้วแต่การลักลอบเข้าเมืองของแรงงานข้ามชาติชาวกัมพูชาก็ยังมีปรากฏให้เห็นอยู่ จากการสัมภาษณ์ทำให้ทราบว่าปัญหาในการป้องกันแรงงานข้ามชาติชาวกัมพูชาเข้าเมืองผิดกฎหมายนั้นมีความหลากหลายจากหลายด้านด้วยกัน

การแก้ไขปัญหา

แก้ปัญหาแรงงานข้ามชาติชาวกัมพูชาเข้าเมืองผิดกฎหมาย ด้านจังหวัดสระแก้ว พบว่า การแก้ไขปัญหาแรงงานข้ามชาติชาวกัมพูชาเข้าเมืองผิดกฎหมายนั้นควรมีการร่วมกันแก้ปัญหาทั้งฝั่งประเทศไทยและฝั่งประเทศกัมพูชา ซึ่งควรมีวิธีการแก้ปัญหาดังนี้

1. ควรมีการจัดระเบียบคนต่างด้าวที่เข้ามาในราชอาณาจักร โดยยอมให้แรงงานข้ามชาติเข้าเมืองผิดกฎหมายออกมารายงานตัวโดยไม่ผิดกฎหมาย เพื่อให้เจ้าหน้าที่จัดระเบียบแรงงานให้อยู่ในระบบ

2. มีการประสานงานกันระหว่างประเทศไทยและประเทศกัมพูชา ให้มีการทบทวนระบบ มาตรการการผ่านแดน เช่น การทำ Passport , Border Pass ให้มีค่าใช้จ่ายที่ถูกลงและสะดวกมากขึ้น

3. มีการประสานงานกันระหว่างประเทศไทยและประเทศกัมพูชา ในการแก้ไขปัญหาเรื่องบัตรประจำตัวคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทย โดยให้สถานทูตกัมพูชาจัดทำ One Stop Service ในประเทศไทย ทำการออกบัตรให้คนเหล่านี้

4. สกัดกันไม่ให้เข้าในราชอาณาจักร โดยการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด ลดจำนวนจุดผ่อนปรนในลักษณะประเพณีปฏิบัติ การทำข้อตกลงระหว่างประเทศให้ยึดผลประโยชน์ของประเทศชาติเป็นหลัก
5. ควรมีการเพิ่มโทษให้กับผู้ลักลอบหลบหนีเข้าเมืองและกระบวนการลักลอบหลบหนีเข้าเมือง รวมทั้งผู้ประกอบการที่ใช้แรงงานผิดกฎหมาย
6. ควรมีการเพิ่มมาตรการเฝ้าตรวจ โดยการเพิ่มจุดตรวจ ด่านตรวจ ให้ครอบคลุมพื้นที่หรือเส้นทางของผู้ลักลอบหลบหนีเข้าเมือง
7. ผู้นำท้องถิ่นจะต้องติดตาม และยืนยันบุคคลที่เข้ามาพักอาศัย หรือประกอบอาชีพในพื้นที่ของตนเองและหากพบข้อพิพาทควรแจ้งเจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงเพื่อดำเนินการต่อ
8. ควรมีการจัดทำศูนย์ข้อมูลเพื่อเชื่อมโยงข้อมูลให้กับทุกหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องกับแรงงานข้ามชาติ
9. ควรมีการประชาสัมพันธ์แจ้งให้ประชาชนเห็นถึงความสำคัญของปัญหาการลักลอบหลบหนีเข้าเมือง ว่าอาจเป็นเหตุให้มีอาชญากรรมข้ามชาติแฝงตัวในประเทศไทยได้ และอาจนำโรคระบาดต่างๆเข้ามา รวมทั้งอาจส่งผลให้ประเทศไทยถูกลดอันดับความน่าเชื่อถือในด้านต่างๆ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรมีการเพิ่มจำนวนอัตราค่าจ้างที่ดูแลตามแนวชายแดนให้มากขึ้น
2. ควรมีเครื่องมือในการตรวจหนังสือเดินทางให้กับเจ้าหน้าที่ทุกจุดตรวจเพราะจากการศึกษาทำให้ทราบว่ากรณีปลอมแปลงหนังสือเดินทางเจ้าหน้าที่จุดตรวจอื่นจะไม่ทราบนอกจากจุดผ่านแดนถาวรเนื่องจากไม่มีเครื่องมือในการตรวจสอบ
3. ในด้านของนโยบายภาครัฐควรมีการปรับปรุงกฎหมายและข้อจำกัดในการนำแรงงานข้ามชาติเข้าสู่ระบบโดยการลดขั้นตอนในการนำเข้าแรงงานข้ามชาติอย่างถูกกฎหมาย และสามารถแจ้งความต้องการแรงงานข้ามชาติไปให้ทางการของประเทศนั้นๆ ได้โดยตรง ไม่ต้องแจ้งผ่านกระทรวงแรงงานตามบันทึกความเข้าใจ
4. ควรนำแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายทั้งหมดมาเป็นแรงงานต่างด้าวถูกกฎหมายและให้กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานมีบทบาทในการคุ้มครองแรงงานอย่างครบถ้วนเพื่อป้องกันมิให้องค์การค้าโลกสามารถกล่าวอ้างถึงการจ้างแรงงานทาสหรือการไม่เคารพสิทธิมนุษยชนซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อ การส่งออกสินค้าของไทยในอนาคต
5. ควรมีการเจรจาระหว่างรัฐเรื่องการปรับลดค่าใช้จ่ายในหนังสือเดินทางของแรงงานชาวกัมพูชา เพราะจากการศึกษาทำให้ทราบว่าปัญหาหนึ่งที่ทำให้เกิดการ

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่อง “วิธีการป้องกันและแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวชาวกัมพูชาเข้าเมืองผิดกฎหมายของหน่วยงานภาครัฐ ด้านจังหวัดสระแก้ว” ได้รับทุนสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ งบประมาณแผ่นดิน โดยผ่านสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ รศ.ดร. เตือนใจ ปิ่นเกิด และ ดร.ไชยา ภูภาคาร ที่คำแนะนำปรึกษา ทำให้งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กานต์มณี ไวยครุฑ. (2556). แนวทางการพัฒนาระบบการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวชาวกัมพูชา ในเขตพื้นที่จังหวัดสระแก้ว.มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- แผนป้องกันปราบปรามการค้ามนุษย์ตำรวจภูธร. (2559). กองกำกับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว.
- ปิยะศักดิ์ พงศ์อัมพรศักดิ์.(2554).ปัญหาแรงงานต่างด้าวชาวพม่าที่ขายบริการทางเพศ :กรณีศึกษาจังหวัดระนอง.วิทยานิพนธ์หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการทรัพยากรเพื่อความมั่นคง คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์.มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เรืองเดช นวสันติ.(2556).มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยเพื่อปรับให้เป็นแรงงานถูกกฎหมาย.วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ปริธี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย.
- สายสุนีย์ คำสิงห์.(2558).รายงานคดีความตามพระราชบัญญัติ ตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว.ตำรวจภูธรภาค 2.

มุมมองของผู้บริหารต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมของพนักงาน
โรงแรมระดับ 5 ดาวในเขตเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี

ไพรัช หนูเผือก^{1*} เพชรรัตน์ โล้วิชากรติกุล²

Received : April 1, 2019

Revised : June 7, 2019

Accepted : August 1, 2019

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามุมมองของผู้บริหารโรงแรม ระดับ 5 ดาว ในเขตเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี จำนวน 5 แห่ง ที่มีต่อบทบาทการรักษาสิ่งแวดล้อมของพนักงาน ผลการศึกษาพบว่า (1) ในด้านบทบาทและศักยภาพการปฏิบัติงาน, การเสริมสร้างแรงจูงใจในการทำงาน และจิตสำนึกของพนักงานระดับปฏิบัติการไม่ส่งผลทางตรงต่อผลการดำเนินงานด้านการสนับสนุนการรักษาสิ่งแวดล้อมของธุรกิจโรงแรมในเขตพัทยา (2) นโยบายด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรมระดับ 5 ดาว ในเขตเมืองพัทยา มีนโยบายที่ชัดเจนและได้รับความร่วมมือจากพนักงานในองค์กรเป็นอย่างดี และ (3) ความรับผิดชอบต่อสังคมในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและรักษาสิ่งแวดล้อมของโรงแรมในเขตพัทยา พบว่าการทำกิจกรรมเพื่อแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นกิจกรรมหนึ่งที่ทำให้องค์กรมีส่วนร่วมต่อส่วนรวม และสร้างคุณประโยชน์ให้แก่ชุมชน โดยคำนึงถึงสังคมส่วนรวมเป็นสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและรักษาสิ่งแวดล้อม

คำสำคัญ : การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและรักษาสิ่งแวดล้อม, ความรับผิดชอบต่อสังคม, พัทยา, โรงแรม 5 ดาว

¹ นักศึกษามหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด เขตคลองเตย กรุงเทพฯ 10110

² อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด เขตคลองเตย กรุงเทพฯ 10110 e-mail: petcharat.lovichakornitikul@stamford.edu

* ผู้นิพนธ์หลัก e-mail: phairath.np@gmail.com

EXECUTIVES' PERSPECTIVES ON ENVIRONMENTAL CONSERVATION OF EMPLOYEES' ROLES AT THE 5-STAR HOTELS IN PATTAYA CITY, CHONBURI TOWARDS

Phairath Noopueak^{1*} Petcharat Lovichakornতিকুল²

Abstract

This qualitative research aims to study the executives' perspectives on environmental conservation of employees' roles at the 5-star hotels in Pattaya City, Chonburi Province totally 5 hotels. It was found that (1) role and potential of employees in operation, motivational enhancement, and public mind of operation level employees do not directly affect environmental conservation supporting operation of hotels in Pattaya, (2) policy on natural resources conservation and environmental management of 5-star hotels in Pattaya City, Chonburi Province has clearly expressed and received good collaboration from hotel employees, and (3) social responsibility towards natural resources and environment conservation is one of the activities to participate in the social network and is beneficial to community at large.

Keywords : Natural Resources and Environment Conservation, Social Responsibility, Pattaya, Five-star Hotel

¹ Graduate Student, Stamford International University, Khlong Toei, Bangkok 10110,

² Faculty of Business Administration Program, Graduate School, Stamford International University,
e-mail: petcharat.lovichakornতিকুল@stamford.edu

* Corresponding author, e-mail: phairath.np@gmail.com

บทนำ

ในปัจจุบันนี้ การเปลี่ยนแปลงทางสภาวะอากาศนอกจากจะส่งผลกระทบต่อวิถีการดำเนินชีวิตของทุกคนแล้วยังส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวอีกด้วย เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ที่มีความหลากหลายทั้งโดยสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ระบบนิเวศ ตลอดจนขีดความสามารถในการปรับตัวเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่ทวีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกภูมิภาคทั่วโลก ทำให้ระดับความรุนแรงที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในแต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกัน สำหรับแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น การส่องสัตว์ในยามค่ำคืน การดำน้ำชมปะการัง แหล่งน้ำตกและน้ำพุร้อน เป็นต้น จะมีระดับความอ่อนไหว (sensitivity) ต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศมาก นอกจากนี้แหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทยกำลังเผชิญกับสถานการณ์ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ถูกทำลายลงมากในช่วงที่ผ่านมา ทั้งปัญหาเรื่องพื้นที่ป่าไม้ที่ลดลง มลพิษทางอากาศ และทางน้ำ ปัญหาขยะที่ไม่ได้รับการจัดการที่ถูกต้อง ปัญหาการลักลอบทิ้งกากของเสีย และการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่สูงขึ้น (กรณีการ ธรรมพานิชวงศ์, 2561) ซึ่งที่ผ่านมารัฐบาลไทยให้ความสำคัญกับการเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจเพียงด้านเดียว ส่งผลให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมถูกทำลายอย่างมาก จนกระทั่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (2555-2559) จึงได้เห็นความสำคัญและมีแนวทางการปรับปรุงพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน มุ่งเน้นการพัฒนาคนโดยการฝึกอบรมให้มีความรู้และตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาสิ่งแวดล้อมและร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง (ณัฐวรณ สุนทรวิทธิโชติ, 2556)

ในส่วนของประเทศไทยแนวความคิดทางด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมนั้นถูกนำมาเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายระดับประเทศไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐและเอกชน องค์กรระหว่างประเทศ อุตสาหกรรมทุกด้าน โดยเฉพาะอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว และอุตสาหกรรมที่พิกแรม ซึ่งนอกจากจะเป็นภาคอุตสาหกรรมบริการอย่างหนึ่งที่ใช้พลังงานอย่างมากแล้วยังส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในหลาย ๆ ด้าน อาทิเช่น การใช้ทรัพยากรต่าง ๆ การปล่อยของเสียและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในชุมชน (นงลักษณ์ นามลทา, 2556)

สำหรับสถานการณ์การท่องเที่ยวจังหวัดชลบุรี ในปี 2559 มีรายได้จากการท่องเที่ยว 2.06 แสนล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2558 ที่มีรายได้ 1.33 แสนล้านบาท หรือเพิ่มขึ้น 54.01% โดยมีนักท่องเที่ยว 16.2 ล้านคน เพิ่มขึ้นจากปี 2558 ที่มีนักท่องเที่ยวประมาณ 11.7 ล้านคน หรือเพิ่มขึ้น 38.41% ทั้งนี้จากจำนวนที่เพิ่มขึ้นนั้น มาจากการปรับฐานข้อมูลห้องพักในพื้นที่ จาก 42,887 ห้องในปี 2558 ขึ้นเป็น 62,102 ห้องในปี 2559 และมีอัตราการเข้าพักเฉลี่ย 3.42 วัน มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 4,150 บาท/คน/วัน ขณะที่พญาเป็นแหล่งท่องเที่ยวอันดับหนึ่งของจังหวัดชลบุรี โดยในปี 2559 มีรายได้ประมาณ 1.98 แสนล้านบาท มีนักท่องเที่ยว 13.6 ล้านคน โดยนักท่องเที่ยวที่เข้ามาพญาเป็นคนไทย 35% และต่างชาติ 65% โดยมีชาวจีนเดินทางเข้ามามากที่สุด ในปี 2559 มีนักท่องเที่ยวชาวจีนประมาณ 2.5 ล้านคน และในช่วงครึ่งปีแรกของปี 2560 มีนักท่องเที่ยวมาที่พญาประมาณ 8 ล้านคนแล้ว (ประชาชาติธุรกิจออนไลน์, 2560)

ปัจจัยที่เอื้ออำนวยให้กิจกรรมการท่องเที่ยวของชลบุรีเติบโตอย่างต่อเนื่อง มิได้มีเฉพาะความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยวเท่านั้น หากแต่ยังเกิดขึ้นจากปัจจัยแวดล้อมอีกหลายประการ อันได้แก่ นโยบายส่งเสริมของส่วนกลางและทางจังหวัด รวมถึงความร่วมมือจากผู้ประกอบการภาคเอกชน นอกจากนี้ชลบุรียังมีโครงข่ายการคมนาคมขนส่ง โรงแรมระดับห้าดาว ร้านอาหารทะเล สปา สนามกอล์ฟ ฯลฯ ที่ล้วนทันสมัย สะดวกรวดเร็วในการเดินทาง และการให้บริการที่อบอุ่นประทับใจมีมาตรฐานระดับสากล จึงช่วยเพิ่มความมั่นใจ

ในการเดินทางมาเยือนของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศ โดยเฉพาะแม่เหล็กสำคัญที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวจากทั่วโลกได้ก็คือ “เมืองพัทยา” ซึ่งได้ชื่อว่าเป็นเมืองท่องเที่ยวทางชายทะเล มีแสงสีเสียงที่ไม่เคยหลับใหล เมืองพัทยามีการพัฒนาอย่างรวดเร็วและก้าวสู่เวทีโลกอย่างทัดเทียมนานาชาติประเทศ โดยมีความโดดเด่นทางด้านธรรมชาติและกิจกรรมบันเทิงที่เป็นฐานกลยุทธ์ที่สำคัญ

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงมุ่งศึกษาในด้านผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติในการปฏิบัติงานของพนักงานระดับปฏิบัติการในธุรกิจโรงแรม และเพื่อหาแนวทางในการปฏิบัติงานด้านการสนับสนุน รักษา และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของธุรกิจโรงแรมในเขตเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงนโยบายและมุมมองของผู้บริหารที่มีต่อบทบาทการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและรักษาสีสิ่งแวดล้อมของพนักงานโรงแรม ระดับ 5 ดาว ในเขตเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี
2. เพื่อศึกษาแนวทางในการปฏิบัติงานของพนักงานโรงแรม ระดับ 5 ดาว ในเขตเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรีที่มีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและรักษาสีสิ่งแวดล้อมของพนักงานโรงแรม ระดับ 5 ดาว ในเขตเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่ได้ทำการศึกษาถึงนโยบายและมุมมองของผู้บริหารโรงแรม ระดับ 5 ดาว ในเขตเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ที่มีต่อบทบาทในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและรักษาสีสิ่งแวดล้อมของพนักงานโรงแรมในด้าน (1) การปฏิบัติงานของพนักงานระดับปฏิบัติการในแผนกต้อนรับส่วนหน้า, แผนกบริการอาหารและเครื่องดื่ม, แผนกแม่บ้าน และแผนกวิศวกรรมซ่อมบำรุง (2) ผลกระทบและข้อบังคับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและรักษาสีสิ่งแวดล้อม และ (3) ความรับผิดชอบต่องuest ในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและรักษาสีสิ่งแวดล้อมของพนักงานระดับปฏิบัติการในธุรกิจโรงแรมระดับ 5 ดาว ในเขตเมืองพัทยา

ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพในครั้งนี้ ประกอบด้วยผู้บริหารโรงแรม ระดับ 5 ดาว ในเขตเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี จำนวน 5 แห่ง ที่ตั้งอยู่ในเขตพัทยาเหนือ พัทยากลาง และพัทยาใต้ ได้แก่ โรงแรมดุสิตธานี พัทยา (พัทยานเหนือ), โรงแรมฮิลตัน พัทยา (พัทยากลาง), โรงแรมบาราคูดา พัทยา (พัทยาใต้), โรงแรมรอยัลคิลิ พัทยา กรู๊ป (พัทยาใต้ เขาพระตำหนัก), และโรงแรมอินเทอร์คอนติเนนทอล พัทยา รีสอร์ท (พัทยาใต้ เขาพระตำหนัก)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การลดทอนข้อมูล (Data Reduction) ผู้วิจัยได้เรียบเรียงข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงแรม ระดับ 5 ดาวในเขตเมืองพัทยา รวมทั้งหมด 5 ท่าน
2. การจัดระเบียบข้อมูล (Data Display) ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการลดทอนข้อมูลแล้วมาจัดเป็นหมวดหมู่ โดยจำแนกตามประเด็นที่สัมภาษณ์
3. การหาข้อสรุปและตีความ (Conclusion and Interpretation) ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล โดยพิจารณาความสอดคล้องและความแตกต่างของข้อมูลที่ได้จากการจัดระเบียบข้อมูล หาข้อสรุปและตีความในรูปแบบการพรรณนาตามแนวคิดการวิจัยเชิงคุณภาพ

4. การสรุปผลการวิจัยเชิงคุณภาพ (Conclusion of Qualitative Research) ผู้วิจัยพยายามหาความหมายของข้อมูลที่ได้จากการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลมาสร้างระบบความคิด และอภิปรายผลที่ได้จากการศึกษา

ผลการวิจัย

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้บริหาร จำนวน 5 ท่านของโรงแรมระดับ 5 ดาว ในเขตเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ถึงนโยบายและมุมมองที่มีต่อบทบาทของพนักงานระดับปฏิบัติการในแผนกต้อนรับส่วนหน้า, แผนกบริการอาหารและเครื่องดื่ม, แผนกแม่บ้าน และแผนกวิศวกรรมซ่อมบำรุง ได้ผลสรุปของข้อคำถามการวิจัย ดังนี้

1. ปัจจัยด้านบทบาทและศักยภาพการปฏิบัติงาน, การเสริมสร้างแรงจูงใจในการทำงาน และจิตสาธารณะ ส่งผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและการรักษาสິงแวดล้อมของธุรกิจโรงแรมในเขตเมืองพัทยา

จากทัศนะของผู้บริหารโรงแรม 5 ดาว ในเขตเมืองพัทยา จำนวน 5 ท่าน โดยสรุปพบว่า การปฏิบัติงานของพนักงานโรงแรมทุกคนดำเนินงานตามนโยบายและข้อกำหนดที่โรงแรมได้กำหนดไว้ให้เป็นแนวทางการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน ซึ่งเป็นสิ่งที่พนักงานทุกคนต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด ทั้งนี้การปฏิบัติตามแนวทางนั้น ๆ พนักงานได้ตระหนักถึงประโยชน์ที่พนักงานจะได้รับ ส่วนในเรื่องบทบาทและศักยภาพในการทำงาน ทางโรงแรมมีการประเมินผลโดยวัดจาก Key Performance Indicator (KPI) ของพนักงานเพื่อนำมาพิจารณาในการเลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่งและปรับเพิ่มค่าตอบแทนเป็นเกณฑ์ปกติมาตรฐานเช่นองค์กรทั่ว ๆ ไป

สำหรับการสร้างแรงจูงใจในการทำงานนั้น มาจากการกระตุ้นยอดขายและการให้บริการที่ดีแก่ลูกค้า เพราะพนักงานโรงแรมนอกจากจะได้รับค่าตอบแทนเป็นเงินเดือนแล้วยังได้ส่วนแบ่งจาก Service Charge ที่คำนวณจากรายได้ที่ลูกค้ามารับบริการที่โรงแรม ซึ่งในส่วนนี้บางครั้งมียอดสูงกว่าเงินเดือนเสียอีก จึงเป็นสิ่งจูงใจให้พนักงานตั้งใจปฏิบัติงานให้ดีที่สุด เพื่อให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจสูงสุด

ในส่วนของเรื่องจิตอาสาต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและการรักษาสິงแวดล้อมนั้น เป็นสิ่งที่พนักงานตระหนักดีว่าเป็นสิ่งที่ต้องทำอยู่แล้ว ดังนั้น ทางโรงแรมจึงไม่ได้มีข้อบังคับว่าพนักงานต้องรักษาสິงแวดล้อมหากไม่ทำตามจะมีผลกระทบโดยตรงต่อพนักงาน ซึ่งในทางปฏิบัตินั้น ทางโรงแรมได้ขอความร่วมมือจากพนักงานให้ปฏิบัติเพื่อประโยชน์ส่วนรวม นอกจากนี้ยังจัดทำป้ายรณรงค์เพื่อเชิญชวนและย้ำเตือนจิตสำนึกของพนักงานอีกด้วย พนักงานจึงปฏิบัติโดยไม่ได้มุ่งหวังว่าตนจะได้รับประโยชน์ตอบแทน แต่พนักงานกลับมองที่ภาพรวมมากกว่าว่าองค์กรจะได้รับผลกระทบอย่างไรหากทุกคนไม่ร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและรักษาสິงแวดล้อม อย่างไรก็ตามพนักงานในองค์กรทุกคนก็ร่วมมือร่วมใจกันปฏิบัติตามป้ายรณรงค์ที่โรงแรมขอความร่วมมือด้วยความยินดีและเต็มใจ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่ดีและได้พิสูจน์ให้เห็นว่าสิ่งที่พนักงานได้ประพฤติปฏิบัติตนเช่นนี้ นั่นคือการสนับสนุนและการรักษาสິงแวดล้อมขององค์กรที่มีต่อสังคมส่วนรวม

2. นโยบายด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและการจัดการสິงแวดล้อมของโรงแรมในเขตเมืองพัทยา

จากทัศนะของผู้บริหารโรงแรม 5 ดาว ในเขตเมืองพัทยา จำนวน 5 ท่าน โดยสรุป พบว่า เป็นเรื่องที่ชัดเจนอยู่แล้วว่า หากพนักงานขาดการเอาใจใส่ต่อการอนุรักษ์ธรรมชาติและรักษาสິงแวดล้อม อันจะส่งผลกระทบต่อโรงแรม ทางโรงแรมก็ย่อมดำเนินการรณรงค์ให้พนักงานสนใจและเอาใจใส่ในเรื่องของการรักษาสິงแวดล้อมให้มากขึ้น เพราะเป็นสิ่งที่พนักงานทุกคนต้องปฏิบัติตามนโยบายของโรงแรม เช่น การใช้ซ้ำของ

กระต่ายไซเคิล การประหยัดน้ำ การประหยัดไฟ เป็นต้น แต่เท่าที่ผ่านมาพนักงานโรงแรมทุกคนต่างเอาใจใส่ในเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมาก เนื่องจากข่าวสารภายนอกที่พนักงานได้รับ การร่วมมือร่วมใจของคนในสังคมที่ช่วยกันสร้างกระแสความตื่นตัว และมีการรณรงค์อย่างแพร่หลายในเรื่องนี้ ทำให้การดำเนินงานของโรงแรมเป็นไปตามที่วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ เพราะในที่สุดแล้วผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการไม่อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และการไม่รักษาสิ่งแวดล้อม ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อโรงแรมเพียงอย่างเดียว แต่กลับส่งผลกระทบต่อพนักงานทุกคนในองค์กรเช่นกัน และยังส่งผลกระทบต่อสังคมและชุมชนโดยรอบอีกด้วย

หากพนักงานทุก ๆ คนของโรงแรม และทุก ๆ โรงแรมในเขตพญาไม่ดำเนินการในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและรักษาสิ่งแวดล้อม ย่อมส่งผลให้พญาเป็นเมืองที่ไม่น่าอยู่ ไม่น่ามาเที่ยว มีสภาพแวดล้อมที่ไม่ดี จำนวนนักท่องเที่ยวลดลง ซึ่งจะส่งผลกระทบด้านลบเป็นวงกว้าง ดังนั้นพนักงานทุกคนจึงเอาใจใส่ และให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ส่งผลให้โรงแรมไม่ต้องทำการรณรงค์อย่างเข้มข้นหรือออกมาเป็นข้อกำหนดหรือนโยบายให้พนักงานต้องปฏิบัติตามแต่อย่างใด แต่เกิดจากจิตสำนึกภายในของพนักงานทุกคน

อย่างไรก็ตาม สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้พนักงานในโรงแรมต่างให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี แต่สำหรับการให้บริการลูกค้านั้น ทางโรงแรมไม่สามารถไปแนะนำตักเตือนลูกค้าได้โดยตรง เช่น การใช้กระดาษชำระอย่างประหยัด การประหยัดพลังงานไฟฟ้าโดยไม่เปิดไฟหรือเครื่องปรับอากาศทิ้งไว้ การประหยัดพลังงานโดยไม่เปลี่ยนผ้าปูเตียง ผ้าเช็ดตัว รวมทั้งการใช้น้ำจากฝักบัวอาบน้ำแทนอ่างอาบน้ำ เป็นต้น แต่สิ่งที่โรงแรมทำได้ก็คือการจัดทำป้ายรณรงค์และขอความร่วมมือจากลูกค้าให้ช่วยกันอนุรักษ์พลังงานและทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อส่งต่อสิ่งที่มีคุณค่าที่นับวันจะร่อยหรอหมดไปเพื่อให้รุ่นลูกหลานมีใช้กันต่อไป

3. ความรับผิดชอบต่อสังคมในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและรักษาสิ่งแวดล้อมของโรงแรมในเขตเมืองพญา

การดำเนินงานของโรงแรมต้องอาศัยความเข้าใจของชุมชน องค์กร สังคม รวมถึงลูกค้า ผู้รับบริการ ซึ่งการสร้างกิจกรรม Corporate Social Responsibility (CSR) เป็นการคืนกำไรให้กับชุมชน โดยรอบหรือแม้กระทั่งผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับองค์กร การทำกิจกรรมเพื่อแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม จึงเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ทำให้องค์กรมีส่วนร่วมต่อส่วนรวม และสร้างประโยชน์ให้แก่ชุมชน โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ หากองค์กรใดองค์กรหนึ่งให้ความสำคัญด้านการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมหรือที่เรียกว่า CSR น้อย ไม่เพียงแต่ชุมชนรอบ ๆ เหล่านี้จะไม่ให้ความไว้วางใจในการอยู่ร่วมกันเท่านั้น แต่ยังหมายถึงลูกค้าขององค์กรเหล่านั้นอีกด้วย แต่การแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงแรมทั้ง 5 แห่งนั้น ส่วนใหญ่ไม่ได้สนับสนุนเป็นตัวเงิน เพราะทุกคนคิดว่าการให้เงินไม่ได้ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมที่ดีต่อชุมชนและสังคม ตลอดจนลูกค้าของโรงแรม

ดังนั้นโรงแรมจึงได้คิดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทำให้ชุมชนและสังคม รวมถึงผู้รับบริการได้มีกิจกรรมร่วมกัน เพื่อสร้างความตื่นตัวและดึงดูดความสนใจ และที่สำคัญคือสร้างให้ทุกคนได้ตระหนักถึงความสำคัญของการรับผิดชอบต่อสังคมในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและรักษาสิ่งแวดล้อม ซึ่งให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า และส่งผลลัพธ์ที่มีประสิทธิผลมากกว่าเช่นกัน การแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม จึงต้องสร้างความเข้าใจและความหวงในด้านการบรรเทาการขาดแคลนให้กับสิ่งแวดล้อม และคืนความสุขให้แก่ชุมชนและสังคมทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม ไม่ว่าจะเป็นการควบคุมการถ่ายเทของเสียจากโรงแรม การขจัดมลพิษ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างประหยัดและรู้คุณค่า และที่สำคัญคือการสร้างจิตสำนึกที่ดีด้วยการมีความรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งเหล่านี้เป็นเสมือนการซื้อใจลูกค้าผู้มารับบริการ เข้าพักที่โรงแรม ทำให้ชุมชนและสังคมได้รับรู้ถึงการที่โรงแรมมีความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวมมาโดยตลอด ถือว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในดำเนินธุรกิจโรงแรม

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

เนื่องจากในองค์กรธุรกิจนั้นมักจะมีระบบการประเมินผลการปฏิบัติงานของพนักงานด้วยระบบ Management by Objective (MBO), Key Performance Indicator (KPI) หรือในปัจจุบันนี้เริ่มนิยมใช้ระบบ Objective and Key Result (OKR) ซึ่ง Google ได้เริ่มใช้มานานกว่า 10 ปีแล้ว สำหรับในเมืองไทยในวงการ Startup หรือผู้ประกอบการขนาดเล็กที่ต้องการความคล่องตัวในการวัดและประเมินผล และสามารถตอบโจทย์กับชีวิตการทำงานของคนยุคใหม่ที่ต้องการเห็นผลในเวลาอันรวดเร็ว สามารถปรับปรุงแก้ไขได้ทันเหตุการณ์ จึงทำให้การประเมินผลด้วยวิธี OKR เป็นที่รู้จักมากขึ้นตามลำดับ อย่างไรก็ตามเนื่องจากโรงแรมระดับ 5 ดาวในเขตพญาทั้ง 5 แห่งนั้น ต่างก็มีวิธีการประเมินและวัดผลการปฏิบัติงานของพนักงานด้วยวิธีการแบบ KPI อย่างเป็นระบบอยู่แล้ว ดังนั้น ลักษณะการปฏิบัติงานของพนักงานในวงรอบปกติจึงมีตัวชี้วัด และข้อกำหนดที่ชัดเจนเพื่อนำมาประกอบการพิจารณาเลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่ง และปรับระดับค่าตอบแทนในที่สุด จึงทำให้พนักงานตั้งใจปฏิบัติงานอย่างเคร่งครัด ทำงานเต็มศักยภาพ รวมทั้งมีการเสริมสร้างแรงจูงใจในการทำงานโดยดูจากยอดขายและรายได้เป็นตัวชี้วัดตามผลงานที่แท้จริง

สำหรับในเรื่องการมีจิตสาธารณะนั้น ทางโรงแรมไม่ได้กำหนดเป็นข้อบังคับแต่อย่างใด เพียงแต่ขอความร่วมมือจากพนักงานด้วยการทำปายรณรงค์เชิญชวนให้ทุกคนได้รับทราบและปฏิบัติตาม การปฏิบัติเช่นนี้ทำให้พนักงานมองเห็นว่าสิ่งใดจะเป็นประโยชน์ต่อการทำงานและส่วนรวม โดยที่เขาจะได้รับผลตอบแทนอย่างไร จึงกล่าวได้ว่าปัจจัยเหล่านี้ไม่ส่งผลต่อการดำเนินงานด้านการสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและการรักษาสีงแวดล้อมของธุรกิจโรงแรม แต่กลับเป็นสิ่งที่พนักงานได้ตระหนักและเรียนรู้ด้วยตนเองว่าต้องทำ เป็นการมองภาพกว้างทำเพื่อส่วนรวม ดังนั้น สิ่งที่พนักงานปฏิบัติเองนั้นแหละ คือสิ่งสนับสนุนให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและรักษาสีงแวดล้อมร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของพิทยพรหมกันต์ นันทะเสน (2555) ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพการทำงาน การสร้างความประทับใจให้ลูกค้า และการทำงานเป็นทีมงานต่อคุณภาพด้านการบริการของพนักงานระดับปฏิบัติการ ในธุรกิจโรงแรมจังหวัดภูเก็ต ซึ่งทำการทดสอบสมมุติฐานด้วยการวิเคราะห์การถดถอย (Regress Analysis) พบว่าพนักงานระดับปฏิบัติการในธุรกิจโรงแรม ตั้งแต่ 3 – 5 ดาว จำนวน 405 คน ให้ความสำคัญต่อการทำงานเป็นทีม การสร้างความประทับใจให้ลูกค้า โดยส่งผลต่อคุณภาพการบริการด้วยระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ในทางกลับกันการปฏิบัติงานของพนักงานระดับปฏิบัติการไม่ได้ให้ความสำคัญต่อด้านศักยภาพการทำงานของพนักงาน การวางแผนการทำงาน การปฏิบัติงานตรงตามวัตถุประสงค์ การตรวจสอบ/ตรวจทาน และการแก้ไขปัญหาอย่างเหมาะสม ด้วยระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

สำหรับประเด็นนโยบายเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและการจัดการสีงแวดล้อมในโรงแรมนั้น ในทัศนะและมุมมองของผู้บริหารโรงแรม 5 ดาว ในเขตเมืองพญาทั้ง 5 แห่ง ต่างเห็นพ้องตรงกันว่านโยบายสำคัญขององค์กรควรจะถูกกำหนดโดยระดับบริหาร ในกรณีที่มีการปฏิบัติงานของพนักงานที่ขาดความเอาใจใส่ในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและการจัดการสีงแวดล้อมซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานและภาพลักษณ์ของโรงแรม ทางโรงแรมก็ต้องมีนโยบายที่ชัดเจนเพื่อรณรงค์ให้พนักงานให้ความใส่ใจในเรื่องดังกล่าว เพราะเป็นสิ่งที่พนักงานทุกคนต้องปฏิบัติตามนโยบายขององค์กรนั่นเอง แต่ที่ผ่านมามีพนักงานทุกคนของโรงแรมต่างเอาใจใส่และให้ความสำคัญในเรื่องการรักษาสีงแวดล้อมเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากข่าวสารจากภายนอกทั้งภาครัฐและองค์กรต่าง ๆ ได้ประชาสัมพันธ์เพื่อให้ประชาชนได้ตระหนักในปัญหานี้และขอความร่วมมือ จึงทำให้พนักงานสนใจ และเข้าใจในเรื่องนี้เป็นอย่างดี ทำให้การดำเนินงานของโรงแรมเป็นไปตามที่วัตถุประสงค์ที่วางไว้ทุกประการ เพราะทุกคนต่างรู้ดีว่าผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการไม่รักษาสีงแวดล้อมให้ดีขึ้น มี

เพียงแต่ส่งผลกระทบต่อโรงแรมเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบต่อแรงงานและอาชีพของพนักงานทุกคนในองค์กรอีกด้วย รวมทั้งยังส่งผลกระทบต่อสังคมและชุมชนต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของบวรพจน์ หิรัญย์รัศมีกุล (2553) ที่กล่าวว่าสิ่งแวดล้อมมีความสำคัญต่อมนุษย์อย่างยิ่ง ก่อให้เกิดประโยชน์มากมายต่อสังคม รวมทั้งอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและโรงแรม อย่างไรก็ตามการดำเนินการของธุรกิจโรงแรมสามารถส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมด้วย ในรูปแบบการใช้ทรัพยากรน้ำ พลังงานไฟฟ้า การคมนาคม รวมทั้งการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในภายหลัง เช่น ขยะประเภทต่าง ๆ ทำให้เกิดสิ่งปฏิกูลปริมาณมาก เป็นต้น ดังนั้นธุรกิจโรงแรมควรร่วมมือกันรับผิดชอบต่อปัญหาดังกล่าว โดยการเข้าร่วมโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและที่สำคัญควรจัดอบรมเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม สร้างจิตสำนึกและความตระหนักรู้ เพื่อส่งเสริมให้พนักงานในองค์กรมีพฤติกรรมคัดแยกขยะมูลฝอยอย่างถูกต้องและจริงจัง

จากการสัมภาษณ์ในประเด็นการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมโดยตอบแทนสังคมในรูปแบบที่เป็นตัวเงินและจัดสรรเวลาในแต่ละโครงการเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและรักษาสภาพแวดล้อมนั้น พบว่าการดำเนินงานในด้านนี้ของโรงแรมต้องอาศัยความเข้าใจของทุกคนในองค์กร ชุมชน สังคม รวมถึงผู้รับบริการ ซึ่งการสร้างกิจกรรม CSR เป็นการคืนกำไรให้กับชุมชนโดยรอบ หรือแม้กระทั่งผู้มีส่วนได้ส่วนเสียขององค์กร การทำกิจกรรมด้านการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม จึงเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ทำให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการสร้างสาธารณประโยชน์ให้แก่ชุมชนใกล้เคียง โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ หากองค์กรใดองค์กรหนึ่งให้ความสำคัญในด้าน CSR น้อย ไม่เพียงแต่ชุมชนที่จะไม่ให้ความไว้วางใจในการอยู่ร่วมกันขององค์กร แต่ยังคงไปถึงลูกค้าผู้มาใช้บริการจากองค์กรอีกด้วย ซึ่งการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงแรมในเขตเมืองพัทยาส่วนใหญ่เน้น มักไม่สนับสนุนเป็นตัวเงินเพราะการให้เงินไม่ได้ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมที่ดีขององค์กร ชุมชน และสังคม รวมถึงผู้รับบริการในที่สุด ทางโรงแรมจึงคิดออกแบบเป็นกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ทุกภาคส่วนได้ทำกิจกรรมร่วมกัน สร้างความตื่นตัว ตั้งใจดูแลความสนใจและตระหนักถึงความสำคัญของการรับผิดชอบต่อสังคมในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและรักษาสภาพแวดล้อมของทางโรงแรมมากกว่าการให้เงินเป็นตัวเงิน ซึ่งไม่ส่งผลต่อสังคมที่อยู่ และแขกผู้มาใช้บริการ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Martin et al (2008, p. 203) จากการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่เลือกมา 20 บริษัท มีเพียง 4 บริษัทเท่านั้นที่ดำเนินงานได้ครอบคลุมทั้ง 6 ด้าน ซึ่งได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ, ด้านสภาพแวดล้อม, ด้านสังคม, ด้านสิทธิมนุษยชน, ด้านชุมชน และด้านความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์ และยังพบอีกว่าบริษัทในอังกฤษมีแนวโน้มที่จะรักษาสภาพแวดล้อมให้ดี รวมถึงการกำจัดมลพิษ, การปล่อยก๊าซและการดำเนินงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ยังพบว่านโยบายที่สำคัญของบริษัทคือการให้ความสำคัญกับพนักงานโดยมุ่งเน้นให้มีสภาพแวดล้อมการทำงานที่ปลอดภัยและมีความเหมาะสม ในด้านสิทธิมนุษยชนบริษัทส่วนใหญ่จะกำหนดนโยบายให้พนักงานทำงานด้านด้วยความสมัครใจเพื่อให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน

ข้อเสนอแนะ

1. องค์กรควรส่งเสริมให้พนักงานได้รับค่าตอบแทนหรือสิ่งจูงใจที่เป็นตัวเงินหรือไม่ใช่ตัวเงินเพื่อกระตุ้นให้พนักงานตระหนักถึงความสำคัญและความสามารถในการปฏิบัติงานด้านการรักษาสภาพแวดล้อม
2. องค์กรควรส่งเสริมพนักงานส่วนในองค์กรเป็นกลุ่มผู้รักษาสภาพแวดล้อมอย่างแท้จริง และจริงจังต่อเนื่อง โดยกำหนดแผนการดำเนินงานด้านการรักษาสภาพแวดล้อมที่ชัดเจนและนำมาปฏิบัติได้จริง

3. พนักงานทุกคนในองค์กรต้องมีจิตอาสาในการร่วมแรงร่วมใจกันอนุรักษ์ รักษา ลดปัญหาจากการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ โดยการทำตัวเป็น “ตัวอย่างที่ดี” และช่วยกันส่งต่อ “จิตสำนึก” นี้ให้กับลูกค้าของโรงแรมต่อไป

4. องค์กรควรสนับสนุนให้มีการแบ่งสรรรายได้จากการแปรรูปและการขายขยะรีไซเคิล เพื่อนำมาจัดตั้งเป็นกองทุนสวัสดิการ หรือเงินสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ภายในองค์กร เช่น การเลี้ยงสัตว์ประจำปี หรือการแข่งขันกีฬาสีเชื่อมความสัมพันธ์ ตลอดจนการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น ถังขยะแยกประเภท เพื่อสนับสนุนการทำงานเพื่อส่วนรวมของพนักงานในองค์กร

5. องค์กรควรแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมโดยการตอบแทนสังคม ซึ่งอาจจัดตั้งในรูปแบบโครงการเพื่ออนุรักษ์ รักษาและบำรุงสิ่งแวดล้อม โดยให้พนักงานในองค์กรได้ดำเนินกิจกรรมร่วมกับชุมชน สังคม ประชาชน และหน่วยงานของภาครัฐเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์เป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาและรณรงค์ให้โรงแรมทุกระดับในเขตเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรีให้ความสนใจและตระหนักในบทบาทที่สำคัญเพื่อช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและรักษาสีเขียวเพื่อทำให้ “พัทยา” เป็นเมืองต้นแบบของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

2. ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรศึกษาว่าทำอย่างไรจึงจะสร้างกระแสให้ลูกค้าของโรงแรมมีแนวคิดด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและรักษาสีเขียว เพื่อให้เกิดความร่วมมือจากทุกภาคส่วน

3. อาจทำการศึกษาเรื่องนี้ด้วยวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เพื่อศึกษาหาแนวทางและเชื่อมโยงไปสู่การธำรงรักษาทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้ความรู้ คำปรึกษา คำแนะนำ ตลอดจนตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างยิ่ง จนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.เพชรรัตน์ โลวิชากรติกุลที่กรุณาให้คำแนะนำ แก้ไขและตรวจสอบเนื้อหาข้อมูลทั้งหมด จนทำให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สมบูรณ์ในที่สุด ขอขอบพระคุณ อาจารย์และเจ้าของงานวิชาการต่าง ๆ ที่ผู้ศึกษาได้อ้างอิง ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์อำนวยความสะดวก และให้ความร่วมมือเป็นอย่างยิ่งในการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อเก็บข้อมูลได้ครบถ้วนเป็นอย่างดี

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้าฉบับนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้าขอมอบความดีให้แก่ผู้มีพระคุณทุกท่าน อันมีบิดา มารดา เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กรณีการ์ ธรรมพานิชวงศ์. (2561) เปลี่ยนสิ่งแวดล้อมสีเทาด้วยโมเดลการพัฒนาสีเขียว, สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (13 มีนาคม 2561). สืบค้นจาก <https://tdri.or.th/2018/03/green-growth-model/>.

กิริติกานต์ ศรีขวัญ, (ผู้อำนวยการฝ่ายปฏิบัติการ โรงแรม ฮิลตัน พัทยา). (2559). สัมภาษณ์, 4 กรกฎาคม.

- ณัฐวรรณ สุนทรวริทธิโชติ. (2556). การศึกษาสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมในเขตตำบลสามบัณฑิต กรณีศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประชาชน. วิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- นงลักษณ์ นามลทา. (2556). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อนักท่องเที่ยวชาวกรุงเทพมหานครในการตัดสินใจเลือกใช้บริการรีสอร์ทเชิงอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด.
- บวรพจน์ หิรัณยศรีมงคล. (2553). แนวทางการปฏิบัติงานของพนักงานโรงแรมในการลดภาวะโลกร้อนในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร พิษณุโลก.
- สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.). ห้องเที่ยวชลบุรีโตไม่หยุด 2.2 แสนล้าน พัทยาบูม “ไทยแลนด์ทราเวลมาร์ท” ปีกอีเวนได้รับ EEC. (28 กันยายน 2560). ประชาชาติธุรกิจออนไลน์. สืบค้นจาก <https://www.prachachat.net/local-economy/news-47062>.
- พิทยพรหมกันต์ นันทะเสน. (2555). การศึกษาความพร้อมด้านศักยภาพการทำงาน การสร้างความประทับใจให้ลูกค้าและการทำงานเป็นทีมงานต่อคุณภาพด้านการบริการของพนักงานระดับปฏิบัติการในธุรกิจโรงแรมจังหวัดภูเก็ต. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร พิษณุโลก.
- มาลาศรี บัวชุม, (เจ้าหน้าที่อาวุโสฝ่ายทรัพยากรบุคคล โรงแรมดุสิตธานี พัทยา). (2559). สัมภาษณ์, 20 กรกฎาคม.
- สมชาย ครูใหญ่น้อย, (ผู้ช่วยผู้จัดการแผนกอาหารและเครื่องดื่ม โรงแรม อินเทอร์เน็ตคอนติเนนตัล พัทยา รีสอร์ท). (2559). สัมภาษณ์, 11 กรกฎาคม.
- Martin et al., (2008) Testicular dysgenesis syndrome and the estrogen hypothesis : a quantitative meta-analysis. Environ Health Perspect, 116-203.

การสื่อสารบุคลิกภาพและแนวทางแก้ไขภาพลักษณ์ของศิลปินดาราท่อสื่อมวลชนในภาวะวิกฤต

รัศมีรวี หมั่นประพতি^{1*} ธรณธร ปัญญโสภณ²

Received : April 3, 2019

Revised : May 21, 2019

Accepted : August 1, 2019

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาวิธีการสื่อสารบุคลิกภาพที่ดีของศิลปินดาราท่อสื่อมวลชนเมื่อปรากฏตัวต่อสื่อมวลชน และ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ไขภาพลักษณ์ของศิลปินดาราท่อสื่อมวลชนในภาวะวิกฤต งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยสัมภาษณ์ข้อมูลเจาะลึกศิลปินดาราท่อสื่อมวลชนที่ประสบปัญหาเรื่องภาพลักษณ์ และผู้จัดการศิลปินในวงการบันเทิงไทย จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์และเสนอข้อมูลด้วยการพรรณานาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า วิธีการสื่อสารบุคลิกภาพที่ดีของศิลปินดาราท่อสื่อมวลชน ได้แก่ 1) การแต่งกาย เสื้อผ้าที่เหมาะสม 2) ความเป็นตัวของตัวเอง จริงใจ ไม่ปรุงแต่ง 3) มีมารยาท สัมมาคารวะ เป็นมิตร 4) รักษาระดับความเสมอต้นเสมอปลาย ด้านแนวทางการแก้ไขภาพลักษณ์ของศิลปินดาราท่อสื่อมวลชนในภาวะวิกฤต ได้แก่ 1) ศิลปินเงียบ นิ่งเฉย ไม่ให้ข่าว 2) องค์กร ผู้จัดการและศิลปินร่วมแถลงข่าวชี้แจงข้อเท็จจริงต่อหน้าสื่อมวลชน 3) ศิลปินใช้โซเชียลมีเดียเป็นพื้นที่ในการแก้ไขภาพลักษณ์

คำสำคัญ : การสื่อสาร บุคลิกภาพ ภาพลักษณ์ ศิลปินดารา ภาวะวิกฤต

¹ อาจารย์ประจำคณะนิเทศศาสตร์ สาขาวิชานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล จังหวัดนครราชสีมา

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขารอดแกล้งและวารสารศาสตร์ดิจิทัล มหาวิทยาลัยกรุงเทพ e-mail : tanyatom.p@bu.ac.th

* ผู้นิพนธ์หลัก e-mail : deawpr03@gmail.com

THE COMMUNICATION FOR PERSONALITY AND SOLUTIONS TO THE IMAGE OF STAR ARTISTS IN CRISIS IN THE MEDIA

Rushlawee Munpraput^{1*} Tanyatorn Panyasopon²

Abstract

The research had two purposes: 1) To study how to communicate good personality of the star artists when appearing to the media, and 2) to examine the guidelines for solutions to the images of star artists in the media crisis. The research was qualitative, using in-depth interviews with eight star artists facing the image crisis, and one artist manager. The data was analyzed and presented with descriptive analysis.

The results showed that to communicate good personality of the star artists when appearing in the media was 1) to dress with appropriate clothing 2) have a sense of self, be sincere, and no pretending 3) to have good manner, respect, and friendliness and 4) to maintain a level of consistency. As for guidelines for the solutions to the images of star artists in the media crisis, 1) star artists used a silence tactic, and no excuses 2) organizations, managers and star artists attended the press conference, and 3) star artists used social media as an image deal.

Keywords : Communication, Personality, Images, Star Artist, Crisis in the media

¹ Lecturer, Faculty of Communication Arts Vongchavalitkul University, Nakhon Ratchasima

² Assistant professor, Broadcasting and Digital Journalism Bangkok University, Bangkok

e-mail : tanyatorn.p@bu.ac.th

* Corresponding author, e-mail : deawpr03@gmail.com

บทนำ

ในยุคที่ข้อมูลข่าวสารมีความสำคัญ กระบวนการสื่อสารจึงเป็นสิ่งที่เป็นในสังคมเพราะทำให้เข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ที่ต้องการ และทำให้ส่งข่าวสารไปยังผู้อื่นได้อย่างรวดเร็ว (วนาวลัย ดาดี, 2553) ซึ่งกระบวนการส่งข่าวสารจากผู้ส่งไปยังผู้รับ มีวัตถุประสงค์เพื่อชักจูงให้ผู้รับข่าวสารมีปฏิกิริยาตอบสนองกลับมา โดยคาดหวังให้เป็นไปตามที่ผู้ส่งต้องการ

ปัจจุบันเครือข่ายสังคมออนไลน์ (social network) ถือเป็นเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เข้ามามีบทบาทในหลาย ๆ วงการ ทั้งวงการบันเทิง เศรษฐกิจ การเมืองและสังคม ซึ่งถูกนำเสนอข้อมูลผ่านเฟซบุ๊ก (Facebook) ทวิตเตอร์ (Twitter) อินสตาแกรม (Instagram) และ บล็อก (Blog) อย่างไรก็ตาม สื่อสังคมออนไลน์เป็นเรื่องใหม่สำหรับสังคมไทยที่ต้องอาศัยการเรียนรู้และปรับปรุงไปด้วยกัน โดยมีข้อควรระวังเรื่องของความรวดเร็วกับความถูกต้อง และเรื่องความเป็นส่วนตัวกับพื้นที่สาธารณะ (นันทรัฐ ไผ่เจริญ, 2557) ซึ่งหากมีการซุกซนข้อมูลส่วนตัวของศิลปินดาราส่งออกออนไลน์มากเกินไป จะทำให้ภาพลักษณ์เสียหายได้ เพราะภาพลักษณ์มีความสำคัญต่อบุคคลในวงการบันเทิงอย่างมาก การสร้างภาพลักษณ์ที่ดี คือ การประชาสัมพันธ์ที่สร้างสรรค์และมีสาระ มีการพัฒนาอยู่เสมอ ซึ่งประกอบด้วยการสร้างความประทับใจ การส่งเสริม การป้องกันภาพลักษณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา โดยการแก้ไขภาพลักษณ์จะทำก็ต่อเมื่อต้องการแก้ไขภาพลักษณ์ที่เป็นแง่ลบในสายตาของประชาชน หรือ กรณีวิกฤตของศิลปินที่จำเป็นต้องวางแผนป้องกันและควรมีการเตรียมพร้อมเสมอ (จุติมาศ กล้ายิงเลลา, 2556)

การบริหารการสื่อสารในภาวะวิกฤต มีความหมายครอบคลุมถึงการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารและการดำเนินการประชาสัมพันธ์ในภาวะวิกฤต โดยจะต้องรักษาชื่อเสียง ภาพลักษณ์ และความน่าเชื่อถือขององค์กร หรือ สถาบันนั้นไว้ จำเป็นจะต้องเข้าใจถึงธรรมชาติของภาวะวิกฤต ดังนั้น การรับมือเหตุการณ์วิกฤตที่เกิดขึ้นต้องพิจารณาด้วยความรอบคอบว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นมีความรุนแรงมากน้อยเพียงใด หากเหตุการณ์ไม่รุนแรงก็ควรที่จะตัดสินใจและดำเนินการแก้ไขปัญหในรูปแบบการชี้แจงได้ทันที แต่ถ้าไม่มีอำนาจที่จะรับมือหรือไม่สามารถตัดสินใจได้ ควรรับเรื่องและรีบตรวจสอบข้อมูลหรือปรึกษาผู้ที่มีอำนาจในระดับที่สูงขึ้นต่อไป โดยไม่ควรละเลยปัญหาที่ไม่รุนแรงดังกล่าว (กรมประชาสัมพันธ์, 2545: 9-13)

ในบทความวิจัยนี้ ผู้วิจัยต้องการศึกษาถึงวิธีการสื่อสารของศิลปินดารานิเวศการบันเทิงไทย ทั้งการสื่อสารระหว่างบุคคล และการสื่อสารด้านของบุคลิกภาพ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ดารานี้เป็นที่รัก เป็นที่นิยมชมชอบของสื่อมวลชนและสาธารณชนได้อย่างยาวนาน รวมไปถึงศึกษาแนวทางการแก้ไขภาพลักษณ์ของศิลปินดารานิเวศการบันเทิง เพื่อนำมาเป็นเทคนิคในการรับมือกับปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิธีการสื่อสารบุคลิกภาพที่ดีของศิลปินดารานิเวศการบันเทิงต่อสื่อมวลชน
2. เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ไขภาพลักษณ์ของศิลปินดารานิเวศการบันเทิงต่อสื่อมวลชนในภาวะวิกฤต

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยในหัวข้อ "การสื่อสารบุคลิกภาพและแนวทางแก้ไขภาพลักษณ์ของศิลปินดารานิเวศการบันเทิงต่อสื่อมวลชนในภาวะวิกฤต" นี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งได้ทำการเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่เป็นบุคคลผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ประกอบด้วยศิลปินดารานิเวศการบันเทิงที่เคยประสบกับภาวะวิกฤต และผู้จัดการดารานิเวศการบันเทิงที่มีประสบการณ์มากกว่า 10 ปี รวมทั้งหมด 9 คน และเคยมีประสบการณ์การสื่อสารด้านบุคลิกภาพและ

การแก้ไขภาพลักษณ์ต่อสื่อมวลชน การวิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยมีแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเป็นเครื่องมือวิจัย เมื่อได้ข้อมูลมาผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์และเสนอข้อมูลด้วยการพรรณนาวิเคราะห์

แหล่งข้อมูลและการเก็บรวบรวมข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่นำมาศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ (1) เอกสาร ได้แก่ แนวคิดและทฤษฎีการสื่อสาร การสร้างภาพลักษณ์ รวมถึงเทคนิคให้การบริหารดูแลศิลปินและการแก้ไขปัญหา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (2) ผู้ที่ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ศิลปิน (เป็นทั้งนักร้องและดารา) ดารา และผู้จัดการดาราที่มีประสบการณ์ในการสร้างบุคลิกภาพที่ดีเมื่อปรากฏต่อหน้าสื่อมวลชน รวมถึงมีแนวทางการแก้ไขปัญหภาพลักษณ์เมื่อเกิดภาวะวิกฤต จำนวน 9 คน ผู้วิจัยขอใช้นามแฝงเพื่อเป็นการรักษาชื่อเสียงผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ 1) ดาราชาย อายุ 40 ปี 2) ศิลปินชาย อายุ 34 ปี 3) ดาราชาย อายุ 32 ปี 4) พิธีกรชาย อายุ 37 ปี 5) ดาราชาย อายุ 39 ปี 6) อดีตนางงามและดารา อายุ 26 ปี 7) ศิลปินหญิง อายุ 35 ปี 8) ศิลปินลูกทุ่งหญิง อายุ 31 ปี และ 9) คุณชมพุกาน วณัสกรณ์ ผู้จัดการดารา

การวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลรายบุคคล และนำเสนอในเชิงพรรณนาวิเคราะห์ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ 2 ข้อคือ 1) เพื่อศึกษาวิธีการสื่อสารบุคลิกภาพที่ดีของศิลปินดาราเมื่อปรากฏต่อสื่อมวลชน 2) เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ไขภาพลักษณ์ของศิลปินดาราต่อสื่อมวลชน ในภาวะวิกฤต โดยวิเคราะห์จากประเภทของปัญหา กระแสความสนใจของสังคม และความพร้อมของศิลปินดารา

ผลการวิจัย

1. วิธีการสื่อสารบุคลิกภาพที่ดีของศิลปินดาราเมื่อปรากฏต่อสื่อมวลชน ผลการวิจัยพบว่า

1.1 การแต่งกาย เสื้อผ้าที่เหมาะสม

เป็นการแสดงออกถึงบุคลิกภาพที่ดีของศิลปินดารา ซึ่งเป็นสิ่งแรกที่จะต้องดูแลให้ดูดีอยู่เสมอตามที่ ดวงพร คำบุญวัฒน์ และวาสนา จันทรสว่าง (2536:83-86) ที่กล่าวว่า บุคลิกภาพที่เหมาะสมเป็นข้อสำคัญที่สุดในการสร้างภาพลักษณ์ เพราะจะเป็นสิ่งแรกที่กระทบกับความรู้สึกของคนส่วนใหญ่ก่อให้เกิดความประทับใจ ความนิยมเลื่อมใส น่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับ การแสดงออก ไม่ว่าจะเป็นลักษณะท่าที การแต่งกายที่เหมาะสมกับกาลเทศะ ซึ่งดาราชาย อายุ 40 ปี (สัมภาษณ์ 11 กันยายน 2561) ได้แสดงความคิดเห็นว่า “ตอนเข้าวงการใหม่ ๆ แต่งกายสบายเกินไป จนผู้ใหญ่แนะนำว่าให้ทำตัวเป็นตัวอย่างแก่น้อง ๆ จะต้องดูดีตั้งแต่ออกจากบ้าน ให้เหมาะกับสถานที่ที่เราไปเพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือและภาพลักษณ์ของตัวเอง” เช่นเดียวกับ ศิลปินชาย อายุ 34 ปี (สัมภาษณ์ 15 กันยายน 2561) ที่กล่าวว่า “เป็นดาราก็ต้องดูดีอยู่เสมอ ทั้งทรงผม หน้าตา เสื้อผ้า การแต่งตัว เพื่อให้แฟนคลับที่พบเห็นเกิดความประทับใจไม่ผิดหวัง”

1.2 ความเป็นตัวของตัวเอง จริงใจ ไม่ปรุงแต่ง

ภาพลักษณ์จะได้รับอิทธิพลจากการเปิดเผยตัวเอง และการแสดงความเป็นตัวของตัวเอง ซึ่งเป็นบุคลิกภาพส่วนตัวโดยจะมีลักษณะแสดงออกตามความจริง (เสรี วงษ์มณฑา, 2541:20) เช่นเดียวกับ ศิลปินชาย อายุ 34 ปี (สัมภาษณ์ 15 กันยายน 2561) ที่กล่าวว่า “ปัจจุบันโลกเปลี่ยนไปแล้ว ดาราที่ดีต้องไม่สร้างภาพ เป็นตัวเองให้ชัดเจน เพราะทุกวันนี้ประชาชนจะชื่นชมศิลปินดาราที่มีความเป็นตัวของตัวเอง ไม่ปรุง

แต่ง มีความเป็นธรรมชาติ มีไลฟ์สไตล์แบบไหนก็แสดงออกไปแบบนั้น แต่ต้องอยู่บนพื้นฐานความดี ช่วยเหลือ รับผิดชอบต่อสังคม”

1.3 มีมารยาท สัมมาคารวะ เป็นมิตร

เป็นพื้นฐานของศิลปินดาราทะพราะจะส่งผลให้มีบุคลิกภาพที่ดี เป็นที่รักกับผู้พบเห็น สุนัน จันทรโมลี (2546) กล่าวว่า บุคลิกภาพมีความสำคัญที่จะช่วยให้บุคคลประสบความสำเร็จหรือความล้มเหลว ในอาชีพได้ การปรับปรุงกิริยาท่าทาง ควรสุภาพ อ่อนโยน เหมาะสมกับกาลเทศะ เช่น การไหว้เพื่อแสดงความเคารพ หรือ แสดงการทักทายตามวัฒนธรรมไทย เช่นเดียวกับคุณชมพุกาญ วนัสนรณ์ ผู้จัดการดารา (สัมภาษณ์ 25 กันยายน 2561) ได้แสดงความคิดเห็นว่า “เรื่องการไหว้เป็นสิ่งสำคัญ ดาราต้องมีวิธีการสื่อสารบุคลิกภาพ บ่มเพาะ ปลุกฝังเรื่องวัฒนธรรม ซึ่งภาพลักษณ์ที่ดีของดาราด้านแรก คือ ต้องรู้จักเด็ก รู้จักผู้ใหญ่ นอบน้อมถ่อมตน มีสัมมาคารวะ ทุกวันนี้ดาราใหม่ ๆ ชอบทำตัวแบบดาราต่างประเทศ คิดว่ามีแฟนคลับเยอะแล้วจะทำตัวอย่างไรก็ได้ ซึ่งไม่ใช่วิธีที่ถูกต้อง”

1.4 รักษาระดับความเสมอต้นเสมอปลาย

ศิลปินดาราที่ปฏิบัติตนด้วยความเสมอต้นเสมอปลาย เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความตั้งใจ ซึ่งนอกจากจะเป็นการสร้าง ภาพลักษณ์ที่ดีแล้วยังสร้างความประทับใจ และสามารถรักษาความสัมพันธ์ที่ดีในระยะยาวกับสื่อมวลชนและผู้ทำงานร่วมกันด้วย McNally & Speak 2003, อ้างใน วิไลดา นนทมาตร (2557) ได้กล่าวถึง ปัจจัยสำคัญในการสร้างบุคลิกภาพของแบรนด์บุคคลให้แข็งแรง ประกอบไปด้วย แปรณบุคคลต้องมีความแตกต่าง มีความชัดเจน และมีความสม่ำเสมอ เช่นเดียวกับศิลปินหญิง อายุ 35 ปี (สัมภาษณ์ 5 ตุลาคม 2561) ที่กล่าวว่า “ทำตัวให้เหมือนเดิม เสมอต้นเสมอปลาย นิสัยไหนดีก็แสดงออกเหมือนเดิม อะไรที่ไม่ดีก็ปรับปรุงให้ดีขึ้น” ด้านดารายาย อายุ 32 ปี (สัมภาษณ์ 20 กันยายน 2561) แสดงความคิดเห็นว่า “วัยรุ่นมองดาราเป็นแบบอย่าง เราก็ควรที่จะประพฤติตัวให้เป็นต้นแบบที่ดี รักษาระดับความเสมอต้นเสมอปลาย ไม่ทำข่าวเสียหายและต้องแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม”

2. แนวทางการแก้ไขภาพลักษณ์ของศิลปินดาราต่อสื่อมวลชนในภาวะวิกฤต ผลการวิจัยพบว่า

2.1 ศิลปินเงียบ นิ่งเฉย ไม่ให้ข่าว

เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหาย ศิลปินดาราที่ไม่พร้อมเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวบางอย่างที่เกี่ยวข้องกับภาวะวิกฤตที่เกิดขึ้น ศิลปินดาราจะใช้วิธีการเงียบ นิ่งเฉย แทนการให้ข้อมูลต่อสื่อเพื่อไม่ให้เกิดความกระทบกระเทือนต่อตนเองและบุคคลที่ 3 ซึ่ง ขวัญเรือน กิตติวัฒน์ (2531) กล่าวว่า พฤติกรรมการปกปิด (Covert Behavior) เป็นลักษณะของการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ในสังคม หมายถึง เป็นพฤติกรรมการสื่อสารที่ไม่สามารถสังเกตเห็นได้จากภายนอก เกิดจากกระบวนการภายในบุคคลซึ่งเกี่ยวข้องกับระดับสติปัญญา จิตใจ อารมณ์ ความรู้สึก เป็นต้น พฤติกรรมการสื่อสารในรูปแบบดังกล่าวนี้ จัดว่าเป็นพฤติกรรมภายในซึ่งมิได้แสดงออกมาอย่างเปิดเผยให้สังเกตเห็นได้อย่างชัดเจน เช่นเดียวกับศิลปินลูกทุ่งหญิง อายุ 31 ปี (สัมภาษณ์ 17 กันยายน 2561) ได้กล่าวว่า “ส่วนตัวจะเลือกใช้ชีวิตนิ่งเฉย เพราะสุดท้ายแล้ว ทุกคนก็เห็นว่าสิ่งที่คนอื่นสร้างกระแสขึ้นมา ไม่เป็นความจริง ยิ่งในยุคโซเชียลแบบนี้มีนักเลงคีย์บอร์ดเยอะมาก การนิ่งเป็นสิ่งที่ดีที่สุดให้ทุกอย่างพิสูจน์ด้วยผลงานและความเป็นจริงว่าตัวตนของเราเป็นอย่างไร”

2.2 องค์กร ผู้จัดการและศิลปินร่วมแถลงข่าวชี้แจงข้อเท็จจริงต่อหน้าสื่อมวลชน

เมื่อเกิดภาวะวิกฤต (Crisis) ความพร้อมด้านการสื่อสารมีความสำคัญอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นความรวดเร็วในการตอบสนองเหตุการณ์ เก็บรวบรวมข้อมูลสำคัญที่เป็นประโยชน์เพื่อเผยแพร่ผ่านสื่อกระแสหลักและสื่อสังคมออนไลน์ (Online Social Media) (อภิชาติ พุกสวัสดิ์, 2558) ซึ่งคุณชมพุกาญ วนัสนรณ์

ผู้จัดการดารา (สัมภาษณ์ 25 กันยายน 2561) ได้แสดงความคิดเห็นว่า “ถ้าข่าวที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องจริง ดาราที่ตกเป็นข่าวต้องให้ข้อมูลความจริงกับสื่อมวลชน ถ้าผิดก็ต้องยอมรับ โดยหาเหตุผลอธิบายและซักซ้อมถามตอบก่อนให้สัมภาษณ์จริง” ด้านพิศกรชาย อายุ 37 ปี (สัมภาษณ์ 20 กันยายน 2561) ได้แสดงความคิดเห็นว่า “วิธีการสื่อสารเพื่อแก้ไขภาพลักษณ์ คือ การให้สัมภาษณ์ข้อมูลที่เป็นความจริง ถ้าทำผิดก็ต้องรับผิดชอบ ไม่ควรโกหก ถ้าทำถ้ารับ เพราะถ้ารู้ความจริงที่หลังเราอาจจะโดนทัณฑ์ คนไทยเป็นสังคมที่ให้อภัย อยู่ที่ว่าเราจะแก้ไขตัวเองอย่างไรในอนาคต” เช่นเดียวกับบอติศตนางามและดารา อายุ 26 ปี (สัมภาษณ์ 1 ตุลาคม 2561) ได้แสดงความคิดเห็นว่า “ภาวะวิกฤตที่เจอตอนนั้นถือว่าหนักพอสมควร แต่เราต้องแสดงสปิริตเพื่อแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม จึงได้ตัดสินใจปรึกษาผู้ใหญ่ หลังจากนั้นจึงได้ตั้งโต๊ะแถลงข่าวพร้อมเชิญสื่อมวลชน ส่วนตัวคิดว่า การแถลงข่าวเป็นวิธีที่ดีที่สุดเพราะทำให้ข่าวถูกนำเสนอไปในทิศทางที่ถูกต้องและรับรู้พร้อมกัน

2.3 ศิลปินใช้โซเชียลมีเดียเป็นพื้นที่ในการแก้ไขภาพลักษณ์

พฤติกรรมกรรมการสื่อสารเป็นเครื่องสื่อความหมาย โดยอาศัยกระบวนการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนข่าวสาร ความรู้สึกนึกคิด ทักษะคติ ตลอดจนประสบการณ์ระหว่างกันและกัน เพื่อวัตถุประสงค์หลัก คือ ความเข้าใจร่วมกัน (ขวัญเรือน กิตติวัฒน์, 2531) โดยปัจจุบันสื่อสังคมออนไลน์มีการใช้วิดีโอเฟซบุ๊ก (Facebook) อินสตาแกรม (Instagram) ทวิตเตอร์ (Twitter) เป็นตัวช่วยในการสร้างเครือข่ายทางสังคม นำข่าวสารไปสู่สังคมได้อย่างกว้างขวางและรวดเร็ว เมื่อแบรนด์มีความชัดเจนแข็งแรงพอแล้ว ควรรักษาคุณภาพความเป็นตัวตนไว้ให้ได้มากที่สุด (เสริมยศ ธรรมรักษ์, 2554) เช่นเดียวกับศิลปินดาราเมื่อได้สร้างความนิยมได้มากพอแล้ว จะหันมาเลือกใช้โซเชียลส่วนตัว อย่างอินสตาแกรม หรือ เฟซบุ๊กเป็นช่องทางในการสื่อสาร เพราะสะดวก สร้างการรับรู้ที่รวดเร็ว ถูกต้อง เพราะข้อมูลออกมาจากตัวศิลปินดาราเอง ซึ่งด้านดาราชาย อายุ 39 ปี (สัมภาษณ์ 22 กันยายน 2561) ได้แสดงความคิดเห็นว่า “วิธีแก้ไขภาวะวิกฤตสมัยนี้ด้านการสื่อสารกับสาธารณะ ชนมันง่ายขึ้น นักข่าวเองก็ต้องการข่าว ซึ่งเราเองก็สามารถอธิบายข้อเท็จจริงต่าง ๆ ผ่านโซเชียลส่วนตัวได้ แต่ก็ต้องขึ้นอยู่กับเหตุการณ์ สถานการณ์ด้วย” เช่นเดียวกับศิลปินลูกทุ่งหญิง อายุ 31 ปี (สัมภาษณ์ 17 กันยายน 2561) ได้แสดงความคิดเห็นว่า “โซเชียลมีเดียจะเป็นสิ่งที่ดาราใช้สื่อสารหลัก ถ้ามีเรื่องราวเกิดขึ้น เราไม่จำเป็นต้องออกไปแถลงข่าวชี้แจงแบบที่ผ่านมา แต่เราสามารถเขียนอธิบายเรื่องราวทั้งหมดผ่านโซเชียลซึ่งเป็นพื้นที่ส่วนตัวของเรา ถือว่าเป็นวิธีการแก้ปัญหาที่เร็วที่สุด ดีที่สุดและเข้าใจมากที่สุด”

สรุปและอภิปรายผลวิจัย

1. วิธีการสื่อสารบุคลิกภาพที่ดีของศิลปินดาราเมื่อปรากฏตัวต่อสื่อมวลชน ผลการวิจัยพบว่า

1.1 บุคลิกภาพที่ดีของศิลปินดาราอันดับแรก คือ การแต่งกาย เสื้อผ้า หน้าผม ที่จะต้องดูแลให้ดูดีอยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้อง กับผลการวิจัยของ สุประสิทธิ์ สิทธิอารีย์ (2543) ที่กล่าวว่า บุคลิกภาพส่วนตัวที่เหมาะสมซึ่งถือว่าเป็นข้อที่สำคัญที่สุดในการสร้างภาพลักษณ์เพราะเป็นสิ่งแรกที่คนได้พบเห็น จะเกิดความประทับใจ ความน่าเชื่อถือ ความชื่นชมยินดีได้มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับ การแสดงออกของบุคลิกลักษณะ กิริยาท่าทาง การพูดจา การแต่งกายซึ่งสิ่งเหล่านี้สามารถมองเห็นได้ชัด

1.2 ความเป็นตัวของตัวเอง ไม่ปรุงแต่ง ต้องมั่นใจในเนื้อแท้ของตัวเอง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เกียรติญา สายสนั่น (2552:84) ที่พบว่า การสร้างภาพลักษณ์ของนักแสดงนั้น ควรนำเสนอโดยนำสิ่งที่เป็นความจริงที่แท้จริงออกมาสู่สายตาประชาชน ซึ่งไม่เป็นการฝืนความรู้สึกของนักแสดง ต้องไม่ทำสิ่งที่ไม่ใช่ตัวตนที่แท้จริงเพื่อสร้างภาพ

1.3 มีมารยาท สัมมาคารวะ เป็นมิตร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุประสิทธิ์ สิทธิอารีย์ (2543:21-22) ที่พบว่า บุคลิกภาพของศิลปินที่มีกิริยามารยาทดี พุดจาไพเราะและมีความศรัทธาในการทำงานร่วมกับบุคคลในองค์กรจะเป็นที่ประทับใจแก่ทุกฝ่ายที่ได้ร่วมงานด้วยการแสดงออกที่เหมาะสมและมีการแสดงความสัมพันธ์อย่างถูกต้อง ติดต่อสื่อสารด้วยความจริงใจตรงไปตรงมา เพราะความจริงใจเป็นสมบัติที่มีค่าอย่างหนึ่งของศิลปิน

1.4 รักษาระดับความเสมอต้นเสมอปลาย ทำตัวเป็นตัวอย่างที่ดี ไม่ทำชั่วเสียหาย แสดงความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณจิต ตีปานวงศ์ (2539:22) พบว่า หากศิลปินคนใดสามารถรักษาคุณภาพของผลงานตนเองให้มีมาตรฐาน หรือ พัฒนาอย่างสม่ำเสมอและดูตนเองในเรื่องของความประพฤติไม่ให้เสียหายศิลปินคนนั้นก็จะมีชื่อเสียงเป็นที่นิยมของคนฟัง

2. แนวทางการแก้ไขภาพลักษณ์ของศิลปินดาราสื่อมวลชนในภาวะวิกฤต ผลการวิจัยพบว่า

2.1 ศิลปินเจ๊เบ๊ นิงเฉย ไม่ให้ข่าว เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหาย สอดคล้องกับแนวคิดของ Joe Simpson (อ้างใน นิชนันท์ คงศรี, 2558) กล่าวว่า ผู้จัดการควรควบคุมดูแลศิลปินในการออกสื่อ การออกสื่อที่มากเกินไปจนมีผลกระทบต่อภาพลักษณ์นั้น อาจจะทำลายความเป็นมืออาชีพของตัวศิลปินได้ ดังนั้น ศิลปินจะหาสิ่งใดควรมีการเตรียมตัวอย่างดี และรู้สึกดีกับสิ่งที่ตนทำด้วย

2.2 องค์กร ผู้จัดการ และศิลปินร่วมแถลงข่าวชี้แจงข้อเท็จจริงต่อหน้าสื่อมวลชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เสรี วงษ์มณฑา (2541:19-20) ว่าการแก้ไขปัญหาในการสื่อสาร ต้องมีการเสาะแสวงหาข้อมูลข้อเท็จจริงที่เป็นบวก และพยายามทำในสิ่งที่เป็ลบให้หายไป ด้วยการนำเสนอเหตุผลข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่น่าเชื่อถือมาอธิบาย ก็จะสามารถเปลี่ยนความรู้สึกจากลบให้กลายเป็นบวกได้ หรือ ถ้าปัญหาที่เกิดขึ้นใหญ่เกินกว่าที่ศิลปินจะออกมาแก้ไข องค์กรต้องมีการจัดงานแถลงข่าวให้ผู้บริหารออกมาชี้แจงข้อเท็จจริง และแก้ไขความเข้าใจผิดทั้งหมด

2.3 การใช้โซเชียล เช่น อินสตาแกรม (instagram) เฟซบุ๊ก (Facebook) ซึ่งเป็นพื้นที่ส่วนตัวของศิลปินดาราสื่อมวลชน เพื่อแก้ไขภาพลักษณ์และให้ข้อมูลเมื่อเกิดภาวะวิกฤต เนื่องจากผู้รับสื่อในปัจจุบันนิยมใช้สื่อออนไลน์มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ภาสกร จิตรไคร์ครวญ และ ยุบล เบญจรงค์กิจ (2553) พบว่า เครือข่ายสังคมออนไลน์อย่างเฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ กำลังมีแนวโน้มในการใช้งานสูงขึ้น โดยบริบททางสังคมด้านการสื่อสารออนไลน์ การมีปฏิสัมพันธ์ ความเป็นส่วนตัว และ เทคโนโลยีของสื่อใหม่มีความสัมพันธ์กับระดับการนำเสนอตัวตนต่อสังคม

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้วิจัยควรศึกษาเพิ่มเติมถึงแนวทางการดำเนินชีวิตของศิลปินดาราสื่อมวลชน หลังประสบภาวะวิกฤตว่ามีวิธีปฏิบัติตนอย่างไรเพื่อให้สามารถกลับมามีผลงาน และชื่อเสียงในวงการบันเทิงได้เหมือนเดิม

2. การวิจัยครั้งนี้ เป็นการสัมภาษณ์กลุ่มศิลปินดาราสื่อมวลชนและผู้จัดการดาราสื่อมวลชนที่ประสบกับภาวะวิกฤต และเคยมีประสบการณ์ในการแก้ไขภาพลักษณ์ของตนเองด้วยวิธีการต่าง ๆ ในครั้งต่อไป ผู้วิจัยจึงควรที่จะสัมภาษณ์สื่อมวลชนเพิ่มเติมถึงกระบวนการทำงานของศิลปินดาราสื่อมวลชนกับสื่อมวลชนเพื่อจะได้เป็นข้อเสนอแนะทางด้านการสร้างภาพลักษณ์ได้อย่างถูกต้อง

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธรรมยุทธ ปัญโญภณ อย่างสูงที่ได้ให้คำแนะนำปรึกษาและข้อคิดเห็นต่าง ๆ ด้วยดีมาโดยตลอด และขอขอบคุณกลุ่มตัวอย่างศิลปินดาราทูม และผู้จัดการดาราสลเวลาในการสัมภาษณ์ พร้อมเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวแก่ผู้ทำวิจัย กระทั่งงานวิจัยเสร็จสมบูรณ์

เอกสารอ้างอิง

- กรมประชาสัมพันธ์. (2545). **คู่มือการปฏิบัติงานประชาสัมพันธ์ในภาวะวิกฤติ**. กรุงเทพฯ: ม.ท.พ.
- เกียรติยา สายสนั่น. (2552). **การสร้างภาพลักษณ์ของนักแสดงไทยผ่านสื่อมวลชน**. สารนิพนธ์วารสารศาสตร์มหาบัณฑิต. คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ขวัญเรือน กิตติวัฒน์. (2531). **พลศาสตร์ของการสื่อสาร**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- จตุมาศ เกลี้ยงเกล้า และพรทิพย์ เย็นจะบก. (2556). **การศึกษาภาพลักษณ์ของกลุ่มศิลปินนักร้องเกาหลีใต้ผ่านสื่อใหม่และพฤติกรรมแฟนคลับ**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ณจิต ตีปานวงศ์ (2539). **อิทธิพลวจนภาษาของนักร้องแกรมมี่เอ็นเตอร์เทนเมนต์ต่อเยาวชน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดวงพร คำบุญวัฒน์, และวาสนา จันทรวง. (2536). **สื่อสาร...การประชาสัมพันธ์**. กรุงเทพฯ : ที. พี. พรินท์.
- นนท์รัฐ ไผ่เจริญ (2557). **การศึกษาการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Network) เพื่องานข่าว : กรณีศึกษาแผนกข่าวภาษาลาว สำนักข่าววิทยุเอเชียเสรี สำนักงานประเทศไทย**. สารนิพนธ์หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- นิชนันท์ คงศรี. (2558). **การจัดการศิลปินในธุรกิจบันเทิง**. รายงานโครงการเฉพาะบุคคลปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารสื่อสารมวลชน คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ภาสกร จิตรไคร์ครวญ และยุบล เบ็ญจรงค์กิจ. (2553). **เทคโนโลยีของสื่อใหม่และการนำเสนอตัวตนต่อสังคมกับพฤติกรรมกรสื่อสารบนเครือข่ายสังคมออนไลน์**. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตร์มหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วนาวลัย ดาดี. (2553). **กลยุทธ์การสื่อสารภาพลักษณ์ขององค์กร : กรณีศึกษา บริษัท ประกันชีวิต พิชญโลก**. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วิไลดา นนทมาตร์. (2557). **การสร้างแบรนด์บุคคลในธุรกิจเพลงลูกทุ่ง กรณีศึกษา หญิงลี ศรีจุมพล**. การค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- สุนัน จันทรโมลี. (2546). **เอกสารประกอบการเรียนการสอนวิชา การพัฒนาบุคลิกภาพ รหัส 2201-2316**. วิทยาลัยบริหารธุรกิจและการท่องเที่ยวกรุงเทพ. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุประสิทธิ์ สิทธิอารีย์ (2543). **การสื่อสารตลาดของธุรกิจเทปเพลง เพื่อการสร้างภาพลักษณ์ศิลปินเพลง : กรณีศึกษา บริษัท โดโจซี้ จำกัด**. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เสริมยศ ธรรมรักษ์. (2554). การสร้างแบรนด์บุคคล : ปั่นคนให้เป็นแบรนด์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย
กรุงเทพ.

เสรี วงษ์มณฑา. (2541). ภาพพจน์...สำคัญไฉน. กรุงเทพฯ : อีระฟิล์มเท็กซ์.

อภิชาต พุกสวัสดิ์. การสื่อสารในภาวะวิกฤตขององค์กร. (2558) สืบค้นวันที่ 5 กันยายน 2561. จาก
<https://www.smartsme.co.th/content/18430>.

ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการจัดการศึกษากับการพัฒนาจิตรับผิดชอบของนักศึกษา ที่เรียนรายวิชาอัตลักษณ์บัณฑิตวไลยอลงกรณ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

ธีรพงษ์ น้อยบุญญะ^{1*}

Received : April 7, 2019

Revised : June 15, 2019

Accepted : August 1, 2019

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการจัดการศึกษากับการพัฒนาจิตรับผิดชอบ ของนักศึกษา ที่เรียนรายวิชาอัตลักษณ์บัณฑิตวไลยอลงกรณ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์” โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับคุณภาพการจัดการศึกษา เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาจิตรับผิดชอบและเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการจัดการศึกษากับการพัฒนาจิตรับผิดชอบของนักศึกษา ที่เรียนรายวิชาอัตลักษณ์บัณฑิตวไลยอลงกรณ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาแบบวิจัยเชิงปริมาณ

ผลการศึกษาพบว่าจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 345 คน แบ่งเป็นเพศหญิง 215 คน และเพศชายจำนวน 130 คน แบ่งเป็นอายุ 15-20 ปี จำนวน 277 คน และอายุ 21-25 ปี จำนวน 68 คน ศาสนาแบ่งเป็นศาสนาพุทธ จำนวน 333 รองลงมาศาสนาอิสลามและศาสนาอื่นๆ จำนวน 5 คน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์จำนวน 88 คน รองลงมาคณะครุศาสตร์ จำนวน 83 คน ระดับความคิดเห็นในด้านวิธีการสอน มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.02 อยู่ในระดับมาก รองลงมา ด้านเนื้อหาและด้านบรรยากาศ สภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในมหาวิทยาลัยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.94 และน้อยที่สุดด้านการจัดการ การใช้สื่อ และเทคโนโลยีมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.67 ตามลำดับ มีระดับความคิดเห็นในคุณลักษณะของความรับผิดชอบต่อวัฒนธรรมไทยมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 อยู่ในระดับมาก รองลงมา คุณลักษณะของความรับผิดชอบต่อวัฒนธรรมไทยและคุณลักษณะของความรับผิดชอบต่อตนเองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.02 และน้อยที่สุด คือ คุณลักษณะของความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91

คำสำคัญ : การจัดการศึกษา, จิตรับผิดชอบ, นักศึกษา

¹ งานวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

* ผู้นิพนธ์หลัก e-mail: Teerapong@vru.ac.th

THE RELATIONSHIP BETWEEN THE QUALITY OF EDUCATIONAL MANAGEMENT AND MENTAL RESPONSIBILITY DEVELOPMENT OF STUDENTS WHO ATTENDED VRU IDENTITIES SUBJECT AT VALAYA ALONGKORN RAJABHAT UNIVERSITY, UNDER THE ROYAL PATRONAGE

Teerapong Noiboonya^{1*}

Abstract

The study of “The relationship between the quality of educational management and mental responsibility development of students who attended VRU identities subject at Valaya Alongkorn Rajabhat University, under the Royal Patronage, attempted to investigate quality of educational management level, mental responsibility development level as well as the relationship between the quality of educational management and mental responsibility development of students who attended VRU identities subject at Valaya Alongkorn Rajabhat University, under the Royal Patronage. The quantitative survey was used for this research. The results of the study revealed that total of 345 students constituted the participants of this study. The numbers of 215 participants were female and the remaining of 130 was male. Regarding the ages of the participants, 277 participants were between the ages of 15-20 years old, followed by 68 students were between the ages of 21-25 years old. Of the total participants, the majority of 333 students are Buddhist, followed by those of 5 students are Muslims and other religious. Most of 88 participants studied in Humanities and Social Faculty, followed by Education Faculty of 83 participants. The major findings of the study revealed that, on average, the teaching method aspect was rated at a very high level with a mean score of 4.02, meanwhile the content aspect, the environmental climate aspect and the university facilities aspect were moderately rated with a mean score of 3.94 respectively. However the lowest mean score of 3.67 was media and technology management aspect. Moreover, the level of opinion on Thai cultural responsibility was considered at the high level (4.10). Additionally, the participants rated Thai cultural responsibility and self-responsibility at a moderate level. The mean scores of these aspects were 4.02. On the other hand, the participants stated that the environmental responsibility was rated at the lowest level with the mean score of 3.91 accordingly.

Keywords : Educational Management, Mental Responsibility Development, Students

¹ Lecturer In General Education Program, Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal of Patronage, Pathum Thani, Thailand

*Corresponding author, e-mail: Teerapong@vru.ac.th

บทนำ

สิ่งที่เรากำลังเผชิญกันอยู่ในสังคมทุกวันนี้เป็นสถานการณ์ที่เรียกได้ว่า เข้าขั้นวิกฤติ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นตั้งแต่ในระดับครอบครัว ที่เริ่มตั้งแต่ความรุนแรงภายในครอบครัว ปัญหาความเครียดของคนในสังคมที่เพิ่มขึ้น ปัญหาเด็กและเยาวชนที่หาตัวเองไม่เจอ หลงมัวเมาตามกระแสของวัตถุนิยม แสวงหาแต่ความสุขสบาย อ่อนแอทั้งวิชาการและวิชาชีพปัญหาในระดับสังคมที่พบเห็นตามหนังสือพิมพ์รายวันในเรื่องของความรุนแรงที่เพิ่มขึ้นและลุกลามไปยังสังคมวงกว้าง ปัญหาเศรษฐกิจซบเซา ชุมชนล่มสลาย ปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองที่ทำให้ประเทศขาดความสงบสุขมั่นคง เช่น ปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากภาวะโลกร้อนไม่ว่าจะเป็นเหตุการณ์น้ำท่วม โคลนถล่ม แผ่นดินไหว ที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งในหลาย ๆ ประเทศอย่างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน

จากสภาพต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบต่อความเป็นไปของคนในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกิดการเปลี่ยนแปลงด้านทัศนคติและค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมรวมทั้งส่งผลกระทบต่อลักษณะนิสัยและบุคลิกภาพของคนไทยให้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ลักษณะนิสัยและบุคลิกภาพดังกล่าว ได้แก่ ลักษณะตัวใครตัวมัน ไม่สนใจผู้อื่น มองโลกในแง่ร้าย ที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิต เอารัดเอาเปรียบ เชื่อถือกันและกันไม่ได้และขาดการรักนวลสงวนตัว สิ่งเหล่านี้เป็นสัญญาณที่ทำให้เราต้อง เตรียมตัวเตรียมใจร่วมกันหาวิธีที่จะรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เข้ามาในชีวิตทั้งในแง่ของการรับมือกับปัญหาและการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปของสังคมโลก ด้วยวิธีการสร้างการศึกษาที่สอนให้มนุษย์ตระหนักถึงความรู้สึกผิดชอบ เริ่มตั้งแต่ความรับผิดชอบต่อตนเอง และความรับผิดชอบต่อสังคม ความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม และความรับผิดชอบต่อวัฒนธรรมไทย โดยการปลูกจิตสำนึกให้มนุษย์รู้จักเป็นผู้ให้มากกว่าเป็นผู้รับ และเคารพต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ภายใต้บริบทของสังคมไทย (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2554 : 75-77)

ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าความเจริญรุ่งเรืองทางด้านวัตถุในปัจจุบัน เป็นสาเหตุที่ทำให้สังคมโดยทั่วไป มีค่านิยมที่ให้ความสำคัญ ในการแสวงหาเงินทอง แสวงหาอำนาจ บารมี มากกว่าที่จะให้ความสำคัญทางด้านจิตใจ สังคมในปัจจุบันจึงกลับเสื่อมโทรมลงอย่างเห็นได้ชัดเจน หากคนในสังคมขาดจิตรับผิดชอบแล้วก็จะทำให้เกิดความเดือดร้อนแก่ตนเองและผู้อื่น ในครอบครัวมีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันน้อยลง แก่งแย่ง ทะเลาะเบาะแว้ง เกิดการแบ่งพรรคแบ่งพวก เห็นแก่ตัว ชิงดีชิงเด่น เบียดเบียนสมบัติขององค์กรเพื่อมาเป็นสมบัติของตนเอง องค์กรไม่ก้าวหน้า ประสิทธิภาพและคุณภาพของงานลดลง ทำให้ชุมชนเกิดความอ่อนแอ เพราะต่างคนต่างอยู่ไม่มีการพัฒนา ยิ่งปล่อยนานยิ่งทรุดโทรม เกิดอาชญากรรมในชุมชน ขาดศูนย์รวมจิตใจ ขาดผู้นำที่นำไปสู่การแก้ปัญหา เพราะแต่ละคนมองเห็นเรื่องของตนเองเป็นใหญ่ เกิดวิกฤตการณ์ภายในประเทศบ่อยครั้งและแก้ปัญหาไม่ได้ เกิดการเบียดเบียนทำลายทรัพยากรและสมบัติของส่วนรวม ประเทศชาติล้าหลัง ขาดพลังของคนในสังคม ดังนั้นการปลูกฝังความสำนึกให้กับบุคคล เพื่อให้มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมจึงควรที่จะเกิดขึ้นในสังคม

จากที่กล่าวมาข้างต้นมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ เป็นสถาบันอุดมศึกษาที่ให้ความสนใจในเรื่องการพัฒนานักศึกษาให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมบูรณ์เช่นเดียวกัน โดยมุ่งเน้นพัฒนาการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับแนวคิดของเดลเลอร์ คือการเรียนรู้แบ่งออกเป็น 4 เสาหลักทางการศึกษา ได้แก่ เรียนเพื่อรู้ เรียนเพื่อชีวิต เรียนเพื่อการอยู่ร่วมกัน และเรียนเพื่อปฏิบัติและในฐานะที่เป็นแนวทางของคุณธรรมจริยธรรมสำหรับการศึกษาเพื่อพัฒนามนุษย์ด้วย เนื่องจากสภาพปัจจุบันนี้คนในสังคมส่วนใหญ่ขาดจิตรับผิดชอบต่อที่ดีและเพื่อเป็นส่วนหนึ่งที่พัฒนานักศึกษาให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมบูรณ์ มหาวิทยาลัยได้ทำการปรับปรุงหลักสูตรในงานวิชาศึกษาทั่วไป ซึ่งเป็นวิชาพื้นฐานที่นักศึกษาทุกคนจะต้องเรียน โดยทำการปรับปรุง

หลักสูตรให้มีลักษณะการเรียนรู้ที่เรียกว่า Modul แบ่งออกเป็น 5 Modul ประกอบด้วย Modul GE 101 ภาษา การสื่อสาร และเทคโนโลยีสารสนเทศ Modul GE 102 อัตลักษณ์บัณฑิตวลัยอลงกรณ์ Modul GE 103 นวัตกรรมและการคิดทางวิทยาศาสตร์ Modul GE 104 ความเป็นสากลเพื่อการดำเนินชีวิตในประชาคมอาเซียน และประชาคมโลกและ Modul GE 105 สุขภาพเพื่อคุณภาพชีวิต ซึ่งในแต่ละ Modul นั้นมีเป้าหมายที่ เหมือนกันคือมุ่งสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวข้างต้น โดยเฉพาะการศึกษาในModul GE 102 อัตลักษณ์บัณฑิตวลัยอลงกรณ์ นั้นจะมีความมุ่งเน้นการสร้างความเป็นมนุษย์ที่มีจิตรับผิดชอบต่อสังคม ดังนั้นกระบวนการศึกษาจึงเน้นการเรียนรู้จากกิจกรรมเป็นส่วนใหญ่ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของ Modul GE 102 อัตลักษณ์บัณฑิตวลัยอลงกรณ์ และเพื่อให้ทราบผลการดำเนินงานการสอนในรูปแบบนี้ว่า สามารถปรับคุณลักษณะบัณฑิตให้มีจิตรับผิดชอบต่อได้จริงหรือไม่นั้น ทางคณะผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาคุณภาพ การจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยในความคิดของนักศึกษา โดยแบ่งประเด็นในการศึกษาออกเป็น 5 ประเด็น ได้แก่ 1) คุณภาพด้านหลักสูตร 2) คุณภาพด้านวิธีการสอน 3) คุณภาพด้านการจัดการ การใช้สื่อและเทคโนโลยี ทางการศึกษา และศึกษาการพัฒนาจิตรับผิดชอบต่อของนักศึกษา โดยแบ่งประเด็นในการศึกษาออกเป็น 4 ประเด็นตามแนวคิดของ ไพฑูริย์ สินลารัตน์ คือ 1) จิตรับผิดชอบต่อตนเอง 2) จิตรับผิดชอบต่อสังคม 3) จิตรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและ 4) จิตรับผิดชอบต่อวัฒนธรรมไทย ทั้งนี้เพื่อนำผลที่ได้จากการวิจัยมาใช้ในการ ปรับปรุงคุณภาพของการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยและปรับปรุงการเรียนการสอนให้สามารถพัฒนาจิต รับผิดชอบต่อของนักศึกษาในระดับสูงต่อไป ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่าง คุณภาพการจัดการศึกษากับการพัฒนาจิตรับผิดชอบต่อของนักศึกษาที่เรียนรายวิชาอัตลักษณ์บัณฑิตวลัยอลงกรณ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวลัยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพการจัดการศึกษาของนักศึกษาที่เรียนรายวิชาอัตลักษณ์บัณฑิตวลัยอลงกรณ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวลัยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
2. เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาจิตรับผิดชอบต่อของนักศึกษาที่เรียนรายวิชาอัตลักษณ์บัณฑิตวลัยอลงกรณ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวลัยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการจัดการศึกษาที่มีผลต่อการพัฒนาจิตรับผิดชอบต่อของนักศึกษาที่เรียนรายวิชาอัตลักษณ์บัณฑิตวลัยอลงกรณ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวลัยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการจัดการศึกษากับการพัฒนาจิตรับผิดชอบต่อที่เรียนรายวิชาอัตลักษณ์บัณฑิตวลัยอลงกรณ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวลัยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์” โดยมี วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับคุณภาพการจัดการศึกษา เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาจิตรับผิดชอบต่อและเพื่อศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการจัดการศึกษากับการพัฒนาจิตรับผิดชอบต่อของนักศึกษาที่เรียนรายวิชาอัตลักษณ์ บัณฑิตวลัยอลงกรณ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวลัยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ การศึกษาในครั้งนี้เป็น การศึกษาแบบวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาที่เรียนรายวิชาอัตลักษณ์ บัณฑิตวลัยอลงกรณ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวลัยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จำนวน 345 คน จากจำนวน

นักศึกษาทั้งหมด 2,500 คน โดยผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการคำนวณขนาดตัวอย่างด้วยวิธีของ ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ซึ่งกำหนดค่าความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างเท่ากับ .05

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการจัดการศึกษากับการพัฒนาจิตรับผิดชอบ ของนักศึกษาที่เรียนรายวิชาอัตลักษณ์บัณฑิตวไลยอลงกรณ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับคุณภาพการจัดการศึกษา เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาจิตรับผิดชอบและเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการจัดการศึกษากับการพัฒนาจิตรับผิดชอบของนักศึกษาที่เรียนรายวิชาอัตลักษณ์บัณฑิตวไลยอลงกรณ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาแบบวิจัยเชิงปริมาณ สรุปผลการวิเคราะห์ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล

ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล พบว่า จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 345 คน แบ่งเป็นเพศหญิง 215 คน คิดเป็นร้อยละ 63.2 และเพศชายจำนวน 130 คน คิดเป็นร้อยละ 46.3 ตามลำดับ แบ่งเป็นอายุ 15-20 ปี จำนวน 277 คน คิดเป็นร้อยละ 80.3 และอายุ 21-25 ปี จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 19.7 ตามลำดับ แบ่งเป็นศาสนาพุทธ จำนวน 333 คน คิดเป็นร้อยละ 96.5 รองลงมาศาสนาอิสลามและศาสนาอื่นๆ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.4 และน้อยที่สุดศาสนาคริสต์ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.6ตามลำดับ แบ่งเป็นคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 25.5 รองลงมาคณะครุศาสตร์ จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 24.1คณะวิทยาการจัดการ จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 21.7 คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 19.7 คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 8.7 และน้อยที่สุดคณะเทคโนโลยีการเกษตร จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.3 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 คุณภาพการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัย

ระดับความคิดเห็นในด้านวิธีการสอน มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.02 อยู่ในระดับมาก รองลงมาด้านเนื้อหาและด้านบรรยากาศ สภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในมหาวิทยาลัยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.94 และน้อยที่สุดด้านการจัดการ การใช้สื่อ และเทคโนโลยีมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.67 ตามลำดับ เมื่อแยกออกเป็นรายด้าน พบว่า

ด้านเนื้อหา จากผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 345 คน มีระดับความคิดเห็นในด้านเนื้อหา พบว่าเนื้อหาสามารถนำไปประยุกต์เพื่อการเรียนรู้ภายนอกมหาวิทยาลัยหรือชุมชนได้มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.99 อยู่ในระดับมาก รองลงมา สามารถเพิ่มประสบการณ์ตรงในการดำเนินชีวิต และเนื้อหาในการเรียนมีความทันสมัยและเป็นปัจจุบัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.98 และน้อยที่สุด สอดคล้องกับหลักศาสนาและการปฏิบัติศาสนกิจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.85 ตามลำดับ

ด้านวิธีการสอน จากผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 345 คน มีระดับความคิดเห็นในด้านเทคนิคการสอน พบว่า การมีจิตสาธารณะและให้ความสำคัญกับประโยชน์ของผู้อื่นมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ 4.12 อยู่ในระดับมาก รองลงมา มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนและมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.07 และน้อยที่สุดเข้าใจง่ายและนักศึกษาอยากที่จะแสวงหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตัวเอง คือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.89 ตามลำดับ

ด้านการจัดการ การใช้สื่อ และเทคโนโลยี จากผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 345 คน มีระดับความคิดเห็นในด้านสื่อการสอน พบว่า การจัดการเรียนการสอนมีความเหมาะสมสอดคล้องกับเนื้อหาและระยะเวลา

มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3.91 อยู่ในระดับมาก รองลงมา วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ในห้องเรียนมีความทันสมัยเหมาะสม และพอเพียงและโต๊ะ เก้าอี้ในห้องเรียนมีความเหมาะสมในการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.77 และน้อยที่สุดคือ ระบบสัญญาณ Internet ในห้องเรียนรับรองการค้นหาข้อมูล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.28 ตามลำดับ

ด้านบรรยากาศ สภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในมหาวิทยาลัยจากผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 345 คน มีระดับความคิดเห็นใน พบว่า มีสภาพแวดล้อมและบรรยากาศเอื้อต่อการศึกษามีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3.77 อยู่ในระดับมาก รองลงมา มหาวิทยาลัยมีแหล่งค้นคว้าหาข้อมูลเหมาะสมกับการเรียนของผู้เรียนและมหาวิทยาลัยมีพื้นที่ให้ผู้เรียนสามารถทำกิจกรรมต่างๆได้อย่างเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.71 และน้อยที่สุดคือ มหาวิทยาลัยมีสถานที่ให้ออกกำลังกายและพักผ่อนมีความเหมาะสมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.61 ตามลำดับ

ตอนที่ 3 การพัฒนาจิตรับผิดชอบของมหาวิทยาลัย

ระดับความคิดเห็นในคุณลักษณะของความรับผิดชอบต่อวัฒนธรรมไทยมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 อยู่ในระดับมาก รองลงมา คุณลักษณะของความรับผิดชอบต่อวัฒนธรรมไทยและคุณลักษณะของความรับผิดชอบต่อตนเองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.02 และน้อยที่สุด คือ คุณลักษณะของความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91 ตามลำดับ เมื่อแยกออกเป็นรายด้าน พบว่า

คุณลักษณะของความรับผิดชอบต่อตนเอง จากผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 345 คน มีระดับความคิดเห็นในคุณลักษณะของ

ความรับผิดชอบต่อตนเองพบว่า นักศึกษาเคารพศักดิ์ศรีของตนเองรักษาและเชิดชูเกียรติของวงศ์ตระกูลและสถาบันมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 4.10 อยู่ในระดับมาก รองลงมา นักศึกษามีเป้าหมายในอนาคตและมองโลกในแง่ดี นักศึกษามีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองและนักศึกษามีเจตคติที่ดีกับตนเองมีความเข้าใจและพึงพอใจในตนเอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.08 และน้อยที่สุดคือ นักศึกษามีความคิดริเริ่มและสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 ตามลำดับ

คุณลักษณะของความรับผิดชอบต่อสังคม จากผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 345 คน มีระดับความคิดเห็นในคุณลักษณะของ

ความรับผิดชอบต่อสังคม พบว่า นักศึกษาเคารพสิทธิซึ่งกันและกันมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 4.14 อยู่ในระดับมาก รองลงมา นักศึกษาปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับของสังคม/มหาวิทยาลัย นักศึกษาไม่ละเลยหน้าที่ของการเป็นพลเมืองที่ดีและนักศึกษาให้ความช่วยเหลือผู้อื่นที่อยู่ในสังคมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.06 และน้อยที่สุดคือ เมื่อเห็นสิ่งที่เป็นอันตรายต่อสังคมนักศึกษาช่วยแก้ไขตามความสามารถมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91 ตามลำดับ

คุณลักษณะของความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม จากผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 345 คน มีระดับความคิดเห็นในคุณลักษณะของความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม พบว่า นักศึกษารู้และเข้าใจวิธีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุดมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 4.02 อยู่ในระดับมาก รองลงมา นักศึกษาลดการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ทำมาจากการสังเคราะห์ นักศึกษารณรงค์รักษาสิ่งแวดล้อมและนักศึกษามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พันธุ์พืชท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.93 และน้อยที่สุดคือ นักศึกษามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ในท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.84 ตามลำดับ

คุณลักษณะของความรับผิดชอบต่อวัฒนธรรมไทย จากผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 345 คน มีระดับความคิดเห็นในด้านคุณลักษณะของความรับผิดชอบต่อวัฒนธรรมไทย พบว่า นักศึกษามีความรู้สึกสำนึกในบุญคุณของผู้ที่เคยให้ความช่วยเหลือ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 4.15 อยู่ในระดับมาก รองลงมา นักศึกษาแสดงความจงรักภักดีและปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์นักศึกษามีเจตคติที่ดีและมีความเข้าใจเกี่ยวกับชาติในการรณรงค์

เอกลักษณ์ และนักศึกษานุรักษ์ภาษาไทยและรู้จักใช้ภาษาไทยให้ถูกต้องทั้งภาษาพูดและเขียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.14 และน้อยที่สุดคือ นักศึกษาปฏิบัติตนอยู่ในหลักธรรมและประเพณีวัฒนธรรมไทยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.06 ตามลำดับ

การทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานข้อที่ 1 คุณภาพการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยด้านมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาจิตรับผิดชอบของมหาวิทยาลัยด้านคุณลักษณะของความรับผิดชอบต่อตนเอง

ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการจัดการศึกษากับการพัฒนาจิตรับผิดชอบของมหาวิทยาลัยด้านคุณลักษณะของความรับผิดชอบต่อตนเอง โดยใช้สถิติ สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson Product moment Correlation Coefficient) พบว่า

ด้านเนื้อหา มีค่า Sig. (2-tailed) เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) และ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) หมายความว่า คุณภาพการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยด้านเนื้อหา มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาจิตรับผิดชอบของมหาวิทยาลัยด้านคุณลักษณะของความรับผิดชอบต่อตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.636 แสดงว่า ตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์ในระดับสูง ในทิศทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ด้านวิธีการสอน มีค่า Sig. (2-tailed) เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) และ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) หมายความว่า คุณภาพการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยด้านวิธีการสอน มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาจิตรับผิดชอบของมหาวิทยาลัยด้านคุณลักษณะของความรับผิดชอบต่อตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.592 แสดงว่า ตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ในทิศทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ด้านการจัดการ การใช้สื่อ และเทคโนโลยี มีค่า Sig. (2-tailed) เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) และ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) หมายความว่า คุณภาพการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยด้านการจัดการ การใช้สื่อ และเทคโนโลยี มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาจิตรับผิดชอบของมหาวิทยาลัยด้านคุณลักษณะของความรับผิดชอบต่อตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.527 แสดงว่า ตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ในทิศทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ด้านบรรยากาศ สภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในมหาวิทยาลัย มีค่า Sig. (2-tailed) เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) และ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) หมายความว่า คุณภาพการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยด้านบรรยากาศ สภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในมหาวิทยาลัย มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาจิตรับผิดชอบของมหาวิทยาลัยด้านคุณลักษณะของความรับผิดชอบต่อตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.476 แสดงว่า ตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ในทิศทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานข้อที่ 2 คุณภาพการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาจิตรับผิดชอบของมหาวิทยาลัยด้านคุณลักษณะของความรับผิดชอบต่อสังคม

ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการจัดการศึกษากับการพัฒนาจิตรับผิดชอบของมหาวิทยาลัยด้านคุณลักษณะของความรับผิดชอบต่อสังคม โดยใช้สถิติ สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson Product moment Correlation Coefficient) พบว่า

ด้านวิธีการสอนมีค่า Sig. (2-tailed) เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานรอง (H₁) และ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H₀) หมายความว่า คุณภาพการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยด้านวิธีการสอน มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาจิตรับนิคชอบของมหาวิทยาลัยด้านคุณลักษณะของความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.533 แสดงว่า ตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ในทิศทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ด้านบรรยากาศ สภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในมหาวิทยาลัยมีค่า Sig. (2-tailed) เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานรอง (H₁) และ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H₀) หมายความว่า คุณภาพการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยด้านบรรยากาศ สภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวก

สะดวกต่างๆ ในมหาวิทยาลัย มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาจิตรับผิดชอบของมหาวิทยาลัยด้านคุณลักษณะของ ความรับผิดชอบต่อวัฒนธรรมไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.415 แสดงว่า ตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ในทิศทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการจัดการศึกษากับการพัฒนาจิตรับผิดชอบ ของ นักศึกษาที่เรียนรายวิชาอัตลักษณ์บัณฑิตวไลยอลงกรณ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์” พบว่า ระดับความคิดเห็นในด้านวิธีการสอน มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.02 อยู่ในระดับมาก รองลงมา ด้านเนื้อหาและด้านบรรยากาศ สภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในมหาวิทยาลัยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.94 และน้อยที่สุดด้านการจัดการ การใช้สื่อ และเทคโนโลยีมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.67 ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ทวีการ นิมวรรณังและคณะ (2557) ได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนาแบบการสร้างจิตสำธาระของนักเรียนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนเอกชนภาคเหนือ ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการสร้างจิตสำธาระของนักเรียนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนเอกชนภาคเหนือ ประกอบด้วยองค์ประกอบ 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการ 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อสร้างจิตสำธาระ 4) ด้านการจัดสภาพแวดล้อม 5) ด้านการประเมินผลและ 6) ด้านการสร้างเครือข่าย การประเมินผลการทดลองใช้รูปแบบการสร้างจิตสำธาระทั้ง 6 องค์ประกอบการประเมินผ่านเกณฑ์ในระดับมากถึงมากที่สุดทุกประเด็น และในทุกองค์ประกอบ

คุณภาพการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยด้านมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาจิตรับผิดชอบของมหาวิทยาลัยด้านคุณลักษณะของความรับผิดชอบต่อตนเองความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการจัดการศึกษากับการพัฒนาจิตรับผิดชอบของมหาวิทยาลัยด้านคุณลักษณะของความรับผิดชอบต่อตนเอง โดยใช้สถิติ สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน พบว่า ด้านเนื้อหามีค่า Sig. (2-tailed) เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) และ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) หมายความว่า คุณภาพการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยด้านเนื้อหามีความสัมพันธ์กับการพัฒนาจิตรับผิดชอบของมหาวิทยาลัยด้านคุณลักษณะของความรับผิดชอบต่อตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.636 แสดงว่า ตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์ในระดับสูง ในทิศทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ด้านวิธีการสอนมีค่า Sig. (2-tailed) เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) และ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) หมายความว่า คุณภาพการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยด้านวิธีการสอนมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาจิตรับผิดชอบของมหาวิทยาลัยด้านคุณลักษณะของความรับผิดชอบต่อตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.592 แสดงว่า ตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ในทิศทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ด้านการจัดการ การใช้สื่อ และเทคโนโลยี มีค่า Sig. (2-tailed) เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) และ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) หมายความว่า คุณภาพการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยด้านการจัดการ การใช้สื่อ และเทคโนโลยี มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาจิตรับผิดชอบของมหาวิทยาลัยด้านคุณลักษณะของความรับผิดชอบต่อตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.527 แสดงว่า ตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ในทิศทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ด้านบรรยากาศ สภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในมหาวิทยาลัยมีค่า Sig. (2-tailed) เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานรอง

(H₁) และ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H₀) หมายความว่า คุณภาพการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยด้านบรรยากาศ สภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในมหาวิทยาลัย มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาจิตรับผิดชอบของ มหาวิทยาลัยด้านคุณลักษณะของความรับผิดชอบต่อนตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.476 แสดงว่า ตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ในทิศทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ญัฐ หลักชัยกุล (2557) ได้ ทำการศึกษาเรื่องการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนามนุษย์ : กรณีศึกษา คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์ส่วนใหญ่มีความเห็นระดับปานกลางต่อคุณภาพการจัดการศึกษาและการพัฒนามนุษย์ของมหาวิทยาลัยและคุณภาพการจัดการศึกษาความสัมพันธ์กับการพัฒนามนุษย์ของมหาวิทยาลัยที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 สำหรับ ข้อเสนอแนะมหาวิทยาลัยควรพัฒนาเทคโนโลยีอย่างสอดคล้องกับความจำเป็น และพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ผู้บริหารการศึกษาควรส่งเสริมวัฒนธรรมสร้าง และรับในการเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ใน 2 ลักษณะคือ ทักษะในการรับเทคโนโลยีอย่างรู้เท่าทัน และสร้างเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาเชิงสร้างสรรค์ และเพิ่มผลผลิตภาพ รวมถึงสนับสนุนกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาศักยภาพนักศึกษาให้มีความพร้อมทางทักษะ และความสามารถทางภาษาในการประกอบอาชีพ และการดำเนินชีวิตหลังจบการศึกษา เพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันด้านทรัพยากรมนุษย์ เศรษฐกิจ และสังคมอย่างบูรณาการและยั่งยืนในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558

ข้อเสนอแนะ

การส่งเสริมจิตรับผิดชอบให้กับนักศึกษาควรมีกิจกรรมจิตอาสาอย่างหลากหลายและควรมีกรอบแนวคิดแนวทางการสร้างบัณฑิตจิตอาสาตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยและกระบวนการเสริมสร้างบัณฑิตจิตอาสา ดังนั้นจึงควรส่งเสริมกิจกรรมจิตอาสาตั้งแต่ชั้นปีแรกของการศึกษาเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกด้านจิตรับผิดชอบให้อยู่ในระดับสูงต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการจัดการศึกษากับการพัฒนาจิตรับผิดชอบของนักศึกษา ที่เรียนรายวิชาอัตลักษณ์บัณฑิตวิทยาลัยลงกรณ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้รับการสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์กานต์มณี ไวยครุฑและผู้ช่วยศาสตราจารย์สัญลักษณ์ กิ่งทองที่ให้คำแนะนำปรึกษา ทำให้งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

ไพฑูรย์ สีนารัตน์. (2554). CCPR กรอบคิดใหม่ทางการศึกษา. ศูนย์หนังสือแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
 ทวีการ นิมวรณังและคณะ. (2557). การพัฒนารูปแบบการสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนระดับประถมศึกษา
 ในโรงเรียนเอกชนภาคเหนือ. วารสารพัฒนาการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยรังสิต. ปีที่8(ฉบับที่
 2): 115-127.

ณัฏฐ์ หลักชัยกุล. (2557). การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนามนุษย์ กรณีศึกษา คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี. การประชุมวิชาการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 3: 43-59

การมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของชุมชนในเขตเทศบาลเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว

ไททัศน์ มลา^{1*}

Received : May 2, 2019

Revised : June 10, 2019

Accepted : August 1, 2019

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้วัตถุประสงค์ในการศึกษา คือ (1) เพื่อศึกษาภูมิปัญญาผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองสระแก้วผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (2) เพื่อศึกษาการจัดการความรู้ภูมิปัญญาผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองสระแก้ว และ (3) เพื่อพัฒนาการจัดการความรู้ภูมิปัญญาผู้สูงอายุไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยใช้การจัดเวทีชาวบ้านเพื่อสนทนากลุ่ม การสังเกตการณ์ และการสัมภาษณ์ ผลการศึกษาพบว่า พื้นที่เทศบาลเมืองสระแก้วมีภูมิปัญญาผู้สูงอายุที่มีความโดดเด่น ได้แก่ ด้านหัตถกรรม ด้านอาหารและการแปรรูป ด้านการเกษตร ด้านการสานทอผ้า ด้านกองทุนและเศรษฐกิจชุมชน ด้านศาสนาและประเพณี และด้านสมุนไพรและแพทย์แผนไทย สำหรับการจัดการความรู้ได้การรวบรวมความรู้ด้านการติกลองยาวและพัฒนาสู่กระบวนการถ่ายทอดความรู้แก่เด็กและเยาวชนภายใต้ความร่วมมือระหว่างเทศบาลเมืองสระแก้ว โรงเรียน และชุมชน สำหรับการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ ได้แก่ การก่อตั้งวงกลองยาว การแสดงกลองยาวในงานประเพณีต่างๆ การนำกิจกรรมการติกลองยาวมาเป็นแนวทางในการพัฒนาคนด้วยการส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ การได้มีโอกาสในการเรียนรู้และได้สัมผัสกับคุณค่าของผู้สูงอายุผ่านเครื่องดนตรีพื้นบ้าน ตลอดจนการขยายผลความร่วมมือโดยการนำความรู้ด้านการติกลองยาวไปใช้ประโยชน์สู่กิจกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชน การบูรณาการกับโครงการของเทศบาล การเรียนการสอนของโรงเรียนและโรงเรียนผู้สูงอายุ การส่งเสริมให้เยาวชนมีรายได้เพื่อเป็นทุนการศึกษา และส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตของชุมชน

คำสำคัญ : การจัดการความรู้ ภูมิปัญญา ผู้สูงอายุ การเรียนรู้ตลอดชีวิต

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

* ผู้นิพนธ์หลัก e-mail: titus_vru@hotmail.com

PEOPLE'S PARTICIPATION IN ELDER'S WISDOM MANAGEMENT FOR LIVE-LONG LEARNING IN MUANG SAKAEO MUNICIPALITY, SAKAEO PROVINCE

Titus Mala^{1*}

Abstract

This research article aimed at (1) studying elder's wisdom in Muang Sakaeo Municipality through communities' participation (2) studying knowledge and wisdom of elders of Muang Sakaeo Municipality and (3) developing elders' knowledge and wisdom for their live-long learning. This research employed people's focused-groups, researcher observations, and interviews. The result showed that the area of Muang Sakaeo had outstanding elder's wisdoms, that is, in handicrafts, food and food transformation, agriculture, recreation, community fund and economy, religion and tradition, and herbs and Thai medicine. Regarding knowledge management, the researcher gathered knowledge on playing Thai traditional drum (Klong-yao) and pass on this knowledge to young people by cooperation between Muang Sakaeo Municipality, schools, and communities. This knowledge was utilized via the establishment of Klong-yao band, Klong-yao performances in many traditional occasions. Many activities related to Klong-yao were used as guidelines for human development by encouraging young people to spend their free times wisely. In addition, this can be enhanced as a cooperation on Klong-yao performance to be communities' participations, integration into municipality's projects, school and elder's school courses, earning for young people to support their education, and further support the communities' live-long learning in the long run.

Keywords : Knowledge Management, Wisdom, Elder, Live-long learning

¹ Lecturer of Public Administration, Valaya Alongkorn Rajabhat University Under The Royal Patronage,

*Corresponding author, e-mail: titus_vru@hotmail.com

บทนำ

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต เพื่อสร้างทรัพยากรมนุษย์ที่มีศักยภาพ สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองในทุกช่วงวัยรวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเป็นพลังในการขับเคลื่อนประเทศร่วมกับคนทุกช่วงวัยเพื่อการรองรับสังคมสูงวัยอย่างมีคุณภาพและคาดว่าภายในปี 2564 ประเทศไทยจะเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ (Aged Society) สอดคล้องกับแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ให้ความสำคัญเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาผู้สูงอายุอันเป็นทุนทางสังคมที่มีค่าในอันที่จะส่งเสริมให้เกิดความมั่นคงทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคมของชาติ ทว่าในสังคมที่เป็นอยู่ปัจจุบันนั้นภูมิปัญญาต่างๆ มากมายที่สั่งสมในรูปแบบของการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นที่มีการถ่ายทอดจากบุคคลในครอบครัว ชุมชน และสังคม โดยมีผู้สูงอายุทำหน้าที่เป็นสื่อกลางของการถ่ายทอดความรู้ต่างๆ เหล่านั้นที่ยังไม่ได้รับการเก็บรวบรวมเป็นระบบขณะที่โครงสร้างประชากรไทยจะเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ในปี 2564 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560: 11) จึงนับเป็นบทบาทสำคัญสำหรับภาคส่วนต่างๆ โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการความรู้ภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนต่อไป

เทศบาลเมืองสระแก้วเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดกลาง แบ่งการปกครองออกเป็น 20 ชุมชน มีประชากรรวมทั้งสิ้น 17,208 คน แยกเป็นชาย 8,358 คน หญิง 8,850 คน จำนวนครัวเรือน 10,450 ครัวเรือน ความหนาแน่นของประชากร 615 คน ต่อตารางกิโลเมตร พื้นที่ความรับผิดชอบรวม 28 ตารางกิโลเมตร (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2560) ผลจากการสำรวจสภาพการณ์ทางสังคมของเทศบาลเมืองสระแก้ว พบว่าในประเด็นผู้สูงอายุนั้นเทศบาลเมืองสระแก้วมีจำนวนผู้สูงอายุรวมทั้งสิ้น 2011 คน โดยเทศบาลเมืองสระแก้วได้ก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging society) แล้ว โดยเทศบาลเมืองสระแก้วได้จัดบริการสาธารณะแก่ผู้สูงอายุในระดับพื้นฐานคือการจ่ายเบี้ยยังชีพและการส่งเสริมในด้านสุขภาพเบื้องต้นและเตรียมที่จะมีการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุขึ้นในพื้นที่ต่อไป ทั้งนี้ผู้สูงอายุมีการรวมกลุ่มกันเบื้องต้นในนามของชมรมผู้สูงอายุ โดยเทศบาลเมืองสระแก้วรวมทั้งผู้สูงอายุเองมีความต้องการในการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุในด้านสุขภาพร่างกาย การสร้างกิจกรรมสนทนาร่วมกันเพื่อให้ผู้สูงอายุได้ผ่อนคลาย ตลอดจนการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถมีรายได้จากกิจกรรมหรืออาชีพเสริมต่างๆ และยังต้องการพื้นที่ที่เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นของตนเองโดยเฉพาะปัญหาเรื่องเด็กและเยาวชนผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนวิชาความรู้ภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของชุมชนและเพื่อให้ผู้สูงอายุได้ตระหนักถึงคุณค่าของตนเองในฐานะที่เป็นผู้ที่มีคุณค่าแก่ส่วนรวมต่อไป

ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้เล็งเห็นความสำคัญดังกล่าว จึงได้ทำการศึกษาถึงการมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของชุมชนในเขตเทศบาลเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว เพื่อต้องการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุควบคู่ไปกับการเปิดพื้นที่ให้ผู้สูงอายุเด็กและเยาวชน ได้มีโอกาสในการพัฒนาศักยภาพในการแก้ไขปัญหาของชุมชนและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชน โดยส่งเสริมให้มีระบบการจัดการความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริมกิจกรรมให้ผู้สูงอายุได้แสดงออกถึงภูมิปัญญาของตนเองเพื่อให้ผู้สูงอายุได้พัฒนาศักยภาพของตัวเองอย่างต่อเนื่องต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภูมิปัญญาผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองสระแก้วผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน
2. เพื่อศึกษาการจัดการความรู้ภูมิปัญญาผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว

3. เพื่อพัฒนาการจัดการความรู้ภูมิปัญญาผู้สูงอายุให้นำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิตของชุมชนในเขตเทศบาลเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล 3 รูปแบบ คือ (1) การจัดเวทีชาวบ้านโดยการสนทนากลุ่ม (Focus group) (2) การสังเกตการณ์ (Observation) และ (3) การสัมภาษณ์ (Interview) ดังต่อไปนี้

1. การจัดเวทีชาวบ้านโดยการสนทนากลุ่ม (Focus group) จำนวน 5 ครั้ง คือ

1.1 วันที่ 13 มีนาคม 2560 ณ ห้องประชุมเทศบาลเมืองสระแก้ว เพื่อแนะนำโครงการ ชี้แจงวัตถุประสงค์ในการดำเนินโครงการ แนวคิด หลักการมีส่วนร่วมที่นำมาใช้ในการดำเนินการ และประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นต่อชุมชน อันเป็นเวทีในการระดมความเห็นของผู้นำและกรรมการชุมชนรวมถึงการรับฟังปัญหาและความต้องการของชุมชน ตลอดจนการศึกษาบริบทพื้นฐานของชุมชน (Studying Community)

1.2 วันที่ 11 สิงหาคม 2560 ณ ชุมชน 10 (บ้านเนินรัตนะ 2 หลังวัด) เพื่อวิเคราะห์ปัญหาชุมชน (Problem Identification and Diagnosis) โดยเน้นไปที่กระบวนการเรียนรู้ด้วยวิธีการอภิปรายถกปัญหา (Dialogue) เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับทั้งในระดับบุคคลและระดับกลุ่ม เพื่อเป็นการประเมินปัญหาและความต้องการของชุมชน (Need Assessment) พร้อมไปกับการประเมินความเป็นไปได้ในด้านทุนทางสังคมและทรัพยากร (Resource Assessment) ที่มีอยู่ในชุมชนทั้งที่เป็นทรัพยากรมนุษย์ ประเพณีวัฒนธรรม และภูมิปัญญาผู้สูงอายุ

1.3 วันที่ 23 มีนาคม 2561 ณ ชุมชน 10 (บ้านเนินรัตนะ 2 หลังวัด) เพื่อร่วมพิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโครงการ (Project Appraisal and Identification) โดยชาวบ้านและนักวิจัยร่วมกันพิจารณาร่วมกันว่ากิจกรรมหรือวิธีการแก้ไขปัญหาดังใดที่เหมาะสมกับชุมชนหรือมีความเป็นไปได้ในการดำเนินการวิจัย

1.4 วันที่ 4-5 เมษายน 2561 ณ ชุมชน 10 (บ้านเนินรัตนะ 2 หลังวัด) เพื่อนำเสนอข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมเบื้องต้นร่วมวางแผนและออกแบบแนวทางการดำเนินโครงการวิจัยโดยบูรณาการความร่วมมือระหว่างเทศบาลเมืองสระแก้ว ชุมชน ผู้สูงอายุ เด็กและเยาวชน

1.5 วันที่ 1 พฤษภาคม 2561 ณ ห้องประชุมเทศบาลเมืองสระแก้ว บูรณาการการวิจัยเข้ากับกิจกรรมฝึกอบรมให้ความรู้โครงการฝึกอบรมพัฒนาเด็กและเยาวชน ซึ่งจัดโดยเทศบาลเมืองสระแก้ว โดยตัวแทนผู้สูงอายุสอนการติกลองยาวให้แก่เด็กและเยาวชนในพื้นที่

2. การสังเกตการณ์ (Observation) โดยแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ (1) สังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม โดยเข้าร่วมการประชุมเวทีชาวบ้านเพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาชุมชน (2) สังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วมเพื่อการศึกษาบริบทพื้นฐานของชุมชนที่เป็นลักษณะทางกายภาพและแหล่งทรัพยากรต่าง ๆ ภายในชุมชน รวมถึงการศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้านประชากร สังคม เศรษฐกิจ ประเพณี วัฒนธรรม และบริหารการเมือง

3. การสัมภาษณ์ (Interview) โดยสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน ผู้สูงอายุ ตัวแทนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งเด็กและเยาวชนในพื้นที่

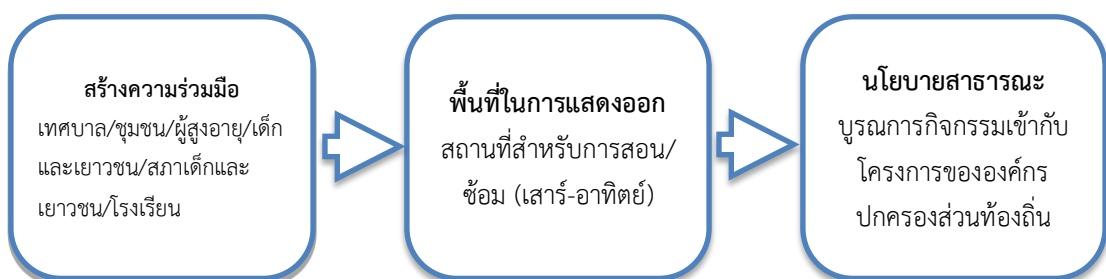
สำหรับการวิเคราะห์ผลการวิจัย ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ซึ่งได้จากการจัดเวทีชาวบ้าน การสัมภาษณ์ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม สันทนากลุ่ม สิ่งที่เป็นรูปธรรมหรือสังเกตเห็นได้ โดยการจำแนกถ้อยคำหรือใจความที่กลุ่มเป้าหมายแสดงความคิดเห็นแล้วนำมาตีความสร้างข้อสรุปเชิงอุปนัย

ผลการวิจัย

การจัดการความรู้ภูมิปัญญาผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองสระแก้ว ผู้วิจัยได้นำแนวคิดการจัดการความรู้ (Knowledge Management) มาใช้ในการศึกษาและอธิบาย ได้แก่ การสร้างความรู้ (Knowledge Creation) การถ่ายทอดความรู้ (Knowledge Transfer) และการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ (Knowledge Utilization) ดังต่อไปนี้

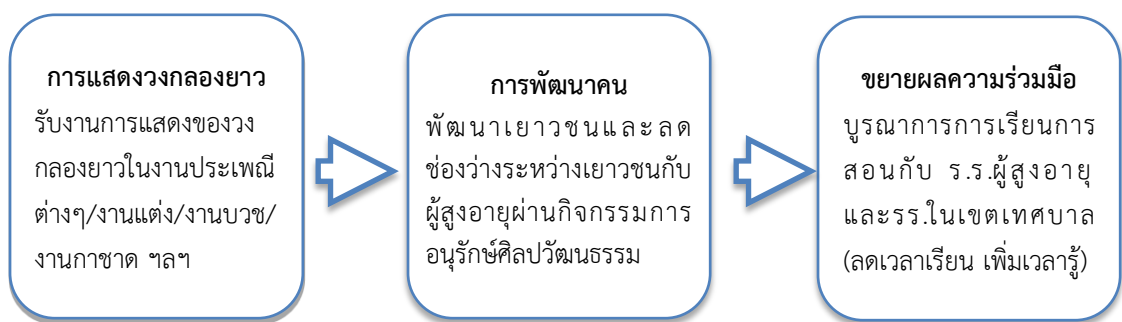
1. การสร้างความรู้ (Knowledge Creation) จากเวทีสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุและผู้นำชุมชนโดยได้ทำการรวบรวมภูมิปัญญาของผู้สูงอายุจากนั้นได้ทำการวิเคราะห์ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโครงการวิจัย (Project Appraisal and Identification) ผ่านการมีส่วนร่วมในชุมชนโดยมีเงื่อนไขว่าภูมิปัญญานี้จะสามารถถ่ายทอดสู่เด็กและเยาวชนให้มีความสนใจและสามารถบูรณาการเข้ากับการเรียนการสอนของโรงเรียนได้ จึงมีข้อสรุปว่าควรส่งเสริมภูมิปัญญาผู้สูงอายุด้านการสันทนาการของชุมชนคือ “การตีกลองยาว” ของคุณลุงยม ขาวเขต ปรารักษ์ชาวบ้าน อายุ 76 ปี เป็นผู้มีความสามารถและรักในการตีกลองโดยเฉพาะ กลองยาว ปัจจุบันอยู่บ้านเลขที่ 42 ซอย 2 ถนนเทศบาล 6 ชุมชนเมืองย่อยที่ 10 บ้านรัตนะ 2 (หลังวัดสระแก้ว) จากการที่มีความสนใจเกี่ยวกับกลองยาวและเคยร่วมเป็นสมาชิกในวงกลองยาวมาก่อนจึงต้องการจะสืบสานความรู้ในการตีกลองให้แก่เด็กและเยาวชน เพราะนอกจากจะทำให้จิตใจเกิดความสนุกสนานบันเทิงและได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์แล้ว ยังสามารถเป็นกิจกรรมที่ทำให้มีรายได้เสริมจากการออกงานแสดงต่างๆ

2. การถ่ายทอดความรู้ (Knowledge Transfer) จากการที่ได้สร้างและรวบรวมความรู้ด้านการตีกลองยาวและได้นำผลมาร่วมปรึกษากับเทศบาล ชุมชน โรงเรียน สภาเด็กและเยาวชน และผู้สูงอายุ เพื่อหาแนวทางในการถ่ายทอดความรู้สู่กลุ่มเป้าหมายนั่นคือเด็กและเยาวชนในพื้นที่เทศบาลเมืองสระแก้ว และสามารถกำหนดกรอบการดำเนินงานเกี่ยวกับการถ่ายทอดความรู้ ดังภาพ

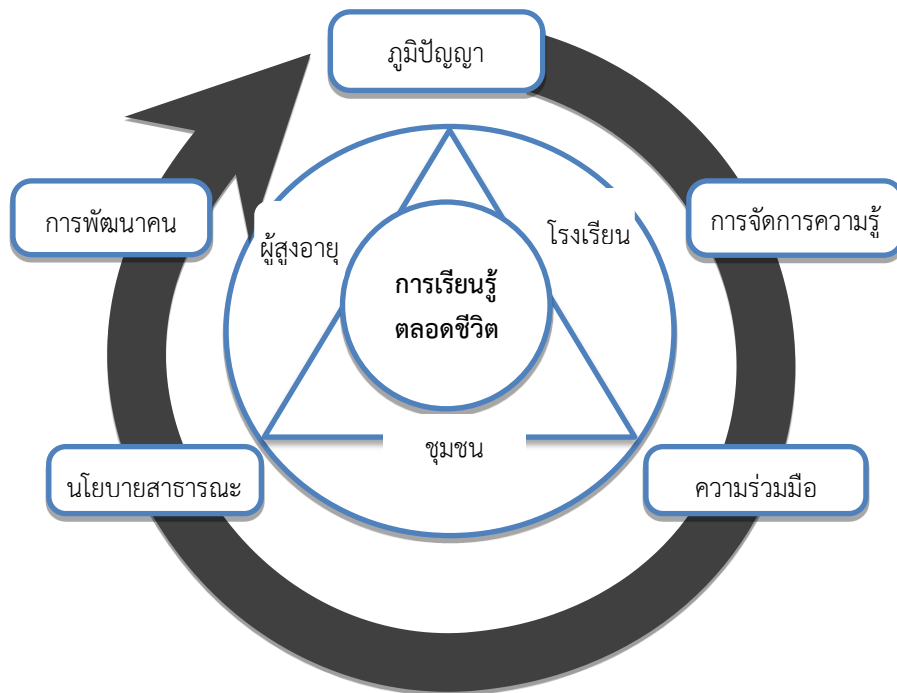
ภาพที่ 1 กรอบการดำเนินงานการถ่ายทอดความรู้ (Knowledge Transfer)

3. การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ (Knowledge Utilization) ภูมิปัญญาการตีกลองยาวได้ขยายผลของกิจกรรมจากการวิจัยดำเนินการสอนเด็กและเยาวชนในการตีกลองยาวและเครื่องดนตรีอื่นๆ นำไปสู่การจัดตั้งวงกลองยาวของเยาวชนขึ้น (ปี 2561) โดยมีสมาชิกเป็นเด็กและเยาวชนในพื้นที่จำนวน 10 คน ภายใต้การดูแลและฝึกซ้อมจากคุณลุงยม ขาวขำ ซึ่งคุณลุงยม ได้ทำการสอนเทคนิคการตีกลองในจังหวะต่างๆ ทั้งแบบช้าและแบบเร็ว เพื่อให้เข้าจังหวะทำนองกับเพลงต่างๆ ที่ทำการแสดง นอกจากนี้คุณลุงยมยังได้แต่งเพลงขึ้นมาใหม่ให้แก่วงชื่อว่า “เพลงกลองยาว” เพื่อใช้ในการขับร้องและการแสดงของวงกลองยาวอีกด้วย ทั้งนี้จากการวิจัยได้ดำเนินการสร้างแนวทางในการนำความรู้จากภูมิปัญญาการตีกลองยาวไปใช้ประโยชน์ในชุมชน แบ่งเป็น 3 กระบวนการ ได้แก่ การนำไปใช้ในการแสดงวงกลองยาวของเด็กและเยาวชน การนำไปใช้ในการพัฒนาคณะ และการขยายผลนำไปสู่ความร่วมมือกับหน่วยงานการศึกษาโดยเฉพาะโรงเรียนในเขตพื้นที่ ดังภาพ

ภาพที่ 2 การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ (Knowledge Utilization)

สำหรับภูมิปัญญาผู้สูงอายุกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตนั้นการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) คือกระบวนการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาที่เกิดขึ้นในตัวบุคคล อันเป็นผลมาจากการได้รับความรู้ ทักษะ หรือประสบการณ์จากการศึกษาหรือจากกิจกรรมในชีวิตที่สามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา ผลจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้สามารถอธิบายกลไกที่ขับเคลื่อนแนวความคิดการนำภูมิปัญญาของผู้สูงอายุเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนในชุมชนเทศบาลเมืองสระแก้ว ได้ดังนี้

ภาพที่ 3 กลไกการขับเคลื่อนภูมิปัญญาผู้สูงอายุสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต

การวิจัยครั้งนี้ได้นำผลจากการจัดการความรู้ภูมิปัญญาผู้สูงอายุโดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนมาเป็นฐานสู่กระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตร่วมกันในชุมชน โดยบูรณาการกิจกรรมการติกลองยาวเข้ากับกิจกรรมของภาคส่วนพื้นฐานของสังคมคือ

1. การเรียนการสอนในโรงเรียน เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้รับรู้และเกิดความตระหนักถึงคุณค่าของผู้สูงอายุและศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านผ่านกิจกรรมการให้ความรู้และสนทนา
2. การเรียนการสอนของโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลเมืองสระแก้ว ในการทำกิจกรรมสนทนาการต่างๆ โดยเฉพาะร่วมการแสดงของวงกลองยาวของเยาวชนร่วมกับรางวัลย้อนยุคที่มีการเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้มีโอกาสเข้าร่วมในการทำกิจกรรม (รางวัล) ร่วมกัน และ
3. กิจกรรมการสอนติกลองยาวให้แก่เด็กและเยาวชนในชุมชนมีส่วนสำคัญที่ก่อเกิดการเรียนรู้ร่วมกันในสังคม กล่าวคือ เกิดการพัฒนาคนในชุมชนที่ทำให้ผู้สูงอายุได้ถ่ายทอดภูมิปัญญาและรู้เห็นคุณค่าของตนเองว่ามีศักยภาพในการร่วมพัฒนาชุมชน ในขณะเดียวกันเด็กและเยาวชนก็เกิดความตระหนักถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นทำให้เกิดความรัก ความเคารพและเห็นคุณค่าของผู้สูงอายุ อันเป็นสิ่งหนึ่งที่ช่วยลดช่องว่างระหว่างวัยและทำให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันมากยิ่งขึ้น และมีส่วนสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้สูงอายุกับคนในชุมชน

ทั้งนี้มีการบวนการที่ส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่สำคัญคือ

1. การรวบรวมภูมิปัญญาผู้สูงอายุในพื้นที่เทศบาลเมืองสระแก้ว ผลจากการวิจัยได้จำแนกเป็น ด้าน ทัศนกรรม ด้านอาหารและการแปรรูป ด้านการเกษตร ด้านการสันตนาการ ด้านกองทุนและเศรษฐกิจชุมชน ด้าน ศาสนาและประเพณี และด้านสมุนไพรและแพทย์แผนไทย

2. การจัดการความรู้ การนำข้อมูลภูมิปัญญาผู้สูงอายุมาวิเคราะห์ถึงความเป็นไปได้ในการที่จะนำสู่ กระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต แล้วได้พัฒนาสู่กระบวนการถ่ายทอดความรู้ โดยให้ความสำคัญกับการสร้าง เครือข่ายความร่วมมือกับภาคส่วนต่างๆ และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ ที่ประกอบด้วย การแสดงวงกลองยาวโดย รัฐบาลการแสดงของวงกลองยาวในงานประเพณีต่างๆ การนำกิจกรรมการตีกลองยาวมาเป็นแนวทางการพัฒนา คนด้วยการส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ตลอดจนการขยายผลความร่วมมือสู่ กิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนและโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลเมืองสระแก้ว

3. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่างๆ ในชุมชน ได้แก่ เทศบาล ผู้นำชุมชน ผู้สูงอายุ เด็กและเยาวชน สภาดังและเยาวชน โรงเรียน และประชาชนในพื้นที่ เพื่อร่วมกันวิเคราะห์ถึงแนวทาง ในการจัดแบ่งภารกิจเพื่อเตรียมการถ่ายทอดความรู้แบบมีส่วนร่วม การหาพื้นที่สำหรับการสอนและซ่อมตีกลอง ยาว และการสนับสนุนอุปกรณ์ต่างๆ ที่จำเป็น

4. ผลักดันสู่นโยบายสาธารณะโดยบูรณาการกิจกรรมเข้ากับโครงการของเทศบาลผ่านกิจกรรมการ ฝึกอบรมให้ความรู้โครงการฝึกอบรมพัฒนาเด็กและเยาวชน ประจำปีงบประมาณ 2561 ซึ่งจัดโดยเทศบาลเมือง สระแก้ว ณ ห้องประชุมเทศบาลเมืองสระแก้ว

5. การพัฒนาคน การสอนตีกลองยาวในชุมชนมีส่วนสำคัญในการพัฒนาคน กล่าวคือ การให้ ผู้สูงอายุได้มีโอกาสในการถ่ายทอดภูมิปัญญาและรู้เห็นคุณค่าของตนว่ามีศักยภาพในการร่วมพัฒนาชุมชน ใน ขณะเดียวกันเด็กและเยาวชนก็เกิดความตระหนักถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นทำให้เกิดความรัก ความเคารพและเห็น คุณค่าของผู้สูงอายุ อันเป็นสิ่งหนึ่งซึ่งช่วยลดช่องว่างระหว่างวัยและทำให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันมากขึ้น และมี ส่วนสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในการอยู่ร่วมกันระหว่างผู้สูงอายุกับคนในชุมชน

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

พื้นที่เทศบาลเมืองสระแก้วมีภูมิปัญญาผู้สูงอายุที่มีความโดดเด่น ได้แก่ ด้านทัศนกรรม ด้านอาหาร และการแปรรูป ด้านการเกษตร ด้านการสันตนาการ ด้านกองทุนและเศรษฐกิจชุมชน ด้านศาสนาและประเพณี และด้านสมุนไพรและแพทย์แผนไทย สำหรับการจัดการความรู้ได้ทำการรวบรวมความรู้ด้านการตีกลองยาวและ พัฒนาสู่กระบวนการถ่ายทอดความรู้แก่เด็กและเยาวชนภายใต้ความร่วมมือระหว่างเทศบาลเมืองสระแก้ว โรงเรียน และชุมชน จนถึงการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ ได้แก่ การก่อตั้งวงกลองยาว การแสดงในงานประเพณี ต่างๆ การนำกิจกรรมการตีกลองยาวมาเป็นแนวทางการพัฒนาคนด้วยการส่งเสริมให้เยาวชนได้ใช้เวลาว่างให้ เป็นประโยชน์ การได้มีโอกาสในการเรียนรู้และได้สัมผัสกับคุณค่าของผู้สูงอายุผ่านเครื่องดนตรีพื้นบ้าน ตลอดจน การขยายผลความร่วมมือโดยการนำความรู้ด้านการตีกลองยาวไปใช้ประโยชน์สู่กิจกรรมของชุมชน การเรียนการ สอนของโรงเรียนและโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลเมืองสระแก้วเพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตของชุมชน ภูมิปัญญาผู้สูงอายุ โดยเฉพาะการสอนตีกลองยาวเป็นกระบวนการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีโอกาสในการถ่ายทอดภูมิ ปัญญาและรู้เห็นคุณค่าของตนว่ามีศักยภาพในการร่วมพัฒนาชุมชน ในขณะเดียวกันเด็กและเยาวชนก็เกิดความ ตระหนักถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นทำให้เกิดความรัก ความเคารพและเห็นคุณค่าของผู้สูงอายุ อันเป็นสิ่งหนึ่งซึ่งช่วยลด ช่องว่างระหว่างวัยและทำให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันมากขึ้น และมีส่วนสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในการ อยู่ร่วมกันระหว่างผู้สูงอายุกับคนในชุมชน และทำให้ผู้สูงอายุได้ส่งผ่านภูมิปัญญาและแนวความคิดผ่านทางวง

กลองยาว สอดคล้องกับงานวิจัยของธัญธัช วิภัติภูมิประเทศ (2553: 82) ที่อธิบายว่าฐานคิดสำคัญของปราชญ์ชาวบ้านที่ส่งผลต่อการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในกรณีของกลองยาว กล่าวคือ การเห็นคุณค่าของวงกลองยาว เนื่องจากกลองยาวเป็นสิ่งที่สร้างความบันเทิงและชื่อเสียงให้ชุมชน สร้างความสัมพันธ์ที่ดีของคนในชุมชน และยังเป็รายไดเสริมอีกด้วย นอกจากนี้ยังวงกลองยาวยังมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของชุมชน

อย่างไรก็ตามการจัดการภูมิปัญญาผู้สูงอายุควรให้ความสำคัญกับการรวบรวมและจำแนกประเภทของภูมิปัญญา การถ่ายทอดภูมิปัญญา ตลอดจนการนำภูมิปัญญาไปใช้ประโยชน์เพื่อสร้างคุณค่าให้กับภูมิปัญญาบนฐานของการใช้ความรู้ในการขับเคลื่อน สอดคล้องกับงานวิจัยของกนกพร ฉิมพลี (2555: 303) ที่สะท้อนผลการวิจัยและชี้ให้เห็นว่าการจัดการความรู้คือเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้การจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นเกิดความสำเร็ง เนื่องจากเป็นกระบวนการนำทุนทางปัญญาไปต่อยอดและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับชุมชนโดยใช้ความรู้เป็นเครื่องมือในการพัฒนา เพื่อให้เกิดการต่อยอดความรู้และสามารถถ่ายทอดความรู้ได้อย่างต่อเนื่อง

ทั้งนี้ภาคส่วนต่างๆ โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานการศึกษาควรบูรณาการภูมิปัญญาผู้สูงอายุสู่การกำหนดนโยบายสาธารณะที่ส่งเสริมกิจกรรมการถ่ายทอดความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นทั้งภายในชุมชนและกับภายนอกชุมชน ตลอดจนการนำความรู้ด้านการติกลองยาวไปใช้ประโยชน์สำหรับการขยายผลความร่วมมือสู่การเรียนการสอนของโรงเรียนตามแนวทางการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ หรือแม้แต่หลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุเองก็ตาม เพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชน ทั้งนี้งานวิจัยของเอกชัย พุ่มดวง (2551: 95) ที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้สะท้อนให้เห็นว่าปัจจุบันภูมิปัญญาท้องถิ่นเริ่มสูญหายและไม่มีการถ่ายทอดหรือการจัดการอย่างเป็นระบบ ดังนั้นจึงเสนอว่าแนวทางแก้ไขปัญหาก็จำเป็นต้องนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมายกระดับเป็นการศึกษาตลอดชีวิต (Lifelong Education) ที่มีการผสมผสานระหว่างการศึกาในระบบ (Formal Education) การศึกษาอกระบบ (Body Non-Formal Education) และการศึกษาตามอัธยาศัย (Informal Education) โดยให้ความสำคัญกับความรู้ คุณธรรม และกระบวนการเรียนรู้ตามความเหมาะสมของชุมชน

ข้อเสนอแนะ

ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรส่งเสริมการเข้ามามีส่วนร่วมจากผู้สูงอายุอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ได้แก่ ผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ เช่น ปราชญ์ชาวบ้าน ข้าราชการเกษียณ กรณีผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อย หรือแม้แตผู้สูงอายุติดเตียง โดยมีกิจกรรมที่เอื้อต่อการให้ผู้สูงอายุได้มีโอกาแสดงศักยภาพของตนเองได้บนพื้นฐานของความหลากหลายในด้านความรู้ ความสามารถ สุขภาพ ทักษะ ภูมิปัญญา และประสบการณ์ของแต่ละบุคคลได้เป็นสำคัญ นอกจากนี้ยังควรบูรณาการภูมิปัญญาผู้สูงอายุสู่กิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนตามแนวทางการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ภายใต้การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพิจารณาถึงความเป็นไปได้และความเหมาะสมของการสร้างคุณค่าหรือเพิ่มมูลค่าภูมิปัญญาผู้สูงอายุต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้บริหารและบุคลากรของเทศบาลเมืองสระแก้ว โรงเรียน ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชุมชน ชมรมผู้สูงอายุเทศบาลเมืองสระแก้ว โรงเรียนผู้สูงอายุ สภาเด็กและเยาวชน และประชาชนในพื้นที่ทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือและมีบทบาทสำคัญในการดำเนินกิจกรรมการวิจัยจนสำเร็จลุล่วงไปด้วยกันอย่างดียิ่ง และขอขอบคุณทุนสนับสนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ โดยสำนักงาน

กองทุนส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) ที่กรุณาเปิดโอกาสให้นักวิจัยได้นำองค์ความรู้ไปต่อยอดและใช้ประโยชน์สำหรับการดำเนินโครงการวิจัยร่วมกับชุมชนในโอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- กนกพร ฉิมพลี. (2555). รูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหัตถกรรมเครื่องจักสาน: กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชน จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคมและการจัดการสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2560). ข้อมูลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <http://www.dla.go.th/work/abt/>. (2560, 17 เมษายน).
- ธัญธัช วิภัติภูมิประเทศ. (2553). การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นของปราชญ์ชาวบ้าน: กรณีศึกษาวงกลองยาว อำเภอปรานบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. รายงานการวิจัยเสนอต่อ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560-2561. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- เอกชัย พุ่มดวง. (2551). การจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นผ่านกระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการเรียนรู้ในชุมชน. สังคมสงเคราะห์ศาสตร์. 16 (2): 94-104.

ทุนวัฒนธรรมด้านอาหารมอญ จังหวัดปทุมธานี เพื่อพัฒนาสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์

วรุณี เชาวนสุชุม^{1*}

Received : May 12, 2019

Revised : June 9, 2019

Accepted : August 1, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาทุนวัฒนธรรมอาหารพื้นถิ่นมอญในจังหวัดปทุมธานี 2. การอนุรักษ์พัฒนาและเพิ่มมูลค่าวัตถุดิบอาหารจากภูมิปัญญาชาวมอญ 3. การพัฒนาตราสินค้าและการตลาดของผลิตภัณฑ์ของชุมชนสู่เศรษฐกิจดิจิทัล การวิจัยแบ่งออกเป็นชุดวิจัยย่อย 3 ชุด ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยการวิจัยครั้งนี้ใช้ทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพ, เชิงปริมาณและการทดลอง การวิจัยเชิงคุณภาพทำแบบสอบถามเชิงลึกกับปราชญ์ของชุมชนมอญและวิสาหกิจชุมชน ส่วนการวิจัยเชิงปริมาณจัดทำแบบสอบถามกับกลุ่มเป้าหมายคือชาวมอญและประชาชนในจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า

1. ทุนวัฒนธรรมอาหารพื้นถิ่นมอญในจังหวัดปทุมธานี อาหารพื้นถิ่นมอญมีลักษณะเฉพาะและสืบสานกันมาอย่างยาวนาน อาหารมอญในเมืองไทยได้ผสมกลืนกลายเป็นภูมิปัญญาอาหารไทย อาหารมอญที่แพร่หลายมากได้แก่ ขนมจีน ข้าวแช่ แกงมะตาด แกงกระเจี๊ยบ และที่สำคัญคือปลาร้ามอญเพราะเป็นอาหารที่อร่อยและนำไปปรุงรสอาหารอื่นๆเช่น ปลาร้าหลน

2. การอนุรักษ์พัฒนาและการเพิ่มมูลค่าวัตถุดิบอาหารจากภูมิปัญญาชาวมอญได้แก่ ปลาร้ามอญและมะตาด ปลาร้ามอญพบว่าสามารถอนุรักษ์พัฒนา โดยการพัฒนาผลิตภัณฑ์ปลาร้ามอญอัดก้อนในรูปกึ่งสำเร็จรูปจากผลการทดสอบ พบว่าผู้ทดสอบให้การยอมรับด้านสี กลิ่น รสชาติปลาร้ามอญอัดก้อนไม่แตกต่างกันกับปลาร้ามอญรูปแบบเดิม เมื่อนำไปปรุงเป็นปลาร้าหลนตามสูตรของคนมอญ ทำให้เกิดแนวทางการเพิ่มมูลค่าให้กับปลาร้ามอญในเชิงพาณิชย์ต่อไป ส่วนการยืดอายุการเก็บรักษาผลมะตาดเพื่อจะใช้รับประทานนอกฤดูกาล ได้ทำการศึกษารูปแบบการประกอบทางเคมี ทางกายภาพ โดยอบแห้งผลมะตาดพบว่าลักษณะของกลีบมะตาดจะมีความแข็ง มีสีน้ำตาลเข้ม ส่วนการคั้นตัวจะมีอัตราการคั้นตัวต่ำและมีเมือกเพียงเล็กน้อย ดังนั้นการอบแห้งผลมะตาดเมื่อนำมาลวกให้คั้นตัวไม่สามารถทำให้มีรสชาติเหมือนเดิม

3. การพัฒนาตราสินค้าและการตลาดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวน 2 แห่ง พบว่าวิสาหกิจชุมชนขนมไทยที่ขายขนมกระยาสารท สามารถพัฒนาจากตราเดิมให้ดูทันสมัยและถูกใจสมาชิก การนำเสนอบรรจุภัณฑ์ใหม่โดยเปลี่ยนรูปแบบกล่อง ทำให้สามารถนำไปขายในตลาดกลุ่มที่มีกำลังซื้อสูง โดยผ่านการขายออนไลน์ ส่วนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรระดับผักชี ซึ่งผลิตน้ำพริกแกงเป็นหลัก ได้ออกแบบตราสินค้าให้ และเปลี่ยนบรรจุภัณฑ์จากถุงพลาสติกเป็นถุงซิปล็อก ทำให้ดูมีความเป็นมืออาชีพมากขึ้น ทั้งได้ศึกษาถึงปัจจัยการพัฒนาผลิตภัณฑ์และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการตลาดเศรษฐกิจดิจิทัล

คำสำคัญ : ทุนวัฒนธรรม , อาหารมอญ , จังหวัดปทุมธานี , เศรษฐกิจสร้างสรรค์

¹ อาจารย์ประจำหลักสูตรเศรษฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

* ผู้นิพนธ์หลัก e-mail: warunee.chou@vru.ac.th

CULTURAL CAPITAL OF MON CUISINE IN PATHUMTHANI PROVINCE FOR DEVELOPMENT TOWARDS CREATIVE ECONOMY

Warunee Chouwasukum^{1*}

Abstract

The objectives of the research were 1. To study the cultural capital of Mon food in Pathumthani province; 2. To conserve, develop, and add value to the raw materials for food from the wisdom of Mon; and 3. Brand development and marketing of the community products to the digital economy. The research was divided into 3 sub-sets according to the objectives of the research. The research methodologies were qualitative research, quantitative research, and experimental research. The qualitative research consisted of in-depth questionnaire with the philosophers in the Mon community and with community enterprises. The quantitative research consisted of the questionnaire with the target group, which were the Mon community and people in Pathumthani province. The research results found that:

1. Regarding the cultural capital of Mon food in Pathumthani province, Mon food was unique and had been carried on for a long time. Mon food in Thailand was mixed with the wisdom of Thai food. The Mon food that were widespread were Khanom Chin, Khao Chae, Elephant Apple Curry, and Roselle Curry. The most important food was Pla Ra Mon because of its deliciousness and it can be used to flavor other food, such as Pla Ra Lon.

2. The conservation development and adding value to the raw materials for food from the wisdom of Mon were Pla Ra Mon and Elephant Apple. It was found that Pla Ra Mon can be conserved and developed by compressing Pla Ra Mon into lumps in the form of semi-manufacturing. From the result of the sensory test, it was found that the testers had agreed that the color, smell, and taste of compressed Pla Ra Mon was not different from the original form of Pla Ra Mon. When cooking with Pla Ra Lon according to Mon recipe, the approach to add value to Pla Ra Mon in terms of commercial was continued. For the time extension of the preservation of Elephant Apple to consume during the off-season, there was a study about the chemical and physical components and the boiling temperature and time. It was found that the petals of the dried Elephant Apple were hard and had a dark brown color. The rate of reversion was low with slight mucilage. Therefore, when boiling the dried Elephant Apple, the taste will not be the same.

3. In the brand development and marketing in two community enterprises, it was found that the community enterprise which sells Thai sweet cereal bar (Khanom Krayasat) can

¹ Lecturer of Economics Program in Management Science, Valaya Alongkorn Rajabhat University Under The Royal Patronage, e-mail: warunee.chou@vru.ac.th

develop the original brand to look modern and satisfy the members. The presentation of the new package by changing the style of box can lead to sales in the group with high purchasing power through online sales. In the community enterprise of farm women who sell coriander leaves mainly used in curry paste, the brand was designed and the package was changed from plastic bag to zip bag to provide a more professional look. The study of the product development factors and the marketing mix factors had a positive relationship with the digital economy marketing.

Keywords : Cultural Capital ,Mon Cuisine ,Pathumthani Province ,Creative Economy.

บทนำ

“มอญ”เป็นชนชาติที่มีอารยธรรมมากกว่า 2,000 ปี ชนชาติมอญมีบทบาทและความผูกพันเกี่ยวเนื่องกับชนชาติไทยมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน (จวน เครือวิชฌยาจารย์, 2537) ชาวมอญเป็นชนชาติที่แตกต่างไปจากกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ในประเทศไทย คือมีฐานทัดเทียมกับคนไทยและเป็นชนชาติที่ไม่มีประเทศเป็นของตนเอง ทั้งๆ ที่ในอดีตมอญเป็นชาติที่เจริญรุ่งเรืองมาก แต่ปัจจุบันกลายเป็นชนกลุ่มน้อยในประเทศไทยและพม่า (ภคาริ กิตติวัฒนฉนิข, 2556) จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ โบราณคดีและวรรณกรรมได้มีการกล่าวถึงชุมชนริมแม่น้ำเจ้าพระยา ในเขตจังหวัดปทุมธานี ปัจจุบันเรียกว่าสามโคก มีฐานะเป็นเมืองเล็กๆ ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา จากข้อมูลพื้นบ้านมีอยู่ว่า เดิมมีมอญสองพี่น้อง มีอาชีพทำเครื่องปั้นดินเผา ทั้งสองคนได้ช่วยกันขุดดินถมโคกให้สูงขึ้น เพื่อป้องกันไม่ให้น้ำท่วมถึง โดยได้แยกทำเป็นสองโคกอยู่ใกล้กัน แต่ละโคกได้สร้างเตาไว้บนโคกด้วยสำหรับเผาเครื่องปั้นดินเผาต่าง ๆ กิจกรรมของทั้งสองพี่น้องดำเนินมาด้วยดีเป็น จากข้อมูลทางประวัติศาสตร์สอดคล้องกับตำนานท้องถิ่นสามโคก เป็นแหล่งเตาเผา ซึ่งชาวมอญสร้างขึ้นเพื่อผลิตเครื่องปั้นดินเผาใช้ในชุมชน และส่งไปขายตามที่ต่าง ๆ สามโคกจึงเป็นชุมชนเก่าแก่ก่อนรัชสมัยสมเด็จพระเจ้าปราสาททองในสมัยอยุธยา ในกฎหมายลักษณะพระธรรมนูญว่าด้วยการใช้ตราราชการ พ.ศ.๒๑๗๕ ระบุว่าสามโคกเป็นหัวเมืองหนึ่งที่ขึ้นตรงต่อกรมพระกลาโหม ต่อมาในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ได้มีการอพยพชาวมอญ 11 คน ที่เป็นผู้นำการอพยพครั้งนั้นมียศศักดิ์ และโปรดเกล้า ๆ ให้ควบคุมมอญเหล่านั้น ไปตั้งบ้านเรือนอยู่ที่สามโคก ต่อมาในรัชสมัยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ก็ทรงรับมอญอพยพให้เข้ามาตั้งบ้านเรือนอยู่ที่สามโคก ทำให้มีจำนวนชาวมอญเพิ่มมากขึ้น (เหมือนฝัน ตั้งนารี, 2557)

อาหารเป็นวัฒนธรรมด้านการกินที่มีอิทธิพลต่อวิถีการดำเนินชีวิตของสังคมมนุษย์นับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จัดเป็นมรดกทางวัฒนธรรมสำคัญในแต่ละสังคม สำหรับประเทศไทยพบว่าวัฒนธรรมอาหารและการกินมีการพัฒนาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน เกิดจากการผสมผสานทางวัฒนธรรมรวมถึงการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของการตั้งถิ่นฐานทั้งจากชนชาติไทยเอง (ศรุตา นิตติวรการ , 2557) จากที่กล่าวมาชนชาติมอญได้นำเอาประเพณีต่างๆติดมา และเมื่อมาอาศัยอยู่ในประเทศไทย ก็เกิดการผสมผสานทางประเพณีและวัฒนธรรม จนกลายเป็นเอกลักษณ์ที่มีความโดดเด่น โดยเฉพาะวัฒนธรรมด้านอาหารและการกิน การกินอาหารของมอญ ไม่ว่าจะเป็นกินนอกหรือในมือข้าวก็ก็นับว่าเป็นวิถีที่ผ่านมามากมายแล้ว แม้ไม่ได้แว่มาบ้านเราก็ต้องเรียกให้กินเสมอ พ่อแม่ชาวมอญจะสั่งสอนพร้อมคำว่าคนที่ผ่านมามากเป็นผิอบผิตามกินในรูปคน หากไม่เรียกเขาอาจโกรธ ทำให้เรารู้สึกเหมือนนอนหลับหรือถึงตายได้ จริงๆแล้วการสั่งสอนของพ่อแม่เน้นแสดงให้เห็นถึงความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อต่อกัน โดยใช้วัฒนธรรมการกิน (องค์ บรรณาน, 2557)

หลายวัฒนธรรมของสังคมโลกเกิดการเปลี่ยนแปลงไป ประชาชนมีการประกอบอาชีพที่ต้องใช้ชีวิตอยู่ในสถานประกอบการทั้งวัน ทำให้การทำอาหารตามแบบวัฒนธรรมเดิมๆเริ่มหายไป ส่วนอาหารที่ประชาชนบริโภคจึงเป็นอาหารที่ทำง่ายและซื้อเพื่อรับประทาน ในฐานะของบุคลากรของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของอาหารมอญที่เริ่มสูญหาย และจะทำรับประทานก็ตอนที่มิงานประเพณีชาวมอญ ซึ่งอาหารเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ การวิจัยในครั้งนี้จะช่วยสร้างมูลค่าและดำเนินการเก็บข้อมูลเพื่อป้องกันการสูญหายของวิถีการทำอาหาร ตลอดจนร่วมกันอนุรักษ์และพัฒนาองค์ความรู้ของอาหารมอญ การสร้างตราสินค้าและถ่ายทอดวัฒนธรรมด้านอาหารมอญในอินเทอร์เน็ต

คณะผู้วิจัย มีความสนใจที่จะศึกษาทุนวัฒนธรรมอาหารมอญ เพื่อพัฒนาให้เป็นเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้ โดยการสืบค้นความรู้ด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่น การฟื้นฟูสืบสานศิลปวัฒนธรรมด้านอาหารของกลุ่มชาติพันธุ์มอญ สรรวจอาหารมอญที่กำลังจะสูญหายไป ให้สามารถกลับมาเป็นอาหารที่ประชาชนสนใจ

บริโภค และหาวิธีให้สะดวกและมีเวลาที่สั้นลงในการประกอบอาหาร งานวิจัยนี้ได้เลือกจากวัตถุดิบคือมะตาด ที่มีปัญหาคือจะออกผลตามฤดูกาลในช่วงกรกฎาคมและสิงหาคมพอเดือนตุลาคมก็จะวาย ดังนั้นปีหนึ่งมีผลผลิตปีละครั้ง ส่วนน้ำพริกปลาร้ามอย จะไม่เหมือนน้ำพริกปลาร้าของไทย โดยจะมีความแตกต่างทั้งส่วนผสมและรสชาติจากการสอบถามกับชาวมอญที่อำเภอสามโคก พบว่า ปลาร้ามอยมีขั้นตอนที่ยุ่งยากกว่าปลาร้าไทยหรือทางอีสานระยะเวลาการทำปลาร้าก็นาน ในปัจจุบันจึงมีจำนวนคนที่ผลิตปลาร้ามอยมาขายน้อยลง เช่นในชุมชนศาลาแดงที่เป็นแหล่งที่อยู่ของคนมอญ ก็มีเพียงเจ้าเดียวที่ทำขาย และต้องจองล่วงหน้าเป็นปี ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงมีความต้องการจะอนุรักษ์ และพัฒนาผลิตภัณฑ์ปลาร้าอัดก้อนในรูปกึ่งสำเร็จรูปเพื่อเป็นแนวทางในการผลิตเชิงพาณิชย์ต่อไป และเพื่อต่อยอดในการเพิ่มยอดขายเชิงพาณิชย์ จึงมีกลุ่มย่อยที่ศึกษาวิธีการผลิต การพัฒนาผลิตภัณฑ์แบบมีส่วนร่วมของชุมชน ดำเนินการหาวิธีการสร้างตราสินค้าเพื่อให้สามารถขายในตลาดดิจิทัล โดยกำหนดจากวิสาหกิจชุมชนที่มีอยู่แล้ว มาส่งเสริมและพัฒนาตราสินค้า โดยการวิเคราะห์ ตั้งแต่ประวัติของวิสาหกิจเพื่อนำมาสร้างตราสินค้า หาบรรพบุรุษให้เหมาะสมกับสินค้า ตลอดจนการสนับสนุนให้มีการขายสินค้าทางดิจิทัลเพื่อเพิ่มยอดขายให้มากขึ้น ด้วยการจัดทำประชาสัมพันธ์ทางเอกสารและทางอินเทอร์เน็ต อาจจะส่งเสริมให้เกิดแหล่งอาหารมอญในจังหวัดปทุมธานีในรูปแบบธุรกิจของชุมชน เพื่อเป็นการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดปทุมธานี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ทวนวัฒนธรรมอาหาร ด้านอาหารพื้นถิ่นมอญ ในจังหวัดปทุมธานี
2. การอนุรักษ์ พัฒนาและเพิ่มมูลค่าวัตถุดิบอาหารจากภูมิปัญญาชาวมอญ
3. การพัฒนาตราสินค้าและการตลาดของผลิตภัณฑ์อาหารของชุมชนสู่เศรษฐกิจดิจิทัล

วิธีดำเนินการวิจัย

1.โครงการย่อยที่1 ทวนทางวัฒนธรรมด้านอาหารพื้นถิ่นมอญในจังหวัดปทุมธานี สู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ (กนกนาฏ พรหมนครและคณะ,2561) ใช้ข้อมูลทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ เริ่มจากค้นหาทุนทางวัฒนธรรมด้านอาหารพื้นถิ่นมอญ ผู้วิจัยลงเก็บรวบรวมข้อมูลจากการลงภาคสนามโดยการสัมภาษณ์ ผู้รู้ปราชญ์ชาวบ้านเพื่อนำมาทำแบบสอบถามเชิงปริมาณ ทั้งตรวจสอบความถูกต้องโดยการให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรง จำนวน 3 ท่าน ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามจากประชาชนชาวมอญในจังหวัดปทุมธานี 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอสามโคก อำเภอเมือง และอำเภอลาดหลุมแก้ว ในจังหวัดปทุมธานี จำนวน 400 ท่าน โดยการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) แล้วนำมาลงรหัส จากนั้นนำมาวิเคราะห์และประมวลผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. โครงการย่อยที่ 2 การอนุรักษ์พัฒนาและเพิ่มมูลค่าวัตถุดิบอาหารจากภูมิปัญญาชาวมอญ อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี (ภาสุรี ฤทธิเลิศและคณะ,2561) วิธีการดำเนินการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 อย่างคือ

2.1. การอนุรักษ์ภูมิปัญญาการผลิตปลาร้ามอยของชุมชน

2.1.1.วิเคราะห์ขบวนการผลิตปลาร้ามอย ศึกษาเกี่ยวกับวัตถุดิบและกระบวนการผลิตปลาร้ามอยของชุมชนศาลาแดง อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากชาวมอญดั้งเดิมในชุมชนที่มีความเชี่ยวชาญในการผลิตปลาร้ามอยจำนวนอย่างน้อย 1 กลุ่ม รวมทั้งสืบค้นข้อมูลจากแหล่งข้อมูลอ้างอิงต่างๆ วิเคราะห์คุณภาพปลาร้ามอยของชุมชนศาลาแดง โดยใช้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนปลาร้า (มกษ. 7023-2561) เป็นเกณฑ์ ซึ่งในส่วนคุณลักษณะที่ต้องการกำหนดไว้ ดังนี้ โดยวิเคราะห์ในเดือนที่ 0, 3 และ 6 ทั้ง

ตรวจสอบโดยการพินิจลักษณะทั่วไปของปลาร้ามอดซึ่งเป็นปลาร้าตัว ตรวจสอบสี กลิ่น และรสชาติ แต่งตั้งคณะผู้ตรวจสอบประกอบด้วยผู้ที่มีความชำนาญในการตรวจสอบปลาร้ามอดอย่างน้อย 5 คน โดยแต่ละคนจะแยกกันตรวจสอบและให้คะแนนโดยอิสระ เพื่อดูอย่างปลาร้ามอดลงในจานกระเบื้องสีขาว ตรวจสอบสี กลิ่น กลิ่นรสโดยการพินิจและดม และให้คะแนนในการทดสอบสี กลิ่นของปลาร้าตามหลักเกณฑ์ (มกษ. 7023-2561) นอกจากนี้ทำการวัดค่าสีในระบบ $CIE L^*a^*b^*$ โดยใช้เครื่องวัดค่าสี Color Reader รุ่น CR-10 (Minolta, Japan)

2.1.2 ศึกษาองค์ประกอบทางเคมีและคุณค่าทางโภชนาการของปลาร้ามอด

วิเคราะห์องค์ประกอบทางเคมีโดยประมาณ (Proximate analysis) และคุณค่าทางโภชนาการของปลาร้ามอด ดังนี้ ความชื้น โปรตีน ไขมัน เถ้า เส้นใย คาร์โบไฮเดรต และพลังงานทั้งหมดตามวิธีมาตรฐาน (AOAC, 2000) ในเดือนที่ 0, 3 และ 6

2.1.3 พัฒนาวัตถกรรมการผลิตปลาร้ามอดในรูปแบบสำเร็จรูป/กึ่งสำเร็จรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าในเชิงพาณิชย์ ทดสอบทางประสาทสัมผัสปลาร้าแบบก้อน ทั้ง 4 สูตร ด้วยวิธี 5-point Hedonic scale ในด้านสี ลักษณะปรากฏ กลิ่นรส รสชาติ และความชอบ โดยใช้ผู้ทดสอบชิมจำนวน 30 คน และให้จำนวนช่องทางเลือกระดับ 1-5 คะแนน และวิเคราะห์คุณภาพทางเคมี ในสูตรที่เหมาะสมที่ได้รับคะแนนการยอมรับโดยรวมมากที่สุดเปรียบเทียบกับสูตรควบคุม ได้แก่ เกลือ วอเตอร์แอกทิวิตี (a_w) ความชื้น, เถ้า, โปรตีน, ไขมัน, เส้นใย, คาร์โบไฮเดรต และหาปริมาณพลังงานทั้งหมด โดยวิธี Calories conversion factor ของ Atwater (2006) คำนวณโดยใช้ค่า conversion factor สำหรับโปรตีน, คาร์โบไฮเดรต และไขมัน เท่ากับ 4, 4 และ 9 kcal/g ตามลำดับ และ การวิเคราะห์ทางจุลินทรีย์ในสูตรที่เหมาะสม

2.2. การศึกษาองค์ประกอบทางเคมีและคุณค่าทางโภชนาการของมะตาด

2.2.1. การเตรียมตัวอย่างผลมะตาด นำผลมะตาด ที่ผลิตได้จาก ตำบลบ้านจิว อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี มาคัดเลือกผลที่สมบูรณ์ ไม่มีการเน่าเสีย รอยแผลหรือตำหนิ นำมาล้างสิ่งสกปรกออกโดยใช้น้ำประปา และใช้พัดลมเป่าให้สะเด็ดน้ำ แกะกลีบเลี้ยง และเมือกหุ้มเมล็ดออก นำไปวิเคราะห์องค์ประกอบทางเคมี ทางกายภาพ และสารพฤกษเคมี ดังนี้ หาความชื้น โปรตีน ไขมัน เถ้า เส้นใย คาร์โบไฮเดรต เส้นใยที่ไม่ละลายน้ำ และการวิเคราะห์ทางกายภาพ โดยดูค่าสีในระบบ $CIE L^* a^*$ และ b^* ด้วยเครื่อง เครื่องสเปกโตรโฟโตมิเตอร์ Color Quest (HunterLab, USA) การวิเคราะห์สารพฤกษเคมี หาปริมาณโพลีฟีนอลทั้งหมดฤทธิ์การต้านอนุมูลอิสระ และปริมาณวิตามินซี ด้วยวิธี HPL

2.2.2 การยืดอายุการเก็บรักษาผลมะตาดเพื่อใช้นอกฤดูกาล

2.2.2.1 การศึกษาอุณหภูมิและเวลาที่เหมาะสมในการลวกมะตาด ผลมะตาดที่ใช้ในการทดลอง จะเป็นกลีบเลี้ยงซึ่งมีลักษณะเป็นแผ่นโค้งหนาที่ห่อเข้าหากันและอัดกันแน่นและแข็ง จะมีกลีบเลี้ยง 5 กลีบ ยาวประมาณ 3-5 เซนติเมตร หนาประมาณ 0.5-1.0 เซนติเมตร จะใช้ผลที่มีสีเขียว แล้วนำมาเลาะเปลือกที่เป็นกลีบ ๆ ล้างน้ำให้สะอาด ทิ้งให้สะเด็ดน้ำบนตะแกรง นำไปลวกในน้ำร้อนที่อุณหภูมิการลวกแบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ 85, 90 และ 95 °C และศึกษาเวลาในการลวก 4 ระดับ ได้แก่ 1, 2, 3 และ 4 นาที โดยจัดสิ่งทดลองเป็นแบบแฟคทอเรียล 3x4 และนำไปวิเคราะห์ค่า Peroxidase test เพื่อเลือกเวลาที่เหมาะสมในการยับยั้งเอนไซม์เปอร์ออกซิเดส ในการลวกการทดสอบหาค่า Peroxidase test ทำได้โดย นำกัวอะคอล (Guaiacol) และ ไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ (H_2O_2) ซึ่งเป็นสารที่ไม่มีสีมาทำปฏิกิริยากัน โดยใช้เอนไซม์เปอร์ออกซิเดสจากผักเป็นตัวเร่งปฏิกิริยา ถ้าเอนไซม์จากน้ำผักเหลืออยู่ (active) ก็จะทำให้เกิดผลิตภัณฑ์สีน้ำตาลแดงขึ้นสามารถมองเห็นด้วยตาเปล่า การศึกษาอัตราการอบแห้งที่มีต่อคุณภาพมะตาด นำผลการทดลองที่ได้จากการศึกษาอุณหภูมิและเวลาที่เหมาะสมในการลวกมะตาด นำมาอบแห้งโดยใช้เครื่องอบลมร้อนแบบถาดที่

อุณหภูมิ 70°C (Puttongsiri, et al., 2012) ออบจนความชื้นสุดท้ายไม่เกินร้อยละ 20 โดยน้ำหนักเปียก (กัญญา ญัฐ อุตฺรชน และคณะ, 2555) นำตัวอย่างมะตาดอบแห้งมาวิเคราะห์องค์ประกอบทางเคมี และทางกายภาพ หา ค่าความชื้น ,ค่า water activity ,ไขมัน โปรตีน เถ้า เส้นใย คาร์โบไฮเดรต ปริมาณโพลีฟีนอลทั้งหมดฤทธิ์การต้านอนุมูลอิสระ เส้นใยที่ไม่ละลายน้ำ พร้อมทั้ง การวิเคราะห์ทางกายภาพ ดู ค่าสี นำสภาวะของการอบแห้งที่ได้ ไปศึกษาคุณภาพของมะตาดหลังการอบแห้ง ได้แก่ การคั่วตัว และการดูดคั่วตัว การคั่วตัวของมะตาดอบแห้ง และนำผลมะตาดที่อบแห้ง มาดูความสามารถในการดูดน้ำคั่ว นำตัวอย่างมะตาดอบแห้ง 2 กรัม ใส่ลงใน ปีกเกอร์ เติมน้ำกลั่นที่ทราบน้ำหนักแน่นอนประมาณ 10 กรัม แช่ทิ้งไว้เป็นเวลา 2, 4, 6, 8 และ 10 นาที เมื่อครบเวลาจึงนำมากรองด้วยกระดาษกรอง ทิ้งให้สะเด็ดน้ำ 5 นาที นำส่วนใสที่กรองได้ไปชั่งน้ำหนัก (ทดลอง 3 ซ้ำ) คำนวณปริมาณน้ำที่ขึ้นมะตาดสามารถดูดซับไว้ได้ (กรัม/กรัมตัวอย่าง) ดังสมการที่ 1

$$\text{ปริมาณน้ำที่ถูกดูดซับไว้ (กรัม/กรัมตัวอย่าง)} = \frac{\text{น้ำหนักเริ่มต้น (กรัม)} - \text{น้ำหนักน้ำที่กรองผ่านกระดาษกรอง (กรัม)}}{\text{น้ำหนักตัวอย่าง (กรัม)}} \dots\dots\dots(1)$$

อุณหภูมิของน้ำที่เหมาะสมต่อค่าความสามารถในการดูดคั่วตัวของมะตาดแห้ง นำมะตาดอบแห้ง (ขนาดใกล้เคียงกัน) ประมาณ 2 กรัม ใส่ในปีกเกอร์ เติมน้ำที่อุณหภูมิ 40, 60, และ 80 °C ประมาณ 10 กรัม ควบคุมอุณหภูมิโดยวางบน hot plate เป็นเวลา 2, 4, 6, 8 และ 10 นาที เมื่อครบเวลา นำมากรองด้วยกระดาษกรอง ทิ้งให้สะเด็ดน้ำ 5 นาที นำส่วนใสที่ได้ไปชั่งน้ำหนัก (ทดลอง 3 ซ้ำ) คำนวณปริมาณน้ำที่ขึ้นมะตาดอบแห้งสามารถดูดซับไว้ได้

3.โครงการย่อยที่ 3 การพัฒนาผลิตภัณฑ์และการตลาดของชุมชนสู่เศรษฐกิจดิจิทัล (อัจฉรวรรณ สุขเกิดและคณะ, 2561) การดำเนินการวิจัยใช้ทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยการวิจัยเชิงคุณภาพคณะผู้วิจัย ได้ร่วมพิจารณากับเกษตรจังหวัดปทุมธานี หากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ดำเนินการเกี่ยวกับอาหาร ซึ่งพบว่ามีจำนวน 2 กลุ่ม วิสาหกิจกลุ่มแรกคือกลุ่มวิสาหกิจชุมชนขนมไทย หมู่ 6 ตำบลคลองควาย อำเภอสามโคก และวิสาหกิจชุมชนอีกรุ่นคือกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรตำบลผักชี หมู่ 12 ตำบลระแหง อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี การพัฒนาผลิตภัณฑ์และการตลาดของชุมชนสู่เศรษฐกิจดิจิทัลทำการวิจัยเชิงสำรวจ แบบมีส่วนร่วมของชุมชน โดยผู้วิจัยจะสร้างตราสินค้า โดยการศึกษาจากประวัติความเป็นมาและสร้างตราสินค้า ให้ประธานและกรรมการเลือก ว่าชอบแบบใด และมีการเสนอรูปแบบของบรรจุภัณฑ์ เพื่อให้เหมาะสมกับสินค้า ทำให้เกิดการขยายตลาดด้วยตราสินค้าแบบใหม่ การวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถาม ทฤษฎีความต้องการของลูกค้านำมาใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และตราสินค้า เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจดิจิทัล ทำการตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบเชิงสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยการปรับรูปแบบปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อเศรษฐกิจดิจิทัล สำหรับประชากร คือ ลูกค้าที่อาศัยในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวน 352 ตัวอย่าง จากข้อตกลงเบื้องต้นเงื่อนไขในการใช้สถิติวิเคราะห์หิโมเดล สมการโครงสร้าง (Structural equation modeling : SEM) โดยขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 20 เท่าต่อพารามิเตอร์ที่ต้องการประมาณค่าหรือจำนวนเส้นทาง (Path) ที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในโมเดล (Model) ในกรอบการวิจัยทั้งหมด 14 เส้นทาง ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมตามสูตรของแฮร์ และคณะ (Hair, et al., 1998) จึงคำนวณขนาดตัวอย่างได้ 260 ตัวอย่าง แต่เนื่องจากเป็นกลุ่มตัวอย่างที่น้อยเกินไปผู้วิจัยจึงเก็บเพิ่มเป็น 352 ตัวอย่างเพื่อให้ผลของการทดสอบคุณภาพของประเด็นข้อคำถามมีความ

คาดเคลื่อนน้อยที่สุด คณะผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยใช้ขนาดตัวอย่างที่เป็นสัดส่วน (Proportional to size) โดยสุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบ (Systematic Sampling) เลือกกลุ่มตัวอย่างตามพื้นที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ (กัลยา วาณิชบัญชา, 2556: 15-16) ซึ่งมีดังนี้ ศูนย์ขายสินค้าตลาดกลางจังหวัด ตลาดชุมชนในอำเภอสามโคก อำเภอระแหง อำเภอลาดหลุมแก้ว อำเภอเมือง

ผลการวิจัย

1. ทุนวัฒนธรรมอาหาร ด้านอาหารพื้นถิ่นมอญ ในจังหวัดปทุมธานี (กนกนาฏ พรหมนครและคณะ, 2561) ผลวิจัยพบว่า “ทุนทางวัฒนธรรมชุมชน” (Community Cultural Capital) หมายถึง ทรัพยากรเชิงปัญญาที่มีอยู่ในชุมชน แนวทางการดำรงชีวิตที่สั่งสมจากอดีตและถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น สามารถนำมาแปลงเป็นสิ่งที่มีความค่าและมีมูลค่าที่ส่งผลให้เกิดประโยชน์ต่อวิถีชีวิตและสังคม จากการสำรวจพบว่า ชาวมอญมีวัฒนธรรมการสืบทอดประเพณีของชาวมอญ ที่ทำประจำทุกปี เช่น ประเพณีสงกรานต์ ตักบาตรน้ำผึ้ง ประเพณีแห่เสาหงส์ ธงตะขาบ ประเพณีปล่อยนกปล่อยปลา และประเพณีโกนจุก แต่ที่ชาวมอญให้คะแนนสูงสุดคือประเพณีสงกรานต์ ส่วนการอนุรักษ์การสืบทอดอาหารมอญจากรุ่นสู่รุ่น เนื่องจากครอบครัวชาวมอญยังรวมตัวกันอยู่บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยา เช่นชุมชนศาลาแดง ที่เป็นชาวมอญมากกว่า 80 เปอร์เซ็นต์ ลักษณะครอบครัวยังเป็นครอบครัวใหญ่ ทำให้มีการถ่ายทอดการทำอาหาร จากรุ่นสู่รุ่น และถ้าเป็นชุมชนที่มีผู้สูงอายุอยู่ก็จะมีการทำอาหารมอญแบบดั้งเดิม อาหารความมอญที่ขึ้นชื่อมาก คือ แกงมะตาด น้ำพริกปลาร้ามอญ ข้าวแช่ แกงกระเจียบ อาหารหวานมอญที่นิยมกระเจียบอบแห้ง ขนมกระยาสารท ขนมกง

2. การอนุรักษ์ พัฒนาและเพิ่มมูลค่าวัตถุดิบอาหารจากภูมิปัญญาชาวมอญ (ภาสุรี ฤทธิเลิศและคณะ, 2561) ผลการวิจัยนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการอนุรักษ์ภูมิปัญญาการผลิตปลาร้ามอญของชุมชนศาลาแดง อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี และการพัฒนานวัตกรรมการผลิตปลาร้ามอญในรูปแบบกึ่งสำเร็จรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าในเชิงพาณิชย์ จากการศึกษาพบว่าในชุมชนศาลาแดง มีคนมอญสูงอายุเพียง 1 หลังคาเรือน ที่ทำปลาร้ามอญเพื่อการจำหน่าย โดยนิยมทำปลาร้ามอญจากปลากระดี่เพราะให้รสชาติที่ดี ในส่วนการพัฒนานวัตกรรมได้พัฒนาผลิตภัณฑ์ปลาร้ามอญอัดก้อนในรูปแบบกึ่งสำเร็จรูป โดยคณะผู้วิจัยได้นำนักศึกษาเข้าร่วมการดำเนินการทำตั้งแต่การนำปลามาล้าง และมีการหมักกับเกลือและข้าวสุก พร้อมนำไปหมักนานประมาณ 6 เดือน จึงจะสามารถนำมาปรุงอาหารเมนูต่างๆ เช่นปลาร้าหลน เป็นต้น คณะผู้วิจัยได้พัฒนาปลาร้าของมอญให้มาอยู่ในรูปแบบของปลาร้ามอญอัดก้อน ซึ่งสะดวกต่อการใช้งาน และการพกพา ตลอดจนการเก็บรักษาให้สามารถมีอายุได้นานมากขึ้น และนำไปเผยแพร่ให้กับชุมชนชาวมอญที่ชุมชนศาลาแดง ทั้งได้นำปลาร้ามอญอัดก้อนมาทำปลาร้าหลน และอาหารอย่างอื่น โดยให้ชุมชนได้ทดลองชิมอาหารที่ทำจากปลาร้ามอญอัดก้อนเปรียบเทียบกับปลาร้ามอญที่ยังไม่แปรรูป จากผลการทดสอบทางประสาทสัมผัส พบว่าผู้ทดสอบให้การยอมรับด้าน สี กลิ่น และรสชาติของปลาร้ามอญอัดก้อนว่าไม่แตกต่างกันกับปลาร้ามอญรูปแบบเดิม เมื่อนำไปปรุงเป็นปลาร้าหลนตามสูตรของคนมอญ ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงเป็นแนวทางในการเพิ่มมูลค่าให้กับปลาร้ามอญในรูปแบบกึ่งสำเร็จรูปได้ และเป็นแนวทางในการผลิตเชิงพาณิชย์ต่อไป

สำหรับวัตถุประสงค์เพื่อเฝ้าระวังการเก็บรักษาของผลมะตาดที่เป็นวัตถุดิบในการปรุงอาหารของมอญ เพื่อจะสามารถใช้รับประทานนอกฤดูกาล โดยทำการศึกษาองค์ประกอบทางเคมี ทางกายภาพ ศึกษาอุณหภูมิและเวลาในการลวก โดยอบแห้งที่อุณหภูมิ 70 องศาเซลเซียส ซึ่งผลมะตาดสด จะมีปริมาณสารพฤกษเคมีและฤทธิ์ต้านออกซิเดชันสูง โดยมีฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระ (DPPH) และ สารประกอบฟีนอลิกทั้งหมด 103.61 mgAA และ 135.64 mg eq GA นอกจากนี้ยังมีวิตามินซี 2.41 mg แต่เมื่อมะตาด (กลีบ) ผ่านกระบวนการ

อบแห้งที่อุณหภูมิ 70 องศาเซลเซียส พบว่าลักษณะของกลีบมะตาดจะมีความแข็ง มีสีน้ำตาลเข้ม ค่าน้ำอิสระ (a_w) 0.343 ซึ่งอยู่ในระดับที่เชื้อราและยีสต์ไม่สามารถเจริญเติบโตได้ ส่วนการคัสดัวจะมีอัตราการคัสดัวต่ำคือ 1.18 ลักษณะของกลีบมะตาดที่คัสดัวจะมีเนื้อสัมผัสที่แข็งและมีเมือกเพียงเล็กน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับ ผลมะตาดสดที่เป็นเมือกมีลักษณะเป็นวุ้นเหนียวลื่น ๆ ที่เหมาะในการประกอบอาหารแกงมะตาดซึ่งประกอบอาหารของคนมอญ ส่วนสารต้านอนุมูลอิสระ(DPPH) และ สารประกอบฟีนอลิกทั้งหมดมีปริมาณ 1497.99 mgAA และ 5778.94 mg eq GA (น้ำหนักแห้ง) แต่วิตามินซีจะถูกทำลายได้ง่ายด้วยความร้อน ดังนั้นจึงไม่พบวิตามินซี ในมะตาดอบแห้ง ผลจากการทดลองการนำมาอบแห้ง จะมีผลที่แตกต่างจากเดิม จึงพบว่าการจะยืดอายุของผลมะตาดด้วยการอบแห้งไม่สามารถทำได้ เพราะการคัสดัวแล้วไม่เหมือนเดิม

ทั้งนี้เมื่องานวิจัยเสร็จคณะผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ของชุมชนศาลาแดง อำเภอสามโคก อีกครั้งเพื่อประชาสัมพันธ์โครงการปลาร้ามอญ ที่นำมาอัดก้อนในรูปกึ่งสำเร็จรูป พร้อมทั้งแสดงวิธีการทำปลาร้ามอญอัดก้อน การดำเนินการแปรรูปจากปลาร้าก้อนกลับมาเป็นปลาร้าและนำไปทำอาหารให้ชิม เพื่อให้ชุมชนได้ทดลองว่าปลาร้าจากอัดก้อนกับปลาร้าแบบเดิมมีรสชาติต่างกันหรือไม่ ซึ่งผลการทดลองพบว่ามีรสชาติที่ไม่แตกต่างกัน และสะดวกต่อการนำไปพัฒนาในรูปแบบเชิงพาณิชย์ต่อไป และการทำแผ่นพับเพื่อประชาสัมพันธ์ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แผ่นพับ ประชาสัมพันธ์ ปลาร้ามอญอัดก้อน

3. การพัฒนาตราสินค้าและการตลาดของผลิตภัณฑ์อาหาร ของชุมชนสู่เศรษฐกิจดิจิทัล(อัจฉราวรรณ สุขเกิดและคณะ,2561) ผลการศึกษาการพัฒนาตราสินค้าและการตลาดของผลิตภัณฑ์อาหารจากภูมิปัญญาชาวมอญ ของชุมชนสู่เศรษฐกิจดิจิทัล ซึ่งแบ่งออกได้เป็นสองส่วน คือการพัฒนาตราสินค้าซึ่งเป็นการเลือกวิสาหกิจชุมชน มาจำนวน 2 แห่ง ได้แก่ 1.กลุ่มวิสาหกิจชุมชนขนมไทย หมู่ 6 ตำบลคลองควาย อำเภอสามโคก และ2.กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรตำบลผักชี หมู่ 12 ตำบลระแหง อำเภอลาดหลุมแก้ว สำหรับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนขนมไทย หมู่ 6 ตำบลคลองควาย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ซึ่งส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรเป็นหลัก (ทำนา) เมื่อชาวบ้านเสร็จจากการเก็บเกี่ยวและมีเวลาว่าง จะรวมตัวกันประกอบอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว โดยมีคุณอานวย ลางคุณเสน (ประธานกลุ่ม) ซึ่งมีความผูกพันและใจรักที่จะทำขนมไทยเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว จึงมองเห็นช่องทางการสร้างรายได้ จึงได้รวมกลุ่มสมาชิกในชุมชนจัดตั้งเป็น “กลุ่มอาชีพสตรีตำบลคลองควาย” เมื่อปี พ.ศ. 2538 อาศัยเพียงเล็กๆ หน้าบ้านประกอบกิจการจำหน่ายขนมไทย อาทิ กล้วยาสาท กาละแม ขนมงก ขนสามเกลองดำ ข้าวต้มมัด (ตามเทศกาล) แรกๆ ทำกันเองแจกจ่ายให้เพื่อนบ้านบ้าง เพื่อเป็นการทดลองชิมและทดสอบความต้องการของผู้บริโภค ที่เหลือก็ลองทั่วไปขายตาม

งานวัด งานโรงเรียนตลาดนัด แต่ขายไม่ค่อยได้เหตุผลเพราะชาวบ้านก็ทำกินกันเกือบทุกบ้าน คุณอำนวยจึงไม่หยุดนิ่ง เสียสละเวลาส่วนตัวไปอบรมหาความรู้ตามหน่วยงานต่างๆ เพื่อนำมาพัฒนาสินค้าให้ได้คุณภาพ ทั้งรสชาติ กระบวนการผลิต บรรจุภัณฑ์ จากนั้น พ.ศ. 2548 ได้ยกระดับจากกลุ่มอาชีพสตรีตำบลคลองควาย จดทะเบียนเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชนมไทย และได้ดำเนินการเข้าร่วมโครงการ หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ส่งสินค้าเข้าร่วมประกวดจนผ่านการรับรองจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ทั้งนี้จากการได้รับถ่ายทอดภูมิปัญญาจากป้าตายาย ซึ่งนับเป็นพรสวรรค์ที่มีติดตัวมาบวกกับการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ทั้งคุณภาพของบรรจุภัณฑ์และรูปแบบตราสินค้า จึงส่งผลให้ชนมไทยยี่ห้อ “อำนวยการชนมไทย” เป็นที่รู้จักและเป็นที่ยอมรับมากขึ้น อีกทั้งยังได้รับรางวัลการันตีคุณภาพมากมาย ปัจจุบันมีสินค้าอื่นๆ อีกมากมาย อาทิเช่น ถั่วทอดสมุนไพร ถั่วกรอบแก้ว เป็นต้น แต่สินค้าที่มีคนสั่งประจำและขายดีคือกระยาสาร เพราะเป็นสินค้าที่ส่งไปจำหน่ายในจังหวัดใกล้เคียงและไปไกลถึงต่างประเทศอีกด้วย ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงเลือกขนมกระยาสารเป็นหลัก คณะผู้วิจัยจึงเข้าสัมภาษณ์เชิงลึกถึงประวัติ กรรมวิธีการผลิต และยอดขายที่ได้ในแต่ละเดือนเพื่อนำข้อมูลมาประมวลสร้างตราสินค้า แบบมีส่วนร่วมโดยจัดประชุมกับคณะกรรมการ ทั้งให้คิดถึงตราสินค้าที่สมาชิกต้องการ และพบว่ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนชนมไทย ต้องการจะเปลี่ยนรูปแบบบรรจุภัณฑ์ใหม่ ผลจากการประชุมร่วมกับคณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชนมไทย ทำให้สามารถออกแบบตราสินค้าได้ ประมาณ 5 แบบ และนำกลับไปให้คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชนมไทย ได้คัดเลือกจนได้ตราแบบใหม่ และกลับมาพิมพ์ตราสินค้าให้ใหม่ โดยยังคงรูปแบบของตราสินค้าเก่าอยู่บางส่วนตามที่กรรมการต้องการ ทำให้ได้รูปแบบตราสินค้าใหม่ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 รูปแบบตราสินค้าใหม่ วิสาหกิจชุมชนชนมไทย

ส่วน การออกแบบบรรจุภัณฑ์แบบใหม่ จากที่ได้สนทนากลุ่มระหว่างนักวิชาการกับสมาชิกวิสาหกิจชุมชนและผู้บริโภค คณะผู้วิจัยได้สอบถามถึงการออกแบบบรรจุภัณฑ์แบบใหม่ให้เหมาะสมและดูทันสมัย เนื่องจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชนมไทยได้พัฒนาระดับสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ในปี พ.ศ. 2538 จนถึงปัจจุบันเป็นเวลาประมาณ 23 ปี ได้รับการสนับสนุนให้เป็นวิสาหกิจชุมชน อีกทั้งได้รับการสนับสนุนจัดซื้ออุปกรณ์การผลิตจากองค์การบริหารส่วนตำบลคลองควาย ในการส่งเสริมการสร้างตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ ซึ่งได้เริ่มดำเนินการมาในปี 2552 ดังจะเห็นว่าสินค้ากระยาสารที่ได้ทำให้มีรูปแบบของตัวสินค้าเป็นลักษณะแท่งกว้าง 2.5 เซนติเมตร ยาว 10 เซนติเมตร และหนาประมาณ 0.9 เซนติเมตร ซึ่งจะเป็นขนาดพอดีคำ ห่อหุ้มด้วยถุงพลาสติกใสและซีลปิดปากถุงเพื่อป้องกันฝุ่น และเก็บรักษาได้นานขึ้นสำหรับตลาดทั่วไป และมีจำหน่ายทางอินเทอร์เน็ตโดยอยู่ใน Facebook อำนวยการชนมไทย ทำให้มียอดขายสม่ำเสมอ ทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชนมไทย

จะไม่ผลิตวางขายก่อนเพราะต้องการให้สินค้าสดและใหม่ จึงจะทำตามยอดสั่งซื้อ โดยเฉพาะช่วงสารทที่จะจำเป็นต้องทำในจำนวนมาก สำหรับกระยาสารทจะทำไปขายที่ศูนย์การค้าฟิวเจอร์พาร์ครังสิต งานโอท็อป ศูนย์ราชการ และภายในตลาดนัดของจังหวัด ดังนั้น คณะผู้วิจัยและนักวิชาการจึงรูปแบบเดิมไว้สำหรับบรรจุภัณฑ์ แต่เพิ่มแบบบรรจุภัณฑ์ใหม่ เพื่อขายในตลาดดิจิทัล เป็นการเพิ่มยอดขายมากขึ้น ดังภาพที่ 3 และ 4

ภาพที่ 3 บรรจุภัณฑ์เดิมของกระยาสารท

ภาพที่ 4 รูปแบบบรรจุภัณฑ์ใหม่ของกระยาสารท

กลุ่มที่ 2 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรตำบลฝักชี จัดตั้งขึ้นจากการรวมตัวของคนในชุมชน เมื่อเว้นว่างจากการทำนาเกษตรกรจะรวมกลุ่มกันแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร เพื่อสร้างรายได้ให้กับครอบครัว จึงเป็นจุดเริ่มต้นของการจัดตั้งกลุ่ม เกษตรกรมีบ้านใกล้กันและมีลักษณะของเกษตรกร คือมีการช่วยเหลือกัน และกัน ทั้งช่วยกันสร้างความรู้ ความเข้าใจ ก่อให้เกิดความสามัคคีระหว่างสมาชิก วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรตำบลฝักชี หมู่ 12 จัดตั้งพื้นที่ บ้านเลขที่ 16 หมู่ที่ 12 ตำบลระแหง อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี ส่วนใหญ่ผู้คนที่นี้มีอาชีพเกษตรกร เริ่มแรกอาศัยพื้นที่ในส่วนของบ้านจัดทำเป็นสถานที่ทำงานกลุ่ม เมื่อวันที่ 10 เมษายน 2544 แม่บ้านกลุ่มเกษตร ต้องการสร้างรายได้เพิ่มให้กับครอบครัว จึงมารวมกลุ่มผลิตน้ำพริกแกง ซึ่งคนในชุมชนนิยมนำมาประกอบอาหารไว้สำหรับบริโภคในครัวเรือน ในด้านวัตถุดิบที่ใช้น้ำพริกแกง ก็ได้มาจากในชุมชนสามารถช่วยลดต้นทุนการผลิตอีกทางหนึ่ง ต่อมาได้มีหน่วยงาน ราชการเข้ามาสนับสนุน

งบประมาณ ด้วยการให้ทุนมาปรับปรุงสถานที่ และเครื่องมือในการผลิตให้มีความสะดวกมากยิ่งขึ้น ในปัจจุบันมีสมาชิกเพิ่มขึ้นเป็น 16 คน คณะผู้วิจัยจึง ขอเสนอเฉพาะส่วนของน้ำพริกแกง ซึ่งมีเพียง 2 อย่าง คือ น้ำพริกแกงเผ็ด และน้ำพริกแกงส้ม ซึ่งทั้ง 2 อย่าง เป็นสินค้าที่ขายดีของวิสาหกิจชุมชน เพราะเป็นสินค้าที่ร้านอาหาร ต่างๆ ในบริเวณที่ใกล้เคียง กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรตำบลผักชี จะมาซื้อเพื่อนำไปทำเป็นอาหารขายให้กับลูกค้าเป็นประจำ เพราะเนื่องจากมีความหอมและสดใหม่ ตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์แบบเดิม จากที่กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรตำบลผักชี ได้ดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 เป็นการรวมตัวของกลุ่มแม่บ้านการเกษตร เพื่อมาสร้างรายได้ส่วนเพิ่มให้กับครอบครัว ทั้งได้มีการอบรมจากหน่วยงานต่างๆ จนสามารถพัฒนาแปรรูปสินค้าเกษตรให้มีคุณภาพดี ทั้งมีรสชาติอร่อย สร้างความรู้ ความเข้าใจ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ก่อให้เกิดความสามัคคีระหว่างสมาชิก แต่เนื่องจากการขายสินค้าของกลุ่มน้ำพริก ยังคงมีลักษณะที่ขายกับรถขายของเร่ตามชุมชน น้ำพริกในปัจจุบันมีการบรรจุอยู่ในถุงพลาสติกใสใส่ออาหาร ทำให้สินค้าขาดความสวยงาม และไม่มีจุดเด่น และใสในกล่องพลาสติกใสที่กลุ่มแม่บ้านอื่นๆ ตราสินค้าใช้เป็นรูปแบบที่เกิดจากการออกแบบร่วมกันของสมาชิกและหน่วยงานของรัฐบาลในขณะนั้น ซึ่งตราสินค้าประกอบด้วย ป้ายชื่อ และมีสัญลักษณ์ หรือบางครั้ง ขายโดยไม่ได้ติดตราสินค้า เพราะอาศัยลูกค้าขาประจำที่ซื้อกันมานาน เพราะเชื่อในคุณภาพ ใช้ดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 สินค้าที่มีตราและบรรจุภัณฑ์แบบเดิมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรตำบลผักชี

คณะผู้วิจัยจึงช่วยกันและจ้างผู้ออกแบบตราสินค้าให้ใหม่เพื่อเป็นแรงจูงใจให้มียอดขายที่เพิ่มขึ้นและเพื่อส่งเสริมให้สามารถขายสินค้าออนไลน์ได้ โดยสร้างสัญลักษณ์ที่มองแล้วจะทำให้สนใจจะซื้อผลิตภัณฑ์นี้ ทั้งได้นำไปเสนอต่อกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ซึ่งทางกลุ่มวิสาหกิจได้เลือกตราสินค้า ดังภาพที่ 6

ภาพที่ 6 ตราสินค้าใหม่ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่เป็นน้ำพริกแกงเผ็ด และน้ำพริกแกงส้ม

จากการออกแบบของคณะผู้วิจัยได้ออกแบบตราสินค้าไว้จำนวน 5 แบบและนำไปเสนอคณะกรรมการให้เลือกผลการเลือกออกมาตามรูปข้างบน ที่มีตราสินค้าน้ำพริกแกงเผ็ดและตราสินค้าน้ำพริกแกงส้ม ส่วนบรรจุภัณฑ์แบบใหม่ ทางคณะผู้วิจัยได้ นำเสนอบรรจุภัณฑ์ให้มีลักษณะเป็นถุงแบบซิปล็อค ซึ่งทางกรรมการชอบว่าดูดี และราคาไม่แพง สามารถจำหน่ายได้ดังรูปภาพที่ 7

ภาพที่ 7 รูปแบบบรรจุภัณฑ์ใหม่ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรตำบลฝักขี้

การวิเคราะห์เชิงปริมาณ ศึกษาความต้องการของกลุ่มอาหารมอญ ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และการตลาดสู่เศรษฐกิจดิจิทัล และเพื่อศึกษาปัจจัยของตลาดชุมชนที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจดิจิทัล นั้นคณะผู้วิจัยได้ใช้การศึกษา โดยทำแบบสอบถาม เชิงปริมาณ จำนวน 352 ชุด การสอบถามความต้องการของลูกค้าเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการศึกษาที่ประมวลผลโดยโปรแกรม ADANCO (Henseler & Dijkstra, 2015) การสอบถามความต้องการของลูกค้าเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ส่วนประสมการตลาด และการตลาดสู่เศรษฐกิจดิจิทัลซึ่งการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ประกอบด้วยรูปลักษณ์ คุณภาพผลิตภัณฑ์ เอกลักษณ์ ตราสินค้า , ตลาดวิสาหกิจชุมชนประกอบด้วยผลิตภัณฑ์ ราคา การส่งเสริมการตลาด การจัดจำหน่ายสินค้า , การตลาดสู่เศรษฐกิจดิจิทัล ประกอบด้วย ระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ เครื่องมือทางตลาด พฤติกรรมการใช้บริการสังคมออนไลน์ ผลการวิจัยพบว่า ส่วนประกอบของการพัฒนาผลิตภัณฑ์มีปัจจัยที่มีผลดังนี้ รูปทรงผลิตภัณฑ์ที่สวยงาม สีของ

กล่องที่สะอาดตา และผลิตภัณฑ์ที่มีรูปแบบที่ทันสมัย ผลิตภัณฑ์ที่มีตราสินค้าที่สร้างความแตกต่างจากคู่แข่งเป็นปัจจัยที่สำคัญและมีอิทธิพลต่อการตลาดสู่เศรษฐกิจดิจิทัล ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของงานวิจัย ส่วนการตลาดชุมชนมีปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมการตลาดและการจัดจำหน่าย เช่นการบริการจัดส่งสินค้า และการสั่งซื้อสินค้าผ่านสื่อออนไลน์ เป็นปัจจัยที่สำคัญและมีอิทธิพลต่อการตลาดสู่เศรษฐกิจดิจิทัลซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของงานวิจัย และผลของสมการโครงสร้างยังพบว่าการตลาดวิสาหกิจชุมชนมีอิทธิพลต่อการตลาดสู่เศรษฐกิจดิจิทัลที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .99

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. ทิศทางวัฒนธรรมชุมชน หมายถึง ทรัพย์สินทางปัญญาที่มีอยู่ในชุมชน แนวทางการดำรงชีวิตที่สั่งสมจากอดีตและถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น สามารถนำมาแปลงเป็นสิ่งที่มีความค่าและมีมูลค่าที่ส่งผลให้เกิดประโยชน์ต่อวิถีชีวิตและสังคม ผลวิจัยพบว่า ชาวมอญมีวัฒนธรรมการสืบทอดประเพณีของชาวมอญ ที่ทำประจำทุกปี ที่สำคัญๆ คือ ประเพณีสงกรานต์ ตักบาตรน้ำผึ้ง ประเพณีแห่เสาหงส์ธงตะขาบ ประเพณีปล่อยนกปล่อยปลา และประเพณีโกลนจุก เมื่อศึกษาเฉพาะด้านวัฒนธรรมอาหารมอญ จึงพบว่าชาวมอญมีการอนุรักษ์และการสืบทอดวิธีการทำอาหารมอญจากรุ่นสู่รุ่น เนื่องจากในจังหวัดปทุมธานีโดยเฉพาะที่อำเภอสามโคกมีครอบครัวชาวมอญที่รวมตัวกันเป็นจำนวนมาก และนิยมตั้งบ้านเรือนบริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยา เช่นชุมชนศาลาแดง ที่เป็นชาวมอญมากกว่า 80 เปอร์เซ็นต์ ลักษณะครอบครัวยังเป็นครอบครัวใหญ่ ทำให้มีการถ่ายทอดการทำอาหารจากรุ่นสู่รุ่น การทำอาหารมอญแบบดั้งเดิม สำหรับอาหารมอญที่ขึ้นชื่อมากคือ แกงมะตาด ข้าวแช่ แกงกระเจี๊ยบเป็นต้น อาหารมอญที่มีอัตลักษณ์ที่แตกต่างจากอาหารของไทย ลักษณะอาหารที่โดดเด่น คือ แกงมะตาด แกงกระเจี๊ยบ ปลาร้ามอญ ส่วนอาหารหวานที่นิยมกระเจี๊ยบอบแห้ง ขนมกระยาสาธต ขนมกง สอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทร์ เขียวพันธ์(2557)ได้ศึกษากระบวนการสืบค้นประวัติศาสตร์ชุมชน วัฒนธรรมประเพณี ที่ส่งผลต่อสมาชิกชุมชนให้เกิดความตระหนัก เห็นคุณค่า ให้ความสำคัญและรักษาวัฒนธรรมดั้งเดิมของชนมอญบ้านหนองตู-บ่อควา ให้คงอยู่คู่กับชุมชนชาวมอญไม่ให้เลือนหายไปกับวัฒนธรรมสมัยใหม่ โดยเฉพาะการบริโภคที่เปลี่ยนเป็นอาหารจานด่วน อาหารสำเร็จรูปที่คุณค่าทางโภชนาการค่อนข้างต่ำ

2. การพัฒนาและเพิ่มมูลค่าวัตถุดิบอาหารจากภูมิปัญญาชาวมอญจากปลาร้า การผลิตปลาร้ามอญของชุมชนศาลาแดง อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี และการพัฒนาวัตรกรรมการผลิตปลาร้ามอญในรูปแบบกึ่งสำเร็จรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าในเชิงพาณิชย์ พบว่าสามารถทำปลาร้าอัดก้อนได้ และมีคุณภาพดี สอดคล้องกับงานวิจัยของวลัย หุตะโกวิทและคณะ(2553) ที่ศึกษาผลิตภัณฑ์อาหารเข้าสู่สำเร็จรูปที่กลุ่มผู้บริโภค กลุ่มเด็ก วัยรุ่นและวัยทำงาน ที่มีเวลาเร่งด่วนจะจำกัด โดยเลือกชนิดและพันธุ์กล้วยมาผลิตเป็นแปงกล้วยที่มีคุณภาพและมาตรฐาน ให้เป็นอาหารเข้าสู่สำเร็จรูป

3. การพัฒนาตราสินค้าและการตลาดของผลิตภัณฑ์อาหารจากภูมิปัญญาชาวมอญ ของชุมชนสู่เศรษฐกิจดิจิทัล คณะผู้วิจัยได้ใช้การศึกษาปัจจัย การพัฒนาผลิตภัณฑ์และการตลาดชุมชนสู่เศรษฐกิจดิจิทัล สอดคล้องกับงานวิจัยของประชิด ทิณบุตรและคณะ (2559) การวิจัยเพื่อออกแบบและพัฒนาตราสัญลักษณ์และรูปแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับ สินค้าด้านสุขภาพและความงาม ของผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในเขตจังหวัดชัยนาท ให้สามารถดำเนินการผลิต บรรจุและจัดจำหน่ายในท้องตลาดได้จริง และเพื่อประเมินความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างประชากร ที่มีต่อ ผลงานการออกแบบพัฒนาตราสัญลักษณ์และรูปแบบบรรจุภัณฑ์สินค้า ที่ได้พัฒนาขึ้นภายใต้กรอบแนวคิดการ เชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นการศึกษาวิจัยแบบพัฒนาทดลองตามหลักการและกระบวนการออกแบบ สร้างสรรค์ และการวิจัยแบบมีส่วนร่วม การออกแบบ

กราฟิกอัตลักษณ์และออกแบบบรรจุภัณฑ์ โดยวิธีการนำเสนอผลงานแบบกลุ่มย่อย การสอบถามความคิดเห็นทั้งโดยตรงและแบบออนไลน์ ผลจากการวิจัยพบว่า ผลลัพธ์ด้านคุณภาพและความงามของผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน รวมทั้ง 8 ราย มีภาพรวมด้านมาตรฐานอัตลักษณ์ คุณภาพการออกแบบตราสัญลักษณ์ ด้านมาตรฐานและคุณภาพการออกแบบบุคลิกบรรจุภัณฑ์ และภาพรวมของ การสื่อสารรับรู้ที่เชื่อมโยงถึงการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดชัยนาท โดยใช้อัตลักษณ์จังหวัดชัยนาทเป็นสื่อสร้างสรรค์คือ วัด นก เชื้อน มาเป็นส่วนประกอบร่วมกัน เป็นผลงานการออกแบบที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ อยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้ สรุปข้อเสนอแนะของงานไว้ดังนี้

- 1.งานวิจัยเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงาน วัฒนธรรมจังหวัดปทุมธานี สำนักงานเกษตรจังหวัด สำนักงานพัฒนาการจังหวัด และสำนักงานจังหวัดปทุมธานี ในการนำไปประชาสัมพันธ์หรือสร้างงานกับชุมชนมอญในจังหวัดปทุมธานี
- 2.งานวิจัยเป็นการศึกษาถึงการเพิ่มยอดขาย การสร้างตราสินค้า และการสร้างบรรจุภัณฑ์ให้กับกลุ่มกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ทั้งพบว่าการสร้างตราสินค้า หรือการทำบรรจุภัณฑ์ที่สวยงามสามารถสร้าง ความพึงพอใจให้ลูกค้าได้มากขึ้น ซึ่งมีประโยชน์ต่อกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และชุมชนชาวมอญ
- 3.การศึกษาถึงอาหารมอญที่กำลังจะสูญหายไปมีผลต่อชาวมอญให้หันมาสนใจในการทำอาหารของชนชาติตน และควรศึกษาหาความรู้การทำอาหารจากผู้สูงอายุที่เป็นญาติผู้ใหญ่ งานวิจัยนี้ จะทำให้เป็นข้อมูลสำหรับนักเรียนและนักศึกษาในการค้นคว้าหาความรู้ของมอญ
- 4.งานวิจัยเป็นประโยชน์ต่อกิจการ ในการต่อยอดการวิจัยด้านอาหารมอญ การวิจัยที่จะยืดอายุผลมะตาดว่าควรจะทำอย่างไรวิธีอื่นๆมาแทนการอบแห้ง และควรหาอาหารมอญอื่นๆที่กำลังจะหายไป เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงการใช้ชีวิตของคนรุ่นใหม่ที่ต้องการความสะดวกสบาย
- 5.งานวิจัยเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาในการขายสินค้าผ่านออนไลน์ ว่าจะต้องคำนึงถึงเรื่องใด
6. เป็นการสร้างความตระหนักให้นักเรียนและนักศึกษาในการค้นคว้าหาความรู้เรื่องอาหารมอญ และน่าจะมีการนำอาหารต่างๆ กลับมาศึกษาและพัฒนาให้สามารถนำไปขายต่อไปในอนาคต
7. การนำปลาร้ามอญมาอัดให้เป็นก้อน เหมาะที่จะส่งเสริมให้ทำในรูปแบบวิสาหกิจชุมชน เพื่อจะได้พกพาได้สะดวก และอาจส่งออกต่างประเทศได้ง่าย

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัยเรื่อง ทุนวัฒนธรรมด้านอาหารมอญ จังหวัดปทุมธานี เพื่อพัฒนาสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ เป็นรายงานที่มีความร่วมมือระหว่างผู้วิจัยในคณะต่างๆ ที่มาร่วมทำวิจัยโครงการชุด ได้แก่คณะวิทยาการจัดการ, คณะเทคโนโลยีการเกษตร, และคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรมเป็นต้น ที่ช่วยให้เกิดงานชิ้นนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ ดร.สุพจน์ ทรายแก้ว อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ และสถาบันวิจัยและพัฒนา ที่ให้ทุนอุดหนุนการทำงานวิจัยอย่างดี

ขอขอบคุณคณะผู้ร่วมวิจัย ที่อยู่ในชุดโครงการย่อยทั้ง 3 ชุด ซึ่งมีผู้วิจัยทั้งหมด 13 คน ที่ช่วยกันทำงานและช่วยให้ข้อมูลเป็นอย่างดี

และสุดท้ายขอขอบคุณ สำนักงานวิจัยแห่งชาติ ที่ได้ให้ทุนสนับสนุนงานวิจัย (ทุน วช.) โดยผ่านสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ปีงบประมาณ 2561

เอกสารอ้างอิง

- กนกนาฏ พรหมนครและคณะ.(2561). ทุนทางวัฒนธรรมด้านอาหารพื้นถิ่นในจังหวัดปทุมธานีสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ .ทุนของสภาวิจัยแห่งชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- กัญญาณัฐ อุตชนและคณะ. (2555). การศึกษาการแปรรูปน้ำพริกมะกอกป่าอบแห้ง. วารสารวิจัยและพัฒนา มจร., 35:1(1) (ม.ค.-มี.ค.), หน้า 65-73.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2556). การวิเคราะห์สถิติ : สถิติสำหรับการบริหารและวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 14. กรุงเทพฯ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จวน เครือวิชฌยาจารย์. (2537).วิธีชีวิตชาวมอญ.กรุงเทพฯ:ด้านสุทธาการพิมพ์
- จันทร์ เขียวพันธุ์. (2557). กระบวนการฟื้นฟูอาหารพื้นบ้านสู่การเชื่อมโยงวัฒนธรรมชุมชนองค์ความรู้ท้องถิ่นและความมั่นคงด้านอาหารของชุมชนบ้านหนองคู่-บ่อควา ตำบลบ้านเรือน อำเภอลำลูกกา จังหวัดลพบุรี. รายงานการวิจัย. ลำพูน. ฝ่ายวิจัยท้องถิ่น สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ.
- ประชิด ทิณบุตรและคณะ .(2559).การออกแบบพัฒนาตราสัญลักษณ์และรูปลักษณ์บรรจุภัณฑ์เพื่อเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสำหรับผลิตภัณฑ์สุขภาพและความงามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดชัยนาท.วารสารวิชาการ ศิลปะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2559.
- ภคารี กิตติพัฒน์ (2556).วิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมและแนวทางการออกแบบที่เหมาะสมในการออกแบบพิพิธภัณฑ์ชุมชนกรณีศึกษา:ชุมชนมอญวัดศาลาแดงเหนือ ตำบลเชิงรึก น้อย อำเภอสว่างโคก จังหวัดปทุมธานี.วิทยานิพนธ์หลักสูตรสถาปัตยกรรมศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรมภายใน มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ภาสุรี ฤทธิเลิศและคณะ.(2561).การอนุรักษ์พัฒนาและเพิ่มมูลค่าวัตถุดิบอาหารจากภูมิปัญญาชาวมอญ อำเภอสว่างโคก จังหวัดปทุมธานี .ทุนของสภาวิจัยแห่งชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- วลัย หุตะโกวิทและคณะ . (2553).การพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารเข้าสู่สำเร็จรูปจากแป้งกล้วยด้วยเทคโนโลยีเอกซทูลชัน. คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล.
- ศรดา นิตวิธการ. (2557). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการศึกษาความหลากหลายของอาหารพื้นบ้านมอญ เกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการ เรื่อง การวิจัยรับใช้ชุมชนสร้างสังคมฐานความรู้. มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- เหมือนฝัน ตั้งนรี.(2557).ประวัติของชาวมอญ จังหวัดปทุมธานี.สืบค้นจาก:
<http://province.m-culture.go.th/pathumthani> (วันที่ 16 พฤษภาคม 2561)
- อัครวารรณ สุขเกิดและคณะ. (2561) .การพัฒนาผลิตภัณฑ์และการตลาดของชุมชนสู่เศรษฐกิจดิจิทัลทุนของสภาวิจัยแห่งชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- AOAC. (2000). *International*, (17thed.). Washington DC: Association of Official Analytical Chemists.

- Henseler, J., & Dijkstra, Theo K. (2015). **ADANCO 2.0**. Kleve: Composite Modeling, <http://www.compositemodeling.com>.
- Hair, J.F. Jr, Anderson, R.E., Tatham, R.L. and Black, W.C. (1998), **Multivariate Data Analysis**, (5th ed.), Prentice-Hall, Englewood Cliffs, NJ.
- Puttongsiri, T., Choosaku, N., and Sakulwilaingam, D. (2012). **Moisture content and Physical Properties of Instant Mashed Potato**. International Conference on International and Food Sciences IPCBEE val. 39.

THE USE OF ACTIVE LEARNING STRATEGIES FOR AIRLINE SAFETY LEARNING MANAGEMENT TO IMPROVE LEARNING ACHIEVEMENT OF AIRLINE BUSINESS PROGRAM STUDENTS

Siriporn Elwasly^{1*} Diaa Elwasly² George Tunney³ Nawapat Rodgerd⁴
Kwanrat Jansirinara⁵

Received : May 12, 2019

Revised : June 9, 2019

Accepted : August 1, 2019

Abstract

The objective of this research is to study the learning outcomes according to the National Higher Education Qualifications Framework in the Airline Safety course of the airline business programs' students, Suan Dusit University Hua Hin campus. The sample for this research are the airline business program students who completed the Airline Safety Course and the Preparation of Professional Experience in The Airline Business Course in the 2018 academic year; a total of 120 students. The data was collected by using the questionnaire survey of the students' opinion on the 5 domains of learning achievement outcomes, consisting of (1) Ethical and Moral Development, (2) Knowledge, (3) Cognitive Skills, (4) Interpersonal Skills and Responsibility, and (5) Analytical and Communication Skills. The data were analyzed by using frequency distribution, percentage, mean and standard deviation. The results of the study showed that the overall sample group had an average score of opinions on their learning outcomes according to The Higher Education Qualifications Framework (TQF) at the highest level on every aspect; the first one is ethical and moral development aspect ($\bar{X}$ = 4.86, SD = 0.36) followed by Interpersonal skills and responsibility ($\bar{X}$ = 4.73, S.D. = 0.48), knowledge ($\bar{X}$ = 4.71, S.D. = 0.58) cognitive skills ($\bar{X}$ = 4.69, S.D. = 0.53) analytical and communication skills ($\bar{X}$ = 4.63,

¹ Bachelor of Arts, Major in Airline business management, Suan dusit University HuaHin campus, e-mail: elwasly_s@hotmail.com

² Bachelor of Arts, Major in Airline business management, Suan dusit University HuaHin campus, e-mail: diaa54@hotmail.com

³ Bachelor of Arts, Major in Airline business management, Suan dusit University HuaHin campus, e-mail: geotun50@yahoo.co.uk

⁴ Bachelor of Arts, Major in Airline business management, Suan dusit University HuaHin campus, e-mail: nokkie_peaco@hotmail.com

⁵ Bachelor of Arts, Major in Airline business management, Suan dusit University HuaHin campus, e-mail: wikkie_me@hotmail.com

* Corresponding author, e-mail: elwasly_s@hotmail.com

S.D. = 0.61) respectively and overall learning outcomes in all 5 areas are at the highest level ($\bar{X}$ = 4.73, S.D. = 0.51).

Keywords : learning outcomes, active learning, aviation business program, airline safety

Introduction

Students' learning achievement is the basic objective of educational institutes. The term learning achievement is defined by the National Qualifications Framework for Higher Education in Thailand (TQF) as the 5 domains of learning outcomes; Ethical and Moral Development, Knowledge, Cognitive Skills, Interpersonal Skills and Responsibility, Analytical and Communication Skills. These act as a guideline for us to comply with in order for our students to achieve the maximum learning outcomes in any subjects that they study, with the teacher acting as facilitator to transfer knowledge and adjust or transform the students' behavior to their fullest human potential. As we all know, safety is the most important issue in aviation and that makes everyone who is part of this industry an important cog to make the machine operate smoothly and maintain the highest standards. The pre-internship "Airline Safety Course" which is conducted by Ajarn Daa Elwasly has significantly changed in the airline business program for the students of Suan Dusit University (Hua Hin Campus); by using several methods of active learning strategies, the students were able to achieved the 5 domains of learning outcomes which means well prepared and qualified personnel in the aviation industry are ready for their duties.

Safety is the most important aspect in aviation; the principle of safety is based on the technical skills and procedures which must go along with discipline and responsibility. All the aviation employees must be aware of the importance of safety issues; in order to achieve this goal. There should be proper procedures and guidance provided by the instructor to maintain the individual behavior to improve their potential proficiency in term of competency and responsibility to the safety of their job performance. The classroom teaching technique influences a person's development; the students of the airline business program will eventually be part of the aviation industry therefore, the teacher should be able to adopt many teaching techniques such as active learning to encourage the students to improve their ability and learning outcomes. The teacher should adopt the teaching method to support the habits of acting ethically and responsibly. These should be consistent with high moral standards and the ability to understand the knowledge of procedures and the principle of airline safety utilizing cognitive skills to analyze situations and solve problems. This is especially true in the safety framework as the aviation industry involves social responsibility and effective teamwork that requires a high standard for communication skills in terms of communication technology.

Active Learning for Airline Safety Course

The Pre-internship of “The Airline Safety Course” of Suan Dusit University; Hua Hin campus is conducted by Ajarn Diaa Elwasly; this subject has been prepared and performed in accordance to the ICAO regulations (Doc 10002 Cabin crew safety training manual) and the discipline principles, which lead to the student’s learning achievements. The course syllabus of Airline Safety Course at Suan Dusit University (Hua Hin campus) consists of the following subjects; Basic safety and emergency procedures, Cabin crew safety training requirements and qualifications, Aviation Security Training, Dangerous Goods Training, Crew Resource Management Training, Aviation Medical Training. Due to the limitations of the training facility of Hua Hin Campus which does not comply with the ICAO regulations regarding the training facility and devices (Doc 10002 Cabin crew safety training manual; chapter 2) as Suan Dusit University (Hua Hin campus) is not an airline. The campus does not have complete training devices and equipment such as aircraft door training, aircraft training simulator and firefighting simulator, etc. The campus has limited safety training equipment such as safety demonstrations equipment, HALON fire extinguisher, portable oxygen bottle and life jacket. This area of training will be concentrated on the theoretical. While the airline must comply with the rules and regulations stated in the ICAO Cabin Crew Training Manual and as well the civil aviation authority of the airline registration country. For example Gulf Air cabin crew training course for initial training or newly joined will include the following subjects (Table 1):

Module 1-10	Module 11-19
Gulf Air Company Induction	Initial Dangerous Goods Training
General SEP Training	Initial Aviation Security Training
Initial Fire & Smoke Training	Initial Flight Time Limitations Training
Initial Survival Training	Initial CRM Training
Fleet Specific Aircraft Systems Training	General Cabin Service Training
Initial Fleet-Specific SEP Training	PA Delivery Skills
Fleet Specific Aircraft Familiarization Visit	Initial Grooming Training
Initial Medical & First Aid Training	Fleet-Specific Initial Cabin Service Training
Initial Defibrillator (AED) Training	Initial Qualification Graduation Formalities
Initial Passenger Handling Training	

Table 1: Cabin crew initial qualification curriculum training module summaries

Source: *Gulf Air OMD (Operation Manual Part D) Cabin crew training*

Therefore, the main objective of the Pre-internship “Airline Safety Course” of Suan Dusit University; Hua Hin campus is to enable the students to have the basic idea of cabin crew safety training through the teaching method of classroom discipline and as well for students

who have been recruited by the respective airlines; this course will help the students' achievement during the airlines' initial cabin crew training.

Many researchers have agreed that active learning approaches promote learning for all students depending on how the teacher adapts the techniques as an effective tool in making the classroom more inclusive. Active learning techniques to be used such as;

1. The pause procedure- The teacher will pause or stop the lecture for two minutes every twenty minutes to encourage students to discuss and ask questions. For example, Dangerous Goods (DGR) subject, the teacher will use teaching materials such as power point presentation slides and videos, then he will ask the questions and let the students answer. The teacher can apply this technique for all topics as this approach encourages students to check their understanding of the lecture materials and also provides an opportunity for questioning and clarification (Rowe, 1980; 1986; Ruhl, Hughes & Schloss, 1980; Bonwel and Eison, 1991; Brame, C., 2016). The teacher will be able to notice the difficult parts which he might need to stress and at the same time students will gain accurate information and cognitive skills as this give them clear a picture of the subjects.

2. Retrieval practice- The teacher will stop his lecture every 15-20 minutes to encourage the students to memorize and retrieve information as well ask questions and answers, which improves long term memory (Brame and Biel, 2015). Especially in the airline safety and emergency procedures subject, the students must be able to memorize the drills 100% as this is the first step, then the teacher will demonstrate how to use some equipment and hands on practice or role play based on the drills.

3. Demonstrations – The teacher will ask students to predict the result of a demonstration and observe how well may the students practice then follow up with the teacher explanation. This technique will give students clarification and test their understanding. If the students misunderstand the contents, the teacher will give a prompt answer and immediate feedback to resolve the misconception. This helps the students to memorize the drills of how to handle the in-flight emergency situations and as well the students are able give complete information during oral tests. The teacher might choose a male student to demonstrate an in-flight medical emergency situation case; this engages the students in participation which will improve their interpersonal and communication skills.

4. Case based learning – The teacher will present students with situations concerning aviation safety such as a pilot being incapacitated, emergency ditching, the scenario of how the cabin crew must prepare the passengers and cabin in case of crash landing or ditching, etc. Role play will be applied; students will act according to the situations given, this will create classroom interaction and reduce stress. The teacher will reveal the suitable solutions based on the ICAO rules and regulations. Hands on exercises and simulated exercises; are defined by ICAO (Doc 10002, 2014) as exercise on the use of equipment/aircraft system and procedures that is

conducted without a specific context. The teacher will create many scenarios that may promote students' understanding for first aid training and practice some emergency equipment on board the aircraft such as portable oxygen bottle, fire extinguisher, and passenger life-vest, etc. in normal and abnormal situations. The teacher will show many videos related to the airline safety especially the catastrophes that happened due to human error and incompetency. The teacher will then explain how important we are in the aviation industry. This enhances the ethical and moral development.

5. Zone of Proximal Development - ZPD has been defined as:

“the distance between the actual developmental level as determined by independent problem solving and the level of potential development as determined through problem-solving under adult guidance, or in collaboration with more capable peers” (Vygotsky, 1978. P.86)

The two main ideas ZPD focus on are (1) the knowledgeable teacher who can observe and practice the student's skills and (2) social interact with competent peer that will support the students through the ZPD. The teacher gives a lecture by using “teaching by telling” and “hands on practice” method and showing the video on certain topics such as; how to operate the aircraft doors in a normal and emergency situation, how to use the portable oxygen bottle then the teacher may ask questions to check the students' understanding on that topic one by one until the complete answers are given.

6. The immediate feedback assessment technique (IF-AT) has been publicized by Epstein (Dihoof, Epstein and Brosvic, 2003, Maurer & Kropp, 2015) IF-AT is an alternative optical or bubble sheet for recording answers to multiple choice questions. The IF-AT has an answer until correct idea, it comes in the similar format like bubble sheet but is covered with an opaque coat and box has a small star in it, while the other boxes are blank. The student will scratch the chosen box to answer the question, if a star appears; it confirms that the answer was right. However if the box is blank; it means that the chosen answer was not correct, and the student can then reconsider the remaining answers until a small star is found. IF-AT forms are often used in team-based learning setting where a group of students work together on a joint quiz or activity and complete one IF-AT form (Cotner, Baepler, & Kellerman, 2008; Cotner, Fall, Walker & Baepler, 2008b; Lee & Jabot, 2011; Maurer & Kropp, 2015). The IF-AT is more effective when used in groups as this technique encourages the student's engagement and interaction (Slavin, 1991; Michaelson et al, 2004; Cotner et al, 2008; Crouch & Mazur, 2011). The idea of using the immediate feedback assessment technique (IF-AT) is implemented during the oral tests at the beginning of each session. The set of questions will be running according to the topics then teacher will direct question to the first student, if the given answer is wrong, the teacher will

pass the same question to the next student until the correct and complete answer is verified. This will encourage the weak students to improve their long term memory.

“I was very excited when the teacher directed the question to me; I wasn’t embarrassed if I could not give complete information and my classmate was able to give full details and got full mark as this made me memorize the answer because my mistake has been rectified right away” Ms. Wannapat Narunchorn (student ID. 60-6002).

The implementation of operant conditioning and classroom discipline for the Airline Safety Class is adapted; in the first lecture, the teacher starts the first session with the ice breaking atmosphere; normally the students will introduce themselves to all their classmates as well as telling them about his or her dream job. The number of students in one classroom should not exceed 30 students to enable the teacher to monitor everyone. The classroom rules must be set from the very first session i.e. students must attend all classes, prohibit the use of any communication devices, punctuality is a must (classroom door will be closed on time), the students will be given a 10 minutes written test and oral test every session, only one 20 minute break given for a 3 hour classroom session, students have the right to check their mistakes on the written test at the end of every session. The operant conditioning can be defined as a form of learning in which behaviors are dependent on, or controlled by their rewards and consequences. The experiment was first conducted by Thorndike (1905) and followed by B.F. Skinner (1938); both experiments were done by putting animals in boxes or cages and observing how they were able to learn. A law of learning stated that any behavior that is followed by positive consequences is likely to be repeated, and any behavior followed by negative consequences is likely to be stopped (Saul, 2018). Thorndike (1914) wrote the book entitled “Educational Psychology” which summarized the fundamental matter of learning in three laws of learning or the so called “The connectivism of Thorndike”; law of readiness, law of exercise or repetition and law of effect. The law of readiness explained that the students should be ready mentally and physically in order to learn and this is one of the reasons that the students per one class should not exceed 30 so the teacher can observe and monitor. For example if a student feels sleepy during class, that student will be called to do a bit of exercise i.e. stretch arms and walk around the classroom then the law of repetition will take place, the teacher will ask students to repeat and role play on certain drills i.e. emergency landing and ditching evacuation drills, fire-fighting drills such as oven fire drill, overhead compartment fire drill, etc. This keeps the students engaged and reduces boredom. The law of effect added to the law of exercise which explains that there is a connection between situation and response. If a situation is followed by a positive reinforcing stimulus, the result will be positive and vice versa. The classroom’s disciplines have been set based on the concept of law of effect; students will be allowed to attend the class and complete their tests if they follow the rules. The opposite is

the case, if they attempt to break the rules; i.e. arrive late after the break, the scores for that class will be canceled. This improves punctuality, as punctuality is one of the key points in the aviation industry; students who participate in the airline safety class must follow the classroom rule of punctuality, if students come late they are not allowed to attend the class which leads to the reduction in scores as each session consists of two tests (one written and one oral) and this encourages students to arrive early. There will be as well the deduction of points if an attempt is made to gain advantage by using the mobile phone in class or helping friends during written test. Students try to infringe the classroom's rules by giving excuses i.e. the delay of their arrival to the class due to transportation problems or attempt to use cellphone during class; then the teacher may have to apply high techniques to maintain discipline.

Research Objectives

To study the learning achievement outcomes in the Airline Safety subject of the Airline Business Program students of Suan Dusit University (Hua Hin Campus)

Materials and Methods

1. Population and sample

The population for this study was the airline business program's students at Suan Dusit University, Hua Hin campus who completed the Airline Safety Course and the Preparation of Professional Experience in the Airline Business Course in the 2018 academic year; a total of 200 students.

The sample of this research was the airline business program's students at Suan Dusit University, Hua Hin campus who completed the Airline Safety Course and the Preparation of Professional Experience in the Airline Business Course in the 2018 academic year; a total of 120 students.

2. Design and development of the survey tool quality

The questionnaire survey was used as a research tool; the researcher designed and developed the questionnaire survey according to the National Higher Education Qualifications Framework and referred to relevant research and the scope of the research tools have been set in accordance with the research purposes and content validity under the observation and guidance by our research consultant team. The questionnaire is divided into 2 parts. Part 1 is general information and part 2 is the student's satisfaction assessment towards the teaching and learning of Airline Safety. A 5 point scale is used to interpret the mean score as follows:

Average score of 4.50–5.00 means the highest level

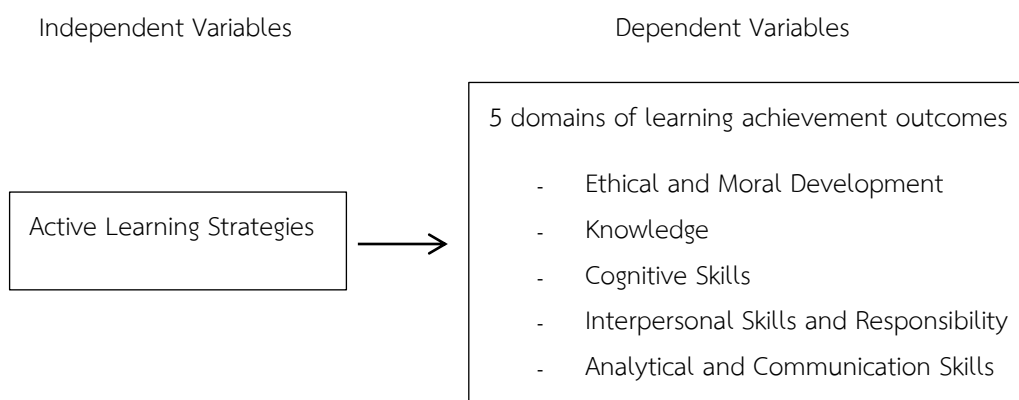
Average score of 3.50–4.49 means high level

Average score of 2.50–3.49 means moderate

Average score of 1.50–2.49 means low level

Average score of 1.00–1.49 means the lowest level

The survey questionnaire was created by the researcher through the trial revised as suggested by a research consultant by using the IOC value. Then, the questionnaire was sent to try out on the 30 students of the airline business program to find the confidence (Reliability) of the questionnaire and then find the Alpha coefficient of Cronbach which was 0.94.

Research result

1. The general information from this study found that most of the students are female. The average GPA is 2.74. The highest GPA is 3.43 and the lowest is 1.97. The average TOEIC score is 523.4. The highest score is 825 and the lowest is 305.

2. The learning outcomes of students according to the National Higher Education Qualifications Framework (TQF) found that students had opinions on their own learning achievements in the Airline Safety course at the "highest" level in all aspects. The highest opinion is the Ethical and Moral Development aspect ($\bar{X} = 4.86$, $SD = 0.36$), followed by the Interpersonal Skills and Responsibility ($\bar{X} = 4.73$, $SD = 0.48$), Knowledge ($\bar{X} = 4.71$, $SD = 0.58$), Cognitive Skills ($\bar{X} = 4.69$, $S.D. = 0.53$) Analytical and Communication Skills ($\bar{X} = 4.63$, $SD = 0.61$) respectively and overall learning outcomes in all 5 domains are at the highest level ($\bar{X} = 4.73$, $SD = 0.51$) as shown in Table 2. In addition, when considering the details, found that the students had the highest opinion on the top 3 learning outcomes i.e., diligence and patience ($\bar{X} = 4.88$, $SD = 0.33$) on time performance ($\bar{X} = 4.87$, $SD = 0.36$) and discipline ($\bar{X} = 4.86$, $SD = 0.37$)

3. The results of the overall students' satisfaction on Airline safety courses showed that students were satisfied with the course at the highest level ($\bar{X} = 4.81$, S.D. = 0.54).

4. In addition, the students also commented on the important points of the Airline safety course that contributes to self-development and other achievements obtained from this course such as they can apply the knowledge obtained from this subject when answering questions during job interview, they gained more confidence to speak and answer the questions and they can apply the knowledge during their internship, etc.

Table (2) the results of the students' opinion on the 5 domains of learning achievements for the Airline Safety Course of the Airline Business Program students at Suan Dusit University (Hua Hin campus) (n=120)

5 domains of learning outcomes (LO)	$\bar{X}$	S.D	Data interpret
1. Ethical and Moral Development			
On time performance	4.87	0.36	the highest level
Discipline	4.86	0.37	the highest level
Honesty	4.84	0.39	the highest level
Diligence and patience	4.88	0.33	the highest level
Courtesy	4.84	0.36	the highest level
2. Knowledge			
Knowledge of basic safety and emergency procedures	4.79	0.53	the highest level
Knowledge of cabin crew safety requirements and qualifications	4.71	0.60	the highest level
Knowledge of dangerous goods	4.72	0.56	the highest level
Knowledge of crew resource management	4.67	0.61	the highest level
Knowledge of aviation medical	4.67	0.62	the highest level
3. Cognitive skills			
The ability to analyzed systematically	4.61	0.54	the highest level
The ability to solve problems in various situations	4.66	0.55	the highest level
The ability to apply the airline safety training knowledge at work	4.72	0.52	the highest level
The ability to develop the skills after has been trained for stimulated thinking	4.70	0.55	the highest level
The ability to improve the problem solving skills efficiently	4.73	0.50	the highest level

5 domains of learning outcomes (LO)	$\bar{X}$	S.D	Data interpret
4. Interpersonal skills and responsibility			
The ability to work in a team as a leader or team member	4.67	0.51	the highest level
The ability to build good relationship with colleague	4.66	0.56	the highest level
Self-responsibility to the assigned duty	4.81	0.42	the highest level
The ability to plan the operations successfully according to the schedule	4.82	0.41	the highest level
The ability to adapt to the aviation profession environment	4.72	0.49	the highest level
5. Analytical and Communication Skills			
Self-confident in English communication	4.62	0.62	the highest level
Confidence when giving information and opinions	4.60	0.63	the highest level
The ability to listen to other opinions	4.71	0.57	the highest level
The ability to make brief and precise conclusion	4.63	0.63	the highest level
The ability to search for aviation information by using information technology	4.61	0.62	the highest level
The overall (LO) 5 domains	4.73	0.51	the highest level
The overall the students' satisfaction	4.81	0.54	the highest level

Conclusion

The result of this survey shows that the students were very satisfied with “the Airline Safety Course”. The result of 5 domains of learning outcomes in the Airline Safety Course were at the highest level ($\bar{X} = 4.73$, S.D. = 0.51) which is consistent with the study of Freeman et al. (2014: 8410), the result indicated that average examination scores of the students in science, engineering and mathematics improved by about 6% in active learning sections, and that students in classes with traditional lecturing were 1.5 times more likely to fail than were students in classes with active learning and that go along with the Dr. Anna Blackman (2012: 59), the potential of instance feedback could help to foster student engagement, encourage interaction between students and provide immediate feedback on student understanding. Grace A. Fayombo (2012: 126) found on her study that the active learning strategies are effective in engaging learners and assisting them in creating their own learning experiences in a changing

environment and motivate students to attend and also participate. The active learning techniques promote the students' learning achievements according to TQF 5 domains, when considering every aspect, the result showed that the ethical and moral aspect was at the highest level ($\bar{X} = 4.86$, S.D. = 0.36) and the students achieved in the top 3 areas which are the diligence and patience ($\bar{X} = 4.88$, S.D. = 0.33), the on time performance ($\bar{X} = 4.87$, S.D. = 0.36) and discipline ($\bar{X} = 4.86$, S.D. = 0.37), these 3 areas are very important in the airline profession.

Recommendations

Airline safety training for cabin crew is an ICAO requirement so that cabin crew members are proficient in the performance of their duties and responsibilities. It establishes a baseline for cabin crew competencies to prevent catastrophes for the flight operations of the airline. The training must be very intense in its content and there must be no gray area, therefore the minimum pass mark which most of the airlines establish for this course is 80% as the cabin crew must be able to handle the situations related to safety without any doubt. The pre-internship "Airline Safety Course" of Suan Dusit University (Hua Hin Campus) has been set in the same way to construct the disciplined behavior in our airline business students who will soon be part of the aviation industry. To achieve the goal of learning outcomes, the teacher applies many teaching techniques. The students who pass this course are well aware of the importance of airline safety. At the same time, they learn the necessity of punctuality and responsibility in their studies as they must work hard throughout the course. This reduces careless and unsuitable behavior which is reflected in their grade. During the of 48 hour course, the teacher guides the students in cognitive skills to analyze situations and solve problem especially in the airline safety domain. The students learn how to work as a team when they are chosen to act in the role play and resolve the problems together. According to the teacher records, there is a significant improvement every year compared to the first semester that he conducted the course; the number of students who passed the course increased dramatically from 20-30% in the year 2015 to 70-80% in 2018 and some students were able to obtain over 90% pass marks. Finally, Ajarn Daa Elwasly who conducted the training says:

"A Good teacher is the one who set good examples and is willing to work hard to improve the students' learning achievements"

Acknowledgement

We would like to express our sincere gratitude to our research consultant, Assit.Prof. Panarat Srisang, Ph.D. and Ajarn Charles Thomas Deyoung for their invaluable help and constant

encouragement throughout the work of this research and as well the management team of Suan Dusit University; Hua Hin campus for their support.

References

- Ali E. Sahin. (2015). Comprehending Elementary School Teachers' Classroom Management Approaches. **International Journal of Progressive Education**, 11(3), 131-139.
- Anna Blackman. (2012). **The immediate Feedback Assessment Technique (IF-AT): An Innovative Teaching Technique for Human Resource Management Students**. The Business Review , Cambridge, (20), 59-72.
- Brame, C.J. and Biel, R. (2015). **Test-enhanced learning: the potential for testing to promote greater learning in undergraduate science courses**. CBE Life Sciences Education. Retrieved 13 March 2019, Source: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/25999314>
- Christian J. Weibell. (2011). **Principles of Learning: A Conceptual Framework for Domain**. Retrieved 13 March 2019, Source: https://principlesoflearning.wordpress.com/dissertation/chapter-4-results/themesidentified/repetition/#_ftn8.
- Connectionism. (2013). **Learning Theory**. Retrieved 31 March 2019. Source: http://www.learningtheories.org/doku.php?id=learning_theories:connectionism.
- Cotner et al. (2008). Rapid Feedback Assessment Methods: Can We Improve Engagement and Preparation for Exams in Large-enrollment Courses?, **J Sci Educ Technol**, (17), 437-443.
- Cynthia J. Brame. (2016). **Active learning**. Retrieved 13 March 2019, Source: <http://cft.vanderbilt.edu/guides-subpages/active-learning/>.
- Freeman et al. (2014). **Active learning increases student performance in science, engineering, and mathematics**. Retrieved 5 May 2019, Source: <https://www.pnas.org/content/pnas//23/8410.full.pdf>.
- Gibbs et al. (2017). Competency-Based Training in Aviation: The Impact on Flight Attendant Performance and Passenger Satisfaction, **Journal of Aviation/Aerospace Education & Research**, 26 (2), 54-80.
- Grace A. Fayombo. (2012). Active Learning: Creating Excitement and Enhancing Learning in a Changing Environment of the 21st Century, **Mediterranean Journal of Social Sciences**, 3 (16), 107-128.
- Gulf Air. (2015). **Operation Manual Part D, Cabin crew training**. Manama, Bahrain: Gulf Air Press. 2015.
- International Civil Aviation Organization. (2014). **Cabin crew safety training manual Doc 10002**. Montreal, Quebec, Canada: International Civil Aviation Organization Press. 2014.

- J. Alexander Smith. (2013). **Immediate Feedback and Assessment Technique (IF-AT) testing forms: An overview of the tool and uses**, *Developments in Business Simulation and Experiential Learning*, volume 40, 2013.107-109.
- Maurer and Kropp. (2015). **The Impact of the Immediate Feedback Assessment Technique on Course Evaluations**. Retrieved 13 March 2019, Source: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1148476.pdf>.
- National Qualifications Framework for Higher Education in Thailand Implementation Handbook. (2006). Retrieved 13 March 2019, Source: <http://www.mua.go.th/users/tqfhed/news/FilesNews/FilesNews8/NQF-HEd.pdf>.
- Persky and Pollack. (2008). Using Answer-Until-Correct Examinations to Provide Immediate Feedback to Students in a Pharmacokinetics Course, **American Journal of Pharmaceutical Education**, 72 (4), Article 83, 1-7.
- Saul McLeod. (2018). **Edward Thorndike: The Law of Effect**. Retrieved 13 March 2019, Source: simplypsychology.org/edward-thorndike.html.
- Vygotsky, L. S. (1978). **Mind in society**. Cambridge, MA: Harvard University Press 1978.

ผลของการจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงานร่วมกับการโค้ชที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 3

ศศิวิมล ไกรสำโรง¹ นิติกร อ่อนโยน^{2*}

Received : June 3, 2019

Revised : June 30, 2019

Accepted : August 1, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้วัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์หลังการเรียนระหว่างนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงานร่วมกับการโค้ชกับนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ และ 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงานร่วมกับการโค้ช กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนจำนวน 2 ห้องเรียน จำนวน 70 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานร่วมกับการโค้ช 2) แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ 3) แบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบ ค่าที ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงานร่วมกับการโค้ชและกลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับที่ .05 โดยนักเรียนกลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์สูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงานร่วมกับการโค้ชแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับที่ .05 โดยนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

3. ความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงานร่วมกับการโค้ชและกลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับที่ .05 โดยนักเรียนกลุ่มทดลองมีความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์สูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม

4. ความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงานร่วมกับการโค้ชแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับที่ .05 โดยนักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงานร่วมกับการโค้ช ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ ความสามารถในการแก้ปัญหา

¹ นักศึกษาลัทธิศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเคมีและวิทยาศาสตร์ทั่วไป คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ e-mail: sasiwimol12kik@gmail.com

² อาจารย์ ดร. ประจำหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเคมีและวิทยาศาสตร์ทั่วไป คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

*ผู้นิพนธ์หลัก e-mail: o.nitikom@gmail.com

EFFECT OF PROJECT-BASED LEARNING THROUGH COACHING ON SCIENCE ACHIEVEMENT AND PROBLEM-SOLVING ABILITY IN SCIENCE OF GRADE 3 PRIMARY STUDENTS

Sasiwimon Kraiamrong¹ Nitikorn Onyon^{2*}

Abstract

The purpose of this research were to 1) to compare the science achievement and problem-solving ability in science after learning among students who learned by project-based learning through coaching and students who learned by conventional method and 2) to compare science achievement and problem-solving ability in science between before and after learning by project-based learning through coaching. Samples were 2 classes with 70 students, randomly selected by simple random sampling. Research instruments were 1) lesson plan which focus on project-based learning through coaching 2) science achievement test and 3) problem solving ability test. The collected data were analyze by using means, standard deviation and t-test. The research findings were as follow;

1) Science achievement of students in an experiment group who learned by project-based learning through coaching and control group who learned by conventional method were significantly difference at .05 level. An experiment group had a higher science achievement score than the control group.

2) Science achievement between before and after learning by project-based learning through coaching were significantly difference at .05 level. Students in an experiment group had a science achievement after learning higher than before learning.

3) Problem-solving ability in science of students in an experiment group who learned by project-based learning through coaching and control group who learned by conventional method were significantly difference at .05 level. An experiment group had a higher problem-solving ability than the control group.

4) Problem-solving ability in science between before and after learning by project-based learning through coaching were significantly difference at .05 level. Students in an experiment group had a problem-solving ability after learning higher than before learning

Keywords : Project-based learning through coaching, Science achievement, Problem-solving

¹ Student of Educational Program in Chemistry and General Science, Faculty of Education, Valaya Alongkorn Rajabhat University Under The Royal Patronage e-mail: sasiwimol12kik@gmail.com

² Lecturer of Educational Program in Chemistry and General Science, Faculty of Education, Valaya Alongkorn Rajabhat University Under The Royal Patronage,

*Corresponding author, e-mail: o.nitikorn@gmail.com

บทนำ

วิทยาศาสตร์เป็นสิ่งที่อยู่รอบตัวมนุษย์และวิทยาศาสตร์เป็นศาสตร์ที่มีความเกี่ยวข้องกับมนุษย์ทุกคนทั้งในการดำรงชีวิตประจำวันและการประกอบอาชีพ อีกทั้งวิทยาศาสตร์ยังเป็นศาสตร์ช่วยพัฒนาความเป็นอยู่ของมนุษย์เป็นศาสตร์หนึ่งที่น่าพาประเทศสู่การพัฒนา ดังนั้น การจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความก้าวหน้าของชาติ การจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่ดีควรให้นักเรียนมีแรงบันดาลใจ อยากรู้ อยากค้นหาคำตอบ สนุกกับการสืบเสาะหาความรู้ (ประสาธน์ เนืองเฉลิม, 2558: 2-3) การจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์มุ่งหวังให้นักเรียนได้เรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่เน้นการเชื่อมโยงความรู้กับกระบวนการ มีทักษะสำคัญในการค้นคว้าและสร้างองค์ความรู้โดยใช้กระบวนการในการสืบเสาะหาความรู้และแก้ปัญหาที่หลากหลาย โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ทุกขั้นตอน มีการกิจกรรมด้วยการลงมือปฏิบัติจริง (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2561: 3) จะเห็นได้ว่า เป้าหมายสำคัญของการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์มุ่งเน้นให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้เพื่อให้เกิดความเข้าใจองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์อย่างถ่องแท้ ซึ่งก็คือ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ที่ดี นอกจากนั้นยังเน้นการพัฒนานักเรียนให้มีความสามารถในการแก้ปัญหาผ่านกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และการแก้ปัญหา

อย่างไรก็ตามก็ยังพบว่าการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ดังจะเห็นได้จากผลการประเมินผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นพื้นฐาน (ordinary national educational test หรือ O-NET) วิชาวิทยาศาสตร์ พบว่า ในปี พ.ศ. 2560 นักเรียนได้คะแนนเฉลี่ยวิชาวิทยาศาสตร์ร้อยละ 39.12 ซึ่งเป็นคะแนนที่ต่ำกว่าร้อยละ 50 (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2562: online) ซึ่งทำให้เห็นภาพชัดเจนว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ต่ำ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องหาแนวทางการปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น นอกจากนี้ปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแล้ว ยังมีคุณลักษณะสำคัญที่ครูควรพัฒนาให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียนเพื่อให้ดำรงชีวิตอยู่ในโลกแห่งอนาคตที่มีความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วคือความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ ระบบการศึกษาของไทยจะต้องพัฒนาให้นักเรียนสามารถคิดเป็นพึ่งตนเองได้ และรู้จักวิธีการแก้ปัญหา โดยการนำเหตุการณ์และปัญหาจากชุมชนมาให้นักเรียนได้เรียนรู้เพื่อให้นักเรียนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในโลกแห่งศตวรรษที่ 21 ได้ (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2549: 43) เนื่องจากจากสภาพการณ์ในปัจจุบันมีปัญหา เช่น ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาสุขภาพ ปัญหาการบริโภค เป็นต้น ซึ่งปัญหาเหล่านั้นวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ ดังนั้น มนุษย์จึงต้องค้นคว้าหาวิธีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นโดยอาศัยกระบวนการแก้ปัญหาแบบต่าง ๆ ซึ่งคนที่มีความสามารถในการแก้ปัญหาได้จะสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังนั้น ความสามารถในการแก้ปัญหาจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับนักเรียนเพราะหากนักเรียนต้องการจะประสบความสำเร็จในการเรียนแล้ว นักเรียนจะต้องเป็นบุคคลที่มีความสามารถในการแก้ปัญหา หากครูได้ฝึกให้นักเรียนได้รู้จักวิธีการวางแผนในการคิดแก้ปัญหาตั้งแต่ในชั้นเรียนให้กับนักเรียนแล้วก็คงจะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนในห้องเรียนของนักเรียนทั้งในปัจจุบันและการทำงานในอนาคต เพราะจะเป็นการฝึกให้นักเรียนเผชิญปัญหา ฝึกคิดหาวิธีการแก้ปัญหา ดังนั้น การฝึกให้นักเรียนเข้าใจกระบวนการแก้ปัญหาและนำกระบวนการแก้ปัญหามาใช้ในการเรียนและในชีวิตจริงจึงมีคุณค่าและประโยชน์ต่อตัวนักเรียน (เนตรนพิศ คตจำปา มารศรี กลางประพันธ์ และสมเกียรติ พลเจจิตต์, 2558: 66)

การจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงานร่วมกับการโค้ชเป็นแนวการจัดการเรียนรู้หนึ่งที่สามารถพัฒนาส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนให้เต็มศักยภาพทั้งในด้านความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาและด้านความสามารถในการแก้ปัญหา ดังที่ สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2544 : 2) สรุปเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงานไว้ว่า โครงงานวิทยาศาสตร์ถือเป็นงานวิจัยในระดับนักเรียนเพราะเป็นการศึกษาเรื่องราวทาง

วิทยาศาสตร์ที่นักเรียนสนใจโดยใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ (scientific method) เป็นแนวทางในการศึกษาและแก้ปัญหาที่มีการวางแผนที่จะศึกษาภายในขอบเขตของระดับความรู้ระยะเวลาและอุปกรณ์ที่มีอยู่ และลงมือศึกษาสำรวจ ทดลองเพื่อรวบรวมข้อมูลแล้วนำมาประมวลผลจนได้ข้อสรุปออกมาเป็นผลงานที่มีความสมบูรณ์ในตัวเอง โครงการวิทยาศาสตร์จึงเป็นกิจกรรมวิทยาศาสตร์ที่ช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ฝึกฝนการใช้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการแก้ปัญหา รวมทั้งการพัฒนาเจตคติทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งในการเรียนรู้ด้วยโครงการนี้นักเรียนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้เพราะนักเรียนเป็นผู้วางแผนในการศึกษาค้นคว้าทดลองจนดำเนินการปฏิบัติทดลอง เก็บรวบรวมข้อมูล รวมทั้งการแปลผลสรุปผลและเสนอผลการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองโดยมีครูหรืออาจารย์ที่ปรึกษาเป็นผู้ให้คำปรึกษา

ครูหรืออาจารย์ที่ปรึกษาโครงการวิทยาศาสตร์มีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จในการทำโครงการวิทยาศาสตร์ของนักเรียนเป็นอย่างยิ่ง ครูหรืออาจารย์ที่ปรึกษาจึงเปรียบเสมือนโค้ช (coach) ซึ่งมีหน้าที่สร้างแรงปรารถนา แรงบันดาลใจในการเรียนรู้ การชี้แนะให้นักเรียนใช้ศักยภาพของตนเองในการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ การสร้างความรู้ด้วยตนเอง มีความสามารถในการปรับปรุงและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง การโค้ช (coaching) มีประโยชน์ที่สำคัญ คือ ทำให้นักเรียนมีกระบวนการทางความคิดเพื่อการเติบโต (growth mindset) มีทักษะกระบวนการเรียนรู้ มีทักษะการคิด มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีวินัยและกำกับตนเองในการเรียนรู้ มีทักษะในการประเมิน ปรับปรุง และพัฒนาตนเอง (วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล, 2562: 2-3) ดังนั้นครูหรืออาจารย์ที่ปรึกษาโครงการจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญโดยเป็นผู้คอยแนะแนวทางให้ความช่วยเหลือเมื่อนักเรียนประสบปัญหาในขณะที่ทำโครงการวิทยาศาสตร์แล้ว ยังมีส่วนกระตุ้นความสนใจ และเสริมกำลังใจแก่นักเรียนอีกด้วย

จากสภาพปัญหาและแนวคิดที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยสนใจศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้ด้วยโครงการร่วมกับการโค้ชที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งผลที่ได้จากการวิจัยจะเป็นแนวทางช่วยส่งเสริมพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นทั้งในด้านผลการเรียนความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์หลังการเรียนระหว่างนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยโครงการร่วมกับการโค้ชกับนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยโครงการร่วมกับการโค้ช
3. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์หลังการเรียนระหว่างนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยโครงการร่วมกับการโค้ชกับนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ
4. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยโครงการร่วมกับการโค้ช

วิธีดำเนินการวิจัย

1. แบบแผนการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัย เชิงทดลอง ซึ่งดำเนินการทดลองโดยใช้แบบแผนการทดลองแบบ Randomized Control Group Pretest-Posttest Design (ชูศรี วงศ์รัตน์ และองอาจ นัยพัฒน์. 2551: 377)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างวิจัย

2.1 ประชากรในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2

2.2 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดอัยยการาม จำนวน 2 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 70 คน ซึ่งมีขั้นตอนการสุ่มวิธีดังนี้

2.2.1 สุ่มห้องเรียนจำนวน 2 ห้องเรียน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) ด้วยวิธีการจับสลาก ปรากฏว่า ได้ห้องเรียน ป.3/1 และ ป.3/2

2.2.2 สุ่มนักเรียนเข้ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม (random assignment) โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ด้วยวิธีการจับสลาก ปรากฏว่า นักเรียนห้อง ป.3/1 เป็นกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงานร่วมกับการโค้ช และนักเรียนห้อง ป.3/2 เป็นกลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานร่วมกับการโค้ช จำนวน 1 หน่วยการเรียนรู้ ซึ่งผู้วิจัยตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบพิจารณาความเหมาะสมและความสอดคล้องขององค์ประกอบต่างๆ ของแผนการจัดการเรียนรู้ ตลอดจนพิจารณาความถูกต้องของเนื้อหาสาระ เพื่อนำข้อเสนอมาปรับปรุงแก้ไขให้มีคุณภาพก่อนนำไปใช้จริงต่อไป

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

3.2.1 แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ ซึ่งผู้วิจัยตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญทางการวัดและประเมินผล และการสอนวิทยาศาสตร์ รวมจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ความถูกต้องและความเหมาะสมชัดเจนของคำถาม แล้วหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์การเรียนรู้กับข้อสอบ โดยพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ .50 ขึ้นไป พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีค่าระหว่าง 0.67-1.00 จากนั้นนำแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้เพื่อหาค่าความเที่ยง ความยากง่าย และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบ ซึ่งการตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบความเที่ยงทั้งฉบับโดยใช้สูตรของ Kuder-Richardson พบว่า แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์มีค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ 0.74 ส่วนการตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบรายข้อด้วยการหาค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนก พบว่า มีค่าความยากง่าย (p) มีค่าระหว่าง 0.38 – 0.75 และค่าอำนาจจำแนก (r) มีค่าระหว่าง 0.37-0.70

3.2.2 แบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 15 ข้อ ซึ่งผู้วิจัยตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยนำแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญทางการวัดและประเมินผลและการสอนวิทยาศาสตร์ รวมจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบลักษณะการใช้คำถาม ตัวเลือก ภาษาที่ใช้ และคัดเลือกข้อสอบที่มีค่าดัชนีความ

สอดคล้องระหว่างองค์ประกอบกับข้อคำถาม (IOC) โดยพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ .50 ขึ้นไป พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีค่าระหว่าง 0.67-1.00 จากนั้นนำแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้เพื่อหาค่าความเที่ยง ความยากง่าย และค่าอำนาจจำแนก ซึ่งการตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดความเที่ยงทั้งฉบับโดยใช้สูตรของ Kuder-Richardson พบว่า แบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์มีค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ 0.78 ส่วนการตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบรายข้อด้วยการหาค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนก พบว่า มีค่าความยากง่าย (p) มีค่าระหว่าง 0.32 – 0.72 และค่าอำนาจจำแนก (r) มีค่าระหว่าง 0.21-0.82

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

4.1 ทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) โดยใช้แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ และแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์

4.2 ดำเนินการสอน โดยผู้วิจัยเป็นผู้สอนเองทั้งสองกลุ่มในเนื้อหาเดียวกัน ใช้เวลาสอน เท่ากัน กลุ่มละ 10 ชั่วโมงๆ ละ 60 นาที ดังนี้

4.2.1 กลุ่มทดลอง ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงานร่วมกับการโค้ช ซึ่งขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงานร่วมกับการโค้ช ประกอบด้วย 1) ขั้นสำรวจปัญหาและตั้งสมมติฐาน 2) ขั้นค้นหาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง 3) ขั้นการทดลองเพื่อรวบรวมข้อมูล และ 4) ขั้นวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล โดยร่วมกับการใช้วิธีการโค้ชแบบต่างๆ ที่เหมาะสมในแต่ละขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้ เช่น การสร้างความไว้วางใจ (trust) สร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดี การใช้คำถามกระตุ้นการคิด (power question)

4.2.2 กลุ่มควบคุม ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

4.3 เมื่อสิ้นสุดการสอนตามกำหนดแล้ว จึงทำการทดสอบหลังเรียน (Post-test) กับนักเรียนทั้งสองกลุ่มโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ และแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ชุดเดิม

4.4 นำผลคะแนนจากการตรวจแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ และแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้วิธีการทางสถิติ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

5.1 วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

5.2 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย

5.2.1 วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม (t-test for independent Samples)

5.2.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ระหว่างก่อนและหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลอง (t-test for Dependent Samples)

5.2.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม (t-test for independent Samples)

5.2.4 วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ระหว่างก่อนและหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลอง (t-test for Dependent Samples)

ผลการวิจัย

1. การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์หลังเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ผู้วิจัยดำเนินการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์หลังเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองซึ่งได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงานร่วมกับการโค้ชและกลุ่มควบคุมซึ่งได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ พบว่า คะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์หลังเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 12.77 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.43 คะแนน และนักเรียนกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 10.40 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.76 คะแนน

เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์หลังเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองซึ่งได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงานร่วมกับการโค้ชและนักเรียนกลุ่มควบคุมซึ่งได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ย พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์สูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม ผลปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์หลังเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	$\bar{X}$	SD	t
กลุ่มทดลอง	35	12.77	2.43	3.820*
กลุ่มควบคุม	35	10.40	2.76	

* $p < 0.05$

2. การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ระหว่างก่อนและหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลอง

ผู้วิจัยดำเนินการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ระหว่างก่อนและหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองซึ่งได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงานร่วมกับการโค้ช พบว่า คะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนก่อนเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 8.34 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.36 คะแนน และมีคะแนนเฉลี่ยภายหลังเรียนเท่ากับ 12.77 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.43 คะแนน

เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์หลังเรียนและก่อนเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลอง พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองซึ่งได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงานร่วมกับการโค้ชมีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์หลังเรียนและก่อนเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาจากคะแนนระหว่างหลังเรียนกับก่อนเรียน พบว่า คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ผลปรากฏดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์
ระหว่างก่อนและหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลอง

กลุ่มทดลอง	จำนวน	$\bar{X}$	SD	t
ก่อนเรียน	35	8.34	2.36	12.978*
หลังเรียน	35	12.77	2.43	

* $p < 0.05$

3. การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์
หลังเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ผู้วิจัยดำเนินการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการแก้ปัญหาทาง
วิทยาศาสตร์หลังเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองซึ่งได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงานร่วมกับการโค้ชและกลุ่ม
ควบคุมซึ่งได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ พบว่า คะแนนเฉลี่ยคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการแก้ปัญหาทาง
วิทยาศาสตร์หลังเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 10.23 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
เท่ากับ 1.75 คะแนน และนักเรียนกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 8.74 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
เท่ากับ 2.49 คะแนน

เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนของ
นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองซึ่งได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงานร่วมกับการ
โค้ชและนักเรียนกลุ่มควบคุมซึ่งได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติมีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการแก้ปัญหา
ทางวิทยาศาสตร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยระหว่าง
กลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการแก้ปัญหาทาง
วิทยาศาสตร์สูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม ผลปรากฏดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์
หลังเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	$\bar{X}$	SD	t
กลุ่มทดลอง	35	10.23	1.75	2.888*
กลุ่มควบคุม	35	8.74	2.49	

* $p < 0.05$

4. การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์
ระหว่างก่อนและหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลอง

ผู้วิจัยดำเนินการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการแก้ปัญหาทาง
วิทยาศาสตร์ระหว่างก่อนและหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลอง พบว่า คะแนนเฉลี่ยความสามารถในการ
แก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนก่อนเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 7.54 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบน

มาตรฐานเท่ากับ 1.67 คะแนน และมีคะแนนเฉลี่ยภายหลังเรียนเท่ากับ 10.23 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.75 คะแนน

เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนกับก่อนเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลอง พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองซึ่งได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงานร่วมกับการโค้ชมีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนและก่อนเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยระหว่างหลังเรียนกับก่อนเรียน พบว่า คะแนนเฉลี่ยความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ผลปรากฏดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ระหว่างก่อนและหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลอง

กลุ่มทดลอง	จำนวน	$\bar{X}$	SD	t
ก่อนเรียน	35	7.54	1.67	6.953*
หลังเรียน	35	10.23	1.75	

*p < 0.05

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงานร่วมกับการโค้ชสามารถอภิปรายข้อค้นพบจากการวิจัยได้ดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงานร่วมกับการโค้ชกับการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์

จากผลการศึกษาด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองซึ่งได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงานร่วมกับการโค้ชและนักเรียนกลุ่มควบคุมซึ่งได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ และนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงานร่วมกับการโค้ชมีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งจะเห็นได้ว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงานร่วมกับการโค้ชสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ได้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงานเป็นแนวการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (child-centered approach) มุ่งเน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ได้เรียนรู้เอง ทำให้เป็นผู้ที่เข้าใจและรู้อย่างลึกซึ้ง (deep approach) ในทางตรงกันข้ามหากนักเรียนขาดโอกาสลงมือปฏิบัติจริง ไม่ให้คิดเอง ทำเอง จะทำให้นักเรียนเรียนรู้อย่างผิวเผิน (surface approach) (พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และเพยาว์ ยินดีสุข, 2561: 166) โดยในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ เช่น นักเรียนได้เลือกศึกษาสิ่งที่ตนเองสนใจและเป็นเรื่องใกล้ตัวนักเรียนที่พบในชีวิตประจำวัน นักเรียนได้ร่วมกันวางแผนหาวิธีการสืบค้นหาคำตอบกับเพื่อนในกลุ่ม นักเรียนแต่ละกลุ่มได้เลือกวัสดุที่นำมาทดลองอย่างอิสระตามความคิดของนักเรียนแต่ละกลุ่ม ทำให้นักเรียนมีโอกาสได้แลกเปลี่ยนความรู้ความคิด แสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ ทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นและมีความสุขในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เป็นต้น นอกจากนี้การจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงานเป็นการจัดการเรียนรู้ที่อิงปรัชญาพัฒนาการนิยม (progressivism) ที่เชื่อว่าการ

เรียนรู้ที่ได้นั้นเกิดจากการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง (learning by doing) ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนค้นพบคำตอบของปัญหาหรือมีความรู้ความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์อย่างลึกซึ้ง ทั้งนี้ผลการวิจัยครั้งนี้ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของจิราวรรณ สอนสวัสดิ์ (2554) ที่พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมโครงงานวิทยาศาสตร์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และงานวิจัยของรังสิมา ชูเทียน และทศพร แสงสว่าง (2559) ได้ศึกษาผลของการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน และศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ใช้การเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนและก่อนเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งภายหลังจากการเรียนนักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียน คือ คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 16.17 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.49 ส่วนคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 8.20 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.40 และความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศหลังใช้การเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.47 ซึ่งอยู่ในระดับมาก

นอกจากนี้ ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยได้นำแนวคิดการโค้ช (coaching) มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนร่วมกับการจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงาน เนื่องจากบทบาทของผู้สอนในฐานะที่เป็นโค้ชของนักเรียนนั้นมีความสอดคล้องและเหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงานที่เน้นให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งผู้สอนในฐานะโค้ชของนักเรียน (teacher as the coach) จะเป็นผู้ชี้แนะให้นักเรียนได้ใช้ศักยภาพของตนเองผ่านการลงมือปฏิบัติ การคิดไตร่ตรอง และสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ตลอดจนมีความสามารถในการปรับปรุงและพัฒนานตนเองอย่างต่อเนื่อง (วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา, 2562) ซึ่งในการวิจัยนี้ผู้วิจัยได้นำการโค้ชมาใช้กระตุ้นนักเรียนในระหว่างการทำโครงงานผ่านวิธีการโค้ชแบบต่างๆ ที่เหมาะกับระดับของนักเรียน เช่น การสร้างความไว้วางใจ (trust) สร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดี ซึ่งผลที่เกิดขึ้นคือ นักเรียนเกิดความไว้วางใจ กล้าที่จะเข้ามาปรึกษาอย่างสม่ำเสมอ ทำให้การทำโครงงานมีความก้าวหน้า นอกจากนี้ยังใช้คำถามกระตุ้นการคิด (power question) โดยใช้คำถามปลายเปิดเพื่อกระตุ้นการคิด ถามที่ละคำถามและให้เวลาในการคิดอย่างเพียงพอ ได้แก่ เพราะเหตุใดนักเรียนจึงวางแผนการทดลองเช่นนั้น เพราะเหตุใดจึงเลือกใช้วัสดุนี้ในการทำเครื่องกรองน้ำ นักเรียนทราบได้อย่างไรว่าน้ำที่ผ่านการกรองมีคุณภาพ ซึ่งการใช้คำถามในการโค้ชนี้มุ่งเน้นให้นักเรียนคิดอย่างเป็นระบบและรู้จักการใช้เหตุผลสนับสนุนคำตอบของตนเอง จากที่กล่าวมาจะเห็นว่าการจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงานร่วมกับการโค้ชสามารถช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยมีผู้สอนมีฐานะเป็นโค้ชที่คอยกระตุ้นการคิด กระตุ้นให้นักเรียนได้ใช้ความสามารถของตนเองอย่างเต็มตามศักยภาพ จนช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งซึ่งเป็นคำตอบหรือความรู้ที่ผ่านการลงมือปฏิบัติ

2. การจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงานร่วมกับการโค้ชกับการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์

จากผลการศึกษาด้านความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองซึ่งได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงานร่วมกับการโค้ชและนักเรียนกลุ่มควบคุมซึ่งได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติมีความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ และนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงานร่วมกับการโค้ชมีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งจะเห็นได้ว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงานร่วมกับการโค้ชกับการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ได้ ทั้งนี้อาจเนื่องจากการจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงานมีจุดมุ่งหมาย

สำคัญ คือ การพัฒนาความสามารถในการทำโครงงานของนักเรียน ตลอดจนเสริมสร้างให้นักเรียนเกิดการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ (creative problem solving skills) (พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และเพียว ยินดี สุข, 2557: 57-65) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจิราวรรณ สอนสวัสดิ์ (2554) ที่พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมโครงงานวิทยาศาสตร์มีความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้ ลัดดา ภูเกียรติ (2552: 16) ได้วิเคราะห์การจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงานว่า โครงงานเป็นวิธีการเรียนรู้ที่เกิดจากความสนใจใคร่รู้ของผู้เรียนที่อยากจะศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับสิ่งที่สงสัยหรืออยากรู้คำตอบให้ลึกซึ้งชัดเจน หรือต้องการเรียนรู้ในเรื่องนั้นๆ ให้มากขึ้นกว่าเดิม โดยใช้ทักษะกระบวนการและปัญหาหลายๆ ด้าน มีวิธีการศึกษาอย่างเป็นระบบและมีขั้นตอนอย่างต่อเนื่อง มีการวางแผนในการศึกษาอย่างละเอียด และลงมือปฏิบัติตามที่วางแผนไว้จนได้ข้อสรุปผลการศึกษาหรือคำตอบเกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ ซึ่งการจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงานในการวิจัยครั้งนี้ นักเรียนจะได้พัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาผ่านวิธีการทางวิทยาศาสตร์ (scientific method) โดยมีกระบวนการดังนี้ 1) ขั้นสำรวจปัญหาและตั้งสมมติฐาน 2) ขั้นค้นหาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง 3) ขั้นการทดลองเพื่อรวบรวมข้อมูล และ 4) ขั้นวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล ซึ่งในการเรียนการสอนนั้นครูได้ให้นักเรียนทำโครงงานวิทยาศาสตร์ซึ่งมีขั้นตอนกระบวนการที่มีระบบ เริ่มจากนักเรียนเลือกหัวข้อเรื่องหรือปัญหาโครงงาน แล้วกำหนดวัตถุประสงค์และตั้งสมมติฐาน จากนั้นศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง แล้วจึงวางแผนทำโครงงานและออกแบบการทดลอง และสรุปผลการศึกษา จะเห็นได้ว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงานจะเปิดพื้นที่ให้ได้มีโอกาสได้คิดและแก้ปัญหาในระหว่างทำโครงงานจึงทำให้นักเรียนได้รับการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ให้สูงขึ้นได้ อีกทั้งการจัดการเรียนรู้ในการวิจัยครั้งนี้ยังได้ใช้การโค้ชมาใช้กระตุ้นให้นักเรียนได้ใช้ความสามารถของตนเองอย่างเต็มศักยภาพในระหว่างการทำโครงงานผ่านวิธีการโค้ชแบบต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้คำถามกระตุ้นการคิด (power question) โดยใช้คำถามปลายเปิดเพื่อกระตุ้นการคิด ถามทีละคำถามและให้เวลาในการคิดอย่างเพียงพอ (วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา, 2562) ซึ่งเป็นเครื่องมือที่สำคัญของโค้ชที่จะใช้ในการกระตุ้นการคิด ซึ่งคำถามที่ใช้ในการวิจัยนี้จะเป็นคำถามระดับสูงที่เน้นการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา เช่น เพราะเหตุใดนักเรียนจึงสนใจจะทำโครงงานเรื่องนี้ ปัญหาในโครงงานนี้คืออะไรและมีสาเหตุจากอะไร นักเรียนจะแก้ปัญหานี้อย่างไร นักเรียนจะเลือกใช้วัสดุอะไรบ้างและเพราะอะไรจึงเลือกใช้วัสดุนั้น เพราะเหตุใดจึงจัดลำดับวัสดุในการกรองน้ำเช่นนั้น เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ Davis (2019: online) สรุปเกี่ยวกับการใช้คำถามในชั้นเรียนไว้ว่า ครูควรใช้คำถามเพื่อใช้กระตุ้นการคิดของนักเรียนโดยเฉพาะอย่างยิ่งครูควรใช้คำถามปลายเปิด เช่น คำถามเชิงเหตุ-ผล (cause-and-effect questions) ซึ่งเป็นคำถามที่ถามความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (causal relationships) เนื่องจากคำถามประเภทเชิงเหตุ-ผลนี้จัดเป็นคำถามระดับสูง ซึ่งจะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนได้ใช้การคิดอย่างวิจารณ์ญาณและคิดแก้ปัญหา ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงานร่วมกับการโค้ชจึงสามารถพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยเสนอแนะซึ่งอาจจะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนและการศึกษาค้นคว้าต่อไป

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากข้อค้นพบจากงานวิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงานร่วมกับการโค้ชสำหรับนักเรียนประถมศึกษาให้ประสบความสำเร็จนั้น ครูนับเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง โดยครูจะต้องปรับเปลี่ยน

บทบาทจากผู้ถ่ายทอดความรู้เป็นโค้ชที่คอยกระตุ้นให้นักเรียนได้ใช้กระบวนการเรียนรู้ โดยเริ่มต้นจากการสร้างความไว้วางใจต่อกันเพื่อให้เกิดบรรยากาศเชิงบวกที่เอื้อต่อการเรียนรู้ อีกทั้งครูต้องคอยให้กำลังใจนักเรียนอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้นักเรียนรู้สึกอุ่นใจเมื่อประสบความยากลำบากในการเรียนรู้

1.2 จากข้อค้นพบจากงานวิจัยพบว่า ครูควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ เช่น นักเรียนได้เลือกหัวข้อและเนื้อหาสาระตามที่สนใจเป็นเรื่องใกล้ตัวนักเรียน แต่ต้องอยู่ในขอบเขตของเนื้อหา จึงจะทำให้การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับการโค้ชมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าครั้งต่อไป

2.1 นักวิจัยอาจจะศึกษาการจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงานร่วมกับการโค้ชที่มีต่อตัวแปรอื่นๆ เช่น ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ความสุขในการเรียน เป็นต้น

2.2 นักวิจัยอาจจะศึกษาการจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงานร่วมกับการโค้ชในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ หรือในระดับชั้นอื่นๆ เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงานร่วมกับการโค้ชเป็นแนวการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ อีกทั้งยังเหมาะกับนักเรียนในระดับชั้นอื่นๆ ด้วย

เอกสารอ้างอิง

จิราวรรณ สอนสวัสดิ์. (2554). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ละความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานและการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมโครงงานวิทยาศาสตร์. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ชูศรี วงศ์รัตน์ และองอาจ นัยพัฒน์. (2551). แบบแผนการวิจัยเชิงทดลองและสถิติวิเคราะห์: แนวคิดพื้นฐานและวิธีการ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เนตรนพิศ คตจำปา มารศรี กลางประพันธ์ และสมเกียรติ พลเจตต์. (2558). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปฏิบัติการโดยใช้โครงงานเป็นฐาน ที่ส่งผลต่อความสามารถในการคิดเชิงมีโนทัศน์ความสามารถในการคิดแก้ปัญหา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. 12(59), 63-75.

ประสาธต์ เนื่องเฉลิม. (2558). การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และเพียว ยินดีสุข. (2557). สอนเขียนแผนบูรณาการบนฐานเด็กเป็นสำคัญ. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์และเพียว ยินดีสุข. (2561). ทักษะ 7C ของครู 4.0 PLC & Log book. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ลัดดา ภูเกียรติ. (2552). การสอนแบบโครงงานและการสอนแบบใช้วิจัยเป็นฐาน: งานที่ครูประถมทำได้. กรุงเทพฯ: สาระแอนดชันพรีนติ้ง.

วิชัย วงษ์ใหญ่. (2549). พลักรเรียนรู้ในกระบวนทัศน์ใหม่. กรุงเทพฯ: เอส อาร์ ปรีนติ้ง.

วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล. (2562). การโค้ชเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียน. กรุงเทพฯ: จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.

- รังศิมา ชูเทียน และทศพร แสงสว่าง. (2559). การพัฒนาการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, 4(1), 19-32.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2544). **การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพฯ : สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2561). **ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2562). **รายงานผลสอบโอเน็ต**. 5 มกราคม 2562
<http://www.newonetestresult.niets.or.th/>
- Davis, B.G. (2009). **Asking questions: tools for teaching**. Retrieved March 12, 2019, from <https://www.indiana.edu/~istr695/readingsfall2013/Tools%20For%20Teaching.pdf>

ผลของการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการชี้แนะที่มีต่อมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์และ ความสามารถในการสร้างคำอธิบายเชิงวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

มนิรัตน์ แก่นทอง¹ อรสา จรูญธรรม^{2*}

Received : June 3, 2019

Revised : June 30, 2019

Accepted : August 1, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงกึ่งทดลอง มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการชี้แนะ และศึกษาความสามารถในการสร้างคำอธิบายเชิงวิทยาศาสตร์หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการชี้แนะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตัวอย่างการวิจัยเป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/3 ปีการศึกษา 2/2561 โรงเรียนวัดแสงสรรค์ จังหวัดปทุมธานี จำนวน 39 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการชี้แนะ 2) แบบวัดมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ 3) แบบประเมินความสามารถในการสร้างคำอธิบายเชิงวิทยาศาสตร์ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติทดสอบทีของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ที่สัมพันธ์กัน ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนที่เรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการชี้แนะมีคะแนนเฉลี่ยมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

2. นักเรียนที่เรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการชี้แนะมีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการสร้างคำอธิบายเชิงวิทยาศาสตร์สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด จัดอยู่ในเกณฑ์ที่มีความสามารถระดับดีมาก

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการชี้แนะ มโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์
ความสามารถในการสร้างคำอธิบายเชิงวิทยาศาสตร์

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเคมีและวิทยาศาสตร์ทั่วไป คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์ e-mail: sasiwimol12kik@gmail.com

² รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเคมีและวิทยาศาสตร์ทั่วไป คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

*ผู้นิพนธ์หลัก e-mail: orasa74@gmail.com

EFFECT OF USING INQUIRY-BASED LEARNING TOGETHER WITH COACHING ON SCIENTIFIC CONCEPTS AND SCIENTIFIC EXPLANATION ABILITY OF PRATHOMSUKSA 5 STUDENTS

Maneerat Kaenthong^{1*} Orasa Charoontham^{2*}

Abstract

This study was a quasi-experimental research. The purpose this research were to compare scientific concepts before and after learning through inquiry-based learning together with coaching and study the scientific explanation ability after learning through inquiry-based learning together with coaching of prathomsuksa 5 students. The samples were 39 students in prathomsuksa 5 of Watsangsan School, Pathumthani Province. The research instruments consisted of 1) inquiry-based learning together with coaching lesson plan 2) the scientific concepts test 3) scientific explanation ability assessment form. The collected data were analyzed by using means, standard deviation and testing hypothesis by t-test for dependent group. The research found that

1. students who learned through inquiry-based learning together with coaching had means score of scientific concepts after learning higher than before learning at the statistical significance of .05.

2. students who learned through inquiry-based learning together with coaching had means score of scientific explanation ability higher than the specified criteria and classified at a very good level.

Keywords : Inquiry-based learning together with coaching, scientific concept, scientific explanations ability

¹ Student of Educational Program in Chemistry and General Science, Faculty of Education, Valaya Alongkorn Rajabhat University Under The Royal Patronage, e-mail: sasiwimol12kik@gmail.com

² Associate Professor Dr. of Educational Program in Chemistry and General Science, Faculty of Education, Valaya Alongkorn Rajabhat University Under The Royal Patronage

*Corresponding author, e-mail: orasa74@gmail.com

บทนำ

วิทยาศาสตร์มีบทบาทสำคัญยิ่งในสังคมโลกปัจจุบันและอนาคต เพราะวิทยาศาสตร์เกี่ยวข้องกับทุกคนทั้งในชีวิตประจำวันและการทำงานอาชีพต่างๆ ตลอดจนเทคโนโลยี เครื่องมือเครื่องใช้และผลผลิตต่างๆ ที่มนุษย์ได้ใช้เพื่ออำนวยความสะดวกในชีวิตและการทำงานเหล่านี้ล้วนเป็นผลของความรู้วิทยาศาสตร์ผสมผสานกับความคิดสร้างสรรค์และศาสตร์อื่นๆ การเรียนรู้วิทยาศาสตร์เป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต เนื่องจากความรู้วิทยาศาสตร์เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับโลกธรรมชาติ ซึ่งมีเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ทุกคนจึงต้องเรียนรู้เพื่อนำผลการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตและการประกอบอาชีพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552: 1) ดังนั้น นักเรียนทุกคนจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้รู้วิทยาศาสตร์เพื่อที่จะมีความรู้ความเข้าใจในธรรมชาติและเทคโนโลยีที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น

แนวทางการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จะมุ่งเน้นให้ผู้เรียนรู้ได้ค้นพบความรู้ด้วยตนเองมากที่สุด เพื่อให้ได้ทั้งกระบวนการและความรู้จากวิธีการสังเกต การสำรวจตรวจสอบ การทดลอง แล้วนำผลที่ได้มาจัดระบบเป็นหลักการ แนวคิด และองค์ความรู้ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2560: 3) อย่างไรก็ตามจากผลการประเมินการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นพื้นฐาน (Ordinary National Educational Test หรือ O-NET) พบว่า ในปีการศึกษา 2560 ผลสอบโอเน็ตระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 วิชาวิทยาศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศเท่ากับร้อยละ 32.28 คะแนน ซึ่งมีค่าต่ำกว่าร้อยละ 50 นอกจากนี้คะแนนเฉลี่ยยังลดลงจากปีการศึกษา 2559 โดยมีคะแนนลดลง 2 คะแนน (สัมพันธ์ พันธุ์พฤกษ์, 2561) จะเห็นได้ว่า การจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ที่ผ่านยังไม่ประสบความสำเร็จมากนัก จึงเป็นปัญหาสำคัญที่ครูจะต้องพยายามค้นหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติ สืบค้นข้อมูล สืบเสาะหาความรู้ ทดลอง เพื่อนำมาอภิปราย อธิบาย และสรุปเป็นความรู้รวบยอด สร้างความรู้ และใช้ความรู้ได้เองภายใต้การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสอดคล้องกับธรรมชาติของนักเรียนมีความสัมพันธ์กับทฤษฎีการเรียนรู้แบบคอนสตรัคติวิซึม (constructivism) ซึ่งมีแนวคิดว่า ความรู้ที่ผู้เรียนได้เรียนรู้จะเป็นความรู้เฉพาะตัวที่ผู้เรียนสร้างความหมายขึ้นมาเอง ส่งเสริมการพัฒนาการคิดวิเคราะห์ การใช้เหตุผลและผลที่สามารถนำไปใช้ในสถานที่แตกต่างหลากหลายในชีวิตจริง ซึ่งสอดคล้องกับ National research Council (2000) สรุปไว้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบสืบสอบทำให้นักเรียนพัฒนาความรู้และความเข้าใจแนวคิดทางวิทยาศาสตร์ โดยนักเรียนจะสร้างความรู้จากการลงมือปฏิบัติ โดยการระบุปัญหาทางวิทยาศาสตร์ วางแผนค้นคว้าหาคำตอบ การรวบรวมข้อมูล สร้างข้อสรุปจากหลักฐาน ประเมินข้อสรุปจากทางเลือกต่างๆ สื่อสารและให้เหตุผลเกี่ยวกับข้อสรุป จะเห็นได้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้นี้นักเรียนจะเป็นผู้ลงมือสืบเสาะหาความรู้ด้วยตนเอง แล้วนำข้อมูลมาสร้างคำอธิบายที่สะท้อนความเข้าใจของตนเองหรือสร้างความรู้ใหม่ซึ่งทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์อย่างแท้จริง

นอกจากนี้ การเรียนรู้ในโลกยุคใหม่แตกต่างจากเดิมอย่างสิ้นเชิง นักเรียนจะต้องเป็นผู้ที่ลงมือปฏิบัติหรือเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างกระตือรือร้น ตลอดจนใช้กระบวนการเรียนรู้และกระบวนการคิดอย่างต่อเนื่องสามารถวางแผนและพัฒนาตนเอง ดังนั้น บทบาทของครูในการจัดเรียนรู้จึงเปลี่ยนแปลงไป โดยครูจะเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้ชี้แนะ (coach) ซึ่งครูจะลดการบรรยายแต่ขยายพื้นที่แห่งการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน เปิดโอกาสการเรียนรู้ให้ผู้เรียนโดยผู้ชี้แนะจะทำหน้าที่กระตุ้นการเรียนรู้ (learning coach) คอยชี้แนะแนวทาง ส่งเสริมสนับสนุนนักเรียนในทุกวิถีทางให้เกิดการเรียนรู้เต็มตามศักยภาพ ตลอดจนผู้ชี้แนะต้องเรียนรู้ไปพร้อมกับผู้เรียน

(teacher as learner) และตระหนักอยู่เสมอว่า นักเรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาได้ ผู้ชี้แนะจะต้องแสดงภาวะผู้นำเชิงวิชาการ (academic leadership) มีคุณธรรมจริยธรรม ความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนรู้ สามารถสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตในที่สุด (วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา, 2558: 17) ซึ่งแนวคิดของการชี้แนะนี้จึงสามารถนำมาใช้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ซึ่งเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติ สืบเสาะหาความรู้ แล้วนำมาอภิปราย และสรุปเป็นองค์ความรู้

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงนำการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการชี้แนะมาใช้ในการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเน้นพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจในมโนทัศน์วิทยาศาสตร์ และความสามารถสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ กล่าวคือ นักเรียนได้สร้างความรู้ด้วยตัวเอง โดยการสำรวจ ตรวจสอบ รวบรวมและจัดกระทำข้อมูล และนำข้อมูลที่จัดกระทำไปสร้างคำอธิบายจนนำไปสู่การเกิดมโนทัศน์ และนำมโนทัศน์ที่ได้ไปประยุกต์กับสถานการณ์ที่แตกต่างหรือใกล้เคียงกับสถานการณ์เดิม ซึ่งจะทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในมโนทัศน์วิทยาศาสตร์มากขึ้น สามารถนำความรู้ความเข้าใจไปสื่อความหมายและให้เหตุผลทางวิทยาศาสตร์ต่อผู้อื่นได้

จากสภาพปัญหา และความสำคัญของการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะร่วมกับการชี้แนะดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการชี้แนะเพื่อพัฒนามโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์และความสามารถในการสร้างคำอธิบายเชิงวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยผู้สอนเปลี่ยนบทบาทจากการสอนหรือการถ่ายทอดความรู้มาเป็นโค้ชของผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองเต็มตามศักยภาพ ซึ่งจะเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการชี้แนะ
2. เพื่อศึกษาความสามารถในการสร้างคำอธิบายเชิงวิทยาศาสตร์หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการชี้แนะของนักเรียนตามเกณฑ์ร้อยละ 70

วิธีดำเนินการวิจัย

1. แบบแผนการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงกึ่งทดลอง (quasi-experimental research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองโดยใช้แบบแผนการทดลองแบบ One-Group Pretest-Posttest Design (มาเรียม นิลพันธุ์, 2551: 144) ซึ่งมีรูปแบบวิจัย ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แบบแผนการทดลอง

สอบก่อน	ตัวแปรต้น	สอบหลัง
O ₁	X	O ₂

สัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบแผนการวิจัย

O ₁	แทน	การทดสอบก่อนเรียน
X	แทน	การทดลองจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการชี้แนะ
O ₂	แทน	การทดสอบหลังเรียน

2. ประชากรและตัวอย่างการวิจัย

2.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 รวม 118 คน

2.2 ตัวอย่างการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดแสงสรรค์ จังหวัดปทุมธานี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 ซึ่งได้จากการสุ่มห้องเรียนแบบสุ่ม (Simple Random Sampling) โดยวิธีการจับสลาก พบว่า ได้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/3 จำนวน 39 คน เป็นกลุ่มทดลอง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่

3.1.1 แผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการชี้แนะ ผู้วิจัยตรวจสอบคุณภาพโดยนำแผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการชี้แนะเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พิจารณาความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบต่างๆ ของแผนการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้ รวมถึงพิจารณาความถูกต้องของเนื้อหาสาระ เพื่อนำข้อเสนอมาปรับปรุงแก้ไขให้มีคุณภาพก่อนนำไปใช้จริงต่อไป

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

3.2.1 แบบวัดมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งพัฒนาตามวิธีการของ Haslam และ Tregust (1987: 203-211) ซึ่งเป็นแบบวัดชนิดเลือกตอบพร้อมเหตุผล แบบวัดมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ จึงมีลักษณะเป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 เป็นคำถามเชิงเนื้อหา และตอนที่ 2 เป็นเหตุผลสนับสนุนในตอนที่ 1 สำหรับการตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดโดยนำแบบวัดเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา โดยพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ที่ต้องการวัด (Item objective congruence; IOC) โดยเกณฑ์ในการคัดเลือกข้อสอบที่มีคุณภาพควรมีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ .50 ขึ้นไป พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีค่าระหว่าง 0.67 - 1.00 จากนั้นนำแบบวัดมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ แล้วนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์คุณภาพของแบบวัดรายข้อ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อหาความเที่ยงของแบบวัด และค่าระดับความยาก (p) ของข้อสอบเป็นรายข้อ โดยพิจารณาค่าความเที่ยงที่มีค่าไม่ต่ำกว่า .70 และความยากง่าย (p) ที่มีค่าระหว่าง 0.20 - 0.80 พบว่า ค่าความเที่ยงมีค่า 0.74 และความยากง่าย (p) มีค่าระหว่าง 0.38 - 0.75

3.2.2 แบบประเมินความสามารถในการสร้างคำอธิบายเชิงวิทยาศาสตร์ ซึ่งสร้างตามกรอบการวัดความสามารถในการสร้างคำอธิบายเชิงวิทยาศาสตร์โดยอิงกรอบของ McNeille et al. (2006) และงานวิจัยของ สุรรัตน์ จัยกระยาง (2553) ซึ่งมีลักษณะเป็นการประเมินแบบรูบริกส์ (Rubrics) ที่แบ่งความสามารถในการสร้างคำอธิบายเป็น 3 ระดับ จากนั้นนำแบบประเมินความสามารถในการสร้างคำอธิบายที่

สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา โดยพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างรายการประเมินกับพฤติกรรมที่ต้องการวัด โดยเกณฑ์ในการคัดเลือกข้อสอบที่มีคุณภาพควรมีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ .50 ขึ้นไป พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีค่าระหว่าง 0.67 - 1.00 แล้วจึงนำแบบประเมินที่แก้ไขปรับปรุงแล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริง แล้วนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์คุณภาพของแบบวัดรายข้อ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อหาความเที่ยงของแบบวัด พบว่า ค่าความเที่ยงมีค่า 0.76

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการทดลองตามขั้นตอน ดังนี้

4.1 สุ่มนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดแสงสรรค์ จังหวัดปทุมธานี มาจำนวน 1 ห้องเรียน เพื่อใช้ในการทดลอง

4.2 ทดสอบก่อนเรียน (Pretest) โดยใช้แบบวัดมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ และแบบประเมินความสามารถในการสร้างคำอธิบายเชิงวิทยาศาสตร์

4.3 ดำเนินการสอน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการชี้แนะ ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้สอนเอง สัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง ตามโครงสร้างหลักสูตร รวมใช้เวลาสอนทั้งสิ้น 8 ชั่วโมง ทั้งนี้ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการชี้แนะ ประกอบด้วย 1) ขั้นตอนตรวจสอบความรู้เดิม 2) ให้ความสนใจ 3) สำรวจและค้นหา 4) อธิบายและลงข้อสรุป 5) ขยายความรู้ และ 6) ประเมินผลการเรียนรู้ โดยมีการใช้เทคนิคการชี้แนะแบบต่างๆ ในระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ 1) การสร้างความไว้วางใจ (trust) ให้กับผู้เรียน 2) ฟังผู้เรียนอย่างลึกซึ้ง ไม่ด่วนสรุป ไม่ด่วนตัดสิน ไม่ด่วนสวนกลับ 3) ใช้คำถามกระตุ้นการคิด 4) ให้กำลังใจและเสริมพลังความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง 5) ให้ผู้เรียนประเมินตนเองและสะท้อนคิดสู่การปรับปรุงและพัฒนา

4.4 เมื่อสิ้นสุดการสอนตามกำหนดแล้ว จึงทำการทดสอบหลังเรียน (Posttest) โดยใช้แบบวัดมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ และแบบประเมินความสามารถในการสร้างคำอธิบายเชิงวิทยาศาสตร์ชุดเดิม

4.5 นำผลคะแนนจากการตรวจแบบวัดมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ และแบบประเมินความสามารถในการสร้างคำอธิบายเชิงวิทยาศาสตร์ที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

5.1 วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

5.2 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการชี้แนะ ด้วยการทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติทดสอบทีของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ที่สัมพันธ์กัน (t-test dependent)

ผลการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย จำนวน 2 ข้อ มีรายละเอียดดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการชี้แนะ

ผลการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของคะแนนมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ ก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการชี้แนะ โดยใช้สถิติ t-test dependent ที่ระดับนัยสำคัญ .05 ปรากฏผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าสถิติทดสอบที (t-test) ของคะแนน มโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนที่เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการชี้แนะระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

คะแนน	ก่อนเรียน		หลังเรียน		t-test
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
มโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์	8.72	2.70	22.54	2.09	-59.580*

* p < .05

จากตารางที่ 2 พบว่า คะแนนเฉลี่ยมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนก่อนเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 8.72 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.70 คะแนน และมีคะแนนเฉลี่ยภายหลังเรียนเท่ากับ 22.54 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.09 คะแนน

เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของคะแนนมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า ภายหลังการทดลองนักเรียนกลุ่มที่เรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการชี้แนะ มีคะแนนเฉลี่ยมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

2. ผลการวิเคราะห์คะแนนความสามารถในการสร้างคำอธิบายเชิงวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่เรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการชี้แนะ

ผลการวิเคราะห์คะแนนความสามารถในการสร้างคำอธิบายเชิงวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่เรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการชี้แนะ จำนวน 5 หัวข้อเรื่อง โดยใช้แบบประเมินความสามารถในการสร้างคำอธิบาย ซึ่งมีคะแนนเต็ม 15 คะแนน ปรากฏผลดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเฉลี่ยร้อยละ ($\bar{X}_{\text{ร้อยละ}}$) และระดับความสามารถของคะแนนการสร้างคำอธิบายเชิงวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการชี้แนะ

คะแนน	$\bar{X}$	$\bar{X}_{\text{ร้อยละ}}$	ระดับความสามารถ
ความสามารถในการสร้างคำอธิบาย	12.92	86.13	ดีมาก

จากตารางที่ 3 พบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการชี้แนะ มีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการสร้างคำอธิบายเชิงวิทยาศาสตร์เท่ากับ 12.92 คะแนน โดยคะแนน

เฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 86.13 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดคือ ร้อยละ 70 และจัดอยู่ในเกณฑ์ที่มีความสามารถระดับดีมาก

ทั้งนี้ หากวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยความสามารถในการสร้างคำอธิบายเชิงวิทยาศาสตร์ เรื่องลมฟ้าอากาศ ของนักเรียน โดยจำแนกตามหัวข้อเรื่อง จำนวน 5 หัวข้อ ซึ่งแต่ละเรื่องมีคะแนนเต็มเท่ากับ 15 คะแนน ปรากฏผลดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเฉลี่ยร้อยละ ($\bar{X}_{\text{ร้อยละ}}$) ของคะแนนความสามารถในการสร้างคำอธิบายเชิงวิทยาศาสตร์ จำนวน 5 หัวข้อเรื่อง และระดับความสามารถในการสร้างคำอธิบายเชิงวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่เรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการชี้แนะ

หัวข้อเรื่อง	คะแนนความสามารถในการสร้างคำอธิบาย		ระดับความสามารถ
	$\bar{X}$	$\bar{X}_{\text{ร้อยละ}}$	
1. การเกิดลม	13.00	86.67	ดีมาก
2. ลมบก ลมทะเล	12.60	84.00	ดีมาก
3. เครื่องมือวัดทิศทางและอัตราเร็วลม	13.60	90.67	ดีมาก
4. ลมมรสุมในประเทศไทย	12.20	81.33	ดีมาก
5. ประโยชน์ของพลังงานลม	13.20	88.00	ดีมาก

จากตารางที่ 4 พบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการชี้แนะ มีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการสร้างคำอธิบายเชิงวิทยาศาสตร์ จำนวน 5 หัวข้อเรื่อง คือ การเกิดลม ลมบก ลมทะเล เครื่องมือวัดทิศทางและอัตราเร็วลม ลมมรสุมในประเทศไทย และประโยชน์ของพลังงานลม เท่ากับ 13.00 12.60 13.60 12.20 และ 13.20 คะแนน โดยคิดเป็นร้อยละ 86.67 84.00 90.67 81.33 และ 88.00 ตามลำดับ ซึ่งจัดอยู่ในความสามารถระดับดีมากในทุกหัวข้อเรื่อง

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียน และศึกษาความสามารถในการสร้างคำอธิบายเชิงวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการชี้แนะ สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. นักเรียนที่เรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการชี้แนะ มีคะแนนเฉลี่ยมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. นักเรียนที่เรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการชี้แนะ มีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการสร้างคำอธิบายเชิงวิทยาศาสตร์ใน 5 หัวข้อเรื่อง เท่ากับ ร้อยละ 86.67 84.00 90.67 81.33

และ 88.00 คะแนน ตามลำดับ และมีคะแนนเฉลี่ยโดยภาพรวมเท่ากับ 12.92 คะแนน คิดเป็นคะแนนร้อยละ 86.13 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ ร้อยละ 70 และจัดอยู่ในเกณฑ์ที่มีความสามารถระดับดีมาก

อภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ประเด็น คือ 1) มโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ และ 2) ความสามารถในการสร้างคำอธิบายเชิงวิทยาศาสตร์ ซึ่งอภิปรายตามลำดับ ดังนี้

1. ผลของการจัดการเรียนรู้ด้วยการสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการชี้แนะที่มีต่อมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์

ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการชี้แนะ มีคะแนนเฉลี่ยมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า ผลการวิจัยดังกล่าวตรงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องมาจากธรรมชาติของการจัดกิจกรรมแบบสืบเสาะหาความรู้เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมุ่งให้นักเรียนเป็นค้นพบความรู้หรือสร้างความรู้ด้วยการเป็นผู้คิดและลงมือปฏิบัติในการสืบเสาะหาความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจัดการเรียนรู้ตามขั้นตอนดังนี้ 1) ขั้นตรวจสอบความรู้เดิม ขั้นนี้ครูจะตั้งคำถามเพื่อตรวจสอบความรู้เดิมของนักเรียน 2) เร้าความสนใจ ขั้นนี้ครูกระตุ้นให้นักเรียนตั้งคำถาม เกิดความสงสัย และกำหนดประเด็นที่จะศึกษาหาคำตอบ 3) สำรวจและค้นหา ขั้นนี้ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนค้นหาคำตอบและค้นพบองค์ความรู้ด้วยตนเอง 4) อธิบายและลงข้อสรุป ขั้นนี้เป็นการนำข้อมูลที่ได้อภิปราย แลกเปลี่ยน และสร้างข้อสรุปจากหลักฐานด้วยตนเอง ซึ่งทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง 5) ขยายความรู้ ขั้นนี้เป็นการนำองค์ความรู้ที่สร้างขึ้นไปใช้อธิบายหรือประยุกต์ใช้ และ 6) ประเมินผลการเรียนรู้ ขั้นนี้เป็นการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนว่าบรรลุตามจุดประสงค์การเรียนรู้หรือไม่ ซึ่งจะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนรู้ด้วยการสืบเสาะหาความรู้นี้นักเรียนมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ นักเรียนเป็นผู้ดำเนินการสืบเสาะหาความรู้ด้วยตนเอง เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระตามความสนใจ ปรึกษาหารือและแสดงความคิดเห็นร่วมกัน จนท้ายที่สุดนักเรียนเป็นผู้ค้นพบหรือสร้างความรู้ซึ่งความรู้ในการวิจัยนี้หมายถึงมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ (scientific concept) ซึ่งเป็นไปตามแนวคิด Beyer (1983) กล่าวว่า “การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงผ่านการคิด เพื่อให้นักเรียนเข้าใจสิ่งที่ได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุพัตรา จันทโรษิต (2552) ที่พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนรู้แบบสืบสอบเป็นฐานมีคะแนนเฉลี่ยมโนทัศน์ทางชีววิทยา เรื่อง เซลล์ของสิ่งมีชีวิต เท่ากับ ร้อยละ 71.53 ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้แบบสืบสอบเป็นฐานเปิดโอกาสให้นักเรียนลงมือปฏิบัติในการสืบสอบหาความรู้ด้วยตนเอง จนเกิดมโนทัศน์ที่ถูกต้องเกี่ยวกับเรื่องที่ศึกษา

นอกจากการจัดการเรียนรู้ด้วยการสืบเสาะหาความรู้แล้ว ผู้วิจัยได้นำแนวคิดการชี้แนะ (coaching) มาร่วมในการจัดการเรียนรู้ เนื่องจากบทบาทของผู้สอนในฐานะที่เป็นผู้ชี้แนะมีความสอดคล้องและเหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ซึ่งผู้สอนจะปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ชี้แนะนักเรียน (teacher as the coach) ให้ได้ใช้ศักยภาพของตนเองผ่านการลงมือปฏิบัติ การคิดไตร่ตรอง และสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ซึ่งในการวิจัยนี้ผู้วิจัยนำวิธีการชี้แนะแบบต่างๆ ที่เหมาะกับระดับของนักเรียนมาใช้กระตุ้นนักเรียนในระหว่างการเรียนรู้ การสอน เช่น การสร้างความไว้วางใจ (trust) สร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดี ซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่สุดของการชี้แนะเพราะเป็นจุดเริ่มต้นในการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพบนพื้นฐานของความไว้วางใจ การที่ครูผู้สอนทำให้นักเรียนเกิดความไว้วางใจให้เกิดขึ้นกับนักเรียน เมื่อนักเรียนมอบความไว้วางใจให้ครูผู้สอนแล้ว การชี้แนะต่างๆ จะเป็นไปอย่างราบรื่น (วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา, 2562: 20)

ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ด้วยการสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการชี้แนะจึงช่วยพัฒนานวัตกรรมทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนสูงขึ้น

2. ผลของการจัดการเรียนรู้ด้วยการสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการชี้แนะที่มีต่อความสามารถในการสร้างคำอธิบายเชิงวิทยาศาสตร์

ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการชี้แนะ มีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการสร้างคำอธิบายเชิงวิทยาศาสตร์เท่ากับร้อยละ 86.13 และมีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการสร้างคำอธิบายเชิงวิทยาศาสตร์ใน 5 หัวข้อเรื่องเท่ากับร้อยละ 86.67 84.00 90.67 81.33 และ 88.00 ตามลำดับ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ ร้อยละ 70 และจัดอยู่ในเกณฑ์ที่มีสมรรถนะระดับดีมาก สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการชี้แนะเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ กล่าวคือ นักเรียนมีบทบาทสำคัญในการสืบค้นเสาะหาความรู้ด้วยตนเองโดยมีครูผู้สอนทำหน้าที่เพียงเป็นผู้ชี้แนะ (coach) ซึ่งสอดคล้องกับ National research council (2000) สรุปไว้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ทำให้นักเรียนพัฒนาความรู้และความเข้าใจแนวคิดทางวิทยาศาสตร์ โดยนักเรียนจะสร้างความรู้จากการลงมือปฏิบัติ โดยการระบุปัญหาทางวิทยาศาสตร์ วางแผน ค้นคว้าหาคำตอบ การรวบรวมข้อมูล สร้างข้อสรุปจากหลักฐานและให้เหตุผลเกี่ยวกับข้อสรุป จะเห็นได้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการชี้แนะนั้น นักเรียนจะเป็นผู้ลงมือสืบเสาะหาความรู้ด้วยตนเอง แล้วนำข้อมูลมาสร้างคำอธิบายที่สะท้อนความเข้าใจของตนเองซึ่งทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์อย่างแท้จริง ซึ่งในการวิจัยนี้ได้เปิดโอกาสให้นักเรียนได้รับการพัฒนาการสร้างคำอธิบายเชิงวิทยาศาสตร์ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ที่สำคัญในขั้นที่ 2) ระบุความสนใจ เป็นการกำหนดประเด็นที่จะศึกษาคำตอบให้ชัดเจน ขั้นที่ 3) สำรวจและค้นหา เป็นขั้นที่เปิดโอกาสให้นักเรียนลงมือปฏิบัติเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อหาคำตอบตามประเด็นที่สงสัย โดยทำกิจกรรมการทดลอง ทำใบงาน สืบค้นข้อมูลจากใบความรู้ หนังสือ แหล่งความรู้ห้องสมุด อินเทอร์เน็ต จนได้หลักฐานเชิงประจักษ์ (empirical evidence) และขั้นที่ 4) อธิบายและลงข้อสรุป เป็นขั้นที่นักเรียนนำหลักฐานเชิงประจักษ์ที่รวบรวมมาได้จากขั้นสำรวจและค้นหามาใช้ในการอธิบายและให้เหตุผลในเรื่องที่กำลังศึกษา ซึ่งเรียกว่า การสร้างคำอธิบายเชิงวิทยาศาสตร์ ดังที่ Gagnon and Abell (2008: 60) กล่าวไว้ว่า การสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์เป็นการอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ โดยให้ความสำคัญกับหลักฐานและหลักการทางวิทยาศาสตร์ที่เป็นที่ยอมรับ และ McNeill et al. (2006: 153) สรุปไว้ว่า การสร้างคำอธิบายเชิงวิทยาศาสตร์เป็นอธิบายหรือบรรยายเพื่อตอบคำถามหรือข้อสงสัย ซึ่งประกอบด้วย 1) ข้อความอ้าง (claim) ซึ่งเป็นข้อสรุปที่ตอบคำถามของเรื่องที่ศึกษา 2) หลักฐาน (evidence) เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้เพื่อใช้สนับสนุนข้อกล่าวอ้าง และ 3) การลงข้อสรุป (reasoning) เป็นการให้เหตุผลเพื่ออธิบายความเชื่อมโยงข้อกล่าวอ้างกับหลักฐาน นอกจากนี้งานวิจัยของอนงค์รัตน์ แก้วบำรุง (2554) พบว่า รูปแบบการสร้างความรู้พื้นฐาน ซึ่งเป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการสืบเสาะหาความรู้ทำให้นักเรียนเก็บรวบรวมข้อมูล แล้วนำมาสร้างคำอธิบายและข้อสรุปของปัญหา สามารถพัฒนาความสามารถในการสร้างคำอธิบายเชิงวิทยาศาสตร์ของนักเรียนให้สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดได้ และนักเรียนที่เรียนฟิสิกส์โดยใช้รูปแบบการสร้างความรู้พื้นฐานมีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการสร้างคำอธิบายเชิงวิทยาศาสตร์สูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้นจึงกล่าวโดยสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยการสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการชี้แนะนั้นทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาชัดเจนและถูกต้องมากขึ้น ซึ่งส่งผลให้ความสามารถในการสร้างคำอธิบายเชิงวิทยาศาสตร์สูงขึ้น เนื่องจากการเปิดโอกาสให้นักเรียนเขียนคำอธิบาย

ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น หรือที่เรียกว่า การสร้างคำอธิบายเชิงวิทยาศาสตร์ โดยนำหลักฐานมาจากกระบวนการสืบเสาะหาความรู้เพื่อสร้างคำอธิบายนั้นอย่างสมเหตุสมผล

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการชี้แนะ สามารถพัฒนานวัตกรรมทางวิทยาศาสตร์และความสามารถในการสร้างคำอธิบายเชิงวิทยาศาสตร์ของนักเรียนได้ ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการชี้แนะไปใช้เพื่อให้เกิดนวัตกรรมทางวิทยาศาสตร์และความสามารถในการสร้างคำอธิบายเชิงวิทยาศาสตร์ของนักเรียนนั้น ครูจะต้องลดบทบาทของตัวเองลง แต่เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ให้มากขึ้น มิฉะนั้นแล้วนักเรียนจะไม่สามารถสร้างคำอธิบายเชิงวิทยาศาสตร์ด้วยตัวเองได้

1.2 การสร้างคำอธิบายเชิงวิทยาศาสตร์เป็นเรื่องใหม่สำหรับนักเรียน ดังนั้น ในระยะแรกของการสอน ครูจะต้องสร้างความเข้าใจกับนักเรียนเกี่ยวกับองค์ประกอบของการสร้างคำอธิบายเชิงวิทยาศาสตร์ ซึ่งประกอบด้วย 1) ข้อความอ้าง (claim) 2) หลักฐาน (evidence) และ 3) การลงข้อสรุป (reasoning) ว่าแต่ละองค์ประกอบคืออะไร เพื่อให้นักเรียนเขียนคำตอบโดยอิงองค์ประกอบของการสร้างคำอธิบายเชิงวิทยาศาสตร์ได้อย่างถูกต้อง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษาวิจัยการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการชี้แนะในระดับมัธยมศึกษา พร้อมทั้งศึกษาวิจัยเนื้อหาที่มีความเหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการชี้แนะ

2.2 ควรทำการศึกษาวิจัยตัวแปรอื่นๆ นอกเหนือจากนวัตกรรมทางวิทยาศาสตร์ และความสามารถในการสร้างคำอธิบายเชิงวิทยาศาสตร์ ซึ่งตัวแปรเหล่านี้จะพัฒนาได้จากการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการชี้แนะ เช่น ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการคิดสังเคราะห์ ทักษะการสืบค้น ทักษะการสืบสอบ และเจตคติต่อวิทยาศาสตร์ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *สภาวะการณ์การศึกษาไทยในเวทีโลก พ.ศ. 2550*. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.

มาเรียม นิลพันธุ์. (2551). *วิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 3. นครปฐม: โครงการส่งเสริมการผลิตตำราและเอกสารการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล. (2558). *การโค้ชเพื่อการรู้คิด*. กรุงเทพฯ: จรัสสินทวงค์การพิมพ์.

วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล. (2562). *การโค้ชเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียน*. กรุงเทพฯ: จรัสสินทวงค์การพิมพ์.

สัมพันธ์ พันธุ์พฤกษ์. (2561). *โอเน็ต ป.6-ม.3 คะแนนวิทย์-คณิตลดลง*. 5 มกราคม 2562.

https://www.thairath.co.th/content/1239871?fbclid=IwAR1uixtKQikHPZiLhdmwVnAZ_nZCwO6Gw523ylyhEnz-GBUwphnWMXOOxk.

- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2548). **คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์**. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2560). **ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560)**.
- สุพัตรา จันทรโษิต. (2552). ผลของการใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบสืบสอบเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการลด บทบาทการเสริมศักยภาพที่มีต่อมโนทัศน์ทางชีววิทยาและความสามารถในการสร้างคำอธิบาย ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา วิทยาศาสตร์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรรัตน์ จัยกระยาง. (2553). ผลของการใช้รูปแบบการเรียนการสอน EIMA ที่มีต่อมโนทัศน์เรื่อง บรรยากาศและความสามารถในการสร้างคำอธิบายของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาวิทยาศาสตร์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อนงค์รัตน์ แก้วบำรุง. (2554). ผลของการเรียนการสอนฟิสิกส์โดยใช้รูปแบบการสร้างความรู้พื้นฐานที่มีต่อ ความสามารถในการสร้างคำอธิบายและมโนทัศน์เรื่องงานและพลังงานของนักเรียนมัธยมศึกษา ตอนปลาย. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาวิทยาศาสตร์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Beyer, B. K. (1983). Common Sense About Teaching Thinking Skills. **Educational Leadership**, 41(November), 44-49.
- Gagnon, J.M. and Abell, K.S. (2008). Explaining science. *Science and Children*. 45(2008): 60-61
- Haslam, F. and Tregust, D.F. (1987). **Diagnosing secondary student misconceptions of photosynthesis and respiration in plant using a two-tier multiple choice instrument**. February, 9, 2019 from https://www.researchgate.net/publication/234647942_Diagnosing_Secondary_Students'_Misconceptions_of_Photosynthesis_and_Respiration_in_Plants_Using_a_Two-Tier_Multiple_Choice_Instrument
- National Research Council. (2000). **National Science Education Standards**. Washington, D.C.: National Academics Press.
- McNeill, K.L, Lizotte, D.J., and Krajcik, J. (2006). Supporting students' construction of scientific explanations by fading scaffolds in instructional materials. **The Journal of learning science**, 15: 153-191.

การศึกษามโนทัศน์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ร่วมกับการโค้ชและจิตตปัญญาศึกษา

พรพิมล จันทาทอง¹ อรสา จรูญธรรม² นิตกร อ่อนโยน^{3*}

Received : June 3, 2019

Revised : June 30, 2019

Accepted : August 1, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบมโนทัศน์วิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ร่วมกับการโค้ชและจิตตปัญญาศึกษา ตัวอย่างการวิจัย เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/4 ปีการศึกษา 2/2561 โรงเรียนวัดอภัยการาม จังหวัดปทุมธานี จำนวน 40 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย (1) แผนการจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ระบบต่างๆในร่างกายมนุษย์และสัตว์ จำนวน 6 แผน (2) แบบวัดมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์เป็นแบบทดสอบแบบเลือกตอบ เรื่อง ระบบต่างๆในร่างกายมนุษย์และสัตว์ จำนวน 15 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น 0.75 ค่าความยากง่าย 0.42-0.70 และค่าอำนาจจำแนก 0.2-0.5 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติทดสอบทีแบบสองกลุ่มที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีคะแนนมโนทัศน์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ภายหลังการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ร่วมกับการโค้ชและจิตตปัญญาศึกษา สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ร่วมกับการโค้ชและจิตตปัญญาศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน การโค้ช จิตตปัญญาศึกษา มโนทัศน์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเคมีและวิทยาศาสตร์ทั่วไป คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ e-mail: sasiwimol12kik@gmail.com

² รองศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเคมีและวิทยาศาสตร์ทั่วไป คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ e-mail: orasa74@gmail.com

³ อาจารย์ ดร. ประจักษ์หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเคมีและวิทยาศาสตร์ทั่วไป คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

*ผู้รับผิดชอบ e-mail: o.nitikom@gmail.com

THE STUDY OF SCIENCE LEARNING CONCEPT OF MATAYOMSUKSA 2 STUDENTS BY 5 STEPS METHOD WITH COACHING AND CONTEMPLATIVE EDUCATION

Pornpimon Junthathong¹ Orasa Charoontham² Nitikorn Onyon^{3*}

Abstract

This research was a semi-experimental research. The objective was to compare science learning concept of Mathayomsuksa 2 students between before and after learning through a 5 STEPs learning management together with coaching and contemplative education. Sample was 40 students of class no.2/4 in academic year 2/2561, Wat Aiyikaram School, Patumthani province. The research instruments consisted of (1) six science learning management plan in unit of learning on various systems in the human body and animals, (2) 15 items of science learning concept test which was a multiple choice test in unit of learning on various systems in the human body and animals with reliability at 0.75, difficulty between 0.42-0.70 and discrimination between 0.00-0.50. The collected data were analyzed by using mean, standard deviation and hypothesis testing with dependent t-test. The research found that students had science learning concept scores after learning through 5 STEPs together with coaching and contemplative education higher than before learning 5 STEPs together with coaching and contemplative education with statistical significance at .05 level.

Keywords : 5 STEPs, Coaching, Contemplative education, Science learning concept

¹ Student of Educational Program in Chemistry and General Science, Faculty of Education, Valaya Alongkorn Rajabhat University Under The Royal Patronage, e-mail: ta_toon_at@gmail.com

² Associate Professor Dr. of Educational Program in Chemistry and General Science, Faculty of Education, Valaya Alongkorn Rajabhat University Under The Royal Patronage, e-mail: orasa74@gmail.com

³ Lecturer of Educational Program in Chemistry and General Science, Faculty of Education, Valaya Alongkorn Rajabhat University Under The Royal Patronage,

*Corresponding author, e-mail: o.nitikom@gmail.com

บทนำ

วิทยาศาสตร์เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยศาสตร์ต่างๆ ที่อยู่รอบตัวเรา มีบทบาทสำคัญในชีวิตเพราะวิทยาศาสตร์เกี่ยวข้องกับทุกคนทั้งในชีวิตประจำวันและการทำงานอาชีพต่างๆ ตลอดจนเทคโนโลยีเครื่องมือเครื่องใช้และผลผลิตต่างๆ ที่มนุษย์ได้ใช้เพื่ออำนวยความสะดวกในชีวิตและการทำงานเหล่านี้ล้วนเป็นผลของความรู้อันเป็นวิทยาศาสตร์ ผสมผสานกับความคิดสร้างสรรค์และศาสตร์อื่นๆ วิทยาศาสตร์ช่วยให้มนุษย์ได้พัฒนาวิธีคิดทั้งความคิดเป็นเหตุเป็นผล คิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์ วิจัย มีทักษะสำคัญในการค้นคว้า หาความรู้ มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบสามารถตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพที่ตรวจสอบได้ วิทยาศาสตร์เป็นวัฒนธรรมของโลกสมัยใหม่ซึ่งเป็นสังคมแห่งความรู้ (knowledge-based society) ดังนั้น ทุกคนจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้รู้วิทยาศาสตร์เพื่อที่จะมีความรู้ความเข้าใจในธรรมชาติและเทคโนโลยีที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น สามารถนำความรู้ไปใช้อย่างมีเหตุผล สร้างสรรค์ และมีคุณธรรม (คุณทธิเพ็ชรทวีพรเดช, 2550)

ทั้งนี้ จากการประเมินคุณภาพผู้เรียนในระดับชาติตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นกระบวนการหนึ่งที่สามารถใช้สะท้อนคุณภาพของการจัดการศึกษา ซึ่งผลจากการประเมินจะใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาทั้งในระดับชาติ ตลอดจนระดับเล็กที่สุด คือ ระดับชั้นเรียน ทั้งนี้จากการประเมินคุณภาพผู้เรียนในระดับชาติ (O-NET) พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีคะแนนเฉลี่ยของวิชาวิทยาศาสตร์เท่ากับ 32.28 คะแนน (สำนักทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2561) โดยนักเรียนมีคะแนนสอบไม่ถึงร้อยละ 50 ซึ่งผลการสอบดังกล่าวนี้สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องหาแนวทางการปรับปรุงแก้ไขให้นักเรียนมีมีโนทัศน์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ที่สูงขึ้น

อย่างไรก็ตามการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่มีประสิทธิภาพควรจะเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Child-centered approach) เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ใช้กระบวนการเรียนรู้ (learning process) เพื่อสร้างความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน หรือ 5 STEPs เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน เป็นแนวการจัดการเรียนรู้ที่อยู่บนฐานของวิธีการทางวิทยาศาสตร์ (scientific method) เป็นขั้นตอนที่ให้นักเรียนใช้ในการดำเนินค้นหาหรือสร้างความรู้ซึ่งจัดเป็นการเรียนการสอนที่มีได้มุ่งเฉพาะเนื้อหาความรู้ที่ได้จากการค้นคว้าและเรียบเรียงไว้อย่างมีระเบียบ แต่หมายถึงการใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ในการแสวงหาความรู้เมื่อผู้เรียนสงสัย อันจะทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระ นักเรียนได้ใช้กระบวนการเรียนรู้ที่เรียกว่า การสืบสอบหาความรู้ มีทักษะในการปฏิบัติ และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยกระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ประกอบด้วยขั้นตอนการเรียนรู้ ดังนี้ ขั้นที่ 1 การเรียนรู้ระบาคำถาม (learning to question) ขั้นที่ 2 การเรียนรู้แสวงหาสารสนเทศ (learning to search) ขั้นที่ 3 การเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้ (learning to construct) ขั้นที่ 4 การเรียนรู้เพื่อสื่อสาร (learning to communicate) และขั้นที่ 5 การเรียนรู้เพื่อตอบแทนสังคม (learning to service)

นอกจากการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอนแล้ว ผู้วิจัยได้บูรณาการแนวคิดของการโค้ชชิ่งร่วมในการจัดการเรียนรู้ เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอนนั้น บทบาทของครูจะมีผู้ถ่ายทอดความรู้ แต่จะเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของนักเรียน หรือในปัจจุบันมักจะใช้คำว่า โค้ช (coach) ซึ่งกระบวนการโค้ชเป็นการช่วยให้บุคคลได้บรรลุเป้าหมายการทำงานในระดับที่สูงขึ้น สร้างให้บุคคลมีความเข้มแข็ง ภูมิใจในตนเอง แสดงความสามารถซึ่งเป็นผลต่อการทำงานที่จะตามมา กระบวนการโค้ชจึงเป็นกระบวนการเสริมพลังอำนาจ (Mink, Owen and Mink, 1993) นอกจากนี้ผู้วิจัยศึกษาพบว่า จิตตปัญญาศึกษา (contemplative education) เป็นอีกแนวการจัดการเรียนรู้หนึ่งที่สามารถช่วยให้กระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนเกิดได้ดีและหลอมรวมเข้า

กับการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอนและการโค้ชได้ ซึ่งแนวคิดนี้มีความเชื่อเกี่ยวกับการเรียนรู้ว่าผู้สอนเป็นผู้ที่มีใจเปิดกว้าง อ่อนน้อมยอมรับ และให้เกียรติผู้เรียนทุกคน นำไปสู่สัมพันธภาพทางบวกที่สร้างให้เกิดพื้นที่ของความรู้สึกปลอดภัยไว้วางใจ อบอุ่น และกล้าเปิดเผยตัวตน ผู้เรียนจะก้าวออกจากพื้นที่ปลอดภัยเพื่อเข้าสู่พื้นที่ของการเรียนรู้ที่แท้จริงได้ ซึ่งผู้วิจัยเลือกกระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดปัญญาศึกษามาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) การฟังอย่างลึกซึ้ง โดยครูและนักเรียนจะเป็นผู้รับฟังอย่างตั้งใจ มีสติ เปิดรับ โดยพยายามละวางการตัดสิน วิชาความรู้สึก เพื่อฟังให้ได้ยินเสียงและความหมายที่แท้จริงของผู้พูด 2) สนทนาสนทนา เป็นการพูดคุยกันอย่างให้เกียรติ มีสติตลอดช่วงเวลาของการพูดคุย เปิดโอกาสให้ทุกคนในวงสนทนาได้แลกเปลี่ยนกันอย่างทั่วถึง และ 3) การสะท้อนการเรียนรู้ เป็นการทบทวนเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ใคร่ครวญถึงอารมณ์ ความคิด ความรู้สึกต่างๆ ที่มาพร้อมกับการตอบสนองต่อสถานการณ์นั้นๆ และพยายามค้นหาว่า ประเด็นการสนทนาที่มีความหมายต่อตนเองอย่างไร รู้สึกอย่างไร และมีความคิดใหม่เกิดขึ้นหรือไม่ (จุฬพล ภัทรชีวิน, 2553)

จากสภาพ ปัญหา และแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5STEPS) ร่วมกับการโค้ชและจิตตปัญญาศึกษามาประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เพื่อใช้ส่งเสริมให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เกิดมีทัศนคติทางการเรียนวิทยาศาสตร์ เรื่อง ระบบต่างๆ ในร่างกายมนุษย์และสัตว์ ทั้งนี้ผู้วิจัยคาดหวังว่าข้อค้นพบจากการวิจัยจะเป็นแนวทางสำหรับครูวิทยาศาสตร์ที่จะนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีมีทัศนคติทางการเรียนวิทยาศาสตร์สูงขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบมีทัศนคติวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ร่วมกับการโค้ชและจิตตปัญญาศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. แบบแผนการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimental research) ผู้วิจัยดำเนินการทดลองตามแบบแผนการทดลองแบบหนึ่งกลุ่มทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (One Group Pre – test Post – test Design) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2538: 249) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แบบแผนการทดลองแบบแบบ One Group Pre–test Post–test Design

กลุ่ม	การทดสอบก่อนเรียน	ตัวแปรจัดกระทำ	การทดสอบหลังเรียน
ทดลอง	T ₁	X	T ₂

T₁ หมายถึง การทดสอบก่อนเรียน

X หมายถึง การจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ร่วมกับการโค้ชและจิตตปัญญาศึกษา

T₂ หมายถึง การทดสอบหลังเรียน

2. ประชากรตัวอย่างการวิจัย

2.1 ประชากร

ประชากรในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2/2561 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต 2 จังหวัดปทุมธานี

2.2 ตัวอย่างการวิจัย

ตัวอย่างการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/4 ปีการศึกษา 2/2561 โรงเรียนวัดอัยยิการาม จังหวัดปทุมธานี จำนวน 40 คน ซึ่งได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) ด้วยวิธีการจับฉลาก ปรากฏว่า นักเรียนห้อง ม.2/4 เป็นกลุ่มทดลอง ซึ่งประกอบด้วยนักเรียนเพศชาย จำนวน 24 คน (คิดเป็นร้อยละ 60) และนักเรียนเพศหญิง จำนวน 16 คน (คิดเป็นร้อยละ 40)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

3.1 เครื่องมือใช้ในการทดลอง คือ แผนการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5 STEPs) ร่วมกับการโค้ชและจิตตปัญญาศึกษา วิชาวิทยาศาสตร์ หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ระบบต่างๆในร่างกายมนุษย์และสัตว์ จำนวน 6 แผน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบวัดมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์เป็นแบบทดสอบแบบเลือกตอบ เรื่อง ระบบต่างๆในร่างกายมนุษย์และสัตว์ จำนวน 15 ข้อ

4. ขั้นตอนการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

4.1 การสร้างและหาคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5 STEP) ร่วมกับการโค้ชและจิตตปัญญาศึกษา

ผู้วิจัยสร้างและหาคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5 STEP) ร่วมกับการโค้ชและจิตตปัญญาศึกษา เรื่อง ระบบต่างๆในร่างกายมนุษย์และสัตว์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีขั้นตอนการสร้างดังต่อไปนี้

4.1.1 วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดของกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อกำหนดเนื้อหาสาระที่ใช้ในการทดลองสอน

4.1.2 ศึกษาแนวคิด หลักการ และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5 STEPs) ร่วมกับการโค้ชและจิตตปัญญาศึกษา

4.1.3 ดำเนินการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5 STEP) ร่วมกับการโค้ชและจิตตปัญญาศึกษา

4.1.4 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ จำนวน 1 ท่าน และครูผู้สอนวิทยาศาสตร์ จำนวน 2 ท่าน ตรวจสอบพิจารณาความเหมาะสมของประเภทของคำถามที่ใช้และความถูกต้องของเนื้อหา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อนำไปใช้จริง

4.1.5 นำข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพและนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

4.2 การสร้างและหาคุณภาพของแบบทดสอบวัดมโนทัศน์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบทดสอบวัดมโนทัศน์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ เรื่อง ระบบต่างๆ ในร่างกายมนุษย์และสัตว์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีขั้นตอนการสร้างดังต่อไปนี้

4.2.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบทดสอบวัดมโนทัศน์ทางการเรียนเพื่อกำหนดชนิดของแบบทดสอบวัดมโนทัศน์ทางการเรียน

4.2.2 สร้างแบบวัดมโนทัศน์ตามเนื้อหาที่กำหนดไว้ โดยแบบวัดเป็นแบบทดสอบแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก

4.2.3 ตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยนำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นให้กับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านวิจัยและวัดผล จำนวน 1 ท่าน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ จำนวน 1 ท่าน และครูผู้สอนวิทยาศาสตร์ จำนวน 1 ท่าน โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาความสอดคล้อง ดังนี้

- +1 หมายถึง มีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
- 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่ามีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
- 1 หมายถึง ไม่มีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

จากนั้นนำมาคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (item-objective congruence index: IOC) เพื่อตรวจสอบความตรง ทั้งนี้เกณฑ์ในการคัดเลือกข้อคำถามที่มีคุณภาพควรมีค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ขึ้นไป พบว่า ค่าดัชนีมีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ซึ่งผ่านเกณฑ์คุณภาพทุกข้อ

4.2.4 นำแบบทดสอบไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 40 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย แล้วนำมาตรวจให้คะแนน โดยข้อที่ตอบถูกให้ 1 คะแนน ส่วนข้อที่ตอบผิด ไม่ตอบหรือตอบเกิน 1 ตัวเลือก ให้ 0 คะแนน แล้วนำผลมาวิเคราะห์คุณภาพของแบบทดสอบรายข้อและทั้งฉบับประกอบด้วย

4.2.4.1 ค่าความยากง่าย (difficulty) โดยคัดเลือกข้อสอบที่มีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.2-0.8 พบว่า มีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.42-0.70

4.2.4.2 ค่าอำนาจจำแนก (discrimination) โดยคัดเลือกข้อสอบที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.2 ขึ้นไป พบว่า มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.2-0.50

4.2.4.3 ค่าความเชื่อมั่น (reliability) โดยใช้สูตรคูเดอร์ริชาร์ดสัน (KR-20) พบว่า มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.75

ทั้งนี้จากการตรวจสอบคุณภาพ พบว่า แบบทดสอบวัดมโนทัศน์ทางการเรียนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีคุณภาพและมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยนี้มีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนานวัตกรรมโน้ตบุ๊กทางการเรียนวิทยาศาสตร์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ร่วมกับการโค้ชและจิตตปัญญาศึกษา โดยใช้เวลาในการทดลองสอนทั้งสิ้น 12 ชั่วโมง ทั้งนี้ไม่รวมเวลาทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน โดยมีขั้นตอนการดำเนินการทดลอง ดังนี้

5.1 ทดสอบวัดมโนทัศน์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ก่อนเรียนด้วยแบบทดสอบวัดมโนทัศน์ทางการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

5.2 ดำเนินการสอนโดยใช้การจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ร่วมกับการโค้ชและจิตตปัญญาศึกษาในชั่วโมงเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ ระหว่างวันที่ 21 มกราคม 2561 ถึง วันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2562

5.3 เมื่อดำเนินการสอนครบทุกหน่วยการเรียนรู้แล้ว ผู้วิจัยจึงทำการทดสอบวัดมโนทัศน์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์หลังเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดมโนทัศน์ทางการเรียนชุดเดียวกับที่ใช้ทดสอบก่อนเรียน

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

6.1 วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

6.2 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนจากแบบทดสอบวัดมโนทัศน์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5 STEPs) ร่วมกับการโค้ชและจิตตปัญญาศึกษา ด้วยการทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติทดสอบที่แบบสองกลุ่มที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent samples)

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนจากแบบทดสอบวัดมโนทัศน์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5 STEPs) ร่วมกับการโค้ชและจิตตปัญญาศึกษา ด้วยการทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติทดสอบที่แบบสองกลุ่มที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน ซึ่งผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยมโนทัศน์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยมโนทัศน์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ร่วมกับการโค้ชและจิตตปัญญาศึกษา มีค่าเท่ากับ 5.70 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .131 คะแนน และภายหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ร่วมกับการโค้ชและจิตตปัญญาศึกษาแล้วมีค่าเท่ากับ 8.60 คะแนน และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.60 คะแนน

ทั้งนี้ เมื่อทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยมโนทัศน์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ร่วมกับการโค้ชและจิตตปัญญาศึกษาด้วยสถิติทดสอบที่แบบสองกลุ่มที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน พบว่า คะแนนเฉลี่ยมโนทัศน์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์หลังการทดลองมีค่าสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยโน้ตส์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5 STEPs) ร่วมกับการโค้ชและจิตตปัญญาศึกษา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (จำนวน 40 คน)

การทดสอบ	ค่าเฉลี่ย	SD	t
ก่อนเรียน	5.70	1.31	13.94*
หลังเรียน	8.60	1.60	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัย พบว่า นักเรียนที่เรียนวิทยาศาสตร์ด้วยการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ร่วมกับการโค้ชและจิตตปัญญาศึกษามีคะแนนโน้ตส์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนมีคะแนนโน้ตส์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์หลังการเรียนซึ่งมีคะแนนเฉลี่ย 8.60 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.60 คะแนน สูงกว่าก่อนการเรียนซึ่งมีคะแนนเฉลี่ย 5.70 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.31 คะแนน เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ การจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ร่วมกับการโค้ชและจิตตปัญญาศึกษา สามารถพัฒนานโน้ตส์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนได้เนื่องจาก การจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่สนับสนุนด้วยทฤษฎีการสร้างความรู้ (constructivism) ที่มีความเชื่อเกี่ยวกับการเรียนรู้ว่า นักเรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเองอย่างกระตือรือร้น (actively construct their knowledge) จากประสบการณ์ส่วนบุคคลที่ได้ปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมรอบตัวมากกว่าการเป็นผู้รับความรู้ (passively receiving knowledge) (Woolfolk, 2007; Moreno, 2010) และนักเรียนพยายามที่จะสร้างความเข้าใจหรือมโนทัศน์กับประสบการณ์ที่ได้รับนั้น เช่น การอภิปรายร่วมกับครูหรือเพื่อนที่อาจจะนำไปสู่ความขัดแย้งทางปัญญา (cognitive conflict) ซึ่งจะกระตุ้นนักเรียนให้พยายามที่จะแก้ปัญหาคความไม่สมดุล (disequilibrium) ที่เกิดขึ้น โดยการปรับเปลี่ยนโครงสร้างของความรู้ (knowledge structure) ด้วยตัวเอง ผ่านกระบวนการที่เรียกว่า การปรับตัว (Adaptation) ซึ่งเป็นการปรับตัวเองให้สอดคล้องกับประสบการณ์ที่ได้รับเพื่อให้เกิดภาวะสมดุล (equilibrium) โดยการปรับตัวนี้ประกอบด้วย 2 กระบวนการ คือ กระบวนการดูดซึม (Assimilation) และกระบวนการปรับโครงสร้างทางปัญญา (accommodation) ซึ่งกระบวนการดูดซึมเป็นกระบวนการที่เด็กพยายามเชื่อมโยงประสบการณ์ใหม่เข้าสู่โครงสร้างทางปัญญาเดิมที่มีอยู่ (existing scheme) ส่วนกระบวนการปรับโครงสร้างเป็นกระบวนการปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางปัญญาที่มีอยู่ให้สอดคล้องกับประสบการณ์ใหม่ (McInerney, and McInerney, 2002: 26-27) ส่วนบทบาทของครูตามมุมมองของการเรียนรู้นี้ ครูควรจะเป็นผู้จัดเตรียมสื่อการเรียนการสอน รวมถึงเตรียมสิ่งแวดล้อมที่สนับสนุนการเรียนรู้ (supportive learning environment) ที่จะช่วยนักเรียนในการสร้างความรู้ด้วยตัวเอง มากกว่าการถ่ายทอดความคิดหรือความเชื่อของครูไปยังนักเรียน (Moreno, 2010: 299; citing DeVries, 1997) ซึ่งกระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอนนั้นมีความสอดคล้องกับทฤษฎีการสร้างความรู้ที่กล่าวมา กล่าวคือ ในกระบวนการเรียนรู้นี้จะเริ่มจากการกระตุ้นนักเรียนให้เกิดปัญหาความไม่สมดุล ที่เรียกว่า “Disequilibrium” ซึ่งสอดคล้องกับขั้นที่ 1 การเรียนรู้ระบุดคำถาม (learning to question) ซึ่งเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดข้อสงสัยและนำไปสู่การค้นหาคำตอบเพื่อตอบคำถามในขั้นตอนต่อไป ซึ่งในขั้นตอนต่อไป คือ นักเรียนจะพยายามที่จะแก้ปัญหาคความไม่สมดุล (disequilibrium) ที่เกิดขึ้น โดยการปรับเปลี่ยนโครงสร้างของ

ความรู้ด้วยตัวเองเพื่อให้เกิดภาวะสมดุล (equilibrium) ซึ่งสอดคล้องกับขั้นที่ 2 การเรียนรู้แสวงหาสารสนเทศ (learning to search) ขั้นที่ 3 การเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้ (learning to construct) และขั้นที่ 4 การเรียนรู้เพื่อสื่อสาร (learning to communicate) ซึ่งเป็นกระบวนการที่นักเรียนจะแสวงหาข้อมูลเพื่อตอบคำถามในสิ่งที่สงสัยโดยสร้างออกมาในรูปแบบของคำอธิบายและสื่อสารสิ่งที่นักเรียนสร้างขึ้นให้กับเพื่อนสมาชิกในชั้นเรียนได้เรียนรู้ ซึ่งการที่ครูให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเองได้ช่วยให้นักเรียนพัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องที่เรียนแล้วเกิดการสร้างมโนทัศน์ทางการเรียนด้วยตนเอง ทั้งนี้การจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ยังมีขั้นที่ 5 การเรียนรู้เพื่อตอบสนองสังคม (learning to service) ซึ่งเป็นการประยุกต์ความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจเกี่ยวกับเรื่องที่เรียนหรือเกิดมโนทัศน์ทางการเรียนที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

นอกจากการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอนแล้ว ในการวิจัยนี้ได้นำแนวคิดการโค้ชและจิตตปัญญาศึกษามาใช้ในการจัดการเรียนรู้ เนื่องจากผู้วิจัยเล็งเห็นว่าการสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อประสิทธิภาพการสอน การเรียนการสอนจะดำเนินอย่างมีชีวิตชีวาและราบรื่น ครูกับนักเรียนต้องมีความสัมพันธ์กันและมีปฏิสัมพันธ์กัน เป็นบรรยากาศของการให้ความร่วมมือกัน (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์และเพียร ยินดีสุข, 2558) ซึ่งแนวคิดการจัดการเรียนรู้ทั้งสองนั้นช่วยส่งเสริมให้ห้องเรียนเกิดบรรยากาศเชิงบวก (positive atmosphere) ในการวิจัยนี้ครูผู้สอนได้ปรับเปลี่ยนบทบาทของตนเองโดยนำการโค้ชมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อสร้างความสัมพันธ์กับนักเรียนที่ช่วยให้เรียนรู้ได้ง่ายขึ้น ตลอดจนคอยให้คำชี้แนะจนนักเรียนบรรลุเป้าหมายของการเรียน ซึ่งกระบวนการนี้สร้างให้บุคคลมีความเข้มแข็งขึ้น ภูมิใจในตนเอง แสดงความสามารถซึ่งเป็นผลต่อการทำงานที่จะตามมา กระบวนโค้ชจึงเป็นกระบวนการเสริมพลังอำนาจ (Mink, Owen and Mink, 1993) ซึ่งในระหว่างกระบวนการโค้ชนั้นได้หลอมรวมกระบวนการหลักตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษามาใช้ในการจัดการเรียนรู้ด้วย ได้แก่ การฟังอย่างลึกซึ้ง (deep listening) ครูรับฟังนักเรียนอย่างตั้งใจ มีสติ ใจกว้าง เปิดรับ โดยพยายามละวางการตัดสิน วิพากษ์วิจารณ์ เพื่อเปิดพื้นที่ให้นักเรียนมีโอกาสแสดงความคิดของตนเองอย่างอิสระ สุนทริสนทนา (dialogue) ครูพูดคุยกับนักเรียนอย่างให้เกียรติ เปิดโอกาสให้ทุกคนในวงสนทนาได้แลกเปลี่ยนกันอย่างทั่วถึง และการสะท้อนการเรียนรู้ (reflection) ครูให้นักเรียนค้นหว่า สิ่งที่ได้เรียนรู้มันมีความหมายต่อตนเองอย่างไร รู้สึกอย่างไร และมีความคิดใหม่เกิดขึ้นหรือไม่ โดยจัดให้มีการสะท้อนทั้งรายบุคคลและรายกลุ่ม จะเห็นได้ว่า การนำแนวคิดการโค้ชและจิตตปัญญาศึกษามาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ช่วยให้ผู้สอนเป็นผู้ที่มีใจเปิดกว้าง อ่อนน้อมยอมรับ และให้เกียรตินักเรียนทุกคน นำไปสู่สัมพันธภาพทางบวกที่สร้างให้เกิดพื้นที่ของความรู้ที่ปลอดภัยไว้วางใจ อบอุ่น และนักเรียนจะก้าวออกจากพื้นที่ปลอดภัยเพื่อเข้าสู่พื้นที่ของการเรียนรู้ที่แท้จริงได้ (จุมพล ภัทรชีวิน, 2553) ซึ่งช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและนักเรียนใช้กระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างมโนทัศน์ทางการเรียนด้วยตนเอง

ข้อเสนอแนะ

จากข้อค้นพบการวิจัยเรื่อง การศึกษามโนทัศน์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ร่วมกับการโค้ชและจิตตปัญญาศึกษา ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากข้อค้นพบจากงานวิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้ที่ดีต้องเริ่มต้นจากคำถามหรือข้อสงสัยแล้วจึงกระตุ้นให้นักเรียนแสวงหาข้อมูลเพื่อตอบคำถามในสิ่งที่สงสัยด้วยตนเองโดยครูมีบทบาทเป็นเพียงโค้ช ซึ่ง

การที่ครูให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเองได้ช่วยให้นักเรียนพัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องที่เรียนอย่างถ่องแท้เกิดการสร้างมโนทัศน์ทางการเรียนด้วยตนเอง

1.2 จากข้อค้นพบจากงานวิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ร่วมกับการโค้ชและ จิตตปัญญาศึกษาให้ประสบความสำเร็จนั้น ครูจะต้องปรับเปลี่ยนบทบาทจากผู้ถ่ายทอดความรู้เป็นโค้ชที่คอยกระตุ้นให้นักเรียนได้ใช้กระบวนการเรียนรู้ สร้างบรรยากาศเชิงบวกที่เอื้อต่อการเรียนรู้ อีกทั้งครูต้องคอยให้กำลังใจนักเรียนอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้นักเรียนรู้สึกสนใจเมื่อประสบความสำเร็จยากลำบากในการเรียนรู้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรทำการศึกษาวิจัยตัวแปรอื่นๆ นอกเหนือจากมโนทัศน์ทางการเรียน เช่น ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ทักษะการคิดวิเคราะห์ เป็นต้น ซึ่งตัวแปรเหล่านี้จะพัฒนาได้จากการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน หรืออาจศึกษาวิจัยตัวแปรอื่นๆ เช่น ความสุขในการเรียน เจตคติต่อวิทยาศาสตร์ เป็นต้น ซึ่งตัวแปรเหล่านี้จะพัฒนาได้จากแนวคิดการโค้ชและจิตตปัญญาศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กฤษณ์ เพ็ชรทวีพรเดช. (2550). **สุดยอดวิธีสอนวิทยาศาสตร์นำไปสู่...การจัดการเรียนรู้ของครูยุคใหม่**. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- จุมพล ภัทรชีวิน. (2553, กันยายน 11). ยกระดับคุณภาพผู้บริหารสถานศึกษาผ่าน. กระบวนการทางจิตตปัญญาศึกษา (2). **มติชน**.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์และพะเยาว์ ยินดีสุข. (2558). **การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2561). **สรุปผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน ปีการศึกษา 2561**. เข้าถึงได้จาก http://www.newonetestresult.niets.or.th/AnnouncementWeb/PDF/SummaryONETP6_2561.pdf
- Mink, O.G., Owen, K.Q., and Mink, B.P. (1993). **Developing high-performance People: The art of coaching**. Massachusetts: Addison-Wesley.
- McInerney, D.M., and McInerney, V. (2002). **Educational Psychology: Constructing Learning**. French: Prentice-Hall.
- Moreno, R. (2010). **Educational Psychology**. New York: John Wiley & Sons.
- Woolfolk, A.H. (2007). **Educational Psychology**. . New York: Pearson.

แบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการจ่ายค่าตอบแทนกับผลการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในธุรกิจโรงแรมในภาคตะวันตกของประเทศไทย

สอาด บรรเจิดฤทธิ์^{1*}

Received : June 11, 2019

Revised : July 7, 2019

Accepted : July 31, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการจ่ายค่าตอบแทนกับผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในธุรกิจโรงแรม ภาคตะวันตกของประเทศไทย ศึกษาอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมของแบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการจ่ายค่าตอบแทนกับผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในธุรกิจโรงแรม ภาคตะวันตกของประเทศไทย ตรวจสอบความสอดคล้องของแบบจำลองกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และ พัฒนาแบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการจ่ายค่าตอบแทนกับผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในธุรกิจโรงแรม ภาคตะวันตกของประเทศไทย การศึกษานี้เป็นการวิจัยแบบผสมเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือบุคลากรที่ปฏิบัติงานในธุรกิจโรงแรม ภาคตะวันตกของประเทศไทยซึ่งไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณจำนวน 392 คน เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมลิสเรลโดยใช้เครื่องมือทางเทคนิคสถิติตัวแบบสมการเชิงโครงสร้าง ส่วนผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นผู้บริหารระดับสูงจำนวน 8 คนเป็นตัวแทนระดับจังหวัด เก็บข้อมูลจากการสนทนากลุ่มโดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเป็นเครื่องมือในกำหนดประเด็นอภิปรายร่วมกัน ผลการวิจัยพบว่าแบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการจ่ายค่าตอบแทนกับผลการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในธุรกิจโรงแรมในภาคตะวันตกของประเทศไทยที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นมาจากแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าดัชนีความกลมกลืนทั้ง 6 ดัชนีที่ผ่านเกณฑ์ การยอมรับ คือค่าดัชนี $\chi^2/df = 0.616$, CFI = 1.00, GFI = 1.00, AGFI = 0.98, RMSEA = 0.000 และ SRMR = 0.011 ดังนั้นสรุปได้ว่าแบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการจ่ายค่าตอบแทนกับผลการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในธุรกิจโรงแรมในภาคตะวันตกของประเทศไทย มีความเหมาะสม กลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์แบบจำลองที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น คือ PAY-P Model (Payment of Performance Model) มี 4 องค์ประกอบหลัก 14 องค์ประกอบย่อย ดังนี้ (1) บรรยาการองค์กร (OCL) มี 6 องค์ประกอบย่อย (2) สภาพแวดล้อมทางธุรกิจ (BEN) มี 2 องค์ประกอบย่อย (3) การจ่ายค่าตอบแทน (PCO) มี 3 องค์ประกอบย่อย และ (4) ผลการปฏิบัติงาน (PER) มี 3 องค์ประกอบย่อย

คำสำคัญ : แบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ การจ่ายค่าตอบแทน ผลการปฏิบัติงาน ธุรกิจโรงแรมในภาคตะวันตก และ PAY-P Model

¹ รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด จังหวัดเพชรบุรี

*ผู้เขียนหลัก e-mail: sa-ard.banchirdrit@stamford.edu

A CASUAL RELATIONSHIP MODEL OF COMPENSATION TOWARD PERFORMANCE OF PERSONNEL IN HOTEL INDUSTRY IN WESTERN REGION, THAILAND

Sa-ard Banchirdrit^{1*}

Abstract

The purposes of this research were to study the casual relationship of compensations toward performance of personnel in hotel industry in western region of Thailand, to study direct relation, indirect relation and total relation of the casual relationship model of compensation toward performance of personnel in hotel industry in western region of Thailand, to check harmonization of the model with empirical data, to develop the casual relationship model of compensations toward performance of personnel in hotel industry in western region of Thailand. This is a mixed method research. The populations were personnel who are working in hotel industry in western region of Thailand. The sample sizes for quantitative research were 392 personnel in the hotel industry. Questionnaires were used for data collection. LISREL program and SEM technique were employed for data analysis. For qualitative approach, key informances were 8 executives of 8 hotels, one per each province. Data collection came up from focus group forum, semi - interviewed forms were used for getting opinion of each participant and then select relevant topic for discussion.

The results showed the causal model of compensation with the performance of personnel working in the Hotel Industry in the western part of the country. The researchers have developed concepts and theories that are in harmony with the empirical data. The index harmonized with a 6 index and passed the acceptance criteria of the $\chi^2/df = 0.616$, CFI = 1.00, GFI = 1.00, AGFI = 0.98, RMSEA = 0.000 and SRMR = 0.011, therefore concluding the model had a causal relationship with the compensation paid for the performance of personnel working in the Hotel Industry had appropriate harmony with the empirical data. The model developed by researcher is PAY-P Model (Payment of Performance Model) which includes four core elements and fourteen sub-elements as follows: (1) The organizational climate (OCL) has 6 sub-components. (2) The business environment (BEN) has two sub-components. (3) The Payment (PCO) has three subcomponents and (4) The performance (PER) has three sub-components.

Keywords : model, causal relationships, payment, performance, hotel industry western region and PAY-P Model

¹ Associate Dean of Post Graduate Studies, Master of Business Administration, Faculty of Business and Technology, Stamford International University

*Corresponding author, e-mail: sa-ard.banchirdrit@stamford.edu

บทนำ

ปัจจุบันธุรกิจโรงแรมเผชิญแรงกดดันในด้านต่างๆซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเข้าสู่ตลาดของผู้ประกอบการรายใหม่ที่มีโอกาสในการลงทุนธุรกิจโรงแรม ส่งผลให้ผู้ประกอบการในตลาดธุรกิจโรงแรมต้องดำเนินธุรกิจอย่างระมัดระวัง จำนวนโรงแรมและห้องพักที่เพิ่มสูงขึ้นในระยะที่ผ่านมา ส่งผลให้การแข่งขันในธุรกิจโรงแรมรุนแรงขึ้น โดยพบว่าธุรกิจโรงแรมเป็นหนึ่งในธุรกิจที่มีความเคลื่อนไหวอย่างผันผวน ทั้งการซื้อขาย ควบรวมกิจการ ไปจนถึงมีผู้ประกอบการจำนวนไม่น้อยไม่ประสบความสำเร็จในการประกอบธุรกิจกระทั่งเลิกกิจการไป โดยการแข่งขันอย่างรุนแรงนี้ ส่งผลให้ผู้ประกอบการแต่ละกลุ่มปรับกลยุทธ์ในรูปแบบแตกต่างกัน โดยในปี 2560 ผู้ประกอบการโรงแรมรายใหญ่บรรเทาความเสี่ยงในการประกอบธุรกิจ ด้วยการมุ่งเพิ่มสัดส่วนรายได้จากการบริหารโรงแรมมากขึ้น นอกจากนี้ ผู้ประกอบการโรงแรมรายใหญ่ยังให้ความสำคัญกับการกระจายการลงทุนธุรกิจโรงแรมในต่างประเทศเพื่อเปิดตลาดใหม่ๆ และบรรเทาการพึ่งพิงรายได้จากธุรกิจโรงแรมในประเทศไทยเป็นหลัก และให้ความสำคัญกับการเพิ่มรายได้จากการให้บริการอื่นๆ อย่างสถานที่จัดงานประชุมและสัมมนา งานแต่งงาน และงานอีเวนต์ ต่างๆ สำหรับธุรกิจโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็ก ต้องเผชิญกับความท้าทายด้านการแข่งขันจากบริการที่พักประเภทอื่นๆ เช่น คอนโดมิเนียม บ้านพัก เซอร์วิสอพาร์ทเมนท์ เป็นต้น ดังนั้น การบริหารธุรกิจโรงแรมให้ชนะคู่แข่งเช่นได้นั้น มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จขององค์กร ปัจจัยชี้ขาดความสามารถในการแข่งขันที่สำคัญประการหนึ่งคือ ทรัพยากรบุคคล เนื่องจากบุคลากรขององค์กรเป็นทรัพยากรที่มีค่ามหาศาล อีกทั้งยังเป็นสิ่งที่องค์กรต้องรักษาและต้องลงทุนเพิ่มเติมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีสมรรถนะที่เหมาะสมกับความต้องการขององค์กรในระยะยาว การที่องค์กรต้องสูญเสียบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถไปด้วยสาเหตุใดก็ตาม ย่อมเท่ากับว่าองค์กรต้องสูญเสียทรัพยากรที่มีค่าอันนั้นไป ในขณะที่เดียวกันกลับต้องลงทุนอีกหลาย ๆ ด้านเพื่อที่จะสรรหา คัดเลือก ฝึกอบรม และพัฒนาบุคลากรเข้ามาทดแทน ทำให้ องค์กรสูญเสียเวลาและผลประโยชน์มากพอสมควร (กรกฎ พลพานิช, 2540) ให้กับระบบการบริหารงาน เพื่อให้สามารถดำเนินกิจการให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร ทั้งนี้จากมาตรการส่งเสริมการท่องเที่ยวของภาครัฐที่ประกาศเพื่อสร้างรายได้เข้าสู่ประเทศ ซึ่งธุรกิจโรงแรมถือเป็นหน่วยธุรกิจหนึ่งที่ได้ผลประโยชน์จากมาตรการนี้ และเมื่อธุรกิจเติบโตขึ้นผู้ประกอบการจะต้องอาศัยบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการให้บริการนักท่องเที่ยวจากทั่วโลก ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์จำเป็นต้องแสวงหาวิธีการในการบริหารค่าตอบแทนให้ดีที่สุดเพื่อจูงใจพนักงานให้ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล อาจกล่าวได้ว่าคุณภาพและผลการปฏิบัติงานของคนเป็นปัจจัยที่บ่งชี้ถึงความสำเร็จขององค์กร (นันทา เกาสัมบัติ, 2551) และเป็นการสร้างแรงจูงใจให้กับบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเกิดความสนใจที่จะเข้ามาร่วมปฏิบัติงานในองค์กร ซึ่งไม่เพียงแต่จะส่งผลต่อผลการดำเนินงานขององค์กรแต่ยังเป็นที่มาของความได้เปรียบทางการแข่งขันอย่างยั่งยืนขององค์กรอีกด้วย นอกจากนั้นจากการศึกษาของ สอาด บรรณเจตฤทธิ (2560) พบว่าผลตอบแทนทั้ง 3 ประเภท กล่าวคือ ผลตอบแทนที่เป็นตัวเงินโดยตรง ผลตอบแทนที่เป็นตัวเงินโดยอ้อม และผลตอบแทนที่ไม่เป็นตัวเงินต่างมีผลต่อผลการปฏิบัติงานทั้งสิ้น แต่ทั้งนี้ไม่ทราบระดับความสัมพันธ์ในระดับความเป็นเหตุเป็นผล และมีปัจจัยอื่นใดหรือไม่ที่เกี่ยวข้องกับระบบค่าตอบแทนและผลการปฏิบัติงานของบุคลากร

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวิจัย แบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการจ่ายค่าตอบแทนกับผลการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในธุรกิจโรงแรมในภาคตะวันตกของประเทศไทยโดยผลการวิจัยที่ได้ในครั้งนี้ จะส่งผลให้กลุ่มธุรกิจโรงแรมในภาคตะวันตกของประเทศไทย ได้แบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการจ่ายค่าตอบแทนกับผลการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในธุรกิจโรงแรมในภาคตะวันตกของประเทศไทย และข้อมูลจากงานวิจัยนี้ สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูล ในการพัฒนาปรับปรุง และพัฒนาการจ่ายค่าตอบแทนตลอดจนกระบวนการบริหารจัดการของธุรกิจโรงแรมในภาคตะวันตกของประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยไปใช้

ในการกำหนดนโยบายทั้งในระดับ มหภาค และระดับจุลภาค เพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันทางธุรกิจ และบังเกิดประสิทธิผลในทางปฏิบัติได้มากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการจ่ายค่าตอบแทนกับผลการปฏิบัติงาน ของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในธุรกิจโรงแรมในภาคตะวันตกของประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมของแบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการจ่ายค่าตอบแทนกับผลการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในธุรกิจโรงแรมในภาคตะวันตกของประเทศไทย
3. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของแบบจำลองที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ของการจ่ายค่าตอบแทนกับผลการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในธุรกิจโรงแรมในภาคตะวันตก ของประเทศไทย
4. เพื่อพัฒนาแบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการจ่ายค่าตอบแทนกับผลการปฏิบัติงาน ของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในธุรกิจโรงแรมในภาคตะวันตกของประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องแบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการจ่ายค่าตอบแทนกับผลการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในธุรกิจโรงแรมในภาคตะวันตกของประเทศไทย ในครั้งนี้ ใช้การศึกษาทั้งเชิงคุณภาพและการศึกษาเชิงปริมาณ มีรายละเอียด ดังนี้

1. การศึกษาเชิงคุณภาพ

การศึกษาเชิงคุณภาพ ใช้เป็นวิธีการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการจ่ายค่าตอบแทนกับผลการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในธุรกิจโรงแรมในภาคตะวันตกของประเทศไทย ดังนี้

1.1 การค้นคว้าเอกสาร (Documentary Research) เป็นการรวบรวม ค้นคว้าข้อมูล เอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ และขอบเขตการวิจัยตามที่ได้ระบุไว้แล้วข้างต้น รวมทั้งข้อมูลอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาและการเขียนรายงานการวิจัย สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลจากการค้นคว้าเอกสารนั้น ผู้วิจัยใช้วิธีการประมวลวิเคราะห์ และอภิปรายสรุปผลร่วมกันตลอดจนใช้วิธีการตีความ เพื่อหาข้อสรุปที่เป็นประโยชน์สามารถนำมาใช้ประกอบการเขียนรายงาน เพื่อให้ได้รายละเอียดที่สมบูรณ์ครบถ้วนมากที่สุด

1.2 การจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) ทั้งนี้ผู้วิจัยจัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในธุรกิจโรงแรมในภาคตะวันตกของประเทศไทยที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการจ่ายค่าตอบแทนกับผลการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในธุรกิจโรงแรมในภาคตะวันตกของประเทศไทย โดยสัมภาษณ์ผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในธุรกิจโรงแรมในภาคตะวันตกของประเทศไทยที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จังหวัดละ 1 แห่ง แห่งละ 1 คน รวมทั้งสิ้น 8 คน โดยผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ ที่ประกอบด้วยหัวข้อการสัมภาษณ์ถึงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการจ่ายค่าตอบแทนกับผลการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในธุรกิจโรงแรมในภาคตะวันตกของประเทศไทย ทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย (1) ด้านบรรยากาศองค์การ (2) ด้าน สภาพแวดล้อมทางธุรกิจ (3) ด้านการจ่ายค่าตอบแทน และ (4) ด้านผลการปฏิบัติงาน

1.3 การวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อรวบรวมข้อมูลได้ครบถ้วนแล้วผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากข้อมูลที่บันทึกไว้ โดยทำการแยกแยะจัดกลุ่มข้อมูล เชื่อมโยงความคิด ขยายความเชื่อมโยง หาความหมายและหาข้อสรุป

สรุปความว่าผลจากการศึกษาเชิงคุณภาพ ทำให้ได้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการจ่ายค่าตอบแทนกับผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในธุรกิจโรงแรม ภาคตะวันตกของประเทศไทย ในเบื้องต้นเพื่อใช้ในการศึกษาเชิงปริมาณต่อไป

2. การศึกษาเชิงปริมาณ

เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับแบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการจ่ายค่าตอบแทนกับผลการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในธุรกิจโรงแรมในภาคตะวันตกของประเทศไทย ประกอบไปด้วย 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา และระยะเวลาในการปฏิบัติงาน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ส่วนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ ใน 2 ด้าน ประกอบด้วย ด้านสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงเป็นพลวัตร และด้านสภาพแวดล้อมที่เน้นการแข่งขัน มีลักษณะเป็นแบบมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง (5) เห็นด้วย (4) ไม่แน่ใจ (3) ไม่เห็นด้วย (2) และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง (1)

ส่วนที่ 3 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับบรรยากาศองค์กร ใน 6 ด้าน ประกอบด้วย ด้านโครงสร้างองค์กร ด้านมาตรฐานการปฏิบัติงาน ด้านความรับผิดชอบ ด้านการได้รับการยอมรับ ด้านการได้รับการสนับสนุน และด้านความยืดหยุ่นผูกพัน มีลักษณะเป็นแบบมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง (5) เห็นด้วย (4) ไม่แน่ใจ (3) ไม่เห็นด้วย (2) ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง (1)

ส่วนที่ 4 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับการจ่ายค่าตอบแทน ใน 3 ด้าน ประกอบด้วย (1) ค่าตอบแทนในรูปตัวเงินโดยตรง (2) ค่าตอบแทนในรูปตัวเงินทางอ้อม และ (3) ค่าตอบแทนในรูปไม่ใช่ตัวเงิน มีลักษณะเป็นแบบ มาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง (5) เห็นด้วย (4) ไม่แน่ใจ (3) ไม่เห็นด้วย (2) ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง (1)

ส่วนที่ 5 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงาน ใน 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านประสิทธิภาพของงาน ด้านคุณภาพของงาน และด้านความสามารถเกี่ยวกับงาน มีลักษณะเป็นแบบ มาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง (5) เห็นด้วย (4) ไม่แน่ใจ (3) ไม่เห็นด้วย (2) ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง (1)

3. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรที่ปฏิบัติงานในธุรกิจโรงแรมในภาคตะวันตกของประเทศไทย จำนวน 66 แห่ง โดยการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกแจกแบบสอบถามบุคลากรที่ปฏิบัติงาน ในธุรกิจโรงแรมในภาคตะวันตกของประเทศไทย แห่งละ 6 คน ในสัดส่วนที่เท่ากัน ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 396 ตัวอย่าง และผู้วิจัยจะทำการคัดเลือกแบบสอบถามที่สมบูรณ์ที่สุด จำนวน 392 ชุด เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลในลำดับต่อไป

4. การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรที่ปฏิบัติงานในธุรกิจโรงแรมในภาคตะวันตกของประเทศไทย จำนวน 392 คน

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาแบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการจ่ายค่าตอบแทนกับผลการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในธุรกิจโรงแรมในภาคตะวันตกของประเทศไทย มีรายละเอียดตามลำดับดังต่อไปนี้

1. การพิจารณาความเหมาะสมของข้อมูลที่จะใช้เทคนิค Factor Analysis พิจารณาค่า KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) ซึ่งเป็นค่าที่ใช้วัดความเหมาะสมของข้อมูลตัวอย่างที่จะนำมาวิเคราะห์โดยเทคนิค Factor Analysis (รัชนีกุล ภิญโญภาณุวัฒน์ สุภมาส อังศุโชติ และสมถวิล วิจิตรวรรณ, 2554.)

2. วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น เกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา และระยะเวลาในการปฏิบัติงาน โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ด้วยค่าความถี่ และค่าร้อยละ

3. วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของตัวแปรในแบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการจ่ายค่าตอบแทนกับผลการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในธุรกิจโรงแรมในภาคตะวันตกของประเทศไทย โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ด้วยค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. วิเคราะห์ความเที่ยงตัวแปรแฝงและค่าเฉลี่ยของความแปรปรวนที่ถูกสกัดได้

ผู้วิจัยพิจารณาความเที่ยงของตัวแปรแฝง (Construct Reliability: ρ_C) และค่าเฉลี่ยของความแปรปรวนที่ถูกสกัดได้ (Average Variance Extracted: ρ_V)

ผลการวิจัย

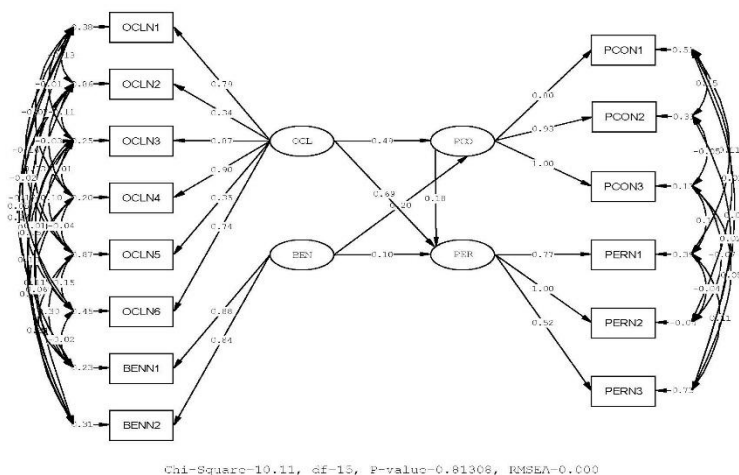
การศึกษาแบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการจ่ายค่าตอบแทนกับผลการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในธุรกิจโรงแรมในภาคตะวันตกของประเทศไทย มีผลการวิจัยดังนี้

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรในแบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการจ่ายค่าตอบแทนกับผลการปฏิบัติงาน ของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในธุรกิจโรงแรมในภาคตะวันตกของประเทศไทย ของ PAY-P Model

เหตุผล	PCO						PER							
	TE	IE	DE	TE	IE	DE								
OCL	0.49	-	0.49	0.78	0.09	0.69								
	(0.06)	-	(0.06)	(0.06)	(0.04)	(0.07)								
BEN	0.20	-	0.20	0.14	0.04	0.10								
	(0.05)	-	(0.05)	(0.05)	(0.02)	(0.05)								
PCO	-	-	-	0.18	-	0.18								
	-	-	-	(0.08)	-	(0.08)								
$\chi^2 = 10.11, df = 15, P = 0.81308, GFI = 1.00, AGFI = 0.97, RMR = 0.0099$														
ตัวแปร	OCLN1	OCLN2	OCLN3	OCLN4	OCLN5	OCLN6	BENN1	BENN2	PCON1	PCON2	PCON3	PERN1	PERN2	PERN3
ความเที่ยง	0.62	0.12	0.75	0.80	0.13	0.55	0.77	0.70	0.49	0.66	0.87	0.61	1.00	0.28
สมการโครงสร้างของตัวแปร							PCO			PER				
	R ²						0.46			0.66				
เมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝง														
ตัวแปรแฝง	OCL		BEN			PCO			PER					
OCL	1.00													
BEN	0.34**		1.00											
PCO	0.64**		0.42**			1.00								
PER	0.80**		0.36**			0.62**			1.00					

หมายเหตุ ** $p < .01$

จากตารางที่ 1 แสดงการทดสอบความสอดคล้องของแบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการจ่ายค่าตอบแทนกับผลการปฏิบัติงาน ของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในธุรกิจโรงแรมในภาคตะวันตกของประเทศไทย ของ PAY-P Model พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณา จากค่าสถิติที่ใช้ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ได้แก่ ค่า ไคร์-สแควร์ (χ^2) มีค่าเท่ากับ 10.11 องศาอิสระเท่ากับ 15 ค่าน่าจะเป็น (p) เท่ากับ 0.81308 นั่นคือ ค่าไคร์-สแควร์ แตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญ แสดงว่ายอมรับสมมติฐานที่ว่า แบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการจ่ายค่าตอบแทนกับผลการปฏิบัติงาน ของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในธุรกิจโรงแรมในภาคตะวันตกของประเทศไทย ของ PAY-P Model ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีวัดความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ 1.00 ค่าดัชนีวัดความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ 0.97 ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ 1 และค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของส่วนที่เหลือ (RMR) มีค่าเท่ากับ 0.099 ซึ่งเข้าใกล้ศูนย์ โดยรายละเอียดดังกล่าวผู้วิจัยได้กล่าวไว้แล้วอย่างละเอียดในส่วนของการวิเคราะห์ค่าดัชนีความกลมกลืนของแบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการจ่ายค่าตอบแทนกับผลการปฏิบัติงาน ของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในธุรกิจโรงแรมในภาคตะวันตกของประเทศไทย ของ PAY-P Model ข้างต้น จากการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรในแบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการจ่ายค่าตอบแทนกับผลการปฏิบัติงาน ของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในธุรกิจโรงแรมในภาคตะวันตกของประเทศไทย (อิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวม) ตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า โมเดลดังกล่าวมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังภาพประกอบที่ 1 แสดงการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรในแบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการจ่ายค่าตอบแทนกับผลการปฏิบัติงาน ของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในธุรกิจโรงแรมในภาคตะวันตกของประเทศไทย ของ PAY-P Model และตารางที่ 1 แสดงการวิเคราะห์ อิทธิพลตัวแปรในแบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการจ่ายค่าตอบแทนกับผลการปฏิบัติงาน ของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในธุรกิจโรงแรมในภาคตะวันตกของประเทศไทย (อิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวม) ของ PAY-P Model

ภาพที่ 1 การวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรในแบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการจ่ายค่าตอบแทนกับผลการปฏิบัติงาน ของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในธุรกิจ โรงแรมในภาคตะวันตกของประเทศไทย ของ PAY-P Model

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง แบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการจ่ายค่าตอบแทนกับผลการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในธุรกิจโรงแรมในภาคตะวันตกของประเทศไทย ครั้งนี้ มีข้อค้นพบที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ แบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการจ่ายค่าตอบแทนกับผลการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในธุรกิจโรงแรมในภาคตะวันตกของประเทศไทย ที่ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 4 องค์ประกอบหลัก คือ ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางธุรกิจ (Business environment) บรรยากาศองค์กร (Organizational climate) การจ่ายค่าตอบแทน (Payment compensation) ผลการปฏิบัติงาน (Performance) เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และผลการศึกษาที่ได้จากการศึกษาเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณมีความสอดคล้องกัน ข้อค้นพบจากการศึกษานี้คือ แบบจำลองที่ผู้วิจัยกำหนดชื่อว่า PAY-P Model (Payment of Performance Model) ผลการศึกษารึ้นนี้ในประเด็นเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างระบบค่าตอบแทนกับผลการปฏิบัติงานยืนยันว่า ตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์ทางตรงต่อกัน ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของ กัญญณัฐ ทองขาว (2560) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างค่าตอบแทนในการทำงานกับผลการปฏิบัติงาน กรณีศึกษาอุตสาหกรรมสับปะรดกระป๋อง ในเขตอำเภอปรามบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่าระบบค่าตอบแทนมีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานในทางบวกอยู่ในระดับสูงอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 อย่างไรก็ตามมีประเด็นยืนยันแย้งว่าโดยความเป็นจริงแล้ว ระบบผลตอบแทน กล่าวคือผลตอบแทนที่เป็นตัวเงินโดยตรง เช่น เงินเดือน ค่าล่วงเวลา โบนัสเป็นต้น ผลตอบแทนที่เป็นตัวเงินโดยอ้อม เช่น ค่ารักษาพยาบาล เงินประกันชีวิต เป็นต้น และผลตอบแทนที่ไม่เป็นตัวเงิน เช่น ความภาคภูมิใจในองค์กร ความเจริญก้าวหน้าในอาชีพ และการได้รับการยกย่องยอมรับ เป็นต้น สิ่งต่างๆเหล่านี้มีความสัมพันธ์โดยตรงกับผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กรหรือไม่ ซึ่งความเห็นของนักทฤษฎีบางท่านเช่น Porter and Lawler (1968) อธิบายว่า ปัจจัยที่จะมีผลและมีความสัมพันธ์โดยตรงกับผลการปฏิบัติงานของบุคลากรแต่ละคนคือ ความสามารถ (Ability) ความเพียรพยายาม (Effort) และบทบาทหน้าที่ของแต่ละคน (Role Expectation) ส่วนระบบผลตอบแทนเป็นคุณค่าของรางวัล (Value of Reward) ที่จะทำให้เกิดความเพียรพยายามและทำงานอย่างเต็มความรู้ความสามารถ ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าแนวคิดของ Porter and Lawler (1968) เป็นแนวคิดที่มีเหตุผลอย่างยิ่ง ควรแก่การศึกษาค้นคว้าให้ถ่องแท้ว่าระบบค่าตอบแทน (Compensation System) มีความเกี่ยวข้องกับ ผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในลักษณะอย่างไร จากนั้นนักบริหารสามารถบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อย่างไรก็ตามกระบวนการศึกษาเรื่อง แบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการจ่ายค่าตอบแทนกับผลการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในธุรกิจโรงแรมในภาคตะวันตกของประเทศไทย ได้อธิบายให้เห็นว่า ระบบผลตอบแทนไม่ใช่ปัจจัยอิสระเพียงกลุ่มเดียว มีเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงาน แต่ระบบค่าตอบแทนยังต้องอิงปัจจัยภายนอกอื่นกล่าวคือ ปัจจัยด้านบรรยากาศองค์กรอันประกอบด้วย โครงสร้างองค์กร มาตรฐานในการทำงาน ความรับผิดชอบในการทำงาน การได้รับการยอมรับ การได้รับการสนับสนุนและความยึดมั่นผูกพันองค์กร สิ่งเหล่านี้ล้วนมีผลกระทบต่อค่าตอบแทน นอกจากนั้นปัจจัยที่สำคัญมากอีกประการหนึ่งที่มีความสำคัญทั้งทางตรงและทางอ้อมกับผลการปฏิบัติงานคือ สภาพแวดล้อมทางธุรกิจอันประกอบด้วย สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงเป็นพลวัตร เช่น เศรษฐกิจ สังคมและการเมือง เป็นต้น รวมทั้งสภาพแวดล้อมที่เน้นการแข่งขัน

การศึกษานี้ยืนยันแบบจำลอง แบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการจ่ายค่าตอบแทนกับผลการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในธุรกิจโรงแรมในภาคตะวันตกของประเทศไทย ดังที่นำเสนอในรูปแบบจำลอง PAY-P Model

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลจากการวิจัย พบว่า (1) สภาพแวดล้อมทางธุรกิจ อยู่ในระดับมาก แต่มีรายละเอียดบางประการที่ควรปรับปรุงและพัฒนาเพื่อให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ก็ควรมีนโยบายในแต่ละด้านดังต่อไปนี้ (1) สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงเป็นพลวัตร ควรปรับตัวให้เข้ากับสภาพของการเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อมทั้งด้านสินค้า บริการ พฤติกรรมผู้บริโภค อื่น ๆ อยู่เสมอ (2) ด้านบรรยากาศองค์กร ควรมีนโยบายปรับปรุงโครงสร้างองค์กร (3) ด้านการจ่ายค่าตอบแทน ควรมีนโยบาย การสร้างความพึงพอใจกับระดับของเงินเดือนที่ได้รับตามความรู้ ความสามารถ และความรับผิดชอบ และอัตราค่าจ้างหรือเงินเดือนที่ได้รับเหมาะสมและสอดคล้องกับระดับการครองชีพในปัจจุบัน และ (4) ด้านผลการปฏิบัติงาน ควรปรับปรุงและพัฒนาเพื่อให้การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

ผลการพัฒนาแบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการจ่ายค่าตอบแทนกับผลการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในธุรกิจโรงแรมในภาคตะวันตกของประเทศไทย โดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบ เชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA) ตามบริบทของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในธุรกิจโรงแรมในภาคตะวันตกของประเทศไทย ผลที่ได้ คือ มีการสร้างเป็นตัวแปรใหม่ในรูปขององค์ประกอบรวมที่เป็น การรวมกลุ่มตัวแปรที่เกี่ยวข้องและสัมพันธ์กันมากมารวมกันอยู่ในองค์ประกอบเดียวกัน ผู้วิจัยตั้งชื่อให้โมเดลใหม่ ที่พัฒนาขึ้นมานี้ว่า PAY-P (Payment of Performance Model) ดังภาพประกอบต่อไปนี้

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัยเรื่อง “แบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการจ่ายค่าตอบแทนกับผลการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในธุรกิจโรงแรมในภาคตะวันตกของประเทศไทย” ผู้วิจัยขอกราบ ขอบพระคุณมหาวิทยาลัยนานาชาติแอสแตมฟอร์ด ที่ได้มอบทุนสนับสนุนงานวิจัยปีงบประมาณ 2561 ผู้วิจัยขอขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้ ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่ได้กรุณาใช้เวลาอันมีค่าของทุกท่าน ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือวิจัยจนได้เครื่องมือที่มีคุณภาพ ขอขอบคุณ อาจารย์และบุคลากร ของมหาวิทยาลัยนานาชาติแอสแตมฟอร์ด อย่างสูง ที่เป็นกำลังใจและให้การสนับสนุนการทำงานอย่างต่อเนื่อง ขอขอบคุณทุกท่านที่ยังไม่ได้เอ่ยนามที่มีส่วนร่วมให้ งานวิจัยชิ้นนี้เสร็จสิ้นสมบูรณ์ไปด้วยดี คุณความดีหรือประโยชน์อื่นใดอันเกิดจากงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบ เป็นเครื่องบูชาคุณบิดามารดาและบูรพาจารย์ที่ให้การศึกษอบรมสั่งสอน ให้สติปัญญาและคุณธรรมอันเป็น เครื่องชี้นำความสำเร็จในชีวิตของผู้วิจัยต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กัญญาณัฐ ทองขาว. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างค่าตอบแทนในการทำงานกับผลการปฏิบัติงาน: กรณีศึกษาอุตสาหกรรมสับปรดระบองในเขตอำเภอปรดบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ภาคนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนานาชาติแอสแตมฟอร์ด
- กรกฎ พลพานิช. (2540). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานบังคับบัญชาและพนักงานวิชาชีพการตลาด บริษัทปูนซีเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน).วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นัทธา เกาสมบัติ. (2551). ทศนคติของพนักงานโรงงานอุตสาหกรรมในเขตจังหวัดนครปฐมที่มีต่อค่าตอบแทน. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- รัชนิกุล ภิญโญภานุวัฒน์ สุภมาส อังศุโชติ และสมถวิล วิจิตรวรรณ. (2554). **ปัจจัยที่ เกี่ยวข้องกับการคำนวณ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช**. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พนัชกร สิมะขจรบุญ. (2554). **การศึกษาค่าตอบแทนและสวัสดิการของธุรกิจโรงแรมประเภทแฟรนไชส์ : กรณีศึกษา กรุงเทพมหานคร**. Veridian E-Journal SU Vol.4 No.1 May-August 2011.
- พรรณวิภา หว่างอ่อน. (2554). **การจ่ายค่าตอบแทนตามผลการปฏิบัติงาน (P4P) ของบุคลากรสาธารณสุข ที่มี ประสิทธิภาพ กรณีศึกษาโรงพยาบาลศูนย์/โรงพยาบาลทั่วไปในเขตบริการสุขภาพที่ 6**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และองค์การ คณะพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- Kaprinis Stylianos. (2013). **Employee performance appraisal in health clubs and sport Organizations: a review**. American Journal of Sports Science 2013; 1(4): 44-57.
- Porter and Lawler. (1968). **Expectancy Motivation Model**¹ อ้างใน Michael Armstrong (2017). “Armstrong ‘s Handbook of Human Resources Management Practices”. 14 Edition. P.197

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตำบลหนองบอน อ.เมือง จ.สระแก้ว

บุญอนันต์ บุญสนธิ^{1*}

Received : May 4, 2019

Revised : June 7, 2019

Accepted : August 11, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตำบลหนองบอน อ.เมือง จ.สระแก้ว มีวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อศึกษาบริบทของชุมชนในการจัดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตำบลหนองบอน อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว และเพื่อศึกษาการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับพื้นที่ตำบลหนองบอน อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว ผลการวิจัยพบว่า บริบทพื้นที่ชุมชนหนองบอนมีความเหมาะสมและเป็นไปได้ในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับพื้นที่ และเกิดข้อตกลงร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวร่วมกันของชุมชน ในนำไปสู่การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนให้เกิดเป็นรูปธรรมประกอบกับตำบลหนองบอนไม่มีอุตสาหกรรมในพื้นที่ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการจัดการท่องเที่ยวเป็นอย่างมากประชาชนในชุมชนให้ความร่วมมือ ร่วมปฏิบัติกับกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่มท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คลองห้วยใหญ่ เป็นอย่างดีแต่ขาดการสนับสนุนส่งเสริมอย่างจริงจังจากภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และในการปรับปรุงภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยวและถนนของการเดินทางยังล่าช้า และสถานที่ท่องเที่ยวยังไม่เป็นที่รู้จักมากนักแต่อย่างไรก็ตาม การจัดการเส้นทางท่องเที่ยวของตำบลหนองบอน ยังเป็นที่ท่องเที่ยวแห่งใหม่ ที่ยังไม่เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว ยังขาดการประชาสัมพันธ์ในวงกว้าง ถึงกระนั้นก็ตาม มีข้อจำกัดว่า ในปัจจุบันความที่ยังไม่พร้อมทั้งด้านการปรับปรุงภูมิทัศน์ สถานที่ เพราะยังอยู่ในระหว่างดำเนินการปรับปรุงภูมิทัศน์ บริเวณทางเข้า ตลาด ที่จอดรถ และฝายน้ำล้น รวมถึงยังไม่มีแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน ข้อเสนอแนะ หน่วยงานของรัฐและผู้ที่เกี่ยวข้องควรมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการบริการการท่องเที่ยวได้แก่ เส้นทางคมนาคมเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว เส้นทางศึกษาธรรมชาติ การบริการที่พัก การบริการอาหารและเครื่องดื่ม พัฒนาปรับปรุงพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วม, การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

¹ สังกัดหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

*ผู้เขียนหลัก e-mail: Boonanan@vru.ac.th

PEOPLE’S PARTICIPATION IN MANAGEMENT OF CULTURAL TOURISM
IN NONG BON SUBDISTRICT, MUEANG DISTRICT, SA KAEO PROVINCE

Boonanan Boonsonth^{1*}

Abstract

This research on People’s Participation in Management of Cultural Tourism in Nong-Bon Subdistrict, Muang District, Sa Kaeo Province aimed at studying community context related to cultural tourism pathway of Nong-Bon Subdistrict, Muang District, Sa Kaeo Province and developing suitable tourism pathway for Nong-Bon Subdistrict, Muang District, Sa Kaeo Province. Research result depicted that community context was compatible and had potential for the development suitable pathway and there was an agreement among local people in the development of community tourism that can lead to the development of solid cultural tourism pathway. The other reason that made Nong-bon Subdistrict ready for cultural tourism was the absence of industry in this area. People in this community cooperated and joined needed operations and management of ecological rafting for tourists in Klonghuayyai, but there was lack of meaningful supports from public sectors and related authority, there were problems that caused slow landscape development, and a lot of attractions still cannot catch tourists’ attentions due to lack of promotion to wider group of people. In addition, there are not enough readiness in landscape and places development due to the developing of attractions entrance, market, and raft pier and overflow weir at present and there is no clear development plan. This research suggest that there should be development of infrastructure and services that support tourists (i.e. commuting road to tourism attractions, ecological pathway, accommodations, foods and drinks, development area around tourism attractions to serve tourists) from public sectors and related authorities.

Keywords : Participation, Management of Cultural Tourism,

¹ Under the Public Administration Program Faculty of Humanities and Social Sciences Valaya Alongkorn Rajabhat University In the royal patronage

*Corresponding author, e-mail: Boonanan@vru.ac.th

บทนำ

ปัจจุบันการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ศึกษาวิถีชีวิตชุมชนได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวมากขึ้น และมีการท่องเที่ยวหลายรูปแบบ อาทิ การท่องเที่ยวชุมชนเชิงประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวชุมชนเชิงเกษตร การท่องเที่ยวชุมชนเชิงวัฒนธรรม ซึ่งแท้จริงการท่องเที่ยวชุมชนเชิงวัฒนธรรมก็คือการท่องเที่ยวชุมชน โดยชุมชนเป็นเจ้าของ เป็นคนบริหารจัดการพื้นที่หรือแหล่งท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวแบบชื่นชมความงดงามทางวัฒนธรรม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน สภาพแวดล้อมของชุมชน ธรรมชาติ บ้านท่ามะตูม ตำบลหนองบอน อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว ก็เป็นอีกแหล่งท่องเที่ยวหนึ่งที่กำลังจะเกิดขึ้น โดยความต้องการรวมกลุ่มกันของชุมชน เกิดความคาดหวังของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดความยั่งยืน ซึ่งนักวิจัยได้เข้าไปศึกษาถึงปัญหา และความต้องการรวมถึงการสำรวจบริบทพื้นที่ แห่งท่องเที่ยว ความน่าสนใจต่างๆ ในตำบลหนองบอน ก็พบว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ.2561 เป็นต้นมาได้มีส่วนราชการหลายแห่ง อาทิ ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดสระแก้ว การท่องเที่ยวจังหวัดสระแก้ว กรมโยธาธิการและผังเมือง ที่ว่าการอำเภอเมืองสระแก้ว องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน ฯลฯ ได้เข้ามาร่วมมือกันพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว(ท่าเทียบเรือ ตลาด) ขึ้นที่ฝายน้ำล้นคลองห้วยใหญ่ ตรงวัดท่ามะตูม ซึ่งเป็นแหล่งน้ำตามธรรมชาติที่สวยงาม และยังไม่ถูกรบกวนจากบุกรุก โดยแกนนำชุมชน หมู่ 10 โดยมีรองนายกสภา และผู้ใหญ่บ้าน บุญผาย ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 10 ตำบลหนองบอน ร่วมกับประชาชนจัดทำแผนยนต์ เพื่อให้บริการนักท่องเที่ยว จากการพูดคุยโดยใช้กระบวนการแบบการสนทนากลุ่ม (Focus Group) พบว่ามีสถานที่ที่น่าสนใจที่เป็นประวัติศาสตร์ และยังไม่เป็นที่รู้จัก โดยมีวัดที่เคยเป็นสถานที่พักทัพของสมเด็จพระเจ้าตากสิน ซึ่งต่อมาได้มีการสร้างอนุสาวรีย์ขึ้นไว้ (วัดท่าแยก ตำบลหนองบอน อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว) สถานที่ต่อมา คือสถานปฏิบัติธรรมซึ่งมีพุทธรูปขนาดใหญ่ เป็นพระหยกขาวที่แกะสลักจากประเทศเมียนมาร์ และสถานที่สุดท้ายคือ การล่องแพชมธรรมชาติบริเวณลำคลองห้วยใหญ่ ระยะทางประมาณ 2 กิโลเมตร ซึ่งเป็นคลองที่มีน้ำไหลตลอดทั้งปี รับน้ำจากเขื่อนพระพรหม และน้ำฝนตามฤดูกาล ซึ่งเป็นความต้องการที่ตรงกันระหว่างชุมชนและนักวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทของชุมชนในการจัดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตำบลหนองบอน อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว
2. เพื่อศึกษาการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับพื้นที่ตำบลหนองบอน อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย

ประชาชนในเขตพื้นที่หมู่ 10 ตำบลหนองบอน อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว จำนวน 10 คน องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน 1 คน และคณะกรรมการกองทุนกลุ่มล่องแพเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมคลองห้วยใหญ่ หมู่ 10 ตำบลหนองบอน อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว จำนวน 9 คน รวมทั้งสิ้น 20 คน

การดำเนินการโครงการ/กิจกรรม/วิธีการประเมิน

1. ในการค้นหาแกนนำ ในการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงานการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (From Group) เพื่อให้เกิดความชัดเจน โดยทางชุมชนได้ข้อสรุปที่จะใช้คณะกรรมการกองทุนกลุ่มล่องแพเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมคลองห้วยใหญ่ ซึ่งประกอบด้วยคณะกรรมการทั้งสิ้น 22 คน

2. คณะกรรมการ คณะนักวิจัย ประชุมกลุ่มเพื่อกำหนดข้อตกลงในการทำงานร่วมกัน และเกิดการวางแผนการดำเนินกิจกรรมของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
3. เกิดการสำรวจ การเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยว และทำการค้นคว้าเอกสาร ประวัติสถานที่สำคัญ และการสำรวจเส้นทางท่องเที่ยว เพื่อให้ได้ข้อมูลกลับมาสังเคราะห์
4. จัดเวทีประชาคม เพื่อคืนข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของพื้นที่ตำบลหนองบอน เพื่อให้ชุมชนได้รับรู้ และมีส่วนร่วมที่นำไปสู่การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
5. เกิดข้อตกลงของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวร่วมกันของชุมชน ในการนำไปสู่การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในตำบลหนองบอน
6. ดำเนินการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในรูปแบบกิจกรรมต่าง ๆ เช่นการล่องแพ ศึกษาธรรมชาติ จัดให้มีมัคคุเทศก์น้อยในการนำชม แนะนำสถานที่ต่างๆ ในชุมชน ให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของชุมชน คณะกรรมการมีการคิดวางแผนร่วมกันที่จะมีจุดขายของที่ระลึกของตำบลหนองบอน คือ มะตูม เนื่องจากบ้านท่ามะตูม ตำบลหนองบอน ซึ่งในอดีตเคยมีต้นมะตูมเป็นจำนวนมาก ปัจจุบัน เหลืออยู่แต่ในวัดท่ามะตูมเพียงไม่กี่ต้น ซึ่งในการประชุมร่วมกันนักวิจัยเสนอแนะให้ชาวบ้านปลูกเพิ่ม โดยการเพาะชำ เพื่อขายต้นให้กับนักท่องเที่ยว ผลมะตูม ก็สามารถนำมาทำน้ำมะตูม และมะตูมตากแห้ง มะตูมเชื่อม ฯลฯ
7. ในการติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและเกิดผลลัพธ์ในการพัฒนาชุมชน นั้นนักวิจัยยังไม่ได้ดำเนินการไปถึงขั้นนั้น

ผลการวิจัย

จากการสำรวจพื้นที่ เพื่อหาเส้นทางท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับพื้นที่ ซึ่งเกิดข้อตกลงร่วมของคนชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวร่วมกันของชุมชน ในการนำไปสู่การผลักดันให้ ถูกบรรจุในแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของจังหวัดสระแก้ว และการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้เกิดเป็นรูปธรรม ดังภาพที่ 1

ภาพที่1 แพน้ำเที่ยว/วัดพระหยกขาว/วัดท่าแยก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการของชุมชน เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตำบลหนองบอน อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนดังนี้

1. ด้านเศรษฐกิจ ตำบลหนองบอน อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้วเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีสภาพธรรมชาติที่น่าสนใจ สวยงาม ปัจจุบันผู้ประกอบการส่วนใหญ่ขาดจิตสำนึกคิดถึงแต่ผลประโยชน์ส่วนตัว จึงไม่ให้ความสำคัญสถานที่ท่องเที่ยวทำให้เสื่อมโทรม ประชาชนไม่มีเวลาเนื่องจากต้องประกอบอาชีพทำ

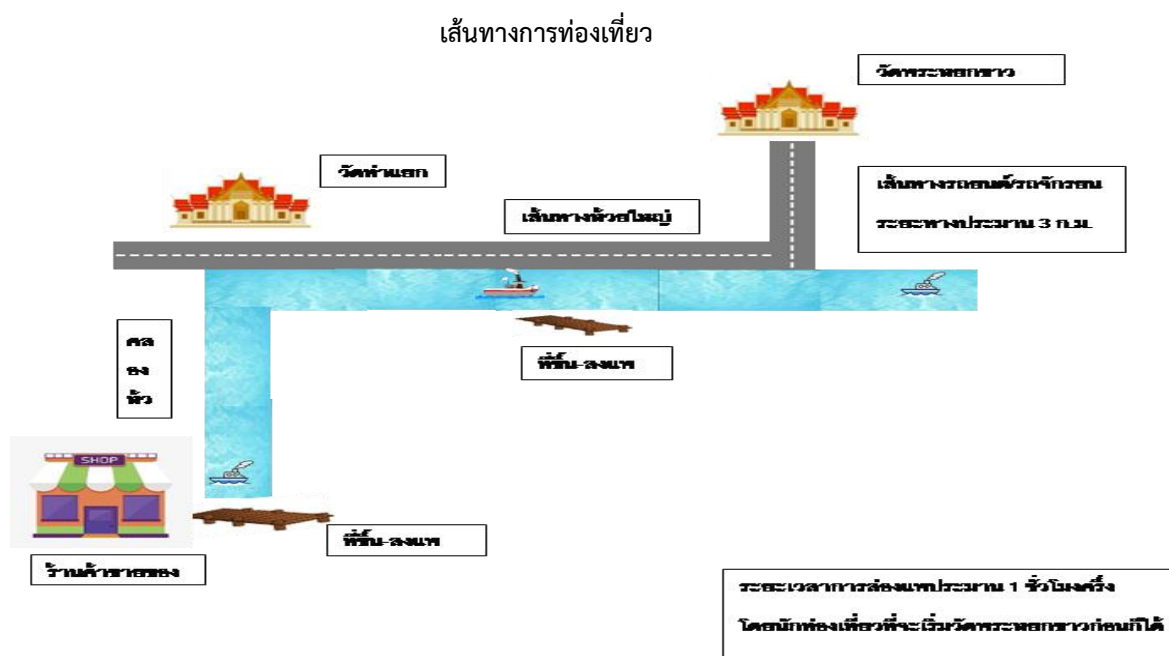
การเกษตร จึงไม่ค่อยให้ความสำคัญต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หน่วยงานของภาครัฐขาดการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ดังนั้นหน่วยงานของรัฐจะต้องมีการพัฒนาปรับปรุงพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความสวยงาม โดดเด่น ปลอดภัย สามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาใช้ประโยชน์ได้จริง ปรับปรุงเส้นทางคมนาคมเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวเส้นทางศึกษาธรรมชาติ การบริการที่พัก การบริการอาหาร จัดตั้งศูนย์ประสานงานการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว เพื่อให้ข้อมูลด้านแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยวผ่านทางเว็บไซต์ ตลอดจนขยายช่องทางการจำหน่ายสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ให้มากขึ้นทุกรูปแบบ ระบบเศรษฐกิจ ด้านเกษตรราษฎรส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 80 ประกอบอาชีพทำการเกษตรกรรมได้แก่ทำนา ไร่มันสำปะหลัง ปลูกอ้อย เป็นต้นที่เหลือประกอบอาชีพส่วนตัวและรับจ้าง แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญอาทิ 1.สะพานแขวนผายน้ำล้นบ้านท่ามะตูม 2.สถานที่บำเพ็ญเพียรรู้แจ้งจิตเดิมแท้(เกพลิตาโพธิวิหาร) ด้านอุตสาหกรรม ตำบลหนองบอน อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ไม่มีอุตสาหกรรมในพื้นที่ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการจัดการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก

2. ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน พบว่า ประชาชนในชุมชนให้ความร่วมมือ ร่วมปฏิบัติ และรับทราบแผนการดำเนินงาน กิจกรรมต่างๆ ของกลุ่มท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คลองห้วยใหญ่ เป็นอย่างดีให้ความร่วมมือ ดำเนินงานช่วยเหลือและสนับสนุนในทุกๆ ด้าน โดยมีการจัดตั้งกองทุนกลุ่มท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คลองห้วยใหญ่ และออกระเบียบข้อบังคับกองทุนฯ ซึ่งสมาชิกจะถือหุ้นละ 100 บาท ได้ไม่เกินคนละ 100 หุ้น ซึ่งจากการสังเกตการณ์และเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวของนักวิจัย พบว่า ประชาชนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

3. ด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่ไปกับการพัฒนาอย่างยั่งยืนนั้น ควรให้ความรู้ ปลูกฝังแก่ประชาชนในท้องถิ่น และผู้ประกอบการเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเกี่ยวกับผลเสีย ผลกระทบให้เห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว ควรมีการจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ เอกสารแผ่นพับ ให้ความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว กำหนดมาตรการกฎระเบียบข้อบังคับเพื่อป้องกันและลดผลกระทบจากกิจกรรมการท่องเที่ยว ตลอดจนเน้นการทำงานอย่างมีส่วนร่วมทั้งกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติป่าไม้และสัตว์ป่า

4. ปัญหา การขาดงบประมาณในการสนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยว ขาดการสนับสนุนส่งเสริมอย่างจริงจังจากภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และในการปรับปรุงภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยวและถนนของการเดินทางยังล่าช้า และสถานที่ท่องเที่ยวยังไม่เป็นที่รู้จักมากนัก ประชาชนขาดความรู้ในการให้บริการ ขาดความรู้ในการดำเนินงานด้านการจัดการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ รวมไปถึงการรักษาคุณภาพน้ำในลำคลองห้วยใหญ่ ไม่ค่อยสะอาด เนื่องจากเป็นคลองที่รับน้ำมาจากเขื่อนพระปรง ทำให้มีเศษวัชพืช อาทิ ผักบุ้ง ผักตบชวา ไหลมากีดขวางทางเดินของน้ำทำให้บางฤดูกาล ไม่สามารถล่องแพได้

5. อุปสรรค หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รับผิดชอบ ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวยังไม่ได้เข้ามาดูแลจัดการอย่างจริงจัง ทางกลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คลองห้วยใหญ่ ยังขาดแคลนงบประมาณอย่างต่อเนื่องเพื่อการพัฒนาอุปกรณ์ สถานที่ การประชาสัมพันธ์

ภาพที่ 2 เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ผลการสัมภาษณ์และประชุมกลุ่มย่อย คณะกรรมการกลุ่มท้องถิ่น และประชาชนในพื้นที่ พบว่า ประชาชนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการในการดำเนินการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของตำบลหนองบอนในทุกกระบวนการ ตั้งแต่ขั้นตอนการตัดสินใจในการดำเนินงาน การปฏิบัติ โดยมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ ร่วมแรงร่วมใจกันในการให้ข้อมูลกับหน่วยงานต่างๆ การแนะนำสถานที่ท่องเที่ยว และช่วยกันดูแลรักษาความสะอาดสถานที่ต่างๆ ในส่วนการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ยังไม่ได้รับผลประโยชน์ที่เป็นตัวเงินอย่างชัดเจนนัก เนื่องจากยังอยู่ในช่วงแรกของการดำเนินการ แม้ว่าจะมีระเบียบข้อบังคับกองทุนกลุ่มท้องถิ่นเพื่อการอนุรักษ์ ประกอบกับปัญหาการดำเนินงานที่ยังขาดทิศทางการบริหารจัดการ ทางคณะกรรมการยังไม่มีแผนการจัดการท่องเที่ยวที่ชัดเจน ขาดการวางแผนการดำเนินงาน ขาดงบประมาณในการบริหารจัดการ โครงสร้างของกลุ่มฯยังเป็นลักษณะการรวมกลุ่มแบบหลวมๆ ขาดองค์ความรู้บริหาร และการตลาด บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการยังไม่ชัดเจน

ความน่าสนใจ และเป็นไปได้ในการจัดการท่องเที่ยว คือการเป็นสถานที่ท่องเที่ยวแห่งใหม่ มีความเป็นเอกลักษณ์ของตัวเอง มีการอนุรักษ์ความเป็นชนบท และสิ่งแวดล้อม ทำให้ชาวบ้านในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น จากกิจกรรมการท่องเที่ยว เกิดเครือข่ายของหน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่จังหวัดสระแก้วในการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ได้แก่

1. กรมโยธาธิการจังหวัดสระแก้ว (จัดสรรงบประมาณ สนับสนุน จำนวน 31 ล้านบาท ในการดำเนินการปรับปรุงภูมิทัศน์ สร้างสถานที่ท่องเที่ยว ท่าเรือ ร้านค้า ที่จอดรถ ฯลฯ)
2. ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดสระแก้ว สนับสนุนเสื้อชูชีพ สำหรับนักท่องเที่ยวในการล่องแพชมธรรมชาติคลองห้วยใหญ่ กำจัดผักตบชวา
3. สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) จัดการประชุม ที่ปรึกษา
4. การท่องเที่ยวจังหวัดสระแก้ว ให้ความรู้ พาไปศึกษาดูงาน หาแนวทางพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

5. วิทยาลัยชุมชนจังหวัดสระแก้ว เป็นที่ปรึกษาของชุมชน
6. องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน อำนวยความสะดวกทุกอย่าง
7. เทศบาลเมืองสระแก้ว
8. องค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว สนับสนุนอุปกรณ์ในการกำจัดผักตบชวา
9. กรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ จังหวัดสระแก้ว ร่วมปรับปรุงภูมิทัศน์
10. พัฒนาการอำเภอเมืองสระแก้ว สนับสนุนงบประมาณพัฒนาแห่งนี้

แต่อย่างไรก็ตาม การจัดการเส้นทางท่องเที่ยวของตำบลหนองบอน ยังเป็นที่ท่องเที่ยวแห่งใหม่ ที่ยังไม่เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว ยังขาดการประชาสัมพันธ์ในวงกว้าง ถึงกระนั้นก็ตาม มีข้อน่าคิดว่า ในปัจจุบันความที่ยังไม่พร้อมทั้งด้านการปรับปรุงภูมิทัศน์ สถานที่ เพราะยังอยู่ในระหว่างดำเนินการปรับปรุงภูมิทัศน์ บริเวณทางเข้า ตลาด ที่จอดรถ และฝายน้ำล้น รวมถึงยังไม่มีมีการวางแผนการดำเนินงานที่ชัดเจนหากมีนักท่องเที่ยวมาแล้ว จะกินอะไร ซื้ออะไร พักที่ไหน ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวเป็นอย่างไร ฯลฯ

สรุป

จากการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พบปัญหา/อุปสรรค หลายประการ เพื่อเป็นข้อมูลให้หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเข้ามาร่วมกันดำเนินการแก้ไขปัญหาของชุมชน เพราะจากการลงพื้นที่ศึกษาความต้องการ ความพร้อมของชุมชน นักวิจัยพบว่า ชุมชน คณะกรรมการชุมชนฝากความหวังกับหน่วยงานต่าง เป็นความต้องการของชาวตำบลหนองบอนอย่างแท้จริงที่จะยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน เป็นการจกกิจกรรมเสริมรายได้ อีกทางหนึ่ง ซึ่งหากโครงการดังกล่าวของชาวบ้านประสบความสำเร็จ อาจจะไม่ได้อาศัยเพียงเสริม อาจเป็นอาชีพหลัก หรือบางคนได้มีอาชีพใหม่ มีรายได้มากขึ้น ส่งผลให้ชุมชนมีเศรษฐกิจดีขึ้นได้ และจุดหมายปลายทางคือการพัฒนาจิตสำนึกของชุมชนตำบลหนองบอนในการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ซึ่งหมายถึงการสร้างความรู้สึกรักหวงแหนต่อทรัพยากรทางการท่องเที่ยวในพื้นที่ของตนเอง

โดยสรุปในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนอย่างยั่งยืนนั้นต้อง คำนึงถึงผลประโยชน์ที่จะตามมา หลังจากการพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งการจัดการท่องเที่ยวจะประสบความสำเร็จและมีคุณภาพได้นั้น ต้องมีองค์ประกอบที่เอื้อต่อการจัดการการท่องเที่ยว ทั้งการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวที่จะช่วยสร้างความยั่งยืนให้กับการท่องเที่ยว การพัฒนาสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวเพื่อสร้างความยั่งยืนและความสมดุลระหว่างสิ่งแวดล้อมกับการพัฒนา การจัดการการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวที่ต้องควบคู่ไปกับการ รับผิดชอบต่อสังคม ต่อพื้นที่ เพื่อสร้างความยั่งยืนให้กับการท่องเที่ยว การพัฒนาการตลาดและการจัดการท่องเที่ยวที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวให้เป็นที่น่าสนใจแต่ในขนาดเดียวกันต้องสร้างความยั่งยืนแก่ชุมชน การพัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดการชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืน ที่เน้นการสร้างควมมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการพัฒนา การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และการพัฒนาจิตสำนึกในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่เน้นการสร้างจิตสำนึกของคนใน ชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรทางการท่องเที่ยว โดยทั้งหมดที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าการพัฒนาที่ดีควรมีการ จัดการที่เป็นระบบและมีความชัดเจนต่อผลกระทบและผลพลอยได้ที่จะตามมาเพื่อสร้างความยั่งยืนต่อการท่องเที่ยวให้เกิดผลประโยชน์และมีคุณภาพ

การอภิปรายผล

1. ด้านเศรษฐกิจ หน่วยงานของรัฐจะต้องพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและบริการการท่องเที่ยวโดยไม่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม จะต้องมีการพัฒนาปรับปรุงพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวทำให้

เกิดความสวยงาม โดดเด่น ปลอดภัยสามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาใช้ประโยชน์ได้จริงปรับปรุงเส้นทางคมนาคมเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว เส้นทางศึกษาธรรมชาติ การบริการที่พัก การบริการอาหารจัดตั้งศูนย์ประสานงาน การให้บริการแก่นักท่องเที่ยว เพื่อให้ข้อมูลด้านแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยวผ่านทางเว็บไซต์ ตลอดจนขยายช่องทางการจำหน่ายสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ให้มากขึ้น สอดคล้องกับ Thumpanit (2008) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษาอุทยานแห่งชาติภูยาล จังหวัดสกลนคร ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการส่งเสริมการตลาดและการนำเที่ยว ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการบริการด้านการส่งเสริมการลงทุน อยู่ในระดับสูง

2. ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน พบว่า ประชาชนในชุมชนให้ความร่วมมือ ร่วมปฏิบัติ และรับทราบแผนการดำเนินงาน กิจกรรมต่างๆ ของกลุ่มท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คลองห้วยใหญ่ เป็นอย่างดีให้ความร่วมมือ ดำเนินงานช่วยเหลือและสนับสนุนในทุกๆ ด้าน โดยมีการจัดตั้งกองทุนกลุ่มท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คลองห้วยใหญ่ และออกระเบียบข้อบังคับกองทุนฯ ซึ่งสมาชิกจะถือหุ้นละ 100 บาท ได้ไม่เกินคนละ 100 หุ้น ซึ่งจากการสังเกตการณ์และเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวของนักวิจัย พบว่า ประชาชนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับ Thaveephon (2003) ได้ศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนป่าเมี่ยง กรณีศึกษา บ้านแม่กำปอง ตำบลห้วยแก้วกิ่งอำเภอแม่อน จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนมีการปรับตัวเพื่อแก้ไขปัญหาความไม่ยั่งยืนทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม โดยมีการจัดการท่องเที่ยวแบบชุมชนมีส่วนร่วมเพื่อสร้างรายได้เสริม สร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชน ปกป้องรักษาธรรมชาติและวัฒนธรรม ทั้งยังสามารถเป็นรูปแบบการบริการการท่องเที่ยวและเป็นทางเลือกในการพัฒนาแก่ชุมชนอื่น ๆ ต่อไป

3. ด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่ไปกับการพัฒนาอย่างยั่งยืนนั้น ควรให้ความรู้ ปลูกฝังแก่ประชาชนในท้องถิ่น และผู้ประกอบการเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเกี่ยวกับผลเสีย ผลกระทบให้เห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว ควรมีการจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ เอกสารแผ่นพับ ให้ความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว กำหนดมาตรการกฎระเบียบข้อบังคับเพื่อป้องกันและลดผลกระทบจากกิจกรรมการท่องเที่ยว ตลอดจนเน้นการทำงานอย่างมีส่วนร่วมทั้งกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า สอดคล้องกับ Kamukarn (2010) ได้ศึกษาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของตำบลปากอ อำเภอเมือง จังหวัดพังงา ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการจัดการ คือ การรวมตัวของชุมชนเพื่อปกป้องพื้นที่ป่าสาธารณะ ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวและกระบวนการ แนวทางการพัฒนา คือ การสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยว แนวทางการพัฒนา คือ การส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างถูกและตลอดกระบวนการ

ข้อเสนอแนะ

1. หน่วยงานของรัฐและผู้ที่เกี่ยวข้องควรมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการบริการการท่องเที่ยว ได้แก่ เส้นทางคมนาคมเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว เส้นทางศึกษาธรรมชาติ การบริการที่พัก การบริการอาหารและเครื่องดื่ม พัฒนาปรับปรุงพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้เต็มขีดความสามารถของพื้นที่ โดยต้องทำให้เกิดความสวยงาม โดดเด่น ปลอดภัย สามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาใช้ประโยชน์ได้จริง โดยไม่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม

2. ให้ความรู้และจัดอบรมแก่ประชาชนในท้องถิ่นและผู้ประกอบการเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้เห็นสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกำหนดมาตรการเพื่อป้องกันและลดผลกระทบจากกิจกรรมท่องเที่ยวหรือการดำเนินชีวิตประจำวันเรื่องของขยะ ความสกปรก เสียงดัง รบกวนพืชและสัตว์ การทำลายเหยียบย่ำต้นไม้หรือการตัดไม้ทำลายป่า และป้องกันไฟไหม้ป่า โดยกำหนดเป็นกฎระเบียบข้อบังคับให้นักท่องเที่ยวและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ประชาชนคนในพื้นที่ปฏิบัติอย่างเคร่งครัด

3. หน่วยงานของรัฐควรขยายช่องทางการจำหน่ายสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) และของที่ระลึกให้มากขึ้นทุกรูปแบบ เพื่อเพิ่มโอกาสและช่องทางในการเข้าถึงผู้บริโภค เช่น จำหน่ายสินค้าให้นักท่องเที่ยว โดยประสานงานกับรีสอร์ตและสถานที่พักในแหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายเพื่อวางจำหน่ายผลิตภัณฑ์ การตั้งศูนย์จำหน่ายสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ในอำเภอหรือเน้นในช่วงเทศกาล เพื่อให้ประชาชนในอำเภออุ้มผางมีรายได้กระจายอย่างทั่วถึง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาแนวทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน เพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวให้ตรงกับความต้องการและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

เอกสารอ้างอิง

- จอมขวัญ ลอยศักดิ์วงศ์ (2550): **แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตพื้นที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- ฉัตรไชย รัตนไชย (2553): **การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฉลองศรี พิมลสมพงศ์ (2550): **การวางแผนและพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- ชนินทร์ แสงตาย (2550): **การศึกษาเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยชุมชนมีส่วนร่วม กรณีศึกษา หมู่บ้านห้วยผึ้ง ตำบลห้วยผา อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ดรรรชนี เอมพันธ์ (2550): **การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนและการจัดกิจกรรมโฮมสเตย์ ปีที่พิมพ์ 2550**. ศูนย์บรรณสารและสื่อสารการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
- ณรงค์ วาริชล (2551): **การมีส่วนร่วมของกรรมการชุมชนในการพัฒนาเทศบาลคูเมืองน้อย กรณีศึกษา เทศบาลตำบลบางพระ ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทั่วไป**. วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ไตรรัตน์ สุนทรประภัสร์ (2543): **อ้างอิงในสุจิตราภา พันธุ์วิไล และคณะ 2550 ศักยภาพและความต้องการในการวางแผนและการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนในจังหวัดเชียงราย โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืนสำนักงานการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย 2550.**
- ถวิลวดี บุรีกุล (2552): **การมีส่วนร่วม : แนวคิด ทฤษฎีและกระบวนการ / ถวิลวดี บุรีกุล นนทบุรี : สถาบันพระปกเกล้า 2552 พิมพ์ครั้งที่ 5**
- นิตา ชัชกุล (2550): **อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550 (2550 :43)

- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2551): **พฤติกรรมการท่องเที่ยว** พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ:ธรรมสาร2551 ศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา
- ประกอบศิริ ภักดีพินิจ (2551): **การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาการท่องเที่ยวทางน้ำชุมชนริมคลองเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร ศิลปะศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล**
- พิมพ์ระวี โรจน์รุ่งรัตน์ (2553): **การท่องเที่ยวชุมชน** พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพมหานคร: โอเอส พรินต์
- วรศรา บุญสมเกียรติ (2554): **แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ปีที่พิมพ์ 2554 มหาลัษฏกิจบัณฑิตย**
- สุนันต์ เสาโสภณ (2554): **การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชน:กรณีศึกษาเทศบาลเมืองเบตง อำเภอเบตง จังหวัดยะลา ภาคนิพนธ์คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์**
- สิริพัฒน์ ลาภจิตร (2550): **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการ สนับสนุนการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลอำเภอวารินชำราบ จังหวัด อุบลราชธานี.วิทยานิพนธ์ ร.ป.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**
- อุทัยวรรณ ลิ้มปทยากร 2551 **การบริหารจัดการการท่องเที่ยว ศึกษาเฉพาะกรณี บึงบอระเพ็ด จังหวัด นครสวรรค์ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ 2551**
- อาภาวดี ทับสิริรักษ์ (2555): **การพัฒนาศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชาวญ้อ อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ การศึกษาอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ. 2555**
- Kamukarn (2010). **Guidelines For Eco-tourism Manament of Pakor Sub-district, Mueang District, Phang Nga.** (Master's thesis). Khonkaen University, Khonkaen. (in Thai)
- Thumpanit A. (2008). **Guidelines for Eco-tourism Development : A case Study of Phu Phayyon National Part, Sakpn.** (Master's thesis). Naresuan University, Phitsanuulok. (In Thai)
- Thaveephon (2003). **Ecotouris Management in Tea Forest Community : A case Study of Ban Mae Kampong, Tambon Huai King, Amphoe mae On, Chiang Mai** (Master's thesis). Chiang Mai University. Chiang Mai. (in Thai)

การพัฒนาโปรแกรมฝึกการไค้ตนเองบนฐานจิตตปัญญาศึกษา เพื่อปรับการเรียนเปลี่ยนการสอน สำหรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

วิไล ทองแผ่^{1*}

Received : March 19, 2019

Revised : April 6, 2019

Accepted : August 1, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาโปรแกรมการไค้ตนเองบนฐานจิตตปัญญาศึกษาและศึกษาผลของโปรแกรมที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จำนวน 34 คน ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) โปรแกรมการไค้ตนเองบนฐานจิตตปัญญาศึกษา 2) แบบสอบถามนักศึกษา 3) แบบสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 4) แบบประเมินทักษะการจัดการเรียนรู้ 5) แบบรายงานการเปลี่ยนแปลงตนเอง 6) แนวทางการสนทนาเพื่อสะท้อนการฝึก การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ ความถี่ ร้อยละ คะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1. โปรแกรมประกอบด้วย หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ วิธีการใช้และขั้นตอนการฝึกที่มีเนื้อหาประกอบด้วย การเรียนรู้ด้วยใจที่ใคร่ครวญ การไค้ การออกแบบการสอน และฝึกสอนในโรงเรียน 3 เดือน และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างฝึกสอน

2. ผลการใช้โปรแกรมพบว่า 1) ทักษะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาหลังฝึกตามโปรแกรมสูงกว่าก่อนฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) นักศึกษามีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านการสอนและการพัฒนาตนเอง 3) นักเรียนมีความสนใจ และมีความสุขในการเรียน 4) นักศึกษามีความเห็นว่าการฝึกตามโปรแกรมสามารถนำไปใช้ในการทำงานและในชีวิตประจำวันได้

คำสำคัญ : โปรแกรมฝึก การไค้ตนเอง จิตตปัญญาศึกษา

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

*ผู้นิพนธ์หลัก e-mail: Wilai.pp@gmail.com

A DEVELOPMENT OF SELF COACHING ON CONTEMPLATIVE EDUCATION TRAINING PROGRAM FOR INSTRUCTIONAL CHANG OF STUDENTS INTERN ON TEACHING PROFESSION.

Wilai Tongphae^{1*}

Abstract

The purposes of this research were to develop and study effect of Self Coaching on Contemplative education training Program. The sample, chosen by cluster random sampling, consisted of 34 students during the second semester of the academic year 2017. The research instruments were: 1) a self coaching on contemplative education training program 2) a questionnaire for students 3) an interview form for participants 4) instruction skill test 5) a Self-transformation report 6) guidelines for after action review. Data were analyzed in tern of frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test and content analysis. Findings revealed that

1. The components program had rationale, objectives, and program management and training phases. The training activities focused on contemplation, coaching lesson plan designs and teach in school for three months, during the training, they had opportunities to consult their trainers.

2. The program implementation revealed that: 1) The instruction skill of students after the training program was significantly higher than that before the training ($P < .01$); 2) Their transformation had teaching and self-development 3) The learner had interest, happy and fast learning. 4) The student thought the program could be used for job and daily life.

Keyword : Training Program, Self Coaching, Contemplative

¹ Assistant Professor, Education Faculty Thepsatri Rajaphat University.

*Corresponding author, e-mail: Wilai.pp@gmail.com

บทนำ

ครูเป็นบุคคลสำคัญของโลกเพราะเป็นบุคคลที่สร้างคน สร้างคนดีให้แผ่นดิน สร้างปัญญา ขจัดความโง่เขลา ความมืดบอดในใจของลูกศิษย์ จากคติที่โด่งดัง “นางสาวเปรี๊ยะ : สวยมือสังหาร : “ฆ่าหั่นศพ” หรือคติ “สามเณรปลื้ม” สังคมถามหาผู้รับผิดชอบโดยเฉพาะระบบการศึกษาว่าผลิตคนออกมาไม่มีคุณภาพ ที่สำคัญคือครูเป็นบุคคลสำคัญที่ถูกเป็นจำเลยทุกครั้ง เมื่อมองย้อนไปที่ต้นทางของการเข้าสู่อาชีพครู คือระบบการผลิตครูระบบที่มีคุณภาพต้องไม่เพียงสร้างคนเข้าสู่อาชีพครูแต่ต้องสร้างคนเพื่อมีหัวใจความเป็นครู มีคุณลักษณะ ความเป็นครูหรือจิตวิญญาณที่จะเห็นครู และมีทักษะการสอนสำหรับนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ได้ด้วย

การจัดการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต เป็นหลักสูตรผลิตครูใช้เวลาเรียน 5 ปี โดยปีที่ 5 นักศึกษาจะต้องฝึกประสบการณ์วิชาชีพรูปอย่างเต็มรูป เพื่อให้ให้นักศึกษามีประสบการณ์จริงเกี่ยวกับงานในหน้าที่ครู ทั้งงานธุรการ งานสอน งานโครงการต่าง ๆ ในโรงเรียน เพื่อเตรียมเข้าสู่ครูมืออาชีพที่จะเป็นครูด้วยใจรัก มีความรู้ ความสามารถ และมีความพร้อมทุกด้านที่จะเป็นครู วางตัวดี ดำรงชีวิตอย่างมีคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยจิตวิญญาณความเป็นครูในการอบรมสั่งสอน ดูแล เอาใจใส่ลูกศิษย์อย่างสุดความสามารถโดยไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย ซึ่งจากการศึกษาข้อมูลจากการสัมภาษณ์นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพรู ซึ่งไปฝึกสอนในจังหวัดลพบุรี จังหวัดสิงห์บุรี และจังหวัดสระบุรี จำนวน 425 คน ตามหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ที่ออกไปฝึกสอนในภาคเรียนที่ 1/2560 เกี่ยวกับประสบการณ์ที่ได้รับ และปัญหาอุปสรรคในการฝึกสอน พบว่า นักศึกษามีความกังวลใจหลายเรื่อง เช่น ขาดความมั่นใจในการสอน และการไม่พร้อมในการอบรมแนะนำที่นอกเหนือจากเนื้อหาการเรียน นักเรียนยังไม่ค่อยเกรงใจ นักเรียนไม่ค่อยเชื่อฟัง ไม่ยอมรับนักศึกษาฝึกสอน เข้ากับนักเรียนบางกลุ่มไม่ได้ ไม่สามารถควบคุมชั้นเรียนได้ นักเรียนไม่เห็นความสำคัญของเรื่องที่สอน นักเรียนไม่ยอมเรียน ยังไม่สามารถหาวิธีจัดการกับความก้าวร้าวของนักเรียนได้ ซึ่งในที่ประชุมได้มีการแนะนำให้ให้นักศึกษาลองกลับไปทบทวนหาทางแก้ปัญหาด้วยตนเองก่อนแล้วจะมีอาจารย์นิเทศก์ ออกไปแนะนำติดตามอีกครั้ง (ข้อมูล ณ วันที่ 24 มิถุนายน 2560)

การแก้ปัญหาด้วยตนเองเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญคือการกลับมาพิจารณาถึงทางออกจากวิกฤตในระดับพื้นฐานของการเป็นมนุษย์คือการกลับมา “มองด้านในจิตใจของตน” หรือการพัฒนาจิตใจให้มองเห็นสิ่งต่าง ๆ ตามความเป็นจริง โดยหลักการที่สำคัญคือการเปลี่ยนแปลงตนเอง ซึ่งบุคคลจะเปลี่ยนแปลงตนเองได้ต้องรู้จักตนเอง ต้องเห็นคุณค่าในตนเองก่อน คนที่รู้จักตนเองดีที่สุดคือตัวเราเอง การโค้ชเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้รู้จักและแก้ปัญหาตนเอง การโค้ชตัวเองเป็นทักษะที่จำเป็นของชีวิต ดังที่ นักรบ มรรคดวงแก้ว (2557) ได้กล่าวว่า การโค้ช เป็นการถามเพื่อให้เขาคิดออกด้วยตัวเอง ให้เขาแก้ปัญหาด้วยตัวเองเป็นการดึงศักยภาพของบุคคลมาใช้อย่างเต็มที่โดยเฉพาะ ซึ่งการโค้ชเพื่อรู้จักตนเองเป็นเรื่องที่จำเป็นมาก เพราะเรารู้จักตัวเราดีที่สุด การโค้ชตัวเองจะทำให้เราชนะข้อจำกัด สร้างการเปลี่ยนแปลง มีทัศนคติเชิงบวกต่อปัญหาและอุปสรรคด้วยวิธีการสร้างความกล้าหาญ ขจัดความหวาดกลัว จะทำให้เราสามารถบริหารจัดการและสร้างความสำเร็จในตัวเองได้ และปรณัง วงศ์รัตนพิบูลย์ กล่าวถึง การโค้ชตนเองไว้ว่า การโค้ชเป็นการดึงศักยภาพของตัวเองออกมาด้วยตัวเอง การโค้ชชีวิตตัวเองเป็นสิ่งที่มิประโยชน์ต่อตัวเองเป็นอย่างมาก โดยมุ่งเน้นที่การค้นหาทางออกของปัญหา มากกว่ากังวลกับปัญหาที่เกิดขึ้น และก้าวข้ามอุปสรรคของการเปลี่ยนแปลง เช่น ความกังวล ความกลัว ความเครียด ความคิดลบ เป็นต้น ก็จะทำให้เราบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้ ซึ่งการโค้ชชีวิตตัวเองเป็นเทคนิคและกระบวนการที่ใช้ในการจัดการกับชีวิตของตัวเองด้วยแนวทางและ Style ของตัวเอง เพื่อให้ตัวเองสามารถบรรลุเป้าหมายและพิชิตความสำเร็จ โดยการฝึกฝนแนวความคิดของตัวเองจนกลายเป็นธรรมชาติ (พฤติกรรมใหม่)

ของตัวเอง ซึ่งสามารถถ่ายทอด หลักการ เทคนิค แนวคิด และกระบวนการนี้ให้กับผู้อื่นนำไปพัฒนาต่อไปได้ (www.entraining.net/in_house_coach_yourself.php)

จิตตปัญญาศึกษาเป็นการศึกษาทำให้ผู้เรียนเข้าใจด้านในเริ่มที่หัวใจไม่ใช่หัวคิด เพราะหัวใจนั้นมี อารมณ์ ความรู้สึก และมีตัวรู้ที่เรียกว่าสติ ซึ่งสุมน อมรวิวัฒน์ (2549) ได้กล่าวถึงจิตตปัญญาศึกษาไว้ว่าเป็น การศึกษาที่น้อมสวใจอย่างใคร่ครวญและค้นหาความจริงของสรรพสิ่งที่เป็นการเรียนรู้ที่สร้างกระบวนการทัศน์ใหม่ เน้นการปลูกฝังความตระหนักรู้ ความเมตตา จิตสำนึกต่อส่วนรวม การนำปรัชญาแนวพุทธมาพัฒนาจิตและฝึก ปฏิบัติจนผู้เรียนเกิดปัญญา สามารถเชื่อมโยงศาสตร์ต่างๆ มาประยุกต์ใช้ในชีวิต และประเวศ วะสี (2555) ได้กล่าวไว้ว่า จิตตปัญญาศึกษา หรือ Contemplative Education หมายถึง การศึกษาที่ทำให้เข้าใจด้านในของตัวเอง รู้ตัว เข้าถึงความจริง ทำให้เปลี่ยนมุมมองเกี่ยวกับโลกและผู้อื่น เกิดความเป็นอิสระ ความสุข ปัญญาและความ รักอันไพศาลต่อเพื่อนมนุษย์และสรรพสิ่ง หรืออีกนัยหนึ่งเกิดความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ซึ่งเป็นการเรียนรู้ภายใน เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์และพัฒนาอย่างแท้จริง

จากผลการวิจัยของ วิไล ทองแผ่ (2557) ที่ได้ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวจิตตปัญญาที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงตนเองของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย รายวิชา การพัฒนาหลักสูตร และ วิมลมาลย์ ศรีรุ่งเรือง (2556) ที่ได้ศึกษาผลของนวัตกรรมจิตตปัญญาต่อ การพัฒนานักศึกษาเทคนิคการแพทย์ในศตวรรษที่ 21 และ วิไล ทองแผ่ (2559) ที่ได้ศึกษาการประยุกต์ใช้กระบวนการโค้ช โครงงานฐานวิจัยบนฐานจิตตปัญญาศึกษาเพื่อ พัฒนาคูณลักษณะตามเป็นครูและทักษะการสอน และทรงศรี ตุ่นทอง และคนอื่นๆ (2558) ที่ได้ศึกษาวิจัย และพัฒนากระบวนการพัฒนาครูด้วยระบบหนุนนำต่อเนื่องที่ ส่งเสริมทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนใน จังหวัดลพบุรี ซึ่งจากผลการวิจัยดังกล่าวยืนยันว่า การนำกระบวนการโค้ชและกระบวนการจิตตปัญญาศึกษามาฝึก ร่วมกันสามารถปรับการเรียนเปลี่ยนการสอนของนักศึกษาฝึกสอนและครูประจำการได้จริง โดยจิตตปัญญาศึกษามี การนำเอาการฝึกสติ ฝึกสมาธิ มาเป็นเครื่องมือ ในการเรียน ในการทำงานในชีวิตประจำวัน ทำให้ค้นพบโลกใน ด้านของตนเอง ทำให้รู้จักทบทวนตัวเอง มีความเชื่อมั่นตนเอง ควบคุมอารมณ์ได้ จิตใจอ่อนโยน มีความสงบสุขและ เมตตาตัวเองมากขึ้น ส่วนกระบวนการโค้ชมีการตั้งคำถาม การให้ข้อมูลย้อนกลับ การให้กำลังใจ มีการรับฟังอย่างเปิด ใจ ทำให้มีโอกาสได้ใช้ความคิดใคร่ครวญ หาคำตอบ/แนวทางแก้ปัญหาด้วยตนเอง

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทดลองนำวิธีการดังกล่าวมาปรับใช้กับนักศึกษาที่กำลังฝึกประสบการณ์วิชาชีพรู โดยทำในลักษณะเป็นโปรแกรมฝึก ซึ่งโปรแกรมการฝึกมีลักษณะเป็นชุดของคำสั่งที่ออกแบบให้ ผู้ปฏิบัติกระทำ ตามกิจกรรมที่กำหนดไว้เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการฝึก ผู้วิจัยในฐานะอาจารย์ ผู้นิเทศนักศึกษาฝึก ประสบการณ์วิชาชีพรู จึงหาวิธีที่จะให้นักศึกษาปฏิบัติกิจกรรม การสอนโดยฝึกปฏิบัติการสอนพร้อมกับ ฝึกปฏิบัติการ (Practicum) ภาควิชาการพบตนเอง เห็นคุณค่าของตัวเอง เรียนรู้ตนเองในมิติของจิตวิญญาณ จนสามารถดึงศักยภาพของตัวเองค้นหาเทคนิคและกระบวนการโค้ชเพื่อจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับ ตัวเองได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาโปรแกรมฝึกการโค้ชตนเองบนฐานจิตตปัญญาศึกษา เพื่อปรับการเรียนเปลี่ยน การสอนสำหรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพรู
2. เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมฝึกการโค้ชตนเองบนฐานจิตตปัญญาศึกษา เพื่อปรับการเรียนเปลี่ยน การสอนสำหรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพรู ดังนี้

2.1 เปรียบเทียบทักษะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูระหว่างก่อนและหลังใช้โปรแกรมฝึกการโค้ชตนเองบนฐานจิตตปัญญาศึกษา

2.2 ศึกษาผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูภายหลังใช้โปรแกรมฝึกโค้ชตนเองบนฐานจิตตปัญญาศึกษา

2.3 ศึกษาผลการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนหลังการใช้โปรแกรมฝึกการโค้ชตนเองบนฐานจิตตปัญญาศึกษา

2.4 ศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่มีต่อโปรแกรมฝึกโค้ชตนเองบนฐานจิตตปัญญาศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จำนวน 9 สาขาวิชา รวมทั้งสิ้น 425 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จำนวน 1 สาขาวิชา โดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) ด้วยวิธีจับสลากสาขาวิชาได้สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป มีนักศึกษา จำนวน 34 คน

2. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน

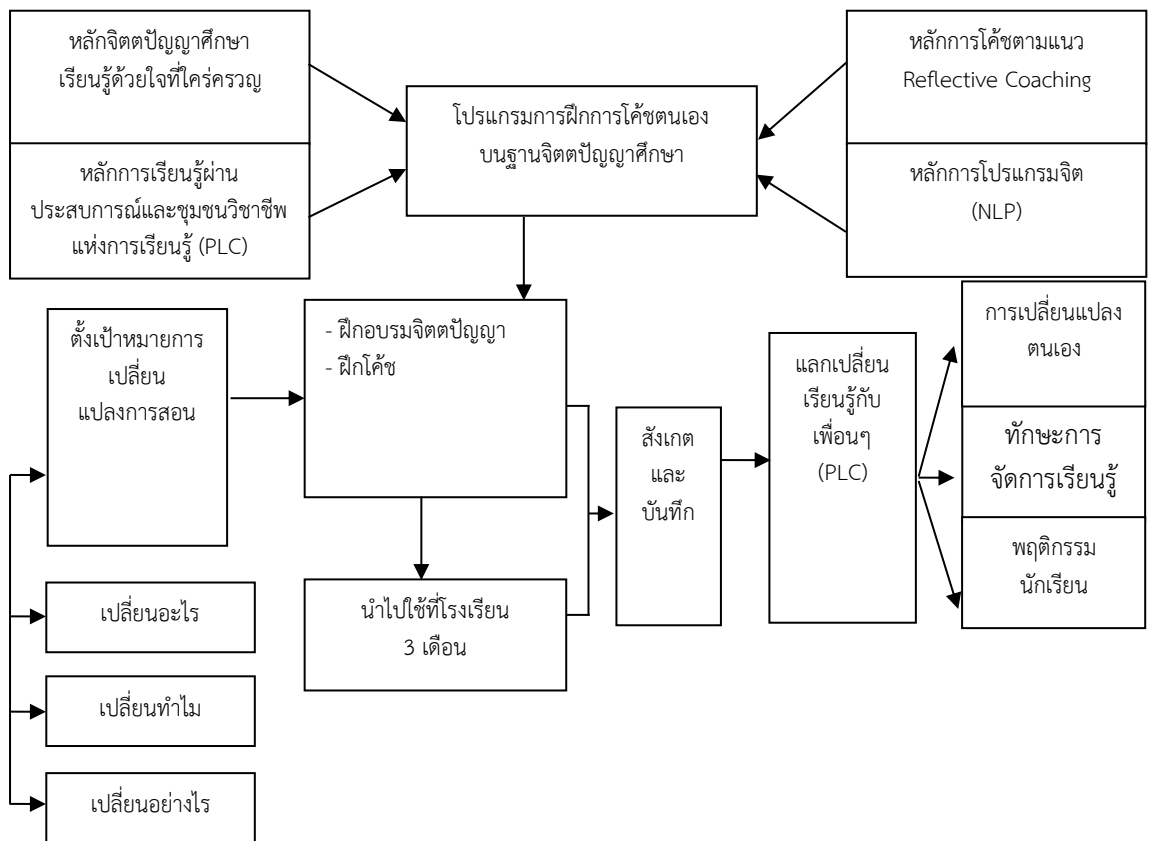
ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนาโปรแกรมฝึกการโค้ชตนเองบนฐานจิตตปัญญาศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาผลการใช้โปรแกรมฝึกการโค้ชตนเองบนฐานจิตตปัญญาศึกษา

ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนาโปรแกรมฝึกการโค้ชตนเองบนฐานจิตตปัญญาศึกษา มีวิธีดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ผู้วิจัยใช้แนวคิดการโค้ชตนเอง ด้วยกระบวนการโค้ชรูปแบบ Reflective Coaching ตามแนวคิดของ นกส มรรคดวงแก้ว (2557) ซึ่งรูปแบบการโค้ชประกอบด้วย 1) หาจุดสนใจ 2) ค้นหาความเป็นไปได้ 3) วางแผนสิ่งที่ทำได้ 4) ตัวข้ามพ้นอุปสรรค และ 5) สรุปว่าได้อะไร สำหรับกระบวนการจิตตปัญญาศึกษา ในการวิจัยครั้งนี้มีการฝึกกิจกรรมที่สร้างความสมดุลของฐานกาย ฐานใจ และฐานหัว ในรูปแบบที่หลากหลายในการสร้างพื้นที่ปลอดภัย (Comfort Zone) มีการฝึกสติ สมาธิตลอดเพื่อการใคร่ครวญตนเองตามลำพังและการใช้เวลาร่วมกับผู้อื่นด้วยการเรียนรู้ผู้อื่นเพื่อย้อนกลับมามองตนเอง ตั้งคำถามว่ามีอะไรบ้างที่จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงตนเอง/พัฒนาตนเองเพื่อเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ มีการจดบันทึกการเรียนรู้และมีการสื่อสารเชิงบวกกับตนเอง (Positive Communication) โดยการใช้โปรแกรมจิต NLP (Neuro - Linguistic Program) เพื่อเปลี่ยนมุมมองและพร้อมที่จะทำอะไรที่แตกต่างเพื่อนำไปสู่เป้าหมายการจัดการเรียนรู้ที่ต้องการซึ่งแนวคิดดังกล่าวเขียนเป็นภาพได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2. ศึกษาความคิดเห็นและเป็นไปได้และแนวทางในการพัฒนาโปรแกรมฝึกการโค้ชตนเองบนฐานจิตตปัญญาศึกษา ดังนี้

2.1 สัมภาษณ์เชิงลึก (In-deep-interview) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 5 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร จำนวน 1 คน ด้านจิตตปัญญาศึกษาและการโค้ช 2 คน ด้านการนิเทศฝึกประสบการณ์วิชาชีพ จำนวน 2 คน สัมภาษณ์เกี่ยวกับการออกแบบกิจกรรมในโปรแกรมฝึกการโค้ชตนเองบนฐานจิตตปัญญาศึกษา

2.2 การสอบถาม (Questionnaire) สอบถามนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป จำนวน 34 คน เกี่ยวกับความคิดเห็นและความเป็นได้ในการนำโปรแกรมไปปฏิบัติตามขั้นตอนของกิจกรรมที่กำหนดไว้ว่าจะสามารถทำได้หรือไม่ มีความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความเป็นไปได้อย่างไร

3. การสร้างโปรแกรมฝึกการโค้ชตนเองบนฐานจิตตปัญญาศึกษา ดำเนินการดังนี้

3.1 นำข้อมูลที่ได้จากการสอบถามและข้อมูลจากการศึกษาทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาจัดทำโปรแกรมฝึกการโค้ชตนเองบนฐานจิตตปัญญาศึกษา

3.2 นำโปรแกรมการฝึกการโค้ชตนเองบนฐานจิตตปัญญาศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปหาคุณภาพโดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน

3.3 ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

3.4 จัดทำโปรแกรมการฝึกการโค้ชตนเองบนฐานจิตตปัญญาศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาผลการใช้โปรแกรมการโค้ชตนเองบนฐานจิตตปัญญาศึกษา มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1. การทดลองใช้โปรแกรมการโค้ชตนเองบนฐานจิตตปัญญาศึกษา

ขั้นตอนการทดลองใช้ในงานวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงทดลองกลุ่มเดียว วัดผลก่อนและหลังการทดลอง (One-Group pretest- posttest design) มีรายละเอียดดังนี้

1.1 การพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่าง

ก่อนดำเนินการทดลองฝึกปฏิบัติตามโปรแกรมการฝึกการโค้ชตนเองบนฐานจิตตปัญญาศึกษา ผู้วิจัยมีแนวของการพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่างโดยการจัดประชุมชี้แจงขั้นตอนและรายละเอียดในการทำวิจัย อธิบายวัตถุประสงค์ และแนวทางการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยอธิบายถึงประโยชน์ที่จะได้รับ และตอบข้อสงสัย ชักถามปัญหาต่างๆ โดยกลุ่มตัวอย่างมีสิทธิในการปฏิเสธ หรือยกเลิก การเข้าร่วมเป็นกลุ่มตัวอย่างได้ตลอดเวลา โดยไม่มีผลกระทบต่อการเรียนในรายวิชาใดๆ การวิจัยครั้งนี้จะคำนึงถึงหลักวิชา และประโยชน์ ที่กลุ่มตัวอย่างจะได้รับให้มากที่สุด กลุ่มตัวอย่างสามารถฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตามแนวทางของคณะอยู่แล้ว ไม่รบกวน ความเป็นส่วนตัว และการตอบแบบประเมิน หรือให้สัมภาษณ์ใด ๆ กลุ่มตัวอย่างมีสิทธิ์จะปกปิดข้อมูล ในการนำเสนอจะนำเสนอข้อมูล และเขียนรายงานการวิจัย ในภาพรวม ไม่ระบุชื่อ หรือเจาะจงผู้ใดโดยเฉพาะซึ่งกลุ่มตัวอย่างเข้าใจและยินยอมให้เปิดเผยข้อมูลส่วนตัวได้

1.2 ดำเนินการฝึกปฏิบัติตามโปรแกรม ดังนี้

1.2.1 เข้ารับการอบรมการฝึกตามโปรแกรมจากผู้วิจัยเพื่อฝึกปฏิบัติในเรื่องต่างๆ ตามที่กำหนดในโปรแกรม เช่น

1.2.1.1 ภาคทฤษฎี

- การเรียนรู้ด้วยใจที่ใคร่ครวญ
- การสะท้อนคิด “ครูดีเราทำได้”
- สนทริยสนทนากับกระบวนการโค้ช
- ถอดบทเรียนค้นหาเป้าหมาย

1.2.1.2 ภาคปฏิบัติ :

- การตั้งเป้าหมาย การหาวิธีการ การบันทึกผล
- การตระหนักรู้ กาย-ใจ ตนเอง
- ปฏิบัติการสอนตามที่ออกแบบ
- การวิจารณ์ตัวเองและการแก้ไข

ในขั้นนี้นักศึกษาจะได้ทบทวนการจัดการเรียนรู้ของตนเองว่ามีปัญหา อุปสรรคอะไร หรือจะทำอะไรให้การจัดการ เรียนรู้ดีขึ้นโดยกำหนดเป้าหมายที่จะพัฒนานตนเองเรื่องที่คาดว่าจะทำสำเร็จภายใน 3 เดือน

1.2.2 ฝึกปฏิบัติตามโปรแกรมที่โรงเรียน

1.2.3 พบเพื่อน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (PLC) เดือนละ 1 ครั้ง

ระหว่างที่ฝึกปฏิบัติที่โรงเรียนกลับมาพบอาจารย์/เพื่อน เดือนละ 1 ครั้ง เพื่อทบทวนการปฏิบัติสะท้อนผลการปฏิบัติ ซักถามข้อสงสัย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเพื่อนผู้ปฏิบัติด้วยกัน

1.2.4 อาจารย์นิเทศ

ชื่นชม ติดตาม สร้างแรงบันดาลใจ เยี่ยมเยียน ให้กำลังใจระหว่างฝึกปฏิบัติที่โรงเรียน อาจารย์นิเทศก์ ไปเยี่ยมเยียนตามที่นักศึกษาร้องขอ

2. ประเมินและปรับปรุงโปรแกรมฝึกการโค้ชตนเองบนฐานจิตตปัญญาศึกษา

2.1 นักศึกษาประเมินตนเอง

2.1.1 ประเมินทักษะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาก่อนการฝึก และหลังฝึกตามโปรแกรม

2.1.2 ประเมินการเปลี่ยนแปลงด้านอื่นๆ ของตัวเอง และของนักเรียนที่สอน พร้อมทั้งให้ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะ

2.2 การสะท้อนกระบวนการฝึกตามโปรแกรม (AAR : After Action Review)

ร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ได้ปฏิบัติจากโปรแกรมการฝึกเกี่ยวกับผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติ ปัจจัยความสำเร็จของผลการปฏิบัติ และข้อคิดเห็นต่อโปรแกรม

2.3 ปรับปรุงโปรแกรมฝึกการโค้ชตนเองบนฐานจิตตปัญญาศึกษา

โดยนำข้อมูลจากผลการประเมินตนเองของนักศึกษาผลการสะท้อนกระบวนการฝึกมาเป็นข้อมูลประกอบการปรับปรุงโปรแกรมฝึกการโค้ชตนเองบนฐานจิตตปัญญาศึกษา

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย

3.1 แบบสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

3.2 แบบสอบถามนักศึกษาเกี่ยวกับโปรแกรมฝึก

3.3 โปรแกรมฝึกการโค้ชตนเองบนฐานจิตตปัญญาศึกษา

3.4 แบบประเมินทักษะการจัดการเรียนรู้

3.5 แบบรายงานการเปลี่ยนแปลงตนเองของนักศึกษา

3.6 แนวทางการสนทนาเพื่อสะท้อนการฝึกตามโปรแกรม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ดังนี้

4.1 วิเคราะห์ความคิดเห็น และความเป็นไปได้ของโปรแกรมฝึกการโค้ชตนเองบนฐานจิตตปัญญาศึกษา จากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

4.2 การวิเคราะห์ความต้องการ ความคิดเห็น และความเป็นไปได้ของโปรแกรมฝึกการโค้ชตนเองบนฐานจิตตปัญญาศึกษา จากการตอบแบบสอบถามของนักศึกษา โดยใช้ความถี่ ร้อยละ และการวิเคราะห์เนื้อหา

4.3 วิเคราะห์ผลการเปรียบเทียบทักษะการจัดการเรียนรู้จากนักศึกษา ระหว่างก่อน และหลังการใช้โปรแกรมฝึกการโค้ชตนเองบนฐานจิตตปัญญาศึกษา โดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบที (t-test dependent)

4.4 วิเคราะห์ผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับนักศึกษาจากการประเมินตนเองหลังใช้โปรแกรมฝึกการโค้ชตนเองบนฐานจิตตปัญญาศึกษา โดยการวิเคราะห์เนื้อหา

4.5 วิเคราะห์ผลการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียน ภายหลังจากที่เรียนจากนักศึกษา ที่ฝึกใช้โปรแกรมการฝึกโค้ชตนเองบนฐานจิตตปัญญาศึกษา โดยการวิเคราะห์เนื้อหา

4.6 วิเคราะห์ความคิดเห็นของนักศึกษาจากการสะท้อนกระบวนการฝึกตามโปรแกรม (AAR) ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยนำเสนอเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาโปรแกรมการฝึกการโค้ชตนเองบนฐานจิตปัญญาศึกษา

1. การศึกษาทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การโค้ชตนเองเป็นเหมือนกระจกเงาให้ตนเองยอมรับในสิ่งที่เป็นอย่าง แล้วเกิดความรู้สึกริक्तอยากเปลี่ยนแปลงตนเองให้ดีขึ้น หรือค้นหาวิธีการใหม่ๆ ฝึกตนเอง ในการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมาย และจิตตปัญญาศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญ ที่จะช่วยให้สังเกตตนเอง ใคร่ครวญผลที่เกิดขึ้น สะท้อนตนเอง จนเกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่ในการแก้ปัญหา / พัฒนาตนเองเมื่อสามารถเปลี่ยนแปลงตนเองได้ (โค้ชตัวเองได้) จะเกิดความเชื่อมั่นว่าจะสามารถโค้ชผู้อื่น (นักเรียน) ได้จะรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงว่าเกิดขึ้นได้อย่างไร

2. การสอบถามความต้องการของนักศึกษา พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ ร้อยละ 58.82 รู้จักโปรแกรมการฝึก และทุกคน ร้อยละ 100 เห็นด้วยถ้าจะมีการนำโปรแกรมการฝึกโค้ชตนเองบนหลักจิตตปัญญาศึกษา มาใช้กับตนเอง และร้อยละ 44.12 ต้องการฝึกเป็นระยะเวลา 3 เดือน รูปแบบที่ต้องการฝึก ร้อยละ 88.24 เห็นว่าควรเป็นรูปแบบที่สอดคล้องกับกิจกรรมการฝึกของคณะครุศาสตร์ และ ร้อยละ 38.82 เห็นว่าควรฝึกเดี่ยวร่วมกับการฝึกเป็นกลุ่ม

3. การสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง พบว่าผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเห็นด้วยว่า ควรพัฒนาโปรแกรมการฝึกโค้ชตนเองบนฐานจิตตปัญญาศึกษา เพราะมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากบุคลากรในการนิเทศมีน้อย และไปไม่ได้บ่อย นักศึกษาเองต้องฝึกให้เป็นผู้นำตัวเองได้ ด้วยการโค้ชตัวเองให้เป็น

4. โปรแกรมการฝึกโค้ชตนเองบนฐานจิตตปัญญาศึกษา โปรแกรมประกอบด้วย หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ วิธีการใช้โปรแกรม และขั้นตอนการฝึกตามโปรแกรม 4 ขั้นตอน แต่ละขั้นตอนประกอบด้วย วิธีการ สื่ออุปกรณ์ แหล่งเรียนรู้โดยขั้นตอน 4 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ทำความเข้าใจก่อนฝึก

1.1 ชี้แจงวัตถุประสงค์

1.2 ประเมินตนเอง

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นฝึก

2.1 กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยใจที่ใคร่ครวญ

2.2 กิจกรรมสะท้อนคิดจากกรณีตัวอย่าง

2.3 กิจกรรมสุนทรียสนทนากับกระบวนการโค้ช

2.4 กิจกรรมถอดบทเรียนค้นหาเป้าหมาย

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นนำไปปฏิบัติ

3.1 นำวิธีการที่ใช้ในการพัฒนาตนเองไปทดลองสอนในโรงเรียน ตลอด 3 เดือน

3.2 บันทึกผลการสอนทุกครั้งเพื่อหาจุดเด่น จุดด้อย และนำไปปรับปรุงครั้งต่อไป

3.3 บันทึกวิดิทัศน์การสอน เพื่อส่งให้ครูผู้นิเทศ และร่วมกันวิพากษ์สะท้อนตัวเอง

3.4 สัมมนานักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตามที่กำหนด เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ร่วมกัน (PCL) และแลกเปลี่ยนทางไลน์กลุ่ม

ขั้นตอนที่ 4 ขั้นหลังฝึก

4.1 ประเมินตนเอง

4.2 สะท้อนผลและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมกันภายหลังสิ้นสุดโครงการ

4.3 เปรียบเทียบทักษะการจัดการเรียนรู้ ระหว่างก่อนฝึกกับหลังฝึก

ตอนที่ 2 ผลการใช้โปรแกรมการฝึกโค้ชตนเองบนฐานจิตตปัญญาศึกษา

2.1. ทักษะการจัดการเรียนรู้ ภายหลังจากที่นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติตามโปรแกรมเป็นเวลา 3 เดือน พบว่านักศึกษามีทักษะการจัดการเรียนรู้ทั้งรายข้อและภาพรวม หลังใช้โปรแกรมสูงกว่าก่อนใช้โปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยภาพรวมก่อนใช้โปรแกรมมีทักษะการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.96$, S.D. = 0.44) และหลังใช้โปรแกรมมีทักษะการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.63$, S.D. = 0.29) ดังนี้

ตาราง 1 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความทักษะการจัดการเรียนรู้ระหว่างก่อน กับหลังการฝึก โดยใช้โปรแกรมฝึกการโค้ชตนเองบนฐานจิตตปัญญาศึกษา

รายการ	ก่อนใช้โปรแกรม			หลังใช้โปรแกรม			t	P-Value
	$\bar{x}$	S.D.	แปลความ	$\bar{x}$	S.D.	แปลความ		
1. การสร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนไว้วางใจ	3.88	0.77	มาก	4.62	0.60	มากที่สุด	8.39	.000
2. ตั้งคำถามให้ผู้เรียนคิดออกเอง	3.56	0.66	มาก	4.59	0.50	มากที่สุด	8.37	.000
3. กระตุ้นให้ผู้เรียนตอบคำถาม	3.85	0.74	มาก	4.62	0.49	มากที่สุด	6.02	.000
4. มีการชม/การสร้างแรงบรรดาลใจ	4.09	0.67	มาก	4.74	0.57	มากที่สุด	5.84	.000
5. รับฟังผู้เรียนด้วยความตั้งใจ	4.18	0.67	มาก	4.82	0.39	มากที่สุด	5.46	.000
6. สบตากับผู้เรียน/ไม่ขัดจังหวะ	4.06	0.81	มาก	4.68	0.47	มากที่สุด	5.24	.000
7. สีหน้า/แววตา เป็นมิตร	4.35	0.85	มาก	4.85	0.36	มากที่สุด	3.70	.000
8. มีการสะท้อนข้อมูลกับนักเรียน	3.85	0.78	มาก	4.29	0.80	มากที่สุด	2.88	.000
9. อธิบายตรงประเด็น	4.00	0.55	มาก	4.74	0.51	มากที่สุด	7.56	.000
10. พูดด้วยน้ำเสียงชัดเจน	3.88	0.69	มาก	4.50	0.51	มาก	5.24	.000
11. ใช้สื่อการสอนที่เหมาะสมกับวัย	3.94	0.81	มาก	4.56	0.50	มากที่สุด	5.17	.000
12. เครื่องมือการสอนพอเพียง	3.88	0.81	มาก	4.59	0.56	มากที่สุด	5.73	.000
13. มีการสอดแทรกคุณธรรม	3.68	0.77	มาก	4.26	0.83	มากที่สุด	4.61	.000
14. ให้ความสนใจกับผู้เรียนทั่วถึง	4.06	0.74	มาก	4.82	0.46	มากที่สุด	6.02	.000
15. จัดกิจกรรมเหมาะสมกับเวลา	4.09	0.75	มาก	4.76	0.43	มากที่สุด	5.77	.000
รวมเฉลี่ย	3.96	0.44	มาก	4.63	0.29	มากที่สุด	10.43	.000

2.2 ผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับนักศึกษา

2.2.1 การพัฒนาด้านการสอน มีทักษะในการสอนมากขึ้น ทักษะการโค้ชนักเรียน มีความมั่นใจในการสอนมากขึ้น มีความสุขในการสอน รู้วิธีการพัฒนาตนเอง เปิดใจและเข้าใจผู้เรียนมากขึ้น มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียน กำหนดเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้ได้ถูกต้อง

2.2.2 การพัฒนาตนเอง ได้พัฒนาทักษะการโค้ชตนเอง ได้เห็นจุดเด่น จุดด้อยของตนเอง เห็นคุณค่าของตนเอง เกิดการเปลี่ยนแปลงและมีแรงบันดาลใจที่จะเปลี่ยนแปลงตนเองได้ในเรื่องอื่นๆ และยังได้ฝึก

สติ สมาธิ รู้เท่าทันอารมณ์ของตนเอง ใคร่ครวญการกระทำมากขึ้น เห็นโลกด้านใจของตนเอง มีเป้าหมายชีวิต และมีความสุขมากขึ้น

2.3 ผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับนักเรียน นักเรียนกระตือรือร้น สนใจเรียน กล้าถาม กล้าแสดงออก มีกำลังใจและความมั่นใจในการเรียน เรียนรู้อย่างมีความสุข มีสมาธิและมีเป้าหมายในการเรียน สามารถเรียนรู้ได้เร็วขึ้น

2.4 ข้อเสนอแนะของนักศึกษาต่อโปรแกรม นักศึกษามีความเห็นว่าการโปรแกรมมีประโยชน์และจะนำไปใช้ต่อไปในการสอนและเรื่องอื่นๆในชีวิตประจำวัน และมีข้อเสนอแนะว่าควรมีการอบรมครูพี่เลี้ยงเพื่อให้สามารถแนะนำในเรื่องโค้ช และจิตตปัญญา ได้ด้วย และควรมีการฝึกจิตตปัญญาให้มากขึ้นกว่าเดิม

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

การพัฒนาโปรแกรมฝึกการโค้ชตนเองบนฐานจิตตปัญญาศึกษาเพื่อปรับการเรียนการสอนสำหรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ผลการวิจัยพบว่า โปรแกรมประกอบด้วย หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ วิธีการใช้และขั้นตอนการฝึกที่มีเนื้อหาประกอบด้วย การเรียนรู้ด้วยใจที่ใคร่ครวญ การโค้ช การออกแบบการสอน และฝึกสอนในโรงเรียน 3 เดือน และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างฝึกสอนและผลการนำโปรแกรมไปใช้พบว่า

1. ทักษะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาหลังฝึกตามโปรแกรมสูงกว่าก่อนฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. นักศึกษามีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านการสอนและการพัฒนาตนเอง

3. นักเรียนมีความสนใจ และมีความสุขในการเรียน

4. นักศึกษามีความเห็นว่าการฝึกตามโปรแกรมสามารถนำไปใช้ในการทำงานและในชีวิตประจำวันได้

อภิปรายผล

1. ผลการวิจัยที่พบว่า การฝึกตามโปรแกรมการฝึกโค้ชตนเองบนฐานจิตตปัญญาศึกษา ทำให้นักศึกษามีทักษะการจัดการเรียนรู้ หลังใช้โปรแกรมสูงกว่าก่อนใช้โปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 ทั้งรายข้อและภาพรวม ทั้งนี้เนื่องจากโปรแกรมได้นำ การโค้ชมาเป็นเครื่องมือสำคัญในการเปลี่ยนแปลงตนเอง เป็นเสมือนกระจกเงาให้เห็นตนเอง ว่าตนเอง มีจุดเด่น จุดด้อย อย่างไร ในการจัดการเรียนรู้ ยอมรับในสิ่งที่ เป็นอยู่ แล้วเกิดความรู้สึกอยากเปลี่ยนแปลงตนเองเพื่อให้ตนเองจัดการเรียนรู้ หรือมีวิธีการใหม่ของตนเอง เพื่อ จัดการเรียนรู้ สู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งนักศึกษาได้กำหนดเป้าหมายในการเปลี่ยนแปลงตนเอง และหาวิธีการมุ่งสู่ เป้าหมาย ด้วยกระบวนการโค้ชตนเอง เมื่อโค้ชตนเองสำเร็จ กล่าวคือ โค้ชตนเองจนสามารถเปลี่ยนแปลงตนเองได้ เขาจะเกิดความมั่นใจและความเชื่อมั่นในตนเองว่าเมื่อโค้ชตนเองได้ ก็สามารถโค้ชผู้เรียน และรู้ว่าการ เปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นได้อย่างไร ประกอบกับโปรแกรมฝึกครั้งนี้ได้นำกระบวนการทางจิตตปัญญามาเป็นเครื่องมือ เสริมการโค้ช เพื่อการเข้าใจตนเองด้วยการฝึกใคร่ครวญตนเองด้วยใจที่เป็นกลาง และยอมรับความจริงของตนเอง ได้ ฝึกมีสติรู้สึกตัวเตรียมพร้อม ฝึกเอาชนะสิ่งดึงดูดรอบข้าง ให้อภัย เมตตาตนเอง ให้กำลังใจตนเอง มีเป้าหมาย การเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจน ซึ่งนักศึกษาได้รับการฝึกจนเข้าใจวิธีการโค้ช และจิตตปัญญาแล้ว นำไปฝึกตนเอง และฝึก ออกแบบ การเรียนรู้ให้กับผู้เรียนด้วยในโรงเรียน ตลอดเวลา 3 เดือน เป็นการทำซ้ำๆ และเรียนรู้จากผลการสอน เทียบ กับเป้าหมาย ปรับปรุงและเรียนรู้ ความสำเร็จไปพร้อมๆ กัน ดังที่หลวงพ่อบุชา สุภัทโท กล่าวไว้ว่า “ทุกคนมีตัวเอง เป็นครู การเฝ้าตามหาครูทั้งหลาย ไม่ได้ช่วยคุณแก้ข้อสงสัยในใจใดๆ สำนวญตัวเอง แล้วคุณจะพบความจริง ความจริง

อยู่ภายใน ไม่ได้อยู่นอก การรู้จักตนเองเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด” (นภัส มรรคดวงแก้ว, 2558 หน้า 15) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญพร ชื่นกลิ่น (2555) ที่ได้ศึกษาเรื่องรูปแบบการโค้ชเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของอาจารย์พยาบาลที่ส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลในสังกัดพระบรมราชชนกกระทรวงสาธารณสุข พบว่า รูปแบบการโค้ชที่พัฒนาขึ้นชื่อโค้ช พิพิชีวี ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ 1. หลักการและวัตถุประสงค์ 2. กระบวนการ 4 ระยะ คือ การเตรียมการ การวางแผน การปฏิบัติการโค้ชและการประเมินผลการโค้ช และ 3. การนำรูปแบบไปใช้ ได้แก่ ระบบการสนับสนุนทักษะการโค้ชและการติดตามดูแล สำหรับผลการทดลองใช้รูปแบบ พบว่า สมรรถนะการโค้ช และสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของอาจารย์พยาบาล ก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจารย์พยาบาลและผู้บริหารมีความพึงพอใจระดับมากที่สุด และนักศึกษาพยาบาลมีความเห็นว่าการจัดการเรียนรู้เหมาะสมในระดับมาก และ ดวงหทัย โสมไชยวงค์ (2557) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการโค้ชและการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำเพื่อส่งเสริมสมรรถนะครูประถมศึกษาของนักศึกษาวิชาชีพครู พบว่า รูปแบบที่ได้คือ 3P-CA Model มี 5 องค์ประกอบคือ การเรียนรู้ด้วยกระบวนการสร้างความรู้ การเผชิญสถานการณ์ การศึกษาจากตัวอย่าง และฝึกปฏิบัติร่วมกับการพัฒนาวิชาชีพด้วยการโค้ชและการดูแลให้คำปรึกษา แนะนำอย่างต่อเนื่องจากผู้เชี่ยวชาญ ทั้งนี้รูปแบบการสอนนี้มีประสิทธิภาพเท่ากับ 83.96/83.37 และเมื่อนำไปใช้พบว่า รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการโค้ช และการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำเป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพสามารถส่งเสริมสมรรถนะครูประถมศึกษา ของนักศึกษาวิชาชีพครูให้สูงขึ้น และ วิไล ทองแม่ (2559) ได้ศึกษา การประยุกต์ใช้กระบวนการโค้ช โครงการฐานวิจัยบนฐานจิตตปัญญาศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นครูและทักษะการสอน พบว่านักศึกษาครูมีทักษะการสอนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และทรงศรี ตุ่นทอง และคนอื่นๆ (2558) ได้ศึกษาวิจัยและพัฒนากระบวนการพัฒนาครูด้วยระบบหมุนนำต่อเนื่องที่ส่งเสริมทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนในจังหวัดลพบุรี พบว่าการนำกระบวนการโค้ชและกระบวนการจิตตปัญญาศึกษามาฝึกร่วมกันสามารถปรับการเรียนเปลี่ยนการเรียนการสอนของนักศึกษาฝึกสอนและครูประจำการได้จริง นอกจากนี้ เซลเทอร์, และซอมมอนส์ (Slater, & Simmons, 2001. pp. 66-76) ได้ออกแบบและใช้โปรแกรมเพื่อนชี้แนะ (peer coaching program) เพื่อให้ครูหาเพื่อนชี้แนะ ผลการใช้โปรแกรมพบว่า ครูรายงานว่าได้พัฒนาการเรียนการสอน การมีปฏิสัมพันธ์ทางบวกกับคู่เรียนรู้ของตนทั้งยังให้ข้อเสนอแนะสำหรับการใช้โปรแกรม คือการจัดคณะชี้แนะในหลาย ๆ สาขาวิชา การเก็บรวบรวมรูปแบบการสอน และแผนการสอนที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังพบว่าครูบางคนรู้สึกยุ่งยากที่จะมีคนมาสังเกตการณ์สอนของตน และการใช้โปรแกรมจำเป็นอย่างยิ่งที่ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วม ในการวางแผนและตัดสินใจ

2. ผลการวิจัยที่พบว่า ผลการฝึกตามโปรแกรมการฝึกโค้ชตนเองบนฐานจิตตปัญญาศึกษา ทำให้นักศึกษามีการพัฒนาตนเอง ได้เห็นโลกด้านในของตนเอง เห็นคุณค่าของตนเอง ชีวิตมีเป้าหมายและมีความสุขมากขึ้น เกิดการเปลี่ยนแปลง และมีแรงบันดาลใจที่จะเปลี่ยนแปลงในเรื่องอื่นๆ และนำวิธีการไปใช้กับ การทำงาน และในชีวิตประจำวัน ข้อค้นพบดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จของการฝึกตามโปรแกรมการฝึกโค้ชตนเองบนฐานจิตตปัญญาศึกษา ซึ่งเนื่องมาจากวิธีการฝึกของโปรแกรมเป็นเหมือนกับคุยกับตนเอง แล้วเลือก และลองลงมือทำตามวิธีการที่คิดไว้ กล่าวคือ เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ดังที่ นภัส มรรคดวงแก้ว (2558, หน้า17) กล่าวว่า การโค้ชเป็นเหมือนกุญแจที่ช่วยปลดล็อกทุกคำถามที่มีการเดินทางค้นพบคำตอบของตนเอง เป็นการเดินทางจากภายใน ซึ่งทุกคนควรจะตระหนักว่า “ด้วยตนเอง” เพราะไม่มีใครรู้จักตัวเราได้ดีที่สุ่นนอกจาก

ตัวเอง พอลอกข้างใน (Inner World) เดิมเต็มมากขึ้นหรือเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น โลกข้างนอก (Outer Reality) ก็ น่าอยู่กว่าเดิม ดังที่ องค์ดาไลลามะ (Dalia Lama) ได้เคยกล่าวไว้ว่า “เราไม่สามารถพบความสุขจากโลกข้าง นอกได้เลย จนกระทั่งเราสร้างความสุขจากภายในตัวเองก่อน” และประภาพร อนุมานไพศาล (2557, 188) กล่าวว่าจิตตปัญญาศึกษาเน้นให้ผู้เรียนหมั่นพินิจสังเกต สื่อสารอย่างลึกซึ้งใคร่ครวญจนเกิดความเข้าใจในชีวิต และโลกภายในจิตใจของตนเองเมื่อมีปฏิสัมพันธ์กับโลกภายนอก ฉะนั้นประสบการณ์มิติด้านในจึงมีคุณค่าและสำคัญ ยิ่งต่อกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิไล ทองแผ่ (2560) ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวจิตต ปัญญาศึกษา และกระบวนการโค้ชที่มีต่อศรัทธาในวิชาชีพครู ของนักศึกษาสาขาวิชาพลศึกษา รายวิชาความเป็น ครู พบว่า ศรัทธาในวิชาชีพครูของนักศึกษาทั้งภาพรวม และรายข้อ หลังสอนสูงกว่าก่อนสอน อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทศนีย์ จารุสมบัติ (2555, 215-216) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง บนเส้นทางสู่การเป็น โค้ช เพื่อการเปลี่ยนแปลงโดยใช้ประสบการณ์ของตนเองพัฒนาตนเองด้านในตามแนวจิตตปัญญาศึกษาเป็นเวลา 3 ปี พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงพื้นฐานจากภายใน มีการตระหนักรู้ในตนเอง สังเกตตนเอง รับรู้และอยู่กับปัจจุบันได้ ดีขึ้น โดยเฉพาะการใช้จิตตภาวนา ผูกพันตนเองอย่างต่อเนื่องตามรูปแบบของการสังเกตตนเอง การฝึกสติใน ชีวิตประจำวัน การเขียนบันทึก การอยู่ กับธรรมชาติ การฝึกกิจกรรมฐานกายและการใช้ชีวิตที่เรียบง่าย เป็นอิสระ และมีความสุขจากภายใน เป็นอิสระ และมีความสุขจากภายใน และสอดคล้องกับการวิจัยของ สารทิศ สกฤต (2555, 192) ที่ทำวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้กระบวนการจิตตปัญญาศึกษาผสมผสานการโค้ชแบบเข้มข้น โดย กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาปริญญาโท และปริญญาเอก 15 คน ของมหาวิทยาลัยบูรพา ใช้เวลา 1 ปี พบว่า วิธีการประยุกต์กระบวนการดังกล่าว สามารถช่วยเหลือนักศึกษาที่ประสบปัญหา เกิดการตระหนักรู้และเข้าใจอย่าง ลึกซึ้งเป็นลำดับ โดยเฉพาะการเรียนรู้ด้วยวิธีใคร่ครวญ สัมผัสธรรมชาติ ตระหนักรู้ถึงคุณค่าของสิ่งต่างๆ รวมทั้ง เกื้อกูล แบ่งปัน รู้เพียรรู้พักให้พอดี มีการเปลี่ยนแปลงโลกทัศน์และการใช้ชีวิตที่เรียบง่าย ลดการพึ่งพิงวัตถุและ เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ

3. ผลการวิจัยที่พบว่า ผลการฝึกของนักศึกษาตามโปรแกรม การฝึกโค้ชตนเองบนฐานจิตตปัญญาเมื่อนำไปจัดการเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี มีความกระตือรือร้น สนใจเรียน กล้าถาม กล้า แสดงออก มีกำลังใจ และมีความมั่นใจในการเรียนรู้อย่างมีความสุข มีสมาธิและมีเป้าหมายในการเรียน สามารถ เรียนรู้ได้เร็วขึ้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนักศึกษาผู้สอนนักเรียนมีการปรับปรุงจัดการเรียนรู้ของตนเองจากกระบวนการ โค้ชตนเองตลอดระยะเวลา 3 เดือน ดังที่พระครูธรรมธรครรชิต คุณวโร (2555, หน้า 31) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลง จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีการฝึกอยู่ เป็นประจำ เพราะเป็นธรรมชาติของมนุษย์ เมื่อทำอะไรเป็นประจำย่อมติด เป็นนิสัยจึงส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และในงานวิจัยนี้ ในแต่ละครั้งที่สอนมีการบันทึกผลการสอน สังเกต ตนเอง สังเกตผู้เรียน และวัดผลการจัดการเรียนรู้ว่าเป็นไปตามจุดประสงค์การเรียนรู้เพียงใด และนำผลมาปรึกษา อาจารย์ และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนฯ ทุกเดือน จึงทำให้นักศึกษามีการปรับปรุงและพัฒนาตนเอง ประกอบกับนักศึกษาได้นำจิตตปัญญามาใช้กับตนเอง และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักเรียน ทำให้ห้องเรียน เป็นพื้นที่ปลอดภัยที่นักเรียนมีความมั่นใจที่จะถาม มั่นใจที่จะตอบ และร่วมกิจกรรมอย่างกระตือรือร้น กล้า แสดงออก ผ่อนคลายและเรียนรู้อย่างมีความสุข ไม่ต้องระแวงว่าจะตอบผิด หรือถูกครูดู ครูต่อว่า นับได้ว่าจิตต ปัญญามีประโยชน์ ทั้งผู้สอน และผู้เรียน ดังที่ประเวศ วะสี (2549) กล่าวว่า จิตตปัญญาศึกษาหรือ Contemplative Educationเป็นการศึกษาที่ทำให้เข้าใจด้านในของตัวเอง รู้ตัว เข้าถึงความจริง ทำให้เปลี่ยนมุมมองเกี่ยวกับโลกและ ผู้อื่น เกิดความเป็นอิสระ ความสุข ปัญญา และความรักอันไพศาล ต่อเพื่อนมนุษย์และสรรพสิ่ง หรืออีกนัยหนึ่งเกิด ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ซึ่งเป็นการเรียนรู้ภายในเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์และพัฒนาอย่างแท้จริง นั่นคือ นักเรียนสามารถคิดใหม่ทำใหม่ได้ สร้างโลกใบใหม่ได้ ถ้าหากได้รับการเรียนรู้และการศึกษาที่ดี เพราะการศึกษาที่ดี

ช่วยพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ที่ซ่อนเร้นอยู่ และทำให้มนุษย์หลุดจากความทุกข์ เศร้า บิบบิ้น และบรรลุลความ เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ได้ ซึ่งผลการวิจัยประเด็นนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรอนงค์ แจ่มผล (2556) ที่ศึกษาผล ของกระบวนการจิตตปัญญาศึกษาที่มีต่อการเรียนรู้ภายในตนเองของนักศึกษาที่เรียนรายวิชาจิตวิทยาสำหรับครู ผลการวิจัยพบว่า (1) นักศึกษาสามารถเข้าถึงอารมณ์ ความรู้สึก ความคิด ความเชื่อที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับ ประสิทธิภาพภายนอกผ่านกิจกรรมและกระบวนการ (2) นักศึกษาเกิดการย้อนกลับมองดูตนเอง (3) นักศึกษา เกิดการเปลี่ยนแปลงความคิด และแนวปฏิบัติใหม่ต่อตนเองและผู้อื่น ส่งผลสู่การประพฤติปฏิบัติอย่างมีสติและ ปัญญา (4) นักศึกษามีความรัก ความเมตตาต่อตนเองและผู้อื่น ตลอดจนสรรพสิ่งรอบตัวและสอดคล้องกับ งานวิจัยของสนธิ สัตโยภาส (2556) ที่ศึกษาการใช้กระบวนการจิตตปัญญา (Contemplative Studies) หมวด วิชาศึกษาทั่วไป พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์ แก่นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราช ภัฏเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีระดับคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์ หลังเรียนรายวิชา จิตตปัญญาศึกษาสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 การโค้ชตนเองของนักศึกษาสามารถสร้างผลลัพธ์ในสิ่งที่ต้องการได้ โดยเฉพาะด้านการ จัดการเรียนการสอน ดังนั้นจึงควรนำไปใช้ โดยเฉพาะนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ทั้งในหลักสูตร ครุศาสตร์บัณฑิต และหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี หรือมหาวิทยาลัย อื่นๆ ที่สนใจเพื่อเป็นการขยายผล และเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

1.2 สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา ครูสภา หรือหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตครู ควรให้ความสำคัญกับการโค้ชตนเอง ประกอบกับการพัฒนาจิตตปัญญาของนักศึกษาวิชาชีพครูและครูประจำการให้มาก ยิ่งขึ้นเพื่อจะได้สามารถค้นพบ และใช้ศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่ สร้างผลลัพธ์ และถึงเป้าหมายการจัดการ เรียนรู้ได้เร็ว

1.3 การฝึกโค้ชตามโปรแกรมให้ได้ผล ปัจจัยที่สำคัญที่สุดคือ ตัวนักศึกษา หรือผู้ฝึก จะต้องมีความเข้าใจที่ถูกต้อง มีวินัยในตนเอง ค้นหาตัวเองให้พบก่อน มีเป้าหมายที่ชัดเจนซึ่งเป็นเป้าหมายที่เป็นไปได้ และมีความต้องการจริง ๆ

1.4 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรีควรมีการจัดฝึกอบรมครูพี่เลี้ยง เกี่ยวกับทักษะการ โค้ช และทักษะที่จำเป็นของจิตตปัญญาศึกษาเพื่อให้สามารถแนะนำนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยครั้งต่อไปควรพัฒนาโปรแกรมฝึกการโค้ชตนเองบนฐานจิตตปัญญาศึกษา สำหรับ นักศึกษากลุ่มๆ เช่น นักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู หรือครูประจำการบ้าง

2.2 ควรศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการกระบวนการโค้ชและจิตตปัญญาศึกษาในตัวแปร อื่นๆ ดูบ้าง เช่น คุณลักษณะของผู้นำ หรือผลทางด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ตามตัวบ่งชี้ ของสำนักรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) หรือผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐาน คุณวุฒิแห่งชาติ (ตาม มคอ.3) หรือตามหลักคุณธรรมจริยธรรมของครู

2.3 การวิจัยครั้งต่อไป ควรนำกระบวนการใช้บนฐานจิตตปัญญาศึกษา ไปทดลองจัดเป็น หลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเองในลักษณะของกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อให้ นักศึกษาครูมีความมั่นใจในการจัดการเรียนรู้ยิ่งขึ้น

2.4. ควรรนำกระบวนการโค้ช และจิตตปัญญาศึกษา ไปบูรณาการกับรายวิชาอื่นๆ โดยทำในรูปแบบวิจัย เชิงทดลอง ในกลุ่มวิชาชีพครู โดยเฉพาะในรายวิชาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักศึกษาครูซึ่งมีเป้าหมายมุ่งเน้นคุณค่าด้านในอยู่แล้ว

เอกสารอ้างอิง

- ดวงฤทัย โสมไชยวงค์. (2557). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการโค้ชและการดูแลให้คำปรึกษา แนะนำเพื่อการส่งเสริมสมรรถนะครูประถมศึกษาของนักศึกษาวิชาชีพครู. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ทรงศรี ตุ่นทอง และคนอื่นๆ. (2557). การวิจัยและการพัฒนากระบวนการพัฒนาครูด้วยระบบหนุนนำต่อเนื่องที่ส่งเสริมทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนในจังหวัดลพบุรี. ลพบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- ทัศนีย์ จารุสมบัติ. (2556). บนเส้นทางสู่การเป็นโค้ชเพื่อการเปลี่ยนแปลง. นครปฐม: ศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ธัญพร ชื่นกลิ่น. (2555). การพัฒนารูปแบบการโค้ชเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของอาจารย์การคิอย่างมีวิจารณ์ฐานของนักศึกษาพยาบาลในสังกัดพระบรมราชชนกกระทรวงสาธารณสุข. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นภัส มรรคดวงแก้ว. (2557). การโค้ชเพื่อสร้างผลลัพธ์. เอกสารประกอบการบรรยาย วันที่ 27-28 มิถุนายน 2557 โรงแรม เซนจูรี่.
- _____. (2558). หลุดเสร็จสำเร็จสุด. กรุงเทพฯ: สติอคทุมอโรว์.
- ปกรณ์ วงศ์รัตนพิบูลย์. (บปป). โค้ชชีวิตตัวเองพิชิตความสำเร็จ. สืบค้น สิงหาคม 2560 จาก http://www.entraining.net/in_house_coach_yourself.php.
- ประเวศ วะสี. (2549). ทฤษฎีใหม่ทางการแพทย์. กรุงเทพฯ: หมอชาวบ้าน.
- _____. (2555). จิตภาวนากับการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐาน. นครปฐม: ศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ประภาพร อนุมานไพศาล. (2557). “บนเส้นทางการเรียนรู้ฉันกับ “โรจน์” ผู้ชายที่อยู่ในโลกบางขวาง”. ในหนังสือรวมบทความประจำปี จิตตปัญญาศึกษาครั้งที่ 6 จิตตปัญญาศึกษาพลังแห่งการฟื้นฟู และสร้างสังคม. นครปฐม: ศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วิมลมาลย์ ศรีรุ่งเรือง และคณะ. (2556). “ผลของโปรแกรมฝึกเจริญสติต่อการตระหนักรู้ตนเอง.” ในหนังสือรวบรวมบทความการประชุมประจำปี จิตตปัญญาศึกษาครั้งที่ 5 ภาวะผู้นำจิตวิญญาณและการพัฒนามนุษย์. นครปฐม: ศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล, หน้า 113-115.
- วิไล ทองแผ่. (2557). ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวจิตตปัญญาที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย รายวิชาพัฒนาหลักสูตร. ลพบุรี: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- _____. (2559). การประยุกต์ใช้กระบวนการโค้ช โครงงานฐานวิจัยบนฐานจิตตปัญญาศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะความเป็นครู. ลพบุรี: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- _____. (2560). ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวจิตตปัญญาศึกษาและกระบวนการโค้ชที่มีต่อศรัทธาในวิชาชีพครูของนักศึกษา สาขาวิชาพลศึกษา รายวิชาความเป็นครู. ลพบุรี: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

- สุนน อมรวิวัฒน์. (2549). บทบาทของสถาบันการศึกษาต่อการพัฒนาจิตใจ. กรุงเทพฯ: เจริญผล.
- สนธิ สัตโยภาส. (2556). การใช้กระบวนการจิตปัญญาศึกษา (Contemplative Student) หมวดสังคมศึกษาทั่วไป พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์แก่นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- สารทิศ สกุลคุ. (2555). การประยุกต์ใช้กระบวนการจิตปัญญาศึกษาผสมผสานการโค้ชเข้มข้น. นครปฐม: ศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อรอนงค์ แจ่มผล. (2556). ผลของจิตตปัญญาศึกษาที่มีต่อการเรียนรู้ภายในตนเองของนักศึกษาที่เรียนรายวิชาจิตวิทยาสำหรับครู. กำแพงเพชร: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยกำแพงเพชร.
- Slater, C.L., & Simmons, L.D. (2001). The design and implementation of a peer coaching program. *American Secondary Education*. 29 (Spring): 67-68.

คำแนะนำการเขียนและส่งต้นฉบับ
วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

1. **การเตรียมต้นฉบับ** ต้นฉบับบทความวิจัยต้องจัดทำสำหรับกระดาษขนาด B5(JIS) (18.2 ซม. X 25.7 ซม.) ความยาว 10 หน้ากระดาษ ตามรูปแบบวารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ พิมพ์โดยใช้โปรแกรม Microsoft Word เวอร์ชัน 2007 ขึ้นไป
2. **การตั้งค่าหน้ากระดาษ** ระยะขอบกระดาษด้านบน (Top Margin) 2.54 เซนติเมตร ด้านซ้าย (Left Margin) ด้านขวา (Right Margin) และด้านล่าง (Bottom Margin) 2 เซนติเมตร ระยะห่างระหว่างบรรทัดค่าแน่นอน 18 Point (Exactly)
3. **รูปแบบตัวอักษร** ใช้ TH SarabunPSK เท่านั้น

ข้อความ	ขนาด	ชนิด	จัดแนวเนื้อหา
ชื่อเรื่อง (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)	14	ตัวหนา	จัดกึ่งกลาง
ชื่อผู้นิพนธ์บทความวิจัย (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)	14	ตัวหนา	จัดกึ่งกลาง
ที่อยู่หรือหน่วยงานสังกัดของผู้เขียน (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)	12	ธรรมดา, เอียง	จัดชิดซ้าย (ในส่วนเชิงอรรถ)
หัวข้อ “บทคัดย่อ” “Abstract” และหัวข้อเรื่อง	14	ตัวหนา	จัดชิดซ้าย
หัวข้อเรื่องย่อย	14	ตัวหนา	จัดกระจายแบบไทย
บทคัดย่อ Abstract คำสำคัญ keywords และเนื้อเรื่อง	14	ธรรมดา	จัดกระจายแบบไทย

4. **องค์ประกอบบทความวิจัยประกอบด้วย**
 - 4.1 **ชื่อเรื่อง** ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ มีความยาวไม่เกินภาษาละ 2 บรรทัด สามารถอธิบายสาระของเรื่องได้ดี
 - 4.2 **ชื่อผู้นิพนธ์บทความวิจัย** ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ใช้ชื่อเต็มไม่ต้องระบุคำนำหน้าชื่อ ใส่เครื่องหมายเชิงอรรถเป็นตัวเลขยกไว้ท้ายนามสกุลเรียงลำดับตามจำนวนผู้นิพนธ์ฯ และใส่เครื่องหมายดอกจัน (*) ไว้บนเลขยกเพื่อแสดงว่าเป็นผู้นิพนธ์ฯ หลัก โดยใส่รายละเอียดที่อยู่ผู้นิพนธ์ฯ และอีเมลผู้นิพนธ์ฯ หลักในเชิงอรรถ
 - 4.3 **ที่อยู่ผู้นิพนธ์บทความวิจัย** ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ใส่รายละเอียดในเชิงอรรถข้อความที่เขียนไว้ส่วนล่างของหน้ากระดาษและมีเส้นคั่นระหว่างเชิงอรรถกับ บทคัดย่อ และ Abstract อย่างชัดเจน โดยขีดเส้นคั่นจากริมกระดาษด้านซ้าย ไปทางด้านขวาประมาณ 1 นิ้ว หรือ 7 ตัวอักษร ใส่ตัวเลขกำกับไว้เหนือตัวอักษรตัวแรกเล็กน้อย ตัวเลขต้องตรงกับตัวเลขที่กำกับไว้กับชื่อผู้นิพนธ์ฯ

ให้ระบุ สถานที่ทำงาน หน่วยงานหรือสถาบัน และอีเมลแอดเดรส (E-mail Address) ของผู้พิมพ์
ทุกท่าน เช่น หลักสูตร... สาขา... คณะ... มหาวิทยาลัย... อีเมล... หรือ อาจารย์... สาขา... คณะ...
มหาวิทยาลัย... อีเมล... หรือ ตำแหน่ง... บริษัท... ที่อยู่... อีเมล...

- 4.4 **บทคัดย่อ และ Abstract** ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ความยาวไม่เกิน 15 บรรทัด หรือ 350 คำ โดยใช้สำนวนให้กระชับ ชัดเจนที่สุด
- 4.5 **คำสำคัญ และ Keyword** ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ให้พิมพ์ต่อกับบทคัดย่อ และ Abstract ควรเลือกคำที่เกี่ยวข้องกับบทความวิจัย จำนวน 3 – 5 คำ เรียงตามลำดับอักษรระหว่างคำวรรค 2 วรรค Keyword หรือคำสำคัญภาษาอังกฤษคั่นระหว่างคำด้วยจุลภาค (.)
- 4.6 **เนื้อหาของบทความวิจัย** ประกอบด้วยหัวข้อต่อไปนี้
 - 4.6.1 **บทนำ** เป็นส่วนของเนื้อหาที่อธิบายความสำคัญ และเหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัย
 - 4.6.2 **วัตถุประสงค์ของการวิจัย** ให้ชี้แจงถึงจุดมุ่งหมายของการวิจัย
 - 4.6.3 **วิธีดำเนินการวิจัย** ควรอธิบายวิธีดำเนินการวิจัย โดยกล่าวถึงวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ที่มาของกลุ่มตัวอย่าง แหล่งที่มาของข้อมูล การเก็บและรวบรวมข้อมูล การใช้เครื่องมือ สถิติที่ใช้ในการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล
 - 4.6.4 **ผลการวิจัย** เป็นการเสนอสิ่งที่ได้จากการวิจัยเป็นลำดับอาจแสดงด้วยตารางกราฟ แผนภาพ ประกอบการอธิบาย ทั้งนี้ถ้าแสดงด้วยตาราง พิมพ์คำว่า “**ตารางที่ ...**” ด้วยอักษรตัวหนา ตามด้วยชื่อตาราง ตัวอักษรธรรมดา ที่ด้านบนตารางจัดชิดซ้าย และเป็นตารางแบบไม่มีสีพื้นหลัง และไม่มีเส้นขอบตารางด้านซ้ายและขวา หัวตารางพิมพ์เป็นตัวหนาจัดกึ่งกลาง ตารางควรมีเฉพาะที่จำเป็นไม่ควรเกิน 5 ตาราง สำหรับรูปภาพประกอบควรเป็นรูปภาพขาว-ดำ ที่ชัดเจน และมีคำบรรยายได้รูป พิมพ์คำว่า “**รูปที่ ...**” ด้วยอักษรตัวหนา ตามด้วยชื่อรูป ตัวอักษรธรรมดา จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ กรณีที่จำเป็นอาจใช้ภาพสีได้
 - 4.6.5 **สรุปและอภิปรายผลการวิจัย** เป็นการสรุปผลที่ได้จากการวิจัยและควรมีการอภิปรายผลการวิจัยว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่เพียงใด และควรอ้างทฤษฎีหรือเปรียบเทียบกับ การทดลองของผู้อื่นที่เกี่ยวข้องประกอบเพื่อให้ผู้อ่านเห็นด้วยตามหลักการหรือคัดค้านทฤษฎี ที่มีอยู่เดิม รวมทั้งแสดงให้เห็นถึงการนำผลไปใช้ประโยชน์ และการให้ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต
 - 4.6.6 **ข้อเสนอแนะ** ควรมี 2 ส่วน คือ ข้อเสนอเกี่ยวกับงานวิจัย และข้อเสนอแนะในการทำวิจัย ครั้งต่อไป
 - 4.6.7 **กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี)** ข้อความแสดงความขอบคุณผู้มีส่วนสนับสนุน ช่วยเหลือ และให้ความร่วมมือในการทำงานวิจัย รวมถึงแหล่งทุนสนับสนุนต่างๆ
 - 4.6.8 **เอกสารอ้างอิงและการอ้างอิง** การเขียนเอกสารอ้างอิงและการอ้างอิง ใช้ระบบ APA (American Psychological Association) ให้เรียงลำดับชื่อผู้แต่งหรือผู้รายงานตามลำดับอักษรเริ่มด้วยเอกสารภาษาไทยก่อน แล้วต่อด้วยเอกสารภาษาต่างประเทศ

4.7 การเขียนเอกสารอ้างอิงและการอ้างในระบบ APA (American Psychological Association)

- 4.7.1 ชื่อวารสาร ชื่อหนังสือ และปีที่ (Volume) ไม่ใช่ชื่อย่อ
- 4.7.2 ชื่อภาษาอังกฤษ เขียนชื่อผู้แต่งโดยขึ้นต้นด้วย Last name ตามด้วยจุลภาค (,) และชื่อย่อตามด้วยมหัพภาค (.)
- 4.7.3 ชื่อไทย เขียนชื่อผู้แต่งโดยขึ้นต้นด้วยชื่อตัว ตามด้วยนามสกุล
- 4.7.4 กรณีผู้แต่งมากกว่าหนึ่งคน ให้เขียนชื่อผู้แต่งทั้งหมดทุกคน คั่นระหว่างชื่อด้วยจุลภาค (,) และมีคำว่า “and” ในกรณีชื่อภาษาอังกฤษ หรือ “และ” ในกรณีชื่อภาษาไทยก่อนชื่อสุดท้าย
- 4.7.5 ถ้าไม่มีชื่อผู้แต่ง ให้ขึ้นต้นด้วยชื่อเรื่อง หรือชื่อวารสาร หรือชื่อหนังสือ ตามด้วยปีที่พิมพ์
- 4.7.6 ถ้าผู้แต่งเป็นหน่วยงาน หรือองค์กร ให้ใช้ชื่อหน่วยงานหรือองค์กรแทนชื่อผู้แต่ง
- 4.7.7 เรียงลำดับรายการตามตัวอักษรชื่อผู้แต่ง รายการที่มีทั้งเอกสารภาษาไทยและอังกฤษ ให้นำข้อมูลภาษาไทยขึ้นก่อน ตามด้วยข้อมูลภาษาอังกฤษ
- 4.7.8 บรรทัดที่สองและบรรทัดต่อไปของแต่ละรายการให้ย่อหน้าเข้ามา 7 ตัวอักษร หรือ 1.25 เซนติเมตร
- 4.7.9 การอ้าง – อ้างโดย (ชื่อผู้แต่ง, ปีที่พิมพ์)
- 4.7.10 ไม่อ้างโดยใช้คำว่า “และคณะ” หรือ “และคนอื่นๆ” หรือ et al. ยกเว้นกรณีอ้างในเนื้อเรื่องที่มีผู้แต่งตั้งแต่สามคนขึ้นไปและหลังจากได้มีการอ้างครั้งแรกไว้ก่อนหน้านี้แล้ว หรือการอ้างที่มีผู้แต่งตั้งแต่หกคนขึ้นไป
- 4.7.11 การอ้างจากวารสารและนิตยสารให้ระบุหน้าแรกถึงหน้าสุดท้ายโดยไม่ใช้คำย่อ “p.” หรือ “pp.” นอกจากหนังสือ
- 4.7.12 การติดต่อส่วนตัวโดยสื่อใดๆ ก็ตาม สามารถอ้างอิงได้ในเนื้อเรื่อง แต่ต้องไม่มีการระบุไว้ในรายการเอกสารอ้างอิง เพราะผู้อื่นไม่สามารถติดตามข้อมูลเหล่านี้ได้
- 4.7.13 การอ้างอิงจาก Website ให้ระบุวัน เดือน ปีที่พิมพ์ ถ้าไม่ปรากฏให้อ้างวันที่ทำการสืบค้น และระบุ URL ให้ชัดเจน ถูกต้อง เมื่อจบ URL address ห้ามใส่จุด (.) ข้างท้าย
- 4.7.14 Website ไม่บอกวันที่ให้ระบุ n.d.
- 4.7.15 หลังมหัพภาค “.” (period) เว้น 2 บรรทัด
- 4.7.16 หลังจุลภาค “,” (comma) เว้น 1 บรรทัด
- 4.7.17 หลังอัฒภาค “;” (semicolon) เว้น 1 บรรทัด
- 4.7.18 หลังทวิภาค “:” (colons) เว้น 1 บรรทัด
- 4.7.19 รูปแบบและตัวอย่างการอ้างอิงจากสิ่งพิมพ์ต่างๆ

1) หนังสือหรือตำรา

- รูปแบบ: ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อหนังสือ (ครั้งที่พิมพ์(ถ้ามี)). เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
ตัวอย่างเช่น ไพรซ์ รัชชยพงษ์ และกฤษณะ ช่างกล่อม. (2541). งานพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศแห่งชาติเพื่อการศึกษา. กรุงเทพฯ: แพร่พิทยา.
- Mitchell, T. R., & Larson, J. R., Jr. (1987). People in organizations: An introduction to organizational behavior (3rd ed.). New York: McGraw-Hill.

2) หนังสือหรือตำราที่มีบรรณาธิการ

- รูปแบบ: ชื่อบรรณาธิการ(ผู้รวบรวม). (ปีที่พิมพ์). ชื่อหนังสือ. เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
ตัวอย่างเช่น อุดุลย์ วิริยเวชกุล, (บก.). (2541). คู่มือจัดการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษา. นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- Gibbs, J. T., & Huang, L. N. (Eds.). (1991). Children of color: Psychological interventions with minority youth. San Francisco: Jossey-Bass.

3) หนังสือหรือตำราที่มีผู้เขียนเป็นสถาบัน/นิติบุคคล

- รูปแบบ: สถาบัน/นิติบุคคล. (ปีที่พิมพ์). ชื่อหนังสือ. เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
ตัวอย่างเช่น สำนักคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2523). ชนบทไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี.
- World Health Organization. (2012). WHO Technical working group on creation of an oral cholera vaccine stockpile. California: WHO.

4) วิทยานิพนธ์

- รูปแบบ: ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อวิทยานิพนธ์. ชื่อปริญญา สาขา คณะ มหาวิทยาลัย.
ตัวอย่างเช่น พรพิมล เฉลิพหลานุภาพ. (2535). พฤติกรรมการแสวงหาข่าวสารและการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารของบริษัทธุรกิจเอกชนที่มียอดขายสูงสุดของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์วารสารศาสตรมหาบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Almeida, D.M. (1990). Fathers' participation in family work: Consequences for fathers' stress and father-child relations. Unpublished master's thesis, University of Victoria, Victoria British Columbia, Canada.

5) รายงานการประชุมหรือสัมมนาทางวิชาการ

- รูปแบบ: ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. ชื่อเรื่องหรือชื่อหัวข้อที่บรรยาย. ใน ชื่อรายงานการประชุม. ครั้งที่. วัน เดือน ปี. (หน้าแรก-หน้าสุดท้าย). สถานที่จัด. เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

9) สื่ออิเล็กทรอนิกส์

รูปแบบ: ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง, วันที่ทำการสืบค้น. ชื่อฐานข้อมูล. URL
Author(s). (date-or “n.d.”). Title of work. (Online), date retrieved. Name of Database or Internet address of the specific document. Specify URL exactly.

ตัวอย่างเช่น สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม. (2545). ประเพณีใส่กระจาดชาวไทยพวนสอนให้รู้จักแบ่งปัน มีน้ำใจ, 7 มิถุนายน 2548.
http://www.m-culture.go.th/culture01/highlight/highlightdetail.php?highlight_id=114&lang=th
Lynch, T. (1996). DS9 trials and tribulations review. Retrieved October 8, 1997, from Psi Phi: Bradley’s Science Fiction Club Website:
<http://www.bradley.edu/psiphi/DS9/ep/503r.html>

5. การส่งต้นฉบับ ผู้นิพนธ์บทความต้องส่งต้นฉบับที่พิมพ์ตามรูปแบบของต้นฉบับในข้อกำหนดของคำแนะนำการเขียนและส่งต้นฉบับวารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ในรูปแบบ Word Document (.docx) และ PDF File (.pdf) พร้อมแบบนำเสนอบทความวิจัยลงตีพิมพ์เผยแพร่วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์และสำเนาหลักฐานการชำระเงินค่าธรรมเนียมบำรุงวารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ มาที่ E-mail address: gunchayawri@hotmail.com บทความวิจัยที่ปฏิบัติตามคำแนะนำจะได้รับพิจารณาดำเนินการโดยทันที

6. การประเมินบทความวิจัย และลิขสิทธิ์ในการตีพิมพ์เผยแพร่

6.1 การอ่านประเมินต้นฉบับ บทความวิจัยต้นฉบับที่ส่งเข้ามาเพื่อลงตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จะได้รับการอ่านประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ในสาขานั้นๆ อย่างน้อยจำนวน 2 ท่านต่อเรื่องและส่งผลการอ่านประเมินคืนผู้นิพนธ์บทความวิจัยให้เพิ่มเติม แก้ไข แล้วแต่กรณี โดยบทความที่ผ่านการประเมินได้รับการตีพิมพ์ในวารสารวิจัยและพัฒนา ผู้นิพนธ์ฯ จะได้รับหนังสือแจ้งพิจารณาการตีพิมพ์ จำนวน 1 ฉบับ พร้อมวารสารฉบับที่บทความวิจัยนั้นลงตีพิมพ์ จำนวน 1 ฉบับ

6.2 ลิขสิทธิ์บทความวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ถือเป็นกรรมสิทธิ์ของสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ห้ามนำข้อความทั้งหมดหรือบางส่วนไปพิมพ์ซ้ำ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากมหาวิทยาลัยเป็นลายลักษณ์อักษร

6.3 ความรับผิดชอบ เนื้อหาต้นฉบับที่ปรากฏในวารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เป็นความรับผิดชอบของผู้นิพนธ์บทความหรือผู้เขียนเอง ทั้งนี้ไม่รวมความผิดพลาดอันเกิดจากเทคนิคการพิมพ์

รูปแบบบทความวิจัย
วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

2.54 ซม.

ชื่อเรื่องภาษาไทย (ตัวหนา, 14 point, จัดกึ่งกลาง)

(เว้น 14 point)

ชื่อผู้พิมพ์ภาษาไทย¹ ชื่อผู้พิมพ์ภาษาไทย² ชื่อผู้พิมพ์ภาษาไทย³ (ตัวหนา, 14 point, จัดกึ่งกลาง)

(เว้น 14 point)

บทคัดย่อ (ตัวหนา, 14 point, จัดชิดซ้าย)

บทคัดย่อควรสรุปเนื้อหาทั้งหมดของบทความวิจัย โดยมีเนื้อหาครอบคลุมถึงความสำคัญ
ของปัญหา วัตถุประสงค์ ผลวิจัยและสรุปผลของการวิจัย กำหนดให้มีความยาวไม่เกิน 15 บรรทัด หรือ 350 คำ
เพื่อให้บทความของท่านได้รับการจัดพิมพ์อย่างถูกต้อง ครบถ้วน ในวารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ย่อหน้า 1.25 ซม. หรือประมาณ 7 ตัวอักษร

2 ซม.

2 ซม.

..... (ตัวธรรมดา, 14 point, จัดกระจายแบบไทย)

(เว้น 14 point)

คำสำคัญ: (3 -5 คำ) (ตัวธรรมดา, 14 point, จัดกระจายแบบไทย)

(เว้น 14 point)

เชิงอรรถ สำหรับระบุสถานะและที่อยู่ของผู้พิมพ์

¹ หลักสูตร... สาขา... คณะ... มหาวิทยาลัย... อีเมล...

² หรือ อาจารย์... สาขา... คณะ... มหาวิทยาลัย... อีเมล...

³ หรือ ตำแหน่ง... บริษัท... ที่อยู่... อีเมล...

* ผู้พิมพ์หลัก e-mail: ...

2 ซม.

2.54 ซม.

ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ (ตัวหนา, 14 point, จัดกึ่งกลาง)
(เว้น 14 point)

ชื่อผู้พิมพ์ภาษาอังกฤษ^{1*} ชื่อผู้พิมพ์ภาษาอังกฤษ² ชื่อผู้พิมพ์ภาษาอังกฤษ³ (ตัวหนา, 14 point, จัดกึ่งกลาง)
(เว้น 14 point)

ABSTRACT (ตัวหนา, 14 point, จัดชิดซ้าย)

Abstract must be written in Thai and English, within a maximum of 350 words for each language.

ย่อหน้า 1.25 ซม. หรือประมาณ 7 ตัวอักษร

2 ซม.

2 ซม.

..... (ตัวธรรมดา, 14 point, จัดกระจายแบบไทย)
(เว้น 14 point)

Keywords:,,,, (3 -5 คำ) (ตัวธรรมดา, 14 point, จัดกระจายแบบไทย)
(เว้น 14 point)

เชิงอรรถ สำหรับระบุสถานะและที่อยู่ของผู้พิมพ์

¹ Position..., Office address..., Email address: ...

² Position..., Office address..., Email address: ...

³ Position..., Office address..., Email address: ...

* Corresponding author, e-mail: ...

2 ซม.

2.54 ชม.

บทนำ (ตัวหนา, 14 point, จัดชิดซ้าย)

เป็นส่วนของเนื้อหาที่อธิบายความสำคัญ และเหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัย

(ตัวธรรมดา, 14 point, จัดกระจายแบบไทย)

(เว้น 14 point)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (ตัวหนา, 14 point, จัดชิดซ้าย)

ให้ชี้แจงถึงจุดมุ่งหมายของการวิจัย.....(ตัวธรรมดา, 14 point, จัดกระจายแบบไทย)

(เว้น 14 point)

วิธีดำเนินการวิจัย (ตัวหนา, 14 point, จัดชิดซ้าย)

ควรอธิบายวิธีดำเนินการวิจัย โดยกล่าวถึงวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ที่มาของกลุ่มตัวอย่าง แหล่งที่มาของข้อมูล การเก็บและรวบรวมข้อมูล การใช้เครื่องมือ สถิติที่ใช้ในการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล

(ตัวธรรมดา, 14 point, จัดกระจายแบบไทย)

(เว้น 14 point)

ผลการวิจัย (ตัวหนา, 14 point, จัดชิดซ้าย)

เป็นการเสนอสิ่งที่ได้จากการวิจัยเป็นลำดับอาจแสดงด้วยตารางกราฟ แผนภาพประกอบ การอธิบาย ทั้งนี้ถ้าแสดงด้วยตาราง พิมพ์คำว่า “ตารางที่ ...” ด้วยอักษรตัวหนา ตามด้วยชื่อตาราง ตัวอักษรธรรมดา ที่ด้านบนตารางจัดชิดซ้าย และเป็นตารางแบบไม่มีสีพื้นหลังและไม่มีเส้นขอบตารางด้านซ้ายและขวา หัวตารางพิมพ์เป็นตัวหนาจัดกึ่งกลาง ตารางควรมีเฉพาะที่จำเป็นไม่ควรเกิน 5 ตาราง สำหรับรูปภาพประกอบ ควรเป็นรูปภาพขาว-ดำ ที่ชัดเจนและมีคำบรรยายใต้รูป พิมพ์คำว่า “รูปที่ ...” ด้วยอักษรตัวหนา ตามด้วยชื่อรูป ตัวอักษรธรรมดา จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ กรณีที่จำเป็นอาจใช้ภาพสีได้.....

(ตัวธรรมดา, 14 point, จัดกระจายแบบไทย)

(เว้น 14 point)

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย (ตัวหนา, 14 point, จัดชิดซ้าย)

เป็นการสรุปผลที่ได้จากการวิจัยและควรมีการอภิปรายผลการวิจัยว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่เพียงใด และควรอ้างทฤษฎีหรือเปรียบเทียบการทดลองของผู้อื่นที่เกี่ยวข้องประกอบเพื่อให้ผู้อ่าน เห็นด้วยตามหลักการหรือคัดค้านทฤษฎีที่มีอยู่เดิม รวมทั้งแสดงให้เห็นถึงการนำผลไปใช้ประโยชน์

(ตัวธรรมดา, 14 point, จัดกระจายแบบไทย)

(เว้น 14 point)

ข้อเสนอแนะ (ตัวหนา, 14 point, จัดชิดซ้าย)

ควรมี 2 ส่วน คือ ข้อเสนอเกี่ยวกับงานวิจัย และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

(ตัวธรรมดา, 14 point, จัดกระจายแบบไทย)

(เว้น 14 point)

กิตติกรรมประกาศ(ถ้ามี) (ตัวหนา, 14 point, จัดชิดซ้าย)

ข้อความแสดงความขอบคุณผู้มีส่วนสนับสนุน ช่วยเหลือ และให้ความร่วมมือในการทำงานวิจัย รวมถึงแหล่งทุนสนับสนุนต่างๆ

(ตัวธรรมดา, 14 point, จัดกระจายแบบไทย)

(เว้น 14 point)

เอกสารอ้างอิง (ตัวหนา, 14 point, จัดชิดซ้าย)

การเขียนเอกสารอ้างอิงและการอ้างอิง ใช้ระบบ APA (American Psychological Association) เท่านั้น ให้เรียงลำดับชื่อผู้แต่งหรือผู้รายงานตามลำดับอักษรเริ่มต้นด้วยเอกสารภาษาไทยก่อน แล้วต่อด้วยเอกสาร ภาษาต่างประเทศ

(ตัวธรรมดา, 14 point, จัดกระจายแบบไทย)

2 ชม.